

Internationella rättsförhållanden rörande arv

*Betänkande av Utredningen om arvsfrågor i
internationella situationer*

Stockholm 2014

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2014:25

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-598 191 91
Ordertel: 08-598 191 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss – hur och varför. Statsrådsberedningen (SB PM 2003:2, reviderad 2009-05-02)
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som ska svara på remiss.
Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/remiss>

Textbearbetning och layout har utförts av Regeringskansliet, FA/kommittéservice.

Omslag: Elanders Sverige AB.

Tryckt av Elanders Sverige AB.
Stockholm 2014

ISBN 978-91-38-24099-1
ISSN 0375-250X

Till statsrådet och chefen för Justitiedepartementet

Regeringen beslutade den 18 oktober 2012 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå de författningsändringar som EU:s arvsförordning och en nordisk överenskommelse om ändring av den nordiska arvskonventionen ger anledning till. Samma dag utsåg chefen för Justitiedepartementet, statsrådet Beatrice Ask, f.d. generaldirektören Anders Eriksson till särskild utredare.

Som sakkunnig i utredningen förordnades den 7 november 2012 kanslirådet Jenny Wulker Roos.

Som experter förordnades den 7 november 2012 hovrättsrådet tillika vice ordföranden Ulrika Beergrehn, advokaten Ulf Bergquist, bankjuristen Linda Conradsson, rättslige experten Torbjörn Gerelius, professor Michael Hellner, professor Maarit Jänterä-Jareborg och advokaten Mia Reich Sjögren.

Hovrättsassessorn Dina Gutrad anställdes som sekreterare i utredningen fr.o.m. den 1 november 2012.

Utredningen överlämnar härmed betänkandet Internationella rättsförhållanden rörande arv (SOU 2014:25).

Utredningens uppdrag är härmed slutfört.

Stockholm den 25 april 2014

Anders Eriksson

/Dina Gutrad

Innehåll

Sammanfattning	15
Summary	23
1 Författningsförslag.....	31
Del I	
Inledning och bakgrund	
2 Uppdraget och utredningens arbete.....	49
2.1 Uppdraget.....	49
2.2 Utredningens arbete	51
2.3 Språkfrågor	52
2.4 Betänkandets disposition.....	52
3 Gällande rätt.....	53
3.1 Svensk internationell privaträtt på successionsrättens område	53
3.2 Svensk behörighet och tillämplig lag för förfarandet	54
3.2.1 Utomnordiska förhållanden.....	54
3.2.2 Nordiska förhållanden.....	56
3.3 Tillämplig lag.....	57
3.3.1 Utomnordiska förhållanden.....	57
3.3.2 Nordiska förhållanden.....	60

3.4	Erkännande och verkställighet	61
3.4.1	Utomnordiska förhållanden	61
3.4.2	Nordiska förhållanden	62
3.5	Boutredningsman m.m.	62
3.6	Bouppteckningar	64
3.6.1	Bouppteckningsskyldigheten	64
3.6.2	Reglerna om bouppteckning	65
3.6.3	Dödsboanmälan	69
3.6.4	Överklagande av bouppteckning	69
4	Allmänna utgångspunkter	71
4.1	Bakgrund	71
4.2	Allmänna överväganden beträffande den kommande lagregleringen på området	72

Del II

EU:s arvsförordning

5	Arvsförordningens tillämpningsområde och vissa begrepp	75
5.1	Tillämpningsområde	75
5.1.1	Arvsförordningens sakliga tillämpningsområde	75
5.1.2	Arvsförordningens geografiska tillämpningsområde	77
5.1.3	Arvsförordningens tidsmässiga tillämpningsområde	80
5.2	Definitioner	80
5.2.1	Domstolsbegreppet	82
5.2.2	Dom	85
5.3	Hemvist	85
5.4	Förhållandet till gällande internationella konventioner och svenska autonoma regler	87
5.4.1	Behörighet	88
5.4.2	Tillämplig lag	89
5.4.3	Erkännande och verkställighet	90

6	Behörighet.....	91
6.1	Arvsförordningens bestämmelser om behörighet	91
6.1.1	Allmän behörighet	92
6.1.2	Subsidiär behörighet	92
6.1.3	Behörighet vid lagvalsförordnande	93
6.1.4	Forum necessitatis	95
6.1.5	Begränsade förfaranden	95
6.1.6	Särskilda behörighetsregler för accept av eller avstående från arv, legat eller laglott	95
6.1.7	Allmänna bestämmelser	96
6.2	Överväganden	97
6.2.1	Inledning	98
6.2.2	Behörighet att ta emot förklaringar om accept av eller avstående från arv, legat eller laglott	99
6.2.3	Konsekvenser av arvsförordningens behörighetsregler	100
6.2.4	Forum vid svensk internationell behörighet	104
7	Tillämplig lag.....	107
7.1	Inledning.....	107
7.2	Tillämplig lag enligt arvsförordningen.....	108
7.2.1	Tillämplig lag på arvet i dess helhet – även förfarandefrågor.....	108
7.2.2	Särskilda regler för boutredningsmän	111
7.2.3	Tillämplig lag för särskilda frågor	113
7.2.4	Särskilda regler för vissa tillgångar.....	117
7.2.5	Samtidigt avlidna.....	119
7.2.6	Arv där arvinge saknas.....	119
7.2.7	Återförvisning.....	119
7.2.8	Ordre public.....	120
7.2.9	Stater med fler än en rättsordning	120
7.3	Överväganden	121
7.3.1	Allmänna utgångspunkter	121
7.3.2	Några internationellt privaträttsliga principer vid tillämpning av utländsk rätt	122
7.3.3	Tillämplig lag på arvet i dess helhet (artiklarna 21–23 i arvsförordningen)	129

7.3.4	De särskilda reglerna för boutredningsmän (artikel 29 i arvsförordningen)	144
7.3.5	Testamenten och arvsavtal (artiklarna 24–26 i arvsförordningen)	150
7.3.6	Formell giltighet för testamenten och andra skriftliga förordnanden om kvarlåtenskap (artikel 27 i arvsförordningen)	154
7.3.7	Särskilda regler för viss egendom (artikel 30 i arvsförordningen)	155
7.3.8	Arv där arvinge saknas (artikel 33 i arvsförordningen)	156
7.3.9	Ordre public (artikel 34 i arvsförordningen)	157
7.3.10	Stater med fler än en rättsordning (artiklarna 36 och 37 i arvsförordningen)	157
8	Erkännande och verkställighet	159
8.1	Erkännande, verkställbarhet och verkställighet av domar ...	159
8.1.1	Inledning.....	159
8.1.2	Erkännande.....	159
8.1.3	Verkställbarhet	162
8.2	Officiella handlingar och förlikningar inför domstol	166
8.2.1	Inledning.....	166
8.2.2	Definitionen av förlikning och officiell handling	167
8.2.3	Godkännande av officiella handlingar	168
8.2.4	Officiella handlingars verkställbarhet	169
8.2.5	Verkställbarhet av förlikningar inför domstol	170
8.3	Överväganden.....	170
8.3.1	Bryssel I-utredningens förslag	171
8.3.2	Exekvaturförfarandet	174
8.3.3	Verkställighet	186
8.3.4	Interimistiska åtgärder och säkerhetsåtgärder	188
9	Ett europeiskt arvsintyg	191
9.1	Utgångspunkter.....	191
9.2	Arvsintyget	191
9.2.1	Arvsintygets ändamål.....	191
9.2.2	Behörig domstol/myndighet	192

9.2.3	Ansökan om arvsintyg.....	192
9.2.4	Prövning av ansökan och utfärdande av arvsintyg....	194
9.2.5	Utfärdande av arvsintyget	195
9.2.6	Arvsintygets närmare innehåll.....	197
9.2.7	Arvsintygets rättsverkningar.....	198
9.2.8	Bestyrkta kopior av arvsintyget	199
9.2.9	Rättelse och omprövning	200
9.2.10	Rättsmedel.....	201
9.2.11	Hävning av arvsintygets rättsverkningar.....	202
9.3	Överväganden	203
9.3.1	Allmänna utgångspunkter	203
9.3.2	Skatteverket bör ansvara för utfärdande av arvsintyg	205
9.3.3	Skatteverkets beslut om arvsintyg bör överklagas till allmän domstol	207
9.3.4	Automatiserad behandling av personuppgifter.....	210
9.3.5	Ett europeiskt arvsintyg utfärdat i en annan medlemsstat bör kunna ligga till grund för lagfart ...	211

Del III

Den nordiska arvskonventionen

10	Internordiska regler om arv.....	215
10.1	Nuvarande svensk reglering	215
10.2	Utredningens direktiv.....	216
10.2.1	Betydelsen av arvsförordningen.....	216
10.2.2	Den nordiska ändringsöverenskommelsen	216
10.2.3	Uppdraget	217
10.3	Undantaget i arvsförordningen.....	217
10.4	Det nordiska arbetet med revidering av arvskonventionen.....	218
10.5	Den nordiska arvskonventionen	219
10.5.1	Gällande lydelse	219
10.5.2	Ändringsöverenskommelsen.....	222
10.6	Överväganden	242

10.6.1 Ska Sverige tillträda den nordiska ändringsöverenskommelsen?.....	242
10.6.2 Vilken inverkan har arvsförordningen på den nordiska regleringen?	244

Del IV

Kompletterande bestämmelser i övrigt

11 Makars och sambors förmögenhetsförhållanden vid den ena makens eller sambons död	251
11.1 Inledning.....	251
11.2 Inhemska regler om bodelning med anledning av makes död.....	252
11.3 Tillämpningsområdet för LIMF och förhållandet till IDL.....	253
11.4 Internationella frågor om makars förmögenhetsförhållanden vid dödsfall bör regleras i LIMF	254
11.5 Svensk domsrätt vid tvist och domstols behörighet vid bodelning med anledning av makes död	257
11.5.1 Gällande regler	257
11.5.2 Överväganden.....	260
11.5.3 Vilken egendom ska omfattas av bodelningen m.m.	263
11.6 Tillämplig lag för bodelningsförfarandet	267
11.6.1 Boutredningsman är utan särskilt förordnande bodelningsförrättare	267
11.7 Regler för erkännande och verkställighet av utländsk bodelning med anledning av makes död och utländskt avgörande avseende tvist om sådan bodelning	268
11.7.1 Erkännande.....	269
11.7.2 Verkställighet	271
11.7.3 Formkrav för utländsk bodelning.....	272

12 Erkännande och verkställighet i svensk autonom rätt.... 275

12.1 Inledning.....	275
12.2 Bestämmelserna om erkännande och verkställighet i IDL	276
12.2.1 Villkor för erkännande och verkställbarhet	277
12.2.2 Exekvaturförfarandet.....	279
12.3 Nya regler för erkännande och verkställighet av avgörande från stater som inte är bundna av arvsförordningen eller den nordiska arvskonventionen	279
12.3.1 Erkännande och verkställighet.....	280
12.3.2 Makars förmögenhetsförhållanden m.m.	281
12.4 Villkor för erkännande.....	282
12.4.1 Bakgrund och tidigare överväganden	282
12.4.2 Laga kraft.....	284
12.4.3 Anknytning till den stat som meddelat avgörandet	285
12.5 Hinder för erkännande	286
12.5.1 Brister i det utländska förfarandet.....	287
12.5.2 Konkurrerande avgöranden eller förfaranden.....	288
12.5.3 Ordre public.....	291
12.5.4 Den tillämpade lagens betydelse	291
12.6 Exekvaturförfarandet.....	293
12.6.1 Exekvaturprövning i ett steg.....	293
12.6.2 Behörig domstol	294
12.6.3 Tillämpliga regler för exekvaturförfarandet	294
12.6.4 Formkrav för utländskt arvskifte.....	295

13 Några ytterligare frågor 297

13.1 Inledning.....	297
13.2 Överväganden beträffande boutredningsmanna- och skiftesmannafunktionen m.m.	297
13.2.1 Bakgrund	298
13.2.2 Utredningens direktiv	300
13.2.3 Arvsförordningen	300

13.2.4 Reformbehovet.....	301
13.2.5 Särskild boutredningsman m.m.....	302
13.2.6 Socialnämndens roll vid internationella arvsärenden	305
13.2.7 Hänsyn till resultatet av utländsk förrättning.....	307
13.2.8 Bestämmelser om Utrikesdepartementet och utlandsmyndigheters medverkan vid internationella arvsärenden	310
13.2.9 Stat och kommun.....	312

Del V

Genomförande av förslagen

14 Genomförande av förslagen.....	313
14.1 Införlivande av instrumenten och lagtekniska lösningar	313
14.1.1 Införlivande av instrumenten	313
14.1.2 Lagtekniska lösningar	314
14.2 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	315
14.3 Konsekvenser av förslagen.....	317
14.3.1 Kostnadseffekter och finansiering	317
14.3.2 Konsekvenserna i övrigt	321

Del VI

Författningskommentaren

15 Författningskommentaren.....	323
15.1 Förslaget till lag om internationella rättsförhållanden rörande arv m.m.	323
15.2 Förslaget till lag om ändring i jordabalken	345
15.3 Förslaget till lag om ändring i ärvdabalken.....	346
15.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:272) om internationella frågor rörande makars och sambors förmögenhetsförhållanden.....	347

Bilagor

Bilaga 1	Kommittédirektiv.....	351
Bilaga 2	Arvsförordningen.....	361
Bilaga 3	SÖ 1935 nr 17.....	389
Bilaga 4	SÖ 1975 nr 56.....	425
Bilaga 5	Överenskommelse om ändring i den nordiska arvskonventionen	441

Sammanfattning

Uppdraget

Utredaren har i uppdrag att föreslå de kompletterande bestämmelser som föranleds av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 650/2012 om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg (arvsförordningen). I uppdraget ligger att analysera arvsförordningen och belysa likheter och skillnader i förhållande till framför allt Bryssel I-förordningen och underhållsförordningen. Analysen ska bland annat innefatta en bedömning av vilken betydelse arvsförordningen får när det gäller kravet på ingivande av bouppteckning, vilka myndigheter och rättstillämpare i Sverige som ska anses vara domstol i arvsförordningens mening samt vilken myndighet i Sverige som ska ansvara för utfärdande av s.k. europeiskt arvsintyg. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid att arvsförordningen, till skillnad från gällande svensk internationell privaträtt på området, inte innehåller regler om bodelning med anledning av makes död. I uppdraget ingår också att föreslå bestämmelser om erkännande och verkställighet i förhållande till stater som inte är bundna av arvsförordningen.

Utredarens uppdrag omfattar att överväga om Sverige ska tillträda överenskommelsen den 1 juni 2012 om ändring i konventionen den 19 november 1934 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om arv, testamente och bodelning (den nordiska arvskonventionen) och analysera vad arvsförordningen har för inverkan på den nordiska regleringen. I det sammanhanget ska analyseras vad det särskilda undantaget från arvsförordningens tillämpningsområde till förmån för de nordiska reglerna innebär. Utredaren ska lämna förslag till författningsändringar som krävs för att införliva överenskommelsen med svensk lag.

Allmänna utgångspunkter

Internationella arvsfrågor regleras, med undantag för förhållanden som rör nordiska länder, i lagen (1937:81) om internationella rättsförhållanden rörande dödsbo (IDL). För internationella arvsfrågor som enbart berör de nordiska länderna gäller inte IDL utan tre andra lagar – lagen (1935:44) om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket m.m., lagen (1935:45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge och lagen (1935:46) om tillsyn i vissa fall å oskiftat dödsbo efter medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge. Sistnämnda tre lagar införlivar den nordiska arvskonventionen.

Arvsförordningen ersätter stora delar av såväl regleringen i IDL som den internordiska regleringen på området. Utredaren föreslår därför att IDL och 1935 års lagar upphävs och att de kompletterande bestämmelser som arvsförordningen föranleder samt de regler som Sverige kan fortsätta att tillämpa tas in i en särskild lag. IDL omfattar också vissa bestämmelser om bodelning med anledning av makes död. Frågor som rör makars förmögenhetsförhållanden omfattas inte av arvsförordningens tillämpningsområde. Utredaren föreslår att frågor om bodelning med anledning av makes död framöver regleras i lagen (1990:272) om internationella frågor rörande makars och sambors förmögenhetsförhållanden (LIMF).

Alla EU:s medlemsstater deltar inte i antagandet av arvsförordningen. Arvsförordningen är direkt tillämplig i samtliga medlemsstater utom Danmark, Storbritannien och Irland.

Arvsförordningen

Behörighet

Arvsförordningen reglerar när medlemsstaternas domstolar är behöriga att fatta beslut i frågor som rör arv. Behörighet finns hos domstol i det land där den avlidne hade hemvist vid sin död. Genom arvsförordningen införs en möjlighet för personer att genom lagvalsförordnande välja att lagen i medborgarskapslandet ska vara tillämplig på arvet. Vid lagvalsförordnande till förmån för lagen i en medlemsstat finns, under vissa förutsättningar, behörighet hos domstolarna i den medlemsstat vars lag valts. Därutöver

finns bestämmelser om subsidiär behörighet och om behörighet i undantagsfall (t.ex. om det är omöjligt att få ett avgörande i en tredjestat till vilken målet har nära anknytning).

Utgångspunkten är att behörighet enligt arvsförordningen är universell och omfattar såväl egendom inom som utom landet. Vid subsidiär behörighet kan behörigheten i vissa fall vara begränsad till att fatta beslut om egendom som finns i Sverige. Arvsförordningen innehåller också en regel som medger rätt för den annars behöriga domstolen att i vissa fall begränsa förfarandet till att inte omfatta egendom som är belägen i en tredjestat.

Arvsförordningens regler om behörighet är heltäckande och medger inte rätt till allmänt tillämpliga autonoma behörighetsregler.

Tillämplig lag

Huvudregeln enligt arvsförordningen är att lagen i den stat där den avlidne hade hemvist vid sin död ska tillämpas på arvet i dess helhet. Om det av samtliga omständigheter i fallet undantagsvis framgår att den avlidne vid sin död uppenbart hade en närmare anknytning till en annan stat än hemviststaten ska i stället lagen i den andra staten tillämpas.

Genom arvsförordningen införs en möjlighet för personer att välja vilken lag som ska tillämpas på arvet efter honom eller henne. En person kan genom ett särskilt lagvalsförordnande ange att lagen i den stat där personen är medborgare vid tidpunkten för sitt val eller sin död ska tillämpas på arvet. För en person som är medborgare i flera länder innebär reglerna att han eller hon kan välja lagen i en av de stater som han eller hon är medborgare i vid tidpunkten för sitt val eller vid sin död. Ett lagval ska göras uttryckligen. Det ska ske i en förklaring i form av ett förordnande om kvarlåtenskap (vanligen ett testamente) eller framgå av villkoren i ett sådant förordnande.

Enligt arvsförordningen gäller universalitetsprincipen och den lag som enligt förordningens bestämmelser är tillämplig gäller oavsett om det är lagen i en medlemsstat eller lagen i en tredjestat.

Arvsförordningens regler om tillämplig lag ersätter till en början den allmänna regeln i IDL om tillämplig lag. Enligt IDL är den avlidnes medborgarskap styrande för vilket lands lag som ska tillämpas på arvet, den s.k. nationalitetsprincipen. Arvsförordningen

innebär, såvida lagvalsförordnande inte gjorts, att hemvistprincipen i stället kommer att gälla för frågan om tillämplig lag på arv.

Arvsförordningen medger att de medlemsstater (bland annat Sverige) som är parter i Haagkonventionen av den 5 oktober 1961 rörande lagkonflikter i fråga om formen för testamentariska förordnanden, beträffande testamenter och gemensamma testamenter formella giltighet, fortsätter att tillämpa konventionen i stället för arvsförordningens regel i ämnet. Utredaren föreslår därför att en bestämmelse som införlivar nämnda Haagkonvention behålls i den nya lagen.

Enligt arvsförordningen är utgångspunkten att den på arvet tillämpliga lagen (arvsstatutet) ska reglera arvet i dess helhet, dvs. även förfarandefrågor. Bestämmelserna i arvsförordningen om arvsstatutets räckvidd innebär en förändring från vad som hittills gällt i Sverige. I de fall det föreligger svensk internationell behörighet och utländsk rätt ska tillämpas på arvet innebär arvsförordningen att utländska regler ska tillämpas på boutredning och arvskifte. Utredaren föreslår vissa kompletterande regler rörande bouppteckning och därmed sammanhängande frågor samt krav på oberoende boutredningsmän i vissa fall.

För internordiska förhållanden medger arvsförordningen under vissa förutsättningar undantag för nordiska särregler om förvaltningen av dödsboet och medverkan av myndigheter i de fördragslutande staterna. Utredaren föreslår att det i den nya lagen tas in regler om vilken lag som ska vara tillämplig på förfarandefrågor i internordiska förhållanden. Vilken lag som i övrigt ska tillämpas på arvet kommer också i nordiska situationer att framöver styras av arvsförordningens bestämmelser. I detta sammanhang bör uppmärksammas att den mellanstatliga överenskommelsen om ändring i den nordiska arvskonventionen innebär att också de nordiska särregler som Sverige, på grund av arvsförordningen, inte kan tillämpa, i mångt och mycket kommer att stämma överens med arvsförordningens regler.

Erkännande och verkställighet

Enligt arvsförordningen ska domar avseende arv från medlemsstater erkännas utan att det krävs något särskilt förfarande. För verkställighet krävs att domen har förklarats verkställbar i den medlemsstat där verkställighet begärs.

Förfarandet vid ansökan om verkställbarhet ska enligt arvsförordningen, i den mån annat inte följer av förordningen, regleras av lagen i den verkställande medlemsstaten. Utredaren föreslår att förfarandet vid ansökan om verkställbarhet (exekvaturförfarandet) i huvudsak ska följa det som gäller för motsvarande förfaranden enligt andra internationella instrument. Mot bakgrund av lagförslag om nya regler för erkännande och verkställighet av utländska domar på civilrättens område föreslår utredaren att ansökan om verkställbarhet ska göras till de tingsrätter som regeringen föreskriver.

Ett europeiskt arvsintyg

Genom arvsförordningen inrättas ett europeiskt arvsintyg. Reglerna om det europeiska arvsintyget avser att underlätta hanteringen av arvsärenden med gränsöverskridande verkan inom EU. Ett arvsintyg ska kunna användas av arvingar, testamentstagare, testamentsexekutorer eller boutredningsmän bland annat för att bevisa sin ställning, sina rättigheter och sina befogenheter i en annan medlemsstat, t.ex. där egendomen är belägen. Arvsintyget ersätter inte nationella dokument som används för liknande ändamål i medlemsstaterna och det är inte obligatoriskt att använda sig av arvsintyget. Ett arvsintyg har dock rättsverkningar i alla medlemsstater utan att det krävs något särskilt förfarande. Ingen myndighet eller person som mottagit ett arvsintyg som utfärdats i en annan medlemsstat har rätt att begära att man i stället för ett arvsintyg ska redovisa en dom, en officiell handling eller en förlikning inför domstol.

Utredaren föreslår att Skatteverket anförtros uppgiften att utfärda arvsintyg i Sverige.

Överenskommelsen om ändring i den nordiska arvskonventionen

Tillträde till den nordiska överenskommelsen

En förutsättning för att Sverige (och Finland) ska få tillämpa vissa bestämmelser i den nordiska arvskonventionen är att konventionen ändras på det sätt som de nordiska länderna har kommit överens om i en mellanstatlig överenskommelse. Sverige har undertecknat överenskommelsen med förbehåll för ratifikation.

Överenskommelsen innebär bland annat att lagvalsreglerna i den nordiska arvskonventionen anpassats till arvsförordningen för att möjliggöra att utfallet i de olika nordiska länderna vid tillämpning av lagvalsreglerna ska komma att bli väsentligen desamma, trots att Sverige och Finland är skyldiga att tillämpa lagvalsreglerna i arvsförordningen medan Danmark, Island och Norge kommer att tillämpa lagvalsreglerna i den nordiska konventionen.

Utredaren föreslår att Sverige ska tillträda den nordiska överenskommelsen om ändring i den nordiska arvskonventionen.

Det nordiska undantaget

Det nordiska undantaget innebär att Sverige utan hinder av arvsförordningen får tillämpa en reviderad nordisk arvskonvention såvitt avser regler om förvaltningen av dödsboet och medverkan av myndigheter i de fördragsslutande staterna, samt enklare och snabbare förfaranden för erkännande och verkställighet av domar.

Utredaren föreslår att de regler i den reviderade nordiska arvskonventionen som Sverige får fortsätta att tillämpa införlivas i svensk rätt genom bestämmelser i den nya lagen.

Makars förmögenhetsförhållanden vid den ena makens död

I IDL regleras inte bara frågor som rör arv utan också frågor som rör makars förmögenhetsförhållanden vid makes död. Det är fråga om behörighet vid tvist om efterlevande makes rätt i dödsbo, när bodelning med anledning av makes död ska ske i Sverige, erkännande av utländsk bodelning med anledning av makes död eller av

utländsk dom avseende sådan bodelning samt verkställighet av utländsk dom varigenom tvist om bodelning med anledning av makes död prövats. För sambors del regleras nu aktuella frågeställningar i LIMF.

Utredaren föreslår att nu berörda frågor om makars förmögenhetsförhållanden vid den ena makens död ska regleras i LIMF.

Autonoma regler om erkännande och verkställighet

Arvsförordningens regler om erkännande och verkställighet är endast tillämpliga i förhållande till avgöranden från andra medlemsstater som deltar i antagandet av arvsförordningen och inte är parter i den nordiska arvskonventionen (dvs. samtliga medlemsstater utom Danmark, Finland, Storbritannien och Irland). För avgöranden från nordiska länder gäller de regler som införlivar den nordiska arvskonventionens bestämmelser om erkännande och verkställighet. Det finns ett behov av regler om erkännande och verkställighet för avgöranden från stater som inte är bundna av arvsförordningen eller den nordiska arvskonventionen.

Gällande regler i IDL innebär en mycket restriktiv inställning till erkännande och verkställighet av utländska avgöranden. Utredaren föreslår nya regler för erkännande och verkställighet av avgöranden från stater som inte är bundna av arvsförordningen eller den nordiska överenskommelsen.

Reglerna innehåller dels grundläggande krav för erkännande och verkställighet, dels vissa särskilda omständigheter som utgör hinder mot erkännande och verkställighet. Även om det utländska avgörandet uppfyller de grundläggande kraven ska avgörandet inte erkännas eller verkställas i Sverige om det föreligger hinder för erkännande. Hinder för erkännande föreligger om det utländska avgörandet inte uppfyller rimliga krav på rättssäkerhet, såsom rätten att inte dömas ohörd. Ett utländskt avgörande gäller inte heller om det utländska avgörandet är uppenbart oförenligt med grunderna för den svenska rättsordningen (*ordre public*). Också den omständigheten att det finns ett konkurrerande svenskt eller utländskt avgörande eller ett pågående förfarande i Sverige som kan leda fram till ett motstridigt avgörande kan leda till att det utländska avgörandet inte erkänns i Sverige.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Utredarens förslag till kompletterande bestämmelser till arvsförordningen och bestämmelser om införlivande av den (reviderade) nordiska arvskonventionen bör träda i kraft samtidigt som arvsförordningen börjar tillämpas, nämligen den 17 augusti 2015.

Det föreslås övergångsbestämmelser med innebörd att äldre bestämmelser, i den mån inte annat följer av arvsförordningen, ska tillämpas på arv efter personer som avlidit före den 17 augusti 2015. I övergångsbestämmelser föreslås också att äldre bestämmelser tillämpas på exekvaturförfaranden som inletts före ikraftträdandet.

Summary

Remit

The Inquiry's remit has been to propose the supplementary provisions required by Regulation (EU) No 650/2012 of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession (the 'Succession Regulation'). The remit entails analysing the Succession Regulation and shedding light on similarities and differences in relation, in particular, to the Brussels I Regulation and the Maintenance Regulation. The analysis is to include an assessment of the impact of the Succession Regulation's requirement concerning the submission of estate inventories, which authorities and legal professionals in Sweden are to be deemed 'courts' for the purposes of the Succession Regulation and which authority in Sweden is to be responsible for issuing the European Certificate of Succession. Particular attention is to be given to the fact that the Succession Regulation, unlike current Swedish private international law in the area, does not contain rules on distribution of property upon the death of a spouse. The remit also includes proposing provisions on recognition and enforcement with respect to States that are not bound by the Succession Regulation.

The Inquiry's remit includes considering whether Sweden should accede to the agreement of 1 June 2012 on amendment of the Convention of 19 November 1934 between Sweden, Denmark, Finland, Iceland and Norway on succession, wills and distribution of property (the Nordic Convention on Succession) and analysing the consequences of the Succession Regulation for the Nordic regulations. In this connection, the Inquiry is to analyse the implications of the special derogation from the scope of the Succession

Regulation in favour of the Nordic regulations. The Inquiry is to present proposals on legislative amendments required to incorporate the agreement in Swedish law.

General principles

With the exception of matters concerning Nordic countries, matters of international succession are regulated in the Act on Conflict of Laws in Regard to Succession (1937:81). For matters of international succession that only concern Nordic countries, this act does not apply. Instead, three other acts apply: the Act concerning estates left by Danish, Finnish, Icelandic or Norwegian citizens habitually resident in Sweden (1935:44), the Act concerning property left by deceased persons habitually resident in Denmark, Finland, Iceland or Norway (1935:45) and the Act concerning supervision in certain cases of undistributed estates left by citizens of Denmark, Finland, Iceland or Norway (1934:46). These three acts incorporate the Nordic Convention on Succession in Swedish law.

The Succession Regulation replaces large parts of the regulations in the area contained in the four acts mentioned above. The Inquiry therefore proposes that these four acts be repealed and that the supplementary provisions required by the Succession Regulation be adopted in a new special act, together with the rules that Sweden can continue to apply. The Act on Conflict of Laws in Regard to Succession also contains certain provisions on the distribution of property upon the death of a spouse. Matters concerning matrimonial property do not come under the scope of the Succession Regulation. The Inquiry proposes that matters concerning distribution of property upon the death of a spouse be regulated in the Act on Certain International Issues relating to Matrimonial Property Relations (1990:272).

Not all EU Member States are taking part in the adoption of the Succession Regulation. The Succession Regulation is directly applicable in all Member States except Denmark, the UK and Ireland.

The Succession Regulation

Jurisdiction

The Succession Regulation regulates when courts in Member States have jurisdiction to rule on matters of succession. Jurisdiction lies with the courts in the country in which the deceased person was habitually resident at the time of death. The Succession Regulation introduces an option for individuals to choose, by a choice of law declaration, that the law of their country of nationality shall apply to their succession. In the event of a choice of law declaration in favour of the law of a Member State, provided certain conditions are fulfilled, jurisdiction lies with the courts of the Member State whose law has been chosen. In addition, there are provisions on subsidiary jurisdiction and on jurisdiction in exceptional cases (e.g. if it is impossible to obtain a ruling in a third State to which the case is closely connected).

In principle, jurisdiction under the Succession Regulation is universal and covers property both in and outside the country. In the event of subsidiary jurisdiction, jurisdiction may be limited in certain cases to ruling on property in Sweden. The Succession Regulation also contains a rule that allows the court that otherwise has jurisdiction to limit the proceedings in certain cases so as not to include property located in a third State.

The rules of the Succession Regulation on jurisdiction are comprehensive and do not allow for generally applicable, autonomous rules on jurisdiction.

Applicable law

The general rule under the Succession Regulation is that the law of the State in which the deceased had their habitual residence at the time of death shall apply to the succession as a whole. If, by way of exception, it is clear from all the circumstances of the case that, at the time of death, the deceased was manifestly more closely connected with a State other than the State of habitual residence, the law of that other State shall apply instead.

The Succession Regulation introduces an option for individuals to choose which law shall apply to their succession. An individual can indicate by a special choice of law declaration that the law of the State of which the individual is a national at the time of choice

or of death shall apply to the succession. When an individual is a national of more than one country, the rules mean that they can choose the law of one of the States of which they are a national at the time of choice or of death. A choice of law must be made explicitly. This shall be done in a declaration in the form of a disposition of property upon death (usually a will) or shall be demonstrated by the terms of such a disposition.

Under the Succession Regulation, the principle of universality applies and the law that is applicable under the terms of the disposition applies irrespective of whether it is the law of a Member State or the law of a third State.

The rules of the Succession Regulation on applicable law replace, to begin with, the general rule on applicable law in the Act on Conflict of Laws in Regard to Succession. In this act, the deceased's nationality governs which country's law applies to the succession (the 'principle of nationality'). The Succession Regulation entails that, in the absence of a choice of law declaration, the principle of habitual residence will instead apply to the issue of applicable law on succession.

The Succession Regulation allows the Member States (including Sweden) that are parties to the Hague Convention of 5 October 1961 on the Conflict of Laws Relating to the Form of Testamentary Dispositions to continue to apply the Convention instead of the rule in the Succession Regulation with regard to the formal validity of wills and joint wills. The Inquiry therefore proposes that a provision incorporating the Hague Convention be retained in the new act.

Under the Succession Regulation, in principle the law applicable to the succession (the 'succession statute') shall regulate the succession in its entirety, i.e. including procedural matters. The provisions in the Succession Regulation concerning the scope of the succession statute entail a change compared with the rules that have previously applied in Sweden. In cases where Sweden has international jurisdiction and foreign law is to apply to the succession, the Succession Regulation entails that foreign rules apply to the estate administration and succession. The Inquiry proposes certain supplementary rules concerning estate administration and related issues and rules requiring independent administrators in certain cases.

For inter-Nordic relations, the Succession Regulation allows exceptions, given certain conditions, for special Nordic rules con-

cerning the administration of the estate and the involvement of authorities in the States parties. The Inquiry proposes that the new act contain rules on which law shall apply to procedural issues in inter-Nordic relations. The law that is to apply to succession in other respects will in future be governed by the provisions of the Succession Regulation, in Nordic as in other situations. In this connection, it should be noted that as a result of the intergovernmental agreement on amendments to the Nordic Convention on Succession, the special Nordic rules that Sweden is unable to apply because of the Succession Regulation will, in many respects, be in line with the rules in the Succession Regulation.

Recognition and enforcement

Under the Succession Regulation, decisions on succession from Member States shall be recognised without any special procedure being required. For enforcement, the decision must have been declared enforceable in the Member State where enforcement is requested.

According to the Succession Regulation, the procedure for applying for enforcement is to be regulated by law in the enforcing Member State, unless otherwise provided by the Regulation. The Inquiry proposes that, in general, the procedure for an application for enforceability (exequatur proceedings) should be in line with equivalent procedures under other international instruments. In light of legislative proposals on new rules for recognition and enforcement of judgments of foreign courts in the area of civil law, the Inquiry proposes that applications for enforcement should be made to the district courts prescribed by the Government.

A European Certificate of Succession

The Succession Regulation establishes a European Certificate of Succession. The rules on the European Certificate of Succession are intended to facilitate the management of succession cases with cross-border implications in the EU. A European Certificate of Succession is intended for use by heirs, legatees, executors of the will or administrators of the estate to demonstrate their status, rights and powers in another Member State, for instance in a Mem-

ber State in which succession property is located. The European Certificate of Succession does not replace national documents used for similar purposes in the Member States and use of the Certificate is not obligatory. However, a European Certificate of Succession has legal effects in all Member States, without any special procedure being required. No authority or person that has received a Certificate of Succession issued in another Member State should have the right to demand that a person produce a decision, an official document or a settlement before a court instead of a Certificate of Succession.

The Inquiry proposes that the Swedish Tax Agency be entrusted with the task of issuing Certificates of Succession in Sweden.

Agreement on amendment of the Nordic Convention on Succession

Accession to the Nordic agreement

A prerequisite for Sweden (and Finland) to be able to apply certain provisions in the Nordic Convention on Succession is that the Convention is amended in the manner agreed by the Nordic countries in an intergovernmental agreement. Sweden has signed the agreement, subject to ratification.

One of the effects of the agreement is to bring the choice of law rules in the Nordic Convention on Succession into line with the rules in the Succession Regulation. This is to enable the outcome of applying the choice of law rules in the Nordic countries to be essentially the same, even though Sweden and Finland are obliged to apply the choice of law rules in the Succession Convention, while Denmark, Iceland and Norway will apply the choice of law rules in the Nordic Convention.

The Inquiry proposes that Sweden accede to the Nordic agreement on amendment of the Nordic Convention on Succession.

The Nordic derogation

The Nordic derogation means that Sweden, notwithstanding the Succession Regulation, is allowed to apply a revised Nordic Convention on Succession with regard to rules on the administration of the estate and involvement of authorities in the States parties, and simpler and faster procedures for recognition and enforcement of decisions.

The Inquiry proposes that the rules in the revised Nordic Convention on Succession that Sweden is allowed to continue to apply be incorporated in Swedish law through provisions in the new act.

Matrimonial property relations in the event of a spouse's death

The Act on Conflict of Laws in Regard to Succession regulates not only matters of succession but also matters concerning matrimonial property relations in the event of a spouse's death. These matters relate to jurisdiction in the event of a dispute regarding the surviving spouse's rights in the estate, when distribution of property upon the death of a spouse is to take place in Sweden, recognition of a foreign distribution of property upon the death of a spouse or of a foreign decision regarding such distribution of property, and enforcement of a foreign decision that rules on a dispute on distribution of property upon the death of a spouse. In the case of partners who are not married, these issues are now regulated in the Act on Certain International Questions relating to Married People's Property.

The Inquiry proposes that the issues mentioned here concerning matrimonial property relations in the case of a spouse's death should be regulated by the Act on Certain International Questions relating to Married People's Property.

Autonomous rules on recognition and enforcement

The rules in the Succession Regulation on recognition and enforcement are only applicable in relation to decisions from other Member States that take part in the adoption of the Succession Regulation and are not parties to the Nordic Convention on Suc-

cession (i.e. all Member States except Denmark, Finland, the UK and Ireland). For decisions from Nordic countries, the rules incorporating the provisions of the Nordic Convention on Succession regarding recognition and enforcement apply. There is a need for rules on recognition and enforcement of decisions from States that are not bound by the Succession Regulation or the Nordic Convention on Succession.

The current rules in the Act on Conflict of Laws in Regard to Succession involve a very restrictive approach to recognition and enforcement of foreign decisions. The Inquiry proposes new rules on recognition and enforcement of decisions from States that are not bound by the Succession Regulation or the Nordic agreement.

The rules contain basic requirements for recognition and enforcement, together with certain special circumstances that constitute impediments to recognition and enforcement. Even if the foreign decision satisfies the basic requirements, the decision shall not be recognised or enforced in Sweden if impediments to recognition exist. Impediments to recognition exist if the foreign decision does not satisfy reasonable requirements for due process, such as the right not to be judged without a hearing. Nor is a foreign decision applicable in Sweden if the foreign decision is manifestly incompatible with the principles of the Swedish legal order (public policy). The existence of a competing Swedish or foreign decision, or ongoing proceedings in Sweden that may lead to a contrary decision, can also lead to the foreign decision not being recognised in Sweden.

Entry into force and transitional provisions

The Inquiry's proposal on supplementary provisions in the Succession Regulation and provisions on incorporating the (revised) Nordic Convention on Succession should enter into force at the same time as the Succession Regulation begins to apply, i.e. on 17 August 2015.

Transitional provisions are proposed to the effect that older provisions, unless otherwise provided by the Succession Regulation, shall apply to succession to persons deceased before 17 August 2015. The transitional provisions also propose that older provisions should apply to exequatur proceedings initiated before the entry into force.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om internationella rättsförhållanden rörande arv m.m.

Häri genom föreskrivs följande

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser i anslutning till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 650/2012 av den 4 juli 2012 om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg¹ (EU:s arvsförordning).

För bedömning av testamentens formella giltighet gäller dock vad som föreskrivs i 2 kap. 4 § denna lag i stället för artikel 27 i EU:s arvsförordning.

Regler om svensk domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet av avgöranden i frågor om bodelning med anledning av makes eller sambos död finns i lagen (1990:272) om internationella frågor rörande makars och sambors förmögenhetsförhållanden.

2 § I förhållandet till Danmark, Finland, Island och Norge gäller vad som föreskrivs i 3 kap. denna lag, om inte annat följer av EU:s arvsförordning.

¹ EUT L 201, 27.7.2012, s. 107.

3 § I förhållande till stater som inte är bundna av EU:s arvsförordning eller konventionen den 19 november 1934 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om arv, testamente och boutredning² (den nordiska arvskonventionen) gäller vad som föreskrivs i 4 kap. denna lag för frågor om erkännande och verkställighet av avgöranden.

2 kap. Kompletterande bestämmelser till EU:s arvsförordning

Förfaranderegler

1 § Vid avträdande av egendom till förvaltning av boutredningsman efter någon som vid sin död inte hade hemvist i Sverige ska sådan särskild boutredningsman som avses i 19 kap. 3 § fjärde stycket ärvdabalken förordnas. Detsamma gäller när boutredningsman förordnas enligt svensk lag med stöd av artikel 29 i EU:s arvsförordning.

2 § Finns det inte någon behörig person som tar hand om egendom i Sverige efter någon som vid sin död inte hade hemvist här, ska socialnämnden, om det behövs, ta hand om egendomen och vidta nödvändiga åtgärder. Dödsfallet ska anmälas till socialnämnden av den som är närmast till det.

Är egendomen av ringa värde och består den huvudsakligen av kontanter, kläder och andra lösören för personligt bruk, får socialnämnden överlämna egendomen till anhörig till den avlidne eller, om den avlidne var utländsk medborgare, till utlandsmyndighet för den främmande staten.

Omfattas egendomen inte av andra stycket ska socialnämnden anmäla dödsfallet till rätten, som efter omständigheterna har att förordna att egendomen ska avträdas till provisorisk förvaltning av sådan särskild boutredningsman som avses i 19 kap. 3 § fjärde stycket ärvdabalken.

3 § Ska utländsk lag tillämpas på ett arv som handläggs i Sverige får registrering av utländsk bouppteckning eller motsvarande förteckning som enligt den på arvet tillämpliga lagen ska ges in till viss domstol eller myndighet ske hos Skatteverket.

² SÖ 1935 nr 17.

Utan hinder av att utländsk lag är tillämplig på ett arv som handläggs i Sverige ska vad som sägs i svensk lag om bouppteckning gälla om det i kvarlåtenskapen finns fast egendom i Sverige.

Testamentens formella giltighet

4 § Testamente ska anses giltigt till formen, om testamentet uppfyller vad som i det hänseendet föreskrivs i lagen på den ort där testamentet upprättades eller den ort där testator vid upprättandet eller vid sin död hade hemvist eller lagen i den stat där testator vid upprättandet eller vid sin död var medborgare. Såvitt testamentet avser fast egendom ska det också anses giltigt till formen, om testamentet uppfyller vad som i det hänseendet föreskrivs i lagen på den ort där egendomen finns.

Vad som föreskrivs i första stycket ska tillämpas också på fråga om återkallelse av testamente. En återkallelse ska också anses giltig till formen, om återkallelsen i det hänseendet uppfyller vad som föreskrivs i någon av de lagar enligt vilka testamentet enligt första stycket var giltigt till formen.

Vid tillämpning av första eller andra stycket ska som testators hemvist räknas även främmande ort där testator enligt lagen på den orten hade domicil.

Allmänna arvsfonden

5 § Om det enligt den på arvet tillämpliga lagen inte finns någon arvinge eller testamentstagare till sådan egendom som finns i Sverige, ska egendomen tillfalla Allmänna arvsfonden.

Erkännande och verkställbarhet

6 § En ansökan om att ett utländskt avgörande ska erkännas eller förklaras vara verkställbart i Sverige enligt EU:s arvsförordning ska göras hos den tingsrätt som regeringen föreskriver.

7 § En ansökan om ändring enligt EU:s arvsförordning av ett beslut med anledning av en ansökan enligt 6 § görs hos den tingsrätt som meddelat beslutet.

Om en sådan ansökan görs av den som har gjort ansökan enligt 6 §, ska den ha kommit in till tingsrätten inom fyra veckor från den dag då beslutet meddelades.

8 § Vid handläggningen i domstol av ärenden som avses i 6 och 7 §§ tillämpas bestämmelserna i lagen (1996:242) om domstolsärenden, om inte annat följer av EU:s arvsförordning.

9 § Om en ansökan om verkställbarhetsförklaring bifalls, får det utländska avgörandet verkställas enligt utsökningsbalken på samma sätt som en svensk dom som har vunnit laga kraft, om inte annat följer av EU:s arvsförordning.

10 § Om tingsrätten vid det förfarande som avses i 6 § bifaller en ansökan om verkställbarhetsförklaring, ska tingsrättens beslut anses innefatta ett beslut om kvarstad eller någon annan åtgärd som avses i 15 kap. rättegångsbalken.

Europeiskt arvsintyg

11 § Skatteverket är behörig myndighet för utfärdande av europeiska arvsintyg enligt EU:s arvsförordning.

12 § Skatteverkets beslut avseende ett europeiskt arvsintyg får överklagas till tingsrätten i den ort där den avlidne hade hemvist vid sin död. Saknade den avlidne hemvist i Sverige, är Stockholms tingsrätt behörig.

Vid överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden, om inte annat följer av EU:s arvsförordning.

3 kap. Bestämmelser rörande internordiska förhållanden

Förfarandet vid boutredning, bodelning och arvskifte

1 § Boutredning, bodelning och arvskifte efter medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge ska förrättas enligt svensk lag, om den avlidna personen vid sin död hade hemvist i Sverige.

Har en efterlevande make, som är medborgare i en sådan stat, suttit i oskiftat bo och boet ska delas, ska det ske i enlighet med svensk lag, om maken har eller vid sin död hade hemvist i Sverige.

Vid bodelning som avses i första stycket ska i fråga om den efterlevande makens rätt att ta ut viss egendom tillämpas svensk lag. Vad som föreskrivs i annan nordisk stats lag om rätt för en efterlevande make att i visst fall innehålla vad som vid bodelning tillskiftas arvinge ska inte tillämpas vid bodelning som sker i Sverige.

2 § Boutredning, bodelning och arvsskifte efter en nordisk medborgare som vid sin död hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge ska förrättas enligt lagen i den stat där den avlidna personen hade hemvist. Om inte annat följer av EU:s arvsförordning, ska förfarandet i sådana fall omfatta även till boet hörande egendom som finns i Sverige. Svensk domstol får, såvida inte annat följer av EU:s arvsförordning, inte ta befattning med kvarlåtenskapen i vidare mån än som framgår av 3 och 4 §§.

3 § I fall som avses i 2 §, ska Skatteverket, om egendom som hör till boet finns i Sverige, på begäran av dödsboförvaltningen förordna en lämplig person att förrätta bouppteckning. I bouppteckningen ska tas upp dödsboets tillgångar här i Sverige med uppgift om värdet och sådana skulder som på grund av pantbrev eller av annat skäl särskilt belastar den egendomen. På begäran av dödsboförvaltningen ska domstol förordna en god man att omhänderta förvaltningen av egendomen i avvaktan på att den kan tas om hand av dödsboförvaltningen. Om egendomen är utsatt för förstörelse eller det finns risk för hastigt fallande värde eller om egendomen fordrar alltför kostsam vård, får den förordnade gode mannen låta sälja egendomen.

Om Skatteverket eller domstolen finner skäl för det får verket eller domstolen begära att dödsboförvaltningen i förskott betalar kostnaden för sökt åtgärd innan beslut om åtgärden fattas.

Handlingar som är avfattade på finska eller isländska språket ska vara åtföljda av styrkt översättning till danska, norska eller svenska språket.

4 § Har en nordisk medborgare avlidit under vistelse i Sverige och har den avlidne hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge, ska den avlidnes egendom i Sverige, till dess att den omhändertas av dödsboförvaltningen, omhändertas och vårdas enligt svensk lag. Det ska dock inte ankomma på den som tar hand om och vårdar egendomen att se till att bouppteckning görs.

5 § Är ett dödsbo som avses i 2 § föremål för behandling av bobestyrer i Danmark eller offentligt skifte i Island eller Norge och hör till boet egendom i Sverige, ska vad som i den andra statens lag föreskrivs om inskränkning i borgenärs rätt att utmättningsvis få betalning ur dödsbo tillämpas på egendomen i Sverige. Vad som nu har sagts gäller dock inte om det är fråga om utmätning för skatt eller annan allmän avgift, som pålagts i Sverige. Det gäller inte heller om fordran ska tas ut ur egendom som häftar som pant eller som får kvarhållas till säkerhet för fordringen.

Vad som föreskrivs i första stycket gäller endast om svensk domstol eller myndighet enligt EU:s arvsförordning är behörig.

6 § Vad lagen i annan nordisk stat föreskriver om att inskrivning i fastighetsbok eller domstolsprotokoll (tingslysning) utgör förutsättning för att rätt som uppkommit genom avtal eller annan rättshandling eller genom utmätning (utlegg eller utpantning) ska gälla emot dödsbo, ska inte tillämpas beträffande egendom som vid dödsfallet fanns i Sverige.

7 § Vid tillämpning av de föreskrifter denna lag innehåller om egendoms befintlighet i viss nordisk stat ska fordran som är grundad på löpande skuldebrev eller annat fordringsbevis, vars företeende utgör villkor för rätt att utkräva fordringen, anses befintlig där handlingen finns, men annan fordran betraktas som befintlig i den stat, enligt vars lag boutredningen ska ske.

Registrerat fartyg eller luftfartyg ska anses finnas i den stat, där det har hemort.

8 § Har domstol i Danmark, Finland, Island eller Norge fattat beslut att dödsbo efter medborgare i nordisk stat som vid sin död hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge ska omhändertas av domstolen, arvsdomstol, boutredningsman, bobestyrer eller testamentsexekutor, eller att boet ska bli föremål för utredning och skifte genom delägarnas försorg eller skiftas under medverkan av skiftesman, ska beslutet gälla i Sverige.

Testamentens formella giltighet

9 § I fråga om formen för testamente och återkallelse av testamente efter den som vid sin död var medborgare i en nordisk stat och hade hemvist i en sådan stat gäller vad som sägs i 2 kap. 4 § denna lag.

Erkännande och verkställighet

10 § I fråga om erkännande och verkställighet av dom eller förlikning om rätt på grund av arv eller testamente, efterlevande makes rätt, boutredning eller skifte med anledning av dödsfall eller ansvarighet för den dödes gäld gäller bestämmelserna i lagen (1977:595) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område.

4 kap. Erkännande och verkställighet i förhållande till stater som inte är bundna av EU:s arvsförordning eller den nordiska arvskonventionen

Erkännande

1 § Ett lagakraftvunnet avgörande som avser arv eller testamente av en utländsk domstol, annan myndighet eller särskilt förordnad skiftesman i en stat som inte är bunden av EU:s arvsförordning eller den nordiska arvskonventionen gäller i Sverige, om det meddelats i en stat där den avlidne vid sin död hade hemvist.

2 § Det utländska avgörandet gäller dock inte i Sverige, om

1. avgörandet har meddelats mot en part som inte har gått i svaromål och som inte har fått kännedom om den väckta talan i tid för att kunna svara i saken eller mot en part som annars inte har fått rimliga möjligheter att föra sin talan i det utländska förfarandet,

2. avgörandet strider mot ett svenskt avgörande,

3. avgörandet strider mot ett utländskt avgörande som gäller här i ett förfarande som påbörjades tidigare än det andra utländska avgörandet,

4. det i Sverige pågår ett förfarande som kan leda till ett motstridigt avgörande, såvida det svenska förfarandet påbörjades innan det utländska avgörandet meddelades eller

5. det skulle vara uppenbart oförenligt med grunderna för den svenska rättsordningen att erkänna avgörandet.

Verkställbarhet

3 § Ett utländskt domstolsavgörande som är verkställbart i domstolslandet och som gäller i Sverige får verkställas, om avgörandet har förklarats verkställbart här.

En ansökan om att ett utländskt avgörande ska förklaras vara verkställbart i Sverige ska göras hos den tingsrätt som regeringen föreskiver med hänsyn till var motparten har sin hemvist.

Till ansökan ska bifogas avgörandet i original eller av behörig myndighet bestyrkt kopia och de ytterligare handlingar som tingsrätten behöver för sin prövning.

Vid handläggningen i domstol tillämpas bestämmelserna i lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Verkställighet

4 § Om ett utländskt domstolsavgörande förklaras verkställbart, verkställs avgörandet enligt utsökningsbalken på samma sätt som en svensk dom som har vunnit laga kraft. Föreskrifter om tvångsmedel i det utländska avgörandet ska inte tillämpas.

5 kap. Övriga frågor

Beaktande av utländsk förrättning

1 § Vid boutredning eller arvskifte i Sverige ska beaktas vad som vid motsvarande förrättning efter den döde i en stat som inte är bunden av EU:s arvsförordning eller den nordiska arvskonventionen tillkommit eller kan antas tillkomma borgenär, efterlevande make, arvinge eller testamentstagare.

Formkrav för utländskt arvskifte

2 § Utländskt arvskifte ska anses giltigt till formen om det uppfyller formkraven enligt

- lagen i den stat där skiftet förrättades,
- lagen i den stat där den avlidne vid sin död hade hemvist eller var medborgare, eller
- den lag som var tillämplig på arvet.

Utrikesdepartementet

3 § Har egendom genom Utrikesdepartementets försorg överförs till Sverige för att utlämnas till någon som är berättigad enligt ett arvskifte utomlands, får den inte utmätas eller beläggas med kvarstad innan den har utlämnats.

4 § Boutredningsman får för införskaffande av handlingar från utländsk förrättning avseende boutredning eller arvskifte anlita Utrikesdepartementet.

1. Denna lag träder i kraft den 17 augusti 2015, då lagen (1937:81) om internationella rättsförhållanden rörande dödsbo, lagen (1935:44) om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här m.m., lagen (1935:45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge och lagen (1935:46) om tillsyn i vissa fall å oskiftat dödsbo efter medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge ska upphöra att gälla.

2. Äldre bestämmelser tillämpas på arv efter personer som avlidit före den 17 augusti 2015, om inte annat följer av EU:s arvsförordning.

3. Äldre bestämmelser tillämpas på förfaranden som inletts vid Svea hovrätt före ikraftträdandet.

1.2 Förslag till ändring i jordabalken

Härigenom föreskrivs att 20 kap. 2 och 5 §§ jordabalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Lagfart *skall* sökas inom tre månader efter det att den handling på vilken förvärvet grundas (fångeshandlingen) upprättades.

Tiden för sökande av lagfart räknas dock

1. för förvärv som beror av villkor, myndighets tillstånd eller annan sådan omständighet, från det förvärvet fullbordades,

2. för dödsbo, i fall som avses i 1 § andra stycket, från det egendomen överläts eller, om bouppteckning då ej registrerats, från det registreringen skedde,

3. för den som är ensam delägare i dödsbo, från det bouppteckningen registrerades eller, om han först därefter blivit ensam delägare, från det så skedde, dock, om boets förvaltning omhänderhas av boutredningsman eller testaments-exekutor eller om boet är avträtt till konkurs, ej i något fall tidigare än från det egendomen utgavs till delägare,

Föreslagen lydelse

20 kap.

2 §

Lagfart *ska* sökas inom tre månader efter det att den handling på vilken förvärvet grundas (fångeshandlingen) upprättades.

Tiden för sökande av lagfart räknas dock

1. för förvärv som beror av villkor, myndighets tillstånd eller annan sådan omständighet, från det förvärvet fullbordades,

2. för dödsbo, i fall som avses i 1 § andra stycket, från det egendomen överläts eller, om bouppteckning då ej registrerats, från det registreringen skedde,

3. för den som är ensam delägare i dödsbo, från det bouppteckningen registrerades eller, om han först därefter blivit ensam delägare, från det så skedde, dock, om boets förvaltning omhänderhas av boutredningsman eller testaments-exekutor eller om boet är avträtt till konkurs, ej i något fall tidigare än från det egendomen utgavs till delägare,

4. för testamentstagare som tillagts egendom i legat, från det testamentet vann laga kraft och legatet utgavs eller, om boupp-teckning då ej registrerats, från det registreringen skedde,

5. när talan väckts om återgång eller hävande av förvärv innan tiden för sökande av lagfart utgick, från det dom varigenom talan ogillades vann laga kraft.

4. för testamentstagare som tillagts egendom i legat, från det testamentet vann laga kraft och legatet utgavs eller, om boupp-teckning då ej registrerats, från det registreringen skedde,

5. när talan väckts om återgång eller hävande av förvärv innan tiden för sökande av lagfart utgick, från det dom varigenom talan ogillades vann laga kraft,

6. för den som åberopar ett europeiskt arvsintyg till grund för sitt förvärv, från den dag då arvsintyget utfärdades.

5 §

Den som söker lagfart *skall* ge in fångeshandlingen och de övriga handlingar som är nödvändiga för att styrka förvärvet. Om ett dödsbo eller en arvinge som är ensam delägare i ett dödsbo söker lagfart på förvärv av egendom från den döde, anses en inregistrerad boupp-teckning efter denne som fångeshandling.

Den som söker lagfart *ska* ge in fångeshandlingen och de övriga handlingar som är nödvändiga för att styrka förvärvet. Om ett dödsbo eller en arvinge som är ensam delägare i ett dödsbo söker lagfart på förvärv av egendom från den döde, anses en inregistrerad boupp-teckning efter denne som fångeshandling. *Ett för ändamålet utfärdat europeiskt arvsintyg kan också ligga till grund för lagfartsansökan.*

Om en ansökan om lagfart görs av flera sökande gemensamt, *skall* den innehålla uppgift om hur stor andel av fastigheten som varje sökande har förvärvat. Om det saknas sådana uppgifter och sökandena inte följer ett föreläggande att komplettera ansökan, *skall* den anses avse andelar efter huvudtalet.

Om en ansökan om lagfart görs av flera sökande gemensamt, *ska* den innehålla uppgift om hur stor andel av fastigheten som varje sökande har förvärvat. Om det saknas sådana uppgifter och sökandena inte följer ett föreläggande att komplettera ansökan, *ska* den anses avse andelar efter huvudtalet.

Denna lag träder i kraft den 17 augusti 2015.

1.3 Förslag till ändring i ärvdabalken

Härigenom föreskrivs att 19 kap. 3 § och 23 kap. 5 § ärvdabalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 kap

3 §

Val av boutredningsman *skall så träffas* att uppdraget kan förväntas *bliva* utfört med den insikt som boets beskaffenhet kräver. Särskilt avseende *skall* fästas vid förslag av dem, vilkas rätt är beroende av utredningen.

Delägare *må* förordnas till boutredningsman.

Är testamentsexekutor utsedd, *skall förordnandet meddelas honom, om ej skäl äro däremot.*

Val av boutredningsman *ska göras så* att uppdraget kan förväntas *bli* utfört med den insikt som boets beskaffenhet kräver. Särskilt avseende *ska* fästas vid förslag av dem, vilkas rätt är beroende av utredningen.

Delägare *får* förordnas till boutredningsman.

Har någon utsetts till testamentsexekutor, ska denne förordnas till boutredningsman om det inte finns skäl som talar emot det.

Till särskild boutredningsman förordnas den som inte är dödsbodelägare eller på annat sätt beroende av utredningen.

23 kap.**5 §**

På en delägares begäran *skall* rätten förordna någon att vara skiftesman. Vad som föreskrivs i 17 kap. 1–4 och 6–9 §§ äktenskapsbalken om bodelning, bodelningsförrättare och make *skall* gälla i fråga om arvskifte, skiftesman och delägare i boet. Arvode och ersättning till skiftesmannen *skall* dock betalas av dödsboet.

Ställs boet under förvaltning av testamentsexekutor, är denne utan särskilt förordnande skiftesman. Detta gäller dock *ej*, om någon annan redan har förordnats som skiftesman eller om testamentsexekutorn är delägare i boet.

På en delägares begäran *ska* rätten förordna någon att vara skiftesman. Vad som föreskrivs i 17 kap. 1–4 och 6–9 §§ äktenskapsbalken om bodelning, bodelningsförrättare och make *ska* gälla i fråga om arvskifte, skiftesman och delägare i boet. Arvode och ersättning till skiftesmannen *ska* dock betalas av dödsboet.

Ställs boet under förvaltning av testamentsexekutor, är denne utan särskilt förordnande skiftesman. Detta gäller dock *inte*, om någon annan redan har förordnats som skiftesman eller om testamentsexekutorn är delägare i boet.

Dödsbodelägare får inte förordnas till skiftesman.

Denna lag träder i kraft den 17 augusti 2015.

1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:272) om internationella frågor rörande makars och sambors förmögenhetsförhållanden

Härigenom föreskivs att 2 och 5 §§ lagen (1990:272) om internationella frågor rörande makars och sambors förmögenhetsförhållanden ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

En fråga om makars förmögenhetsförhållanden får tas upp av svensk domstol,

1. om frågan har samband med ett äktenskapsmål i Sverige,

2. om svaranden har hemvist i Sverige,

3. om käranden har hemvist i Sverige och svensk lag enligt 3 eller 4 § är tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden,

4. om frågan rör egendom i Sverige, eller

5. om svaranden i en uppkommen fråga har godtagit att saken prövas i Sverige eller har gått i svaromål i saken utan invändning om domstolens behörighet.

En fråga om makars förmögenhetsförhållanden får tas upp av svensk domstol,

1. om frågan har samband med ett äktenskapsmål i Sverige,

2. om svaranden har hemvist i Sverige,

3. om käranden har hemvist i Sverige och svensk lag enligt 3 eller 4 § är tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden,

4. om frågan rör egendom i Sverige, eller

5. om svaranden i en uppkommen fråga har godtagit att saken prövas i Sverige eller har gått i svaromål i saken utan invändning om domstolens behörighet.

Särskilda bestämmelser om svensk domstols behörighet i frågor om bodelning med anledning av en makes död finns i lagen (1937:81) om internationella rättsförhållanden rörande dödsbo. En sådan fråga får tas upp av svensk domstol även i fall som anges i första stycket 2, 3 och 5.

En fråga om bodelning med anledning av makes död får också, på begäran efterlevande make, tas upp av svensk domstol om domstolen är behörig att ta upp en fråga om arv enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 650/2012 av den 4 juli 2012 om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg³.

En rättshandling mellan makar avseende deras förmögenhetsförhållanden är giltig, om den stämmer överens med den lag som är tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden när rättshandlingen företas. Företas rättshandlingen före äktenskapet, är den giltig, om den stämmer överens med den lag som blir tillämplig när makarna ingår äktenskap.

Rättshandlingen *skall* vidare anses giltig till formen, om den uppfyller formkraven enligt lagen i den stat där den företas eller där makarna då har hemvist.

5 §

En rättshandling mellan makar avseende deras förmögenhetsförhållanden är giltig, om den stämmer överens med den lag som är tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden när rättshandlingen företas. Företas rättshandlingen före äktenskapet, är den giltig, om den stämmer överens med den lag som blir tillämplig när makarna ingår äktenskap.

Rättshandlingen *ska* vidare anses giltig till formen, om den uppfyller formkraven enligt lagen i den stat där den företas eller där makarna då har hemvist.

³ EUT L 201, 27.7.2012, s. 107.

Äktenskapsförord mellan makar som har hemvist i Sverige när rättshandlingen företas blir dock gällande här i landet endast om registrering sker enligt bestämmelserna i äktenskapsbalken. Gåva mellan makar som har hemvist i Sverige när gåvan ges blir gällande mot givarens borgenärer endast om vad som föreskrivs för sådan giltighet i 8 kap. 1 § äktenskapsbalken har iakttagits.

Äktenskapsförord mellan makar som har hemvist i Sverige när rättshandlingen företas blir dock gällande här i landet endast om registrering sker enligt bestämmelserna i äktenskapsbalken. Gåva mellan makar som har hemvist i Sverige när gåvan ges blir gällande mot givarens borgenärer endast om vad som föreskrivs för sådan giltighet i 8 kap. 1 § äktenskapsbalken har iakttagits.

En utländsk bodelning med anledning av makes död ska anses giltig till formen om den uppfyller formkraven enligt

– lagen i den stat där den förrättades,

– lagen i den stat där den avlidne vid sin död hade hemvist eller var medborgare, eller

– den lag som var tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden.

7 §

Vid en bodelning *skall* makarnas samtliga tillgångar och skulder i Sverige och utomlands beaktas, om inte något annat följer av den lag som är tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden. Vid lottläggningen bör en make i första hand tilldelas egendom som tillhör honom eller henne utomlands.

Vid en bodelning *ska* makarnas samtliga tillgångar och skulder i Sverige och utomlands beaktas, om inte något annat följer av den lag som är tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden. Vid lottläggningen bör en make i första hand tilldelas egendom som tillhör honom eller henne utomlands.

Finns det egendom i ett främmande land och kan det antas att bodelningen inte kommer att gälla i det landet, får bodelningen begränsas till att gälla en viss del av makarnas egendom. En sådan begränsning får dock inte göras, om någon av makarna med rimliga skäl motsätter sig det.

Finns det egendom i ett främmande land och kan det antas att bodelningen inte kommer att gälla i det landet, får bodelningen begränsas till att gälla en viss del av makarnas egendom. En sådan begränsning får dock inte göras, om någon av makarna med rimliga skäl motsätter sig det

Vid bodelning som görs i Sverige med anledning av makes död ska beaktas vad som vid motsvarande förrättning efter den döde i annan stat tillkommit eller kan antas tillkomma efterlevande make

Denna lag träder i kraft den 17 augusti 2015.

2 Uppdraget och utredningens arbete

2.1 Uppdraget

I juli 2012 antogs Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 650/2012 om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och erkännande av officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg (arvsförordningen).¹ Internationellt privaträttsliga frågor om arv i förhållande till länder utanför Norden har hittills reglerats genom svenska, i huvudsak, autonoma regler i lagen (1937:81) om internationella rättsförhållanden rörande dödsbo (IDL).

I förhållande till nordiska länder har tre andra lagar gällt för internationella arvsfrågor; lagen (1935:44) om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket, m.m., lagen (1935:45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge och lagen (1935:46) om tillsyn i vissa fall å oskiftat dödsbo efter medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge. Lagarna införlivar konventionen den 19 november 1934 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om arv, testamente och boutredning (den nordiska arvskonventionen).²

Arvsförordningen innebär att internationella arvsfrågor för Sveriges och Finlands del faller inom EU:s exklusiva kompetens. Under förhandlingarna om arvsförordningen begärde Sverige och Finland ett undantag för att få fortsätta att tillämpa den nordiska arvskonventionen i en reviderad lydelse. Arvsförordningen kom också att innehålla ett undantag för de nordiska reglerna. Undantaget innebär att Sverige och Finland får tillämpa arvskonventionen

¹ Arvsförordningen finns intagen som *bilaga 2* till detta betänkande. Arvsförordningen är publicerad i EU:s officiella tidning, EUT L, 27.7.2012, s. 107.

² SÖ 1935 nr 17. Den nordiska arvskonventionen finns intagen som *bilaga 3* till detta betänkande. I *bilaga 4* finns överenskommelsen om ändring från 1975, SÖ 1975 nr 56.

på det sätt som den ändrats genom en mellanstatlig överenskommelse mellan de nordiska länderna, i den utsträckning konventionen föreskriver regler avseende dödsboförvaltningen, medverkan av myndigheter i de fördragsslutande staterna samt enklare och snabbare förfaranden för erkännande och verkställighet av domar i samband med arv. Överenskommelsen har utarbetats av den nordiska expertgruppen för familjerättsfrågor, där samtliga nordiska länder är representerade. Expertgruppen har haft i uppdrag att modernisera den nordiska arvskonventionen. När det stod klart vad arvsförordningen skulle få för konsekvenser för tillämpningen av den nordiska arvskonventionen anpassade expertgruppen sitt arbete efter det. Regeringen beslutade den 26 april 2012 att den föreslagna överenskommelsen om en reviderad arvskonvention skulle under-tecknas, med förbehåll för ratifikation. Överenskommelsen under-tecknades av samtliga nordiska länder den 1 juni 2012.

Regeringen beslutade den 18 oktober 2012 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå de författningsändringar som de ovan nämnda instrumenten (arvsförordningen och överenskommelsen om ändring av den nordiska arvskonventionen) ger anledning till.³ I uppdraget ligger att utredaren ska analysera arvsförordningen, varvid likheter och skillnader i förhållande till framför allt Bryssel I-förordningen och underhållsförordningen ska belysas. Utredaren ska vidare undersöka vilka kompletterande författningsbestämmelser som behövs med anledning av förordningen och föreslå sådana.

I arbetet ingår att bedöma vilka myndigheter och rättstillämpare i Sverige som bör anses falla in under arvsförordningens domstolsbegrepp. Utredaren ska också överväga om ett nytt institut bör införas, t.ex. genom att uppgifterna för boutredningsmän och skiftesmän slås ihop. Vidare ska utredaren undersöka konsekvenserna av att den enligt arvsförordningen tillämpliga lagen, till skillnad från vad som nu gäller, även ska reglera förfarandefrågor. Härvid ska utredaren klargöra gränsdragningen gentemot rent processuella frågor. Analysen ska också innefatta en bedömning av på vilket sätt svenska institut kan omhänderta sådana uppgifter som enligt främmande rättsordningar tillkommer en för svenska rättsförhållanden okänd aktör, t.ex. en notarie. Även vilken betydelse arvsförordningen får när det gäller kravet på ingivande av bouppteckningar ska utredas. Enligt direktiven ska utredaren analysera det av bland annat Sverige framförhandlade undantaget om tillämpning av

³ Direktiven, dir. 2012:106 bifogas som *bilaga 1* till betänkandet. Överenskommelsen om ändring i den nordiska arvskonventionen finns intagen som *bilaga 5* till betänkandet.

domstolslandets lag för utseende av och befogenheter för boutredningsmän i vissa fall, trots att utländsk lag i övrigt ska tillämpas på arvet. Om det därvid visar sig att de nationella bestämmelserna inte är tillräckliga för en fullgod tillämpning av undantaget får utredaren föreslå kompletterande regler.

Utredaren ska analysera innebörden av arvsförordningens bestämmelser om erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar samt i samband därmed uppmärksamma skillnader mot gällande svenska regler. Härvid ska beaktas att det i förhållande till stater utanför EU bör finnas kvar bestämmelser om erkännande och verkställighet.

I uppdraget ingår också att lämna förslag på vilken myndighet i Sverige som bör anförtros uppgiften att utfärda europeiska arvsintyg samt redovisa vilken kompetens och vilka resurser som behövs för att myndigheten ska kunna fullgöra uppdraget.

Utredaren ska överväga om Sverige ska tillträda överenskommelsen om ändring av den nordiska arvskonventionen. Enligt direktiven ska utredaren analysera vilken inverkan arvsförordningen har på den nordiska regleringen och lämna de förslag till författningsändringar som behövs för att införliva överenskommelsen med svensk lag.

Om utredaren under arbetets gång skulle finna att någon anknytande internationellt familjerättslig fråga behöver tas upp står det utredaren fritt att göra det. Om förslagen påverkar kostnader för staten, ska en beräkning av kostnaderna redovisas. Finansiering för kostnadsökningarna ska föreslås. Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2014.

2.2 Utredningens arbete

Utredningens arbete inleddes i november 2012. Utredningen har hållit åtta sammanträden med experter och sakkunnig. Enligt direktiven ska utredaren följa övriga nordiska länders arbete med den nordiska arvskonventionen och Finlands arbete med arvsförordningen. Vikt ska fästas vid intresset av nordisk rättslikhet. Av denna anledning har utredningen haft kontakt med berörda tjänstemän i Danmark, Finland, Norge och Island. Från Utrikesdepartementet har inhämtats uppgifter om departementets arbete med internationella arvsfrågor. Under arbetet har också lagstiftningsarbetet med anledning av 2012 års Bryssel I-förordning och frågan om ett generellt överflyttande av exekvaturprövningen från Svea hovrätt till tingsrätt beaktats.

2.3 Språkfrågor

Arvsförordningen är, såsom en EU-förordning, antagen på alla medlemsstaters språk och alla språkversioner är jämställda. Under arbetets gång har uppkommit en del frågeställningar beträffande vissa skrivningar i den svenska språkversionen. En del av skrivningarna i den svenska språkversionen ger bestämmelserna en annan materiell innebörd än vad som torde vara avsett. Dessa felöversättningar kommenteras i betänkandet. Den svenska språkversionen rymmer också i några fall skrivningar som språkligt kan uttryckas på ett enklare och tydligare sätt. Utredningen har lämnat en förteckning med förslag till rättelser till Justitiedepartementet.

2.4 Betänkandets disposition

Betänkandet är indelat i sex delar. Den första delen (del I) omfattar ett inledande kapitel med utredningens uppdrag och arbete samt språkfrågor (kapitel 2), ett avsnitt om gällande rätt (kapitel 3) och ett om allmänna utgångspunkter (kapitel 4).

Den andra delen (del II) behandlar arvsförordningen. Där redogörs för arvsförordningens tillämpningsområde och definitioner (kapitel 5), förordningens bestämmelser och utredarens överväganden om behörighet (kapitel 6), tillämplig lag (kapitel 7), erkännande och verkställighet (kapitel 8) och EU:s arvsintyg (kapitel 9).

I betänkandets tredje del (del III) behandlas den nordiska arvskonventionen, överenskommelsen om ändring av den nordiska arvskonventionen samt utredarens överväganden och förslag om nordiska särregler (kapitel 10).

Den fjärde delen (del IV) av betänkandet tar upp kompletterande bestämmelser i övrigt såsom frågor som rör makars och sambors förmögenhetsförhållanden vid arv (kapitel 11), erkännande och verkställighet i förhållande till länder som inte är bundna av arvsförordningen eller den nordiska arvskonventionen (kapitel 12) samt överväganden om boutredningsmannainstitutet m.m. (kapitel 13).

I den femte delen (del V) behandlas frågor hänförliga till genomförandet av förslagen. Denna del innehåller bedömningar och förslag beträffande införlivande av den reviderade arvskonventionen, lagtekniska frågor, ikraftträdande- och övergångsbestämmelser samt konsekvenser av förslagen (kapitel 14).

Den sjätte och sista delen av betänkandet (del VI) innehåller författningskommentaren (kapitel 15).

3 Gällande rätt

3.1 Svensk internationell privaträtt på successionsrättens område

Med undantag för förhållanden som rör nordiska länder regleras internationella arvsfrågor i svensk rätt i lagen (1937:81) om internationella rättsförhållanden rörande dödsbo (nedan IDL). Bortsett från bestämmelsen i 1 kap. 4 § IDL om tillämplig lag för frågan om testamentariska förordnandens formella giltighet, som införlivar 1961 års Haagkonvention om lagkonflikter i fråga om formen för testamentariska förordnanden, är IDL inte grundat på någon internationell överenskommelse. I IDL finns bestämmelser om tillämplig lag för arv och därmed sammanhängande frågor, regler om svensk behörighet samt om erkännande och verkställighet av utländska avgöranden i anledning av makes död, arv eller testamente. IDL utgår från nationalitetsprincipen, dvs. att en persons rättsförhållanden ska bedömas enligt lagen i det land där han eller hon är medborgare.

För internationella arvsfrågor som enbart berör de nordiska länderna gäller inte IDL utan tre andra lagar – lagen (1935:44) om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket, m.m. (nedan NDL I), lagen (1935:45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge (NDL II) och lagen (1935:46) om tillsyn i vissa fall å oskiftat dödsbo efter medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge (NDL III). Genom nämnda tre lagar införlivas konventionen den 19 november 1934 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om arv, testamente och bodelning (den nordiska arvskonventionen). Den nordiska arvskonventionen reglerar frågor om lagval och domsrätt vid arvsfrågor när en person är medborgare i ett nordiskt land men har hemvist i ett annat nordiskt land. Den nordiska ordningen bygger i allt väsentligt på hemvistprincipen,

som innebär att hemvistlandets lag ska tillämpas vid bedömningen av en persons rättsförhållanden. För frågor om erkännande och verkställighet av dom eller förlikning om rätt på grund av arv eller testamente, efterlevande makes rätt, boutredning eller skifte med anledning av dödsfall eller ansvar för den dödes skulder hänvisas till bestämmelserna i lagen (1977:595) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område (nedan NEVL). KK (1935:575) angående skriftväxling med utländska myndigheter i sådana frågor om handräckning, som avses i konventionen den 19 november 1934 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om arv, testamente och boutredning innebär att dödsboförvaltningen har rätt att vända sig direkt till domstol i annat nordiskt land för att få hjälp med uppteckningen av dödsboets egendom i det landet samt bistånd med handräckningsåtgärder.

3.2 Svensk behörighet och tillämplig lag för förfarandet

3.2.1 Utomnordiska förhållanden

Boutredning, bodelning och arvskifte

Boutredning, bodelning och arvskifte efter den som vid sin död hade hemvist i Sverige ska enligt 2 kap. 1 § första stycket IDL förrättas här. I nämnda lagrum anges uttryckligen att handläggningen också ska omfatta egendom i utlandet. Sedan boutredning efter utländsk medborgare avslutats, kan dock, om delägarna är eniga, bodelning och arvskifte ske enligt lagen i det land i vilket den avlidne var medborgare och egendomen för sådant ändamål omhändertas av den som enligt nämnda lag är därtill behörig. Svenska bestämmelser om avträddande till förvaltning av boutredningsman är enligt 2 kap. 2 § IDL tillämpliga även i de fall den avlidne inte hade hemvist här men var svensk medborgare eller efterlämnade egendom här. Sedan egendomen blivit avträdd till förvaltning av boutredningsman ska boutredning, bodelning och arvskifte i sådana fall ske enligt svensk lag. Om den avlidne inte hade svenskt hemvist får enligt 2 kap. 4 § IDL inte dödsbodelägare eller annan vars rätt är beroende av utredningen förordnas till boutredningsman. Förvaltningen av dödsboet får då inte heller övertas

av delägare.¹ Av 2 kap. 5 § första stycket IDL följer att boutredning, bodelning och arvskifte efter svensk medborgare som inte hade hemvist här också omfattar boets egendom i utlandet.

Har egendom här i riket efter någon som vid sin död inte hade hemvist här inte avträtts till förvaltning av boutredningsman ska den som har vård om egendomen eller anhörig, medlem av det hushåll som den döde tillhörde, hyresvärd eller annan som är närmast till det enligt 2 kap. 3 § IDL göra anmälan till socialnämnden. Om kvarlåtenskapen är av ringa värde eller huvudsakligen består av kontanter och lösören för personligt bruk, får socialnämnden överlämna egendomen till anhörig efter den avlidne eller, om denne var utländsk medborgare, till konsul för det land han tillhörde. I annat fall ska socialnämnden göra anmälan till rätten som då förordnar att egendomen ska avträdas till förvaltning av en opartisk boutredningsman.

De redovisade reglerna innebär att huvudprincipen enligt IDL är att hemvist eller medborgarskap medför att boutredning, bodelning och arvskifte ska ske här samt att behörigheten är universell. Även den omständigheten att egendom finns i Sverige kan grunda behörighet. I det fallet omfattar behörigheten dock bara egendom i Sverige. Av 2 kap. 6 § första stycket IDL följer att den svenska förrättningen beträffande kvarlåtenskap efter utländsk medborgare med hemvist utomlands (se 2 kap. 2 § IDL) endast ska omfatta den här befintliga egendomen.

Efter det att boutredningen är klar kan som angetts ovan den fortsatta förrättningen efter en utländsk medborgare, under förutsättning att delägarna är eniga härom, överlämnas till utländsk förvaltning (2 kap. 1 § andra stycket IDL). Också beträffande svensk medborgare med hemvist i utlandet kan utländsk dödsboförvaltning enligt hemvistlandets lag enligt 2 kap. 5 § andra stycket IDL under vissa förutsättningar aktualiseras för egendomen eller del av egendomen i boet. Beslut om att boutredning, bodelning och arvskifte ska ske enligt lagen i hemvistlandet fattas av tingsrätten. Utländsk dödsboförvaltning enligt i första hand medborgarskapslandets lag och i andra hand hemvistlandets lag kan enligt 2 kap. 6 § andra stycket IDL även aktualiseras beträffande utländska medborgare med hemvist utomlands med egendom här i landet.

¹ NJA II 1938 s. 237.

Sker boutredning, bodelning eller arvskifte här i riket ska enligt 2 kap. 7 § IDL frågan om dödsbodelägares ansvar för den avlidnes skulder bedömas efter svensk lag.

Vid boutredning och arvskifte som äger rum här i riket ska enligt 2 kap. 8 § IDL svensk lag också tillämpas beträffande dels delgivning och klander av testamente, dels preskription av rätt att här i riket ta arv eller testamente.

Enligt 2 kap. 9 § IDL ska det vid boutredning, bodelning eller arvskifte här i riket tas hänsyn till vad som vid motsvarande förrättning efter den avlidne i annat land tillagts borgenär, efterlevande make, arvinge eller testamentstagare.

Tvist om arv, testamente och efterlevande makes rätt

Vid tvist om arv eller testamente eller efterlevande makes rätt i dödsbo omfattar svensk domsrätt i princip de fall där boutredning, bodelning och arvskifte äger rum här. Det föreskrivs i 2 kap. 10 § första stycket IDL att svensk domstol är behörig när den avlidne var svensk medborgare eller hade hemvist här i riket. Svensk domstol är också enligt sistnämnda lagrum behörig i de fall den avlidne var utländsk medborgare med hemvist utomlands om tvisten avser egendom som finns här i riket. Av 2 kap. 10 § andra stycket IDL följer att svensk domstol inte är behörig när dödsboförvaltningen överlämnats enligt 2 kap. 1 § andra stycket, 5 § andra stycket eller 6 § andra stycket IDL.

3.2.2 Nordiska förhållanden

Boutredning, bodelning och arvskifte

Boutredning, bodelning och arvskifte efter nordisk medborgare som vid sin död hade hemvist i Sverige ska ske i enlighet med svensk lag (jfr 19 § första stycket NDL I). Av 20 § NDL I följer att förrättningen är universell och alltså omfattar all till boet hörande egendom, även sådan som finns utom riket. För svensk medborgare med hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge gäller motsatsvis enligt 1 § NDL II att boutredning, bodelning och arvskifte ska ske i hemvistlandet samt omfatta all till boet hörande egendom, dvs. jämväl sådan egendom som finns i Sverige. Enligt sistnämnda lagrum får svensk domstol inte ta befattning med kvarlåtenskapen i

vidare mån än vad som anges i NDL II. Ett domstolsbeslut från ett annat nordiskt land om att dödsbo efter en nordisk medborgare med hemvist där ska behandlas av en särskild arvsdomstol eller att dödsboet ska överlämnas till boutredningsman eller testaments-exekutor eller om efterlevande makes rätt att överta oskiftat bo gäller enligt 8 § NDL II här i riket.

Tvist om arv, testamente och efterlevande makes rätt

Vid tvist om arv eller testamente efter nordisk medborgare, eller om dennes efterlevande makes rätt att ta över oskiftat bo eller om fordran mot dödsboet är svensk domstol enligt 22 § NDL I behörig om den avlidne var nordisk medborgare med hemvist i Sverige.

Hade den först avlidne maken hemvist i ett annat nordiskt land och har en myndighet i det landet beslutat att den efterlevande maken ska få sitta kvar i oskiftat bo, är svensk domstol behörig att ta upp tvist om bodelning och arvskifte efter makarna, om den efterlevande maken vid sitt frånfälle var nordisk medborgare med hemvist i Sverige.² Är den efterlevande maken nordisk medborgare med hemvist i Sverige är svensk domstol också enligt det nu behandlade lagrummet behörig att under den efterlevande makens livstid ta upp tvist om bodelning eller annars om den efterlevande makens rätt i boet. Är parterna överens kan tvisten tas upp i ett annat nordiskt land, s.k. prorogation. Det sagda gäller dock inte om boet förvaltas av testamentsexekutor, eller av en domstol förordnad boutredningsman eller skiftesman, eller om tvisten avser klander av bodelning eller arvskifte i ett sådant bo eller testamente.

3.3 Tillämplig lag

3.3.1 Utomnordiska förhållanden

Bestämmelser om tillämplig lag, utom vad gäller förfarandet, återfinns i första kapitlet i IDL. IDL bygger på nationalitetsprincipen, vilket innebär att huvudregeln är att det är den avlidnes medborgarskap som är avgörande för lagvalet. Rätt till arv efter den som vid sin död var svensk medborgare ska enligt 1 kap. 1 § IDL

² Bergquist, Nordisk internationell privaträtt. En kommentar med tillägg till Internationell arvs- och bodelningsrätt, s. 70.

bedömas enligt svensk lag, även om denne inte hade hemvist här i riket. För den som vid sin död var medborgare i annat land gäller lagen i det landet. Regeln innebär att medborgarskapslandets lag ska tillämpas på samtliga den avlidnes tillgångar, oavsett om de finns inom eller utom riket.³ Enligt 1 kap. 1 § andra stycket IDL tillämpas även medborgarskapslandets lag i fråga om arvinges rätt att utöver sin arvslott njuta underhåll ur kvarlåtenskapen.⁴

Av 1 kap. 2 § IDL följer ett undantag från nationalitetsprincipen för sådan fast egendom som enligt lagen där fastigheten är belägen är underkastad särskilda arvsregler (t.ex. fideikommiss). Också frågor om bindande verkan av arvsavtal med arvlåtaren eller gåva för dödsfalls skull samt frågor om egendom som arvlåtaren under sin livstid gett till arvinge ska anses som förskott på arv prövas enligt lagen i det land i vilket arvlåtaren var medborgare (1 kap. 7 och 8 §§ IDL). Den avgörande tidpunkten för lagvalet i dessa fall är arvlåtarens medborgarskap vid tiden för rättshandlingarna.

Av 1 kap. 1 § IDL framgår att den avlidnes medborgarskap vid tiden för dennes död är avgörande för lagvalet. I 1 kap. 3 § IDL anges dock att frågan om behörighet att upprätta eller återkalla testamente ska bedömas enligt lagen i det land där testator var medborgare när rättshandlingen företogs. Enligt 1 kap. 4 § IDL ska ett testamente anses formellt giltigt om testamentet uppfyller vad som i det hänseende krävs enligt lagen i det land i vilket testamentet upprättades, det land där testator vid upprättandet hade hemvist, det land där testator vid sin död hade hemvist, det land där testator vid förordnandet var medborgare, det land där testator vid sin död var medborgare eller, om testamentet avser fast egendom, det land där egendomen är belägen.⁵

Frågan huruvida ett testamentariskt förordnande är ogiltigt prövas enligt 1 kap. 5 § IDL enligt lagen i det land i vilket testator var medborgare vid sin död. I fråga om fast egendom med förordnande till förmån för ofödda följer vidare av 1 kap. 5 § IDL att ett sådant förordnande är ogiltigt om det strider mot lagen där fastigheten är belägen. Frågan huruvida upprättande eller återkallande av testamente är ogiltigt på grund av testators sinnestillstånd eller på grund av svek, villfarelse, tvång eller annan otillbörlig på-

³ NJA II 1938 s. 210.

⁴ För svensk rätts del avses bestämmelsen i 18 kap. 5 § andra stycket ärvdabalken om efterlevande makes och oförsörjda barns rätt till underhåll ur dödsboet. Se Bergquist, Internationell arvs- och bodelningsrätt. En kommentar, s. 46.

⁵ Bestämmelsen bygger på 1961 års Haagkonvention och avser att tillgodose att testamenten i så liten utsträckning som möjligt ska bli ogiltiga på grund av formfel.

verkan bedöms enligt 1 kap. 6 § IDL enligt lagen i det land i vilket testator var medborgare vid tiden för rättshandlingen. Fråga om förverkande av rätt att ta testamente bedöms enligt 1 kap. 10 § IDL enligt lagen i det land i vilket testator vid dödsfallet var medborgare.

I 1 kap. 9 § IDL anges att frågan huruvida någon överhuvud är behörig att ta arv eller testamente ska prövas enligt lagen i det land i vilket han eller hon är medborgare. Styrande för lagvalet är alltså arvinges eller testamentstagares medborgarskap och den avgörande tidpunkten för lagvalet är arvlåtarens död.⁶

Efterlämnar utländsk medborgare egendom i Sverige som enligt lagen i medborgarskapslandet skulle tillkomma staten, kommun eller allmän fond eller inrättning tillfaller egendomen enligt 1 kap. 11 § IDL Allmänna arvsfonden. Att Allmänna arvsfondens rätt är en arvsrätt och inte ett ur statens höghetsrätt härstammande anspråk på herrelös egendom står klart.⁷ När Allmänna arvsfonden träder in är fonden alltså att betrakta som arvinge. Närmare regler om Allmänna arvsfonden finns i lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden.

Av 1 kap. 12 § IDL följer att en bestämmelse i utländsk lag som är uppenbart oförenlig med grunderna för rättsordningen här i riket inte ska tillämpas (*ordre public*).

Om lagen i en främmande stat ska tillämpas på grund av medborgarskap och det i den staten finns flera gällande rättssystem ska tillämpligt rättssystem enligt 3 kap. 1 § IDL bestämmas enligt lagen i den främmande staten. Saknas sådana regler tillämpas rättssystemet med den närmaste anknytningen.

Är innehållet i utländsk rätt inte känt för domstolen kan rätten enligt 3 kap. 2 § IDL förelägga part att inkomma med utredning härom. I paragrafens andra stycke finns en bestämmelse om att domstolen är skyldig att följa förordnanden av regeringen om skyldighet för domstolen att, på i förordnandet angivet sätt, själv inhämta sådan utredning. Några förordnanden av regeringen om att domstolen är skyldig att själv undersöka innehållet i utländsk rätt har dock inte utfärdats.⁸

⁶ Bodgan, Svensk internationell privat- och processrätt, sjunde upplagan, s. 245 och Bergquist, Internationell arvs- och bodelningsrätt. En kommentar, s. 58.

⁷ NJA II 1938 s. 219.

⁸ Jänterä-Jareborg, Svensk domstol och utländsk rätt. En internationellt privat- och processrättslig studie, s. 250.

3.3.2 Nordiska förhållanden

Styrande för lagvalet i fråga om rätt till arv efter nordisk medborgare är arvlåtarens hemvist. Hade en nordisk medborgare vid sin död hemvist i Sverige ska enligt 1 § NDL I svensk lag gälla i fråga om rätt till arv efter honom. Har arvlåtaren vid sin död inte haft hemvist i Sverige i minst fem år, ska dock medborgarskapslandets lag i stället tillämpas, om någon arvinge eller testamentstagare, vars rätt beror av det, framställer yrkande om det.⁹ Sådant yrkande kan inte framställas om arvet enligt medborgarskapslandets lag ska tillfalla staten (t.ex. Allmänna arvsfonden eller motsvarande). Tillämplig lag enligt 1 § NDL I ska även enligt 2 § NDL I tillämpas i fråga om efterlevande makes rätt att sitta kvar i oskiftat bo när bröstarvinge inte finns, efterlevande makes och arvinges rätt till bidrag till uppehälle och utbildning samt efterlevande makes rätt att från boet erhålla egendom till ett visst penningvärde.

Beträffande arvsavtal, gåva för dödsfalls skull, och förskott på arv tillämpas enligt 13 § NDL I lagen i det nordiska land där arvlåtaren vid rättshandlingen hade hemvist. I 14 § NDL I finns särskilda regler beträffande förordnande om fast egendom (bland annat fideikommiss) med innebörd att lagen i det nordiska land där fastigheten är belägen ska tillämpas. Frågan om förverkande av rätt att ta arv ska, oavsett femårsregeln, enligt 16 § NDL I bedömas enligt svensk rätt om arvlåtaren vid sin död hade hemvist här i riket.

För bestämmande av tillämplig lag i fråga om formen för testamente och återkallelse av testamente efter den som vid sin död var medborgare i och hade hemvist i en nordisk stat hänvisas i 9 § NDL I till bestämmelserna i IDL. Det innebär att ett testamente anses giltigt till formen om det uppfyller vad som i det hänseendet föreskrivs i lagen på den ort där testamentet upprättades eller den ort där testator vid upprättandet eller vid sin död hade hemvist eller lagen i den stat där testator vid upprättandet eller vid sin död var medborgare. Avser testamentet fast egendom ska det också anses formellt giltigt om det uppfyller vad som i det hänseendet föreskrivs i lagen på den ort där fastigheten är belägen. (Se vad som

⁹ Av 7 § NDL I följer att det är den som påkallar tillämpning av medborgarskapslandets lag som har bevisbördan för att visa att förutsättningar för en sådan tillämpning föreligger samt för innehållet i medborgarskapslandets lag. Yrkande enligt femårsregeln om tillämpning av medborgarskapslandets lag ska enligt 3 § NDL I väckas senast inom sex månader från dödsfallet eller, om arvskifte äger rum efter utgången av den tiden, senast vid arvskiftet. Sedan arvskifte skett, kan inte den som deltagit vid skiftet väcka sådant yrkande.

angetts ovan beträffande 1 kap. 4 § IDL.) Frågan om behörighet att upprätta eller återkalla testamente ska enligt 10 § NDL I bedömas enligt lagen i testators hemviststat vid tiden för rättshandlingen. Beträffande upprättande av testamente föreskrivs särskilt, för det fallet att testator inte haft hemvist i den staten sedan minst fem år, att testamentet ändå är gällande förutsatt att testator hade rätt att vidta åtgärden enligt medborgarskapslandets lag. Enligt 11 § NDL I ska frågan om testamentes eller återkallelse ogiltighet på grund av testators sinnestillstånd, eller på grund av svek, villfarelse, tvång eller annan otillbörlig påverkan bedömas enligt lagen i den nordiska stat där testator hade hemvist när åtgärden vidtogs.

3.4 Erkännande och verkställighet

3.4.1 Utomnordiska förhållanden

Bestämmelser om erkännande och verkställighet för utomnordiska förhållanden finns i 2 kap. 12 och 13 §§ IDL.

Bodelning i anledning av makes död eller arvskifte som förrättats av myndighet eller av särskilt förordnad skiftesman i utlandet samt dom från utländsk domstol avseende tvist om sådan bodelning, arv eller testamente gäller enligt 2 kap. 12 § IDL här i riket under villkor att

- den avlidne vid sin död var medborgare eller hade hemvist i det land där bodelningen eller skiftet förrättades eller domen meddelades,
- bodelningen, skiftet eller domen inte avser egendom som här i riket är föremål för dödsbobebehandling eller här skulle varit föremål för bodelning eller skifte,
- bodelningen, skiftet, eller domen vunnit laga kraft,
- det genom bodelningen, skiftet eller domen träffade avgörandet, i fråga om egendom här i riket, inte grundats på lag vars bestämmelser strider mot den lag som ska tillämpas enligt 1 kap. IDL,
- avgörandet inte är uppenbart oförenligt med grunderna för rättsordningen här i riket samt
- i fråga om tredskodom, part som uteblivit antingen personligen eller genom ombud i tid fått del av stämningen.

För verkställighet av en utländsk dom avseende bodelning, arv eller testamente krävs enligt 2 kap. 13 § IDL ett svenskt verkställighetsbeslut (exekvatur). Ansökan om exekvatur görs hos Svea hovrätt. Av 2 kap. 13 § andra stycket IDL framgår att hovrättens prövning enbart tar sikte på de villkor för erkännande som ställs upp i 2 kap. 12 § IDL.

3.4.2 Nordiska förhållanden

För frågor om erkännande och verkställighet av dom eller förlikning om rätt på grund av arv eller testamente, efterlevande makes rätt, boutredning eller skifte med anledning av dödsfall eller ansvar för den dödes gäld hänvisar 10 § NDL II till bestämmelserna i lagen (1977:595) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område (nedan NEVL). Enligt 1 § NEVL gäller domar och domstolsbeslut i andra nordiska länder även i Sverige och på ansökan ska en dom eller ett beslut enligt 3 § NEVL verkställas här. En förutsättning är att den avlidne var medborgare i Danmark, Finland, Island, Norge eller Sverige och hade hemvist i något av dessa länder (se 7 § andra stycket 5 NEVL).

3.5 Boutredningsman m.m.

Bestämmelserna om dödsboförvaltning är tillämpliga i internationella arvsärenden när svensk rätt ska tillämpas på förfarandet. När en dödsbodeläggare eller en testamentsexekutor begär det ska tingsrätten förordna att egendomen i ett dödsbo ska avträdas till förvaltning av boutredningsman och utse någon att vara sådan boutredningsman. Även vissa andra personer kan begära att boet ska förvaltas av boutredningsman (se 19 kap. 1 § ärvdabalken). Domstolen ska till boutredningsman utse någon som kan förväntas utföra uppdraget med den insikt som boets beskaffenhet kräver. Särskilt avseende ska fästas vid de förslag till boutredningsman som framförs av dem vilkas rätt är beroende av utredningen, t.ex. dödsbodeläggare. Som anförs ovan kan inte dödsbodeläggare förordnas till boutredningsman om den avlidne vid sin död inte hade hemvist i Sverige (2 kap. 4 § IDL). I andra fall finns det inget som hindrar att en deläggare i dödsboet förordnas till boutredningsman. Om en testamentsexekutor är utsedd i testamentet, ska denne normalt utses till boutredningsman (19 kap. 3 § ärvdabalken). Om det behövs, kan flera

boutredningsmän utses för ett dödsbo. Domstolen kan då bestämma hur arbetet ska fördelas mellan dem (19 kap. 4 § ärvdabalken).

Boutredningsmannen företräder dödsboet gentemot tredje man och har processbehörighet för dödsboet. Boutredningsmannen förvaltar egendomen i dödsboet. I vissa fall ska boutredningsmannen inhämta samtycke av delägarna till åtgärder med egendomen (se 19 kap. 11–13 §§ ärvdabalken).

När dödsboet är färdigutrett, ska boutredningsmannen anmäla det till dödsbodelägarna och avge redovisning för sin förvaltning (19 kap. 15 § första stycket ärvdabalken). Sedan bodelning eller arvskifte har gjorts av delägarna, ska boutredningsmannen lämna ut egendomen i boet (19 kap. 15 § andra stycket ärvdabalken).

Det är således normalt delägarna själva som ska göra bodelning och arvskifte (se 23 kap. 1 och 4 §§ ärvdabalken och 9 kap. 5 § äktenskapsbalken; jfr även 20 § sambolagen). Om delägarna inte kan enas om arvskifte ska tingsrätten, om en delägare begär det, förordna någon att vara skiftesman (se 23 kap. 5 § ärvdabalken).

Om makar (eller en make och den andra makens rättsinnehavare) inte kan komma överens om bodelning, ska tingsrätten på begäran av make (eller makes rättsinnehavare) förordna någon att vara bodelningsförrättare (17 kap. 1 § äktenskapsbalken; jfr 9 kap. 5 § äktenskapsbalken).

Om dödsboet ställs under förvaltning av boutredningsman, är denne utan särskilt förordnande bodelningsförrättare och skiftesman. Det gäller dock inte, om någon annan redan har förordnats, eller om boutredningsmannen är delägare i boet (se 17 kap. 1 § andra stycket äktenskapsbalken och 23 kap. 5 § ärvdabalken; jfr 20 § sambolagen).

En bodelningsförrättare eller skiftesman ska bestämma tid och plats för bodelning och arvskifte samt kalla parterna till förrättningen. Kan dödsbodelägarna inte komma överens, ska bodelningsförrättaren eller skiftesmannen pröva sådana tvistiga frågor som är av betydelse för bodelningen eller arvskiftet och som inte är föremål för rättegång. I sådant fall ska bodelningsförrättaren eller skiftesmannen i en av denne underskriven handling själv bestämma om bodelning och arvskifte (17 kap. 6 § äktenskapsbalken, 20 § sambolagen och 23 kap. 5 § ärvdabalken). Den bodelnings- och arvskifteshandling som bodelningsförrättaren/skiftesmannen har upprättat ska i original eller bestyrkt kopia så snart som möjligt delges efterlevande make/sambo och de andra dödsbodelägarna. Om någon av dessa är missnöjd med bodelningen eller arvskiftet

får denne klandra det genom att inom fyra veckor efter delgivningen väcka talan mot den andra maken/sambon och övriga dödsbodelägare vid den tingsrätt som har förordnat bodelningsförrättaren/skiftesmannen.

Den som är bodelningsförrättare eller skiftesman kan således göra ett s.k. tvångsskifte av hela boet.

En testamentsexekutor är enligt 23 kap. 5 § andra stycket ärvdabalken utan särskilt förordnande också skiftesman (men däremot inte bodelningsförrättare). Testamentsexekutorn måste således komma överens med den efterlevande maken/sambon om bodelningen. Därefter kan testamentsexekutorn göra ett tvångsarvskifte, om inte arvingar och universella testamentstagare kan komma överens om arvskiftet. Kan testamentsexekutorn inte komma överens om bodelningen med efterlevande make/sambo får testamentsexekutorn hos tingsrätten begära att bodelningsförrättare utses. Ett annat alternativ är att testamentsexekutorn begär att någon ska utses till boutredningsman.

3.6 Bouppteckningar

3.6.1 Bouppteckningsskyldigheten

Bouppteckningsskyldigheten vid internationella förhållanden enligt gällande svensk rätt motsvarar de fall då förrättningen ska ske enligt svenska bestämmelser. Om den avlidne hade hemvist i Sverige ska bouppteckning förrättas och omfatta all den avlidnes egendom, oavsett om egendomen finns i Sverige eller i utlandet (2 kap. 1 § IDL). Också om den avlidne inte hade hemvist i Sverige men var svensk medborgare eller utländsk medborgare och efterlämnade egendom här ska bouppteckning förrättas (2 kap. 2 § IDL). För svenska medborgare med hemvist utomlands ska förrättningen omfatta jämväl egendom i utlandet (2 kap. 5 § första stycket IDL). För utländsk medborgare med hemvist utomlands och egendom här i landet omfattar förrättningen enbart egendom som finns i Sverige (2 kap. 6 § första stycket IDL).

Boutredning, bodelning och arvskifte efter medborgare i annat nordiskt land som vid sin död hade hemvist här i riket ska enligt 19 § NDL I ske enligt svensk lag. Av 20 § NDL I följer att förrättningen ska omfatta all till boet hörande egendom, jämväl egendomen som finns i utlandet.

3.6.2 Reglerna om bouppteckning

Förenklat uttryckt är en bouppteckning en skriftlig sammanställning över den avlidnes tillgångar och skulder samt förteckning över de som ska kallas till bouppteckningsförrättningen. Till förrättningen ska kallas samtliga dödsbodelägare (efterlevande make eller sambo, arvingar och universella testamentstagare). Efterlevande make eller sambo ska kallas även om denne inte är delägare. Samma sak gäller för arvinge eller universell testamentstagare som ska träda till först sedan annans rätt upphört (20 kap. 2 § ärvdabalken). Upprättande av bouppteckning är inte frivilligt. Lagen uppställer dock inte något krav på deltagande av en utomstående person såsom en förrättningsman, utan förrättningen är en privat angelägenhet för dödsbodelägarna.

Bestämmelser om bouppteckning finns i 20 kap. ärvdabalken. Sedan 2001 ansvarar Skatteverket¹⁰ för registrering av bouppteckningar. Närmare bestämmelser om Skatteverkets handläggning finns i förordning (2001:423) om vissa frågor rörande Skatteverkets handläggning enligt 20 kap. ärvdabalken.

Skatteverket registrerar dödsfall och ansvarar för utfärdande av dödsfallsintyg. Ungefär en månad efter dödsfallet skickar Skatteverket ut information till de efterlevande om att bouppteckning ska göras. För förrättande av bouppteckningen finns en särskild av Skatteverket framtagna blankett och en broschyr med information om hur bouppteckningen ska gå till. Dödsboet behöver dock inte använda sig av blanketten utan uppgifterna kan lämnas på en egenhändigt utformad bouppteckningshandling.

Skatteverket kontrollerar så att förrättningen har gått till på det sätt som anges i 20 kap. ärvdabalken och att bouppteckningen innehåller föreskrivna uppgifter. Som närmare redogörs för nedan kan bland annat bouppgivare, på talan av någon vars rätt kan bero därav eller av boutredningsman eller testamentsexekutor, föreläggas att vid edgång bekräfta sina uppgifter om dödsboet. Edgången fullgörs då vid tingsrätt. När ansvaret för registrering av bouppteckningar flyttades från tingsrätterna till Skatteverket ansågs att edgång var ett förfarande som endast bör förekomma vid domstol.¹¹

Bouppteckning ska enligt 20 kap. 1 § ärvdabalken som huvudregel förrättas senast tre månader efter dödsfallet. Tidsfristen kan med hänsyn till boets beskaffenhet eller annan orsak förlängas. Vid

¹⁰ Skatteverket bildades 2004 och ersatte då de tidigare skattemyndigheterna.

¹¹ Prop. 2000/01:21 s. 47 och SOU 1996:160 s. 91 f.

boutredning efter en person som saknade hemvist i Sverige räknas tiden inte från dödsfallet utan från det att egendomen avträdde till förvaltning av boutredningsman (se 2 kap. 4 § IDL). Bouppteckningen jämte en bestyrkt kopia ska sedan enligt 20 kap. 8 § ärvdabalken ges in till Skatteverket inom en månad från bouppteckningens upprättande.

Ansvar för att bouppteckning förrättas åvilar i första hand dödsbodelägare som har egendomen i sin vård eller i förekommande fall boutredningsman eller testamentsexekutor. Dödsbodelägare som har egendomen i sin vård, boutredningsman eller testamentsexekutor ska enligt 20 kap. 2 § första stycket ärvdabalken bestämma tid och ort för bouppteckning samt utse två kunniga och trovärdiga gode män att förrätta den.¹² Till förrättningen ska samtliga delägare kallas i god tid. Den avlidnes efterlevande make eller sambo ska alltid kallas. Vidare ska sekundosuccessorer som ska erhålla lott i kvarlåtenskapen först sedan annan arvinge eller universell testamentstagare har avlidit kallas.

Vilka uppgifter som ska tas in i bouppteckningen framgår närmare av 20 kap. 3, 4 och 5 §§ ärvdabalken. I bouppteckningen ska till en början enligt 20 kap. 3 § ärvdabalken anges dagen för förrättningen, den avlidnes fullständiga namn, personnummer eller samordningsnummer, hemvist och dödsdag. Vidare ska namn och hemvist för dem som ska ha kallats till förrättningen anges. För underårig ska födelsedatum anges och för arvinge ska anges hans släktskap med den döde. Arvinge ska anges även om denne är utesluten från del i kvarlåtenskapen. Om den döde efterlämnar en make, ska för bröstarvingar anges om de är bröstarvingar även till maken. Av bouppteckningen ska vidare anges vilka som varit närvarande vid förrättningen. Har någon kallats, men inte närvarit, ska bevis om att denne kallats i rätt tid fogas till bouppteckningen.

Den dödes tillgångar och skulder ska enligt 20 kap. 4 § ärvdabalken antecknas så som de var vid dödsfallet. Tillgångarna ska anges till sina värden och skulderna till sina belopp. Var den döde gift ska båda makarnas tillgångar och skulder antecknas och vär-

¹² Enligt 20 kap. 2 § andra stycket ärvdabalken kan det också ankomma på annan att föranstalta om bouppteckning; om boet inte tas om hand av någon dödsbodelägare, eller om boutredningsman eller testamentsexekutor inte har blivit utsedd och egendomen inte heller har tagits om hand av förvaltare eller god man enligt föräldrabalken, syssloman eller annan, ska enligt 18 kap. 2 § andra stycket ärvdabalken, egendomen tas om hand av medlem av det hushåll som den avlidne tillhörde, hyresvärd eller annan som är närmast till det. Den som har hand om boet ska tillkalla delägare eller anmäla dödsfallet till socialnämnden. Sedan delägare tillkallats eller anmälan gjorts till socialnämnden övergår ansvaret för egendomen liksom bouppteckningsansvaret på delägare eller nämnden.

deras var för sig. Såvida det inte är obehövt ska beträffande enskild egendom och sådan personlig rättighet enligt 10 kap. 3 § äktenskapsbalken som inte ska ingå i bodelning anges grunden för att egendomen ska vara undantagen bodelning och egendomens värde. Om en efterlevande sambo har begärt bodelning, ska bouppteckningen innehålla uppgift om bostad eller bohag som förvärvats för gemensamt begagnande. Det ska då anges vem egendomen tillhör. Fordringar som är förenade med särskild förmånsrätt i egendomen eller som av annan anledning är att hänföra till denna egendom ska antecknas. Begär den efterlevande sambon eller den avlidnes övriga dödsbodelägare att få täckning för annan skuld ur egendomen, ska sambons samtliga tillgångar och skulder antecknas och värderas.

Efterlämnar den döde testamente eller äktenskapsförord ska det enligt 20 kap. 5 § ärvdabalken tas in i bouppteckningen. Uppgifter ska också lämnas om livförsäkringar och tillgångar på pensionssparkonto som till följd av att förmånstagare insatts inte ingår i kvarlåtenskapen. Finns laglottsb berättigad arvinge ska i vissa fall också anges uppgifter om förskott som arvinge eller dennes avkomling mottagit av den döde eller av efterlevande makes giftorättsgods samt annan gåva som arvinge, arvinges avkomling, efterlevande make, dennes avkomling eller universell testamentstagare mottagit av den döde.

Den som vårdar egendomen eller i övrigt bäst känner till boet ska enligt 20 kap. 6 § ärvdabalken såsom bouppgivare lämna uppgifter om boet. Varje delägare samt efterlevande make eller sambo är skyldig att på anmaning lämna uppgifter till bouppteckningen. Bouppgivaren ska på handlingen teckna försäkran på heder och samvete att uppgifterna till bouppteckningen är riktiga och att inga uppgifter avsiktligt utelämnats. På talan av någon vars rätt kan bero därav eller av boutredningsman eller testamentsexekutor kan bouppgivare och dödsbodelägare, andra personer som tagit befattning med boet samt efterlevande make eller sambo som inte varit bouppgivare åläggas att bekräfta sina uppgifter med ed. De gode männen ska på handlingen intyga att allt har blivit riktigt antecknat och att tillgångarna har värderats efter bästa förstånd. Hade den avlidne egendom på flera orter får enligt 20 kap. 7 § ärvdabalken särskild bouppteckning förrättas på varje ort. I en av bouppteckningarna ska dock finnas en sammanfattning av boets tillgångar och skulder.

Enligt 20 kap. 8 § ärvdabalken ska bouppteckningen jämte en bestyrkt kopia av densamma ges in till Skatteverket för registrering inom en månad efter upprättandet. Finns det flera bouppteckningar ska de ges in samtidigt och senast inom en månad från det att den sista bouppteckningen upprättades. En bestyrkt kopia av bouppteckningen ska förvaras hos Skatteverket. Har omyndig del i boet eller är någon för vilken förvaltare eller god man förordnats delägare, ska ytterligare en bestyrkt kopia av bouppteckningen ges in för varje överförmyndare som ska ha tillsyn över ifrågavarande förmynderskap, förvaltarskap eller godmanskap. Är bouppteckningen vidlyftig behöver kopian till överförmyndaren endast omfatta de delar som överförmyndaren kan behöva.

Som angetts ovan ska bouppteckning ges in till Skatteverket inom en månad efter upprättandet. Enligt 20 kap. 9 § ärvdabalken åligger det Skatteverket att se till att bouppteckning, när sådan krävs, förrättas och ges in inom föreskriven tid. Försummas bouppteckning får Skatteverket vid vite förelägga viss tid eller, där bouppteckning inte skett, förordna en lämplig person att föranstalta om det. När bouppteckningen ges in ska Skatteverket – som nämnts ovan – registrera bouppteckningen och förse den med bevis om registrering. Registrering får dock inte ske, om det inte framgår att bouppteckningen har gått till på det sätt som föreskrivs i 20 kap. ärvdabalken. Om bouppteckningen är bristfällig får Skatteverket med föreläggande av vite bestämma en tidsfrist för avhjälpande av bristen. Skatteverket får också förelägga den som är skyldig att lämna uppgift till bouppteckning att fullgöra sin skyldighet vid äventyr av vite.

Om en ny tillgång eller skuld blir känd först efter det att bouppteckningen upprättats eller upptäcks annan felaktighet i bouppteckningen, ska enligt 20 kap. 10 § ärvdabalken en tilläggsbouppteckning innehållande tillägg eller rättelse förrättas inom en månad. En tilläggsbouppteckning ska också i vissa fall förrättas om efterlevande sambo först efter det att bouppteckning har förrättats framställer en begäran om skuldtäckning på sätt som anges i 20 kap. 4 § tredje stycket ärvdabalken. Tilläggsbouppteckningen ska då förrättas inom tre månader från det att begäran framställdes.

3.6.3 Dödsboanmälan

I 20 kap. 8 a § ärvdabalken finns bestämmelser om dödsboanmälan. Räcker den dödes tillgångar eller, när han efterlämnar make, tillgångarna jämte hans andel i makens giftorättsgods inte till annat än begravningskostnader och andra utgifter med anledning av dödsfallet behöver bouppteckning inte förrättas om dödsboanmälan i stället görs. För att en bouppteckning ska kunna underlätas får tillgångarna inte omfatta fast egendom eller tomträtt. En dödsboanmälan ska vara skriftlig och förutom uppgifter om den döde och dödsbodelägarna innehålla ett intyg utvisande att tillgångarna i dödsboet inte räcker till mer än begravningskostnader jämte andra utgifter med anledning av dödsfallet. Dödsboanmälan ska göras inom två månader efter dödsfallet. Dödsboet ska då vända sig till socialnämnden som gör dödsboanmälan till Skatteverket.

Även sedan en dödsboanmälan har gjorts kan enligt 20 kap. 8 a § tredje stycket ärvdabalken bouppteckning behöva förrättas om dödsbodelägare eller annan vars rätt kan bero därav begär det. En förutsättning är dock antingen att den som begär bouppteckning ställer säkerhet för kostnader eller att det framkommer uppgifter om att dödsboet har ny tillgång.

Dödsboanmälningar är inte föremål för registrering, men ska enligt 20 kap. 8 a § andra stycket ärvdabalken förvaras hos Skatteverket.

3.6.4 Överklagande av bouppteckning

Skatteverkets beslut om registrering av bouppteckning kan överklagas till förvaltningsrätten. Överklagandet ges in till Skatteverket inom tre veckor från det att klaganden tagit emot registreringsbeslutet. Också vitesförelägganden kan överklagas till förvaltningsrätten. Antalet överklaganden är lågt. Överklaganden kan t.ex. avse att viss arvinge inte upptagits i bouppteckningen. Det förekommer också överklaganden som avser att viss tillgång i boet värderats fel. Överklaganden avslås i regel.

4 Allmänna utgångspunkter

4.1 Bakgrund

Amsterdamfördraget trädde i kraft i maj 1999. Amsterdamfördraget innebar att gemenskapen fick nya befogenheter inom det civilrättsliga området. Genom Amsterdamfördragets ikraftträdande blev det också möjligt att inom ramen för det gemenskapsrättsliga samarbetet enligt avdelning IV i EG-fördraget anta rättsakter om privaträttsligt samarbete. Danmark, Storbritannien och Irland deltar inte i det civilrättsliga samarbetet enligt Amsterdamfördraget.¹ Storbritannien och Irland har, till skillnad från Danmark, möjlighet att ansluta sig till rättsakter på området.

Vid Europeiska rådets möte i Tammerfors i oktober 1999 uttryckte EU:s medlemsstater sitt stöd för principen om ömsesidigt erkännande av domar och andra avgöranden inom EU. Europeiska kommissionen (kommissionen) och Europeiska unionens råd (rådet) antog den 30 november 2000 ett åtgärdsprogram för genomförande av principen om ömsesidigt erkännande av domar på privaträttsens område.² I åtgärdsprogrammet identifieras harmonisering av lagvalsregler som sådana åtgärder som underlättar ömsesidigt erkännande av domar, och det föreskrivs att ett instrument om domstols behörighet, erkännande och verkställighet av domar i fråga om arvska utarbetas. I slutet av 2004 antog Europeiska rådet ett nytt program, Haagprogrammet för stärkt frihet, säkerhet och rättvisa i Europeiska unionen.³ I Haagprogrammet framhålls behovet av att anta en rättsakt om arvsfrågor som främst behandlar lagvalsregler, behörighet, ömsesidigt erkännande och verkställighet av domar på arvsrättsens område samt ett europeiskt arvsintyg. I mars 2005 lade

¹ Se protokoll om Danmarks ställning, EGT C 340, 10.11.1997, s. 101 och protokoll om Förenade kungarikets och Irlands ställning, EGT C 340, 10.11.1997, s. 353.

² EGT C 12, 15.1.2001, s. 1.

³ EUT C 53, 3.3.2005, s. 1.

kommissionen fram en grönbok om arv och testamente.⁴ Ett år senare inrättade kommissionen en expertgrupp för frågor om äganderättsliga verkningar av äktenskap och andra samlevnadsfrågor samt av arv och testamente inom EU.⁵ Den 14 oktober 2009 lade kommissionen fram sitt förslag till en EU-förordning om arv.⁶ I Stockholmsprogrammet, som antogs av Europeiska rådet i december 2009, anges att det ömsesidiga erkännandet borde utvidgas till områden som är betydelsefulla i det dagliga livet, t.ex. arv och testamenten.⁷ Arvsförordningen innebär att det i Sverige inte längre finns utrymme för nationell lagstiftning i de frågor som omfattas av förordningen såvida inte särskilt undantag görs.

Arvsförordningen hindrar inte att de medlemsstater som är avtalsslutande parter i Haagkonventionen av den 5 oktober 1961 rörande lagkonflikter i fråga om formen för testamentariska förhållanden fortsätter att tillämpa reglerna i Haagkonventionen i stället för arvsförordningens bestämmelse om testamentens och gemensamma testamentens formella giltighet (artikel 75.1). Arvsförordningen medger också undantag för Sverige och Finland⁸ att i vissa frågor som rör förvaltningen av dödsbo samt erkännande och verkställighet fortsätta att tillämpa den nordiska arvskonventionen så som den ändrats genom en mellanstatlig överenskommelse mellan konventionsstaterna av den 1 juni 2012 (artikel 75.3).

4.2 Allmänna överväganden beträffande den kommande lagregleringen på området

Enligt direktiven ingår det i uppdraget att undersöka vilka kompletterande författningsbestämmelser som behövs med anledning av arvsförordningen samt föreslå sådana. Därvid ska utredaren överväga om de kompletterande bestämmelserna som kan behövas bör samlas i en särskild lag eller om de ska tas in i befintlig lagstiftning. Utredaren ska vidare lämna förslag till de författningsändringar som behövs för att införliva den nordiska överenskommelsen med svensk lag. Mot bakgrund av att arvsförordningen kommer att ersätta stora delar av den nordiska regleringen på området

⁴ KOM (2005) 65 slutlig.

⁵ EUT C 51, 1.3.2006, s. 3.

⁶ KOM (2009) 154 slutlig.

⁷ EUT C 115, 4.5.2010, s. 1.

⁸ Danmark står som nämnts utanför det civilrättsliga samarbetet enligt Amsterdamfördraget och deltar inte i antagandet av arvsförordningen.

ska utredaren också överväga om de återstående bestämmelserna bör samlas i en lag och, om så anses vara fallet, lämna förslag på en samlad och moderniserad lagstiftning.

Som redogjorts för i avsnittet om gällande rätt (kapitel 3) finns, med undantag för internordiska förhållanden, regler om svensk internationell privaträtt på successionsrättens område i IDL. Arvsförordningen ersätter till stora delar IDL. Jag anser mot denna bakgrund att IDL bör upphävas och att kompletterande bestämmelser till arvsförordningen bör tas in i en särskild lag. I den nya lagen bör också tas in bestämmelser om erkännande och verkställighet i förhållande till stater som inte omfattas av förordningens regler härom. Till skillnad från arvsförordningen, omfattar IDL frågor som rör behörighet och tillämplig lag för förfarandet vid bodelning med anledning av makes död. Frågor som rör behörighet och tillämplig lag för förfarandet vid bodelning med anledning av sambos död omfattas inte av 2 kap. IDL utan regleras i lagen (1990:272) om internationella frågor rörande makars och sambors förmögenhetsförhållanden (LIMF). Som allmän utgångspunkt anser jag att frågor som rör behörighet och tillämplig lag för förfarandet vid bodelning med anledning av makes död bör regleras i LIMF.

För internordiska förhållanden gäller inte IDL utan tre separata lagar och en kunglig kungörelse varigenom den nordiska arvskonventionen (transformerats) förts in i svensk lag; NDL I, NDL II, NDL III och K.K. (1935:575) angående skriftväxling med utländska myndigheter i sådana frågor om handräckning, som avses i konventionen den 19 november 1934 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om arv, testamente och boutredning. Vid sidan av dessa nordiska särregleringar finns även regler om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område i NEVL.

Som redogjorts för ovan medger arvsförordningen att Sverige i vissa avseenden fortsätter att tillämpa den nordiska arvskonventionen som den ändrats genom en mellanstatlig överenskommelse den 1 juni 2012. Den mellanstatliga överenskommelsen som träffades den 1 juni 2012 mellan de fem nordiska länderna om ändring av 1934 års konvention innebär betydande ändringar i konventionen. Arvsförordningen ersätter också stora delar av den internordiska regleringen. Sammantaget anser jag därför att 1935 års lagar bör ersättas av en ny lagreglering.

5 Arvsförordningens tillämpningsområde och vissa begrepp

5.1 Tillämpningsområde

5.1.1 Arvsförordningens sakliga tillämpningsområde

I arvsförordningens inledande artikel 1.1 slås fast att förordningen är tillämplig på arv efter avliden. Arvsförordningens tillämpningsområde innefattar *samtliga civilrättsliga aspekter på arv efter en avliden person*, dvs. alla former av överföring av tillgångar, rättigheter och skyldigheter efter dödsfall, oavsett om det rör sig om ett testamentariskt förordnande om kvarlåtenskap eller om arv enligt den legala arvsordningen. Den enligt arvsförordningen tillämpliga lagen ska styra arvet i dess helhet. Förutom materiella bestämmelser om arv, såsom fastställande av förmånstagare och deras andelar samt överföring av tillgångarna som utgör kvarlåtenskapen, omfattas även förfarandefrågor, dvs. frågor om hur boutredning och arvskifte ska ske.

Från förordningens tillämpningsområde undantas skattefrågor, tullfrågor och förvaltningsrättsliga frågor. I artikel 1.2 finns en uppräkningslista av en rad frågor som skulle kunna betraktas som knutna till arvsområdet men som inte omfattas av förordningens tillämpningsområde. Sålunda anges att förordningen inte är tillämplig på:

- fysiska personers rättsliga status och familjeförhållanden,
- fysiska personers rättskapacitet eller rättshandlingsförmåga,¹

¹ Förordningens bestämmelser omfattar dock frågan om en person har förmåga att ärva (artikel 23.2 c) och frågan om rättshandlingsförmågan/rättskapaciteten hos den som förordnat om kvarlåtenskap (artikel 26).

- frågor som rör fysiska personers försvinnande, frånvaro eller dödförklaring,
- frågor som rör makars och sambors förmögenhetsförhållanden,
- underhållsskyldighet utöver den som uppstår på grund av dödsfall,
- formell giltighet för muntliga förordnanden om kvarlåtenskap,
- rättigheter och tillgångar som uppkommit eller överlåtits på annat sätt än genom arv, t.ex. genom gåva, samäganderätt med rätt att överta egendomen för den efterlevande, pensionssparande, försäkringsavtal och liknande,²
- frågor som omfattas av rättsliga regler om juridiska personer såsom klausuler i stiftelseurkunder eller stadgar för företag, sammanslutningar och andra juridiska personer som fastställer hur det ska förfaras med andelar när en eller flera medlemmar avlider,
- upplösning, upphörande och sammanslagning av företag, sammanslutningar och andra juridiska personer,
- upprättande, förvaltning och upplösande av truster,
- frågor som rör karaktären hos sakrätter, och
- frågor som rör registrering i register av rättigheter i fast eller lös egendom.

Makars förmögenhetsförhållanden

Flera av de svenska internationellt privaträttsliga reglerna om bodelning och arvskifte i IDL omfattar också bodelning med anledning av makes död.³ Frågor som rör makars förmögenhetsförhållanden samt förmögenhetsrättsliga frågor avseende förhållanden som enligt den lag som är tillämplig på sådana förhållanden har jämförbar verkan med äktenskap omfattas inte av arvsförordningens tillämpningsområde (artikel 1.2 d). Det sagda innebär att frågor som rör bodelning i anledning av makes eller sambos död inte omfattas av arvsförordningen.

² Tillämpningsområdet för förordningen omfattar dock återföring eller nedsättning av gåvor, förskott på arv eller legat vid beräkningen av olika förmånstagares lotter (artikel 23.2 i).

³ Sambor omfattas inte av 2 kap. IDL. Internationella frågor om bland annat sambors förmögenhetsförhållanden behandlas i lagen (1990:272) om internationella frågor rörande makars och sambors förmögenhetsförhållanden.

Inom EU pågår ett lagstiftningsarbete rörande domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet i mål om makars förmögenhetsförhållanden och mål om förmögenhetsrättsliga verkningar av registrerade partnerskap.⁴ I avvaktan på den kommande EU-regleringen behöver frågor som rör makars förmögenhetsförhållanden vid en makes död regleras av autonom svensk internationell privaträtt. I kapitel 11 redogörs för mina överväganden och förslag beträffande frågor som rör bodelning med anledning av makes eller sambos död.

5.1.2 Arvsförordningens geografiska tillämpningsområde

I vilka medlemsstater är arvsförordningen tillämplig?

Arvsförordningen är direkt tillämplig i samtliga medlemsstater utom Storbritannien, Irland och Danmark, som inte deltar i antagandet av arvsförordningen (se arvsförordningens ingress, punkterna 82 och 83). Förordningen är därför inte bindande för eller tillämplig i dessa stater.⁵ Frågan är då om Storbritannien, Irland och Danmark vid tillämpning av arvsförordningen är att betrakta som tredjestater eller som medlemsstater. I det ursprungliga förslaget från kommissionen fanns en definition av medlemsstat vari angavs att med medlemsstat avsågs samtliga medlemsstater, med undantag av Danmark, Storbritannien och Irland.⁶ En definition av medlemsstat finns i andra EU-förordningar, t.ex. Bryssel II-förordningen.⁷ Enligt artikel 2 i Bryssel II-förordningen är inte Danmark att betrakta som medlemsstat vid tillämpningen av förordningen.

Arvsförordningen innehåller ingen definition av medlemsstat. Detta talar för att Danmark, Storbritannien och Irland vid tillämp-

⁴ Se förslag till rådets förordning om domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet i mål om makars förmögenhetsförhållanden KOM (2011) 126 och förslag till rådets förordning om domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet av domar i mål om förmögenhetsrättsliga verkningar av registrerade partnerskap KOM (2011) 127.

⁵ Genom Amsterdamfördragets ikraftträdande blev det möjligt att inom ramen för det gemenskapsrättsliga samarbetet enligt avdelning IV i EG-fördraget anta rättsakter om privaträttsligt samarbete. I ett särskilt protokoll undantas Danmark från samarbetet i avdelning IV i EG-fördraget. Enligt protokollet om Storbritanniens och Irlands ställning deltar inte heller dessa länder i beslut under avdelning IV i EG-fördraget. Storbritannien och Irland har dock möjlighet att delta genom att anmäla att de särskilt önskar delta i ett föreslaget beslut eller i efterhand acceptera beslutet.

⁶ Se KOM (2009) 154 slutlig s. 13 (artikel 1.2).

⁷ Rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000, EUT L 338, 23.12.2003, s. 1.

ningen av arvsförordningen är att betrakta som medlemsstater. Vid bedömningen av om de ifrågavarande länderna, vid tillämpning av arvsförordningen, ska vara att betrakta som medlemsstater eller tredjestater bör emellertid också beaktas liknande skrivningar beträffande de aktuella ländernas deltagande i andra unionsakter. När Bryssel I-förordningen⁸ trädde i kraft ersatte den Brysselkonventionen⁹ i förhållande till samtliga medlemsstater inom EU utom Danmark (Storbritannien och Irland deltog i antagandet av Bryssel I-förordningen). Detta innebar att Brysselkonventionen, och inte Bryssel I-förordningen, reglerade förhållandet till Danmark. I likhet med arvsförordningen innehåller inte Bryssel I-förordningen någon definition av medlemsstat. I ingressen till Bryssel I-förordningen anges att Danmark inte deltar i antagandet av förordningen som varken är bindande för eller tillämplig på Danmark (se punkten 21). År 2005 ingicks ett avtal mellan Europeiska gemenskapen och Danmark innebärande att Bryssel I-förordningen ska vara tillämplig mellan gemenskapen och Danmark.¹⁰

Det finns än så länge inte något avtal om att arvsförordningen ska vara tillämplig i förhållande till Danmark. Storbritannien och Irland har inte förklarat att de önskar delta i antagandet av förordningen. Det sagda talar för att Danmark, Storbritannien och Irland vid tillämpningen av arvsförordningen inte är att betrakta som medlemsstater. Detta innebär bland annat att bestämmelserna om erkännande och verkställighet i arvsförordningen inte är tillämpliga i förhållande till dessa länder. Vidare kan inte ett europeiskt arvsintyg antas ha de föreskrivna rättsverkningarna i Danmark, Storbritannien och Irland som det ska ha i de medlemsstater som är bundna av arvsförordningen. (Se artikel 69 där det anges att arvsintyget ska ha särskilda rättsverkningar i alla medlemsstater.) När det gäller frågan om erkännande och verkställighet måste också beaktas att det som avses åstadkommas genom förordningen är *ömsesidigt* erkännande av medlemsstaternas domar på arvsområdet (se arvsförordningens ingress, punkten 59). Vid angivna förhållanden kan inte rimligen domar från Danmark, Storbritannien och Irland betraktas som domar från medlemsstater och omfattas av förordningens kapitel IV.

⁸ Rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område, EGT L 12, 16.1.2001 s. 1.

⁹ Konventionen om domstols behörighet och verkställighet av domar på privaträttens område, vilken ingicks i Bryssel den 27 september 1968, EGT 1997 C 15/30.

¹⁰ EUT L 299, 16.11.2005 s. 61 (2005/790/EG).

Universellt tillämpliga bestämmelser om tillämplig lag

Arvsförordningens bestämmelser om behörighet är av naturliga skäl avsedda att tillämpas av domstolarna i medlemsstater (se artikel 4–19). I enlighet med vad som anförts ovan innebär detta att Danmark, Storbritannien och Irland inte kan grunda behörighet i arvsfrågor på arvsförordningen och att dessa länder vid tillämpning av arvsförordningens bestämmelse om subsidiär behörighet (artikel 10) är att betrakta som tredjestater.

När det gäller frågan om vilken lag som ska tillämpas på arvet följer av artikel 20 att den lag som arvsförordningens lagvalsregler pekar ut ska tillämpas oavsett om det är en medlemsstats lag eller inte; lagvalsreglerna i arvsförordningen har universell tillämpning. Hade den avlidne vid sin död hemvist i en tredjestat är det alltså lagen i den tredjestaten som ska tillämpas på arvet (artikel 21.1). På motsvarande sätt är möjligheten för en person att genom lagval förordna om att lagen i medborgarskapslandet ska tillämpas på arvet inte begränsad till de fall personen var medborgare i en medlemsstat; också lagvalsförordnanden till förmån för lagen i en tredjestat ska alltså respekteras (artikel 22). Vid tillämpningen av förordningen får frågan om den på arvet tillämpliga lagen är lagen i en medlemsstat eller lagen i en tredjestat bara betydelse för återförvisning (artikel 34) och särskilda regler om utseende av och befogenheter för boutredningsmän i vissa situationer (artikel 29). Annars är avsikten att den på arvet tillämpliga lagen ska få samma genomslag och tillämpning oavsett om det är lagen i en medlemsstat eller lagen i en tredjestat.

Mot bakgrund av att något annat inte uttryckligen sägs i arvsförordningen är det min uppfattning att Danmark, Storbritannien och Irland också vid tillämpning av förordningens bestämmelser om tillämplig lag är att betrakta som tredjestater. Ska t.ex. engelsk rätt tillämpas på grund av att den avlidne vid sin död hade hemvist i Storbritannien är det alltså fråga om tillämpning av lagen i en tredjestat.

5.1.3 Arvsförordningens tidsmässiga tillämpningsområde

Arvsförordningen trädde i kraft den 24 juli 2012 och ska i sak börja tillämpas från och med den 17 augusti 2015.

Förordningen är tillämplig på arv efter personer som avlidit på eller efter den 17 augusti 2015. Möjligheten att genom lagvalsförordnande välja att medborgarskapslandets lag ska tillämpas på arvet är en nyhet för svenska förhållanden. Det bör därför i detta sammanhang särskilt framhållas att även lagvalsförordnanden som gjorts före den 17 augusti 2015 kan vara giltiga om personen avlidit på eller efter den 17 augusti 2015. Lagvalsförordnanden som gjorts före den 17 augusti 2015 ska nämligen enligt artikel 83.2 anses giltiga om de uppfyller antingen arvsförordningens villkor härom eller villkoren enligt den internationella privaträtt som var gällande när förordnandet gjordes.

I arvsförordningens övergångsbestämmelser finns också regler om förordnanden om kvarlåtenskap som gjorts före den 17 augusti 2015. Mina överväganden beträffande ikraftträdande och övergångsbestämmelser finns i avsnitt 14.2.

5.2 Definitioner

I artikel 3 i arvsförordningen definieras en rad begrepp.

Med *arv* avses arv efter avliden och begreppet omfattar alla former av överföring av tillgångar, rättigheter och skyldigheter efter dödsfall, oavsett om det rör sig om ett testamentariskt förordnande om kvarlåtenskap eller om arv enligt den legala arvsordningen.

Arvsavtal definieras som ett avtal, inbegripet inbördes testamenten, som med eller utan motprestation beviljar, ändrar eller återkallar rätt till framtida kvarlåtenskap för en eller flera parter i avtalet.

Gemensamt testamente är ett testamente som upprättas av två eller flera personer i en enda handling.

Med *förordnande av kvarlåtenskap* avses testamente, gemensamt testamente eller ett arvsavtal.

Den medlemsstat där domen har meddelats, där förlikningen inför domstolen har godkänts eller ingåtts, där den officiella handlingen har fastställts eller där det europeiska arvsintyget har utfärdats benämns i förordningen *ursprungsmedlemsstat*.

Verkställande medlemsstat är den medlemsstat där verkställbarhetsförklaringen eller verkställighet av domen, förlikningen inför domstol eller den officiella handlingen begärs.

Med *dom* avses i förordningen varje arvsrättsligt avgörande som har meddelats av en domstol i en medlemsstat oavsett avgörandets rubricering, såsom domstolstjänstemans beslut i fråga om rättegångskostnader.

Förlikning inför domstol är en förlikning i en arvsrättslig fråga som har godkänts av en domstol eller ingåtts i en domstol under förfarandet.

En officiell handling är en handling i en arvsfråga som har upprättats eller registrerats som en officiell handling i en medlemsstat samt vars äkthet avser handlingens underskrift och innehåll, och som har bestyrkts av en offentlig myndighet eller annan för detta bemyndigad myndighet i ursprungsmedlemsstaten.

Begreppet *domstol* har i arvsförordningen fått en långt vidare definition än den gängse. Med domstol avses i förordningen

- alla rättsliga myndigheter och
- alla andra myndigheter och rättstillämpare som har behörighet i arvsfrågor och som utövar rättsliga funktioner eller agerar genom delegering från en rättslig myndighet eller agerar under kontroll av en rättslig myndighet.

Beträffande andra myndigheter och rättstillämpare än rättsliga myndigheter föreskrivs att de omfattas av förordningens domstolsbegrepp under förutsättning att de garanterar opartiskhet och samtliga parter rätt att bli hörda samt att deras beslut enligt lagen i den medlemsstat där de är verksamma a) kan bli föremål för överklagande eller förnyad prövning vid en rättslig myndighet och b) har liknande giltighet och verkan som ett beslut av en rättslig myndighet i samma fråga.¹¹

¹¹ Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen om vilka andra myndigheter och rättstillämpare som avses och kommissionen ska upprätta en förteckning över sådana andra myndigheter och rättstillämpare (artikel 3.2 och artikel 79).

5.2.1 Domstolsbegreppet

Som framgått ovan är arvsförordningens domstolsbegrepp långt vidare än det gängse. Inom medlemsstaterna finns olika system för handläggning av arvsrättsliga frågor. Genom en vidare definition av domstolsbegreppet ges arvsförordningen ett större genomslag eftersom också andra rättstillämpare än domstolar i ordets egentliga mening är underkastade förordningens behörighetsregler. Sålunda omfattas inte endast rättsliga myndigheter i form av domstolar utan också samtliga andra myndigheter och rättstillämpare som har behörighet i arvsfrågor och som utövar rättsliga funktioner eller agerar genom delegering från en rättslig myndighet eller agerar under kontroll av en rättslig myndighet. För att myndigheter eller andra rättstillämpare ska vara att betrakta som domstol enligt arvsförordningen uppställs till en början krav på opartiskhet och samtliga parter rätt att bli hörda. Vidare fordras att de beslut som fattas av den aktuella myndigheten eller rättstillämparen, enligt lagen i den medlemsstat där de är verksamma, kan bli föremål för överklagande eller förnyad prövning vid en rättslig myndighet och har liknande giltighet och verkan som ett beslut av en rättslig myndighet i samma fråga (artikel 3.2).

I utredningens uppdrag ingår att bedöma vilka myndigheter och rättstillämpare i Sverige som bör omfattas av arvsförordningens domstolsbegrepp. Att rättsliga myndigheter i Sverige såsom de allmänna domstolarna (tingsrätter, hovrätter och Högsta domstolen) samt de allmänna förvaltningsdomstolarna (förvaltningsrätter, kamrarrätter och Högsta förvaltningsdomstolen) omfattas av domstolsbegreppet står till en början klart.¹²

När det gäller andra myndigheter och rättstillämpare som utövar rättsliga funktioner i vissa arvsfrågor måste frågan om de omfattas av förordningens domstolsbegrepp besvaras utifrån de i arvsförordningen uppställda kriterierna. För att omfattas av förordningens domstolsbegrepp fordras som nämnts dels att kravet på opartiskhet och samtliga parter rätt att bli hörda upprätthålls, dels att beslut från myndigheten eller rättstillämparen kan överklagas eller bli föremål för förnyad prövning vid en rättslig myndighet och har liknande giltighet och verkan som ett beslut av en rättslig myndighet i samma fråga.

¹² Även hyres- och arrendenämnderna, Arbetsdomstolen, Marknadsdomstolen, Patentbesvärsrätten och Försvarsunderrättsdomstolen omfattas givetvis också av domstolsbegreppet men dessa domstolar fattar inte beslut i arvsrättsliga frågor.

Sammanfattningsvis anser jag att Skatteverket och en skiftesman som inte är delägare i dödsboet ska anses vara ”domstol” i arvsförordningens mening. Det sagda gäller även för boutredningsman och testamentsexekutor när dessa är sådana skiftesmän.

Skatteverket

När det gäller frågan om vilka svenska myndigheter som är att betrakta som domstolar i arvsförordningens mening är det framför allt Skatteverket som kommer i blickpunkten. Verket handlägger bouppteckningar och genom hanteringen av bouppteckningar är Skatteverket en myndighet som utövar rättsliga funktioner i vissa arvsfrågor. Skatteverkets registreringsbeslut kan också överklagas. Skatteverket bör alltså enligt min mening omfattas av arvsförordningens domstolsbegrepp.

Skiftesman

En skiftesman har behörighet i arvsfrågor och utövar rättsliga funktioner efter förordnande av domstol. I skiftesmannafunktionen ingår att vara opartisk. Även om det inte uttryckligen anges i lag får det anses att skiftesmannen har skyldighet att inhämta parternas uppfattning i frågor där det föreligger meningsskiljaktigheter. Det sagda får anses ligga i kravet på att skiftesmannen enligt 23 kap. 5 § ärvdabalken jämfört med 17 kap. 6 § andra stycket äktenskapsbalken ska pröva tvistiga frågor. För att kunna göra det måste skiftesmannen ta reda på av parterna vad som är tvistigt. I det praktiska rättslivet går det också till på det sättet.

Det uppställs i lagen inte några särskilda krav på en skiftesmans kvalifikationer. I huvudsak torde dock samma principer som vid utseende av boutredningsman gälla. Det innebär att valet av skiftesman bör träffas så att uppdraget kan förväntas bli utfört med den insikt som boets beskaffenhet kräver, varvid särskilt avseende ska fästas vid förslag från delägarna (19 kap. 3 § ärvdabalken). I praktiken är det alltid en oberoende person som förordnas till skiftesman. Det finns emellertid inget formellt hinder i lag mot att en dödsbodelägare förordnas.

En skiftesman som också är dödsbodelägare kan inte anses opartisk i den mening som krävs enligt arvsförordningen och

sålunda inte heller omfattas av förordningens domstolsbegrepp. Jag anser emellertid att det knappast finns ett behov av att kunna förordna en delägare i boet till skiftesman. En skiftesman utses ju därför att delägarna inte har kunnat komma överens om fördelningen av kvarlåtenskapen. Det kan då knappast vara lämpligt att utse en av dem till skiftesman. Jag kommer därför i kapitel 13 att föreslå att möjligheten att förordna delägare till skiftesman tas bort.

Skiftesmannens tvångsskifte kan klandras och blir då föremål för domstolsprövning. Om det inte klandras har det enligt 23 kap. 5 § ärvdabalken jämfört med 17 kap. 8 § äktenskapsbalken samma verkan som ett beslut av en rättslig myndighet.

Av det ovan anförda följer att det finns förutsättningar för att bedöma att en skiftesman i det svenska rättssystemet, under förutsättning att denne inte också är dödsbodelägare, uppfyller de krav som ställs i arvsförordningen för att kunna omfattas av förordningens domstolsbegrepp.

Boutredningsman och testamentsexekutor

En boutredningsman och en testamentsexekutor kan utses bland kretsen av dödsbodelägare. En boutredningsman eller testamentsexekutor som också är dödsbodelägare uppfyller inte arvsförordningens krav på opartiskhet och kan redan av det skälet inte omfattas av förordningens domstolsbegrepp. Inte heller en utomstående boutredningsman eller testamentsexekutor torde omfattas av domstolsbegreppet eftersom deras beslut inte kan överklagas eller bli föremål för förnyad prövning vid en rättslig myndighet.

En boutredningsman är dock utan särskilt förordnande även skiftesman (se 23 kap. 5 § första stycket ärvdabalken jämfört med 17 kap. 1 § andra stycket äktenskapsbalken). Det gäller dock inte om någon annan redan förordnats till skiftesman eller om boutredningsmannen är delägare i dödsboet. En boutredningsman som är skiftesman bör därför i sin egenskap av skiftesman också kunna anses omfattas av begreppet "domstol" i arvsförordningen.

Såvida någon annan inte redan har förordnats som skiftesman är också en testamentsexekutor utan särskilt förordnande skiftesman. Liksom beträffande boutredningsman gäller det inte om testamentsexekutorn är dödsbodelägare. En sådan testamentsexekutor är inte skiftesman (23 kap. 5 § andra stycket ärvdabalken). En testaments-

exekutor har inte utsetts av domstol. Testamentsexekutorn utövar dock rättsliga funktioner som har lagts fast i lag. En testaments-exekutor som är skiftesman torde uppfylla arvsförordningens förutsättningar för att omfattas av begreppet ”domstol”.

Som närmare redogörs för i kapitel 13 förslår jag att en boutredningsman som inte är delägare i boet i rättens förordnande ska betecknas som särskild boutredningsman.

5.2.2 Dom

Enligt artikel 3.1 g avses med dom varje arvsrättsligt avgörande som har meddelats av en ”domstol” i en medlemsstat oavsett dess rubricering, såsom domstolstjänstemans beslut i fråga om rättegångskostnader. Det får anses innebära att bland annat ett tvångsskifte som förrättats av en skiftesman som inte är delägare i dödsboet är att betrakta som en dom i arvsförordningens mening. Det gäller även tvångsskiften av boutredningsman eller testaments-exekutor i deras egenskap av sådan skiftesman. Skatteverkets beslut om att registrera eller avslå registrering av en bouppteckning är ett annat exempel på ett arvsrättsligt avgörande av nu berört slag.

5.3 Hemvist

I den svenska språkversionen av arvsförordningen förekommer begreppet *hemvist* i flera olika sammanhang. Frågan är vilken innebörd som ska ges åt det begreppet. I de engelska och franska språkversionerna används i stället begreppet *habitual residence* och *résidence habituelle*. I några andra internationella instrument (t.ex. Bryssel I-förordningen) har *habitual residence* översatts till vanlig vistelseort och *domicile* till hemvist. I underhållsförordningen översatts dock *habitual residence* med hemvist och *domicile* med *domicil*. Samma sak gäller Bryssel II-förordningen.

Inom den internationella privaträtten finns inget enhetligt hemvistbegrepp. Innebörden av begreppet hemvist kan skilja sig åt från land till land. Det är inte heller givet att hemvistbegreppet har samma innebörd inom all internationell privaträtt på familjerättens område. Ytterst är det EU-domstolen som tolkar EU-rätten. I arvsförordningen används såväl begreppet hemvist som begreppet *domicil*.

Det allmänna anknytningskriteriet för fastställande av såväl behörig domstol som tillämplig lag är enligt arvsförordningen *den avlidnes hemvist vid sin död* (se artiklarna 4 och 21). I de allra flesta fall är hemvistfrågan enkel att avgöra. Den avlidne anses i normalfallet ha hemvist där han eller hon hade sin senaste bosättning. I arvsförordningens ingress ges viss vägledning för fastställande av hemvist. Enligt arvsförordningens ingress (punkten 23) fastställs den avlidnes hemvist utifrån en helhetsbedömning av samtliga relevanta omständigheter rörande den avlidnes liv dels under de år som föregick dödsfallet, dels vid tidpunkten för dödsfallet. Härvid ska särskilt beaktas hur varaktig och regelbunden den avlidnes vistelse i den berörda staten varit, förhållandena vid vistelsen samt skälen till denna. Att fastställa den avlidnes hemvist kan i en del fall visa sig vara komplicerat. I arvsförordningens ingress (punkten 24) ges en viss vägledning för bestämmande av den avlidnes hemvist i ett par sådana komplicerade fall. Ett sådant fall kan uppkomma om den avlidne av ekonomiska eller yrkesmässiga skäl bott utomlands (ibland under längre perioder) men bibehållit en nära och stabil koppling till sin ursprungsstat. I det fallet kan den avlidne alltjämt anses ha haft hemvist i sin ursprungsstat, där den avlidnes familj hade sina huvudsakliga intressen och den avlidne hade sitt sociala liv. Ett annat komplicerat fall kan föreligga när den avlidne bott i flera stater eller rest från stat till stat utan att ha något mer permanent boende i någon av dessa. I ett sådant fall kan vid fastställande av hemvist omständigheter som den avlidnes medborgarskap eller, i förekommande fall, den plats där den avlidne hade samtliga viktiga tillgångar särskilt beaktas.

Hemvistbegreppet i arvsförordningen torde i allt väsentligt bygga på rent faktiska förhållanden. Ingressuttalandena synes innebära att arvsförordningens hemvistbegrepp är avsett att få en autonom EU-rättslig innebörd. Utgångspunkten för bedömningen av hemvist är objektiva förhållanden såsom den faktiska bosättnings varaktighet men också subjektiva omständigheter såsom personens avsikt med vistelsen ska beaktas vid fastställande av hemvist enligt förordningen. I normalfallet torde som nämnts bestämmandet av hemvisten inte föranleda några större bekymmer utan motsvaras av personens faktiska bosättning.

I vissa artiklar i arvsförordningen hänvisas till domicil som anknytningskriterium (artiklarna 27, 44, 45, 50 och 57). Arvsförordningen innehåller ingen närmare anvisning om vad som avses med domicil. När det gäller lokala domstolars behörighet för

ansökningar om verkställbarhetsförklaringar anges att den lokala behörigheten ska bestämmas utifrån domicilet för den part mot vilken verkställighet begärs eller utifrån den plats där verkställighet ska ske (artikel 45.2).¹³ För att i samband med förfarandet enligt artiklarna 45–58 fastställa huruvida en part har domicil i den verkställande medlemsstaten, ska domstolen vid vilken talan väckts tillämpa den medlemsstatens interna lag, dvs. lex fori (artikel 44). Om talan om verkställbarhetsförklaring väcks vid en svensk domstol, ska frågan huruvida en part har domicil här avgöras enligt svensk rätt.

Motsvarande bestämmelser i underhållsförordningen och Bryssel I-förordningen anger att den lokala behörigheten ska bestämmas av motpartens hemvist eller efter den plats där verkställighet ska ske (se artikel 27.2 respektive artikel 39.2).

Vid tillämpning av artikel 44 i arvsförordningen och de bestämmelser som det hänvisas till i den artikeln får begreppet domicil antas ha samma innebörd som det svenska hemvistbegreppet. Det svenska hemvistbegreppet definieras i 7 kap. 2 § lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap (IÄL) och i 19 § LIMF. Vid tillämpningen av de två sistnämnda lagarna ska den som är bosatt i en viss stat anses ha hemvist där, om bosättningen med hänsyn till vistelsens varaktighet och omständigheterna i övrigt får anses stadigvarande. Denna definition av hemvistbegreppet har ansetts vara vägledande inom den svenska autonoma privat- och processrätten, såväl när det gäller frågor om behörighet som när det gäller frågor som rör tillämplig lag.¹⁴

5.4 Förhållandet till gällande internationella konventioner och svenska autonoma regler

I artikel 75.1 anges att arvsförordningen inte ska påverka tillämpningen av sådana internationella konventioner gällande frågor som omfattas av förordningen i vilka en eller flera medlemsstater är part vid arvsförordningens antagande. Medlemsstater som är parter i Haagkonventionen av den 5 oktober 1961 rörande lagkonflikter i fråga om formen för testamentariska förordnanden ska, beträffande testamentens och gemensamma testamentens formella giltighet,

¹³ Också i den engelska språkversionen används "domicile" i artikel 45.2.

¹⁴ Prop. 1973:158 s. 80 och Bogdan, Svensk internationell privaträtt, åttonde upplagan, 2014, s. 134 f.

fortsätta att tillämpa reglerna i konventionen i stället för artikel 27 i arvsförordningen.

I förhållanden mellan medlemsstater följer av artikel 75.2 att arvsförordningen ska ha företräde framför konventioner som ingåtts uteslutande mellan två eller flera medlemsstater och som gäller frågor som regleras genom arvsförordningen.

Beträffande den nordiska arvskonventionen anges i artikel 75.3 att arvsförordningen inte ska hindra tillämpningen av konventionen, så som den ändrats genom en mellanstatlig överenskommelse mellan de konventionsslutande staterna den 1 juni 2012, av de medlemsstater som är parter i konventionen i den utsträckning konventionen föreskriver a) regler om dödsboförvaltning och b) enklare och snabbare förfaranden om erkännande och verkställighet av domar i samband med arv.

Arvsförordningen ska inte påverka tillämpningen av rådets förordning (EG) nr 1346/2000 av den 29 maj 2000 om insolvensförfaranden¹⁵.

5.4.1 Behörighet

Genom arvsförordningen regleras frågan om domstols behörighet uttömmande. Det innebär att det enligt arvsförordningen inte finns något utrymme för svenska autonoma behörighetsregler. Utgångspunkten är att domstolarna i den medlemsstat där den avlidne hade hemvist vid sin död ska vara behöriga att fatta beslut om arvet i dess helhet.

Om den avlidne genom lagvalsförordnande angett att lagen i dennes medborgarskapsland ska vara tillämplig kan behörigheten, i de fall den avlidne var medborgare i en medlemsstat, också grundas på lagvalsförordnandet. Det medför att domstolarna i den medlemsstat i vilken den avlidne var medborgare kan vara behöriga när ett lagvalsförordnande har gjorts.

Om den avlidne vid sin död inte hade hemvist i en medlemsstat får behörigheten grundas på arvsförordningens regler om subsidiär behörighet. Bestämmelserna om subsidiär behörighet syftar till att säkerställa att domstolarna i alla medlemsstater får utöva behörighet på samma grunder när det gäller arv efter personer som inte hade sin hemvist i en medlemsstat vid sin död.

Som framgått av vad som anförts ovan omfattar undantaget för den nordiska särregleringen inte behörighetsfrågor.

¹⁵ EGT L, 30.6.2000, s. 1.

5.4.2 Tillämplig lag

Arvsförordningens bestämmelser om tillämplig lag är universellt tillämpliga; den lag som anges i förordningen ska tillämpas oavsett om det är en medlemsstats lag eller inte. Som redogjorts för ovan ska de medlemsstater som är parter i Haagkonventionen av den 5 oktober 1961 rörande lagkonflikter i fråga om formen för testamenteriska förordnanden fortsätta att tillämpa reglerna i konventionen i stället för artikel 27 i arvsförordningen. Sverige har ratificerat nämnda Haagkonvention och konventionen har införlivats i svensk rätt genom bestämmelsen i 1 kap. 4 § IDL om tillämplig lag för bedömning av testamentes giltighet till formen.¹⁶ När det gäller tillämplig lag för bedömning av den formella giltigheten av testamenten och gemensamma testamenten ska Sverige alltså alltjämt tillämpa Haagkonventionen. Utredningen föreslår att en bestämmelse av motsvarande innehåll som i 1 kap. 4 § IDL tas in i kompletterande bestämmelser till arvsförordningen (se närmare kapitel 7 om tillämplig lag).

Särskilt beträffande tillämplig lag för förfarandet

Den lag som gäller enligt arvsförordningens bestämmelser om tillämplig lag, ska styra arvet i dess helhet och också förfarandet. I detta avseende innebär arvsförordningen ett avsteg från vad som hittills gällt i Sverige beträffande tillämplig lag för förfarandet. Som närmare utvecklas i kapitel 7 medger artikel 29 i arvsförordningen undantag från denna ordning i vissa fall men någon möjlighet att i svensk lag föreskriva att svensk rätt ska tillämpas på dödsboförvaltningen när utländsk lag är tillämplig på arvet kommer inte att finnas. Sverige kan alltså inte behålla svenska autonoma regler om tillämplig lag för förfarandet när det gäller boutredning och arvskifte.

I förhållande till de nordiska länderna kan Sverige med stöd av undantaget för den nordiska särregleringen, i stället för arvsförordningen, tillämpa den nordiska arvskonventionen såsom den ändrats genom en överenskommelse mellan de nordiska staterna beträffande regler avseende förvaltningen av dödsboet (se kapitel 10).

¹⁶ Prop. 1973:175.

5.4.3 Erkännande och verkställighet

Arvsförordningens bestämmelser om erkännande och verkställighet gäller i förhållande till domar som har meddelats i andra medlemsstater.

I förhållande till Danmark, Finland, Island och Norge kan Sverige med stöd av undantaget för den nordiska särregleringen tillämpa den nordiska arvskonventionen såsom den ändrats genom överenskommelsen mellan de nordiska staterna i den utsträckning som konventionen föreskriver enklare och snabbare förfaranden för erkännande och verkställighet av domar i samband med arv (se närmare kapitel 10).

Erkännande och verkställighet avseende domar från icke medlemsstater samt avseende domar från Storbritannien och Irland kommer även fortsättningsvis att regleras av svenska autonoma regler. Utredningen föreslår att bestämmelser om erkännande och verkställighet beträffande avgöranden från länder som varken omfattas av arvsförordningen eller den nordiska särregleringen tas in i kompletterande bestämmelser till arvsförordningen (se kapitel 12).

6 Behörighet

6.1 Arvsförordningens bestämmelser om behörighet

I arvsförordningens andra kapitel, artiklarna 4–19, finns bestämmelser om behörighet. Huvudregeln är att den avlidnes hemvist grundar behörighet. Arvsförordningen innehåller också bestämmelser om behörighet grundad på avtal, tillgångarnas belägenhet och svaromål. Till skillnad från Bryssel I-förordningen¹ (artikel 4.1) överlämnar arvsförordningen inte i någon del behörighetsfrågan till nationell rätt. Arvsförordningen innehåller i likhet med underhållsförordningen en bestämmelse om subsidiär behörighet. Bestämmelserna om subsidiär behörighet syftar enligt arvsförordningens ingress (punkten 30) till att säkerställa att domstolarna i alla medlemsstater får utöva behörighet på samma grunder när det gäller arv efter personer som inte hade hemvist i en medlemsstat vid sin död.

Nedan beskrivs arvsförordningens bestämmelser om behörighet. I anslutning till de olika bestämmelserna redogörs för likheter och skillnader i förhållande till Bryssel I-förordningen och underhållsförordningen². Hänvisning sker också till relevanta bestämmelser i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område³ (2012 års Bryssel I-förordning).

¹ Rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område, EGT L 12, 16.1.2001, s. 1.

² Rådets förordning (EG) nr 4/2009 av den 18 december 2008 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet, EUT, L 7, 10.1.2009, s. 1.

³ EUT L 351, 20.12.2012, s. 1.

6.1.1 Allmän behörighet

Enligt arvsförordningens bestämmelse om allmän behörighet ska domstolarna i den medlemsstat där den avlidne vid sin död hade hemvist ("habitual residence") vara behöriga att fatta beslut om arvet i dess helhet (artikel 4). Innebörden av hemvistbegreppet har närmare redogjorts för i kapitel 5. Utgångspunkten är att behörigheten är universell och omfattar jämväl kvarlåtenskap utanför den aktuella medlemsstaten. Behörighetsbestämmelser med hemvist som behörighetsgrund finns också i Bryssel I-förordningen (artikel 2.1), 2012 års Bryssel I-förordning (artikel 4) och underhållsförordningen (artikel 3).

6.1.2 Subsidiär behörighet

I artikel 10 i arvsförordningen finns en bestämmelse om subsidiär behörighet, dvs. vad som gäller om den avlidne vid sin död inte hade hemvist i en medlemsstat. När den avlidne vid sin död inte hade hemvist i en medlemsstat ska domstolarna i den medlemsstat på vars territorium tillgångar som ingår i kvarlåtenskapen är belägna ändå vara behöriga att pröva arvsålet i dess helhet, om a) den avlidne var medborgare i den medlemsstaten vid sin död, eller i annat fall, b) den avlidne tidigare haft hemvist i den medlemsstaten, förutsatt att det vid den tidpunkt då talan väcktes vid domstolen inte gått mer än fem år sedan den avlidnes hemvist ändrades (artikel 10.1).⁴ Finns det ingen behörig domstol i en medlemsstat enligt vad som nyss sagts är domstolarna i den medlemsstat där tillgångarna är belägna ändå behöriga att fatta beslut om de aktuella tillgångarna (artikel 10.2). En bestämmelse om subsidiär behörighet finns också i underhållsförordningen (artikel 6).

⁴ I den svenska språkversionen anges att "... domstolarna i den medlemsstat på vars territorium *de* tillgångar som ingår i kvarlåtenskapen är belägna ...". För subsidiär behörighet krävs givetvis inte att samtliga tillgångar i kvarlåtenskapen finns i medlemsstaten. Artikel 10 ska därför rätteligen ha den lydelse som anges i texten ovan; subsidiär behörighet kan alltså föreligga för domstolarna i den medlemsstat på vars territorium *tillgångar* som ingår i kvarlåtenskapen är belägna.

6.1.3 Behörighet vid lagvalsförordnande

Reglerna i arvsförordningen avser att åstadkomma ett resultat som innebär att den myndighet som handlägger arvet i de flesta fall kommer att tillämpa den egna materiella lagen (arvsförordningens ingress, punkten 27). Mot den bakgrunden innehåller förordningen ett flertal mekanismer som träder i kraft när den avlidne för regleringen av sitt arv valt lagstiftningen i en medlemsstat där denne var medborgare. Möjligheten till lagvalsförordnande är inte begränsad till när medborgarskapslandet är en medlemsstat. Den utpekade lagen kan sålunda vara lagen i en tredjestat.

Om den avlidne gjort ett lagvalsförordnande till förmån för en tredjestats lag, saknas det särskilda behörighetsregler på grund av lagvalsförordnandet. I stället får med ledning av de allmänna behörighetsreglerna prövas om en domstol i ett medlemsland är behörig, se artikel 4. Behörigheten kan i ett sådant fall också grundas på subsidiär behörighet, se artikel 10 (och forum necessitatis i artikel 11, se nästa avsnitt). I artikel 7 finns särskilda behörighetsregler som ska tillämpas när den avlidne gjort ett lagvalsförordnande till förmån för lagen i en medlemsstat. För att en domstol i den medlemsstat vars lag har valts av den avlidne ska ha behörighet att pröva arvsålet krävs att

- en domstol inför vilken talan väckts i samma fall har avvisat talan enligt artikel 6 (artikel 7 a),
- parterna i målet i enlighet med artikel 5 har avtalat om att ge en domstol eller domstolarna i denna medlemsstat behörighet (artikel 7 b), eller
- parterna i målet uttryckligen har accepterat att den domstol vid vilken talan väcktes är behörig (artikel 7 c).

Den första situationen för behörighet vid lagvalsförordnande avser när en domstol har avvisat talan enligt artikel 6. Under förutsättning att den valda lagen avser lagen i en medlemsstat kan en domstol, vid vilken talan väckts enligt artikel 4 (allmän behörighet) eller artikel 10 (subsidiär behörighet), i vissa fall avvisa talan. Domstolen *får* avvisa talan, på begäran av någon av parterna i målet, om den bedömer att domstolarna i den medlemsstat vars lag har valts är bättre lämpade att pröva arvsålet med hänsyn till praktiska omständigheter när det gäller arvet, såsom parternas hemvist och placeringen av tillgångarna i kvarlåtenskapen (artikel 6 a). Bestämmelsen

är fakultativ och avvisning sker efter domstolens prövning. Föreligger ett s.k. prorogationsavtal enligt artikel 5 ska domstolen avvisa talan (artikel 6 b).

Behörigheten vid lagvalsförordnande kan också grundas på ett avtal mellan berörda parter om vilken domstol som ska vara behörig. När den avlidne enligt bestämmelserna om lagvalsförordnande angett att en medlemsstats lag ska tillämpas på arvet får berörda parter avtala om att en domstol eller domstolarna i den medlemsstaten ska ha exklusiv behörighet att pröva alla arvsfrågor (artikel 5.1). Prorogationsavtalet ska vara skriftligt, daterat och undertecknat av de berörda parterna. Ett elektroniskt meddelande som möjliggör varaktig dokumentation av avtalet ska anses vara likvärdigt ett skriftligt avtal (artikel 5.2). Enligt arvsförordningens ingress (punkten 28) får, beroende framför allt av vilken fråga som omfattas av avtalet, från fall till fall avgöras huruvida prorogationsavtalet måste ingås av samtliga parter som berörs av arvet eller om några av dessa kan enas om att låta den valda domstolen avgöra en särskild fråga i en situation där domen inte skulle påverka övriga parter rätt till arvet.

Vid lagvalsförordnande kan behörigheten också grundas på svaromål. Om det under handläggningen vid en domstol i en medlemsstat som är behörig enligt artikel 7 framkommer att inte alla parter i målet var parter i avtalet om val av domstol, ska domstolen fortsätta att utöva behörighet om den aktuella parten går i svaromål utan att framställa foruminvändning (artikel 9.1). Görs invändning om domstolens behörighet i rätt tid ska domstolen dock avvisa talan (artikel 9.2). Behörigheten tillkommer då domstolarna i den medlemsstat där den avlidne hade hemvist (artikel 4) eller den domstol som har subsidiär behörighet (artikel 10).

Bestämmelser om behörighet på grund av avtal om val av domstol och behörighet grundad på svaromål finns också i Bryssel I-förordningen (artikel 23 och 24), 2012 års Bryssel I-förordning (artikel 25 och 26.1) samt underhållsförordningen (artikel 4 och 5). Behörighet grundad på svaromål enligt Bryssel I-förordningen och 2012 års Bryssel I-förordning gäller dock inte om en annan domstol har exklusiv behörighet.

Slutligen kan behörigheten vid lagval enligt arvsförordningen grundas på en uttrycklig accept av domstolens behörighet av parterna i målet.

6.1.4 Forum necessitatis

Är ingen medlemsstats domstolar behöriga enligt arvsförordningens övriga bestämmelser kan domstolarna i en medlemsstat i undantagsfall pröva arvsålet, om ett förfarande inte rimligen kan inledas eller genomföras eller visar sig vara omöjligt i en tredjestat till vilken målet har nära anknytning. Målet måste i sådana fall ha tillräcklig anknytning till den medlemsstat i vilken talan väcks (artikel 11, s.k. forum necessitatis). Som exempel på när ett undantagsfall kan anses föreligga anges i arvsförordningens ingress (punkten 31) att ett förfarande i den berörda tredjestaten visar sig vara omöjligt på grund av inbördeskrig eller att sökanden inte rimligen kan förväntas inleda eller genomföra ett förfarande i det landet.

I underhållsförordningen (artikel 7) finns en bestämmelse av motsvarande innehåll.

6.1.5 Begränsade förfaranden

I artikel 12 finns en bestämmelse om begränsade förfaranden beträffande tillgångar i en tredjestat. Omfattar kvarlåtenskapen efter den avlidne tillgångar som är belägna i en tredjestat kan domstolen som handlägger arvsålet, på begäran av en av parterna, besluta att inte fatta beslut om en eller flera sådana tillgångar om det kan antas att domstolens avgörande beträffande dessa inte kommer att vare sig erkännas eller, i tillämpliga fall, förklaras verkställbart i den tredjestaten.

Möjligheten att i vissa fall frånga huvudregeln om att samtliga tillgångar i kvarlåtenskapen, dvs. också egendom i utlandet, ska hanteras inom ramen för ett och samma förfarande innebär inte att en bouppteckningsman kan begränsa vilka tillgångar som tas upp i en bouppteckning som upprättas enligt svensk lag. Däremot torde sådan egendom som avses i artikel 12 t.ex. kunna undantas från ett arvskifte.

6.1.6 Särskilda behörighetsregler för accept av eller avstående från arv, legat eller laglott

Artikel 13 handlar om behörighet för domstolar i en medlemsstat där den som har rätt till ett arv, legat eller laglott har hemvist att motta en förklaring om accept av eller avstående från arv, legat eller laglott. Om den på arvet tillämpliga lagen föreskriver att en person får avge en förklaring inför domstol om accept av eller avstående

från arv, legat eller laglott eller en förklaring som ska begränsa den berörda personens ansvar vad gäller skulderna i arvsärendet ska, utöver den domstol som enligt arvsförordningen är behörig att pröva arvsålet, även domstolarna i den medlemsstat där personen har hemvist ha behörighet att motta sådana förklaringar. Förutsättningen är att lagen i personens hemviststat godtar att sådana förklaringar avges inför domstol.

6.1.7 Allmänna bestämmelser

I artikel 14 finns en bestämmelse om när talan ska anses väckt. Talan ska anses väckt när stämningsansökan eller motsvarande handling har getts in till domstolen (punkten a). Detta förutsätter att sökanden därefter inte har underlåtit att vidta de åtgärder som denne varit skyldig att vidta för att få delgivning av svaranden verkställd. Om delgivning av handlingen ska ske innan handlingen ges in till domstolen, ska talan anses väckt när den tas emot av den myndighet som är ansvarig för delgivning (punkten b). Detta förutsätter att sökanden inte därefter har underlåtit att vidta de åtgärder som denne var skyldig att vidta för att få handlingen ingiven till domstolen. Bestämmelsen i artikel 14 har sin motsvarighet i artikel 30 i Bryssel I-förordningen, artikel 32.1 i 2012 års Bryssel I-förordning och i artikel 9 i underhållsförordningen.

Domstolarna ska i princip självmant beakta behörighetsreglerna i arvsförordningen. Om talan som väcks vid en domstol i en medlemsstat avser en arvsfråga som domstolen inte är behörig att ta upp enligt förordningen, ska domstolen självmant förklara sig obehörig (artikel 15). Som redogjorts för ovan kan behörigheten vid lagvalsförordnande grundas på ett svaromål utan foruminvändning (artikel 9). Bestämmelsen i artikel 15 kan dock komma att aktualiseras om domstolen överväger att meddela tredskodom mot en svarande som underlåtit att inkomma med svaromål. I Bryssel I-förordningen (artikel 26.1), 2012 års Bryssel I-förordning (artikel 28.1) och underhållsförordningen (artikel 10) finns motsvarande reglering.

Bestämmelser om vilandeförklaring av mål i avvaktan på delgivning av stämningsansökan eller motsvarande handling och skäligt rådrum att gå i svaromål finns i artikel 16. När svaranden har hemvist i en annan stat än i den medlemsstat där talan väcktes ska domstolen förklara målet vilande till dess att det har klarlagts att svaranden haft möjlighet att ta del av stämningsansökan eller motsvarande handling i tid för att kunna förbereda sitt svaromål, eller att alla

nödvändiga åtgärder i detta syfte har vidtagits (artikel 16.1). Om stämningsansökan eller motsvarande handling ska översändas från en medlemsstat till en annan enligt delgivningsförordningen,⁵ ska i stället artikel 19 i den förordningen gälla (artikel 16.2). Om bestämmelserna i delgivningsförordningen inte är tillämpliga ska i stället artikel 15 i Haagkonventionen av den 15 november 1965 om delgivning i utlandet av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur gälla, om stämningsansökan eller motsvarande handling ska översändas till utlandet i enlighet med den konventionen. Bestämmelsen har sin motsvarighet i artikel 26.2–26.4 Bryssel I-förordningen, artikel 28.2–28.4 i 2012 års Bryssel I-förordning och artikel 11 i underhållsförordningen.

Kapitlet om behörighet avslutas med regler om litispens (artikel 17), käromål som har samband med varandra (artikel 18) och interimistiska åtgärder (artikel 19). Interimistiska åtgärder, inbegripet säkerhetsåtgärder, som kan vidtas enligt lagen i en medlemsstat får enligt artikel 19 begäras hos domstolarna i den staten, även om en domstol i en annan medlemsstat är behörig att pröva målet i sak enligt arvsförordningen. Likalydande bestämmelser finns i Bryssel I-förordningen (artiklarna 27, 28 och 31), 2012 års Bryssel I-förordning (artiklarna 29, 30 och 35) samt i underhållsförordningen (artiklarna 12–14).

6.2 Överväganden

Bedömning: Arvsförordningen lämnar inget utrymme för autonoma behörighetsregler vid arv i internationella situationer. Något behov av kompletterande bestämmelser beträffande behörighet finns inte.

Förklaringar om accept av eller avstående av arv, legat eller laglott bör handläggas av tingsrätt inom ramen för de befintliga reglerna om bevisning för framtida säkerhet i 41 kap. rättegångsbalken.

Föreligger svensk behörighet enligt arvsförordningen är svenska forumbestämmelser tillämpliga. Gällande svenska forumbestämmelser är tillräckliga för att anvisa behörig svensk domstol eller annan myndighet när det finns svensk internationell behörighet.

⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1393/2007 av den 13 november 2007 om delgivning i medlemsstaterna av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur (delgivning av handlingar), EUT L 324, 10.12.2007, s. 79.

6.2.1 Inledning

Som redogjorts för i del I (kapitel 4) anser jag att IDL bör upphävas i dess helhet och att kompletterande bestämmelser till arvsförordningen bör tas in i en ny lag.

Behörighetsfrågor vid arv efter en avliden person i internationella situationer regleras uttömmande av arvsförordningen, dvs. såväl frågan om vilket lands domstol som är behörig att hantera tvister om arv i internationella situationer som frågan om i vilket land boutredning och arvskifte ska äga rum. Det finns därför inget utrymme för autonoma behörighetsregler i svensk lagstiftning vid sidan om arvsförordningen. Inte heller har det visat sig att det finns behov av kompletterande bestämmelser beträffande behörighetsfrågorna.

Behörighetsreglerna i arvsförordningen träffar alla domstolar (enligt förordningens definition, se kapitel 3). I vissa medlemsstater (bland annat Sverige) kan arvsfrågor handläggas av icke-rättsliga myndigheter som inte är bundna av behörighetsreglerna i förordningen. I Sverige kan t.ex. dödsbodelägarna själva sköta boutredningen och arvskiftet utan någon annan inblandning av myndigheter än vad som följer av kravet på ingivande av bouppteckning till Skatteverket. Enligt arvsförordningens ingress (punkten 36) kan det mot denna bakgrund inte uteslutas att en uppgörelse i godo utanför domstol och domstolsförfaranden beträffande samma arv inleds parallellt i olika medlemsstater. Av nämnda ingresspunkt följer att det i sådana fall bör vara de berörda parternas sak att så snart de blir medvetna om de parallella förfarandena försöka enas om hur de ska förfara. Om en överenskommelse inte kan nås, bör emellertid arvet handläggas och avgöras av de domstolar som är behöriga enligt arvsförordningen.

Arvsförordningens behörighetsregler tar sikte på både frågor som rör själva förvaltningen, dvs. boutredning och arvskifte, och frågor om behörig domstol vid t.ex. tvist om arv eller testamente. IDL skiljer på behörighet för dödsboförvaltningen (2 kap. 1 och 2 §§) och behörighet vid tvist om arv eller testamente (2 kap. 10 §).

Som närmare redogörs för i kapitel 11 omfattar inte arvsförordningen frågor som rör makars eller sambors förmögenhetsförhållanden. Flertalet av bestämmelserna i 2 kap. IDL omfattar också frågor som rör makars förmögenhetsförhållanden vid makes död (bodelningsfrågor som rör sambor omfattas inte av 2 kap. IDL). I genomgången nedan, där behörighetsreglerna i IDL jämförs med

behörighetsreglerna i arvsförordningen, bortses från att 2 kap. också reglerar frågan om behörighet för bodelning med anledning av makes död samt tvist om efterlevande makes rätt i dödsbo. För min bedömning i frågor som rör makars och sambors förmögenhetsförhållanden vid den ena makens eller sambons död hänvisas till kapitel 10.

6.2.2 Behörighet att ta emot förklaringar om accept av eller avstående från arv, legat eller laglott

Föreligger svensk behörighet enligt arvsförordningen följer indirekt av artikel 13 att svenska domstolar också är behöriga att ta emot förklaringar om accept av eller avstående av arv, legat eller laglott. I en situation när svensk internationell jurisdiktion föreligger och den på arvet tillämpliga lagen anger att en förklaring om accept av eller avstående av arv, legat eller laglott ska ske inför domstol bör en sådan förklaring kunna avges inför en särskild bouppteckningsman, testamentsexekutor eller skiftesman. Om inte särskild dödsboförvaltning anordnats bör en sådan förklaring kunna avges vid tingsrätten enligt bestämmelserna i 41 kap. rättegångsbalken om bevisning för framtida säkerhet. Syftet med bevisupptagningen enligt 41 kap. rättegångsbalken är i första hand att säkerställa bevisning för en senare rättegång. Processlagberedningen påpekade dock att upptagandet av bevis kan medföra att rättegång undviks, något som torde vara särskilt tydligt när förhör till framtida säkerhet sker med testamentsvittnen.⁶ Liksom är fallet med testamentsvittnen kan en förklaring om avstående av eller accept av arv, legat eller laglott medföra att en rättegång undviks och sådana förklaringar bör därför kunna hanteras inom ramen för det befintliga regelverket om bevisning för framtida säkerhet.

Av artikel 13 följer också att en person som vill avge en förklaring om accept av eller avstående från arv, legat eller laglott inte nödvändigtvis behöver vända sig till en domstol i den medlemsstat som är behörig att pröva arvsmålet. Har personen hemvist i en annan medlemsstat är också domstolarna i personens hemviststat behöriga att ta emot förklaringen förutsatt att sådana förklaringar enligt lagen i den aktuella medlemsstaten får avges inför domstol. Svensk lag innehåller inte några särskilda regler om avgivande av förklaring om accept av eller avstående från arv, legat eller laglott

⁶ Se NJA II 1943 s. 515.

inför domstol. Också i detta fall bör emellertid förklaringar om accept av eller avstående från arv, legat eller laglott kunna avges enligt reglerna i 41 kap. rättegångsbalken. En sådan ordning får antas underlätta för arvtagare med hemvist i Sverige när arvet handläggs i en annan medlemsstat.

6.2.3 Konsekvenser av arvsförordningens behörighetsregler

Hemvist i Sverige

Utgångspunkten enligt nu gällande rätt är att boutredning och arvskifte efter en person som vid sin död hade hemvist i Sverige ska förrättas här och omfatta såväl egendom i Sverige som egendom i utlandet (2 kap. 1 § första stycket IDL). När boutredningen i Sverige är klar finns det dock, om den avlidne var utländsk medborgare, möjlighet att överlämna egendomen till en utländsk dödsboförvaltning för arvskifte där (2 kap. 1 § andra stycket IDL). För överlämnande enligt sistnämnda lagrum krävs att samtliga delägare är eniga. Med att boutredningen ska vara klar avses inte bara att en bouppteckning upprättats och registrerats, utan också att boets skulder har betalats (21 kap. ärvdabalken) och att legat utgetts och ändamålsbestämmelser fullgjorts (22 kap. ärvdabalken).

Tvist om arv eller testamente ska enligt nu gällande rätt bland annat tas upp av svensk domstol om den avlidne hade hemvist i Sverige (2 kap. 10 § första stycket IDL). Behörigheten omfattar inte tvist om egendom som överlämnats till utländsk dödsboförvaltning för boutredning eller arvskifte (2 kap. 10 § andra stycket IDL).

Arvsförordningen föreskriver som utgångspunkt att domstolarna i den medlemsstat där den avlidne vid sin död hade hemvist ska vara behöriga att fatta alla beslut om arvet (artikel 4). Behörigheten omfattar såväl egendom i hemvistlandet som egendom i utlandet. Också enligt arvsförordningen är alltså svenska domstolar – på samma sätt som anges i IDL – behöriga att förordna om boutredningsman och skiftesman eller avgöra tvister om arv eller testamente när den avlidne hade hemvist i Sverige. Hade en person som var medborgare i en annan medlemsstat gjort ett lagvalsförordnande till förmån för lagen i medborgarskapslandet kan behörigheten i stället tillkomma domstol i medborgarskapslandet.

Arvsförordningen innehåller ingen motsvarighet till bestämmelsen i 2 kap. 1 § andra stycket IDL om överlämnande av egendom för arvskifte i den avlidnes medborgarskapsland. Det finns emellertid en bestämmelse som innebär att det är möjligt att begränsa förfarandet när kvarlåtenskapen omfattar egendom som är belägen i en tredjestat (artikel 12). Enligt artikeln får den domstol vid vilken talan väckts, på begäran av parterna underlåta att fatta beslut om en eller flera av sådana tillgångar om det kan antas att dess avgörande beträffande dessa tillgångar inte kommer att vare sig erkännas eller, i tillämpliga fall, förklaras vara verkställbart i den tredjestaten. Enligt min bedömning bör den nu behandlade bestämmelsen också vara tillämplig när det gäller en boutredningsmans eller skiftesmans förvaltning. En boutredningsman eller skiftesman måste, om delägarna så önskar, ha möjlighet att begränsa förfarandet, när det kan antas att ett skifte beträffande den aktuella egendomen inte kommer att erkännas i den aktuella tredjestaten. Som närmare anförts under avsnitt 6.1.5 innebär emellertid inte möjligheten att i vissa fall begränsa förfarandet att en boutredningsman kan begränsa vilka tillgångar som tas upp i en bouppteckning som upprättas enligt svensk lag.

Hemvist utomlands

Även om den avlidne inte hade hemvist i Sverige ska enligt nu gällande rätt boutredning och arvskifte ske här, om den avlidne var svensk medborgare eller om han efterlämnar egendom i Sverige (2 kap. 2 § IDL). En förutsättning för behörigheten är att egendomen blivit avträd till förvaltning av en oberoende boutredningsman. Svensk domstol är sålunda behörig att förordna en boutredningsman också om den avlidne hade hemvist i utlandet förutsatt att denne var svensk medborgare eller efterlämnat egendom i Sverige. Den boutredningsman som sålunda förordnas får dock inte vara delägare i boet eller på annat sätt vara beroende av utredningen (2 kap. 4 § IDL).

Boutredning och arvskifte efter en *svensk medborgare* med hemvist i utlandet omfattar egendom såväl i Sverige som utomlands (2 kap. 5 § första stycket IDL). På ansökan av boutredningsmannen kan, under förutsättning att det kan ske utan skada för rättsägare, tingsrätten förordna att egendomen eller viss del av den överlämnas för boutredning och arvskifte i det land där den avlidne hade hem-

vist (2 kap. 5 § andra stycket IDL). Skäl för överlämnande kan t.ex. föreligga när alla eller de flesta av dödsbodelägarerna bor i den avlidnes hemvistland eller om i stort sett all egendom i kvarlåtenskapen finns i det landet.⁷

Om en boutredningsman förordnats efter en *utländsk medborgare*, med hemvist utomlands, omfattar förrättningen endast den egendom som finns i Sverige (2 kap. 6 § första stycket IDL). På samma sätt som beskrivits ovan kan överlämnande ske till en förrättning i utlandet, varvid en dödsboförvaltning i den avlidnes medborgarskapsland ska ha företräde framför en dödsboförvaltning i den avlidnes hemvistland. Också om boutredningen har avslutats kan överlämnande under vissa förutsättningar ske för arvskifte i antingen den avlidnes medborgarskapsland eller hemvistland (2 kap. 6 § andra stycket IDL).

Twist om arv eller testamente ska enligt nu gällande rätt, som anförts ovan, tas upp av svensk domstol om den avlidne vid sin död hade hemvist här. Enligt IDL är svenska domstolar också behöriga att ta upp twist om arv eller testamente om den avlidne var svensk medborgare eller om tvisten rör egendom i Sverige (2 kap. 10 § första stycket IDL). Behörigheten omfattar inte twist om egendom som överlämnats till utländsk dödsboförvaltning för boutredning eller arvskifte (2 kap. 10 § andra stycket IDL).

Också arvsförordningen innehåller regler som innebär att behörigheten kan grundas på den avlidnes medborgarskap och på att det finns egendom efter den avlidne i landet (artiklarna 7 och 10). Redan här ska emellertid sägas att svenska domstolar aldrig kan bli behöriga på den grunden att den avlidne efterlämnar egendom i Sverige om den avlidne hade hemvist i en annan medlemsstat; behörighet enligt artikel 10 förutsätter att den avlidne inte hade hemvist i en medlemsstat.

Svensk domstol kan vara behörig att förordna en boutredningsman och skiftesman eller annars fatta beslut om arvet efter en svensk medborgare med hemvist utomlands (i annan medlemsstat eller tredjestat) om den avlidne gjort ett lagvalsförordnande till förmån för svensk lag (artikel 7). Bestämmelserna om lagvalsförordnande till förmån för medborgarskapslandets lag beskrivs närmare i kapitel 7. Utöver själva lagvalsförordnandet krävs vidare antingen

⁷ NJA II 1938 s. 238.

- att en domstol vid vilken talan väckts enligt artikel 4 (hemvist i en medlemsstat) eller artikel 10 (inte hemvist i en medlemsstat men egendom i en medlemsstat) avvisat talan enligt artikel 6,
- att parterna i målet enligt artikel 5 ingått ett prorogationsavtal eller
- att parterna uttryckligen har accepterat att domstolen i medborgarskapsmedlemsstaten (dvs. det land vars lag valts) är behörig.

Finns det egendom i Sverige efter en person som vid sin död inte hade hemvist här eller i en annan medlemsstat, kan svenska domstolar vara behöriga att förordna boutredningsman och skiftesman enligt artikel 10.1, om det i Sverige finns tillgångar som ingår i kvarlåtenskapen under förutsättning att

- den avlidne vid sin död var svensk medborgare, eller i annat fall,
- den avlidne tidigare haft hemvist i Sverige och det när talan väcks inte gått mer än fem år sedan hemvisten ändrades.

Behörigheten enligt artikel 10.1 omfattar såväl den egendom som finns i Sverige som egendom i utlandet.

Finns det egendom i Sverige efter en utländsk medborgare som vid sin död inte hade hemvist i en annan medlemsstat och som inte heller haft hemvist i Sverige under de senaste fem åren räknat från när talan väcktes, kan svenska domstolar vara behöriga att förordna boutredningsman eller skiftesman (artikel 10.2). En förutsättning är dock att domstolar i en annan medlemsstat inte är behöriga enligt vad som beskrivits ovan i artikel 10.1. Behörigheten enligt artikel 10.2 är territoriell, dvs. begränsad till de tillgångar som finns i landet.

Av det ovan anförda följer att arvsförordningen innebär en betydande skillnad jämfört med behörighetsbestämmelsen i 2 kap. 2 § IDL när det gäller att grunda behörigheten på svenskt medborgarskap eller egendom i Sverige.

Slutligen ska tilläggas att arvsförordningens bestämmelse om forum necessitatis (artikel 11) innebär att behörighet kan föreligga i ytterligare fall. Bestämmelsen saknar motsvarighet i IDL. Behörighet med stöd av artikel 11 fordrar dels att ingen medlemsstats domstol är behörig enligt de andra bestämmelserna i arvsförordningen (artiklarna 4, 7 eller 10), dels att ett förfarande inte rimligen

kan inledas eller genomföras i en tredjestat till vilket målet har nära anknytning eller att ett förfarande visar sig vara omöjligt i en sådan stat. Därtill fordras att målet har tillräcklig anknytning till den medlemsstat där talan väcks. Av arvsförordningens ingress (punkten 31) framgår att behörighetsregeln i artikel 11 tar sikte på undantagssituationer orsakade av krig eller dylikt i den tredjestat vartill målet har nära anknytning.

Arvsförordningen innehåller ingen motsvarighet till bestämmelserna i 2 kap. 5 § andra stycket och 2 kap. 6 § andra stycket IDL om överlämnande av egendom. Liksom beskrivits ovan bör det emellertid, i de fall behörigheten omfattar såväl egendom i Sverige som egendom i utlandet, vara möjligt att begränsa förfarandet enligt artikel 12.

6.2.4 Forum vid svensk internationell behörighet

När det enligt arvsförordningen finns svensk internationell behörighet blir nationella forumbestämmelser tillämpliga. Tvister om arvsrätt, fördelning av kvarlåtenskap, olika åtgärder under boutredningen, testamentes giltighet och innebörd m.m. handläggs vid den domstol som är behörig enligt 10 kap. 9 § rättegångsbalken (arvsforum). Forumbestämmelsen i 10 kap. 9 § rättegångsbalken är tillämplig även om fast egendom ingår i boet.

Twist om arv eller testamente tas upp av den rätt där den döde hade att svara i tvistemål i allmänhet (10 kap. 9 § första stycket rättegångsbalken). När svensk internationell behörighet föreligger på grund av den avlidnes hemvist vid sin död (artikel 4) är alltså laga forum den avlidnes allmänna tvistemålsforum.

När den avlidne var medborgare i en medlemsstat och genom ett lagvalsförordnande angett att lagen i dennes medborgarstat ska tillämpas kan parterna avtala om att en domstol eller domstolarna i den aktuella medlemsstaten ska ha exklusiv behörighet (artikel 5). Om den internationella behörigheten grundas på ett sådant proro-gationsavtal är den utpekade domstolen behörig. Det sagda bör gälla oavsett att forumregeln i 10 kap. 9 § rättegångsbalken är dispositiv (jfr 10 kap. 21 § rättegångsbalken som anger att avvikande bestämmelser i lag eller författning om laga domstol gäller). Det kan emellertid hända att parterna endast avtalat om att svensk domstol ska vara behörig utan att närmare ange viss domstol. Finns det, t.ex. på grund av att den avlidne saknade hemvist här i landet,

inte någon behörig domstol enligt bestämmelserna om den avlidnes allmänna tvistemålsforum ska målet tas upp av Stockholms tingsrätt (10 kap. 9 § tredje stycket rättegångsbalken). Samma sak torde gälla även i andra fall då Sverige har internationell behörighet trots att den avlidne inte hade hemvist här i landet. Också i de fall den internationella behörigheten grundas på bestämmelserna om subsidiär behörighet (artikel 10) eller forum necessitatis (artikel 11) ska målet tas upp av Stockholms tingsrätt.

I fråga om klander av arvskifte som förrättats av skiftesman finns bestämmelser om forum i 23 kap. 5 § första stycket ärvdabalken (jfr 17 kap. 8 § andra stycket äktenskapsbalken och 10 kap. 9 § fjärde stycket rättegångsbalken). Rätt forum för klander av arvskifte är den domstol som förordnat skiftesmannen. Ansökan om förordnande av skiftesman görs vid den avlidnes allmänna tvistemålsforum (23 kap. 5 § första stycket ärvdabalken och 10 kap. 9 § rättegångsbalken).

För förordnande av boutredningsman finns inte några uttryckliga forumbestämmelser. I förarbetena har dock förutsatts att ansökan ska prövas vid den avlidnes personliga forum eller, om behörig domstol inte finns, av Stockholms tingsrätt. Rätt forum för ansökan om boutredningsman är alltså den avlidnes allmänna tvistemålsforum. I övriga fall görs ansökan vid Stockholms tingsrätt.

Av 10 kap. 17 § första stycket 4 rättegångsbalken följer att arvsforum enligt 10 kap. 9 § rättegångsbalken är exklusivt och att rätten ex officio ska beakta sin behörighet. Arvsforum enligt 10 kap. 9 § rättegångsbalken är inte bara exklusivt forum utan även indispositivt. Väckande av talan vid domstol som inte är behörig att pröva tvisten utgör rättegångshinder och leder till att domstolen ex officio avvisar talan.

Förklaring om accept av eller avstående av arv, legat eller laglott

Som anförts ovan anser jag att en förklaring om accept av eller avstående av arv, legat eller laglott i vissa fall bör kunna ske till tingsrätt och hanteras enligt rättegångsbalkens bestämmelser om bevisning till framtida säkerhet. Ansökan om bevisning till framtida säkerhet ska göras hos den tingsrätt vid vilken bevisupptagningen ska ske. Några särskilda forumregler är inte nödvändiga.

7 Tillämplig lag

7.1 Inledning

Bestämmelser om tillämplig lag finns i arvsförordningens tredje kapitel, artiklarna 20–38.

Liksom för behörighetsfrågan är det allmänna anknytningskriteriet den avlidnes hemvist vid sin död.¹ Avsikten med att använda hemvist som anknytningskriterium för såväl frågan om domstols behörighet som frågan om tillämplig lag är att få till stånd en ordning som innebär att domstolar som huvudregel tillämpar domstolslandets egen lag. Syftet är att säkerställa en korrekt rättstillämpning inom EU och att säkra den faktiska anknytningen mellan arvet och den medlemsstat där behörigheten utövas (arvsförordningens ingress, punkten 23). Bestämmelserna om tillämplig lag har universell tillämpning; den lag som enligt arvsförordningen är tillämplig ska tillämpas oavsett om det är en medlemsstats lag eller inte (artikel 20). Den enligt arvsförordningen tillämpliga lagen ska också styra "arvet i dess helhet". Förutom materiella bestämmelser om arv, såsom regler för fastställande av förmånstagare och deras andelar samt överföring av tillgångarna som utgör kvarlåtenskapen, omfattas även förfarandefrågor, dvs. frågor om hur boutredning och arvskifte ska ske. Den närmare innebörden av att den tillämpliga lagen ska styra arvet i dess helhet återkommer jag till i det följande.

I detta kapitel beskrivs arvsförordningens bestämmelser om tillämplig lag. Därefter redogörs för allmänna frågeställningar och principer vid tillämpning av utländsk rätt samt vilka konsekvenser arvsförordningens bestämmelser kan antas få för nu gällande svensk internationell privaträtt på området samt mina förslag.

¹ I kapitel 5 redogörs närmare för hemvistbegreppet.

7.2 Tillämplig lag enligt arvsförordningen

7.2.1 Tillämplig lag på arvet i dess helhet – även förfarandefrågor

Den avlidnes hemvist vid sin död

Huvudregeln för tillämplig lag är att lagen i den stat där den avlidne hade hemvist vid sin död ska tillämpas på arvet i dess helhet (artikel 21.1). Om det undantagsvis framgår av samtliga omständigheter i fallet att den avlidne vid sin död uppenbart hade närmare anknytning till en annan stat än hemviststaten ska i stället lagen i den andra staten vara tillämplig på arvet (artikel 21.2). Avsikten är inte att den uppenbart närmaste anknytningen ska användas som kompletterande anknytningskriterium i de fall det är komplicerat att fastställa den avlidnes hemvist enligt huvudregeln. Om exempelvis den avlidne nyligen före sin död hade flyttat till den stat där denne hade hemvist och det av omständigheterna framgår att vederbörande uppenbarligen hade närmare anknytning till en annan stat får den handläggande myndigheten förordna att den lag som ska tillämpas på arvet inte ska vara hemvistlandets lag utan lagen i den stat till vilken den avlidne uppenbarligen hade närmare anknytning (arvsförordningens ingress, punkten 25).

Också för frågor om underhållsskyldighet har hemvist valts som anknytningskriterium. För frågor om tillämplig lag beträffande underhållsskyldighet hänvisar artikel 15 i EU:s underhållsförordning till Haagprotokollet av den 23 november 2007 om tillämplig lag avseende underhållsskyldighet (nedan 2007 års Haagprotokoll). Huvudregeln enligt 2007 års Haagprotokoll är att underhållsskyldighet ska regleras av lagen i den stat där den underhållsberättigade har sin hemvist (artikel 3.1). För vissa underhållsberättigades del föreskriver dock 2007 års Haagprotokoll en del undantag från huvudregeln när en tillämpning av lagen i den underhållsberättigades hemviststat inte ligger i den underhållsberättigades intresse (artiklarna 4–6).

Lagvalsförordnande

Enligt arvsförordningen kan en person genom lagvalsförordnande ange vilken lag som ska tillämpas på arvet. Bestämmelsen om lagvalsförordnade finns i artikel 22 och föreskriver att en person får låta rätten till sitt arv i dess helhet styras av lagen i den stat där personen är medborgare vid tidpunkten för sitt val eller vid sin död. En person som är medborgare i flera länder får enligt bestämmelsen välja lagen i en av de stater i vilken personen är medborgare vid tidpunkten för sitt beslut eller vid sin död. Frågan huruvida en person ska anses vara medborgare i en stat är en fråga som inte omfattas av arvsförordningen utan som är underkastad nationell lagstiftning samt, i tillämpliga fall, internationella konventioner (arvsförordningens ingress, punkten 41).

Möjligheten att välja vilken lag som ska tillämpas på arvet har begränsats till medborgarlandets lag för att säkerställa en koppling mellan den avlidne och den valda lagen samt för att undvika att en lag väljs i avsikt att kullkasta legitima förväntningar hos personer som har rätt till laglott (arvsförordningens ingress, punkten 38). I detta sammanhang bör uppmärksammas att begränsningen till medborgarskapslandets lag i sig inte innebär någon garanti för att ett laglottsskydd i hemvistlandets lag inte kringgås; avgörande för frågan om rätt till laglott föreligger är innehållet i den på arvet tillämpliga lagen. Om den valda lagen, dvs. medborgarskapslandets lag, saknar bestämmelser om laglottsskydd kommer sådana regler följaktligen inte heller att gälla. Uttalandet i ingressen om att legitima förväntningar hos personer som har rätt till laglott inte ska kunna kullkastas torde närmast vara att uppfatta som att begränsningen till medborgarskapslandets lag innebär en ordning som är mer förutsebar för de efterlevande än om arvlåtaren kunde välja vilken lag som helst som tillämplig på arvet. Även om arvlåtarens medborgarskap givetvis kan sammanfalla med hans eller hennes hemvist bör särskilt noteras att det inte är möjligt att genom lagvalsförordnande välja hemviststatens lag.² En utländsk medborgare som efter flera år i Sverige avser att flytta till ett annat land kan alltså inte genom lagvalsförordnande ange att svensk lag ska vara tillämplig på arvet efter honom eller henne.

² Jfr t.ex. 1 kap. 1 § lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap vari anges att frågan om rätt att ingå äktenskap för icke svenska medborgare med hemvist i utlandet ska prövas enligt lagen i en efter eget val angiven stat (medborgarlandets eller hemvistlandets).

Lagvalsförordnandet ska anges uttryckligen i en förklaring i form av ett förordnande om kvarlåtenskapen eller framgå av villkoren i ett sådant (artikel 22.2). Har arvlåtaren inte gjort ett uttryckligt val kan valet av lag anses framgå av ett sådant förordnande, om den avlidne exempelvis i sitt förordnande hänvisat till särskilda bestämmelser i lagen i den stat där denne var medborgare eller om denne på annat sätt omnämnt den lagen (arvsförordningens ingress, punkten 39). Frågan om lagvalsförordnandet är materiellt giltigt, t.ex. med hänsyn till ogiltighetsgrunder som tvång och svek, ska prövas enligt den valda lagens regler (artikel 22.3). I arvsförordningens ingress poängteras dock att ett lagval bör vara giltigt även om den valda lagen inte ger någon möjlighet att välja lag i samband med arv (punkten 40). Om förordnandet om tillämplig lag ändras eller återkallas, ska samma formkrav ställas som vid ändringar eller återkallelser av förordnanden om kvarlåtenskap (artikel 22.4).

Den tillämpliga lagens räckvidd

Av artikel 23 framgår att den lag som anvisas enligt artikel 21 eller 22 ska styra arvet i dess helhet. Den anvisade lagen ska enligt artikel 23 bland annat reglera

- a) orsak, tidpunkt och plats för inledningen av arvsförfarandet,
- b) fastställande av förmånstagarna, deras respektive andelar samt de förpliktelser som de kan komma att åläggas enligt den avlidnes sista vilja samt fastställandet av övriga arvsrätter, inbegripet efterlevande makes, makas eller partners arvsrätt,³
- c) förmågan att ärva,
- d) arvslöshetsförklaring och förverkande av rätt på grund av beteende,
- e) överföring av tillgångar, rättigheter och förpliktelser som utgör kvarlåtenskapen till arvingar och eventuella testamentstagare, däribland villkor för och rättsverkningar av accept av eller avstående från arv eller legat,

³ När två eller flera personer vars arv regleras i olika lagstiftningar avlider under sådana omständigheter att det råder ovisshet om vem som avlidit först, och om dessa lagar har skilda bestämmelser eller saknar bestämmelser om denna situation, följer av artikel 32 att ingen av de avlidna ska ha någon arvsrätt till den andras eller de övrigas arv.

- f) arvingars, testamentsexekutorers och boutredningsmäns befogenheter, särskilt i fråga om försäljning av egendom och betalning till borgenärer, utan att det påverkar de befogenheter som anges i artikel 29.2 och 29.3⁴,
- g) ansvaret för skulderna i arvsärendet,
- h) den disponibla kvoten, laglotter och andra inskränkningar i rätten att förordna om sin kvarlåtenskap, liksom anspråk som närstående personer till den avlidne kan tänkas ha gentemot dödsboet eller arvingarna,
- i) återföring av eller nedsättning för gåvor⁵, förskott på arv eller legat vid beräkningen av de olika förmånstagarnas lotter, och
- j) arvets uppdelning.

Uppräkningen i artikel 23 är inte uttömmande.

7.2.2 Särskilda regler för boutredningsmän

I artikel 29 finns särskilda regler om förordnande av boutredningsmän och deras befogenheter. Trots att den behöriga domstolen⁶ enligt arvsförordningens bestämmelser om tillämplig lag på arvet ska tillämpa utländsk lag, får domstolen under vissa förutsättningar förordna boutredningsmän enligt domstolslandets egna lag, *lex fori*. Om utseende av boutredningsman är obligatoriskt enligt domstolslandets nationella lagstiftning eller domstolslandets lag föreskriver att boutredningsman ska utses på begäran, får domstolen, under vissa villkor, med tillämpning av *lex fori* utse en eller flera boutredningsmän (artikel 29.1).

⁴ Se närmare följande avsnitt (7.2.2). Huvudregeln är att en boutredningsmans befogenheter styrs av den på arvet tillämpliga lagen. Om den lag som tillämpas på arvet inte ger tillräckliga befogenheter för att t.ex. bevara dödsboets tillgångar kan den domstol som förordnar boutredningsmannen enligt artikel 29.2 ange att denne får utöva ytterligare befogenheter som följer av domstolslandets lag. Om arvsstatutet är lagen i en tredjestat kan domstolen vid förordnande av boutredningsman enligt artikel 29.3 i undantagsfall ange att boutredningsmannen har samtliga befogenheter som tillkommer boutredningsmän enligt domstolslandets lag.

⁵ Med återföring eller nedsättning av gåvor torde avses den situation som i svensk materiell arvsrätt behandlas i 7 kap. 4 § ärvdabalken.

⁶ Se kapitel 5 beträffande arvsförordningens domstolsbegrepp.

Val av boutredningsman

Till boutredningsman får utses den eller de som har rätt att vara testamentsexekutor för den avlidne och/eller boutredningsman enligt den lag som är tillämplig på arvet. Valet av boutredningsman ska alltså i första hand göras enligt den på arvet tillämpliga lagen. Genom denna ordning avses att säkerställa en smidig samordning mellan den lag som är tillämplig på arvet och domstolslandets lag eftersom förordnandet då kommer att ges till den eller de personer som ändå skulle haft rätt att ha hand om dödsboförvaltningen (arvsförordningens ingress, punkten 43).

Om den på arvet tillämpliga lagen inte innehåller föreskrifter om oberoende boutredningsmän kan domstolen, under vissa förutsättningar, ändå utse en utomstående boutredningsman med tillämpning av domstolslandets lag. Förutsättningarna för att domstolen ska kunna förordna en utomstående boutredningsman enligt det sagda är dock att en sådan ordning krävs enligt domstolslandets lag *samt* att det rör sig om 1) en allvarlig intressekonflikt mellan förmånstagarna eller mellan förmånstagarna och borgenärerna eller andra personer som har stått som garantier för den avlidnes skulder, 2) oenighet bland förmånstagarna med avseende på boutredningsuppdraget eller 3) att dödsboförvaltningen på grund av tillgångarna är komplicerad.

Boutredningsmannens befogenheter

Utgångspunkten är att boutredningsmannen ska utöva de boutredningsbefogenheter som följer av den på arvet tillämpliga lagen. I beslutet om förordnande av boutredningsman får domstolen fastställa specifika villkor för utövande av sådana befogenheter (artikel 29.2). Först om den på arvet tillämpliga lagen inte innehåller föreskrifter om befogenheter som är tillräckliga för att bevara dödsboets tillgångar eller skydda borgenärers rättigheter eller rättigheter för andra personer som har stått garantier för den avlidnes skulder får domstolen besluta att tillåta att boutredningsmannen utövar kvarstående befogenheter som föreskrivs i detta syfte i den egna lagen. I beslutet får då specifika villkor för utövande av sådana befogenheter fastställas. Vid utövande av de befogenheter som följer av *lex fori* ska boutredningsmannen respektera den lag som är tillämplig

på arvet vad avser överföring av arvsegendomen⁷, ansvaret för skulderna i arvsärendet och förmånstagarnas rättigheter, inklusive i förekommande fall arvinges rätt till accept av eller avstående från arvet samt i förekommande fall testamentsexekutorns befogenheter.

Om den på arvet tillämpliga lagen är lagen i en tredjestat får domstolen i undantagsfall besluta att ge boutredningsmannen de samtliga befogenheter som tillkommer boutredningsmän enligt lex fori (artikel 29.3). Enligt artikel 29.3 ska boutredningsmannen i en sådan situation vid utövande av sina befogenheter särskilt respektera fastställandet av förmånstagarna, varmed torde förstås arvingar, universella testamentstagare och legatarier och deras arvsrätter, inklusive deras rätt till en laglott eller anspråk gentemot dödsboet eller arvingarna enligt den lag som är tillämplig på arvet.

7.2.3 Tillämplig lag för särskilda frågor

Testamenten och arvsavtal

Artiklarna 24–26 behandlar frågan om tillämplig lag för dels förordnanden om kvarlåtenskap som inte är arvsavtal, dels arvsavtal.

Enligt svensk arvsrätt finns två typer av förordnanden om kvarlåtenskap som inte utgör arvsavtal, nämligen testamente och återkallelse av testamente. Avtal, varigenom arvlåtaren förfogat över sin kvarlåtenskap gäller inte enligt svensk materiell rätt och utfästelse om gåva som inte får göras gällande under givarens livstid är giltig endast om den följer vad som gäller för testamente (17 kap. 3 § ärvdabalken). Nedan används arvsförordningens terminologi, dvs. ”förordnande om kvarlåtenskap som inte är arvsavtal” och ”arvsavtal”.

Såväl artikel 24 som artikel 25 tar sikte på tillämplig lag för att bedöma förordnandets materiella giltighet. Vad som vid tillämpning av artiklarna 24 och 25 ska vara att bedöma som materiell giltighet anges i artikel 26.

Prövningen av om ett förordnande om kvarlåtenskap som inte är arvsavtal är tillåtligt och frågan om förordnandets materiella giltighet ska ske enligt den lag som enligt arvsförordningen skulle ha varit tillämplig på arvet efter den person som upprättade förordnandet om denne avlidit samma dag som förordnandet upprätt-

⁷ Med begreppet arvsegendom synes inte avses något annat än egendom som ingår i kvarlåtenskapen.

ades (artikel 24.1).⁸ En person får dock välja att prövningen av frågan om tillåtligheten och den materiella giltigheten av hans eller hennes förordnande om kvarlåtenskap ska regleras av den lag som den personen kunde ha valt enligt förordningens bestämmelser om lagvalsförordnande (artikel 24.2). Den tillämpliga lagen enligt artikel 24.1 eller 24.2 ska också gälla vid ändring eller återkallande av ett förordnande om kvarlåtenskap som inte är ett arvsavtal.

I artikel 25 finns bestämmelser om arvsavtal. Ett arvsavtal som gäller arv efter en person ska när det gäller frågan om det är tillåtligt, dess materiella giltighet och dess bindande verkningar parterna emellan, inbegripet villkoren för dess upphävande, regleras av den lag som enligt arvsförordningen skulle ha varit tillämplig på arvet efter personen, om denne hade avlidit samma dag som avtalet ingicks (artikel 25.1).⁹ Om ett arvsavtal avser arv efter flera avlidna krävs att avtalet är tillåtligt enligt de lagar som skulle ha varit tillämpliga på arv efter var och en av de inblandade personerna om dessa avlidit samma dag som avtalet ingicks (artikel 25.2).

Utan hinder av vad som nu sagts kan parterna också välja att arvsavtalet efter en avliden, såvitt avser nu berörda frågor, ska regleras av den lag som den person eller de personer vilkas kvarlåtenskap berörs kunde ha valt i enlighet med artikel 22 på de däri fastställda villkoren (artikel 25.3). Med parterna torde avses parterna i arvsavtalet.¹⁰ De som är parter i arvsavtalet kan alltså avtala att den avlidnes medborgarskapslands lag ska vara tillämplig på frågan om tillåtligheten av arvsavtalet, dess materiella giltighet och dess bindande verkningar, parterna emellan, inbegripet villkoren för dess upphävande.

Det kan hända att bestämmelserna om tillämplig lag leder till att ett lands lag ska tillämpas på förordnandet om kvarlåtenskap eller

⁸ I den svenska språkversionen anges att artikel 24 bland annat avser frågan om tillämplig lag för frågan om huruvida förordnandet "kan tas upp". Vid jämförelse med dels de tyska och franska språkversionerna, dels vad som sägs om den nu aktuella bestämmelsen samt artiklarna 25 och 26 i arvsförordningens ingress står dock klart att detta är en felöversättning. Enligt arvsförordningens ingress (punkten 48) är syftet med de särskilda lagvalsreglerna beträffande "tillåtligheten och den materiella giltigheten för förordnanden om kvarlåtenskap" att säkerställa rättssäkerhet för personer som i förväg vill planera sina arvsrättsliga förhållanden. Med tillåtlighet torde avses frågan om den angivna typen av förordnanden över huvudtaget gäller (jfr 17 kap. 3 § ärvdabalken). Se även arvsförordningens ingress, punkterna 49 och 50.

⁹ Liksom i artikel 24 anges i den svenska språkversionen att artikel 25 bland annat avser att frågan om tillämplig lag för frågan huruvida ett arvsavtal "kan tas upp". Som redogjorts för i föregående fotnot är det här fråga om en felöversättning. Lydelsen ska rätteligen vara "tillåtligheten".

¹⁰ I såväl den engelska som den tyska språkversionen anges att parterna kan välja tillämplig lag för *deras avtal* ("...the parties may choose as the law to govern *their agreement*..." "...die Parteien für die Zulässigkeit, die materielle Wirksamkeit und die Bindungswirkungen *ihres Erbvertrags*...").

arvsavtalet och att ett annat lands lag ska tillämpas på arvet i övrigt. I arvsförordningens ingress anges särskilt att den lagstiftning som enligt arvsförordningen kommer att reglera tillåtligheten och den materiella giltigheten för ett förordnande om kvarlåtenskap och, när det gäller arvsavtal, de bindande verkningarna parterna emellan, inte bör påverka rättigheterna för en person som enligt den på arvet tillämpliga lagen har rätt till laglott eller annan rätt som denne inte kan fråntas av den person vars kvarlåtenskap det gäller (punkten 50). Detta innebär att bestämmelser i den på arvet tillämpliga lagen till skydd för laglott eller annan rätt som arvlåtaren inte själv skulle kunna kringgå, inte sätts ur spel även om den lag som t.ex. ska tillämpas på ett testamente saknar sådana skyddsregler.

Av artikel 26 följer vad som, vid tillämpningen av artiklarna 25 och 26, ska vara att hänföra till *materiell giltighet* av förordnanden om kvarlåtenskap. Till den materiella giltigheten hänför sig:

- a) Kapaciteten¹¹ hos den som upprättar förordnande om kvarlåtenskap att upprätta ett sådant förordnande.
- b) De särskilda skäl som förhindrar den person som upprättar förordnandet att gynna vissa personer eller som förhindrar en person att ta emot arvsegendom från den person som upprättar förordnandet.
- c) Tillåtligheten av företrädare vid upprättandet av ett förordnande om kvarlåtenskap.
- d) Tolkningen av förordnandet.
- e) Bedrägeri, olaga tvång, misstag och andra frågor gällande samtycket eller avsikten hos den person som upprättar förordnandet.¹²

Om en person är behörig att upprätta ett förordnande om kvarlåtenskap i enlighet med den lag som är tillämplig enligt artikel 24 eller artikel 25, ska en senare ändring av den tillämpliga lagen inte påverka dennes behörighet att ändra eller återkalla ett sådant förordnande. Med ändringar i den tillämpliga lagen avses både ändringar i den inhemska lag som är tillämplig enligt artikel 24 och 25 samt ändringar som innebär att ett annat lands lag blir tillämplig.

¹¹ Med kapacitet torde inte avses annan innebörd än behörighet.

¹² De situationer som avses i punkten e torde bland annat vara sådana som i svensk arvsrätt behandlas i 13 kap. 3 § ärvdabalken, dvs. frågan om testamentes ogiltighet pga. svek, villfarelse, tvång eller annan otillbörlig påverkan. Se vidare nedan under avsnitt 7.3.5.

Formell giltighet för skriftliga förordnanden om kvarlåtenskap

Vilken lag som ska tillämpas beträffande frågor som rör *den formella giltigheten* av skriftliga förordnanden om kvarlåtenskap följer av artikel 27. Förordnandet ska anses till formen giltigt om det uppfyller lagen

- a) i den stat där förordnandet upprättades eller arvsavtalet ingicks,
- b) i en stat där testatorn eller åtminstone en av de personer vilkas kvarlåtenskap berörs av ett arvsavtal var medborgare, antingen vid tidpunkten för upprättandet av förordnandet eller för ingående av avtalet, eller vid sin död,
- c) i en stat där testatorn eller åtminstone en av de personer vilkas kvarlåtenskap berörs av ett arvsavtal hade domicil antingen vid tidpunkten för upprättandet av förordnandet eller för ingåendet av avtalet, eller vid sin död,
- d) i en stat där testatorn eller åtminstone en av de personer vilkas kvarlåtenskap berörs av ett arvsavtal hade sin hemvist antingen vid tidpunkten för upprättandet av förordnandet eller för ingåendet av avtalet, eller vid sin död, eller
- e) vad gäller fast egendom, i den stat där den fasta egendomen är belägen.

För fastställande av domicil i en viss stat ska lagen i den staten tillämpas.

De utpekade lagarna för bedömande av den formella giltigheten av ett skriftligt förordnande om kvarlåtenskap ska tillämpas också i fråga om den formella giltigheten av förordnanden om kvarlåtenskap som ändrar eller återkallar ett tidigare förordnande (artikel 27.2).

Till formen hänför sig frågor om begränsningar på grundval av ålder, nationalitet eller andra personliga förhållanden beträffande testatorn eller de personer vilkas kvarlåtenskap berörs av ett arvsavtal. Också krav beträffande vittnen anses tillhöra frågan om formell giltighet (artikel 27.3).

I artikel 75.1 anges att arvsförordningen inte ska påverka tillämpningen av internationella konventioner som gäller frågor som omfattas av förordningen i vilka en eller flera medlemsstater är part vid arvsförordningens antagande. Medlemsstater (bland annat Sverige) som är parter i Haagkonventionen av den 5 oktober 1961

rörande lagkonflikter i fråga om formen för testamentariska förordnanden ska, beträffande testamentens och gemensamma testamentens formella giltighet, fortsätta att tillämpa reglerna i konventionen i stället för artikel 27 i arvsförordningen.

Accept av eller avstående från arv etc.

I artikel 28 finns en bestämmelse om vilken lag som ska tillämpas vid bedömande av om en förklaring om accept av eller avstående från arv, legat eller laglott eller en förklaring som syftar till att begränsa ansvaret för den person som upprättar förklaringen ska anses vara formellt giltig. Enligt artikeln ska en sådan förklaring anses formellt giltig om den antingen uppfyller kraven i den lag som är tillämplig på arvet (dvs. normalt lagen i den avlidnes hemviststat eller, om lagvalsförordnande gjorts, medborgarstat) eller lagen i den stat där den person som upprättar förklaringen har sin hemvist.¹³

7.2.4 Särskilda regler för vissa tillgångar

Regler som fastställer begränsningar för eller påverkar arvskiftet beträffande vissa tillgångar

I artikel 30 görs undantag från huvudregeln om att den anvisade lagen enligt artiklarna 21 eller 22 ska styra arvet i dess helhet oavsett var egendomen finns. Om lagen i det land där vissa typer av fast egendom, vissa företag eller andra särskilda kategorier av tillgångar finns (*lex rei sitae*) innehåller särskilda regler beträffande egendomen som fastställer begränsningar för eller påverkar arvet, ska de aktuella reglerna enligt lagen där egendomen är belägen tillämpas på arvet i den delen.

Bestämmelsen tar sikte på viss typ av egendom som med hänsyn till ekonomiska, familjemässiga eller sociala förhållanden är föremål för särskild reglering i den medlemsstat där de är belägna och som begränsar eller påverkar arvet beträffande de aktuella tillgångarna. I Sverige finns t.ex. fideikommiss, men dessa ska avvecklas enligt lagen

¹³ Utöver den domstol som är behörig att pröva arvsålet enligt arvsförordningen är även domstolarna i den medlemsstat där en arvinge som upprättat en förklaring enligt artikel 28 har hemvist behöriga att motta sådana förklaringar när sådana förklaringar, enligt lagen i arvingens hemviststat, får avges inför domstol (artikel 13), se närmare kapitel 6.

(1963:583) om avveckling av fideikommiss. Ett annat exempel är den finska ärvdabalkens regler om skifte av gårdsbruksenhet som hör till kvarlåtenskapen (se 25 kapitlet finska ärvdabalken). I ingressen anges att undantaget från tillämpningen av den lag som är tillämplig på arvet bör tolkas snävt så att förordningens allmänna målsättning inte förfelas (punkten 54). Varken lagvalsregler enligt vilka fast egendom omfattas av annan lag än den som ska tillämpas på lös egendom eller bestämmelser om större laglotter än de som föreskrivs i den lag som är tillämplig på arvet enligt arvsförordningen, får enligt arvsförordningens ingress betraktas som särskilda regler som påverkar arvskiftet beträffande vissa tillgångar (punkten 54).

Anpassning av främmande sakrätter

I arvsförordningens ingress anges att förordningen bör medge uppkomst eller överlåtelse genom arv av en rättighet i fast eller lös egendom enligt den lag som är tillämplig på arvet. Enligt vissa länders lagstiftning kan emellertid endast vissa på förhand givna rättigheter inrymma sakrättsligt skydd (numerus clausus). En medlemsstat bör inte vara skyldig att erkänna en sakrätt avseende egendom i den medlemsstaten om denna sakrätt inte är känd inom medlemsstatens rättsordning (arvsförordningens ingress, punkten 15). Om t.ex. nyttjanderätt inte erkänns i en medlemsstat kan sådan rätt inte införas i det landet genom att den lag som är tillämplig på arvet godtar en sådan rätt.¹⁴

I artikel 31 finns en bestämmelse om anpassning av främmande sakrätter. Om en person åberopar en sakrätt som denne har rätt till enligt den på arvet tillämpliga lagen och denna sakrätt är okänd enligt lagen där rätten åberopas ska sakrätten, om det är nödvändigt och i möjligaste mån, anpassas till den närmast likvärdiga sakrätten enligt den statens lagstiftning med beaktande av de syften och intressen som den specifika sakrätten motiveras av och av den verkan den har. Genom den nu behandlade artikeln möjliggörs anpassning av en främmande sakrätt till den närmast likvärdiga sakrätten enligt lagstiftningen i det land där egendomen finns. Härigenom säkerställs att förmånstagare kommer i åtnjutande av rättigheter som uppkommit eller överlåtits genom arv i en annan medlemsstat.

¹⁴ Detta exempel anges i kommissionens förslag till arvsförordning som presenterades i oktober 2009, se KOM (2009) 154 slutlig.

7.2.5 Samtidigt avlidna

I artikel 32 finns en bestämmelse om arvsrätt för samtidigt avlidna. När två eller flera personer, vars arv regleras i olika lagstiftningar, avlider under sådana omständigheter att det råder ovisshet om vem som avlidit först ska – om dessa lagar har skilda bestämmelser eller saknar bestämmelser för denna situation – ingen av de avlidna ha någon arvsrätt till den andres eller de övrigas arv.

7.2.6 Arv där arvinge saknas

Om det enligt den på arvet tillämpliga lagen saknas arvinge eller testamentstagare som utsetts i ett förordnande om kvarlåtenskap för samtliga tillgångar, har en medlemsstat eller en enhet som den medlemsstaten i detta syfte utsett, rätt att i enlighet med sin nationella lagstiftning överta den del av kvarlåtenskapen som är belägen på dess territorium. En förutsättning är att borgenärer har rätt att kräva gottgörelse från samtliga tillgångar som ingår kvarlåtenskapen (artikel 33).

7.2.7 Återförvisning

När arvsförordningen föreskriver att lagen i en tredjestat ska tillämpas avses gällande rättsregler i det landet däribland dess internationella privaträtt i den mån dessa regler hänvisar till a) lagen i en medlemsstat eller b) lagen i en annan tredjestat som tillämpar sin egen lag (artikel 34). Återförvisning tillämpas följaktligen endast i den utsträckning den tillämpliga lagens internationella privaträtt hänvisar till lagen i en medlemsstat eller lagen i en tredjestat som tillämpar sin egen lag. Enligt artikel 34 ska återförvisning inte tillämpas i fråga om den lagstiftning som avses i artikel 21.2 (uppenbart närmare anknytning), artikel 22 (lagvalsförordnande), artikel 27 (skriftligt förordnande om kvarlåtenskap), artikel 28 b (arvinges accept eller arvsavstående) och artikel 30 (t.ex. fideikommiss).

7.2.8 Ordre public

Arvsförordningen innehåller en bestämmelse som ger rätt att vägra tillämpa lagen i en viss stat som anges i förordningen, om sådan tillämpning är uppenbart oförenlig med grunderna för domstolslandets rättsordning (ordre public, artikel 34).

7.2.9 Stater med fler än en rättsordning

Artiklarna 36–38 innehåller regler om hur tillämplig lag ska bestämmas i stater med fler än en rättsordning.

När det gäller stater med fler än en rättsordning – territoriella lagkonflikter – ska, i fall den tillämpliga lagen enligt arvsförordningen är lagen i en stat som omfattar flera territoriella enheter som var och en har egna rättsregler för arv efter avliden, de interna lagvalsreglerna i den staten avgöra vilken territoriell enhets rättsregler som ska tillämpas (artikel 36.1). Saknas interna lagvalsregler ska, när den avlidnes hemvist anges som anknytningskriterium för tillämplig lag, detta förstås som en hänvisning till den territoriella enhet där den avlidne hade hemvist vid sin död (artikel 36.2 a). När den avlidnes nationalitet är anknytningsfaktor för tillämplig lag och interna lagvalsregler saknas ska det förstås som en hänvisning till lagen i den territoriella enhet till vilken den avlidne hade den närmaste anknytningen (artikel 36.2 b). Om interna lagvalsregler saknas ska varje hänvisning till en stats lag för fastställande av tillämplig lag i enlighet med annan bestämmelse i arvsförordningen som anger andra omständigheter som anknytningskriterium förstås som en hänvisning till lagen i den territoriella enhet där dessa omständigheter föreligger (artikel 36.2 c). I artikel 36.3 finns en regel om fastställande av tillämplig lag enligt artikel 27 (formell giltighet för skriftliga förordnanden om kvarlåtenskap) för stater med fler än en rättsordning.

I artikel 37 regleras lagkonflikter i stater med olika rättssystem avseende olika personkategorier. Artikel 37 behandlar situationen att den enligt arvsförordningen tillämpliga lagen är lagen i en stat som har flera rättsordningar som är tillämpliga för olika personkategorier med hänsyn till religionstillhörighet. När en stat har två eller flera rättsordningar eller regelsystem som är tillämpliga på olika kategorier av personer när det gäller arv, ska varje hänvisning till lagen i den staten förstås som en hänvisning till den rätts-

ordning eller det regelsystem som är tillämpligt enligt gällande regler i den staten. Saknas sådana regler ska den rättsordning eller det regelverk vartill den avlidne hade närmast anknytning tillämpas.

Av artikel 38 följer att en medlemsstat som omfattar flera territoriella enheter som var och en har egna rättsregler för arv inte behöver tillämpa arvsförordningen vid lagkonflikter enbart mellan lagarna i sådana enheter.

7.3 Överväganden

7.3.1 Allmänna utgångspunkter

I direktiven anges att utredaren ska undersöka vad det får för konsekvenser att den lag som anvisas i artiklarna 21–23 i arvsförordningen (arvsstatutet), till skillnad från vad som nu gäller i Sverige, även ska reglera förfarandefrågor. I detta sammanhang anges att boutredning och arvskifte kommer att kunna regleras av främmande rätt även när arvlåtaren hade hemvist i Sverige. Utredaren ska göra en analys av vilka frågor av förfarandekaraktär som omfattas av förordningens arvsstatut samt klargöra gränsdragningen gentemot sådana rent processuella frågor som ligger utanför arvsstatutets räckvidd och som i stället kommer att regleras av lagen i det land som är behörigt att handlägga arvsärendet.

Analysen ska innefatta en bedömning av på vilket sätt svenska domstolar, myndigheter och andra behöriga organ kan omhänderta sådana uppgifter som enligt främmande rättsordningar kan tillkomma en för svenska förhållanden okänd aktör t.ex. en notarie. I detta sammanhang ska utredaren beakta den internationellt privaträttsliga principen om anpassning. Analysen ska även innefatta en bedömning av vilken betydelse förordningen får när det gäller krav på ingivande av bouppteckning.

Utredaren ska också analysera det av bland annat Sverige framförhandlade undantaget om utseende av och befogenheter för boutredningsmän i vissa situationer (artikel 29) och beskriva hur det kan komma att tillämpas i Sverige. Om det härvid visar sig att de nationella bestämmelserna i IDL och ärvdabalken om dödsboförvaltningen inte är tillräckliga för att möjliggöra en lämplig och fullgod tillämpning av undantaget, får utredaren föreslå kompletterande regler.

Som anförts i kapitel 4 innehåller arvsförordningen regler som till stora delar ersätter innehållet i IDL. Mot denna bakgrund föreslår jag att IDL upphävs i dess helhet och att kompletterande bestämmelser till arvsförordningen tas in i en ny lag (se kapitel 4).

Nedan redovisas vilka konsekvenser arvsförordningens bestämmelser om tillämplig lag får för den nuvarande svenska regleringen i IDL och i vilken mån kompletterande bestämmelser till arvsförordningen bör meddelas. Inledningsvis redogörs för några internationellt privaträttsliga principer vid tillämpning av utländsk rätt och om huruvida arvsförordningen föranleder några kompletterande allmänna bestämmelser för tillämpning av utländsk rätt.

7.3.2 Några internationellt privaträttsliga principer vid tillämpning av utländsk rätt

Bedömning: Det saknas anledning att i de bestämmelser som kompletterar arvsförordningen ta in en regel motsvarande den i 3 kap. 2 § andra stycket IDL om domstolars möjlighet att förelägga part att inkomma med utredning om innehållet i utländsk rätt.

Domstolens materiella processledning i mål om arv

En första fråga som rör tillämpning av utländsk rätt gäller om domstolen ex officio ska beakta att utländsk rätt i vissa fall ska tillämpas eller om tillämpning av utländsk rätt kräver att någon av parterna åberopar antingen en tillämplig lagvalsregel utvisande att utländsk rätt ska tillämpas eller de utländska rättsreglerna direkt. I indispositiva mål gäller att domstolen ex officio ska beakta aktuella lagvalsregler och också tillämplig utländsk rätt ex officio.¹⁵ Också för dispositiva mål är utgångspunkten att parterna inte direkt behöver åberopa antingen en tillämplig lagvalsregel eller de utländska rättsreglerna direkt, utan utländsk rätt bör i förekommande fall tillämpas utan särskild anmaning från parterna. En förutsättning härför är emellertid att parterna åberopat sådana faktiska omständigheter som kan aktualisera tillämpning av utländsk rätt.¹⁶ I dispositiva mål får domen inte grundas på omständighet som inte

¹⁵ Bogdan, Svensk internationell privat- och processrätt, åttonde upplagan, 2014, s. 38.

¹⁶ Bogdan, a.a. s. 39.

åberopats av part till grund för dennes talan (jfr 17 kap. 3 § rättegångsbalken). Det kan inte heller komma i fråga att domstolen i ett mål skulle tillämpa utländsk rätt utan parternas kännedom. Om en part åberopar en omständighet som skulle kunna vara av betydelse för lagvalet, t.ex. att ett testamente upprättats utomlands, bör domstolen inom ramen för sin materiella processledning ge parten möjlighet att uttala sig över den åberopade omständigheten som kan aktualisera tillämpning av utländsk rätt. Om parten sedan den av domstolen informerats om vilken relevans en av honom eller henne åberopad omständighet har för lagvalet är det möjligt för parten att återta sitt åberopande.¹⁷ En sådan tillämpning innebär att lagvalsreglerna ska behandlas på samma sätt som andra bestämmelser.

När det gäller mål om underhåll med internationell anknytning utgör de enhetliga lagvalsreglerna i 2007 års Haagprotokoll en förutsättning för att de av protokollet bundna staternas avgöranden ska kunna verkställas utan någon verkställighetsförklaring (se närmare kapitel 8 om erkännande och verkställighet). Mot denna bakgrund har antagits att domstolarna i mål om underhåll med internationell anknytning måste vara väl införstådda med protokollets bestämmelser och noga överväga i vilken utsträckning materiell processledning måste utövas i fråga om tillämplig lag. Sålunda har förutsatts att domstolen om det finns en utländsk anknytning i ett mål om underhåll t.ex. kan behöva fråga hur parterna ser på hemvistfrågan. Det har inte ansetts att domstolen aktivt bör efterforska omständigheter av dispositiv natur samt självklart inte heller aktivt ta upp undantagsregler som enligt 2007 års Haagprotokoll förutsätter invändning från part. Gränserna för domstolens materiella processledning har överlämnats till rättstillämpningen.¹⁸

Utgångspunkten enligt arvsförordningen är att en dom som har meddelats i en medlemsstat ska erkännas i övriga medlemsstater utan att det krävs något särskilt förfarande (artikel 39). För verkställighet i en annan medlemsstat fordras dock – till skillnad från vad som gäller för avgöranden om underhåll i förhållandet mellan de medlemsstater som är bundna av 2007 års Haagprotokoll – att domen har förklarats verkställbar, dvs. ett exekvaturförfarande (artikel 43). Arvsförordningen saknar alltså underhållsförordningens speciella koppling mellan verkställighet å ena sidan och bestämmelserna om tillämplig lag å andra sidan. Liksom beträffande lag-

¹⁷ Jänterä-Jareborg, Svensk domstol och utländsk rätt. En internationellt privat- och processrättslig studie, s. 186 f.

¹⁸ SOU 2010:59 s. 177 f.

valsreglerna i 2007 års Haagprotokoll är emellertid arvsförordningens regler om tillämplig lag utformade på ett sätt som tyder på att avsikten är att dess tillämpning är obligatorisk för staternas domstolar och andra myndigheter. Om inte annat anges i arvsförordningen *ska* den lag som är tillämplig på arvet i dess helhet vara lagen i den stat där den avlidne hade hemvist vid sin död (artikel 21). Den lag som anvisas enligt artikel 21 eller genom lagvalsförordnande enligt artikel 22 *ska* styra arvet i dess helhet.

En särskild fråga är om parterna i ett dispositivt mål själva kan komma överens om tillämplig lag, trots att de tillämpliga lagvalsreglerna inte tillmäter parternas önskemål någon betydelse. Bortsett från artikel 25.3 som ger berörda parter möjlighet att välja lagen i den avlidnes medborgarskapsland för bedömning av ett arvsavtal, innehåller inte arvsförordningen någon bestämmelse som ger parterna möjlighet att avtala om tillämplig lag. Enligt doktrin är det tveksamt vad som gäller för de fall då kollisionsreglerna inte uttryckligen tillmäter parternas överenskommelse betydelse för frågan om tillämplig lag.¹⁹ Härvid verkar man skilja mellan möjligheten att i förväg med bindande verkan komma överens om tillämplig lag och förutsättningarna för parterna att under processen avtala om lagval. Rättsläget är inte klart, men i doktrin har framförts ståndpunkten att bestämmelser om tillämplig lag i EU-lagstiftning ställer mer långtgående krav på medlemsstaternas domstolar än andra i medlemsstaterna gällande lagvalsregler.²⁰ För att arvsförordningen ska få fullt genomslag måste bestämmelserna i arvsförordningen antas innebära att parterna inte kan avtala (vare sig konkludent eller uttryckligen) om tillämplig lag såvida inte förordningen medger det.

Lojal tillämpning och anpassning

När de internationellt privaträttsliga reglerna anger att utländsk rätt ska tillämpas ska den tillämpliga lagen tolkas och tillämpas lojalt, den lojala tillämpningens princip.²¹ Det innebär att man bör tolka och tillämpa de främmande rättsreglerna som de tolkas och tillämpas i sitt ursprungsland.

¹⁹ Bogdan, Svensk internationell privat- och processrätt, åttonde upplagan, 2014, s. 40 ff.

²⁰ Jänterä-Jareborg, Svensk domstol och utländsk rätt. En internationellt privat- och processrättslig studie, s. 198.

²¹ Bogdan, Svensk internationell privat- och processrätt, åttonde upplagan, 2014, s. 42.

Bortsett från bestämmelsen i artikel 31 om anpassning av främmande sakrätter (se avsnitt 7.2.4) innehåller inte arvsförordningen någon uttrycklig bestämmelse om anpassning. Att anpassning kan behöva ske också i andra situationer och att det är förenligt med förordningen att så sker är dock uppenbart. Den anpassning av främmande sakrätter som uttryckligen föreskrivs i förordningen bör enligt arvsförordningens ingress inte utesluta andra former av anpassning i samband med tillämpning av förordningen (punkten 17).

Anpassning kan göras såväl i domstolslandets egna lag som i utländsk rätt.²² Också när samma utländska rättsordning ska tillämpas på hela förfarandet kan anpassning behöva ske.

Aktörer som inte finns i domstolslandet

Anpassning behöver också ske om den på arvet tillämpliga lagen anger att en viss fråga ska tas om hand av en för svenska förhållanden främmande aktör som inte finns i domstolslandet, t.ex. en notarie. Denna typ av offentliga tjänstemän finns i 22 av EU:s medlemsstater. I en del medlemsstater utövar notaries rättsliga funktioner i likhet med domstolar. I flertalet medlemsstater, som har notaries med befogenhet att handlägga arvsfrågor, utövar dock inte notarierna rättsliga funktioner. Den sistnämnda kategorin omfattas inte heller av arvsförordningens domstolsbegrepp (arvsförordningens ingress, punkten 20).

Ett praktiskt viktigt exempel på situationer då andra medlemsstater har ett förfarande som innefattar anlitande av notaries är accept av arv. I flera utländska rättsordningar föreskrivs att arvingar ska avge accept av arvet. Det kan t.ex. vara fråga om situationer där man inte bara ärver tillgångarna i kvarlåtenskapen utan också den dödes skulder. I flera länder är det möjligt att avge en villkorad accept av arvet, innebärande att arvtagaren begränsar sitt ansvar på så vis att denne godtar arvet utan ansvar för dödsboets skulder i den mån de överstiger tillgångarna. Om arvtagaren önskar avstå från eller godta arvet utan ansvar för dödsboets skulder utöver tillgångarna, måste denne anmäla detta till en domstol eller notarie.

För att underlätta för arvingar och testamentstagare med hemvist i en annan medlemsstat än den där arvsärendet handläggs är det enligt arvsförordningen även möjligt att avge en förklaring om accept av eller avstående från arv, legat eller laglott eller, när det

²² Bogdan, a.a. s. 98 f.

gäller skulderna i arvsärendet, en förklaring om ansvarsbegränsning, inför domstolarna i arvtagarnas eller testamentstagarens hemvistland. En förutsättning för att en sådan förklaring ska kunna avges inför domstol i en arvtagares eller testamentstagares hemviststat är att det enligt lagen i det landet är möjligt att avge sådana förklaringar (se artiklarna 13). Det sagda utesluter inte att sådana förklaringar kan komma att avges inför domstolar som är behöriga att pröva arvsålet; den domstol som enligt arvsförordningen är behörig att pröva arvsålet är givetvis också behörig att ta emot förklaringar av nu aktuellt slag. Om det enligt den på arvet tillämpliga lagen krävs att den som önskar begränsa sitt ansvar i fråga om skulderna i arvsärendet inleder ett rättsligt förfarande, såsom förrättande av en bouppteckning, är det också så att en förklaring avgiven i arvingens hemvistland inte anses tillräcklig (se arvsförordningens ingress, punkten 33).

Det är knappast möjligt att för varje enskilt fall uttala sig om vilket svenskt institut som ska ta hand om sådana uppgifter som enligt främmande rättsordningar kan tillkomma en för svenska förhållanden främmande aktör. Tillkommer uppgiften en s.k. notarie ligger det dock närma till hands att med tillämpning av principen om anpassning anse att en boutredningsman i Sverige kan ta hand om uppgiften. När svensk internationell behörighet föreligger enligt arvsförordningen och den på arvet tillämpliga lagen föreskriver att en person t.ex. får eller ska avge en förklaring om accept av eller avstående från arv etc. bör en boutredningsman, testamentsexekutor eller skiftesman kunna ta emot förklaringen. Mina överväganden beträffande tingsrättens möjligheter att motta sådana förklaringar enligt bestämmelserna om bevisning för framtida säkerhet i 41 kap. rättegångsbalken finns i avsnitt 6.2.2.

Utredning om utländsk rätt

När utländsk rätt ska tillämpas med stöd av en EU-regel torde förutsättas – med hänsyn till principen om EU-rättens effektivitet och medlemsstaternas lojalitetsplikt – att domstolen agerar aktivt i utredningsavseende utan hänsyn till målets internrättsliga kvalificering såsom dispositivt eller indispositivt eller liknande.²³

²³ Jänterä-Jareborg, Svensk domstol och utländsk rätt. En internationellt privat- och processrättslig studie, s. 194 ff. och 244.

IDL innehåller en särskild regel beträffande utredningen om innehållet i utländsk lag. Ska utländsk lag tillämpas och är innehållet inte känt för rätten får rätten enligt 3 kap. 2 § första stycket IDL förelägga part att i sådant hänseende förebringa utredning. Bestämmelsen har sin motsvarighet i 35 kap. 2 § andra stycket rättegångsbalken som anger att domstolen, om lagens innehåll inte sedan tidigare är känt för domstolen, får anmana part att förebringa bevisning härom. Domstolen har också möjlighet att begära upplysningar enligt förordning (1981:366) om rätt att i vissa fall begära upplysningar om innehållet i utländsk rätt. Framställningar enligt sistnämnda förordning görs till Justitiedepartementet. I 3 kap. 2 § andra stycket IDL anges att rätten är skyldig att söka underrättelse om innehållet i utländsk lag om lagens innehåll är okänt för rätten och ”Konungen förordnat huru underrättelse om innehållet i utländsk lag må av rätten sökas”. Bestämmelsen infördes i avvaktan på ett internationellt samarbete på familjerättens område. Något sådant samarbete har emellertid inte tillkommit och några förordnanden om skyldighet för domstolarna att inhämta utredning om innehållet i utländsk rätt har aldrig utfärdats.²⁴ I lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap samt lagen (1912:69) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskaps rättsverkningar har funnits bestämmelser av motsvarande innehåll men dessa bestämmelser har upphävts. Domstolarna är således fria i valet av vägar för inhämtande av utredning om innehållet i utländsk rätt.²⁵

I förvaltningsmyndigheters serviceskyldighet ligger att myndigheter har ett ansvar för att ärenden blir tillräckligt utredda (4 § förvaltningslagen). Det innebär att myndigheten ska leda utredningen och se till att nödvändigt material kommer in, dock inte att myndigheten ansvarar för att sköta utredningen. Är innehållet i utländsk rätt inte känt för Skatteverket kan verket förelägga den enskilde att komma in med utredning om innehållet i utländsk rätt. I många fall inhämtar dock Skatteverket själv utredning om innehållet i utländsk rätt på eget initiativ.

Enligt artikel 77 i arvsförordningen åligger det medlemsstaterna att förse kommissionen med bland annat en kort sammanfattning av sin nationella lagstiftning om arvsrätt och de nationella förfarandena rörande arvsrätt. Informationen ska finnas tillgänglig för allmänheten inom ramen för det europeiska rättsliga nätverket

²⁴ Jänterä-Jareborg, a.a. s. 250.

²⁵ Jänterä-Jareborg, a.a. s. 250.

på privaträttens område. Som nämnts kommer informationen enbart att utgöra en kort sammanfattning av den materiella arvsrätten och förfaranderegler i de olika medlemsstaterna. Den information som medlemsstaterna i enlighet med artikel 77 ska förse kommissionen med kan sålunda knappast anses tillräcklig för att ge vägledning i komplicerade arvsrättsliga frågor i det enskilda fallet och det är inte heller syftet med informationen. Till det anförda kommer att den aktuella informationen enbart tar sikte på medlemsstaters lagstiftning och alltså inte säger något om innehållet i tredjestats lagar.

Sammantaget anser jag att de befintliga bestämmelserna i rättegångsbalken och förvaltningslagen får anses ge tillräckligt stöd för domstolars och andra myndigheters förutsättningar att inhämta utredning om innehållet i utländsk rätt. Det får vidare antas att också parterna har ett intresse av att medverka till att innehållet i den utländska lagen blir känt för den svenska myndigheten. En bestämmelse motsvarande den i 3 kap. 2 § andra stycket IDL bör mot bakgrund av det anförda inte införas i den lag som kompletterar arvsförordningen.

Det bakomliggande rättsförhållandet

Enligt artikel 1 i arvsförordningen undantas en rad frågor från arvsförordningens direkta tillämpningsområde. Arvsförordningen är t.ex. inte tillämplig på fysiska personers ställning samt familjeförhållanden och förhållanden som enligt den lag som är tillämplig på sådana förhållanden har jämförbar verkan (artikel 1.2 a). Frågor som rör bakomliggande familjerättsliga statusförhållanden om t.ex. faderskap och äktenskaps giltighet ska inte bedömas enligt den lag som gäller för rätten till arv utan prövas självständigt enligt de internationellt privaträttsliga regler som gäller för de aktuella frågorna.

Avgörande av prejudiciella frågor är ofta av central betydelse för bedömningen av huvudfrågan men saknar rättskraft. Frågor som rör bakomliggande rättsförhållanden aktualiseras givetvis inte bara i mål av internationell karaktär. I internationella situationer måste man emellertid inför avgörande av prejudiciella frågor först ta ställning till enligt vilket lands lag den prejudiciella frågan ska avgöras; enligt rättsuppfattning i det land vars lag ska tillämpas på huvudfrågan eller enligt domstolslandets egna lag? Frågan om tillämplig

lag för bedömning av den prejudiciella frågan måste alltså avgöras separat. Frågeställningen gör sig som nämnts också gällande inom andra rättsområden än arv. Huvudregeln torde vara att prejudiciella frågor får avgöras enligt domstolslandets egen lag inklusive dess internationella privaträtt, men undantag förekommer.²⁶ Liksom tidigare bör frågor om vilket lands lag som ska tillämpas på prejudiciella frågor lämnas åt rättstillämpningen.

7.3.3 Tillämplig lag på arvet i dess helhet (artiklarna 21–23 i arvsförordningen)

Bedömning och förslag: Artiklarna 21–23 i arvsförordningen ersätter bestämmelserna i 1 kap. 1, 8, 9 och 10 §§ samt 2 kap. 1, 2, 7 och 8 §§ IDL om tillämplig lag i arvsrättsliga frågor och för förfarandet vid boutredning och arvskifte. Det saknas utrymme för att, i den lag som kompletterar arvsförordningen, behålla bestämmelser av motsvarande innehåll.

I kompletterande bestämmelser till arvsförordningen föreskrivs att registrering av utländsk bouppteckning eller motsvarande förteckning som enligt den på arvet tillämpliga lagen ska ges in till domstol eller annan myndighet ska ske hos Skatteverket.

Arvsförordningen innebär att det inte är möjligt att upprätthålla ett generellt krav på ingivande av bouppteckning enligt ärvdabalkens bestämmelser när utländsk rätt är tillämplig. Även om den enligt artikel 21 eller artikel 22 tillämpliga lagen är utländsk lag bör, när svensk internationell behörighet föreligger, bestämmelser i svensk rätt om bouppteckning tillämpas om den avlidne efterlämnar fast egendom i Sverige.

En bestämmelse om skyldigheten att förrätta bouppteckning när svensk internationell behörighet föreligger enligt arvsförordningen och det i kvarlåtenskapen ingår fast egendom i Sverige tas in i den lag som kompletterar arvsförordningen.²⁷

²⁶ Bogdan, Svensk internationell privat- och processrätt, åttonde upplagen, 2014, s. 95.

²⁷ Som närmare redogörs för i kapitel 9 föreslås att ett europiskt arvsintyg ska kunna ligga till grund för en lagfartsansökan beträffande fast egendom i Sverige när boutredning och arvskifte ägt rum i en annan medlemsstat.

Inledning

Arvsförordningen innebär att IDL bör upphävas i dess helhet och att kompletterande bestämmelser till arvsförordningen tas in i en ny lag (se kapitel 4).

Lagvalsreglerna i artiklarna 21 och 22 ska läsas tillsammans med artikel 23 som närmare anger tillämpningsområdet för artiklarna 21 och 22. Arvsförordningens bestämmelser om tillämplig lag innebär att en rad paragrafer i IDL ersätts. En genomgripande förändring för den svenska internationella privaträtten på området är att arvsförordningen utgår från den avlidnes hemvist, och inte nationalitet, som avgörande för lagvalet. Nedan redogörs för aktuella bestämmelser i IDL och vilka konsekvenser arvsförordningen får för dessa. Artiklarna 21–23 innefattar bestämmelser om tillämplig lag som i gällande rätt regleras i 1 kap. 1, 7, 8, 9 och 10 §§ samt 2 kap. 1, 2 och 7 §§ IDL.

Som närmare redogörs för i kapitel 11 omfattar inte arvsförordningen frågor som rör makars eller sambors förmögenhetsförhållanden. Flertalet av bestämmelserna i 2 kap. IDL omfattar också frågor som rör makars förmögenhetsförhållanden vid makes död (bodelningsfrågor som rör sambor omfattas inte av 2 kap. IDL). I genomgången nedan, där bestämmelserna om tillämplig lag i IDL jämförs med motsvarande bestämmelser i arvsförordningen, bortses från att 2 kap. IDL också reglerar frågan om tillämplig lag för bland annat bodelning med anledning av makes död. För utredningens bedömning i frågor som rör makars och sambors förmögenhetsförhållanden vid en makes eller sambos död hänvisas till kapitel 11.

Arv

Genom arvsförordningens artiklar 21–23 ersätts till en början bestämmelsen i gällande rätt (1 kap. 1 § första stycket IDL) om tillämplig lag på frågan om rätt till arv. Såvida inte lagvalsförordnande gjorts innebär arvsförordningens lagvalsregel att den avlidnes hemvist och inte nationalitet ska vara styrande för vilket lands lag som ska vara tillämplig på arvet. Liksom beträffande sistnämnda bestämmelse i IDL är utgångspunkten för arvsförordningens lagvalsregler att den tillämpliga lagen ska tillämpas på all den avlidnes egendom, dvs. även egendom i utlandet.

I 1 kap. 1 § andra stycket IDL finns en hänvisning till att den på arvet tillämpliga lagen jämväl ska tillämpas i fråga om arvinges rätt att utöver sin laglott erhålla underhåll ur kvarlåtenskapen. Bestämmelsen syftar på regeln i 18 kap. 5 § andra stycket ärvdabalken om rätt för efterlevande make och oförsörjda barn att erhålla nödigt underhåll ur boet under tre månader från dödsfallet och motsvarande regler i andra länder.²⁸ Arvsförordningen är inte tillämplig på annan underhållsskyldighet än den som uppstår på grund av dödsfall (se artikel 1.2 e). Också enligt arvsförordningen omfattar emellertid arvsstatutet anspråk som närstående personer till den avlidne kan tänkas ha gentemot dödsboet eller arvingarna (artiklarna 21 och 22 jämfört med artikel 23.2 h).

Förskott på arv

1 kap. 8 § IDL reglerar vilket lands lag som enligt gällande rätt ska tillämpas på frågan om egendom som arvinge erhållit från arvlåtaren under dennes livstid ska anses som förskott på arv. Enligt 1 kap. 8 § IDL ska frågan bedömas enligt lagen i det land i vilket arvlåtaren var medborgare vid tiden för gåvan. Anledningen till att arvsförskott ska avräknas eller återbäras enligt lagen i det land där arvlåtaren var medborgare vid gåvotillfället är att en gåva inte ska bli mindre värdefull därför att arvlåtaren byter medborgarskap efter gåvotillfället.²⁹ Enligt artikel 23.2 i omfattar lagvalsreglerna i artiklarna 21 och 22 frågan om återföring av eller nedsättning för gåvor, förskott på arv eller legat vid beräkningen av de olika förmåns-tagarnas lotter. Av det anförda följer att arvsförordningens arvsstatut omfattar den situation som enligt gällande rätt regleras i 1 kap. 8 § IDL. Konsekvensen härav blir för det första att anknytningskriteriet ändras; såvida lagvalsförordnande inte gjorts, blir det arvlåtarens hemvist som styr lagvalet. Arvsförordningens bestämmelse innebär också att den avgörande tidpunkten för bedömning av anknytningskriteriet ändras från tiden för gåvan till tidpunkten när arvlåtaren avled. De arvsrättsliga reglerna om avräkning för förskott på arv samt nedsättning och återbäring av gåvor tar sikte på dispositioner som arvlåtaren företagit under sin livstid (se 6 kap. 1 § och 7 kap. 4 § ärvdabalken). Det är alltså inte orimligt att tänka sig att arvlåtarens hemvist ändras efter det att gåvan utgetts, med

²⁸ Bergquist, Internationell arvs- och bodelningsrätt. En kommentar, s. 46.

²⁹ NJA II 1938 s. 217.

innebörd att en annan lag än den som skulle ha gällt vid tidpunkten för gåvan kommer att tillämpas på frågan om gåvan ska avräkning etc. Genom att den avgörande tidpunkten för bedömning av anknytningskriteriet ändras minskas förutsebarheten och arvlåtarens självbestämmanderätt.

Behörighet att ta arv

Vilket lands lag som ska tillämpas på frågan om behörighet att arva eller ta testamente styrs enligt gällande rätt (1 kap. 9 § IDL) av i vilket land arvingen eller testamentstagaren var medborgare i vid testators död. Behörighetsfrågor att hänföra till nu behandlade lagrum kan vara frågor om arvsrätt och rätt att ta testamente för ofödda barn, hjärndöda, dödförklarade och diskriminerade.³⁰ I vissa länder gäller t.ex. att endast födda barn kan arva eller ta testamente, medan andra länder (bland annat Sverige, se 1 kap. 1 § ärvdabalken) under vissa förutsättningar godtar arvsrätt för ofödda barn. Behörighetsfrågan kan gälla såväl fysiska personer som juridiska personer.³¹ Vid testamenten till förmån för juridiska personer gäller frågan om behörighet att arva förutsättningarna för den juridiska personens existens och vilka rättigheter den juridiska personen kan ha.³² Regleringen i 1 kap. 9 § IDL ersätts i dess helhet av reglerna om tillämplig lag i artiklarna 21 och 22. Av artikel 23.2 c följer nämligen att den på arvet tillämpliga lagen ska reglera förmågan att arva.³³ Beträffande dödförklaringar bör i detta sammanhang uppmärksammas att från arvsförordningens tillämpningsområde uttryckligen undantagits frågor som rör fysiska personers försvinnande, frånvaro eller dödförklaringar (artikel 1.2 c). Det som undantas från förordningens tillämpningsområde i artikel 1 är dock inte dödförklaring i relation till behörighet att arva utan ”frågor som rör dödförklaring”.

³⁰ NJA II 1938 s. 217 f. och Bergquist, a.a. s. 58.

³¹ Bergquist, a.a. s. 58.

³² Bergquist, a.a. s. 60.

³³ De frågor som är att hänföra till 1 kap. 9 § IDL och artiklarna 21–23 ska skiljas från den situationen att vissa personer (t.ex. läkare, präster och advokater) kan vara uteslutna från rätt att ta emot testamente. Att vissa personer kan vara förhindrade att ta testamente regleras i 1 kap. 5 § IDL som ersätts av artiklarna 24–26 (Se nedan avsnitt 7.3.5).

Förverkande av rätt att ta testamente

Enligt gällande rätt (1 kap. 10 § IDL) ska frågan om förverkande att ta testamente bedömas enligt lagen i det land i vilket testator vid dödsfallet var medborgare. Situationen där arvinge förverkar sin arvsrätt bedöms enligt 1 kap. 1 § IDL.

Enligt artikel 23.2 d i arvsförordningen ska den på arvet tillämpliga lagen reglera arvslöshetsförklaring och förverkande av rätt på grund av beteende. Bestämmelsen i 1 kap. 10 § IDL ersätts genom artiklarna 21, 22 och 23.2 d och det saknas utrymme att behålla en motsvarighet till 1 kap. 10 § IDL i kompletterande bestämmelser till arvsförordningen.

Förfarandet

Enligt gällande rätt är tillämpningsområdet för de svenska förfarandereglerna mycket vidsträckt. Enligt 2 kap. 1 § första stycket IDL ska boutredning, bodelning och arvskifte efter den som vid sin död hade hemvist här i riket förrättas såsom i (lagen om boutredning och arvskifte) sägs. Bestämmelsen i 2 kap. 1 § första stycket IDL är inte en lagvalsregel och anger inte vilken materiell rätt som kan komma att tillämpas utan enbart att svenska regler ska tillämpas på själva förfarandet. Lagvalsregler för bodelning finns i 3–5 §§ LIMF och lagvalsregler för arv finns i 1 kap. IDL.

Att boutredning, bodelning och arvskifte efter den som vid sin död hade hemvist här i riket ska förrättas ”såsom i lagen om boutredning och arvskifte sägs” innebär att boutredning efter den som hade hemvist i Sverige ska ske enligt bestämmelserna i 18–22 kap. ärvdabalken, bodelning ska följa reglerna i 9 och 17 kap. äktenskapsbalken samt arvskifte ska ske enligt reglerna i 23 kap. ärvdabalken.

Också när den avlidne inte hade hemvist här i landet är enligt 2 kap. 2 § IDL de svenska förfarandereglerna tillämpliga om denne var medborgare här eller efterlämnar egendom här i landet. I sistnämnda lagrum anges sålunda att reglerna i svensk rätt om egendoms avträdande till förvaltning av boutredningsman ska gälla för den som inte hade hemvist här, men som var medborgare här eller efterlämnar egendom här. Sedan egendomen avträtts till förvaltning av boutredningsman ska boutredning, bodelning och arvskifte ske enligt svensk lag. Som redogjorts för ovan omfattar förfarande-

reglerna vid hemvist här i landet såväl här belägen egendom som egendom i utlandet. Samma sak gäller när boutredning och arvskifte efter svensk medborgare som inte hade hemvist här ska förrättas enligt svensk lag (2 kap. 5 § första stycket IDL). Vid boutredning och arvskifte efter utländsk medborgare som inte hade hemvist här omfattar emellertid förrättningen enbart den här befintliga egendomen samt, bortsett från skulder till svenska medborgare eller borgenärer med hemvist här endast skulder som borgenären särskilt anmält till boutredningsmannen (2 kap. 6 § första stycket IDL).

Arvsförordningen anger att den på arvet tillämpliga lagen ska tillämpas på *arvet i dess helhet* (artiklarna 21 och 22). Som anförts ovan ska bestämmelserna läsas tillsammans med artikel 23 som närmare anger gränserna arvsstatutets räckvidd. Uppräkningen i artikel 23 är inte uttömmande. Den lag som är tillämplig på arvet bör enligt arvsförordningens ingress (punkten 42) styra arvet från det att arvsförfarandet inleds till dess att de tillgångar som utgör kvarlåtenskapen överförts till förmånstagarna, i enlighet med bestämmelserna i den lagen. I ingressen anges vidare att den tillämpliga lagen bör omfatta frågor som rör förvaltningen av kvarlåtenskapen och ansvaret för skulder i arvsärendet. Att den enligt arvsförordningen tillämpliga lagen ska styra också förfarandefrågor framgår även av hur begreppet *arv* definieras i förordningen. Med arv avses arv efter avliden som omfattar alla former av överföring av tillgångar, rättigheter och skyldigheter efter dödsfall, oavsett om det rör sig om ett testamentariskt förordnande om kvarlåtenskap eller om arv enligt den legala arvsordningen (artikel 3.1 a). I kommissionens förslag till arvsförordning som lades fram i oktober 2009 uttrycktes det än tydligare: "Begreppet 'arv' bör ges en självständig tolkning och bör anses omfatta alla arvsrättsliga aspekter, i synnerhet arvsordning, boutredning och skifte."³⁴ Det sagda följer också av att bibehållandet av möjligheten att i vissa situationer utse boutredningsmän enligt domstolslandets lag, när utländsk lag är tillämplig på arvet, krävt särskilda undantagsregler (se artikel 29 som behandlas nedan). Utgångspunkten är att den på arvet tillämpliga lagen reglerar inte bara frågor om vem som har arvsrätt och fördelningen av arvet etc., utan också frågor som rör hur kvarlåtenskapen ska tas om hand och vem som efter dödsfallet ansvarar för egendomen. Arvsstatutets räckvidd enligt arvsförord-

³⁴ KOM (2009) 154 slutlig.

ningen innebär att utrymmet för att tillämpa svenska regler på förfarandet eller delar av detta är mycket begränsat, när utländsk lag är tillämplig på arvet. När arvsförordningen anvisar att ett visst lands lag ska tillämpas på arvet ska den lagen tillämpas även när det gäller förfarandet (oavsett om det är *lex fori* eller utländsk rätt). Genom artiklarna 21–23 i arvsförordningen ersätts sålunda reglerna för val av tillämplig lag för boutredning och arvskifte i 2 kap. 1 och 2 §§ IDL. I detta sammanhang förtjänar framhållas att arvsförordningens regler innebär att det land vars domstolar är behöriga troligtvis i de allra flesta fall kommer att tillämpa domstolslandets lag. I vissa situationer, såsom vid t.ex. lagvalsförordnande, kan emellertid utländsk rätt vara att tillämpa på arvet i dess helhet och alltså även förfarandet.

Enligt arvsförordningen gäller som huvudregel universalitetsprincipen, dvs. att hela handläggningen sker i ett land och omfattar all egendom. I arvsförordningens ingress anges att den tillämpliga lagen av rättssäkerhetsskäl och för att undvika att arvet splittras bör styra arvet i dess helhet, dvs. all egendom som utgör kvarlåtenskap, oavsett tillgångarnas natur och oavsett om tillgångarna finns i en annan medlemsstat eller i en tredjestat (punkten 37). När det väl avgjorts vilken lag som är tillämplig är utgångspunkten att den lagen ska tillämpas på arvet i dess helhet oavsett den avlidnes nationalitet, hemvist, tillgångarnas natur eller belägenhet i det enskilda fallet.³⁵ I kapitel 5 har redogjorts för att arvsförordningens behörighetsregler i vissa fall medger att förfarandet begränsas till att inte omfatta tillgångar belägna i en tredjestat.

Särskilt om kravet på ingivande av bouppteckning

En fråga som anknyter till våra inhemska förfaranderegler är kravet på ingivande av bouppteckning; kan Sverige i ett fall där svenska domstolar och myndigheter är behöriga och utländsk rätt ska tillämpas på arvet upprätthålla kravet på ingivande av bouppteckning? Med hänsyn till att arvsförordningen utgår från att såväl behörighetsfrågan som frågan om tillämplig lag ska styras av samma anknytningsfaktor, den avlidnes hemvist vid sin död kommer

³⁵ Som närmare redogörs för nedan innehåller arvsförordningen en specialbestämmelse för vissa typer av egendom såsom t.ex. fideikommiss (artikel 30). Till det anförda kommer de särskilda undantagsreglerna för förordnande av boutredningsman enligt inhemsk rätt trots att arvsförordningen anger att utländsk lag ska tillämpas på arvet (artikel 29). Den närmare innebörden och konsekvenserna av artikel 29 redogörs för nedan.

sannolikt svensk lag att vara tillämplig i de flesta fall som svensk domsrätt föreligger. Även om situationer där utländsk rätt ska tillämpas får förmodas bli ovanliga måste emellertid beaktas vad som ska gälla för förfarandet i detta avseende när t.ex. en person med hemvist här gjort ett lagvalsförordnande till förmån för utländsk lag.

I internationella arvsärenden omfattar bouppteckningsskyldigheten enligt gällande svensk rätt de fall då förrättningen ska ske enligt svenska bestämmelser, dvs. om den avlidne vid sin död hade hemvist i Sverige, var svensk medborgare eller efterlämnande egendom här i landet (2 kap. 1 och 2 §§ IDL).³⁶

Bouppteckningen utgjorde tidigare underlag för beskattning och när arvsskatten slopades ifrågasattes i vilken utsträckning det över huvud taget fanns ett behov av att fortsätta att upprätta och registrera bouppteckningar.³⁷ Frågan om bouppteckningsinstitutets vara eller icke vara har också behandlats i tidigare lagstiftningsarbeten.³⁸ Sammantaget kan sägas att bouppteckningsinstitutet (dvs. både förrättningen och bouppteckningshandlingen) också efter arvsskattens avskaffande ansetts fylla en viktig funktion som inte ansetts böra ersättas med ett annat institut såsom en enklare legitimationshandling eller liknande. Bestämmelserna om bouppteckning har närmare redogjorts för i avsnittet om gällande rätt (se kapitel 3).

Vad innebär det då för kravet på ingivande av bouppteckningar att den enligt arvsförordningen tillämpliga lagen ska tillämpas också på förfarandet? Av artikel 1 i arvsförordningen följer att förordningen inte ska tillämpas på skattefrågor, tullfrågor och förvaltningsrättsliga frågor. I de medlemsstater som har regler om arvsskatt (för närvarande 21 av EU:s 28 medlemsstater) får det av bestämmelsen om arvsförordningens tillämpningsområde anses följa att förordningen inte hindrar nationella krav på bouppteckning eller motsvarande när denna ligger till grund för beskattning. Bestämmelserna om bouppteckningar utgör inte processrättsliga regler utan är en del av förfarandet. Att upprätta bouppteckning är emellertid inte frivilligt. Skyldigheten att förrätta och ge in bouppteckning utgör ett krav från det allmänna om att en viss föreskriven ordning ska iakttas vid ett dödsfall. Man skulle kunna resonera så att det offentlighetsrättsliga kravet på att en bouppteckning ska förrättas och ges in till Skatteverket utgör en förvaltningsrättslig

³⁶ Se närmare kapitel 6 om behörighetsreglerna i IDL och vad arvsförordningen innebär för dessa.

³⁷ Prop. 2004/05:25 s. 46.

³⁸ Se SOU 1996:160.

fråga som inte omfattas av arvsstatutets räckvidd enligt arvsförordningen.

Den på arvet tillämpliga lagen ska enligt artikel 23.1 f bland annat reglera arvingars, testamentstagares och boutredningsmäns befogenheter, särskilt i fråga om försäljning av egendom och betalning till borgenärer. Uppräkningen i artikel 23 om den tillämpliga lagens räckvidd är inte uttömmande. Att bestämmelser i nationell rätt som tar sikte på arvingars, testamentstagares och boutredningsmäns befogenheter, t.ex. inskränkningen i en boutredningsmans möjligheter att överlåta fast egendom i 19 kap. 13 § ärvdebalken, inte får tillämpas när utländsk rätt är tillämplig på arvet är tydligt.

Samma sak måste antas gälla frågan om huruvida ett dödsbo uppstår vid ett dödsfall. En central del av de svenska förfarandereglererna är bestämmelserna om dödsboförvaltning. När en person avlider uppstår enligt svensk rätt ett dödsbo. Ett dödsbo utgör ett självständigt rättssubjekt, en juridisk person. Dödsboet består av den avlidnes tillgångar och skulder samt rättigheter och skyldigheter. Arvet tillfaller inte automatiskt arvtagarna efter dödsfallet, men arvingar, efterlevande make eller sambo och universella testamentstagare är delägare i dödsboet. Enligt exempelvis tysk rätt överförs arvet automatiskt till arvtagarna vid den avlidnes bortgång utan att arvtagarna vidtar några åtgärder. Vill arvtagare inte godkänna arvet ska han eller hon avstå från arvet inom viss tid.³⁹ Också enligt fransk rätt överförs arvet automatiskt till arvtagarna vid dödsfallet. Kan arvskiftet ske utan stridigheter görs det genom ett tyst eller uttryckligt tillträdande.⁴⁰ När svenska domstolar enligt arvsförordningen ska tillämpa utländsk rätt innebär förordningen att de svenska bestämmelserna om dödsbon inte är tillämpliga. Tillfaller arvet enligt den utländska lagen arvtagarna automatiskt måste detta gälla även om svenska domstolar är behöriga att handlägga frågor om arvet.

På sätt som redovisats är utgångspunkten att den på arvet tillämpliga lagen reglerar frågor som rör en boutredningsmans befogenheter och om tillgångarna i kvarlåtenskapen ska tillfalla arvtagarna direkt eller ingå i ett dödsbo. Enligt min mening kan det

³⁹ Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) §§ 1922, 1942 och 1945. Se vidare <http://www.successions-europe.eu/sv/germany/topics/how-and-when-do-you-become-an-heir>.

⁴⁰ Code civil artiklarna 724 och 782. Se vidare <http://www.successions-europe.eu/sv/france/topics/how-and-when-do-you-become-an-heir>.

inte direkt av artikel 23 anses följa att kravet på ingivande av en bouppteckning, enligt de nationella bestämmelserna härom, inte kan upprätthållas när utländsk lag är tillämplig på arvet. Även om kravet på att en bouppteckning förrättas på föreskrivet sätt och registreras hos Skatteverket utgör ett krav från det allmänna får dock, med hänsyn till uttalanden i arvsförordningens ingress, anses stå klart att förrättande och ingivande av bouppteckning är att hänföra till en sådan del av förfarandet som är tänkt att regleras av den lag som enligt förordningen är tillämplig på arvet.

Vid tillämpning av arvsförordningen anses inte bara regler som avser en boutredningsmans befogenhet vara förfaranderegler utan också bestämmelserna om förordnande av boutredningsman omfattas av förordningens arvsstatut. Det sagda följer motsatsvis av artikel 29. Den närmare innebörden av artikel 29 behandlas i det följande. Utformningen av artikel 29, som utgör ett undantag från artikel 23 om den tillämpliga lagens räckvidd, är också av betydelse för frågan om de nationella reglerna om bouppteckning kan upprätthållas när utländsk lag är tillämplig på arvet. Med stöd av artikel 29 kan en boutredningsman, trots att utländsk lag är tillämplig på arvet, under vissa särskilt angivna förutsättningar förordnas enligt lex fori. När det gäller den utsedde boutredningsmannens befogenheter framgår av artikel 29.2 att dessa i första hand följer av den på arvet tillämpliga lagen. Även om svensk lag alltså i vissa fall kan tillämpas för själva förordnandet av en boutredningsman är det alltså arvsstatutet i enlighet med vad som anförs i artikel 23 som reglerar vilka befogenheter boutredningsmannen har (artikel 29.2 första stycket). Om den lag som är tillämplig på arvet inte innehåller föreskrifter om befogenheter som är tillräckliga för att bevara dödsboets tillgångar eller skydda borgenärernas rättigheter eller rättigheterna för andra personer som har stått som garantier för den avlidnes skulder, får emellertid den utseende domstolen besluta att tillåta att boutredningsmannen eller boutredningsmännen utövar kvarstående befogenheter som föreskrivs i detta syfte i den egna lagen (artikel 29.2 andra stycket). Om den på arvet tillämpliga lagen är lagen i en tredjestat får domstolen i undantagsfall besluta att ge en boutredningsman alla de befogenheter som följer av lex fori (artikel 29.3 första stycket). Vid utövandet av sådana befogenheter ska boutredningsmännen bland annat respektera fastställandet av förmånstagarna och deras arvsrätter inklusive deras rätt till en laglott eller anspråk gentemot dödsboet eller arvingarna enligt den lag som är tillämplig på arvet.

I arvsförordningens ingress utvecklas vad som i artikel 29.2 andra stycket avses med ”kvarstående befogenheter”. Kvarstående befogenheter kan exempelvis inbegripa upprättande av en förteckning över dödsboets tillgångar och skulder, information till borgenärerna om inledande av arvsförfarandet och en uppmaning till dem att uppge sina fordringar samt att vidta interimistiska åtgärder – däribland skyddsåtgärder – avsedda att bevara dödsboets tillgångar (arvsförordningens ingress, punkten 44). Bestämmelser om bouppteckningar utgör alltså exempel på regler som avser att bevara dödsboets tillgångar eller skydda borgenärernas rättigheter eller rättigheterna för andra personer som har stått som garantier för den avlidnes skulder. Det hänvisade ingressuttalandet vore överflödigt om det generella kravet på ingivande av bouppteckning i svensk rätt skulle ha kunnat upprätthållas även i de fall utländsk lag är tillämplig på arvet. Av ingressuttalandet får också anses följa att det inte är förenligt med arvsförordningen att, när utländsk rätt föreskriver att en bouppteckning eller liknande ska ges in, tillämpa principen om anpassning och i stället tillämpa de svenska bestämmelserna om bouppteckning.

Enligt ovan nämnda ingressuttalande är således utgångspunkten att de svenska bestämmelserna om bouppteckning inte kan tillämpas när utländsk lag är tillämplig på arvet, såvida inte undantagsregeln i artikel 29 är tillämplig. Min slutsats är därför att det inte är förenligt med arvsförordningen att upprätthålla ett generellt krav på förrättande och ingivande av bouppteckning enligt svenska bestämmelser när utländsk rätt ska tillämpas på arvet.

Arvsförordningen ska, som nämnts ovan, inte tillämpas på skattefrågor (artikel 1.1). Regler om arvsskatt finns i majoriteten av EU:s medlemsstater. De medlemsstater som har nationella regler om bouppteckning eller motsvarande till grund för bedömning av skatterättsliga frågor, kan förmodas upprätthålla dessa regler trots att utländsk rätt är tillämplig på arvet. Det framstår som mycket tveksamt om jämväl en bouppteckning enligt den utländska lagen kommer att upprättas i en sådan situation. Om det t.ex. finns domsrätt i Frankrike (som har regler om arvsskatt) och svensk lag är tillämplig på arvet kan det antas att en bouppteckning eller motsvarande förteckning till grund för beskattning kommer att upprättas enligt fransk lag och ges in till behöriga myndigheter i Frankrike. En bouppteckning enligt svenska bestämmelser torde sannolikt inte komma till stånd i en sådan situation. Finns det egendom i Sverige får det vidare antas att arvingar, testamentstagare,

testamentsexekutor eller bouppteckningsman som t.ex. behöver visa sin ställning här använder sig av ett europeiskt arvsintyg.⁴¹

Om Sverige har jurisdiktion och den utländska lagen föreskriver att en bouppteckning eller motsvarande förteckning över kvarlåtenskapen ska upprättas för registrering eller annat förfarande vid domstol eller viss myndighet uppkommer frågan hur den utländska bouppteckningen ska hanteras. Om exempelvis den utländska lagen föreskriver att bouppteckningen ska registreras vid en viss myndighet är frågan om bouppteckningen ska registreras hos angiven myndighet i utlandet, här i Sverige eller kanske i båda länderna. Härvid bör beaktas att den utländska lagen kan föreskriva ett förfarande som inkluderar ett – för svenska förhållanden – främmande institut, t.ex. en notarie.

Finns det tillgångar i utlandet kan det tänkas att myndigheterna där har ett intresse av bouppteckningen. Under förutsättning att arvsförordningens behörighetsregler inte anses utgöra hinder vore det också lämpligt att registreringen sker i det aktuella landet. Saknade den avlidne tillgångar i det land vars lag ska tillämpas på arvet kan det dock ifrågasättas om de utländska myndigheterna skulle ha något intresse av bouppteckningen och vad syftet med en sådan registrering skulle vara.

Eftersom arvsförordningen innebär att regler i utländsk rätt om upprättande av bouppteckning som utgångspunkt ska följas är det enda alternativet enligt min mening att man enligt principen om anpassning i stället får ge in den utländska bouppteckningen till den myndighet i Sverige som hanterar svenska bouppteckningar, dvs. Skatteverket.

När den huvudsakliga avsikten är att den utländska bouppteckningen ska ligga till grund för arvskifte i Sverige kan lämpligheten av en sådan ordning visserligen ifrågasättas. En rimligare lösning vore att man vid tillämpning av utländsk rätt innebärande att en bouppteckning eller motsvarande handling ska ges in eller registreras vid en viss myndighet enligt principen om anpassning i stället tillämpar de svenska reglerna om bouppteckning. Som jag ser det skulle emellertid en sådan ordning strida mot arvsförordningen. Det sagda innebär att bouppteckningar får upprättas enligt utländsk rätt och registreras hos Skatteverket i de sannolikt mycket

⁴¹ Arvsförordningens bestämmelser om det europeiska arvsintyget behandlas i kapitel 9. Finns tillgångar i en tredjestat kan man dock inte räkna med att ett arvsintyg godtas där som en legitimationshandling. I förhållande till tredjestat förändrar alltså inte arvsförordningen den ordning som tidigare har gällt.

få fall som Sverige har jurisdiktion, utländsk rätt ska tillämpas på arvet och artikel 29 inte är tillämplig. En bestämmelse om att Skatteverket är behörig myndighet att ta emot utländska bouppteckningar bör tas in i den lag som kompletterar arvsförordningen. Upphävandet av det generella kravet på ingivande av bouppteckning enligt bestämmelserna i ärvdabalken i internationella arvsärenden när utländsk lag är tillämplig på arvet följer av upphävandet av 2 kap. 1 och 2 §§ IDL.

Omfattar kvarlåtenskapen fast egendomen är den inregistrerade bouppteckningen central för förvärvarens möjligheter att erhålla lagfart. Bestämmelser om lagfart finns i 20 kap. jordabalken. Skyldigheten för den som med äganderätt förvärvat fast egendom att söka inskrivning av förvärvet (lagfart) slås fast i 20 kap. 1 § jordabalken. Lagfarten är en formell registrering i inskrivningsregistret av ett gjort förvärv. Ett dödsbo är inte skyldigt att söka lagfart i annat fall än när dödsboet överlåter fast egendom. Anledningen härtill är att det inte är fråga om ett förvärv i egentlig mening utan egendomen överförs till dödsboet. Överföringen av fast egendom som tillhört den döde till dödsboet är alltså inte lagfartspliktigt, men om dödsboet ska överlåta fast egendom behöver dödsboet söka lagfart. Vidare behöver inte heller en make eller sambo som "förvärvar" fast egendom genom bodelning söka lagfart, såvida inte egendomen tillhört den avlidne (20 kap. 1 § andra stycket jordabalken).

Den som erhåller fast egendom genom arv, testamente, arvsavstående etc. är emellertid skyldig att ansöka om lagfart. Skyldighet att söka lagfart för fast egendom i Sverige måste också anses föreligga om den på arvet tillämpliga lagen saknar bestämmelser om dödsbo. Innebär den utländska lagen att fast egendom går direkt från den avlidne till en arvinge (eller samtliga arvingar med samäganderätt) uppstår också skyldighet att söka lagfart för fast egendom i Sverige. Vid ansökan om lagfart ska fångeshandlingen och de övriga handlingar som är nödvändiga för att styrka förvärvet ges in (20 kap. 5 § första stycket första meningen jordabalken). Arvinge som genom arvskifte erhåller fast egendom behöver till lagfartsansökan bilägga bland annat arvskifteshandlingen i original och en bestyrkt kopia av den inregistrerade bouppteckningen. Till ansökan om lagfart för fastighet som erhållits genom testamentsförordnande ska bland annat biläggas det lagakraftvunna testamentet i original och en bestyrkt kopia av en inregistrerad bouppteckning. Om ett dödsbo eller en arvinge som är ensam delägare i ett dödsbo

söker lagfart på förvärv av egendom från den döde anses en inregistrerad bouppteckning efter denne som fångeshandling (20 kap. 5 § första stycket andra meningen jordabalken).

Som anförts ovan är det min bedömning att arvsförordningen innebär att ett generellt krav på ingivande av bouppteckningar inte kan upprätthållas när utländsk rätt ska tillämpas på arvet. Frågan är då om kravet, mot bakgrund av den inregistrerade bouppteckningens betydelse för lagfartsansökan, bör upprätthållas när kvarlåtenskapen omfattar fast egendom i Sverige.

Från arvsförordningens tillämpningsområde undantas frågor som rör registrering i ett register av rättigheter i fast eller lös egendom, inbegripet de rättsliga krav som ställs vid en sådan registrering, och verkningarna av en registrering eller utebliven registrering av sådana rättigheter i ett register (artikel 1.2 l). Undantaget torde ta sikte på såväl inskrivning av in-teckningar och panträtter som inskrivning av förvärv (lagfart). I arvsförordningens ingress anges i detta avseende att det bör vara lagen i den medlemsstat där registret förs (för fast egendom, lagen där egendomen är belägen [*lex rei sitae*]) som avgör de rättsliga villkoren och förfarandet för registreringen samt vilka myndigheter, såsom myndigheter med ansvar för fastighetsregister eller notarier, som ansvarar för att kontrollera att alla krav har uppfyllts och att de handlingar som uppvisats är tillräckliga eller innehåller de uppgifter som krävs (punkten 18).

Såvida det inte är fråga om ett dödsbo eller en arvinge som är ensam delägare i ett dödsbo som söker lagfart på förvärv från den döde finns det i och för sig inget formellt hinder mot att en utländsk bouppteckning eller motsvarande (tillsammans med andra handlingar) läggs till grund för en lagfartsansökan. Arvsförordningen hindrar dock inte att svenska bestämmelser om bouppteckning följs i syfte att tillgodose inhemska bestämmelser om lagfart när Sverige har jurisdiktion. När Sverige har jurisdiktion samt boutredning och arvskifte ska äga rum i Sverige finns det – oaktat att utländsk rätt är tillämplig på arvet – skäl för att, med stöd av det undantag som görs i arvsförordningen beträffande de rättsliga villkoren och förfarandet för registrering av fast egendom, upprätthålla kravet på ingivande av bouppteckning. I den lag som kompletterar arvsförordningen bör därför föreskrivas att bouppteckning ska förrättas enligt svensk lag om det i kvarlåtenskapen ingår

fast egendom belägen i Sverige.⁴² Praktiska skäl talar för att bouppteckningen då i dess helhet upprättas enligt svenska bestämmelser.

Som närmare redogörs för i kapitel 9 anser jag att ett europeiskt arvsintyg som utfärdats i en behörig medlemsstat bör kunna ligga till grund för lagfart beträffande fast egendom i Sverige när boutredning och arvskifte förrättas i en annan medlemsstat. Ett arvsintyg ska utfärdas i den medlemsstat som enligt arvsförordningen har behörighet i syfte att användas i en annan medlemsstat.

Skulder

Att dödsbodelägares ansvar för skulder enligt gällande rätt ska bedömas enligt svensk lag när boutredning, bodelning eller arvskifte sker här följer av 2 kap. 7 § IDL. De materiella reglerna om dödsbodelägares ansvar för den avlidnes skulder finns i 21 kap. ärvdabalken. Arvsförordningens arvsstatut enligt artikel 21 eller artikel 22 omfattar ansvaret för skulderna i arvsärendet (artikel 23.2 g). När utländsk lag är tillämplig på arvet ska bestämmelserna i den lagen också tillämpas på frågan om ansvaret för skulderna i arvsärendet. Är svensk rätt tillämplig på arvet följer av bestämmelsen i arvsförordningen att svensk rätt ska tillämpas också på frågan om ansvaret för skulderna i arvsärendet.

Delgivning, klander och preskription

Tillämplig lag för delgivning och klander av testamente samt preskription av rätt att ta arv eller testamente regleras enligt gällande rätt i 2 kap. 8 § IDL. Sker boutredning och arvskifte här ska bestämmelserna i 14 och 16 kap. ärvdabalken tillämpas på frågor om delgivning och klander av testamente respektive preskription av arvs- eller testamentsrätt.

Frågan om tillämplig lag för nu behandlade frågor tas inte uttryckligen upp i artikel 23 som reglerar arvsstatutets räckvidd. Uppräknningen i artikeln är dock inte uttömmande och med hänsyn till att den på arvet tillämpliga lagen ska reglera arvet i dess helhet

⁴² Bestämmelser om inskrivning finns också vid förvärv av skepp och registrerat skeppsbygge (se 2 kap. 3 § sjölagen [1994:1009]) samt vid förvärv av och nyttjanderätt till luftfartyg och om in-teckning i luftfartyg (lagen [1955:227] om inskrivning av rätt till luftfartyg). Enligt min mening föranleder emellertid inte nämnda lagar att kravet på ingivande av svensk bouppteckning behöver upprätthållas.

kan det hållas för visst att avsikten är att den på arvet tillämpliga lagen enligt artikel 21 eller 22 också ska reglera frågor om delgivning och klander av testamente samt preskription av arvs- eller testamentsrätt. Det framstår också som naturligt att det lands lag som i övrigt tillämpas på förfarandet för boutredning och arvskifte också tillämpas på frågan om delgivning och klander av testamente samt preskription av rätt att ta arv eller testamente. När det gäller delgivning bör förtydligas att man bör skilja på föreskrifter om att delgivning av en viss handling ska ske och lagregler som anger hur själva delgivningen ska gå till. Den lag som enligt arvsförordningen är tillämplig på arvet bör tillämpas när det gäller frågan om vilka handlingar som ska delges. Själva förfarandet för delgivning bör emellertid styras av lagen i det land där boutredningen och arvskiftet äger rum.

7.3.4 De särskilda reglerna för boutredningsmän (artikel 29 i arvsförordningen)

Inledning

Det av bland annat Sverige framförhandlade undantaget i artikel 29 om utseende av och befogenheter för boutredningsmän i vissa situationer innebär att den behöriga domstolen, oaktat att den lag som är tillämplig på arvet är utländsk lag, får utse en eller flera boutredningsmän i enlighet med sin egen lagstiftning. Den grundläggande förutsättningen för tillämpning av artikel 29 är alltså att svenska domstolar är behöriga och att utländsk lag är tillämplig. Även om arvsförordningen syftar till att åstadkomma en ordning som innebär att domstolar och myndigheter som huvudregel ska tillämpa sin nationella lagstiftning kan svensk domsrätt föreligga och utländsk lag vara tillämplig såväl när den avlidne hade hemvist här som i ett annat land.

I vilka situationer kan artikel 29 aktualiseras?

När den avlidne vid sin död hade *hemvist i Sverige* och svenska domstolar är behöriga att handlägga arvsålet i dess helhet enligt huvudregeln i artikel 4 kan utländsk rätt vara tillämplig på arvet i två situationer. Utländsk rätt kan, trots att arvlåtaren vid sin död hade hemvist i Sverige, vara tillämplig *om den avlidne genom lag-*

valsförordnande valt lagen i sitt medborgarskapsland (artikel 22). Även om förordningen anger att svenska domstolar är behöriga på grund av hemvist kan antas att domstolen i vissa fall, vid lagvals-förordnanden, kommer att avvisa talan. Domstolen ska nämligen avvisa talan om parterna, i fall där den avlidne gjort ett lagvals-förordnande, har avtalat om prorogation (artikel 6 b). Avvisning kan också aktualiseras på begäran av någon av parterna i målet om domstolen bedömer att domstolarna i den medlemsstat vars lag har valts är bättre lämpad att pröva arvsålet (artikel 6 a). På motsvarande sätt anger förordningen att domstolarna i en medlemsstat vars lag har valts av den avlidne ska ha behörighet att pröva arvs-ålet i de angivna fallen (artikel 7). Även om talan avvisats av den svenska domstolen kan det finnas kvarstående befogenheter för svenska domstolar och myndigheter. Exempelvis får intermistiska åtgärder begäras enligt artikel 19.

Utländsk rätt kan vidare vara tillämplig på arvet även när den avlidne vid sin död hade hemvist i Sverige *om den avlidne vid sin död uppenbart hade en närmare anknytning till en annan stat* (artikel 21.2) (se ovan avsnitt 7.2.1 beträffande bestämmelsens innebörd).

Också när den avlidne vid sin död hade *hemvist i ett annat land* kan svenska domstolar enligt arvsförordningen vara behöriga samt ha att tillämpa utländsk rätt. När den avlidne vid sin död inte hade hemvist i en medlemsstat kan behörighet att pröva arvsålet i dess helhet grundas på bestämmelsen om *subsidiär behörighet* (artikel 10). En förutsättning för behörighet enligt den nu aktuella bestämmelsen är att den döde efterlämnar egendom på medlemsstatens territorium. Det krävs då också antingen att den avlidne vid sin död var medborgare i den aktuella medlemsstaten, eller i annat fall att denne tidigare haft sin hemvist i den medlemsstaten och att det vid tiden för talans väckande inte förflutit mer än fem år sedan hemvisten ändrades. Finns det ingen behörig domstol enligt det nu sagda ska domstolarna i den medlemsstat där egendomen är belägen ändå vara behöriga att fatta beslut om dessa tillgångar.

Slutligen kan svensk domstol vara behörig enligt bestämmelsen om *forum necessitatis* (artikel 11). Om ingen medlemsstats domstol är behörig enligt andra bestämmelser i arvsförordningen, kan domstolarna i en medlemsstat i undantagsfall pröva arvsålet om ett förfarande inte rimligen kan inledas eller genomföras eller visar sig vara omöjligt i en tredjestat till vilket målet har nära anknytning.

Målet måste då ha tillräcklig anknytning till den medlemsstat i vilken talan väcks.

I båda de ovan beskrivna situationerna om behörighet för svenska domstolar vid hemvist utomlands kommer den på arvet tillämpliga lagen att vara lagen i en tredjestat. Situationen att personen i den tredjestaten var svensk medborgare och genom lagvalsförordnande angett att svensk lag ska tillämpas på arvet efter denne kan givetvis också grunda behörighet för svenska domstolar enligt den ovan beskrivna bestämmelsen i artikel 7 om behörighet vid lagvalsförordnande. Sådana situationer faller dock utanför den problemställning som behandlas här eftersom svensk rätt i enlighet med lagvalsförordnandet då ska tillämpas på arvet.

I vilka fall är det enligt svensk rätt obligatoriskt att förordna om särskild dödsboförvaltning?

En första förutsättning för att de särskilda reglerna om utseende av och befogenheter för boutredningsmän i artikel 29 ska vara tillämpliga är att det enligt domstolslandets lag är *obligatoriskt att utse boutredningsman* eller att detta är obligatoriskt på begäran. Även om det i praktiken ofta sker genom samma beslut bör inledningsvis anmärkas att själva förordnandet om särskild dödsboförvaltning, dvs. avträdande av boets förvaltning av boutredningsman och utseende av boutredningsman är två olika beslut, som inte nödvändigtvis behöver fattas samtidigt.⁴³ Skrivningen i artikel 29 bör dock rimligen förstås som att det fordras att domstolslandets lag uppställer krav på förordnande om särskild dödsboförvaltning av boutredningsman.

Enligt 19 kap. 1 § ärvdabalken är det obligatoriskt att förordna om att egendomen ska avträdas till förvaltning av boutredningsman och utse någon att i sådan egenskap handha förvaltningen på begäran av dödsbodelägare. Också den som erhållit legat eller äger föra talan om fullgörande av ändamålsbestämmelse kan, när det anses nödvändigt för legatets eller ändamålsbestämmelsens verkställande, begära förordnande av boutredningsman. Boutredningsman ska vidare förordnas på begäran av borgenär eller den som står ansvar för betalning av skuld efter den döde om det måste antas att dödsboet är på obestånd eller

⁴³ Wallin och Lind, Ärvdabalken Del II. Boutredning och arvskifte, försäkringar m.m. (version den 1 februari 2013, femte upplagan med tillägg och ändringar, Zetee), kommentaren till 19 kap. 1 § ärvdabalken.

att sökandens rätt eljest äventyras. Är dödsbodelägare eller den som erhållit legat omyndig eller har enligt 11 kap. 3, 4, eller 7 § föräldrabalken god man eller förvaltare förordnats för honom, ska dödsboet avträdas till förvaltning av boutredningsman, om överförmyndaren begär det och rätten finner skäl till det.

Som närmare redogörs för i kapitel 13 föreslår jag att en bestämmelse motsvarande den i 2 kap. 3 § IDL om förordnande av boutredningsman efter anmälan av socialnämnden tas in i den lag som kompletterar arvsförordningen. Den föreslagna bestämmelsen tar sikte på provisoriska åtgärder som får vidtas i en medlemsstat enligt domstolslandets lag, även om en domstol i en annan medlemsstat är behörig att pröva målet i sak enligt arvsförordningen (se artikel 19).

I övrigt har jag inte funnit skäl att föreslå kompletterande bestämmelser till arvsförordningen om i vilka fall det är obligatoriskt att utse en boutredningsman.

Oberoende boutredningsman

Även om arvsförordningen hänvisar till domstolslandets lag för bedömning av i vilka situationer det är obligatoriskt att utse boutredningsman följer av artikel 29.1 att det i första hand är den på arvet tillämpliga lagen som styr *vem som kan utses till boutredningsman*. Sålunda föreskrivs att den eller de boutredningsmän som utses enligt artikel 29 ska vara den eller de personer som har rätt att vara testamentsexekutorer för den avlidne och/eller vara boutredningsmän enligt den lag som är tillämplig på arvet. Om den på arvet tillämpliga lagen inte innehåller föreskrifter om boutredningsmän i form av personer som inte är förmånstagare får domstolarna i den medlemsstat där boutredningsmannen ska utses emellertid utse en utomstående boutredningsman enligt sin egen lagstiftning. För utseende av en utomstående boutredningsman enligt domstolslandets egna lagstiftning fordras för det första att domstolslandets lag kräver det *och* att det rör sig om 1) en allvarlig intressekonflikt mellan förmånstagarna eller mellan förmånstagarna och borgevärerna eller andra personer som har stått som garantier för den avlidnes skulder, 2) oenighet bland förmånstagarna med avseende på boutredningsuppdraget eller 3) ett komplicerat dödsbo att förvalta på grund av typen av tillgångar.

Enligt 19 kap. 3 § ärvdabalken ska val av boutredningsman träffas så att uppdraget kan förväntas bli utfört med den insikt som

boets beskaffenhet kräver. Särskilt avseende ska fästas vid förslag av dem, vilkas rätt är beroende av utredningen. Det finns inget som hindrar att dödsbodelägare, dvs. en efterlevande sambo eller make, arvinge eller universell testamentstagare utses till boutredningsman. I 19 kap. 3 § andra stycket ärvdabalken anges uttryckligen att delägare må förordnas till boutredningsman. Om en testamentsexekutor är utsedd, ska denne enligt sistnämnda bestämmelse tredje stycket förordnas till boutredningsman såvida inte särskilda skäl talar mot det. Att det enligt ärvdabalken i första hand är dödsbodelägarna som har rätt att förvalta kvarlåtenskapen följer av att de, också sedan dödsboet avträtts till förvaltning av boutredningsman och en boutredningsman förordnats, gemensamt kan begära att boet inte längre ska förvaltas av boutredningsman, med följd att förvaltningen återgår till delägarna (19 kap. 6 § ärvdabalken). Föreligger en sådan begäran från samtliga dödsbodelägare ska rätten med boutredningsmannens entledigande förordna att boet inte längre ska stå under särskild dödsboförvaltning, såframt det kan ske utan fara för någon vars rätt är beroende av utredningen. Det sagda gäller inte om viss egendom enligt testamente ska vara undantagen delägarnas förvaltning och boutredningsman på grund därav utsetts. Är testamentsexekutor förordnad till boutredningsman krävs dennes samtycke för ett entledigande.

Även om ärvdabalken inte uttryckligen uppställer något krav på att den som förordnas som boutredningsman är oberoende följer det av de intressen som ska beaktas vid förordnandet att så blir fallet när det finns oenighet bland dödsbodelägarna eller annars finns skäl för att en oberoende boutredningsman bör utses.

När särskild dödsboförvaltning anordnats för egendom efter någon som vid sin död inte hade hemvist i riket får enligt 2 kap. 4 § IDL inte till boutredningsman utses dödsbodelägare eller annan vars rätt är beroende av utredningen och förvaltningen inte övertas av delägare. Som närmare redogörs för i kapitel 13 anser jag att en bestämmelse om krav på oberoende boutredningsman bör finnas kvar i den lag som kompletterar arvsförordningen.

Min bedömning är att befintliga bestämmelser i svensk materiell rätt är tillräckliga för det fall den lag som är tillämplig på arvet inte innehåller föreskrifter om befogenheter som är tillräckliga för att bevara dödsboets tillgångar eller skydda borgenärernas rättigheter eller rättigheterna för andra personer som har stått som garant för den avlidnes skulder.

Tingsrättens beslut

I tingsrättens beslut om förordnande av förvaltning av boutredningsman och utseende av boutredningsman anges enligt gällande svensk rätt inga andra villkor för boutredningsmannens förvaltning än en erinran om den redovisningsskyldighet som åvilar boutredningsmannen.

En boutredningsman (utsedd enligt den på arvet tillämpliga lagen eller *lex fori*) ska i första hand utöva de befogenheter som följer av den på arvet tillämplig lagen (artikel 29.2 första stycket). Som redovisats ovan får domstolen i beslutet fastställa specifika villkor för utövande av sådana befogenheter. Det är svårt att se på vilket sätt det är tänkt att tingsrätten närmare ska kunna fastställa villkor för en boutredningsmans befogenheter enligt den utländska lagen. Följer boutredningsmannens befogenheter av den på arvet tillämpliga lagen kan man dock tänka sig att tingsrätten i beslutet erinrar om att boutredningsmannens befogenheter följer av den utländska lagen.

När den på arvet tillämpliga lagen inte innehåller föreskrifter om befogenheter som är tillräckliga för att bevara dödsboets tillgångar eller skydda borgenärers rättigheter eller andra personer som har stått garanter för den avlidnes skulder får den utseende domstolen besluta att tillåta att boutredningsmannen utövar s.k. kvarstående befogenheter enligt *lex fori* och i beslutet fastställa specifika villkor för utövandet av sådana befogenheter (artikel 29.2 andra stycket). Om den på arvet tillämpliga lagen är lagen i en tredjestat får domstolen också, i undantagsfall, besluta att ge boutredningsmannen samtliga befogenheter enligt *lex fori* (artikel 29.3 första stycket). I praktiken bör föreskrifterna i arvsförordningen om att domstolen får besluta att ge boutredningsmannen tillstånd att utöva befogenheter enligt *lex fori* förutsätta ett yrkande om detta från den som ansöker om boutredningsman eller, om boutredningsmannaförvaltning redan har anordnats, från boutredningsmannen. Tingsrätten bör inte åläggas att, inför beslutet om förordnande av förvaltning av boutredningsman, *ex officio* undersöka om innehållet i den utländska rätten är tillräckligt för att bevara dödsboets tillgångar etc. Mot bakgrund av att ansökan om boutredningsmannaförvaltning vanligen görs av dödsbodelägare kan det i praktiken förväntas bli så att frågan om att kunna utöva boutredningsbefogenheter enligt svensk rätt uppkommer först efter att boutredningsmannen har påbörjat sitt arbete, dvs. först efter det att beslutet om boutred-

ningsman fattats. Den utsedde boutredningsmannen bör i en sådan situation genom anmälan till den tingsrätt som förordnat om särskild dödsboförvaltning kunna utverka ett beslut om tillstånd att utöva befogenheter enligt svensk rätt.

7.3.5 Testamenten och arvsavtal (artiklarna 24–26 i arvsförordningen)

Bedömning: Genom artiklarna 24–26 i arvsförordningen ersätts bestämmelserna i 1 kap. 3, 5, 6 och 7 §§ IDL. Det saknas utrymme för att i kompletterande bestämmelser till arvsförordningen behålla regler av motsvarande innebörd.

Behörighet att upprätta och återkalla testamente

Tillämplig lag för bedömande av behörighet att upprätta eller återkalla testamente regleras enligt gällande rätt i 1 kap. 3 § IDL. Med behörighet avses att testator dels ska ha uppnått en viss ålder (enligt 9 kap. 1 § ärvdabalken myndighetsålder), dels vara i sådant sinnestillstånd att han förstår innebörden av förordnandet.⁴⁴ Enligt bestämmelsen ska frågan bedömas enligt lagen i testators medborgarskapsland när rättshandlingen företogs. Andra meningen i 1 kap. 3 § IDL tar sikte på situationen att en person när rättshandlingen företogs enligt den då tillämpliga lagen var behörig att upprätta ett testamente, men att denne senare byter medborgarskap och han enligt den nya tillämpliga lagen inte är behörig att återkalla förordnandet. Enligt 1 kap. 3 § andra meningen IDL ska i en sådan situation en återkallelse ändå vara gällande här om testator enligt lagen i sitt förra medborgarskapsland fortfarande var behörig att återkalla testamentet.

Frågan om tillämplig lag för bedömande av den materiella giltigheten av förordnanden av kvarlåtenskap som inte är arvsavtal regleras i artikel 24. Artikel 24 ska läsas tillsammans med artikel 26 som anger vilka frågor som är att hänföra till den materiella giltigheten och sålunda faller in under artikel 24. Till den materiella giltigheten hör till att börja med frågor som rör kapaciteten⁴⁵ hos den person

⁴⁴ Bergquist, Internationell arvs- och bodelningsrätt. En kommentar, s. 48.

⁴⁵ Med kapacitet torde inte avses annan innebörd än behörighet.

som upprättar förordnandet om kvarlåtenskap att upprätta ett sådant förordnande (artikel 26.1 a).

Bestämmelsen i 1 kap. 3 § första meningen IDL ersätts i dess helhet av lagvalsbestämmelsen i artikel 24 som innebär att behörigheten ska bedömas antingen enligt lagen i testators hemviststat vid förordnandet, såvida denne inte hade uppenbart närmare anknytning till en annan stat, eller enligt lagen i testators medborgarskapsland om denne särskilt förordnat om lagval. Genom artikel 26.2 ersätts också bestämmelsen i 1 kap. 3 § andra meningen IDL. Arvsförordningens reglering innebär i detta sammanhang mer långtgående förutsättningar för testators behörighet att återkalla eller ändra förordnanden om kvarlåtenskap. Enligt artikel 26.2 ska en senare ändring av den tillämpliga lagen inte påverka personens behörighet att ändra eller återkalla ett förordnande. Avgörande för bedömningen av om återkallelsen är materiellt giltig är sålunda endast om testator hade behörighet att göra det ursprungliga förordnandet; en senare ändring av den inhemska tillämpliga lagen eller tillämplig lag på grund av t.ex. ändrat hemvist påverkar inte behörigheten att återkalla eller ändra.

Testamente – ogiltighet på grund av förordnandets innehåll

Frågan om tillämplig lag för bedömningen om ett testamente är ogiltigt på grund av sitt innehåll regleras enligt gällande rätt i 1 kap. 5 § IDL. Lagrummet kan bland annat tillämpas på frågor om speciella inskränkningar för vissa personer som kunnat utöva ett obehörigt inflytande på testator, t.ex. läkare, präst och advokat.⁴⁶ Huruvida frågan om ett testamente som inkräktar på en laglott ska vara att hänföra till 1 kap. 5 § IDL eller 1 kap. 1 § IDL torde vara oklart.⁴⁷ I arvsförordningens ingress anges att tillämplig lag för bedömning av bland annat tillåtligheten och den materiella giltigheten för ett förordnande om kvarlåtenskap inte bör påverka rättigheterna för en person som enligt den lagstiftning som är tillämplig på arvet har rätt till laglott eller en annan rätt som denne inte kan fråntas av den person vars kvarlåtenskap det gäller (punkten 50). Härigenom torde stå klart att tillämplig lag för bedömning av de rättigheter som tillkommer personer som har rätt till bland annat laglott ska vara den på arvet tillämpliga lagen enligt artikel 21 eller 22. Däremot omfattar

⁴⁶ NJA II 1938 s. 214.

⁴⁷ Bergquist, Internationell arvs- och bodelningsrätt. En kommentar, s. 53.

artikel 24 tillämplig lag för frågan om de särskilda skäl som förhindrar den person som upprättar förordnandet att gynna vissa personer eller som förhindrar en person att motta arvsegendom från den person som upprättar förordnandet (artikel 26.1 b). I 1 kap. 5 § IDL regleras också frågan om tillämplig lag beträffande frågan om giltigheten av förordnanden rörande fast egendom till förmån för ofödda. Tillämplig lag för sådana förordnanden torde också omfattas av artikel 24. Artiklarna 24 och 26.1 b) motsvarar alltså 1 kap. 5 § IDL och något utrymme för att i nationell rätt behålla en regel av motsvarande innebörd som 1 kap. 5 § IDL finns inte.

Testamente – ogiltighet på grund av testators sinnestillstånd etc.

I 1 kap. 6 § IDL regleras vilket lands lag som ska tillämpas på frågan om ett testamentsförordnande eller ett återkallande av testamente är ogiltigt på grund av testators sinnestillstånd eller på grund av svek, villfarelse, tvång eller annan otillbörlig påverkan. De situationer som avses i bestämmelsen är de som regleras i 13 kap. 2 och 3 §§ ärvdabalken. Vid tillämpning av artikel 24 ska till den materiella giltigheten hänföra sig frågor som rör bedrägeri, olaga tvång, misstag och andra frågor gällande samtycket eller avsikten hos den person som upprättar förordnandet (artikel 26.1 e). Lagvalsreglerna i 1 kap. 6 § IDL ersätts sålunda av bestämmelsen om tillämplig lag i artikel 24.

Som redogjorts för ovan regleras tillämplig lag för frågan om behörighet att ärva (1 kap. 9 § IDL) och frågan om förverkande av rätt att ta testamente (1 kap. 10 § IDL) inte av artikel 24 utan enligt artikel 21 (artikel 23.2 c och d).

Arvsavtal och gåva för dödsfalls skull

Enligt 1 kap. 7 § första stycket IDL ska frågan om bindande verkan av arvsavtal med arvlåtaren eller av gåva för dödsfalls skull prövas enligt lagen i det land i vilket arvlåtaren var medborgare när rätts handlingen företogs. Tillämplig lag för bedömande av tillåtlighet och materiell giltighet av arvsavtal regleras i artikel 25 i arvsförordningen och artikeln ersätter 1 kap. 7 § första stycket IDL.

Har någon i fråga om rätt på grund av arv eller testamente efter den som ännu lever träffat avtal med annan än denne är det enligt 1 kap. 7 § andra stycket IDL inte i något fall gällande här. Sådana avtal är ogiltiga enligt 17 kap. 1 § ärvdabalken och i förarbetena till IDL anges att ordre public-synpunkten i dessa fall har ansetts så stark att avtalen generellt inte accepteras i Sverige.⁴⁸

Artikel 25.3 stadgar rätt för parterna att välja att prövningen av om arvsavtalet är tillåtligt och materiellt giltigt ska regleras av den lag som den person eller en av de personer vilkas kvarlåtenskap berörs kunde ha valt i enlighet med artikel 22 (lagvalsförordnande), dvs. medborgarskapslandets lag. Det förhållande att förordningen innehåller en särskild bestämmelse som ger parterna möjlighet att välja lag för detta fall kan innebära att arvsavtal som inte skulle vara giltiga enligt svensk rätt kan vara det enligt utländsk materiell arvsrätt. Det kan också vara så att definitionen av arvsavtal görs annorlunda i utländsk rätt. Bestämmelsen i 17 kap. 1 § ärvdabalken är t.ex. inte direkt tillämplig på avtal som innebär en överlåtelse av efterarvsrätt. Avtalet träffas först efter arvlåtarens död och är alltså inte att betrakta som ett sådant arvsavtal som avses i 17 kap. 1 § ärvdabalken. I förarbetena till bestämmelsen anges att en analogisk tillämpning av 17 kap. 1 § ärvdabalken kan vara aktuellt på ett sådant avtal av hänsyn till den efterlevande maken.⁴⁹ Dock lämnar också motivuttalandena utrymme för att förhållandena kan vara sådana att avtalet inte bör underkännas och det överlämnas åt rättstillämpningen att avgöra om skäl för en analogisk tillämpning av lagrummet föreligger eller inte. Vidare kan man tänka sig andra typer av avtal som rör arv men som inte skulle definieras som arvsavtal i den mening som avses i 17 kap. 1 § ärvdabalken. En situation som t.ex. inte omfattas av förbudet i 17 kap. 1 § ärvdabalken är att bröstarvingar efter den först avlidne makens död ingår avtal om arv efter denne. Sådana avtal är inte föremål för någon reglering i svensk rätt och synes så länge avtalet avser deras inbördes kvotdelar och inte enskilda egendomsobjekt kunna godtas. Även avtal mellan efterarvingar och efterlevande make godtas i den mån det avser fastställande av andelstalen för efterarvet.

I arvsförordningens ingress anges också att skälet till bestämmelsen om tillämplig lag beträffande arvsavtal, som är en typ av förordnande om kvarlåtenskap, är att medlemsstaterna har olika bestämmelser när det gäller tillåtligheten och godkännandet av

⁴⁸ NJA II 1938 s. 216.

⁴⁹ NJA II 1930 s. 408–412; NJA II 1958 s. 147.

sådana avtal. Bestämmelserna om tillämplig lag för arvsavtals tillåtlighet och materiella giltighet avser att göra det lättare att få arvsrättigheter till följd av ett sådant avtal godkända i medlemsstaterna (punkten 49). Med hänsyn till det nyss anförda vore det oförenligt med arvsförordningens syfte att redan i förväg i inhemsk lagstiftning underkänna avtal oavsett vad den utländska lagen stadgar. Mot denna bakgrund kan inte heller en bestämmelse motsvarande 1 kap. 7 § andra stycket IDL behållas i den kompletterande lagen. Frågan om bestämmelser i en utländsk lag anses uppenbart oförenliga med grunderna för den svenska rättsordningen får bedömas utifrån arvsförordningens bestämmelse om ordre public (artikel 35).

7.3.6 Formell giltighet för testamenten och andra skriftliga förordnanden om kvarlåtenskap (artikel 27 i arvsförordningen)

Bedömning och förslag: Den svenska regleringen om tillämplig lag för att bedöma huruvida ett testamentariskt förordnande är formellt giltigt grundas på 1961 års Haagkonvention. En bestämmelse av motsvarande innebörd som 1 kap. 4 § IDL tas in i kompletterande lagstiftning till arvsförordningen.

Sverige har ratificerat 1961 års Haagkonvention om lagkonflikter i fråga om formen för testamentariska förordnanden. Konventionen har införlivats genom 1 kap. 4 § IDL.⁵⁰ Sistnämnda bestämmelse gäller gentemot alla länder och inte bara gentemot de länder som ändrat sin lagstiftning i enlighet med 1961 års Haagkonvention.⁵¹ Eftersom Sverige med stöd av artikel 75.1 kommer att fortsätta att tillämpa 1961 års Haagkonvention i stället för artikel 27 i arvsförordningen bör bestämmelsen i 1 kap. 4 § IDL behållas i kompletterande lagstiftning till arvsförordningen.

Undantaget för tillämpning av 1961 års Haagkonvention avser formen för testamentariska förordnanden. Tillämplig lag för be-

⁵⁰ Prop. 1973:175 s. 27 f.

⁵¹ Bergquist, Internationell arvs- och bodelningsrätt. En kommentar, s. 50. 41 stater har anslutit sig till 1961 års Haagkonvention och bland EU:s medlemsstater är förutom Sverige är Belgien, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Polen, Portugal, Spanien, Storbritannien, Tyskland och Österrike parter av konventionen. Konventionen har ratificerats av samtliga nämnda medlemsstater, utom Italien och Portugal som endast undertecknat densamma.

dömande av den formella giltigheten av andra skriftliga förordnanden om kvarlåtenskap än testamenten, gemensamma testamenten och återkallelser av testamenten ska bestämmas enligt artikel 27 i arvsförordningen. Därmed blir artikel 27 i arvsförordningen tillämplig på frågan om ett arvsavtals formella giltighet. Anknätningskriterierna för tillämplig lag vid bedömande av om ett testamente uppfyller formföreskrifter i artikel 27 motsvarar de i 1 kap. 4 § IDL.

7.3.7 Särskilda regler för viss egendom (artikel 30 i arvsförordningen)

Bedömning: 1 kap. 2 § IDL ersätts av artikel 30 i arvsförordningen. Det saknas utrymme för att, i den lag som kompletterar arvsförordningen, behålla en bestämmelse av motsvarande innehåll.

I 1 kap. 2 § IDL finns en lagvalsregel som tar sikte på fast egendom som regleras av särskilda successionsrättsliga regler, såsom t.ex. fideikommiss eller s.k. stamgods.⁵² I fråga om arvsrätt till sådan egendom tillämpas enligt IDL lagen i det land där fastigheten är belägen (*lex rei sitae*). I artikel 30 finns en bestämmelse om tillämplig lag för viss typ av fast egendom, vissa företag eller andra särskilda kategorier av tillgångar. Enligt sistnämnda artikel får lagen där egendomen är belägen tillämpas i den mån den innehåller särskilda regler som med hänsyn till ekonomiska, familjerättsliga eller sociala förhållanden fastställer begränsningar för eller påverkar arvet beträffande den nu aktuella egendomen. Som redogjorts för ovan (se avsnitt 7.2.4) är den nu aktuella bestämmelsen i arvsförordningen avsedd att tillämpas restriktivt. Artikel 30 ersätter bestämmelsen i 1 kap. 2 § IDL.

⁵² NJA II 1938 s. 211 f.

7.3.8 Arv där arvinge saknas (artikel 33 i arvsförordningen)

Förslag: Om det enligt den på arvet tillämpliga lagen saknas arvinge eller testamentstagare, beträffande hela eller delar av kvarlåtenskapen, ska egendom som finns här i Sverige tillfalla Allmänna arvsfonden. En bestämmelse härom tas in i den lag som kompletterar arvsförordningen.

Enligt 1 kap. 11 § IDL tillfaller utländsk medborgares egendom här i landet – oavsett om denne hade hemvist här eller inte – Allmänna arvsfonden om den avlidne saknar arvingar eller testamentstagare samt lagen i den avlidnes medborgarskapsland anger att egendomen skulle tillfalla staten, kommun, allmän fond eller inrättning. Om det inte finns någon annan arvinge och den avlidne inte upprättat ett testamente till förmån för någon annan ska arvet enligt 5 kap. 1 § ärvdabalken tillfalla Allmänna arvsfonden. Närmare bestämmelser om Allmänna arvsfonden finns i lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden och förordning (2004:484) om Allmänna arvsfonden.

Om det enligt den lag (som enligt arvsförordningen) är tillämplig på arvet saknas arvinge eller testamentstagare som utsetts i ett förordnande om kvarlåtenskapens samtliga tillgångar ska enligt artikel 33 den anvisade lagen inte utesluta rätten för en medlemsstat eller enhet som den medlemsstaten utsett i detta syfte att i enlighet med sin nationella lagstiftning överta den del av kvarlåtenskapen som är belägen på dess territorium, under förutsättning att borgenärerna har rätt att kräva att deras fordringar tillgodoses från alla tillgångar som ingår i kvarlåtenskapen. I arvsförordningens ingress anges att lagstiftningen för att hantera arv när arvinge eller testamentstagare saknas ser olika ut i olika länder. Enligt vissa länders lagstiftning kan t.ex. staten i en sådan situation göra anspråk på arvet i egenskap av arvinge, oberoende av var tillgångarna är placerade. I andra länder gäller att staten endast kan överta de tillgångar som är belägna på det egna territoriet (punkten 56). Mot denna bakgrund föreskrivs i arvsförordningen att den lag som är tillämplig på arvet inte bör utesluta att en medlemsstat i enlighet med sin egen lag får överta de tillgångar som är belägna på det egna territoriet. Som närmare redogjorts för i avsnitt 3.3.1 är Allmänna arvsfondens rätt enligt svensk rätt en arvsrätt och inte ett ur statens höghetsrätt härstammande anspråk på herrelös egendom.

Om det enligt den på arvet tillämpliga lagen saknas arvinge eller testamentstagare, beträffande delar eller hela kvarlåtenskapen, ska egendom som finns i Sverige tillfalla Allmänna arvsfonden. En bestämmelse härom bör tas in i den lag som kompletterar arvsförordningen.

7.3.9 Ordre public (artikel 34 i arvsförordningen)

Bedömning: Genom artikel 34 ersätts 1 kap. 12 § IDL. Något utrymme eller behov av att, i den lag som kompletterar arvsförordningen, behålla en regel motsvarande 1 kap. 12 § IDL finns inte.

En bestämmelse om ordre public finns i 1 kap. 12 § IDL. Bestämmelsen i IDL ersätts i dess helhet av artikel 34.

7.3.10 Stater med fler än en rättsordning (artiklarna 36 och 37 i arvsförordningen)

Bedömning: Artiklarna 36 och 37 ersätter 3 kap. 1 § IDL. Något utrymme för att, i den lag som kompletterar arvsförordningen, behålla bestämmelser av motsvarande innebörd finns inte.

Gällande regler för vilket lands lag som ska tillämpas om det inom ett och samma land finns flera gällande rättssystem finns i 3 kap. 1 § IDL. Om lagen i en främmande stat ska tillämpas på grund av någons medborgarskap och det i den staten finns flera gällande rättssystem anger 3 kap. 1 § IDL att lösningen i första hand ska sökas enligt det landets interna lagvalsregler. Saknas interna lagvalsregler tillämpas lagen i det rättssystem till vilket personen hade närmast anknytning. I t.ex. USA finns olika arvsregler i de olika delstaterna. Närmast anknytning anses vanligen föreligga i förhållande till rättssystemet i den delstat där den avlidne hade hemvist.⁵³

Bestämmelsen i 3 kap. 1 § IDL motsvaras av artiklarna 36 och 37 i arvsförordningen. Medan bestämmelsen i IDL enbart omfattar fall

⁵³ Bergquist, Internationell arvs- och bodelningsrätt. En kommentar, s. 97.

då utländsk lag ska tillämpas på grund av någons medborgarskap i en stat med flera gällande rättssystem, omfattar artikel 36 samtliga fall då förordningens bestämmelser om tillämplig lag hänvisar till lagen i en stat omfattande flera territoriella enheter med sinsemellan olika rättsordningar. Liksom IDL hänvisar arvsförordningen till att lagkonflikten i första hand ska lösas i enlighet med statens interna lagvalsregler. Om interna lagvalsregler saknas ska, när den avlidnes hemvist anges som anknytningskriterium för tillämplig lag, detta förstås som en hänvisning till den territoriella enhet där den avlidne hade hemvist vid sin död (artikel 36.2 a). När den avlidnes nationalitet är anknytningsfaktor för tillämplig lag och interna lagvalsregler saknas ska det förstås som en hänvisning till lagen i den territoriella enhet till vilken den avlidne hade den närmaste anknytningen (artikel 36.2 b). Om interna lagvalsregler saknas ska varje hänvisning till en stats lag för fastställande av tillämplig lag i enlighet med annan bestämmelse i arvsförordningen som anger andra omständigheter som anknytningskriterier förstås som en hänvisning till lagen i den territoriella enhet där dessa omständigheter föreligger (artikel 36.2 c).

Arvsförordningen innehåller också en bestämmelse för lagkonflikter avseende olika kategorier av personer i stater med mer än en rättsordning (artikel 37). Härmed avses t.ex. länder med olika lagar för personer med olika religiös tillhörighet. Även sådana konflikter ska i första hand lösas i enlighet med landets interna lagvalsregler. Saknas interna lagvalsregler ska den rättsordning eller det regelverk som den avlidne hade närmast anknytning till tillämpas.

Bestämmelserna i artikel 36 och 37 ersätter 3 kap. 1 § IDL. Något utrymme för att i nationell rätt behålla en regel med motsvarande innebörd som 3 kap. 1 § IDL finns inte.

8 Erkännande och verkställighet

8.1 Erkännande, verkställbarhet och verkställighet av domar

8.1.1 Inledning

I arvsförordningens fjärde kapitel (artiklarna 39–58) finns bestämmelser om domars erkännande, verkställbarhet och verkställighet.

8.1.2 Erkännande

En dom som meddelats i en medlemsstat ska enligt arvsförordningen, utan något särskilt förfarande, erkännas i övriga medlemsstater (artikel 39.1). Motsvarande bestämmelse om erkännande finns i Bryssel I-förordningen (artikel 33.1), 2012 års Bryssel I-förordning (artikel 36.1) och underhållsförordningen (artiklarna 17.1 och 23.1).¹

I detta sammanhang bör erinras om att arvsförordningen definierar en *dom* som varje arvsrättsligt avgörande som har meddelats av en *domstol* i en medlemsstat oavsett dess rubricering, såsom domstolstjänstemans beslut i fråga om rättegångskostnader (artikel 3.1 g). Arvsförordningens domstolsbegrepp är vidare än det gängse vilket innebär att också en skiftesman som inte är delägare i dödsboet är att betrakta som domstol i arvsförordningens mening. Innebörden av det anförda är att ett tvångsskifte som förrättats av en oberoende skiftesman, eller av en boutredningsman eller en testamentsexekutor i deras egenskap av sådan skiftesman också är att betrakta som en dom i arvsförordningens mening (se

¹ Underhållsförordningen innehåller två alternativa förfaranden för erkännande och verkställighet beroende av om ursprungsmedlemsstaten är bunden av 2007 års Haagprotokoll eller inte.

närmare kapitel 5). Ska arvskiftet erkännas här ska det inte göras någon prövning av skiftets giltighet.²

Även om ett arvskifte kan erkännas bör uppmärksammas att ett arvskifte inte kan bli föremål för verkställighet. En arvskifteshandling utgör inte en exekutionstitel (jfr 3 kap. 1 § utsökningsbalken). Den som vid en förrättning fått sig tillagd egendom som finns i någon annans besittning är sålunda om inte egendomen utlämnas frivilligt hänvisad till att, med åberopande av arvskiftet, föra talan vid domstol om egendomens utfående. Förs klandertalan mot arvskiftet krävs att domen har karaktären av en fullgörelsedom för att den ska kunna verkställas. Rättsfallet NJA 1985 s. 140 gällde frågan huruvida utmätning kunde ske på grund av en dom rörande klander av bodelning. Klanderprocessen hade enbart gällt att inom ramen för själva bodelningen fastställa fördelningen av egendom och vilken skifteslikvid som skulle utgå. I överensstämmelse med hur talan utformats innehöll inte domen något åläggande för part att betala skifteslikvid eller annan ersättning. Enligt Högsta domstolen utgjorde inte domen en verkställbar exekutionstitel. I de fall en klanderprocess enbart gäller att inom ramen för själva bodelningen eller arvskiftet fastställa fördelningen av egendom och vilken skifteslikvid som ska utgå utgör alltså domen, lika lite som själva bodelningen eller arvskiftet, en verkställbar exekutionstitel. För att en dom avseende klander ska få karaktären av en fullgörelsedom med innebörd att den kan verkställas fordras att klandertalan kombineras med ett yrkande om fullgörelse och att domslutet innefattar en betalningsförpliktelse eller liknande. I rättsfallet NJA 2008 s. 792 hade visserligen klandertalan ursprungligen endast syftat till att få till stånd en ändring av bodelningen men eftersom parterna under klandermålets handläggning träffat en förlikning innefattande förpliktande för den ena parten att senast ett visst angivet datum utge skifteslikvid till den andra parten ansågs den stadfästa förlikningen kunna verkställas.

Om erkännandefrågan är omtvistad kan den part som hävdar att domen ska erkännas få erkännandefrågan avgjord genom det exekvaturförfarande som föreskrivs som förutsättning för verkställighet (artikel 39.2, se närmare nedan om exekvaturförfarandet). Arvsförordningen innebär emellertid inte att en tvistig fråga om erkännande alltid måste prövas enligt ett särskilt exekvaturförfarande. När erkännandefrågan uppkommer som en prejudiciell fråga

² Jfr NJA II 1938 s. 251.

vid en domstol i en medlemsstat får den domstolen enligt arvsförordningen avgöra frågan om erkännande (artikel 39.3). Så kan vara fallet när ett rättsförhållande som har fastställts i en utländsk dom är av prejudiciell betydelse i en rättegång i Sverige. Bestämmelsen innebär att om en part i en svensk rättegång gör gällande att en utländsk dom inte ska erkännas här och den utländska domen rör en fråga som är av betydelse för den svenska domstolens prövning, är den svenska domstolen behörig att pröva om ett erkännande ska vägras.

Motsvarande bestämmelser om erkännande finns i Bryssel I-förordningen (artikel 33), 2012 års Bryssel I-förordning (artikel 36) och i underhållsförordningen beträffande domar meddelade i en medlemsstat som inte är bunden av 2007 års Haagprotokoll (artikel 23).³

En dom som har meddelats i en medlemsstat får enligt artikel 41 i arvsförordningen inte omprövas i sak, men erkännande kan under vissa omständigheter vägras. Erkännande får vägras när ett erkännande uppenbart strider mot grunderna för rättsordningen (ordre public) i erkännandestaten, när domen är en tredsdom och svaranden inte i tillräcklig tid delgivits stämningsansökan eller motsvarande handling (såvida inte denne haft möjlighet att överklaga domen men underlåtit detta), när domen är oförenlig antingen med en dom som har meddelats i ett mål mellan samma parter i erkännandestaten eller en dom som tidigare meddelats i en annan medlemsstat eller i en tredjestat (artikel 40).

Motsvarande bestämmelser om att domen inte får omprövas i sak, men att erkännande i vissa fall kan vägras finns i Bryssel I-förordningen (artiklarna 34–36) samt 2012 års Bryssel I-förordning (artiklarna 52 och 45). För underhållsförordningen gäller som angetts ovan olika regler beroende på om domen meddelats i en medlemsstat som är bunden av 2007 års Haagprotokoll eller inte. För samtliga domar föreskrivs dock enligt underhållsförordningen att omprövning inte får ske i sak (artikel 42). För domar meddelade i en stat som inte är bunden av 2007 års Haagprotokoll finns också bestämmelser om att erkännande under vissa omständigheter kan vägras (artikel 24).

³ För domar meddelade i en medlemsstat som är bunden av 2007 års Haagprotokoll finns det (jfr dock övergångsbestämmelser) enligt underhållsförordningen inget krav på exekvaturförfarande och det är enligt förordningen inte möjligt att motsätta sig domens erkännande (artikel 17.1). Däremot finns enligt underhållsförordningen en möjlighet att ansöka om förnyad prövning av domen (artikel 19).

I artikel 42 i arvsförordningen finns en bestämmelse om vilandeförklaring av mål som rör erkännande, om det i ursprungsmedlemsstaten begärts ändring av domen. Görs det vid en domstol i en medlemsstat gällande att en dom som har meddelats i en annan medlemsstat ska erkännas, får domstolen låta handläggningen av målet vila, om ändring i domen har sökts genom ordinära rättsmedel i ursprungsstaten. I Bryssel I-förordningen finns en motsvarande bestämmelse (artikel 37). I 2012 års Bryssel I-förordning anges att domstolen i en sådan situation helt eller delvis får avbryta handläggningen (artikel 38 a). Också underhållsförordningen innehåller, beträffande domar som har meddelats i en medlemsstat som inte är bunden av 2007 års Haagprotokoll, en bestämmelse om vilandeförklaring av mål som rör erkännande (artikel 25). Bestämmelsen om vilandeförklaring i underhållsförordningen skiljer sig dock från arvsförordningen (och de båda Bryssel I-förordningarna) på så vis att den anger att domstolen *ska* låta handläggningen vila.

8.1.3 Verkställbarhet

För att en dom ska kunna verkställas i en annan medlemsstat än den där den har meddelats krävs enligt arvsförordningen att domen genom ett s.k. exekvaturförfarande av behörig domstol i verkställighetslandet har förklarats verkställbar där (artikel 43). Motsvarande bestämmelse finns i Bryssel I-förordningen (artikel 38). Som nämnts ovan innehåller underhållsförordningen (såvitt gäller domar meddelade i en medlemsstat som är bunden av 2007 års Haagprotokoll) och 2012 års Bryssel I-förordning inte något krav på exekvatur utan domar som har meddelats i en medlemsstat kommer att vara direkt verkställbara i andra medlemsstater (artikel 17 respektive artikel 39). Underhållsförordningen uppställer krav på exekvatur för verkställbarhet av domar som meddelats i en medlemsstat som inte är bunden av 2007 års Haagprotokoll (artikel 26).

Förfarandet för verkställbarhet och exekvatur

Ansökan om verkställbarhet och förklaring om att domen är verkställbar ska ske i enlighet med förfarandet i artiklarna 45–58 i arvsförordningen.

Ansökan om verkställbarhet ska göras vid den domstol eller den behöriga myndighet i den verkställande medlemsstaten som den medlemsstaten har meddelat kommissionen (artikel 45.1).⁴ Den lokala behörigheten ska bestämmas utifrån domicilet för den part mot vilken verkställighet begärs eller utifrån den plats där verkställighet ska ske (artikel 45.2). I artikel 44 anges att domstolen ska tillämpa domstolslandets egna interna lag vid fastställande av om en part har domicil i den verkställande medlemsstaten. Enligt Bryssel I-förordningen (artikel 39) och underhållsförordningen (artikel 27) ska den lokala behörigheten bestämmas av motpartens hemvist eller efter den plats där verkställigheten ska äga rum.⁵

Ansökningsförfarandet ska regleras av lagen i den verkställande medlemsstaten (artikel 46.1). Arvsförordningen innehåller emellertid också regler om förfarandet. Reglerna i nationell rätt gäller därför bara i den mån förordningen inte föreskriver något annat. I artikel 46 anges beträffande förfarandet att sökanden inte får åläggas att ha en postadress eller bemyndigat ombud i den verkställande medlemsstaten. Vidare anges att verkställighetsansökan ska åtföljas av dels en kopia av domen som uppfyller de villkor som är nödvändiga för att dess äkthet ska kunna fastställas, dels ett intyg som anger att domen är verkställbar i ursprungslandet. Intyget ska utfärdas av domstol eller behörig myndighet i ursprungsmedlemsstaten (se artikel 46.3 b jämfört med artikel 43).⁶ Om intyg inte har getts in, kan domstolen eller den behöriga myndigheten bestämma tid inom vilken intyg ska ges in, eller godta en likvärdig handling, eller, om tillgängliga uppgifter kan anses tillräckliga, befria sökanden från skyldigheten att ge in intyg (artikel 47.1). Domstolen kan begära att de ingivna handlingarna översätts (artikel 47.2).

Prövningen i det första skedet av exekvaturförfarandet inskränker sig till en kontroll av att sökanden fullgjort ovan beskrivna formaliteter. Omedelbart sedan kopia av domen och, i förekom-

⁴ Senast den 16 november 2014 ska medlemsstaterna meddela kommissionen namn och kontaktuppgifter för de domstolar och myndigheter som har behörighet att behandla ansökningar om verkställbarhetsförklaring och överklagande av beslut med anledning av sådana ansökningar (artikel 78.1 a).

⁵ I bilaga II, Bryssel I-förordningen hänvisas till att ansökan i Sverige ska göras till Svea hovrätt. Också i de kompletterande bestämmelserna till underhållsförordningen anges att ansökan ska göras till Svea hovrätt. I SOU 2013:63 har föreslagits en generell förflyttning av exekvaturförfaranden från Svea hovrätt till de tingsrätter som enligt 18 kap. 1 § utsökningsbalken och 17 kap. 1 § utsökningsförordningen handlägger överklaganden av Kronofogdemyndighetens beslut i utmättningsärenden.

⁶ Inom ramen för det rådgivande förfarandet ska kommissionen utarbeta ett formulär som ska användas som intyg.

mande fall, intyg getts in ska domen förklaras verkställbar. Någon prövning av eventuella verkställbarhetskinder ska alltså inte göras i detta skede och den part mot vilken verkställighet begärs ska inte ges tillfälle att yttra sig över ansökan (artikel 48). Trots att det inte uttryckligen anges, ankommer det också på exekvaturmyndigheten, att kontrollera att den åberopade domen härrör från en medlemsstat samt faller inom förordningens sakliga och tidsmässiga tillämpningsområde (artiklarna 1 och 84).⁷ Att den åberopade handlingen utgör en dom i den mening som avses i arvsförordningen (artikel 3.1 g) och att domen ifråga är verkställbar i ursprungsmedlemsstaten (artikel 43) torde som regel kunna besvaras med ledning av det intyg som domstol eller behörig myndighet i ursprungsmedlemsstaten utfärdat.

Sökanden ska snarast och i enlighet med det förfarande som anges i lagen i den verkställande medlemsstaten underrättas om det beslut som har meddelats med anledning av ansökan. Verkställbarhetsförklaringen och beslutet ska också delges den part mot vilken verkställighet har begärts (artikel 49).

I huvudsak motsvarande bestämmelser för exekvaturförfarandet finns i Bryssel I-förordningen (artiklarna 38–42) och underhållsförordningen (artikel 28–31). Enligt 2012 års Bryssel I-förordning, artikel 39, är en dom som har meddelats i en medlemsstat och som är verkställbar i den medlemsstaten verkställbar i andra medlemsstater utan att det krävs någon verkställbarhetsförklaring. Bestämmelsen innebär alltså att det enligt den reviderade Bryssel I-förordningen inte längre krävs något exekvaturförfarande i den medlemsstat där domen ska verkställas. Däremot innehåller 2012 års Bryssel I-förordning bestämmelser om ett förfarande för vägran av verkställighet (artiklarna 46–51).

I artikel 50 i arvsförordningen finns bestämmelser om ansökan om ändring av beslutet avseende verkställbarhetsförklaring. Var och en av parterna får ansöka om ändring av beslutet med anledning av ansökan om verkställbarhetsförklaring; dels kan den part mot vilken verkställighet begärs ansöka om ändring av en verkställbarhetsförklaring, dels kan sökanden ansöka om ändring av ett beslut som inte innebär bifall till ansökningen. En verkställbarhetsförklaring får endast ändras eller upphävas på de grunder som anges i artikel 40, dvs. om det finns skäl att vägra erkän-

⁷ Pålsson, Brysselkonventionen, Luganokonventionen och Bryssel I-förordningen, s. 262.

nande (artikel 52). Avgörandet med anledning av en ansökan om ändring får överklagas (artikel 51).⁸

Den domstol som handlägger verkställighetsfrågan sedan ansökan om ändring gjorts eller ett sådant beslut har överklagats ska, efter ansökan av motparten, låta handläggningen av målet vila, om verkställigheten av avgörandet i ursprungsmedlemsstaten skjuts upp på grund av att talan mot domen har förts (artikel 53).

Också Bryssel I-förordningen och underhållsförordningen innehåller bestämmelser om ändring av beslutet med anledning av ansökan om exekvatur (artiklarna 43–46 i Bryssel I-förordningen och artiklarna 32–35 i underhållsförordningen).

Interimistiska åtgärder och partiell verkställbarhet m.m.

Om en dom ska erkännas enligt arvsförordningen kan sökanden, utan föregående verkställbarhetsförklaring, begära interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder, enligt lagen i den verkställande medlemsstaten. En verkställbarhetsförklaring ska automatiskt medföra att säkerhetsåtgärder får vidtas (artikel 54). Innan verkställbarhetsförklaringen vunnit laga kraft eller beslutet meddelats med anledning av talan om ändring får inga andra åtgärder för verkställighet än säkerhetsåtgärder vidtas.

I arvsförordningen finns också en bestämmelse om partiell verkställbarhet. Omfattar en dom flera yrkanden och kan verkställbarhetsförklaring inte meddelas för domen i dess helhet, ska domstolen eller den behöriga myndigheten meddela den i fråga om ett eller flera av dem (artikel 55). Enligt den svenska språkversionen ska domstolen eller den behöriga myndigheten i vissa fall meddela verkställbarhetsförklaring i fråga om ett eller flera av *yrkandena*.⁹ Bestämmelsen om partiell verkställbarhet får antas innebära att en verkställbarhetsförklaring inte behöver avse domen i dess helhet, utan att en verkställbarhetsförklaring också kan avse ett eller flera självständiga anspråk som prövats genom domen.

I artikel 56 finns en bestämmelse om rättshjälp vid ansökan om verkställbarhetsförklaring.

⁸ Sådan talan får endast föras genom det förfarande som den berörda medlemsstaten har meddelat kommissionen i enlighet med artikel 78.

⁹ Samma formulering återfinns i artikel 37 i underhållsförordningen. I den engelska språkversionen av arvsförordningen anges att verkställbarhetsförklaring i vissa fall ska meddelas beträffande en eller flera frågor (matters).

Säkerhet, borgen eller deposition eller liknande får inte krävas av den part som i en medlemsstat ger in en ansökan om erkännande, verkställbarhet eller verkställighet av en dom som meddelats i en annan medlemsstat, på den grunden att denne är utländsk medborgare eller inte har domicil eller hemvist i den verkställande medlemsstaten (artikel 57). Inte heller får avgift eller skatt, beräknad efter tvisteföremålets värde, tas ut i den verkställande medlemsstaten vid ett förfarande som avser en verkställbarhetsförklaring (artikel 58).

I Bryssel I-förordningen (artiklarna 47–52) och underhållsförordningen (artiklarna 36–47) finns i huvudsak motsvarande bestämmelser om intermistiska åtgärder, verkställbarhetsförklaring beträffande delar av domslutet, avgifter, säkerhet och rättshjälp etc.¹⁰

8.2 Officiella handlingar och förlikningar inför domstol

8.2.1 Inledning

Som närmare redogörs för nedan är arvsförordningens regler om verkställighet i huvudsak också tillämpliga på vissa officiella handlingar som är verkställbara i ursprungsmedlemsstaten, dvs. där de upprättats eller registrerats (se artikel 60). Samma sak gäller för förlikningar inför domstol (se artikel 61). Till skillnad från domar kan officiella handlingar och förlikningar inför domstol inte bli föremål för erkännande. Det finns sålunda inte något hinder mot att väcka talan vid domstol beträffande giltigheten av en officiell handling eller en förlikning. En sådan handling utgör inte heller hinder för erkännande av en därmed oförenlig dom som har meddelats i en annan medlemsstat eller i en tredjestat (jfr artikel 40 c och d). Även om officiella handlingar inte kan bli föremål för erkännande följer av arvsförordningen (artikel 59) att officiella handlingar från andra medlemsstater ska "godkännas". Bakgrunden till arvsförordningens reglering avseende godkännande och verkställbarhet av officiella handlingar är att medlemsstaterna har olika system för att behandla arvsfrågor (se arvsförordningens ingress, punkten 60).

¹⁰ Underhållsförordningens bestämmelser om rättshjälp är dock mer långtgående än de i arvsförordningen och Bryssel I-förordningen.

Motsvarande bestämmelser om verkställighet av officiella handlingar och förlikningar inför domstol finns i Bryssel I-förordningen (artiklarna 57 och 58), 2012 års Bryssel I-förordning (artiklarna 58–60) och underhållsförordningen (artikel 48). Varken Bryssel I-förordningarna eller underhållsförordningen innehåller dock bestämmelser motsvarande de i arvsförordningen om ”godkännande” av officiella handlingar.

8.2.2 Definitionen av förlikning och officiell handling

Med *förlikning inför domstol* avses en förlikning i en arvsrättslig fråga som har godkänts av en domstol eller ingåtts i en domstol under förfarandet (artikel 3 h). Såvitt avser svenska förhållanden bör i detta sammanhang erinras om att en förlikning kan stadfästas genom dom (17 kap. 6 § rättegångsbalken). En förlikning som stadfästs i dom utgör inte en ”förlikning” enligt arvsförordningen utan omfattas av förordningens bestämmelser om erkännande och verkställighet av domar.¹¹ Däremot torde en förlikning som inte stadfästs utan enbart tas in i ett protokoll vara att betrakta som en förlikning i arvsförordningens mening. Förlikningen har inte godkänts av domstolen men väl ingåtts under förfarandet i domstol. Huruvida en utländsk förlikning är att betrakta som en förlikning eller dom i arvsförordningens mening får bedömas med ledning av innehållet i den utländska lagen.

Med *officiell handling* avses en handling beträffande en arvsfråga som har upprättats eller registrerats som en officiell handling i en medlemsstat och vars äkthet avser handlingens underskrift och innehåll, samt har bestyrkts av en offentlig myndighet eller annan för detta bemyndigad myndighet i ursprungsmedlemsstaten (artikel 3 i).

Det är svårt att se vilka handlingar beträffande arvsfrågor som används i Sverige som skulle vara att betrakta som officiella handlingar enligt arvsförordningens definition. Det som ligger närmast till hands är registrerade bouppteckningar. Bouppteckningens huvudsakliga syfte är att utgöra underlag vid avvecklingen av dödsboet. Genom bouppteckningen kartläggs boets tillgångar och skulder. I bouppteckningen anges också vilka som är dödsbodelägare eller vilka personer som annars har rätt till arv. Bouppteck-

¹¹ Jfr motsvarande bedömning beträffande underhållsförordningen, SOU 2010:59 s. 189, fotnot 9.

ningen är en legitimations- och fångeshandling vid t.ex. avyttring av fast egendom och vid bankärenden osv. En bouppteckning kan (i vissa fall tillsammans med arvskifteshandling) ha flera syften och användas i många olika situationer.

8.2.3 Godkännande av officiella handlingar

I artikel 59 anges vad som avses med godkännande av officiella handlingar. Officiella handlingar som har fastställts i en medlemsstat ska ha samma bevisvärde i en annan medlemsstat som den har i ursprungsmedlemsstaten eller ett bevisvärde som är så jämförbart som möjligt, under förutsättning att detta inte strider mot grunderna för rättsordningen (ordre public) i den berörda medlemsstaten. Den som avser att använda sig av en officiell handling i en medlemsstat kan begära att den utfärdande myndigheten i ursprungsmedlemsstaten i ett särskilt formulär anger den officiella handlingens bevisvärde i ursprungsmedlemsstaten.

Vid fastställande av en viss officiell handlingens bevisvärde i en annan medlemsstat eller av ett bevisvärde som är så jämförbart som möjligt, bör man hänvisa till arten och omfattningen av den officiella handlingens bevisvärde i ursprungsmedlemsstaten. Vilket bevisvärde en viss offentlig handling får i en annan medlemsstat kommer därför att vara avhängigt lagstiftningen i ursprungsmedlemsstaten (se arvsförordningens ingress, punkten 61).

Den omständigheten att en officiell handling ska tillerkännas visst bevisvärde torde inte innebära ett avsteg från principen om fri bevisprövning i svensk rätt. Att en officiell handling ska tillerkännas ett visst bevisvärde får antas innebära att ett påstående om att en viss officiell handling är en handling av påstått slag får godtas, men att det inte utesluter att det förs motbevisning om handlingens innehåll. Att exempelvis en hos Skatteverket registrerad bouppteckning verkligen är en registrerad bouppteckning får godtas, men det hindrar inte att invändningar mot t.ex. den dödsbodelägarbetyget som angetts i bouppteckningen måste prövas. Se kapitel 9 beträffande motsvarande resonemang om vilket bevisvärde som i det enskilda fallet kan tillmätas ett europeiskt arvsintyg.

Om utgången av ett mål som handläggs vid en domstol i en medlemsstat är avhängig en fråga som är av prejudiciell betydelse och som gäller rättshandlingar eller rättsliga förhållanden som upp-

tagits i en officiell handling på arvsområdet ska den domstolen vara behörig att avgöra frågan (artikel 59.4).

I arvsförordningens ingress anges att en officiell handlings "äkthet" bör utgöra ett självständigt begrepp som omfattar sådant som handlingens äkthet, handlingens formella förutsättningar, befogenheterna för den myndighet som upprättat handlingen och det förfarande enligt vilket handlingen upprättats. Det bör också omfatta sakuppgifter som registrerats i den officiella handlingen av den berörda myndigheten, som att de angivna parterna vid angivet datum inställt sig vid den myndigheten och att de avgivit de aktuella förklaringarna (punkten 62).

Klagan över en officiell handlings äkthet ska göras vid domstol i ursprungsmedlemsstaten och avgöras enligt den statens lagstiftning (artikel 59.2). En officiell handling ska inte ha något bevisvärde i en annan medlemsstat förrän klagomålet beträffande handlingens äkthet avgjorts.

Gäller klagomålet rättshandlingar eller rättsförhållanden som upptagits i den officiella handlingen ska klaganden i stället vända sig till de domstolar som är behöriga enligt arvsförordningen och klagomålet ska avgöras med tillämpning av den enligt arvsförordningen tillämpliga lagen (artikel 59.3). När den tvistiga frågan rör rättshandlingar eller rättsförhållanden som upptagits i den officiella handlingen ska handlingen inte ha något bevisvärde i en annan medlemsstat än ursprungsmedlemsstaten innan klagomålet avgjorts.

8.2.4 Officiella handlingars verkställbarhet

Officiella handlingar som är verkställbara i ursprungsmedlemsstaten ska efter ansökan av berörd part vara verkställbara i en annan medlemsstat i enlighet med samma förfarande som föreskrivs för domar (artikel 60.1). Bestämmelserna i artiklarna 45–58 ska alltså också gälla för officiella handlingar. Den myndighet som har fastställt den officiella handlingen ska efter ansökan från berörd part utfärda ett intyg med hjälp av ett särskilt formulär (artikel 60.2). Vid ansökan om ändring enligt artikel 50 eller 51 ska domstolen vägra att utfärda eller återkalla en verkställbarhetsförklaring endast om verkställighet av den officiella handlingen uppenbart strider mot grunderna för rättsordningen (*ordre public*) i den verkställande medlemsstaten (artikel 60.3).

8.2.5 Verkställbarhet av förlikningar inför domstol

En förlikning som ingåtts inför domstol och som är verkställbar i ursprungsmedlemsstaten ska efter ansökan från en berörd part i enlighet med det förfarande som föreskrivs för domar förklaras vara verkställbar i en annan medlemsstat (artikel 61.1). Den domstol som godkänt förlikningen eller inför vilken förlikningen ingåtts ska efter ansökan från berörd part utfärda ett intyg med hjälp av ett särskilt formulär (artikel 61.2). Vid ansökan om ändring enligt artikel 50 eller artikel 51 ska domstolen vägra att utfärda eller återkalla en verkställbarhetsförklaring endast om verkställighet av förlikningen uppenbarligen strider mot grunderna för rättsordningen (ordre public) i den verkställande medlemsstaten (artikel 61.3).

8.3 Överväganden

Bestämmelser om erkännande och verkställighet av utländska avgöranden finns i flera EU-förordningar och andra internationella instrument. Det finns också ett flertal autonoma svenska lagar på särskilda områden som reglerar erkännande och verkställighet av utländska domar. Som redogjorts för ovan är förfarandet för erkännande och verkställighet enligt arvsförordningen av samma modell som gäller för bland annat underhållsförordningen och Bryssel I-förordningen.¹² Förfarandet för erkännande och verkställighet regleras delvis i förordningen, men vissa kompletterande bestämmelser behöver föreskrivas i lag. Som närmare utvecklas nedan är en utgångspunkt för min bedömning att de kompletterande bestämmelserna om bland annat exekvaturförfarandet för avgöranden som omfattas av arvsförordningens tillämpningsområde bör följa den ordning som gäller för erkännande och verkställighet av andra internationella avgöranden. Endast om arvsförordningen stadgar annat eller det annars finns starkt vägande skäl för det, bör en särlösning gälla för exekvaturförfarandet beträffande avgöranden som omfattas av arvsförordningens tillämpningsområde.

¹² Genom 2012 års Bryssel I-förordning tas kravet på exekvaturförfarande bort beträffande domar som omfattas av den förordningens tillämpningsområde. Enligt 2012 års Bryssel I-förordning finns emellertid en möjlighet att ansöka om vägran av erkännande och verkställighet (artiklarna 45 och 46). Förfarandet för vägran av verkställighet ska, i den mån det inte omfattas av bestämmelser i förordningen, regleras av lagen i den anmodade medlemsstaten (artikel 47.2).

8.3.1 Bryssel I-utredningens förslag

I utredningens direktiv anges att utredaren, när det gäller exekvaturförfarandet, särskilt ska beakta kommande lagstiftningsarbete med anledning av översynen av Bryssel I-förordningen.

I december 2012 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att förslå de kompletterande författningsbestämmelser som den reviderade Bryssel I-förordningen ger anledning till.¹³ I uppdraget ingick också att överväga ett generellt överflyttande av prövningen i första instans av frågor om exekvatur från Svea Hovrätt till tingsrätt. I direktivet anges att den nuvarande ordningen, dvs. att Svea hovrätt vanligen är första instans vid exekvaturprövningen, innebär en avvikelse från den gängse uppgiftsfördelningen mellan domstolsinstanserna. Vidare anges att det sedan länge anses att instansordningen ska bygga på en funktionsfördelning mellan de olika nivåerna i domstolsorganisationen och att tyngdpunkten i rättskipningen ska ligga i tingsrätt; hovrättens främsta uppgift ska vara att överpröva tingsrättens avgöranden, dvs. kontrollera att de avgöranden som överklagas är riktiga och att rätta till eventuella felaktigheter.

Bryssel I-utredningen lämnade betänkandet Verktällighet av utländska domar och beslut – en ny Bryssel I-förordning m.m. (SOU 2013:63) den 12 september 2013. Utredningens förslag innebär att exekvaturärenden som för närvarande handläggs av Svea hovrätt i stället ska prövas av tingsrätt som första instans. Utredningen föreslår att en ansökan om verkställbarhet, där den efterföljande verkställigheten sker enligt utsökningsbalken, ska göras vid den tingsrätt som enligt 18 kap. 1 § utsökningsbalken prövar överklagande av Kronofogdemyndighetens beslut.¹⁴

Det finns två olika förfaranden för exekvaturprövning. Vissa instrument (bland annat arvsförordningen) föreskriver förfaranden i flera steg och där det första steget inskränker sig till en formell prövning av de handlingar som sökanden åberopar utan att motparten bereds tillfälle att yttra sig. Är de formella förutsättningarna uppfyllda förklarar domstolen domen verkställbar. Först efter denna första prövning får motparten del av beslutet och parterna kan söka ändring av beslutet med anledning av en ansökan om

¹³ Dir. 2012:125.

¹⁴ Såvitt gäller avgöranden som rör vårdnad m.m. om barn föreslår Bryssel I-utredningen att den tingsrätt som enligt 21 kap. 1 § föräldrabalken prövar inhemska verkställighetsfrågor avseende en dom eller ett beslut om vårdnad, boende eller umgänge ska vara behörig. Se SOU 2013:63 s. 210 ff.

verkställbarhetsförklaring. Enligt andra instrument och lagar (bland annat IDL) är förfarandet redan inledningsvis är kontradiktoriskt. Prövningen av verkställbarheten och eventuella vägransgrunder sker då inom ramen för ett och samma förfarande.

Bryssel I-utredningen föreslår att tingsrätten vid förfaranden som sker i flera steg ska vara behörig vid såväl den första formella prövningen som vid prövningen av ansökan om ändring. En part kan därefter överklaga tingsrättens beslut till hovrätten. Utredningen föreslår att tingsrätten, vid den första formella prövningen i ett exekvaturförfarande som föreskriver flera steg, ska vara domför med en lagfaren domare. Vid en ansökan om ändring får dock rätten bestå av tre lagfarna domare, om det finns särskilda skäl med hänsyn till ärendets beskaffenhet. Också för exekvaturärenden där prövningen av verkställbarheten och vägransgrunder sker inom ramen för samma förfarande föreslås samma domförhet; även i dessa fall ska ärendet som huvudregel avgöras av en lagfaren domare, såvida det inte finns särskilda skäl med hänsyn till ärendets beskaffenhet. I sistnämnda fall får tingsrätten alltså bestå av tre domare.

Vid förfaranden som sker i flera steg ska en domare som företagit den första formella prövningen, enligt Bryssel I-utredningens förslag, inte få delta i prövningen av en ansökan om ändring av beslutet.¹⁵ Utredningen föreslår att lagen (1996:242) om domstolsärenden (nedan ärendelagen) ska vara tillämplig vid rättens handläggning av ansökan om ändring (i förfaranden som sker i flera steg) och vid ansökan om verkställbarhet (i förfaranden som sker i ett steg). Beträffande den inledande formella prövningen i ett exekvaturförfarande som sker i flera steg konstaterar Bryssel I-utredningen att varken ärendelagens eller rättegångsbalkens bestämmelser passar särskilt väl för ett sådant summariskt enpartsförfarande. Utredningen konstaterar också att det inte finns något behov av kompletterande regler för det inledande förfarandet. Överklagande ska kunna ske till såväl hovrätt som till Högsta domstolen, med de krav på prövningstillstånd som gäller enligt ärendelagen.¹⁶

Sammantaget innebär Bryssel I-utredningens förslag följande.

¹⁵ Regeringen har dock ansett att det inte behövs någon särskild jävsreglering i den lagstiftning som kompletterar 2000 års Bryssel I-förordning och 2007 års Luganokonvention, se lagrådsremiss, Nya regler för erkännande och verkställighet av utländska domar på civilrättens område, s. 96 f.

¹⁶ Se SOU 2013:63.

- Exekvaturärendena flyttas från Svea hovrätt till de tingsrätter som enligt 18 kap. 1 § utsökningsbalken prövar överklaganden av Kronofogdemyndighetens beslut.¹⁷
- Vid exekvaturförfaranden som innefattar en prövning i flera steg görs den första formella prövningen av en lagfaren domare. (Detta innebär ingen ändring såvitt avser domförheten i det första steget.)
- Vid prövning av ändring eller vid beslut med anledning av en ansökan om verkställbarhet i ett exekvaturförfarande som föreskriver ett steg ska huvudregeln vara att tingsrätten är domför med en lagfaren domare. Om ärendets beskaffenhet kräver det ska tingsrätten emellertid ha möjlighet att avgöra sådana ärenden i flerdomarsammansättning, dvs. med tre lagfarna domare. (Detta innebär en ändring av domförheten; när det gäller prövningen av ändring eller vid beslut med anledning av en ansökan om verkställbarhet i ett exekvaturförfarande som föreskriver ett steg avgör Svea hovrätt ärendena i kollegial sammansättning.)
- Vid exekvaturförfaranden som innefattar en prövning i flera steg är den domare som utfört den inledande formella prövningen förhindrad att delta i prövningen av en ansökan om ändring. Jfr dock regeringens bedömning.¹⁸ (Detta innebär ingen ändring såvitt avser jäv; den domare i Svea hovrätt som svarat för den första inledande formella prövningen får inte delta i prövningen av en ansökan om ändring.)
- I den mån ansökningsförfarandet inte regleras av det bakomliggande instrumentet ska ärendelagen tillämpas på förfarandet såväl när det gäller prövningen av en ansökan om ändring som vid prövning av ett exekvaturärende som sker i ett steg. Jfr dock regeringens bedömning.¹⁹ (Detta innebär en ändring beträffande de regler som tillämpas på förfarandet; i de fall särskilda förfaranderegler inte framgår av det aktuella instrumentet eller bestämmelser om prövningen framgår direkt av lagtexten tillämpar Svea hovrätt relevanta bestämmelser i rättegångsbalken.)

¹⁷ För avgöranden som rör vårdnad m.m. om barn föreslår Bryssel I-utredningen en annan ordning. Se ovan, fotnot 14.

¹⁸ Regeringen anger att ärendelagens jävsregel täcker det behov som kan finnas av att förklara en domare jävig. Se lagrådsremissen, Nya regler om erkännande och verkställighet av utländska domar på civilrättens område, s. 96 f.

¹⁹ Enligt regeringens bedömning ska ärendelagen, i den mån annat inte följer av det bakomliggande instrumentet, tillämpas på hela förfarandet, dvs. också vid den först prövningen i de fall exekvaturprövningen sker i två steg. Se a. lagrådsremiss, s. 94 f.

- Överklagande av ett avgörande som meddelats med anledning av att ändring har sökts eller överklagande av ett beslut om verkställbarhetsförklaring prövas av hovrätt. Hovrättens beslut får överklagas till Högsta domstolen. Det krävs prövningstillstånd såväl i hovrätten som i Högsta domstolen. (Detta är en ändring som följer av att ärendena flyttas för avgörande i tingsrätt som första instans.)

8.3.2 Exekvaturförfarandet

Förslag: De tingsrätter som regeringen föreskriver ska vara behöriga domstolar vid exekvaturförfarandet enligt arvsförordningen.

En ansökan om ändring av ett beslut med anledning av ansökan om verkställbarhetsförklaring ska ges in till den tingsrätt som har meddelat beslutet.

En ansökan om ändring ska, om den görs av den som har ansökt om erkännande eller verkställbarhetsförklaring, ha kommit in till tingsrätten inom fyra veckor från den dag då beslutet meddelades.

Om inte annat följer av arvsförordningen ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas vid handläggningen i domstol.

Behörig domstol i Sverige för exekvaturärenden

Utgångspunkten för erkännande är att det inte krävs något särskilt förfarande för att en dom ska erkännas. Om frågan huruvida en dom ska erkännas eller inte är föremål för tvist, kan en part som gör gällande att domen ska erkännas genom att anlita det förfarande som föreskrivs för verkställbarhetsförklaring få fastställt att domen ska erkännas. Förutsättningarna för erkännande av domar som har meddelats i andra medlemsstater regleras uttömmande i arvsförordningen (artiklarna 39–42). Liksom gäller beträffande förfaranden som rör erkännande enligt underhållsförordningen och Bryssel I-förordningen bör tvist om huruvida en dom ska erkännas eller inte hanteras av samma domstol som är behörig att handlägga verkställbarhetsförklaringar.

Frågan om en dom ska erkännas kan också uppkomma som en prejudiciell fråga vid en domstol (se ovan avsnitt 8.1.2). I en sådan situation är den domstol som prövar huvudfrågan också behörig att pröva om den utländska domen ska erkännas här (artikel 39.3). Det krävs inte någon särskild lagreglering av dessa fall, utan de kan hanteras inom ramen för rättegångsbalkens regelverk. Verkan av domstolens bedömning av erkännandefrågan torde vara begränsad till det enskilda målet.²⁰

Huvuddragen för exekvaturförfarandet regleras i arvsförordningen. Det närmare förfarandet vid handläggningen ska dock regleras av lagen i den verkställande medlemsstaten (artikel 46.1). Ansökan om verkställbarhetsförklaring ska enligt artikel 45 göras vid den domstol eller den behöriga myndighet i den verkställande medlemsstaten som den medlemsstaten har meddelat till kommissionen. Den lokala behörigheten ska bestämmas utifrån domicilet för den part mot vilken verkställighet begärs eller utifrån den plats där verkställighet ska ske (artikel 45.2).

En utgångspunkt för min bedömning är att samma ordning bör gälla för erkännande- och verkställbarhetsfrågor beträffande avgöranden som omfattas av arvsförordningens tillämpningsområde som gäller för erkännande och verkställbarhet av andra internationella avgöranden enligt andra instrument. Endast om det finns tungt vägande skäl bör en särlösning föreslås för erkännande och verkställighet enligt arvsförordningen.

Som redogjorts för ovan har Bryssel I-utredningen föreslagit att de exekvaturärenden som i dag handläggs av Svea hovrätt ska prövas av tingsrätt som första instans. Det huvudsakliga skälet för förslaget att flytta exekvaturärendena från Svea hovrätt till tingsrätt är att den nuvarande ordningen strider mot instansordningens princip, dvs. att instansordningen ska bygga på en funktionsfördelning mellan de olika nivåerna i domstolsorganisationen och att tyngdpunkten i rättskipningen ska ligga i tingsrätt. I betänkandet konstateras också att det inte finns några vägande skäl för att Svea hovrätt ska pröva dessa ärenden som första instans.²¹ Det saknas skäl att beträffande arvsförordningen göra en annan bedömning i denna fråga. Det framstår – framför allt med hänsyn till instansordningens princip – som lämpligt att handläggningen av exekvaturärendena flyttas från Svea hovrätt till tingsrätt.

²⁰ Jfr Pålsson, Bryssel I-förordningen jämte Bryssel- och Luganokonventionerna, s. 287.

²¹ SOU 2013:63 s. 205.

Bryssel I-utredningen har föreslagit att exekvaturprövningen ska ske vid de tingsrätter som enligt 18 kap. 1 § utsökningsbalken och 17 kap. 1 § utsökningsförordningen handlägger överklagande av Kronofogdemyndighetens beslut.²² Bryssel I-utredningen har också övervägt om ärendena bör handläggas av *en ensam tingsrätt*. Med hänvisning till de uttalanden som gjorts i betänkandet Mål och medel – särskilda åtgärder för vissa måltyper i domstol (SOU 2010:44) (nedan Målutredningen), vars slutsatser i aktuella delar delas av regeringen,²³ kommer dock Bryssel I-utredningen fram till att det inte vore en lämplig lösning att låta en ensam tingsrätt ansvara för exekvaturärendena. Enligt Målutredningen är det en generell utgångspunkt att mål och ärenden ska kunna handläggas av samtliga tingsrätter, om det inte på grund av en måltyps mycket speciella karaktär finns anledning att låta endast ett fåtal tingsrätter handlägga sådana mål. Särskilda åtgärder – dvs. författningsreglerade särlösningar – bör enligt Målutredningen användas endast när det finns ett behov av extra stor skyndsamhet eller extra hög eller annan särskild kompetens. För att en särlösning ska gälla bör behovet av skyndsamhet eller kompetens för en viss måltyp vara särskilt stort i förhållande till de behov som övriga måltyper har i dessa avseenden. Särskilda åtgärder bör enligt Målutredningen användas restriktivt och endast när behovet gäller för de allra flesta målen av en viss typ. När det konstateras att en måltyp har behov av extra stor skyndsamhet eller extra hög eller annan kompetens, bör därför alltid den minst ingripande åtgärden som kan möta behovet användas.²⁴

Enligt arvsförordningen ska exekvaturärenden hanteras skyndsamt (se artiklarna 48, 49 och 52). Exekvaturärenden enligt arvsförordningen kan dock inte sägas ställa krav på extra stor skyndsamhet. Arvsförordningen uppställer inte heller något uttryckligt krav på koncentration. Även om ärenden om verkställbarhet kan vara omfattande och delvis komplicerade kan inte heller sägas att ärendetypen är av så speciell karaktär eller så komplicerad att det ställer krav på extra hög eller särskild kompetens. Sammantaget innebär det anförda att det inte heller beträffande avgöranden som omfattas av arvsförordningens tillämpningsområde finns skäl för att förlägga prövningen av exekvatur till en enda tingsrätt.

²² Se a. bet. s. 203 ff.

²³ Prop. 2011/12:1, Rättsväsendet, 4, s. 27.

²⁴ SOU 2010:44 s. 21–23.

Bryssel I-utredningen motiverar valet att förlägga ärendena till *ett begränsat antal tingsrätter i landet* (de tingsrätter som enligt 18 kap. 1 § utsökningsbalken handlägger överklagande av Kronofogdemyndighetens beslut) och inte till samtliga tingsrätter med att Bryssel I-utredningen också föreslagit att de förstnämnda tingsrätterna ska vara behöriga att handlägga prövningen av vägransgrunder enligt 2012 års Bryssel I-förordning. Den föreslagna ordningen anges innebära en fördel på så vis att en borgenär har ett begränsat antal tingsrätter att vända sig till. En ytterligare fördel med förslaget anges vara att en viss begränsning av antalet behöriga tingsrätter leder till ökad effektivitet och skapar ett bättre sammanhållet system.²⁵

Som Bryssel I-utredningen anför finns det skäl som talar för en viss koncentration av vilka tingsrätter som ska vara behöriga. Genom den föreslagna ordningen skapas ett sammanhållet system för ärenden med internationell anknytning. Härvid kan inte bortses från att det är fråga om ett begränsat antal ärenden. År 2012 uppgick antalet exekvaturärenden vid Svea hovrätt till drygt 460 stycken.²⁶ Om handläggningen koncentreras till några domstolar skapas också bättre förutsättningar för såväl domare som berednings- och kanslipersonal att upparbeta samt bibehålla kompetens och rutiner än om samtliga tingsrätter skulle vara behöriga. Detta kan i sin tur leda till mer effektiv handläggning och kortare omloppstider. Även om kraven på skyndsam handläggning inte kan sägas vara extra stora för just exekvaturärenden finns det enligt arvsförordningen (och flera andra instrument) krav på att domstolen ska hantera ärendena skyndsamt; i t.ex. artikel 52 i arvsförordningen anges att avgörandet ska meddelas utan dröjsmål vid begäran om ändring av beslutet med anledning av ansökan om verkställbarhetsförklaring. Motsvarande bestämmelser finns i underhållsförordningen (artikel 34.3) och i 2012 års Bryssel I-förordning beträffande beslut med anledning av en ansökan om vägran av verkställighet (artikel 48). Mot bakgrund av det anförda anser jag att den ordning som har föreslagits av Bryssel I-utredningen är välmotiverad och det saknas skäl för att föreslå en annan ordning för avgöranden som omfattas av arvsförordningens tillämpningsområde. De 24 tingsrätter som prövar överklaganden enligt utsökningsbalken bör vara behöriga att handlägga exekvaturärenden enligt arvsförordningen. I 17 kap. 1 § utsökningsförordningen anges vilken tingsrätt som är behörig beroende på i

²⁵ SOU 2013:63 s. 209.

²⁶ A. bet. s. 92.

vilket län (eller tidigare län) svaranden har sin hemvist. Om svaranden inte har hemvist i Sverige anges att Nacka tingsrätt är behörig (17 kap. 1 § andra stycket utsökningsförordningen). Med svaranden avses den som blir motpart i ett verkställighetsärende vid Kronofogdemyndigheten avseende det avgörande som är föremål för verkställbarhetsprövningen, dvs. den förpliktade enligt avgörandet.

Arvsförordningen (artikel 45.2) ger två olika alternativ för bestämmande av den lokala behörigheten för exekvaturprövningen: domicilet för den part mot vilken verkställighet begärs eller utifrån den plats där verkställighet ska ske. Regeringen har i lagförslag om ändring av 2 kap. 13 § IDL föreslagit att verkställbarhetsansökan ska ges in till den tingsrätt som regeringen föreskriver med hänsyn till var motparten har sin hemvist.²⁷ Regeringen har vidare föreslagit att ansökan om erkännande eller verkställbarhetsförklaring enligt Bryssel I-förordningen, Luganokonventionen²⁸, Brysselkonventionen, underhållsförordningen och 2007 års Haagkonvention ska göras till den tingsrätt som regeringen föreskriver. De sistnämnda instrumenten innehåller – liksom arvsförordningen – bestämmelser som utesluter att medlems- eller konventionsstaterna genom nationell normgivning reglerar vilka anknytningskriterier som ska vara avgörande för vilken domstol som är behörig (artikel 39.2 i Bryssel I-förordningen, artikel 32.2 i Brysselkonventionen, artikel 39.2 i Luganokonventionen och artikel 27.2 i underhållsförordningen).

Artikel 45.2 i arvsförordningen innebär att det i svensk lag inte kan regleras vilka anknytningsfaktorer som ska vara avgörande för vilken domstol som är behörig i Sverige. Något hinder mot att det i nationell lag föreskrivs vilka domstolar i Sverige som kan vara behöriga föreligger dock inte.²⁹ Jag anser att den kompletterande bestämmelsen om behörig domstol för exekvaturförfarandet enligt arvsförordningen bör utformas på samma sätt som för Bryssel I-förordningen, Luganokonventionen, Brysselkonventionen, underhållsförordningen och 2007 års Haagkonvention. I den kompletterande lagen bör alltså föreskrivas att en ansökan om att ett utländskt avgörande ska erkännas eller verkställas i Sverige enligt arvsförordningen ska göras till den tingsrätt som regeringen före-

²⁷ Lagrådsremiss, Nya regler för erkännande och verkställighet av utländska domar på civilrättens område, s. 15.

²⁸ Konventionen av den 16 september 1988 om domstols behörighet och verkställighet av domar på privaträttens område.

²⁹ Lagrådsremiss, Nya regler för erkännande och verkställighet av utländska domar på civilrättens område, s. 89.

skriver. Vilken av de föreskrivna tingsrätterna som sedan i det enskilda fallet är behörig att pröva en ansökan får besvaras utifrån de i artikel 45.2 uppställda kriterierna (dvs. utifrån domicilet för den part mot vilken verkställighet begärs eller utifrån den plats där verkställighet ska ske).

När frågan om en dom ska erkännas kommer upp som en prejudiciell fråga vid en behörig domstol i en medlemsstat är, som anförts ovan, den domstolen som handlägger målet också behörig att pröva erkännandefrågan, oavsett de särskilda behörighetsreglerna för förfarandet för erkännande och verkställbarhet (se artikel 39.3).

Enligt gällande rätt är Svea hovrätt behörig domstol för såväl det första som det andra steget i exekvaturförfaranden som sker i två steg. Vid handläggningen i Svea hovrätt avgörs de sistnämnda ärendena i kollegial sammansättning, dvs. av tre lagfarna domare. Som redogjorts för ovan har Bryssel I-utredningen föreslagit att ansökan om ändring bör handläggas av den tingsrätt som fattat beslut med anledning av ansökan om verkställbarhetsförklaring. Som Bryssel I-utredningen anför innebär en sådan ordning att den reella verkställbarhetsprövningen flyttas till första instans med följd att instansordningens princip upprätthålls.³⁰ Att samma tingsrätt är behörig vid prövningen i det andra skedet av exekvaturprövningen framstår som naturligt och systematiskt med hänsyn till att Bryssel I-utredningen föreslagit att också exekvaturförfaranden som sker i ett steg, dvs. där prövning av eventuella vägransgrunder sker redan i det inledande skedet, ska hanteras i tingsrätt. Också beträffande exekvaturförfaranden enligt arvsförordningen bör föreskrivas att en ansökan om ändring ska göras till den tingsrätt som meddelat beslutet med anledning av ansökan om verkställbarhet.

Tillämpliga regler i nationell rätt för exekvaturförfarandet

Själva förfarandet för prövningen av erkännande och verkställbarhet regleras i viss utsträckning av artiklarna 45–58 i arvsförordningen. Som anförts ovan ska erkännande ske utan formaliteter (artikel 39.1) men en part kan genom att anlita det förfarande som föreskrivs för verkställbarhet ansöka om att domen ska erkännas (artikel 39.2).

³⁰ SOU 2013:63 s. 217.

När det gäller regler för exekvaturförfarandet har Bryssel I-utredningen föreslagit att ärendelagen bör tillämpas, om inte annat följer av det aktuella bakomliggande instrumentet. Bryssel I-utredningen anför att ärendelagen, till skillnad från rättegångsbalken, ger utrymme för ett mindre formbundet förfarande; ärendelagen utgår från ett skriftlig förfarande, men sammanträde kan hållas när det kan antas vara till fördel för utredningen (13 § ärendelagen). Vid prövningen av ett exekvaturärende ska domstolen utifrån ingivna handlingar undersöka om det finns förutsättningar att vägra erkännande eller verkställighet av en dom som meddelats i en annan medlemsstat. Detta sker i regel genom ett skriftligt förfarande som oftast inte innefattar någon egentlig bevisprövning. Ärendelagens bestämmelser om skriftväxlingen innebär också att motparten ska få tillfälle att yttra sig (15–17 §§ ärendelagen). Ärendelagens bestämmelser passar sålunda väl in. Som skäl för att ärendelagens bestämmelser bör tillämpas vid handläggningen anges också att ärendelagen redan tillämpas för likartade prövningar, t.ex. vid överklagande i utsökningsmål.³¹

Enligt min mening bör, i den mån annat inte följer av arvsförordningen, ärendelagen tillämpas vid domstolarnas handläggning av exekvaturärenden. Ärendelagen bör vara tillämplig också vid överrättens prövning. I kompletterande bestämmelser till arvsförordningen bör således föreskrivas att ärendelagen ska tillämpas vid handläggningen i domstol av en ansökan om erkännande eller verkställbarhet samt vid ansökan om ändring av ett beslut om verkställbarhetsförklaring, om inte annat följer av arvsförordningen.

Detta innebär bland annat att ärendelagens allmänna bestämmelser om domstolens sammansättning (3 § ärendelagen), jäv (3 § ärendelagen och 4 kap. 13 § rättegångsbalken) hur förfarandet inleds (4 § ärendelagen) och vad ansökan ska innehålla (5 § ärendelagen) är tillämpliga. Som angetts ska förfaranderegler i nationell rätt endast tillämpas i den mån inte annat följer av arvsförordningen. Det förtjänar att framhållas att arvsförordningens regler i flera avseenden avviker från ärendelagens.

Behovet av kompletterande regler är litet när det gäller det första steget av exekvaturprövningen. Av artikel 46 följer bland annat vilka handlingar som ska ges in i samband med ansökan. Av artikel 48 följer att domen ska förklaras verkställbar omedelbart efter fullgörande av formaliteterna i artikel 46 och att den part mot

³¹ A. bet. s. 184 och s. 224.

vilken verkställighet begärs inte ska ges tillfälle att yttra sig över ansökan. Att den part mot vilken verkställighet begärs ska delges verkställbarhetsförklaringen tillsammans med beslutet följer av artikel 49.2. Ärendelagens regler om överklagande blir inte tillämpliga i förhållande till tingsrättens första beslut i det första steget. Den som vill angripa ett beslut med anledning av ansökan om verkställbarhetsförklaring ska i enlighet med vad som följer av artikel 50 ansöka om ändring av beslutet.

Interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder, får vidtas med stöd av artikel 54 i arvsförordningen. Följaktligen blir inte bestämmelsen i 26 § ärendelagen om säkerhetsåtgärder och inhibition tillämplig. Förutsättningarna för vilandeförklaring av verkställighetsärendet följer av artikel 53 i arvsförordningen. Inte heller ärendelagens bestämmelse om omedelbar verkställighet (31 §) blir aktuell att tillämpa. En utländsk dom ska enligt artikel 43 i arvsförordningen kunna verkställas efter det att den förklarats vara verkställbar i enlighet med förfarandet i artiklarna 45–58.

Arvsförordningen innehåller inte några bestämmelser om rättegångskostnader i samband med ett exekvaturförfarande. I 32 § ärendelagen finns en hänvisning till 18 kap. rättegångsbalken beträffande ärenden där enskilda är motparter till varandra. Härvid bör anmärkas att bestämmelserna i 18 kap. rättegångsbalken inte kan tillämpas på det inledande förfarandet. I det inledande skedet i exekvaturförfarandet ska motparten inte beredas tillfälle att yttra sig och något egentligt partsförhållande kan därmed inte anses ha uppkommit i det skedet av förfarandet. Först sedan ansökan om ändring gjorts kan ett partsförhållande anses ha uppkommit och bestämmelserna i 18 kap. rättegångsbalken tillämpas (se NJA 2006 s. 652 och NJA 2009 s. 652).

Var och en av parterna kan ansöka om ändring av beslutet med anledning av ansökan om verkställbarhetsförklaring (artikel 50). I artikel 50.5 regleras tidsfristen för ansökan om ändring av en verkställbarhetsförklaring. (Överklagandefristen är 30 dagar från delgivning av verkställbarhetsförklaringen eller, om part mot vilken verkställighet begärs har domicil i en annan medlemsstat, 60 dagar från delgivning.) Av arvsförordningen framgår inte inom vilken tidsfrist sökanden ska ansöka om ändring av ett beslut som innebär avslag på ansökningen.

Avsikten med att arvsförordningen inte anger någon tidsfrist för sökanden att överklaga ett avslagsbeslut kan vara att överlåta åt medlemsstaterna själva att reglera frågan. Det kan även förhålla sig

så att avsikten är att det inte ska finnas någon tidsfrist för sökandens rätt att överklaga avslagsbeslutet. En allmän processrättslig princip är dock att en rätt att överklaga ett beslut inte bör vara obegränsad i tiden. Motparten har också ett intresse av att kunna utgå ifrån att beslutet står sig efter en viss bestämd tid. Även om det i och för sig inte finns något som hindrar att sökanden efter komplettering på nytt ansöker om exekvatur bör en tidsfrist för överklagande av avslagsbeslut införas. Intresset av en enhetlig reglering talar också för att det bör införas en tidsfrist för överklagande av avslagsbeslut enligt artikel 50 i arvsförordningen; i kompletterande bestämmelser till Bryssel I-förordningen och underhållsförordningen har föreskrivits en tidsfrist om fyra veckor från den dag då beslutet meddelades (se 5 § lagen [2006:74] med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och internationell verkställighet av vissa avgöranden och 7 § lagen [2011:603] med kompletterande bestämmelser till EU:s underhållsförordning och 2007 års Haagkonvention om underhållsskyldighet³²). Införande av en tidsfrist har ansetts förenligt med Bryssel I-förordningen³³, Bryssel II-förordningen³⁴ och underhållsförordningen³⁵.

Vid Sveriges tillträde till Luganokonventionen anfördes att det med hänsyn till att borgenären i normalfallet befinner sig utomlands fanns skäl att välja en något längre tidsfrist än vad som normalt gäller vid överklaganden av beslut från tingsrätt. Tidsfristen för sökanden bestämdes till fyra veckor från meddelande av beslutet.³⁶ Som anförts ovan är fristen i arvsförordningen för den part mot vilken verkställighet begärs 30 eller, i vissa fall, 60 dagar efter delgivning av verkställbarhetsförklaringen (artikel 50.5). Till arvsförordningen bör i kompletterande bestämmelser föreskrivas att en ansökan om ändring, om den görs av den som har ansökt om erkännande eller verkställbarhetsförklaring, ska ha kommit in till tingsrätten inom fyra veckor från den dag då beslutet meddelades. Att ett formellt överklagande ska ha kommit in inom en viss tid innebär inte att en part som har skäl för det inte kan begära anstånd med att utveckla grunderna för överklagandet.

³² Senaste lydelsen 2012:451 (lagen har ännu inte trätt i kraft). Samma ordning gäller enligt 5 § andra stycket lagen (2011:603) med kompletterande bestämmelser till EU:s underhållsförordning.

³³ Se prop. 2001/02:146 s. 46.

³⁴ Prop. 2000/01:98 s. 38 f.

³⁵ Se prop. 2010/11:120 s. 23.

³⁶ Prop. 1991/92:128 s. 143.

Talan mot det avgörande som meddelas med anledning av att ändring har sökts får föras endast genom det förfarande som den berörda medlemsstaten har meddelat kommissionen (artikel 51). Förfarandet för överklagande ska alltså följa nationell rätt. Utredningen har föreslagit att det i kompletterande bestämmelser till arvsförordningen bör föreskrivas att ärendelagen ska vara tillämplig på rättens handläggning vid exekvaturförfarandet. Såvida inte annat anges kommer sålunda också ärendelagens bestämmelser om överklagande att bli tillämpliga vid talan mot ett avgörande med anledning av en ansökan om ändring.

Om inte annat följer av det bakomliggande instrumentet tillämpas, för närvarande, vid handläggningen av exekvaturärenden i Svea hovrätt rättegångsbalkens regler om överklagande av en tingsrätts beslut. (Se beträffande underhållsförordningen 7 § lagen [2011:603] med kompletterande bestämmelser till EU:s underhållsförordning och 2007 års Haagkonvention om underhållsskyldighet³⁷ och beträffande Bryssel I-förordningen 5 § lagen [2006:74] med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och internationell verkställighet av vissa avgöranden). Överklagande av hovrättens beslut ska ha kommit in till hovrätten inom fyra veckor från den dag då beslutet meddelades (56 kap. 1 § rättegångsbalken).

En följd av att exekvaturärendena flyttas från Svea hovrätt till tingsrätt och att ärendelagen tillämpas på förfarandet är att fristen för överklagande av beslutet med anledning av ansökan om ändring förkortas. Enligt 36 § ärendelagen får ett beslut överklagas av den som beslutet rör, om det har gått honom eller henne emot. Överklagandet ska enligt 38 § ärendelagen vara skriftligt och ha kommit in till den domstol som meddelat beslutet inom tre veckor från dagen för beslutet. Bryssel I-utredningen har inte ansett att det finns skäl för en särreglering såvitt avser tidsfristen för överklagande av tingsrättens beslut. Som skäl härför anförs att överklagandefristen som huvudregel är tre veckor för tingsrättens domar och beslut. Vidare anmärks att det som ska ges in inom tre veckor är ett formellt överklagande och att inget hindrar en klagande att därefter begära ytterligare tid för att utveckla sina ståndpunkter.³⁸ Enligt min mening finns det inte skäl att göra en

³⁷ Senaste lydelsen 2012:451 (lagen har ännu inte trätt i kraft). Samma ordning gäller enligt 5 § första stycket lagen (2011:603) med kompletterande bestämmelser till EU:s underhållsförordning.

³⁸ SOU 2013:63 s. 185 f. och s. 225.

annan bedömning beträffande förfaranderegler för överklaganden enligt artikel 51 i arvsförordningen än den som Bryssel I-utredningen gjort beträffande exekvaturärenden i allmänhet. Sålunda bör inte föreskrivas en särskild tidsfrist, utan ärendelagens bestämmelser bör gälla.

Enligt ärendelagen krävs prövningstillstånd för överklagande till såväl hovrätten (39 § ärendelagen) som Högsta domstolen (40 § ärendelagen). Utredningen delar Bryssel I-utredningens bedömning att det inte finns skäl att avvika från kravet på prövningstillstånd. Genom krav på prövningstillstånd tillgodoses kravet på skyndsam handläggning.

Tingsrättens domförhet

Det första steget i exekvaturförfarandet utgör en formell prövning. Det är fråga om en summarisk process utan prövning i sak. Den första prövningen innebär att domen ska förklaras vara verkställbar omedelbart efter det att de föreskrivna formaliteterna enligt artikel 46 uppfyllts (artikel 48). Hur underrättelse om beslutet med anledning av ansökan om verkställbarhetsförklaring ska ske anges i artikel 49. Av nämnda artikel framgår bland annat att sökanden snarast ska underrättas om beslutet (artikel 49.1) och att beslutet ska delges den part mot vilken verkställighet begärs (artikel 49.2).

Steg två i exekvaturförfarandet aktualiseras först om ändring av beslutet med anledning av ansökan om verkställbarhetsförklaring begärs. Ansökan om ändring ska enligt artikel 50.2 göras vid den domstol som den berörda medlemsstaten har meddelat till kommissionen. Förfarandet ska enligt artikel 50.3 vara kontradiktoriskt, dvs. båda parterna ska beredas tillfälle att yttra sig inför den andra prövningen. Frågan om domförhet ska i första hand avgöras med beaktande av målets beskaffenhet. Enligt Bryssel I-utredningen kan frågan om vägransgrund i de allra flesta fall avgöras utan större svårigheter, men det kan också finnas fall där det åberopas bevisning av viss omfattning och frågorna är mer svårbedömda.³⁹ Mot denna bakgrund har Bryssel I-utredningen föreslagit att tingsrättens grundläggande domförhetsregel – att prövningen ska göras av en lagfaren domare – bör gälla även såvitt avser prövningen av en ansökan om ändring. För de fall där ärendets beskaffenhet kräver det ska det dock finnas möjlighet att i tingsrätten pröva ärendet i

³⁹ A. bet. s. 220.

flerdomarsammansättning. Fråga om vilka fall som bör avgöras av en respektive tre domare i tingsrätt har lämnats åt tingsrätten att bedöma och det har inte ansetts att parterna bör ges något inflytande över frågan.⁴⁰

Som redogjorts för ovan föreslår jag att ärendelagen ska vara tillämplig också på exekvaturförfaranden enligt arvsförordningen. Av 3 § ärendelagen följer att tingsrätten består av en lagfaren domare vid handläggning av ett ärende. Om det finns särskilda skäl med hänsyn till ärendets beskaffenhet får tingsrätten dock bestå av tre domare. Ansökningar om verkställbarhetsförklaringar handläggs i Svea hovrätt av en lagfaren domare. Det kan antas att ansökningar om erkännande och verkställbarhet i det första ledet också i tingsrätt kommer att handläggas i den sammansättningen, dvs. av en lagfaren domare. Eftersom denna ordning redan följer av ärendelagen behöver kompletterande bestämmelser inte meddelas. Utgångspunkten är att tingsrätten ska vara domför med en lagfaren domare också när det gäller beslut med anledning av en ansökan om ändring, men tingsrätten får bestå av tre lagfarna domare om det finns särskilda skäl med hänsyn till ärendets beskaffenhet. Även denna ordning motsvaras av ärendelagens domförhetsregel och kompletterande bestämmelser angående tingsrättens sammansättning vid avgörande av exekvaturärenden behöver därför inte meddelas.

Jäv

För exekvaturärenden som sker i två steg finns i gällande rätt en absolut jävsregel innebärande att den domare som gjort den inledande prövningen av ansökan om erkännande eller verkställbarhet inte får delta i prövningen av en ansökan om ändring av beslutet. Bryssel I-utredningen har anfört att det finns skäl att behålla jävsregeln.

Regeringen har emellertid angett att de jävsregler som finns i ärendelagen täcker det behov som kan finnas av att förklara en domare jävig.⁴¹ Mot denna bakgrund har regeringen föreslagit att de särskilda jävsregler som finns i kompletteringslagarna till Bryssel II-förordningen, underhållsförordningen och 2007 års Haagkonvention

⁴⁰ SOU 2013:63 s. 220.

⁴¹ Lagrådsremissen, Nya regler för erkännande och verkställighet av utländska domar på civilrättens område, s. 96 f.

upphävs.⁴² Regeringen konstaterar att den inledande prövningen är mer omfattande enligt vissa instrument (1988 års Lugano-konvention och Brysselkonventionen) än vad den är enligt andra instrument (Bryssel I-förordningen och 2007 års Lugano-konvention). Enligt de två sistnämnda instrumenten inskränker sig prövningen, liksom den gör enligt arvsförordningen, till konstatera att instrumentet är tillämpligt och att vissa handlingar getts in till domstolen. Av artikel 48 i arvsförordningen följer att avgörandet ska förklaras verkställbart om de formella förutsättningarna är uppfyllda. Något behov av en särskild jävsregel finns alltså inte heller vid prövningen enligt arvsförordningen. Skulle frågan om jäv väckas är regleringen i ärendelagen tillräcklig.

8.3.3 Verkställighet

Förslag: Om en ansökan om verkställbarhetsförklaring bifalles, ska det utländska avgörandet kunna verkställas enligt utsökningsbalkens regler på samma sätt som en svensk dom som har vunnit laga kraft, om inte annat följer av arvsförordningen. Om det inte finns någon motsvarighet till det utländska avgörandet, verkställs avgörandet som en dom.

Verkställighet på samma sätt som en svensk dom som vunnit laga kraft

En dom (enligt definitionen i artikel 3.1 g) som har meddelats i en medlemsstat och som är verkställbar i den staten ska kunna verkställas i en annan medlemsstat sedan domen förklarats vara verkställbar i verkställighetsstaten (artikel 43). Något krav på att domen ska ha vunnit laga kraft uppställs inte. Tillräckligt är att avgörandet är verkställbart i ursprungsmedlemsstaten. Den domstol som handlägger verkställighetsfrågan ska emellertid enligt artikel 53 efter det att ändring av beslutet om verkställbarhetsförklaring sökts eller ett sådant beslut har överklagats efter ansökan vilandeförklara målet, om verkställigheten av avgörandet i ursprungsmedlemsstaten skjuts upp på grund av att talan mot domen har förts.

⁴² A. lagrådsremiss, s. 96.

I vad mån verkställighet på grund av utländsk exekutionstitel får ske här i Sverige framgår enligt 3 kap. 2 § utsökningsbalken av särskilda föreskrifter. Redan genom arvsförordningens bestämmelser om verkställighet framgår att verkställighet på grund av en utländsk exekutionstitel som omfattas av arvsförordningens tillämpningsområde får ske här. Liksom beträffande bland annat Bryssel I-förordningen, 2012 års Bryssel I-förordning, förordningen om den europeiska exekutionstiteln⁴³ och underhållsförordningen bör dock vissa kompletterande regler införas.

Den till underhållsförordningen kompletterande bestämmelsen om verkställighet skiljer sig från den som kompletterar bland annat Bryssel I-förordningen. I 7 § lagen (2006:74) med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och internationell verkställighet av vissa avgöranden anges att ett utländskt avgörande ska verkställas enligt utsökningsbalkens regler på samma sätt som en svensk dom som vunnit laga kraft. Enligt 10 § första stycket lagen (2011:603) med kompletterande bestämmelser till EU:s underhållsförordning och 2007 års Haagkonvention om underhållsskyldighet⁴⁴ får det utländska avgörandet verkställas enligt utsökningsbalken som ett motsvarande svenskt avgörande. Om det inte finns någon motsvarighet till det utländska avgörandet, verkställs avgörandet som en dom. Bakgrunden till den annorlunda skrivningen i den kompletterande bestämmelsen till underhållsförordningen är att den sistnämnda förordningen innebär att ett avgörande som har meddelats i en medlemsstat och som är verkställbart i en annan medlemsstat ska verkställas där *på samma villkor* som ett avgörande som har meddelats i den verkställande medlemsstaten (artikel 41.1 i underhållsförordningen).⁴⁵ En sådan bestämmelse saknas i arvsförordningen. Den kompletterande bestämmelsen till arvsförordningen bör därför i likhet med den som kompletterar Bryssel I-förordningen ange att ett avgörande som har förklarats vara verkställbart i Sverige enligt arvsförordningen ska verkställas enligt utsökningsbalkens bestämmelser på samma sätt som en svensk dom som har vunnit laga kraft. Arvsförordningen innehåller några särskilda regler om verkställighetsförfarandet. I artikel 53 finns t.ex. en bestämmelse om

⁴³ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 805/2004 av den 21 april 2004 om införande av en europeisk exekutionstitel för obestridda fordringar, EUT L 143, 30/04/2004 s. 15–39.

⁴⁴ Senaste lydelse 2012:451 (har ännu inte trätt i kraft). Motsvarande bestämmelse finns i 8 § lagen (2011:603) med kompletterande bestämmelser till EU:s underhållsförordning.

⁴⁵ Prop. 2011/12:120 s. 27.

vilandeförklaring av verkställighetsärendet i avvaktan på att en begäran om ändring prövats. I artikel 54.3 anges vidare att inga andra åtgärder för verkställighet än säkerhetsåtgärder får vidtas så länge fristen för att söka ändring av verkställbarhetsförklaringen inte har löpt ut. Dessa bestämmelser har företräde framför utsökningsbalkens regler och en erinran om det bör tas in i den kompletterande lagen.

Om det inte finns någon motsvarighet till det utländska avgörandet, får avgörandet verkställas enligt utsökningsbalkens regler om verkställighet av dom. Som exempel kan nämnas sådana officiella handlingar som avses i artikel 3.2 i. Samma överväganden har gjorts beträffande den kompletterande lagen till underhållsförordningen.⁴⁶

8.3.4 Interimistiska åtgärder och säkerhetsåtgärder

Förslag: Om tingsrätten bifaller en ansökan om verkställbarhetsförklaring ska beslutet anses innefatta ett beslut om kvarstad eller annan åtgärd som avses i 15 kap. rättegångsbalken. En bestämmelse härom tas in i den lag som kompletterar arvsförordningen.

En verkställbarhetsförklaring ska enligt artikel 54.2 medföra att säkerhetsåtgärder får vidtas. Som redogjorts för ovan får, så länge fristen för att söka ändring av verkställbarhetsförklaringen inte har löpt ut och intill dess att beslut har meddelats med anledning av att ändring sökts, inga andra åtgärder för verkställighet än säkerhetsåtgärder vidtas mot gäldenärens egendom (artikel 54.3).

Rätten till säkerhetsåtgärder följer alltså direkt av tingsrättens beslut om verkställbarhetsförklaring, och sökanden behöver inte utverka ett särskilt domstolsbeslut om det. Liksom i de kompletterande bestämmelserna till underhållsförordningen (se 11 § i lagen [2011:603] med kompletterande bestämmelser till EU:s underhållsförordning⁴⁷) bör beträffande arvsförordningen, av tydlighetsskäl, i kompletterande lagstiftning anges att tingsrättens beslut att bifalla en ansökan om verkställbarhetsförklaring ska anses innefatta ett beslut om kvarstad eller om någon annan åtgärd som regleras i

⁴⁶ A. prop. s. 44.

⁴⁷ Senaste lydelse 2012:451 (har ännu inte trätt i kraft). Motsvarande bestämmelse finns i 9 § lagen (2011:603) med kompletterande bestämmelser till EU:s underhållsförordning.

15 kap. rättegångsbalken. Också i de kompletterande bestämmelserna till bland annat Bryssel I-förordningen finns en bestämmelse av motsvarande innehåll (se 8 § i lagen [2006:74] med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och internationell verkställighet av vissa avgöranden).

Om en dom ska erkännas, ska enligt artikel 54.1 inget hindra sökanden från att begära interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder, enligt lagen i den verkställande medlemsstaten, utan att det krävs någon verkställbarhetsförklaring. Redan innan ett exekvaturförfarande har inletts eller innan det har lett fram till ett beslut möjliggör alltså arvsförordningen interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder. Bestämmelser om beslut om sådana åtgärder finns i 15 kap. rättegångsbalken som reglerar kvarstad m.m. Det är inte nödvändigt att i till arvsförordningen kompletterande lag hänvisa till dessa bestämmelser.⁴⁸ Som redogjorts för i kapitlet om behörighet (se kapitel 6) får interimistiska åtgärder, inbegripet säkerhetsåtgärder, som kan vidtas enligt lagen i en medlemsstat, begäras hos domstolarna i den medlemsstaten även om en domstol i en annan medlemsstat är behörig att pröva målet i sak enligt arvsförordningen (artikel 19).

⁴⁸ Jfr motsvarande bedömning avseende Bryssel I-förordningen i prop. 2001/02:146 s. 41 och underhållsförordningen prop. 2010/11:120 s. 45.

9 Ett europeiskt arvsintyg

9.1 Utgångspunkter

Arvsförordningen avser att underlätta för medborgare inom EU att hävda sina rättigheter vid arv med gränsöverskridande verkan. Genom arvsförordningen inrättas ett europeiskt arvsintyg. Det europeiska arvsintyget avser att främja snabba, smidiga och effektiva avgöranden i gränsöverskridande arvsärenden genom att ge berörda personer, såsom arvingar, testamentstagare, testaments-exekutorer och boutredningsmän, ett enkelt sätt att bevisa sin ställning och/eller sina rättigheter och befogenheter i en annan stat, där t.ex. kvarlåtenskapen är belägen. Arvsintyget är inte ett obligatoriskt dokument och avser inte heller att ersätta nationella dokument som används för liknande ändamål i medlemsstaterna. Bestämmelser om det europeiska arvsintyget finns i arvsförordningens femte kapitel, artiklarna 62–73.

Nedan redogörs för bestämmelserna om arvsintyg enligt arvsförordningen, samt mina överväganden och förslag beträffande vilken svensk myndighet som bör ansvara för utfärdande av arvsintyg och därmed sammanhängande frågor.

9.2 Arvsintyget

9.2.1 Arvsintygets ändamål

Som angetts ovan är arvsintyget avsett att användas av arvingar och testamentstagare med direkta rättigheter i arvet samt testaments-exekutorer eller boutredningsmän som i en annan medlemsstat behöver åberopa sin ställning eller utöva sina rättigheter som arvingar eller testamentstagare och/eller utöva sina befogenheter som testamentsexekutorer eller boutredningsmän. Vad som i det enskilda fallet kan framgå av ett arvsintyg och vilket underlag som

krävs för att få ett arvsintyg utfärdat hänger nära samman med för vilket syfte det utfärdats. Att ett arvsintyg kan utfärdas för olika ändamål framgår av artikel 63. I artikeln finns en inte uttömmande uppräkningslista av vilka omständigheter som kan intygas i ett arvsintyg. Av ett arvsintyg kan framgå vilken ställning och/eller rättighet som tillkommer arvinge eller, i förekommande fall, testamentstagare liksom deras arvslott. I ett arvsintyg kan också anges att en arvinge eller, i förekommande fall, testamentstagare, tilldelats en viss specifik tillgång som ingår i kvarlåtenskapen. Vidare kan en boutredningsman eller testamentsexekutor utverka ett arvsintyg för att visa sin befogenhet.

9.2.2 Behörig domstol/myndighet

Arvsintyg ska enligt artikel 64 utfärdas i den medlemsstat vars domstolar är behöriga enligt förordningen, dvs. den medlemsstat där den avlidne vid sin död hade hemvist (artikel 4), den medlemsstat som är behörig på grund av lagvalsförordnande (artikel 7), den medlemsstat som är behörig enligt bestämmelsen om subsidiär behörighet (artikel 10) eller en medlemsstat som är behörig enligt forum necessitatis (artikel 11).

Det tillkommer varje medlemsstat att i sin nationella lagstiftning fastställa vilka myndigheter som ska vara behöriga att utfärda arvsintyg. I artikel 64 anges att intyg ska få utfärdas av domstolar (enligt arvsförordningens definition av domstolsbegreppet) eller annan myndighet som enligt nationell rätt är behörig att handlägga arvsärenden.¹

9.2.3 Ansökan om arvsintyg

Behöriga att ansöka om arvsintyg är arvingar, testamentstagare, testamentsexekutorer och boutredningsmän (se artikel 65.1 som hänvisar till artikel 63.1).

Ansökan är inte formbunden utan kan göras på vilken handling som helst, men det finns ett för ändamålet utarbetat formulär (artikel 65.2).

¹ Senast den 16 november 2014 ska medlemsstaterna underrätta kommissionen vilka myndigheter som i medlemsstaten är behöriga att utfärda arvsintyg (artikel 78.1 c).

I artikel 65.3 anges närmare vad ansökan ska innehålla. Vilken utredning som i det enskilda fallet krävs av sökanden är emellertid beroende av vad arvsintyget ska intyga (se nedan avsnitt 9.2.6). Viss information såsom personuppgifter om sökanden och den avlidne torde regelmässigt behöva anges medan annan information enbart behöver anges om syftet med arvsintyget kräver det. Sålunda ska ansökan enligt artikel 65.3 innehålla den information som behövs för att den utfärdande myndigheten ska kunna intyga de omständigheter som sökanden vill ha bestyrkta. I ansökan ska också arvsintygets avsedda ändamål anges (artikel 65.3 f).

Artikel 65.3 innehåller en förteckning över information som ansökan ska innehålla, såvitt den är känd för sökanden och, som angetts ovan, behövs för att den utfärdande myndigheten ska kunna intyga de omständigheter som sökanden vill ha bestyrkta. Informationen ska åtföljas av relevanta handlingar i original eller kopior som uppfyller de villkor som krävs för att deras äkthet ska kunna fastställas. Som bestämmelserna om arvsintyget får förstås åligger det i första hand sökanden att lägga fram den utredning som krävs för att utfärda arvsintyget.

Den information som ansökan enligt förteckningen i artikel 65.3 kan innehålla är följande.

- a) Personuppgifter om den avlidne.
- b) Personuppgifter om sökanden.
- c) Personuppgifter om sökandens företrädare om sådan finns.
- d) Personuppgifter om den avlidnes make, maka eller partner och f.d. make, maka eller partner.
- e) Personuppgifter om andra eventuella förmånstagare som utsetts i ett förordnande om kvarlåtenskap och/eller som följer av lag.²
- f) Arvsintygets avsedda ändamål i enlighet med artikel 63.
- g) I förekommande fall, kontaktuppgifter för den domstol eller behöriga myndighet som handlägger eller har handlagt själva arvet.

² I den svenska språkversionen av arvsförordningen står det inte "och/eller följer av lag" utan "och/eller automatiskt". Vid en jämförelse med den engelska språkversionen som anger "and/or by operation of law" har antagits att det här är fråga om eventuella förmånstagare enligt lag.

- h) De omständigheter som i förekommande fall ligger till grund för sökandens krav på rätt till arvsegendom i egenskap av förmånstagare och/eller rätt att verkställa den avlidnes testamente och/eller rätt att förvalta den avlidnes kvarlåtenskap.
- i) Angivande av huruvida den avlidne hade upprättat ett förordnande om kvarlåtenskap; om varken originalet eller en kopia har bifogats, ska uppgifter lämnas om var originalet finns.
- j) Angivande av huruvida den avlidne hade ingått äktenskapsförord eller ett avtal avseende ett förhållande som kan ha jämförbar verkan med äktenskap; om varken originalet eller en kopia har bifogats, ska uppgifter lämnas om var originalet finns.
- k) Angivande av huruvida någon av förmånstagarna har avgett någon förklaring om accept av eller i förekommande fall avstående från arvet.
- l) En förklaring om att de uppgifter som ska styrkas, såvitt sökanden känner till, inte är föremål för någon tvist.
- m) Annan information som sökanden anser vara av intresse för utfärdande av arvsintyget.

9.2.4 Prövning av ansökan och utfärdande av arvsintyg

I artiklarna 66–68 finns bestämmelser om prövningen av ansökan, utfärdande av arvsintyg och arvsintygets närmare innehåll.

Kontroll av ansökan

Den utfärdande myndigheten ska kontrollera ansökan, förklaringar, handlingar och annan bevisning som sökanden tillhandahållit (artikel 66.1). Härvid ska myndigheten – om det särskilt föreskrivs eller annars är tillåtet enligt lag som gäller för myndigheten – självant göra de utredningar som krävs för att kontrollera uppgifter som lämnats eller uppmana sökanden att lämna ytterligare bevisning som myndigheten anser vara nödvändig.

Beträffande handlingar till stöd för ansökan anges att den utfärdande myndigheten får besluta att godta annan form av bevisning om sökanden inte förmått ge in kopior som uppfyller de villkor som krävs för att deras äkthet ska kunna fastställas (artikel 66.2).

Kommunicering, ed och sanningsförsäkran

Under förutsättning att det föreskrivs i lag som gäller för myndigheten får den utfärdande myndigheten begära att förklaringar ska avges under ed eller genom sanningsförsäkran (artikel 66.3).

Den utfärdande myndigheten ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att *informera* förmånstagarna om ansökan om ett arvsintyg. Om det behövs för fastställandet av de omständigheter som ska styrkas ska myndigheten *höra* berörda personer, testamentsexekutorer eller boutredningsmän samt göra *offentliga tillkännagivanden* som syftar till att ge andra eventuella förmånstagare möjligheten att åberopa sina rättigheter (artikel 66.4). Bestämmelsen innebär att ansökan ska kommuniceras med berörda personer.

Informationsutbyte mellan medlemsstaters myndigheter

I artikel 66.5 finns en bestämmelse som innebär att medlemsstaternas myndigheter är skyldiga att tillhandahålla samma information till en myndighet i en annan medlemsstat som handlägger en ansökan om arvsintyg som myndigheten enligt den nationella lagstiftningen kan ge en myndighet i den egna medlemsstaten. För den utfärdande myndighetens prövning av ansökan föreskrivs sålunda att behöriga myndigheter i en medlemsstat på begäran ska ge den utfärdande myndigheten i en annan medlemsstat tillgång till information från i synnerhet fastighetsregister, folkbokföringsregister samt register som avser handlingar och omständigheter som är relevanta för arvet eller för makarnas förmögenhetsförhållanden eller motsvarande förmögenhetsförhållanden som avser den avlidne.

9.2.5 Utfärdande av arvsintyget

Arvsintyget ska utfärdas utan dröjsmål, när de omständigheter som ska intygas i arvsintyget har fastställts enligt den på arvet (eller delar av arvet) tillämpliga lagen (artikel 67). Arvsintyget ska utfärdas på ett särskilt formulär.

Ansökan om arvsintyg kan också avslås. Enligt artikel 67 ska arvsintyg t.ex. inte utfärdas om klagomål har riktats mot de uppgifter som ska styrkas eller om arvsintyget inte skulle vara förenligt

med ett beslut som omfattar samma uppgifter. Grunderna för att vägra att utfärda ett arvsintyg enligt artikel 67 är inte uttömmande.

Att arvsintyg inte bör utfärdas om intyget skulle komma att innehålla uppgifter som är oförenliga med innehållet i ett beslut eller en dom är närmast självklart. Om ansökan t.ex. avser ett arvsintyg utvisande vilka rättigheter och/eller tillgångar som en testamentstagare åtnjuter till följd av ett testamente (artikel 68 m), kan ett arvsintyg inte utfärdas om den handläggande myndigheten får kännedom om en dom varigenom fastställts att testamentet är ogiltigt. Ett arvsintyg bör inte heller utfärdas om innehållet strider mot innehållet i en registrerad bouppteckning. Frågan är dock vad som avses med att arvsintyg inte ska utfärdas om *klagomål riktats mot de uppgifter som ska styrkas* (artikel 67.1 a). I de engelska och tyska språkversionerna anges att ett arvsintyg inte ska utfärdas om ”the elements to be certified are being challenged” respektive ”Einwände gegen den zu bescheinigenden Sachverhalt anhängig sind”.

Enlig min mening bör ett arvsintyg inte heller utfärdas om det framkommer att de uppgifter som ska intygas är tvistiga. Det bör alltså inte krävas att innehållet i ett arvsintyg skulle strida mot en dom eller ett beslut utan ett arvsintyg bör inte utfärdas om det under handläggningen görs en invändning mot uppgifterna i fråga. Arvsintygets syfte är att det ska kunna användas av arvingar och testamentstagare som har direkta rättigheter i arvet samt av testamentsexekutorer och boutredningsmän som i en annan medlemsstat behöver åberopa sin ställning eller utöva sina rättigheter som arvingar eller testamentstagare och/eller sina befogenheter som testamentsexekutorer och boutredningsmän. Redan med hänsyn till arvsintygets syfte är det alltså viktigt att de uppgifter som intygas i arvsintyget inte är felaktiga. Arvsintygets rättsverkningar är också långtgående. Enligt artikel 69 ska det antas att arvsintyget på ett korrekt sätt visar de omständigheter som har fastställts enligt den på arvet tillämpliga lagen eller enligt annan lag som är tillämplig på vissa delar av arvet. Ingen myndighet eller person som mottagit ett arvsintyg som utfärdats i en annan medlemsstat har rätt att begära att man i stället för ett arvsintyg ska redovisa en dom, en officiell handling eller en förlikning inför domstol (arvsförordningens ingress, punkten 69). Godtroende tredjemän som betalar eller överlåter egendom till en person som i arvsintyget anges som bemyndigad att ta emot betalning eller egendom ska anses ha gjort transaktionen med en behörig person. Enligt min mening bör man därför mot bakgrund av arvsintygets syfte och rättsverkningar

tolka artikel 67 på så vis att ansökan bör avslås om någon riktar en invändning mot de uppgifter som sökanden vill få bestyrkta. Härvid torde inte krävas att den handläggande myndigheten gör någon värdering av grunden till att uppgifterna är tvistiga.

Samtliga förmånstagare ska informeras om ett beslut att utfärda ett arvsintyg (artikel 67.2). I det följande (avsnitt 9.2.9) kommer jag att behandla frågan vilka möjligheter berörda personer har när det gäller att angripa felaktigheter i ett arvsintyg.

9.2.6 Arvsintygets närmare innehåll

Vilken närmare information arvsintyget ska/kan innehålla anges i artikel 68. I artikeln anges att den där uppräknade informationen ska framgå av arvsintyget i den mån det behövs för det ändamål som arvsintyget utfärdas för. Det kan till en början konstateras att vissa uppgifter – oavsett syftet med arvsintyget – regelmässigt torde behöva framgå av arvsintyget, medan andra uppgifter enbart behöver finnas med om det krävs för sökandens ändamål med arvsintyget. Ett arvsintyg kan enligt artikel 68 innehålla följande information.

- a) Den utfärdade myndighetens namn och adress.
- b) Ärendenummer.
- c) Omständigheter som ligger till grund för den utfärdande myndighetens behörighet.
- d) Datum för utfärdandet.
- e) Personuppgifter om sökanden.
- f) Personuppgifter om den avlidne.
- g) Personuppgifter om förmånstagarna.
- h) Information om äktenskapsförord som den avlidne har ingått eller i förekommande fall ett avtal som den avlidne ingått avseende ett förhållande som enligt den lag som är tillämplig på sådana förhållanden har jämförbar verkan med äktenskap samt information om makarnas förmögenhetsförhållanden eller motsvarande förmögenhetsförhållanden.

- i) Vilken lag som är tillämplig på arvet och de omständigheter som ligger till grund för fastställandet av vilken lag som är tillämplig.
- j) Uppgifter om huruvida det rör sig om arv enligt den legala arvsordningen eller en testamentarisk arvsordning enligt ett förordnande om kvarlåtenskap, inbegripet uppgifter om omständigheter som ligger till grund för de rättigheter och/eller befogenheter som tillkommer arvingarna, testamentstagarna, testamentsexekutorerna eller boutredningsmännen.
- k) I förekommande fall omnämmande av vilken typ av accept av eller avstående från arv som var och en av arvingarna har gjort.
- l) Uppgift om varje arvinges arvslott och i förekommande fall en förteckning över rättigheterna och/eller tillgångarna för varje arvinge.
- m) En förteckning över rättigheterna och/eller tillgångarna för varje testamentstagare.
- n) Begränsningar när det gäller arvingars och i förekommande fall testamentstagarnas rättigheter enligt den lag som är tillämplig på arvet och/eller enligt ett förordnande om kvarlåtenskap.
- o) Testamentsexekutors och/eller boutredningsmannens befogenheter och begränsningar av sådana befogenheter enligt den på arvet tillämpliga lagen och/eller enligt ett förordnande om kvarlåtenskap.

9.2.7 Arvsintygets rättsverkningar

Arvsintyget bör enligt arvsförordningens ingress tillerkännas samma verkan i samtliga medlemsstater. Arvsintyget är inte en exekutions-titel men bör ha bevisvärde och bör förutsättas på ett korrekt sätt ange vad som har fastställts enligt den lag som är tillämplig på specifika delar, såsom den materiella giltigheten för förordnanden om kvarlåtenskap (arvsförordningens ingress, punkten 71).

I artikel 69 finns bestämmelser om arvsintygets rättsverkningar. Till en början slås fast att arvsintyget ska ha rättsverkningar i alla medlemsstater utan att det krävs någon särskilt förfarande. Ett arvsintyg ska vidare antas på ett korrekt sätt visa omständigheter som har fastställts enligt den på arvet (eller delar av arvet) tillämpliga lagen.

Den person som i arvsintyget anges som arvinge, testamentstagare, testamentsexekutor eller boutredningsman ska antas ha den ställning som anges i arvsintyget och/eller vara innehavare av de rättigheter eller befogenheter som anges i arvsintyget utan några andra villkor för och/eller inskränkningar i dessa rättigheter eller befogenheter än de som anges i arvsintyget. Med åberopande av arvsintyget ska arvsegendom³ kunna registreras i relevanta register i en medlemsstat (artikel 69.5). Det förhållande att uppgifterna i ett arvsintyg som utfärdats i enlighet med bestämmelserna i arvsförordningen ska presumeras vara korrekta innebär inte ett avsteg från principen om fri bevisvärdering och utesluter inte motbevisning.

Särskilt i förhållande till tredje man

I förhållande till tredje man innebär arvsintygets rättsverkningar att personer som, utifrån informationen i arvsintyget, erlägger betalning eller överlåter egendom till en person som enligt arvsintyget är bemyndigad att ta emot betalning eller egendom ska anses ha gjort prestationen med en bemyndigad person (artikel 69.3). Om en person, som enligt arvsintyget är bemyndigad att förfoga över kvarlåtenskapen, förfogar över sådan egendom till förmån för annan person ska den andra personen på motsvarande sätt anses ha gjort transaktionen med en person som är bemyndigad att förfoga över den berörda egendomen (artikel 69.4). I båda fallen förutsätts att tredje man är i god tro beträffande arvsintygets riktighet och varken insett att innehållet i arvsintyget var felaktigt eller saknat sådan insikt på grund av grov oaktsamhet.⁴

9.2.8 Bestyrkta kopior av arvsintyget

Vid utfärdande av arvsintyg ska den utfärdande myndigheten behålla originalet av arvsintyget och utfärda en eller flera bestyrkta kopior till sökanden och till varje person som visar legitimt intresse

³ Med *arvsegendom* torde inte avses något annat än kvarlåtenskap. I den engelska språkversionen anges "succession property" såväl när det i den svenska språkversionen står *arvsegendom* som när det står *kvarlåtenskap*.

⁴ I den svenska språkversionen uttrycks godtrosregeln ordagrant: "...såvida inte personen insåg att innehållet i arvsintyget var felaktigt eller inte har kännedom om sådana felaktigheter på grund av grov oaktsamhet." Den engelska språkversionen anger: "...unless he knows that the contents of the Certificate are not accurate or is unaware of such inaccuracy due to gross negligence."

(artikel 70.1). Personer med legitimt intresse kan t.ex. vara boutredningsmän och arvingar. De bestyrkta kopiorna ska ha begränsad giltighetstid. De gäller för en period om sex månader och förfalldatum ska anges på den bestyrkta kopian. Giltighetstiden kan i undantagsfall förlängas. Sedan giltighetstiden för den bestyrkta kopian löpt ut kan sökanden ansöka om förlängning eller begära en ny bestyrkt kopia av den utfärdande myndigheten (artikel 70.3).

Den utfärdande myndigheten ska enligt artikel 70.2 upprätta en förteckning över de personer som erhållit bestyrkta kopior (beträffande syftet, se avsnitt 9.2.9). Enligt arvsförordningens ingress (punkten 72) hindrar inte den i artikel 70 angivna kretsen av personer som har rätt att erhålla bestyrkt kopia av arvsintyget, att en medlemsstat i enlighet med sina nationella bestämmelser om allmänna handlingar lämnar ut kopior av intyget till allmänheten.

På de bestyrkta kopior som utfärdas med stöd av arvsförordningen bör – för att skilja dessa från kopior av arvsintyg som någon kan få med stöd av den svenska offentlighetsprincipen – vid bestyrkandet anges att det är fråga om kopior som utfärdats med stöd av förordningen. På den bestyrkta kopian ska dessutom, som framgått ovan, anges en giltighetstid.

9.2.9 Rättelse och omprövning

Rättelse av skrivfel

Rättelse av skrivfel i arvsintyget kan ske antingen på begäran av någon som visar att den har ett legitimt intresse eller på myndighetens eget initiativ (artikel 71.1).

Ändring eller återkallelse

Den utfärdande myndigheten kan ändra eller återkalla arvsintyget om det har fastställts att intyget är felaktigt eller att enskilda uppgifter i det är felaktiga (artikel 71.2). Ändring eller återkallelse ska ske på begäran av någon som kan visa att den har ett legitimt intresse eller, om det är tillåtet enligt nationell lag, på den utfärdande myndighetens eget initiativ.

På begäran av den som har ett legitimt intresse har den utfärdande myndigheten, i avvaktan på en ändring eller återkallelse

av arvsintyget, möjlighet att häva arvsintygets rättsverkningar (artikel 73.1 a).

Enligt min mening bör rättelse komma i fråga för korrigering av skrivfel, räknfel eller liknande. Ändring eller återkallelse av arvsintyget torde aktualiseras när intyget, på grund av nya omständigheter eller av någon annan anledning, är felaktigt på materiell grund. I förordningen ges ingen närmare vägledning om när ändring respektive återkallelse bör tillgripas. Ett beslut om utfärdande av ett arvsintyg torde dock inte vara att betrakta som ett gynnande förvaltningsbeslut (som enligt huvudregeln inte kan återkallas). Återkallelse kan enligt min mening bli aktuellt när det fastställts att de i arvsintyget intygade uppgifterna är felaktiga och det inte finns anledning till ändring; om t.ex. ett arvsintyg intygat vilka tillgångar en viss testamentstagare erhållit och det senare visar sig att det i en dom fastställts att testamentet är ogiltigt bör arvsintyget kunna återkallas.

Underrättelse om rättelse, ändring eller återkallelse

Vid rättelse, ändring eller återkallelse av ett arvsintyg ska den utfärdande myndigheten utan dröjsmål underrätta samtliga som erhållit en sådan bestyrkt kopia av intyget som avses i arvsförordningen (artikel 71.3).

Enligt artikel 73.2 ska samtliga personer som erhållit en sådan bestyrkt kopia av intyget som avses i arvsförordningen också underrättas utan dröjsmål, om att arvsintygets rättsverkningar har hävts av den utfärdande myndigheten.

9.2.10 Rättsmedel

I artikel 72 finns bestämmelser om överklagande av beslut som avser utfärdande, rättelse, ändring, återkallelse av arvsintyg och hävning av arvsintygets rättsverkningar. Genom hävning av arvsintygets rättsverkningar kan förordnas att arvsintyget tills vidare inte ska gälla.

Överklagande ska ske till en rättslig myndighet i den medlemsstat där den utfärdande myndigheten är belägen och hanteras enligt den nationella lagen i den staten.

Överinstansens beslut

Om ett utfärdat arvsintyg visar sig vara felaktigt, ska efter överklagandet den rättsliga myndigheten korrigera, ändra eller återkalla arvsintyget alternativt se till att den utfärdande myndigheten rättar, ändrar eller återkallar arvsintyget (artikel 72.2). Om det överklagade beslutet avser ett beslut att inte utfärda ett arvsintyg och den utfärdande myndighetens avslagsbeslut visar sig vara oberättigat, ska överinstansen antingen utfärda ett arvsintyg eller se till att den utfärdande myndigheten gör en ny bedömning av fallet och fattar ett nytt beslut.

Vem har rätt att överklaga?

Beslut som avser utfärdande av arvsintyg eller avslag på en sådan begäran kan enligt artiklarna 65 och 63.1 överklagas av varje person som har rätt att ansöka om ett arvsintyg, dvs. arvingar och testamentstagare som har direkta rättigheter i arvet samt testaments-exekutorer och boutredningsmän (artikel 72.1 första stycket).

Beslut om rättelse, ändring eller återkallelse och inhibition som fattats av den utfärdande myndigheten kan överklagas av varje person som visar legitimt intresse (artikel 72.1 andra stycket).

9.2.11 Hävning av arvsintygets rättsverkningar

Artikel 73 handlar om beslutande myndigheters möjligheter att häva arvsintygets rättsverkningar. Som redovisats ovan har den utfärdande myndigheten möjlighet att häva arvsintygets rättsverkningar i avvaktan på en ändring eller återkallelse av intyget. Också den rättsliga myndighet som har att pröva ett överklagande av ett arvsintyg, kan på begäran av en behörig klagande, förordna om inhibition i avvaktan på ett slutligt ställningstagande till överklagandet.⁵

Som redogjorts för ovan ska samtliga personer som erhållit bestyrkta kopior av ett arvsintyg utan dröjsmål underrättas om ett eventuellt beslut om inhibition. Har arvsintygets rättsverkningar hävts får inte ytterligare bestyrkta kopior av arvsintyget utfärdas.

⁵ Enligt ordalydelsen i artikel 73 kan arvsintygets rättsverkningar hävas av den rättsliga myndigheten, på begäran av varje person som har rätt att bestrida ett beslut som fattats av den utfärdande myndigheten i enlighet med artikel 72, i avvaktan på ett sådant bestridande. I den engelska respektive tyska språkversionen anges: ...”pending such a challenge.” ...”während der Anhängigkeit des Rechtsbehelfs”.

9.3 Överväganden

Förslag: Skatteverket anförtros uppgiften att utfärda arvsintyg enligt arvsförordningen. En bestämmelse härom tas in i den lag som kompletterar arvsförordningen.

Skatteverkets beslut om arvsintyg ska överklagas till allmän domstol. Behörig domstol ska vara tingsrätten i den ort där den avlidne hade hemvist vid sin död. Saknade den avlidne hemvist här ska överklagande ske till Stockholms tingsrätt.

För handläggningen i domstol ska lagen (1996:242) om domstolsärenden gälla.

9.3.1 Allmänna utgångspunkter

Innehållet i ett arvsintyg kan, som redogjorts för ovan, variera utifrån sökandens ändamål med arvsintyget. Arvsintyg kan behövas för flera olika ändamål. Inom ramen för ett och samma arvsärende kan också flera arvsintyg komma att behövas. Till en början kan ett arvsintyg behövas för att utreda boet. Om den avlidne exempelvis har banktillgodohavanden på en bank i en annan medlemsstat, kan t.ex. en boutredningsman genom att utverka ett arvsintyg på ett enkelt sätt få en legitimationshandling. Ett arvsintyg kan vidare behövas under boutredningen för att innehavaren av arvsintyget ska kunna förvalta egendom i kvarlåtenskapen och förfoga över egendomen i förhållande till tredje man. När arvskiftet är klart kan arvsintyget användas för att visa äganderätt till egendom.

Om man bortser från uppgifter om den avlidnes tillgångar och skulder förefaller flera av uppgifterna i ett arvsintyg vara desamma som finns med i en bouppteckning. (I kapitel 3 har jag lämnat en redogörelse för bestämmelserna om bouppteckning.) I flera fall torde därför en bouppteckning kunna ligga till grund för utfärdande av ett arvsintyg. Under boutredningen vid internationella förhållanden kan dock ett arvsintyg tjäna som legitimationshandling för t.ex. en boutredningsman eller en testamentsexekutor redan innan bouppteckningen har förrättats. Ett intyg i det syftet bör kunna utfärdas efter ingivande av domstolsbeslutet avseende dödsboets avträdande till förvaltning av boutredningsman och förordnande av boutredningsman alternativt testamentet vari testamentsexekutorn utsetts.

Ett arvsintyg kan enligt artikel 68 l innehålla uppgift om varje arvinges arvslott och i förekommande fall en förteckning över rättigheter och/eller tillgångar för varje arvinge. Vidare kan ett arvsintyg enligt artikel 68 m innehålla en förteckning över rättigheterna och/eller tillgångarna för varje testamentstagare. Arvsintyg utvisande nu nämnda uppgifter torde rimligtvis kräva att arvskiftet är klart och att sökanden kan ge in arvskifteshandlingen. Arvskiftet ska enligt 23 kap. 4 § ärvdabalken upprättas skriftligen och under-tecknas av delägarna, dvs. arvingar och universella testaments-tagare. Arvskiftets karaktär av avtal innebär att enmansdödsbon, där det enbart finns en arvinge eller endast en universell testa-mentstagare, inte kan åstadkomma ett arvskifte.⁶ För dessa fall utgör bouppteckningen eller testamentet fångeshandling och i sådana fall bör krävas att sökanden ger in en sådan handling för att utverka ett arvsintyg med nu berörd innebörd. Är utländsk rätt tillämplig på ett arv som handläggs i Sverige gäller givetvis vad som föreskrivs i den lagen om vilka rättigheter och/eller tillgångar som tillkommer varje arvinge etc.

Under boutredningen kan ett arvsintyg användas för att i en annan medlemsstat visa de faktiska andelarna i boet enligt den på arvet tillämpliga lagen. Om svensk lag är tillämplig på arvet och arvlåtaren vid sidan om efterlevande make t.ex. efterlämnar ett gemensamt barn och ett särkullbarn, dvs. barn som inte är den efterlevande makens barn, kan av arvsintyget framgå att bodelning ska ske samt dels att den efterlevande maken ärver det gemen-samma barnets andel med fri förfoganderätt med rätt till efterarv för barnet, dels att särkullbarnet har rätt att få ut sitt arv genast vid sin förälders död.⁷

Ett arvsintyg kan också användas för att visa en efterlevande sambos ställning.⁸

⁶ Om en ensamarvinge avstår från sitt arv eller del därav till förmån för flera personer kan dock arvskifte ändå bli aktuellt.

⁷ Ett särkullbarn kan också avstå från sin rätt till förmån för den efterlevande maken, varvid makens rätt till kvarlåtenskapen omfattar också särkullbarnets arvslott och särkullbarnet får i stället en efterarvsrätt. Även om särkullbarnet inte avstår från att genast få ut sitt arv har den efterlevande maken – i den mån kvarlåtenskapen räcker – alltid rätt att ur kvarlåtenskapen efter den först avlidna maken få egendom till så stort värde att den tillsammans med egendom som den efterlevande maken erhöll vid bodelningen eller som utgör den makens enskilda egendom motsvarar fyra gånger det prisbasbelopp enligt 2 kap. 7 § social-försäkringsbalken som gäller vid tiden för dödsfallet.

⁸ Sambor är inte arvsberättigade enligt svensk rätt. En efterlevande sambo har dock enligt 18 § sambolagen (2003:376) rätt att begära bodelning. Bodelningen omfattar bostad och bohag som har förvärvats för gemensam användning. Normalt ska sådan egendom hälften delas. I den mån det räcker när skulderna täckts, har den efterlevande sambon dock en garanti för att vid bodelningen få ut så mycket av den egendom som ska delas att det i värde

9.3.2 Skatteverket bör ansvara för utfärdande av arvsintyg

Det kan till en början konstateras att utfärdande av arvsintyg enligt arvsförordningen inte ställer krav på domstolsprövning i första instans (artikel 64). Skatteverket ansvarar för registrering av bouppteckningar. Skatteverket ansvarar också för folkbokföringen och, sedan oktober 2011, äktenskapsregistret. Det är mycket som talar för att även uppgiften att utfärda arvsintyg bör anförtros Skatteverket. Det kanske främsta skälet härför är de likheter som finns mellan det europeiska arvsintyget och bouppteckningsinstitutet. Skatteverket har redan tillgång till flera av de uppgifter som kan ingå i ett arvsintyg och inom verket finns en upparbetad kompetens för att hantera flera av de frågor som kan aktualiseras vid handläggningen av arvsintyg. Som bestämmelserna om arvsintyget får förstås innefatta prövningen av ansökan en kontroll av uppgifter som tillhandahålls av sökanden. Verksamheten att utfärda arvsintyg utgör inte rättskipning utan kontroll av redan fastställda uppgifter. Enligt arvsförordningen åligger det också i första hand sökanden att tillhandahålla relevant information för prövningen av ansökan (se artikel 65 och avsnitt 9.2.3 ovan). Bortsett från att kontrollera den information och de förklaringar som sökanden tillhandahåller åligger det den utfärdande myndigheten – i den mån detta föreskrivs eller är tillåtet i den lag som gäller för myndigheten – att självmant göra de utredningar som krävs för att kontrollera de lämnade uppgifterna (artikel 66.1). Avsikten torde dock inte vara att den myndighet som utfärdar arvsintyget ska göra rättsliga bedömningar i tvistiga frågor om t.ex. arvsrätt. Om arvsrätten är tvistig bör den utfärdande myndigheten kunna besluta att inte utfärda arvsintyget. Enligt artikel 67 ska arvsintyg bland annat inte utfärdas om det riktas klagomål mot de uppgifter som ska styrkas eller om arvsintyget inte skulle vara förenligt med ett beslut som omfattar samma uppgifter. Ett arvsintyg bör inte utfärdas om de uppgifter som ska styrkas med ett arvsintyg inte är förenliga med uppgifterna i en bouppteckning. Som redogjorts för ovan (se avsnitt 9.2.5) är det min bedömning att arvsförordningen får anses innebära att arvsintyg inte heller bör utfärdas om uppgifterna som ska styrkas är tvistiga.

motsvarar två gånger det vid tiden för dödsfallet gällande prisbasbeloppet enligt 2 kap. 7 § socialförsäkringsbalken. Även om bodelning inte ska ske, kan en sambo ha övertaganderätt till bostad och/eller bohag.

I detta sammanhang bör vidare noteras att handläggningen av arvsintyget skiljer sig från registrering av bouppteckningar på det sättet att en ansökan om arvsintyg inte föregås av en förrättning till vilken samtliga dödsbodelägare ska kallas. I stället åligger det den utfärdande myndigheten att informera förmånstagarna om ansökan (artikel 66.4).

Liksom beträffande uppgifterna i en bouppteckning (jfr 20 kap. 6 § ärvdabalken) innehåller arvsförordningen en bestämmelse om edgång och sanningsförsäkran. Enligt arvsförordningen kan den utfärdande myndigheten, om det föreskrivs i lag som gäller för myndigheten och på de villkor som där fastställs, begära att förklaringar avges under ed eller genom försäkran om kända förhållanden i stället för en ed (artikel 66.3). Bestämmelsen i 20 kap. 6 § andra stycket ärvdabalken innebär att bouppgivaren på bouppteckningshandlingen ska teckna försäkran på heder och samvete att uppgifterna till bouppteckningen är riktiga och att inga uppgifter avsiktligt har utelämnats. På talan av någon vars rätt kan bero därav eller av boutredningsman eller testamentsexekutor, kan vidare bouppgivare, dödsbodelägare, efterlevande make eller sambo som inte varit bouppgivare eller annan person som har tagit befattning med boet åläggas att bekräfta uppgifterna under ed. Edgången fullgörs vid tingsrätt och talan om edgång kräver stämningsansökan. Sådan edgång torde vara mycket ovanlig och enligt gällande rätt har inte Skatteverket möjlighet att föra talan om edgång.⁹ Det bör inte införas några särskilda bestämmelser om att den som ansöker om ett arvsintyg ska gå ed på uppgifterna.

Alternativet till att förlägga verksamheten att utfärda arvsintyg hos Skatteverket vore att anförtro uppgiften till tingsrätterna. Under de senaste åren har ett flertal ärendetyper – bland annat registreringsärenden enligt äktenskapsbalken, ärenden om dödande av förkommen handling och vissa associationsrättsliga ärenden – som inte innebär dömande verksamhet flyttats från de allmänna domstolarna till förvaltningsmyndigheter. Vid bedömningen av om ett visst ärendeslag bör handläggas i domstol har då bland annat beaktats om ärendets handläggning kan innefatta muntliga sammanträden. Ärenden som typiskt sett ansetts höra hemma i domstol är ärenden där det kan bli aktuellt med bevisupptagning och bevisvärdering samt ärenden som har särskilt stor betydelse för

⁹ Skatteverkets tidigare möjlighet att föra talan om edgång följde av 67 § i den numera upphävda lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt samt ansågs berättigad med hänsyn till att Skatteverket företrädde det allmännas fiskala intressen.

den enskildes rättsliga status.¹⁰ Handläggningen av arvsintyg innehåller frågor av civilrättslig karaktär och för att kunna bedöma underlaget för utfärdande av intyg torde krävas viss juridisk kompetens. Som angetts ovan är det dock inte fråga om dömande verksamhet eller verksamhet med inslag av tvistlösning utan om kontroll av uppgifter. Sammantaget framstår det därför inte som lämpligt att förlägga verksamheten att utfärda arvsintyg till domstol i första instans. Uppgiften att handlägga arvsintyg bör anförtros Skatteverket.

9.3.3 Skatteverkets beslut om arvsintyg bör överklagas till allmän domstol

Enligt arvsförordningen ska beslut om arvsintyg kunna överklagas till en rättslig myndighet (artikel 72). Som redogjorts för ovan kan registreringsbeslut beträffande bouppteckningar överklagas till förvaltningsrätten. När tingsrätterna ansvarade för bouppteckningarna överklagades besluten om arvskatt till hovrätt och därifrån till Högsta domstolen. Samma sak gällde skattemyndigheternas beslut om gåvoskatt. När ansvaret för bouppteckningarna flyttades från tingsrätterna till dåvarande skattemyndigheterna ansågs att beslut om arvsskatt, liksom andra skattebeslut, borde överprövas av förvaltningsdomstol. Överprövningen av beslut rörande arvskatt, gåvoskatt och bouppteckningar flyttades därför från allmän domstol till förvaltningsdomstol.¹¹ I förarbetena konstateras dock att det i överklagade bouppteckningsärenden också förekommer civilrättsliga problem som rätteligen borde överprövas av allmän domstol.¹²

Det som framför allt talar för att överprövning av beslut beträffande arvsintyg ska ske av förvaltningsrätten är att beslut beträffande bouppteckningar överklagas dit. Beslut av förvaltningsmyndighet överklagas också vanligen till allmän förvaltningsdomstol, men det är inte givet att överprövningen av förvaltningsmyndighets beslut ska ske i förvaltningsdomstol. I tidigare lagstiftningsärenden som avser överflyttning av ärenden från domstol till förvaltningsmyndighet förekommer såväl att myndighetens beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol som att beslutet får

¹⁰ Prop. 2010/11:119 s. 37.

¹¹ Prop. 2000/01:21 s. 54.

¹² SOU 1996:160 s. 93.

överklagas till allmän domstol. Avgörande för valet av överinstans har varit vilken instans som framstår som bäst lämpad att överpröva ett beslut med hänsyn till ärendets karaktär;¹³ har prövningen varit av civilrättslig karaktär har i allmänhet ansetts att överprövningen bör ske i allmän domstol.¹⁴ Skatteverket ansvarar numera för ärenden om registrering avseende bodelning, bodelningshandling, äktenskapsförord och gåva mellan makar. Skatteverkets beslut i nämnda registreringsärenden överklagas enligt 16 kap. 5 § äktenskapsbalken till tingsrätten. I förarbetena anges som skäl för att överprövningen ska ske i allmän domstol att de rättsfrågor som kan aktualiseras i sådana ärenden i allmänhet är sådana familjerättsliga frågor som hör till de allmänna domstolarnas verksamhetsområde.¹⁵ De frågeställningar som kan aktualiseras i samband med utfärdande av ett arvsintyg är framför allt sådana civilrättsliga frågor som lämpligen bör hanteras av de allmänna domstolarna. Jag anser därför att Skatteverkets beslut om arvsintyg bör överklagas till tingsrätt.

Frågan är då vilken tingsrätt som bör vara behörig att ta emot överklagande av ett arvsintyg. Det finns enligt min mening tre alternativ för vilken tingsrätt som bör vara behörig att pröva överklaganden av beslut om arvsintyg;

- tingsrätten inom vars domkrets ärendet först prövats (jfr 14 § andra stycket lagen [1971:289] om allmänna förvaltningsdomstolar),
- tingsrätten i den ort där sökanden har sin hemvist (jfr allmänna tvistemålsforum, 10 kap. 1 § rättegångsbalken), eller
- tingsrätten i den ort där den avlidne vid sin död hade hemvist (jfr arvsforum, 10 kap. 9 § rättegångsbalken).

Som redogjorts för ovan överklagas Skatteverkets beslut vanligen till allmän förvaltningsdomstol (jfr 22 a § förvaltningslagen [1986:223]). Behörig domstol är då, om inte annat särskilt är föreskrivet, den förvaltningsrätt inom vars domkrets ärendet först prövats (14 § andra stycket lagen [1971:289] om allmänna förvaltningsdomstolar). När bland annat ärenden om registrering av äktenskapsförord flyttades från de allmänna domstolarna till Skatteverket övervägdes om forumregeln skulle utformas med 14 §

¹³ Se bland annat prop. 2000/01:88 s. 46 f och 2003/04:27 s. 69.

¹⁴ Prop. 2010/11:119 s. 37.

¹⁵ A. prop. s. 58.

andra stycket i sistnämnda lag som förebild, dvs. om behörig domstol att pröva överklaganden av beslut i registreringsärenden skulle vara den tingsrätt inom vars domkrets ärendet prövats.¹⁶ Regeringen stannade dock för den forumregel som finns i 16 kap. 5 § äktenskapsbalken. Enligt sistnämnda lagrum får Skatteverkets beslut i fråga om registrering överklagas till den tingsrätt där någon av sökandena ska svara i tvistemål i allmänhet.¹⁷ Enligt min mening är en forumregel som utformas i enlighet med vad som i allmänhet gäller vid överklagande av Skatteverkets beslut till förvaltningsrätt mindre lämplig när beslutet ska överklagas till tingsrätt.

Vid val av forumregel bör fästas avseende vid att arvsintyget ska utfärdas i den medlemsstat vars domstolar är behöriga enligt arvsförordningens allmänna behörighetsregler (artiklarna 4, 7, 10 eller 11). Skatteverket ska alltså som utgångspunkt handlägga ansökningar om arvsintyg när den avlidne vid sin död hade hemvist i Sverige. Behörighet kan också föreligga trots att den avlidne vid sin död hade hemvist i utlandet. Behörigheten kan i sådana fall följa av reglerna om lagvalsförordnande, subsidiär behörighet och forum necessitatis.

Det kan förutsättas att svensk internationell jurisdiktion och sålunda också behörighet för Skatteverket att utfärda arvsintyg, i de allra flesta fall kommer att föreligga på grund av att den avlidne vid sin död hade hemvist i Sverige. Detta talar för att behörig tingsrätt att pröva överklagande av ett beslut om arvsintyg ska vara tingsrätten i den ort där den avlidne vid sin död hade hemvist. En regel med innebörd att sökandens hemvist är avgörande för forumfrågan är sannolikt en för sökanden naturlig och enkel regel. Det kan också antas att kretsen av sökanden i de flesta fall är bosatta i Sverige när svensk internationell behörighet föreligger på grund av den avlidnes hemvist. Också en forumregel som är knuten till den avlidnes hemvist framstår emellertid som naturlig när det gäller dessa frågor. Exempelvis ska ansökan om förordnande av boutredningsman göras till tingsrätten i den ort där den avlidne vid dödsfallet hade sin hemvist, dvs. normalt den ort där den avlidne var folkbokförd den 1 november föregående år (10 kap. 1 § rättegångsbalken). Behov av reservforum uppstår oavsett om den avlidnes hemvist vid sin död eller sökandens hemvist väljs. Sammantaget anser jag att tingsrätten i den ort där den avlidne hade hemvist vid

¹⁶ Prop. 2010/11:119 s. 58 och SOU 2007:65 s. 266 f.

¹⁷ Prop. 2010/11:119 s. 57.

sin död ska vara behörig att pröva överklaganden av beslut om arvsintyg. Reservforum bör vara Stockholms tingsrätt.

Vid handläggningen i domstol av ett överklagat beslut avseende arvsintyg bör ärendelagen tillämpas. Det innebär bland annat att det krävs prövningstillstånd för att hovrätten ska pröva tingsrättens beslut (jfr 39 § ärendelagen). I förvaltningslagen finns bestämmelser bland annat om hur ett beslut av en förvaltningsmyndighet överklagas.

9.3.4 Automatiserad behandling av personuppgifter

Hanteringen av arvsintyget hos Skatteverket förutsätter en automatiserad behandling av personuppgifter. Uppgifter om den som är avliden omfattas inte av personuppgiftslagen (1998:204). Däremot omfattas uppgifter om vem som är släkt med den som är avliden under förutsättning att de aktuella släktingarna är i livet. Sådana uppgifter kan regelmässigt antas bli föremål för registrering i samband med utfärdande av arvsintyg. Därtill kommer att arvsförordningen föreskriver att den utfärdande myndigheten ska upprätta en förteckning över personer till vilka bestyrkta kopior har utfärdats (se artikel 70.2). För registrering av bouppteckningar och dödsboanmälningar hos Skatteverket gäller lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet (se 1 kap. 4 § första stycket 8). Lagen är en s.k. registerförfattning och innehåller bestämmelser om bland annat vilka uppgifter som får behandlas och för vilka ändamål inom Skatteverkets verksamhetsområden. I vissa avseenden hänvisar lagen till bestämmelser i personuppgiftslagen, medan den i andra avseenden innehåller särskilda bestämmelser.

Enligt min mening bör man göra samma överväganden beträffande hanteringen av personuppgifter i verksamheten som avser arvsintyg som gjorts beträffande bouppteckningar och dödsboanmälningar. Av 1 kap. 4 § första stycket 7 lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet följer att uppgifter får behandlas för tillhandahållande av information som behövs hos Skatteverket för fullgörande av ett åliggande som följer av ett för Sverige internationellt bindande åtagande. Hanteringen av arvsintyg enligt arvsförordningen får anses falla inom ramen för detta stadgande. Jag föreslår därför inte någon

lagändring till följd Skatteverkets hantering av europeiska arvsintyg enligt arvsförordningen.

9.3.5 Ett europeiskt arvsintyg utfärdat i en annan medlemsstat bör kunna ligga till grund för lagfart

Bedömning och förslag: I 20 kap. 5 § jordabalken införs ett tillägg om att också ett för ändamålet utfärdat arvsintyg kan ligga till grund för en lagfartsansökan.

På samma sätt som när förvärvet grundas på en inregistrerad bouppteckning bör, när ett arvsintyg utgör en i lagfartsärendet med fångeshandling jämställd handling, gälla att ansökan ska göras inom en viss tidsfrist. I 20 kap. 2 § jordabalken läggs till att tidsfristen om tre månader ska beräknas från arvsintygets utfärdandedatum när förvärvet grundas på ett europeiskt arvsintyg.

Den som erhåller fast egendom genom arv, testamente, arvsavstående etc. är skyldig att ansöka om lagfart. Vid ansökan om lagfart ska fångeshandlingen och de övriga handlingar som är nödvändiga för att styrka förvärvet ges in (20 kap. 5 § första stycket första meningen jordabalken). Arvinge som genom arvskitte erhåller fast egendom behöver till lagfartsansökan bilägga bland annat arvskitteshandlingen i original och en bestyrkt kopia av den inregistrerade bouppteckningen. Till ansökan om lagfart för fastighet som erhållits genom testamentsförordnande ska bland annat biläggas det lagakraftvunna testamentet i original och en bestyrkt kopia av inregistrerad bouppteckning. Om ett dödsbo eller en arvinge som är ensam delägare i ett dödsbo söker lagfart på förvärv av egendom från den döde anses en inregistrerad bouppteckning efter denne som fångeshandling (20 kap. 5 § första stycket andra meningen jordabalken).

Arvsförordningen medger att lagen i den medlemsstat där registret förs (för fast egendom, lagen där egendomen är belägen [lex rei sitae]) avgör de rättsliga villkoren och förfarandet för registreringen samt vilka myndigheter, såsom myndigheter med ansvar för fastighetsregister eller notaries, som ansvarar för att kontrollera att alla krav har uppfyllts och att de handlingar som uppvisats är tillräckliga eller innehåller de uppgifter som krävs

(arvsförordningens ingress, punkten 18). Som närmare redogörs för i kapitel 7 anser jag att kravet i svensk rätt om ingivande av bouppteckning bör upprätthållas – såvida det i kvarlåtenskapen ingår fast egendom i Sverige – även om utländsk rätt är tillämplig på arvet när det finns svensk domsrätt. Skälet härtill är att en inregistrerad bouppteckning (i förekommande fall tillsammans med andra handlingar) är central för förvärvarens möjligheter att erhålla lagfart. Även om det i och för sig inte finns något som hindrar att en utländsk bouppteckning läggs till grund för en lagfartsansökan i Sverige är det svårt att se några bärande skäl för att utländska regler om bouppteckning eller motsvarande ska tillämpas när arvet handläggs i Sverige. Eftersom arvsförordningen möjliggör undantag från den tillämpliga lagens räckvidd när det gäller de rättsliga villkoren och förfarandet för registrering av fast egendom bör därför svenska bestämmelser om bouppteckningar upprätthållas (oaktat att utländsk lag är tillämplig på arvet) i syfte att tillgodose inhemska bestämmelser om lagfart när Sverige har jurisdiktion. Frågan är emellertid om det är befogat att uppställa samma krav när domsrätten enligt arvsförordningen tillkommer en annan medlemsstat.

Samtidigt som förordningen medger att inhemska regler i den medlemsstat där fastigheten är belägen styr de rättsliga villkoren och förfarandet för registrering anges i ingressen att de myndigheter som ansvarar för registreringen, i syfte att motverka krav som innebär att sökanden tvingas anlita dubbla förfaranden för utverkande av handlingar utvisande samma information, ska godta dokument som utfärdats av behöriga myndigheter i en medlemsstat i syfte att återopas i en annan medlemsstat (punkten 18). I samma ingressats anges vidare att särskilt det europeiska arvsintyget i detta syfte bör godtas som grund för registrering i aktuella register.

Lagfartsansökningar ges in till lantmäterimyndigheten (som är inskrivningsmyndighet). Ytterst är det lantmäteriet som prövar om de ingivna handlingarna är tillräckliga för att bevilja lagfart. Det finns i och för sig inget som hindrar att lantmäteriet lägger handlingar utfärdade av utländska myndigheter till grund för sin prövning. Om t.ex. säljaren är utländsk medborgare eller bosatt i utlandet godtas civilståndsintyg utfärdat av en myndighet i säljarens hemland. Inget hindrar sålunda att en utländsk bouppteckning eller motsvarande ges in vid en lagfartsansökan. Det europeiska arvsintyget syftar till att underlätta för bland annat arvingar och testamentstagare att bevisa sin ställning. Arvsintyget får också antas

syfta till att underlätta handläggningen vid myndigheter i andra medlemsstater när det gäller att kontrollera uppgifter från en annan medlemsstat. När det gäller fast egendom anges särskilt att den myndighet som utfärdar arvsintyget bör ta hänsyn till de formella förfaranden som krävs för att registrera fast egendom i den medlemsstat där registret förs (arvsförordningens ingress, punkten 68). Medlemsstater ska också enligt artikel 77 bland annat tillhandahålla faktablad med en förteckning över de handlingar eller den information som vanligen krävs för att registrera fast egendom som är belägen på deras territorium.

Ett för ändamålet utfärdat europeiskt arvsintyg som uppfyller de krav som ställs vid en lagfartsansökan bör därför (i förekommande fall tillsammans med andra handlingar) kunna ligga till grund för en lagfartsansökan. Liksom en inregistrerad bouppteckning bör också ett europeiskt arvsintyg kunna betraktas som fångeshandling vid förvärv av fast egendom från den döde samt jämte arvskifteshandling eller testamente kunna ligga till grund för ansökan om lagfart. Bestämmelsen i 20 kap. 5 § andra meningen jordabalken bör därför ändras så att ett dödsbo eller en arvinge som är ensam delägare i ett dödsbo till styrkande av förvärvet också kan ge in ett europeiskt arvsintyg. Avgörande för om arvsintyget i det enskilda fallet kan ligga till grund för att bevilja lagfart är givetvis det aktuella arvsintygets innehåll. Att ett arvsintyg kan utfärdas för flera olika ändamål och att intygets innehåll också kan variera har redogjorts för i avsnitt 9.2.6. Mot den bakgrunden bör i bestämmelsen anges att det ska vara "ett för ändamålet utfärdat arvsintyg". Mot bakgrund av att det i 20 kap. 5 § första stycket första meningen jordabalken talas om "fångeshandlingen och övriga handlingar som är nödvändiga för att styrka förvärvet" fordras ingen lagändring för att ett för ändamålet utfärdat arvsintyg i andra fall ska kunna ligga till grund för en lagfartsansökan.

Enligt 20 kap. 2 § jordabalken ska lagfart sökas inom tre månader efter det att den handling på vilken förvärvet grundats (fångeshandlingen) upprättats. Också i de fall förvärvet grundas på ett arvsintyg bör en tidsfrist gälla. I sistnämnda lagrum bör därför tilläggas att tiden ska räknas från det datum arvsintyget utfärdats om förvärvet grundas på ett europeiskt arvsintyg (jfr artikel 68 d).

10 Internordiska regler om arv

10.1 Nuvarande svensk reglering

I förhållande till de andra nordiska länderna finns det i Sverige tre lagar som reglerar internationella arvsfrågor, nämligen lagen (1935:44) om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare som hade hemvist här i riket (NDL I), m.m., lagen (1935:45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge (NDL II) och lagen (1935:46) om tillsyn i vissa fall å oskiftat dödsbo efter medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge (NDL III). Som redogjorts för i avsnittet om gällande rätt (kapitel 3) införlivar dessa lagar konventionen den 19 november 1934 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om arv, testamente och boutredning (den nordiska arvskonventionen). Konventionen reglerar förhållandet för medborgare i en nordisk stat som har hemvist i en annan nordisk stat. Den nordiska regleringen utgår från hemvistprincipen. Detta innebär att hemvistlandets lag ska tillämpas vid bedömningen av en persons rättsförhållanden. När det gäller frågor om erkännande och verkställighet av utländska avgöranden hänvisas i nämnda lagar till lagen (1977:595) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område (NEVL). När det gäller nordiskt samarbete finns också kungörelsen (1935:575) angående skriftväxling med utländska myndigheter i sådana frågor om handräckning, som avses i konventionen den 19 november 1934 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om arv, testamente och boutredning.

10.2 Utredningens direktiv

10.2.1 Betydelsen av arvsförordningen

Av de länder som är fördragsslutande stater när det gäller den nordiska arvskonventionen är tre (Danmark, Finland och Sverige) numera medlemmar av EU. Sedan 1999 har EU lagstiftningskompetens rörande gränsöverskridande familje- och arvsfrågor. Sverige och Finland deltar i det samarbetet medan Danmark har beviljats ett undantag och i vart fall för närvarande inte deltar i det samarbetet (se närmare kapitel 4).

Arvsförordningen innebär att internationella arvsfrågor, för Sveriges och Finlands del, faller inom EU:s exklusiva kompetens. Arvsförordningen innehåller emellertid ett undantag som, för Sveriges och Finlands del, innebär att den nordiska arvskonventionen får tillämpas i den utsträckning som konventionen innehåller regler om förvaltningen av dödsboet, medverkan av myndigheter i de fördragsslutande staterna samt enklare och snabbare förfaranden för erkännande och verkställighet av domar i samband med arv (se artikel 75).

10.2.2 Den nordiska ändringsöverenskommelsen

De fem nordiska staterna undertecknade den 1 juni 2012 en överenskommelse om ändring i 1934 års arvskonvention. Överenskommelsen innebär att de delar av konventionen som Sverige och Finland får tillämpa i allt väsentligt behålls oförändrade. Det gäller förfarandebestämmelserna om förvaltning av dödsbo och medverkan av myndigheter. Det gäller också bestämmelserna om erkännande och verkställighet, som bland annat innebär att det inte behövs något exekvaturförfarande för att nordiska arvsavgöranden ska kunna verkställas. I de delar som Sverige och Finland inte får tillämpa den nordiska arvskonventionen innebär ändringsöverenskommelsen bland annat att konventionens bestämmelser anpassas så att de i allt väsentligt motsvarar bestämmelserna i arvsförordningen. Det gäller framför allt konventionens grundläggande lagvalsregler.

För tillträde till den nordiska ändringsöverenskommelsen krävs godkännande av riksdagen. Av utredningens direktiv framgår att utredaren ska överväga om Sverige ska tillträda överenskommelsen. Det framgår vidare av direktiven att en utgångspunkt för förhand-

lingsarbetet, både i Norden och inom EU, har varit att den ändrade nordiska arvskonventionen ska ersätta den nuvarande konventionen i internordiska arvsärenden.

10.2.3 Uppdraget

Enligt direktiven ska utredaren analysera vad arvsförordningen har för inverkan på den nordiska regleringen, särskilt det ovannämnda undantaget i artikel 75. Vidare ska utredaren analysera vad ändringarna i den nordiska konventionen innebär. Slutligen ska utredaren lämna förslag till de författningsändringar som behövs för att införliva överenskommelsen med svensk lag. Med hänsyn till att arvsförordningen kommer att ersätta stora delar av den nordiska regleringen på området ska utredaren enligt direktiven överväga om de återstående bestämmelserna bör samlas i en lag och, om så anses vara fallet, lämna förslag på en sådan samlad och moderniserad lagstiftning.

10.3 Undantaget i arvsförordningen

Av artikel 75.2 i arvsförordningen framgår att förordningen mellan medlemsstater har företräde framför konventioner som har ingåtts uteslutande mellan två eller flera av dem, i den mån som konventionerna gäller frågor som regleras genom arvsförordningen.¹ På hösten 2011, när det slutliga innehållet i EU:s arvsförordning i sak var i det närmaste klart, begärde Finland och Sverige ett undantag för att länderna emellan få tillämpa den nordiska arvskonventionen i en reviderad lydelse. Resultatet blev att det i artikel 75 fördes in en tredje punkt. Enligt denna ska arvsförordningen inte hindra att en reviderad nordisk arvskonvention² ska få tillämpas av EU-medlemsstater som är parter till denna konvention (dvs. Finland och Sverige) i den mån som konventionen innehåller

¹ Att det såvitt gäller artikel 27 i arvsförordningen finns ett undantag i detta avseende framgår av artikel 75.1 (se närmare kapitel 7).

² En förutsättning för att en reviderad nordisk konvention skulle få tillämpas var dock att ändringsöverenskommelsen antogs före arvsförordningen. Arvsförordningen antogs den 4 juli 2012 och den nordiska ändringsöverenskommelsen antogs den 1 juni 2012. Förutsättningen uppfylldes alltså.

- a) regler avseende förvaltningen av dödsboet såsom anges i konventionen och medverkan av myndigheter i de fördragsslutande staterna, och
- b) enklare och snabbare förfaranden för erkännande och verkställighet av domar i samband med arv.

Undantaget omfattar alltså inte de artiklar i arvsförordningen som reglerar tillämplig lag och behörighet avseende frågor om fördelning (eller överföring) av kvarlåtenskapen.

10.4 Det nordiska arbetet med revidering av arvskonventionen

Arbetet med att revidera den nordiska arvskonventionen har bedrivits inom en nordisk expertgrupp för familjerätt. Samtliga nordiska länder har varit representerade i expertgruppen. Översynen begränsades till konventionens mest grundläggande bestämmelser om tillämplig lag, eftersom behovet av en översyn ansågs vara störst i det avseendet. Enligt expertgruppens bedömning är konventionsregleringen i övrigt "väsentligen välfungerande".³ Vid sidan av nya regler om lagval har i ändringsöverenskommelsen endast gjorts nödvändiga språkliga moderniseringar av konventionstexten utan att några ändringar i sak varit avsedda. Vissa uppenbart obsoleta bestämmelser i 1934 års konvention har dock upphävts genom ändringsöverenskommelsen och några anpassningar till vissa nationellt ändrade lagregler har gjorts.

Som framgått i avsnitt 10.3 innehåller arvsförordningen ett undantag i artikel 75.3 som medger att Sverige och Finland i vissa avseenden i internordiska förhållanden får tillämpa en reviderad nordisk arvskonvention i stället för EU-förordningen. De regler i den (reviderade) nordiska arvskonventionen som Sverige och Finland får tillämpa är sådana som rör förfarandaspekter avseende dödsboförvaltning samt enklare och snabbare förfaranden för erkännande och verkställighet av domar. I båda dessa avseenden innebär överenskommelsen om ändring av 1934 års nordiska arvskonvention som nämnts inte några ändringar i sak i förhållande till det hittillsvarande innehållet i konventionen.

³ Se Den nordiska konventionen om arv, testamente och boutredning (antagen i Köpenhamn 19.11.1934). En översyn av konventionsregleringen föreslages av den nordiska expertgruppen för familjerätsfrågor, TemaNord 2013:528 s. 8.

När det gäller ändringar i sak i ändringsöverenskommelsen är det alltså lagvalsreglerna som berörs. Liksom hittills kommer konventionen primärt att avse situationer där den avlidne vid sin död var nordisk medborgare men hade hemvist i en annan nordisk stat.

Expertgruppen fann dock att det i vissa fall skulle föra för långt att hålla fast vid en sådan anknytningskombination. Om en nordisk medborgare har förordnat att en fördragsslutande stats lag ska tillämpas på arvet efter honom eller henne, bör lagvalsförordnandets giltighet kunna prövas enligt konventionen även om arvlåtaren vid sin död hade hemvist i den stat där han eller hon var medborgare och situationen alltså vid dödsfallet framstår som "intern". I praktiken är det enligt expertgruppen inte ovanligt att en nordisk medborgare som länge haft hemvist i en annan nordisk stat senare återvänder till den stat i vilken han eller hon är medborgare. I sådana fall talar enligt expertgruppen såväl praktiska skäl som en önskan om förutsebarhet för att situationen fortsätter att omfattas av konventionen. Det kan enligt expertgruppen även hända att konventionens behörighetsregler, som inte ändras genom ändringsöverenskommelsen, kan omfatta situationer som vid tidpunkten för dödsfallet framstår som "interna".⁴

När det gäller lagvalsreglerna i den nordiska arvskonventionen har expertgruppens handlingsutrymme kraftigt begränsats av att Sverige och Finland måste tillämpa bestämmelserna om tillämplig lag i arvsförordningen. Överenskommelsen om ändring i den nordiska arvskonventionen innebär därför att lagvalsreglerna i konventionen fått samma sakinnehåll som lagvalsreglerna i EU-förordningen.

10.5 Den nordiska arvskonventionen

10.5.1 Gällande lydelse

Tillämpningsområde och innehållet i stort

Tillämpningsområdet för den nordiska arvskonventionen omfattar i huvudsak situationer där den avlidne var medborgare i en nordisk stat men vid sin död hade hemvist i en annan nordisk stat.⁵

⁴ TemaNord 2013:528 s. 31 f.

⁵ I något fall synes konventionen dock även omfatta situationer där den avlidne hade hemvist i samma stat som den avlidne var medborgare i, se t.ex. artikel 19.

Konventionen innehåller i sin ursprungliga lydelse 30 artiklar, indelade i fyra avdelningar. I den första avdelningen (artiklarna 1–16) finns bestämmelser om tillämplig lag i frågor om arv, testamente och oskiftat bo. Den andra avdelningen (artiklarna 17 och 18) består av regler om den dödes skulder. I den tredje avdelningen (artiklarna 19–26) finns i huvudsak behörighetsregler för boutredning, bodelning och arvskifte. I den fjärde avdelningen (artiklarna 27–30) finns allmänna bestämmelser av olika slag. Bland dessa finns den viktiga regeln om ömsesidigt erkännande och verkställighet av domar och förlikningar avseende arv, testamente, m.m. Konventionen kompletteras av ett slutprotokoll som länderna antog i samband med att konventionen undertecknades.

Konventionen finns som *bilaga 3* till detta betänkande.

Behörighet

Huvudreglerna om behörig myndighet finns i artikel 19 i konventionen. I artikeln anges att boutredning, bodelning och arvskifte efter medborgare i fördragsslutande stat, som vid sin död hade hemvist i sådan stat, ska äga rum i enlighet med lagen i den stat, där den döde hade hemvist, och, såvitt enligt nämnda lag domstol ska medverka, ankomma på domstol i den staten. Av artikel 19 framgår också att boutredningen, bodelningen och arvskiftet ska omfatta också sådan till boet hörande egendom som finns i annan fördragsslutande stat.

Av artikel 21 första stycket framgår att tvist om arv eller testamente efter medborgare i fördragsslutande stat, som hade hemvist i sådan stat, ska tas upp av domstol i den stat vars lag ska gälla i fråga om dödsbobebehandlingen enligt artikel 19. Detsamma ska gälla om tvisten rör efterlevande makes rätt eller rör fordran mot dödsboet.

Är parterna överens om det får tvisten tas upp i annan fördragsslutande stat (artikel 21 andra stycket). Det gäller dock inte i fall då boet är föremål för behandling av arvsdomstol, testamentsexekutor eller av domstol förordnad boutredningsman eller skiftesman eller då tvisten avser klander av bodelning eller arvskifte i sådant bo. Det gäller inte heller om tvisten avser klander av testamente efter någon som hade hemvist i Finland eller Sverige eller om tvisten avser klander av bodelning eller arvskifte efter någon som hade hemvist i Finland.

Grundregeln om den internationella behörigheten är alltså att det är myndigheterna i den nordiska stat där den avlidne har hemvist vid sin död som är behöriga i fråga om boutredning, bodelning och arvskifte samt tvister om arv, testamente, efterlevande makes rätt eller fordran mot dödsboet. Som framgått av det ovan anförda finns det dock vissa begränsade möjligheter för tvistande parter att komma överens om att prövningen ska ske i annan nordisk stat. Universalitetsprincipen (enhetsprincipen) tillämpas. Det innebär att behörigheten omfattar all den avlidnes egendom, oavsett i vilken fördragsslutande stat egendomen finns.

Tillämplig lag

Tillämplig lag för den materiella frågan om rätt till arv är enligt konventionens huvudregel lagen i den nordiska stat där den avlidne hade hemvist vid sin död (artikel 1 första stycket). Om hemvisten varat kortare tid än fem år, kan en arvinge eller testamentstagare vars rätt påverkas av det yrka att lagen i den nordiska stat där den avlidne var medborgare i stället ska tillämpas. Ett sådant yrkande måste framställas inom sex månader från dödsfallet eller senast vid arvskiftet (artikel 1 andra stycket).

Tillämplig lag för själva förfarandet vid boutredning, bodelning och arvskifte är alltid lagen i det land där förrättningen äger rum (artikel 19).

Erkännande och verkställighet

I fråga om erkännande och verkställighet av dom eller förlikning om rätt att på grund av arv eller testamente, efterlevande makes rätt, boutredning eller skifte i anledning av dödsfall eller ansvarighet för den dödes skulder gäller lagen i den nordiska stat där erkännande eller verkställighet begärs (artikel 28). Denna bestämmelse i den nordiska arvskonventionen kompletteras av artikel 1 i 1977 års nordiska konvention om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område.⁶ Enligt sistnämnda konvention ska såväl erkännande som verkställighet av en dom, ett annat avgörande eller en förlikning från en annan konventionsstat ske enligt lagen i

⁶ Konventionen mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område, Köpenhamn 11.10.1977.

den konventionsstat där erkännande och verkställighet söks. Konventionen har genomförts i svensk rätt NEVL. Konventionen innebär att avgöranden från andra nordiska stater erkänns och verkställs på samma villkor som motsvarande inhemska avgöranden. Det behövs alltså inte någon särskild prövning av om avgörandet gäller och kan verkställas i de andra konventionsstaterna.

10.5.2 Ändringsöverenskommelsen

I en överenskommelse den 1 juni 2012 har de fem nordiska länderna kommit överens om ändringar i 1934 års nordiska arvskonvention. Överenskommelsen innehåller fem artiklar (I–V). I artikel I anges vilka ändringar som görs i 1934 års arvskonvention. I artikel II finns en övergångsbestämmelse. I artikel III anges att överenskommelsen inte gäller för Färöarna och Grönland.⁷ I artikel IV anges hur överenskommelsen kan tillträdas och när den träder i kraft. Av artikel V framgår bland annat att original-exemplaret till överenskommelsen deponeras hos det danska Utrikesdepartementet.

Ändringsöverenskommelsen finns som *bilaga 5* till detta betänkande.

I det följande behandlas de ändringar i den nordiska arvskonventionen som följer av artikel I i ändringsöverenskommelsen den 1 juni 2012.

Avdelning I

Rubriken för avdelning I i den nordiska arvskonventionen har fått en ny lydelse, "Arv och testamente". Ändringen innebär att "oskiftat bo" inte längre nämns i rubriken. Orsaken är att oskiftat bo inte längre ska omfattas av särskilda regler. Konventionen fortsätter dock att omfatta rätten till oskiftat bo.

⁷ Med en möjlighet att senare ändra detta.

Artikel 1

Bestämmelserna i denna konvention tillämpas på frågor om arv och testamente efter en person som vid sin död var medborgare och hade hemvist i en fördragsslutande stat, utom när annat följer av Europaparlamentets och rådets förordning (EU nr) om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg.

I artikel 1 anges tillämpningsområdet för den nordiska arvskonventionen. Mot bakgrund av att Sverige och Finland är bundna av bestämmelserna i arvsförordningen har artikel 1 ändrats så att det framgår att arvsförordningen gäller framför den nordiska arvskonventionen. Enligt den nya lydelsen av artikel 1 ska bestämmelserna i konventionen tillämpas på frågor om arv och testamente efter en person som vid sin död var medborgare och hade hemvist i en fördragsslutande stat, utom när annat följer av arvsförordningen. Som nämnts ovan (avsnitt 10.3) får de nordiska särreglerna tillämpas i de avseenden som omfattas av undantaget i artikel 75.3. För övriga nordiska länder som inte omfattas av arvsförordningen saknar undantaget i artikel 1 i den nya lydelsen av den nordiska arvskonventionen omedelbar betydelse.

Artikel 2

När arvlåtaren inte har bestämt annat i enlighet med vad som sägs i artikel 3, tillämpas i fråga om rätt till arv efter honom eller henne lagen i den fördragsslutande stat där han eller hon vid sin död hade hemvist.

Om det undantagsvis framgår av samtliga omständigheter i fallet att den avlidne vid sin död uppenbart hade en närmare anknytning till en annan fördragsslutande stat än den vars lag skulle vara tillämplig enligt stycke 1, ska lagen i den andra staten tillämpas i fråga om rätt till arv.

Artikel 2 handlar om tillämplig lag. Artikeln har fått en ny lydelse. Enligt artikel 2 följer rätten till arv eller testamente, såvida den döde inte förordnat om annat enligt artikel 3, lagen i den fördragsslutande stat där den avlidne hade hemvist vid sin död.

Enligt andra stycket i artikel 2 finns det en ytterligare möjlighet att tillämpa lagen i en annan fördragsslutande stat än hemviststaten. En förutsättning är att det av samtliga omständigheter i fallet framgår att den avlidne vid tidpunkten för sin död hade närmare anknytning till en annan fördragsslutande stat än hemviststaten.

Regeln motsvarar väsentligen artikel 21 i arvsförordningen, men hänvisar inte, som artikel 21, till "arvet i dess helhet". Därigenom tas undantaget för Sverige och Finland i arvsförordningens artikel 75.3 a i anspråk. Av den punkten följer att det i de internordiska fallen är tillåtet att följa de administrativa föreskrifter rörande dödsboförvaltningen som gäller enligt den nordiska arvskonventionen.⁸ Den nya lydelsen innebär att artikel 2 inte omfattar förfarandefrågorna. Sverige och Finland är bundna av arvsförordningen och kan inte tillämpa artikel 2 i den nordiska arvskonventionen.

Jämfört med hittillsvarande lydelse av den nordiska arvskonventionen innebär den nya lydelsen att möjligheten för arvinge och testamentstagare att begära tillämpning av lagen i den fördragsslutande stat där den avlidne var medborgare tas bort. I gengäld kan arvlåtaren själv, med den nya lydelsen av artikeln 3, förordna om tillämplig lag.

Artikel 3

En arvlåtare får förordna att rätten till arv efter honom eller henne ska styras av lagen i den fördragsslutande stat där han eller hon vid tidpunkten för förordnandet eller vid sin död är medborgare.

En arvlåtare som är medborgare i flera fördragsslutande stater får välja lagen i en av de stater i vilken han eller hon är medborgare vid tidpunkten för förordnandet eller vid sin död.

Om arvlåtaren har förordnat att lagen i en icke fördragsslutande stat ska tillämpas, prövas lagvalsförordnandets giltighet i varje fördragsslutande stat enligt de där tillämpliga allmänna reglerna.

I artikel 3 finns bestämmelser om lagvalsförordnande. Artikel 3 har fått ny lydelse. Enligt den nya lydelsen av artikel 3 kan arvlåtaren förordna att rätten till arv efter honom eller henne ska styras av lagen i den fördragsslutande stat där han eller hon vid tidpunkten för förordnandet är medborgare. Sverige och Finland är bundna av

⁸ TemaNord 2013:528 s. 42 f.

att följa arvsförordningen i stället för artikel 3 i den nordiska arvskonventionen.

När arvlåtaren har förordnat om lagvalet, gäller förordnandet i stället för bestämmelserna i artikel 2 i den nordiska arvskonventionen. Arvlåtaren kan när som helst ändra förordnandet. Artikel 3 i den nordiska arvskonventionen innebär att lagvalet är begränsat till situationer där den utpekade lagen är lagen i en fördragsslutande stat. Om arvlåtaren har förordnat om tillämpning av en inte fördragsslutande stats lag avgör de allmänt tillämpliga reglerna i varje stat huruvida valet är tillåtet eller inte.

Den nya lydelsen av artikel 3 motsvarar väsentligen reglerna i artikel 22 i arvsförordningen. Liksom i artikel 2 talas det i artikel 3 om rätten till "arv" för att markera att förfarandefrågorna kan vara att bedöma enligt arvskonventionens särskilda regler om det.

Det följer av artikel 3 att endast en stats lag kan vara tillämplig. Arvlåtaren kan alltså inte bestämma att olika delar av kvarlåtenskapen är att bedöma enligt olika staters lagar. På denna punkt innebär den nya lydelsen av den nordiska arvskonventionen samma reglering i sak som arvsförordningen.

Ett lagvalsförordnande är giltigt även om arvlåtaren flyttar till annan fördragsslutande stat eller blir medborgare i annan fördragsslutande stat.

Artikel 3 a

Ett förordnande om tillämplig lag ska ges i den form som gäller för testamente för att vara giltigt eller framgå av villkoren i ett testamente. En återkallelse av förordnandet ska för att vara giltig göras i den form som gäller för återkallelse av testamente. Vid prövningen av förordnandets eller återkallelsens giltighet till formen iakttas det som sägs i artikel 8.

Artikel 3 a är en ny artikel som förs in i konventionen genom ändringsöverenskommelsen. Artikeln anger under vilka förutsättningar som ett förordnande om tillämplig lag och en återkallelse av ett sådant förordnande är giltiga till formen. Bestämmelserna i artikeln motsvarar artikel 22.2 i arvsförordningen, som ska tillämpas av Sverige och Finland.

För prövning av förordnandets eller återkallelsens giltighet till formen hänvisas till artikel 8 i den nordiska arvskonventionen.

Hänvisningen i artikel 3 a till artikel 8 innebär att ett lagvalsförordnande eller en återkallelse av ett sådant är giltigt till formen, om förordnandet respektive återkallelsen uppfyller formkraven för testamente respektive återkallelse av ett sådant i någon av de lagar som anvisas i artikel 8. När det uppstår fråga om att tillämpa en icke fördragsslutande stats lag hänvisar artikel 8 fjärde stycket till de allmänt tillämpliga reglerna i varje nordisk stat. Artikel 8 avviker på det sättet från ett traditionellt internordisk lagvalssystem där valet sker mellan de nordiska staternas lagar. Artikel 8 fick sin lydelse i anledning av de nordiska ländernas, förutom Island, tillträde till 1961 års Haagkonvention om tillämplig lag för formen av testamentariska förordnanden. Haagkonventionens syfte var att i möjligaste mån, genom att utpeka flera olika alternativt tillämpliga lagvalsmöjligheter, upprätthålla ett testaments (eller en återkallelse) giltighet till formen.

Det har – för att undvika svårigheter vid tolkningen – ansetts önskvärt att testator i testamentet uttryckligen anger vilken lag som ska tillämpas på frågan om fördelningen av kvarlåtenskapen. Detta är dock inte nödvändigt för att ett lagvalsförordnande ska vara giltigt. Det är enligt artikel 3 a tillräckligt att det vid en tolkning av ett testamente framgår att testator har avsett att en viss stats lag ska tillämpas.

Artikel 3 b

En fördragsslutande stat får bestämma att ett sådant lagvalsförordnande som avses i artikel 3, av en arvlåtare med hemvist i den staten vid tidpunkten för förordnandet, vid ett arvskifte i denna stat är verksamt mot arvlåtarens make eller sambo endast om förordnandet meddelas den maken eller sambon.

Artikel 3 b är en ny artikel som förs in i konventionen genom ändringsöverenskommelsen. Bestämmelsen i artikel 3 b ger en fördragsslutande stat möjlighet att göra lagvalsförordnandets giltighet i förhållande till arvlåtarens make eller sambo beroende av att förordnandet meddelats maken eller sambon. En förutsättning för ett sådant krav är dock att arvlåtaren vid tidpunkten för lagvalsförordnandet hade hemvist i den staten. Om hemvisten vid tidpunkten för förordnandet däremot var i en annan fördragsslutande stat

som inte ställer motsvarande krav föreligger inte förutsättningen i artikel 3 b.⁹

Det saknar i sammanhanget betydelse var efterlevande maken eller sambon har eller har haft sitt hemvist.

Bestämmelsen i artikel 3 b har utformats med ledning av artikel 4 i den nordiska äktenskapskonventionen. Enligt den sistnämnda artikeln kan var och en av staterna göra giltigheten av ett lagvalsavtal eller ett äktenskapsförord gentemot tredje man beroende av att avtalet eller förordet registreras enligt dess lag.

Artikel 3 b har inte någon motsvarighet i arvsförordningen, vilket innebär att Sverige och Finland inte kan ställa ett sådant krav som avses i artikeln.

Artikel 4

Artikel 4 upphävdes år 1975.

Artiklarna 5–7

Dessa artiklar upphävs genom ändringsöverenskommelsen.

Artikel 5 avser efterlevande makes rätt att sitta i oskiftat bo med adoptivbarn eller dess avkomling. Artikel 6 avser den situationen att arvinge, testamentstagare eller efterlevande make yrkar tillämpning av lagen i den fördragsslutande stat där den avlidne var medborgare. Artikel 7 innehåller en missvisande hänvisning till en tidigare lydelse av den nordiska äktenskapskonventionen.

Konventionens hittillsvarande bestämmelser om efterlevande makes rätt till oskiftat bo bygger på ett rättsläge i de olika länderna som delvis är ett annat än det som råder i dag. Regleringen är detaljerad, invecklad och svårtillämpad. Den lär dessutom väsentligen ha spelat ut sin roll. Bestämmelserna i konventionen i den delen har därför upphävts.¹⁰

⁹ Bestämmelsen i artikel 3 b tillkom på norskt initiativ. Enligt norsk rätt ska ett testamente, som inkräktar på makens eller sambons rätt, delges denne under arvlåtarens livstid, utom när det är omöjligt eller stöter på orimliga svårigheter (se arveloven 7 och 28 §§).

¹⁰ Beträffande bakgrunden till detta, se TemaNord 2013:528 s. 38 f.

Artikel 8

Arvlåtarens testamente anses giltigt till formen, om testamentet i fråga om formen uppfyller vad som föreskrivs i lagen på den ort där testamentet upprättades eller testator vid upprättandet eller vid sin död hade hemvist eller lagen i stat där testator vid upprättandet eller vid sin död var medborgare. Såvitt testamente avser fast egendom ska det också anses giltigt till formen, om testamentet i fråga om formen uppfyller vad som föreskrivs i lagen på den ort där egendomen finns.

Första stycket har motsvarande tillämpning i fråga om ändring eller återkallelse av testamente. Återkallelse ska också anses giltig till formen, om återkallelsen i fråga om formen uppfyller vad som föreskrivs i lag enligt vilken det återkallade testamentet på grund av vad som sägs i första stycket var giltigt till formen.

Hade testator enligt lagen i icke fördragsslutande stat domicil i den staten, får dettas domicil åberopas i stället för hemvist i fall som avses i första eller andra stycket.

Uppstår i övrigt enligt första, andra eller tredje stycket fråga om tillämpning av lagen i icke fördragsslutande stat, tillämpas de allmänna regler som härom gälla i varje fördragsslutande stat.

I artikel 8 finns bestämmelser om tillämplig lag för att bedöma formen för testamentariska förordnanden. Ändringarna i artikel 8 är följdändringar till den nya lydelsen av artikel 1.

Artikel 8 bygger i allt väsentligt på 1961 års Haagkonvention om tillämplig lag för formen av testamentariska förordnanden. Arvsförordningen påverkar inte Haagkonventionens tillämpning mellan de EU-stater som är parter till arvsförordningen (se artikel 75.1 andra stycket i arvsförordningen).

Artikel 9

En fråga om arvlåtarens behörighet att upprätta eller återkalla ett testamente ska bedömas enligt lagen i den fördragsslutande stat vars lag enligt artikel 2 eller 3 ska tillämpas i fråga om rätt till arv efter den döde. Arvlåtaren ska också anses ha haft behörighet att upprätta eller återkalla testamentet om han eller hon hade sådan behörighet enligt lagen i den fördragsslutande stat där han eller hon vid tidpunkten för upprättandet eller återkallelsen hade hemvist. Om arvlåtaren vid den

aktuella tidpunkten hade hemvist i en icke fördragsslutande stat tillämpas de allmänna regler som gäller i varje fördragsslutande stat.

I artikel 9 finns regler om tillämplig lag för att bedöma arvlåtarens behörighet att upprätta och återkalla testamente. Artikeln har fått ny lydelse. Den nya lydelsen utgör en anpassning till den nya lydelsen av artiklarna 2 och 3.

Enligt artiklarna 24 och 26 i arvsförordningen (som ska tillämpas av Sverige och Finland) kan frågan om arvlåtarens behörighet att upprätta eller återkalla ett testamente regleras av den lag som enligt förordningen skulle ha varit tillämplig på arvet om testatorn avlidit samma dag som testamentet eller återkallelsen gjordes. Det kan leda till att en annan lag än den som utpekats i den nordiska arvskonventionen blir tillämplig.

Artikel 10

Fråga om testamentets eller återkallelsens ogiltighet på grund av testators sinnestillstånd eller på grund av svek, villfarelse, tvång eller annan otillbörlig påverkan ska bedömas enligt lagen i den av staterna, där testatorn hade hemvist vid den tid då åtgärden vidtogs. Om testatorn vid den aktuella tidpunkten haft hemvist i en icke fördragsslutande stat tillämpas de allmänna regler som gäller i varje fördragsslutande stat.

I artikel 10 behandlas tillämplig lag för frågor som rör testamentes eller återkallelses ogiltighet på grund av testators sinnestillstånd eller svek. Artikeln har ändrats genom överenskommelsen. Ändringen i artikeln avser att det lagts till en ny sista mening.

Som redogjorts för i anslutning till den nya lydelsen av artikel 9 kommer Sverige och Finland att i stället tillämpa artiklarna 24 och 26 i arvsförordningen. Enligt arvsförordningen kan frågan om testamentets eller återkallelsens ogiltighet i de avseenden som nu berörs regleras även av den lag som testatorn hade valt. Det kan leda till att en annan lag än den som utpekats i den nordiska arvskonventionen blir tillämplig.

Artikel 11

Hade medborgare i fördragsslutande stat vid sin död hemvist i Finland eller Sverige, ska där gällande lag tillämpas i fråga om klander av testamente.

Bestämmelser i norsk lag om att rätt på grund av testamente och invändningar mot giltigheten av testamente ska göras gällande inom vissa frister tillämpas också i fråga om testamente efter medborgare i annan fördragsslutande stat, om han eller hon vid sin död hade hemvist i Norge.

Genom ändringsöverenskommelsen har artikel 11 anpassats till att det i Finland och Sverige inte längre finns bestämmelser om bevakning av testamente. I övrigt har det endast gjorts några redaktionella justeringar av artikelns lydelse.

Finland och Sverige ska tillämpa arvsförordningen i stället för artikel 11 i den nordiska arvskonventionen. Bestämmelserna om tillämplig lag i kapitel III i arvsförordningen medför i de flesta fall att lagen i den avlidnes hemvistland blir tillämplig på de frågor som avses i artikel 11. I praktiken leder en tillämpning av första och andra stycket av i artikel 11 i den nordiska arvskonventionen alltså till samma resultat som arvsförordningens bestämmelser om tillämplig lag. I en del fall ska dock enligt arvsförordningen ett annat lands lag (än hemvistlandets) tillämpas. I så fall kan vad som sägs i bestämmelserna i artikel 11 i den nordiska arvskonventionen inte gälla.

Artikel 12

Om arvlåtaren har ingått ett arvsavtal eller gett en gåva för dödsfalls skull ska avtalets eller gåvans bindande verkan bedömas enligt den stats lag som då enligt artikel 2 eller 3 gällde för rätten till arv efter honom eller henne.

Detsamma gäller fråga om egendom som arvinge mottagit av arvlåtaren under dennes livstid ska anses som förskott på arv.

Om fråga uppstår enligt första eller andra stycket om tillämpning av lagen i en icke fördragsslutande stat tillämpas de allmänna regler som därom gäller i varje fördragsslutande stat.

Artikel 12 handlar om tillämplig lag för frågor som rör arvsavtal eller gåva för dödsfalls skull. Eftersom enligt den nya lydelsen av artikel 2 eller artikel 3 även en annan stats lag än lagen i den fördragsslutande stat där arvlåtaren har sitt hemvist kan vara bestämmande för rätten till arv, har i artikel 12 första stycket gjorts motsvarande justering. Syftet med det är att säkerställa att en rättshandling (arvsavtal eller gåva för dödsfalls skull) som var giltig när den företogs förblir giltig även om den tillämpliga lagen har ändrats. Arvsavtal är i dag giltiga enligt både dansk och norsk rätt.

Den formella lydelsen av andra stycket i artikel 12 är i princip oförändrad. Eftersom flera lagar (och inte bara lagen i arvlåtarens hemviststat) kan vara tillämpliga enligt konventionens nya lydelse, kommer det att påverka tillämpningen av andra stycket. Tredje stycket i artikeln har anpassats till tredje stycket i artikel 3.

För Finlands och Sveriges del regleras de frågor som artikel 12 behandlar av arvsförordningen (se arvsförordningen artikel 25 respektive artikel 23.2 i).

Artikel 13

Där i fördragsslutande stat särskilda regler gälla angående viss arvinges rätt till fast egendom med tillhörighet eller om arvlåtarens befogenhet att genom testamente förordna om sådan egendom till förmån för viss arvinge, skola nämnda regler lända till efterrättelse beträffande egendom i den staten.

I fråga om rätt att genom testamente träffa fideikommissariskt förfogande angående fast egendom eller eljest till förmån för ofödda förordna om sådan egendom gälla ock lagen i fördragsslutande stat, där egendomen är belägen. Å rätt att sålunda förordna om lös egendom har denna konvention ej avseende.

Artikel 14 reglerar tillämplig lag för arv eller testamentariska förordnanden beträffande viss fast egendom (t.ex. fideikommiss). För Sveriges och Finlands del regleras de frågor som omfattas av artikeln i stället av arvsförordningen (se artikel 30 i förordningen).

Artikel 14

Efterlämnar medborgare i fördragsslutande stat adoptivbarn, skall, där beslutet om adoptionen meddelats i sådan stat och innefattar förbehåll om rätt för adoptanten att förfoga över sin kvarlåtenskap, det förbehåll gälla i envar av staterna.

Artikel 14 innebär att vissa särregler kan gälla för äldre adoptionsförhållanden i Danmark enligt vilka det fanns möjlighet att vid adoptionsbeslutet bestämma att adoptionen inte skulle medföra någon inskränkning i adoptantens testationsfrihet. Även beträffande Island och Norge kan artikeln ha relevans.¹¹ Artikeln har inte ändrats. I Sverige och Finland kan på grund av arvsförordningen inte denna typ av särregler beaktas. I Sverige och Finland gäller arvsförordningens bestämmelser om tillämplig lag.

Artikel 15

Genom ändringsöverenskommelsen upphävs artikel 15. Regeln i artikeln utpekar tillämplig lag för förverkande av rätt att ta arv eller testamente efter en nordisk medborgare. De nordiska ländernas lagar är på denna punkt så lika att det inte har ansetts finnas behov av en särskild bestämmelse om saken.¹²

Frågan om förverkande av rätten till arv och testamente ska ses som en materiell rättslig fråga. Den ska därför avgöras enligt lagen i den stat som utpekats som bestämmande av artikel 2 eller artikel 3 i konventionen. Samma lösning följer också av arvsförordningen.

Artikel 16

På fråga om preskription av rätt att ta arv eller testamente efter en arvlätare tillämpas lagen i den stat som enligt artikel 2 eller 3 gäller för rätten till arv efter honom eller henne.

Tillämplig lag för frågor som rör preskription av rätt att ta arv eller testamente regleras i artikel 16. Bestämmelsen i artikel 16 har anpassats till de nya lydelserna av artiklarna 2 och 3. Preskription

¹¹ TemaNord 2013:528 s. 53.

¹² Se TemaNord 2013:528 s. 53.

av krav på att få ta arv eller testamente anses numera som en materiell rättslig fråga.¹³

För Finlands och Sveriges del gäller arvsförordningen (se artikel 23.2 b) i stället för artikel 16 i den nordiska arvskonventionen.

Avdelning II

Avdelning II i den nordiska arvskonventionen behandlar den avlidnes skulder. Rubriken för avdelningen är oförändrad och lyder: Den dödes gäld.

Artikel 17

På fråga om arvinges eller testamentstagares ansvarighet för gäld efter en medborgare i fördragsslutande stat eller för fullgörande av legat eller ändamålsbestämmelse enligt den dödes testamente tillämpas lagen i den fördragsslutande stat där han eller hon hade hemvist vid sin död.

Tillämplig lag för arvinges eller testamentstagares ansvar för skulderna i arvsärendet regleras i artikel 17. Artikeln har ändrats. Ett tidigare andra stycke i artikeln om ett särskilt ansvar för underhåll av barn födda utom äktenskap m.m. har upphävs eftersom det blivit obsolet. I övrigt har det endast gjorts redaktionella justeringar.

Finland och Sverige ska inte tillämpa denna artikel utan i stället arvsförordningen (se bland annat artikel 23.2 g).

Artikel 18

Kallelse på okända borgenärer, som utfärdats under boutredning efter medborgare i fördragsslutande stat är, om fordringen var känd och borgenären hade hemvist i en annan fördragsslutande stat, utan verkan, om inte borgenären i tid fått särskilt meddelande om kallelsen och dess verkan eller annars känt till den.

¹³ Se TemaNord 2013:528 s. 54.

Artikel 18 som handlar om kallelse på okända borgenärer har fått en ny lydelse. Artikeln innehåller inga sakliga ändringar jämfört med förutvarande lydelse.

Frågan om kallelse på okända borgenärer handlar ytterst om huruvida en borgenär kan göra sin fordran gällande mot dödsboet. Den nordiska expertgruppen har bedömt detta som en fråga av förfarandekaraktär. Det medför att gruppen ansett att Finland och Sverige kan tillämpa den nordiska arvskonventionen på denna punkt.¹⁴

För egen del känner jag dock viss tveksamhet till det. Verkan av att en borgenär inte i rätt tid anmäler sin fordring är att denne förlorar rätten att göra fordringen gällande (preskription). Preskription behandlas i svensk rätt som en materiell regel och inte en regel av processrättslig natur. Under utredningsarbetet har frågan diskuterats inom expertgruppen. Från något håll har hävdats att det av ingressen till arvsförordningen (punkten 45), framgår att frågan om preskription av fordringar inte omfattas av EU-förordningens regler. Enligt min mening är det dock tveksamt om man av innehållet i den punkten verkligen kan dra den slutsatsen. Punkten 45 handlar om vad borgenärer får göra (vidta åtgärder för att skydda sina rättigheter) medan artikel 18 i den nordiska arvskonventionen handlar om hur man ska kalla på borgenärer. Inom expertgruppen har innehållet i artikel 18 i den nordiska arvskonventionen ansetts väsentligen utgöra en delgivningsregel. Om så är fallet innebär det att regeln närmast är av förfarandekaraktär. Slutsatsen skulle då bli att arvsförordningen inte hindrar att man i Sverige tillämpar artikel 18.

I samtliga nordiska länders lagstiftningar finns det föreskrifter om preklusiv proklama gentemot borgenärer i dödsbo. Dessa föreskrifter skiljer sig dock åt. I Sverige och Finland är det endast de okända fordringarna som drabbas av preklusionen medan det i Danmark, Island och Norge gäller fordringar över huvud taget (med undantag för sådana som är förenade med pant- eller retentionsrätt). Enligt den i artikel 17 angivna regeln om gäldsansvarighet ska ansvaret för den avlidnes skulder bedömas enligt lagen i det land där arvlåtaren hade hemvist vid sin död. Om den regeln gällde också för proklamafallen skulle det lätt kunna medföra rättsförlust för svenska eller finska borgenärer; var det för en sådan borgenär klart att dödsbodelägarna kände till hans fordran

¹⁴ TemaNord 2013:528 s. 55.

vore det tämligen ursäktligt om borgenären, i överensstämmelse med den i hans hemland rådande uppfattningen, ansåg sig sakna anledning att inom proklamatiden anmäla sin fordran. Ett undantag från den i artikel 17 angivna regeln har därför gjorts i artikel 18.

Eftersom artikel 18 får betydelse bara när dansk, isländsk eller norsk lag ska tillämpas saknas anledning att i den svenska lagstiftningen reglera den fråga som artikeln innehåller.¹⁵

Avdelning III

Avdelning III i den nordiska arvskonventionen handlar om dödsboförvaltningen. Rubriken är oförändrad och lyder: Boutredning, bodelning och arvskifte.

Artikel 19

Boutredning, bodelning och arvskifte efter medborgare i fördragsslutande stat ska förrättas i enlighet med lagen i den fördragsslutande stat, där den döde hade hemvist. Om enligt den lagen en domstol eller en annan myndighet ska medverka, ankommer det på domstol eller myndighet i den staten.

Där efterlevande make, som är medborgare i fördragsslutande stat, suttit i oskiftat bo och boet ska delas, förfars i enlighet med lagen i den stat, där han eller hon har eller vid sin död hade hemvist; och ska, om enligt den lagen en åtgärd ska vidtas av domstol, åtgärden ankomma på domstol i den staten.

Boutredning, bodelning och arvskifte ska även omfatta till boet hörande egendom som finns i annan fördragsslutande stat.

I artikel 19 finns regler om tillämplig lag för boutredning, bodelning och arvskifte. Lydelsen i artikeln har moderniserats. Någon ändring i sak är dock inte avsedd.

Den nordiska expertgruppen har bedömt att Finland och Sverige med stöd av undantaget i artikel 75.3 a kan fortsätta att tillämpa artikel 19 i den nordiska arvskonventionen. Såvitt gäller tredje stycket i artikel 19 kan dock arvsförordningens vidsträckta subsidiära jurisdiktionsregler undantagsvis medföra att Finland och Sverige ska utöva behörighet på ett sätt som strider mot den

¹⁵ Se även NJA II 1935 s. 392.

nordiska arvskonventionens huvudprincip om universell behörighet gällande all kvarlåtenskap. Det bör – som expertgruppen framhållit – påpekas att arvsförordningen ger en möjlighet att begränsa förfarandet när arvet efter den avlidne omfattar tillgångar belägna i en tredje stat.¹⁶

Artikel 20

Vid bodelning som avses i artikel 19 ska i fråga om efterlevande makes rätt att, mot eller utan vederlag, ta ut viss egendom tillämpas den lag som anges i artikel 19. Detsamma gäller fråga huruvida maken äger kräva att vad som vid bodelningen tillskiftas arvinge ska hos maken innestå och arvingen för sin fordran njuta panträtt; dock att panträtt i egendom som finns i annan fördragsslutande stat ej må komma till stånd annorledes än enligt där gällande lag.

I artikel 20, som handlar om efterlevande makes rätt i vissa avseenden, har endast gjorts vissa redaktionella ändringar. Någon saklig ändring är inte avsedd.

I första meningen i artikeln slås fast att den där avsedda rättigheten vid konventionens tillämpning är att betrakta som en processrättslig fråga som bedöms enligt domstolslandets lag i stället för den lag som gäller för förmögenhetsförhållandena i ett äktenskap eller avseende rätten till arv.¹⁷

Andra meningen har relevans bara för norsk rätts del.

Artikelns första mening innehåller en bodelningsregel som faller utanför tillämpningsområdet i arvsförordningen (jfr artikel 1.2 d i arvsförordningen). Arvsförordningen utgör därför inte något hinder för att Finland och Sverige på denna punkt tillämpar den nordiska arvskonventionen.

Artikel 21

Twist om arv eller testamente efter medborgare i fördragsslutande stat, som hade hemvist i sådan stat, eller om efterlevande makes rätt eller om fordran mot dödsboet ska tas upp av domstol i den stat, enligt vars lag boutredning, bodelning och arvskifte enligt artikel 19 ska förrättas.

¹⁶ TemaNord 2013:528 s. 56 f.

¹⁷ TemaNord 2013:528 s. 57.

Äro parterna därom ense, må tvisten upptagas i annan fördragsslutande stat, dock ej där boet är föremål för behandling av domstol, testamentsexekutor, bobestyrer eller av domstol förordnad boutredningsman eller skiftesman eller tvisten avser klander av bodelning eller arvskifte i sådant bo eller av testamente efter någon som hade hemvist i Finland eller Sverige, eller av bodelning eller arvskifte efter någon som hade hemvist i Finland.

Artikel 21 anger behörig domstol för tvist om arv eller testamente efter medborgare i fördragsslutande stat. I artikeln har mindre redaktionella ändringar gjorts men artikeln är oförändrad i sak.

Eftersom domsrättsfrågorna inte omfattas av undantaget i artikel 75.3 i arvsförordningen är Finland och Sverige förhindrade att tillämpa artikel 21 i den nordiska arvskonventionen.

Artikel 22

Finnes i annan fördragsslutande stat än den, enligt vars lag boutredningen äger rum, egendom som till boet hör, skall domstol i den stat, där egendomen finnes, på begäran ombesörja egendomens upptecknande eller vidtagande av åtgärd för dess bevarande intill dess den kan omhändertagas av dödsboförvaltningen, eller för försäljning av egendom, som ej lämpligen kan bevaras. I övrigt vare myndighet i sistnämnda stat pliktig att på begäran lämna handräckning vid boutredningen i de fall, då sådan handräckning skall lämnas inom den staten.

Framställning som nu är sagd må göras omedelbart hos myndigheten. Skulle i något fall så erfordras, äge myndigheten äska förskjutande av kostnad för åtgärden. Handling, som är avfattad på finska eller isländska språket, skall vara åtföljd av styrkt översättning till danska, norska eller svenska språket.

Har dödsfallet inträffat i annan stat än den där den döde hade hemvist, skall, oberoende av särskild framställning, där befintlig egendom omhändertagas och vårdas enligt ortens lag.

I artikel 22 regleras frågan om myndighets medverkan vid farandet. Artikeln har inte ändrats. Undantaget i artikel 75.3 i arvsförordningen är alltså tillämpligt och Finland och Sverige kan på denna punkt tillämpa den nordiska arvskonventionen.

Artikel 23

Är dödsbo som avses i artikel 19 föremål för behandling av bobestyrer i Danmark eller offentligt skifte i Island eller Norge, ska vad där stadgas om inskränkning i borgenärs rätt att utmättningsvis njuta betalning ur dödsbo äga tillämpning jämväl å egendom i annan fördragsslutande stat. Vad nu är sagt gälla dock ej då fråga är om utmätning för skatt eller annan allmän avgift, som pålagts i den staten, eller om fordrans uttagande ur egendom, som häftar såsom pant eller må kvarhållas till säkerhet för fordringen.

I artikel 23 har gjorts den sakliga ändringen att "bobestyrer" lagts till som en anpassning till nu gällande dansk rätt. Ändringarna i övrigt är rent redaktionella.

I de undantagsfall där det med hänsyn till bestämmelsen om subsidiär behörighet i arvsförordningen (artikel 10 i förordningen) skulle kunna bli aktuellt för Finland och Sverige att komma in på de frågor som avses i artikel 23 i den nordiska arvskonventionen får det anses att dessa frågor avser dödsboförvaltning. Undantaget i artikel 75.3 a i arvsförordningen är därför tillämpligt. Artikel 23 i den nordiska arvskonventionen kan därför tillämpas av Finland och Sverige.

Artikel 24

Är dödsbo som avses i artikel 19 föremål för behandling av bobestyrer i Danmark eller offentligt skifte i Island eller Norge, ska i fråga om förmånsrätt för fordran bestämmelserna i artikel 7 i konventionen den 7 november 1933 om konkurs äga motsvarande tillämpning.

I artikel 24 har gjorts den sakliga ändringen att bobestyrer enligt dansk rätt lagts till. Ändringarna i övrigt är rent redaktionella. I de undantagsfall där det med hänsyn till bestämmelsen om subsidiär behörighet (artikel 10 i arvsförordningen) skulle kunna bli aktuellt för Finland och Sverige att komma in på de frågor som omfattas av artikel 24, bör observeras att den i artikel 24 nämnda konventionen mellan EU-medlemsstater ersätts av rådets förordning (EG) nr 1346/2000 av den 29 maj 2000 om insolvensförfaranden¹⁸ (se

¹⁸ EGT L 160, 30.6.2000 s. 1.

artikel 44 rådets förordning (EG) nr 1346/2000 av den 29 maj 2000 om insolvensförfaranden).

Artikel 25

Vad lagen i fördragsslutande stat stadgar därom att inskrivning i fastighetsbok eller domstolsprotokoll (tingslysning) utgör förutsättning för att rätt som uppkommit genom avtal eller annan rättshandling eller genom utmätning (utlegg eller utpantning) skall gälla emot dödsbo äge ej tillämpning beträffande egendom, som vid dödsfallet fanns i annan fördragsslutande stat.

I artikel 25 regleras tillämplig lag för inskrivningsfrågor etc. Artikel 25 har inte ändrats. Regleringen i artikel 25 faller utanför tillämpningsområdet för arvsförordningen (se artikel 1.2 l i förordningen). Finland och Sverige kan därför fortsätta att tillämpa artikel 25 i den nordiska arvskonventionen.

Artikel 26

Vid tillämpning av de föreskrifter denna konvention innehåller om egendomens befintlighet i viss fördragsslutande stat skall fordran som är grundad på löpande skuldebrev eller annat fordringsbevis, vars företeende utgör villkor för rätt att utkräva fordringen, anses befintlig där handlingen finnes, men annan fordran betraktas såsom befintlig i den stat, enligt vars lag boutredningen skall äga rum.

Registrerat fartyg eller luftfartyg skall anses befintligt i stat, där det har hemort.

Artikel 26 har inte ändrats. Regleringen i artikel 26 faller utanför tillämpningsområdet för arvsförordningen. Finland och Sverige kan därför fortsätta att tillämpa artikel 26 i den nordiska arvskonventionen.

Avdelning IV

I den sista avdelningen i den nordiska arvskonventionen, IV, finns allmänna bestämmelser. Rubriken är oförändrad och lyder: Allmänna bestämmelser.

Artikel 27

Har domstol i fördragsslutande stat fattat beslut att dödsbo som avses i artikel 19 ska omhändertagas av domstolen, arvsdomstol, boutredningsman, bobestyrer eller testamentsexekutor, eller att boet ska bli föremål för utredning och skifte genom delägarnas försorg eller skiftas under medverkan av skiftesman, vare beslutet gällande i övriga fördragsslutande stater.

I artikel 27 finns regler som avser att säkra dödsbobehandlingens enhet. Artikelns första stycke är oförändrat bortsett från att det, enligt önskemål från Norge respektive Danmark även omfattar ”domstolen” och ”bobestyrer”. Det hittillsvarande andra stycket – som handlar om beslut om efterlevande makes rätt att sitta i oskiftat bo – har upphävts genom ändringsöverenskommelsen. Skälet är att konventionen inte avses reglera särskilt den efterlevande makens rätt till oskiftat bo.

Ett sådant beslut som avses i artikel 27 bedöms omfattas av undantaget i artikel 75.3 i arvsförordningen. Finland och Sverige kan därför tillämpa artikel 27 i den nordiska arvskonventionen.¹⁹

Artikel 28

I fråga om erkännande och verkställighet av dom eller förlikning om rätt på grund av arv eller testamente, efterlevande makes rätt, boutredningsman eller skifte i anledning av dödsfall eller ansvarighet för den dödes gäld gäller lagen i den stat där erkännande eller verkställighet begäres.

Artikel 28 handlar om erkännande och verkställighet. Artikeln har inte ändrats genom den nordiska överenskommelsen.

Bestämmelsen ska läsas tillsammans med artikel 1 i 1977 års nordiska konvention om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område. Enligt 1977 års konvention ska såväl erkännande och verkställighet av en annan konventionsstats dom som annat avgörande och förlikning ske enligt lagen i den konventionsstat där erkännande och verkställighet söks. 1977 års konvention är en ramkonvention som har införlivats genom särskild lagstiftning i de nordiska staterna, med undantag för Island

¹⁹ TemaNord 2013:528 s. 60 f.

där 1932 års nordiska domskonvention fortfarande gäller.²⁰ I Danmark, Finland, Norge och Sverige tillämpas 1977 års konvention på arvsrättens område under förutsättning att det rör sig om ett avgörande eller en förlikning i ett nordiskt land och att den avlidne vid sin död både var medborgare i en nordisk stat och hade hemvist i någon av staterna.²¹ Med viss reservation för Island, följer alltså av artikel 28 att domar och förlikningar från ett annat nordiskt land erkänns och verkställs på samma villkor som motsvarande inhemska avgöranden.

Enligt undantaget i artikel 75.3 b i arvsförordningen ska Finland och Sverige vara oförhindrade att tillämpa sådana regler i den (reviderade) nordiska arvskonventionen som föreskriver ”enklare och snabbare förfaranden för erkännande och verkställighet av domar i samband med arv”. Sverige och Finland bör därför kunna tillämpa artikel 28 i den nordiska arvskonventionen.

Artikel 29

Konventionen skall ej äga tillämpning där arvlåtaren dött före konventionens ikraftträdande, ej heller där efterlevande make suttit i oskiftat bo och den först avlidne maken dött före nämnda tidpunkt.

Artikel 29 anger vissa tidsmässiga begränsningar för den nordiska arvskonventionens tillämpningsområde. Artikeln har inte ändrats. Med hänsyn till att konventionen trädde i kraft 1936 torde artikeln i praktiken ha spelat ut sin roll.

Artikel 30

Konventionen skall ratificeras, och ratifikationshandlingarna skola deponeras i danska utrikesministeriets arkiv så snart ske kan.

Konventionen träder i kraft mellan de ratificerande staterna den 1 januari eller den 1 juli, som infaller näst efter det tre månader förflutit från det ratifikationshandlingarna för tre av staterna deponerats. I förhållande till stat som sedermera ratificerar, träder konventionen i kraft den 1 januari eller den 1 juli, som infaller näst efter det tre

²⁰ Konventionen mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om erkännande och verkställighet av domar. Köpenhamn 16.3.1932.

²¹ I Sverige gäller NEVL.

månader förflutit från det ratifikationshandlingen för den staten deponerades.

Envar av staterna äge i förhållande till envar av de övriga uppsäga konventionen till upphörande från och med den 1 januari eller den 1 juli, som infaller näst efter ett år sedan uppsägningen skedde.

I artikel 30 behandlas frågor som rör ratificering av den nordiska arvskonventionen. Artikeln har inte ändrats. Den nordiska arvskonventionen har ratificerats av samtliga nordiska stater.

Övergångsbestämmelser och ikraftträdande

Ändringsöverenskommelsen innehåller vissa övergångs- och ikraftträdandebestämmelser (se artikel II respektive artikel IV i överenskommelsen). Ändringsöverenskommelsens bestämmelser ska inte tillämpas om arvlåtaren dött innan överenskommelsen trätt i kraft och inte heller där efterlevande make suttit i oskiftat bo och den först avlidne maken dött före ikraftträdandet.

Ändringsöverenskommelsen träder i kraft den första dagen i den andra månaden som följer efter den månad då den sista fördragsslutande staten har deponerat sina godkännande- eller ratifikationshandlingar hos det danska utrikesdepartementet. En förutsättning för ikraftträdande är dock att arvsförordningen börjat tillämpas i sin helhet i enlighet med artikel 84 i den förordningen. Om så inte skett, ska överenskommelsen träda i kraft den dag då förordningen börjar tillämpas i sin helhet.

10.6 Överväganden

10.6.1 Ska Sverige tillträda den nordiska ändringsöverenskommelsen?

Förslag: Sverige ska tillträda den nordiska ändringsöverenskommelsen.
--

Enligt direktiven ska jag överväga om Sverige bör tillträda överenskommelsen den 1 juni 2012 om ändring i 1934 års nordiska arvskonvention.

Jag noterar först att en utgångspunkt för svensk del vid förhandlingsarbetet, både i Norden och inom EU, har varit att den ändrade nordiska arvskonventionen ska ersätta den nuvarande i internordiska ärenden. Vidare kan konstateras att Sverige undertecknat ändringsöverenskommelsen. Ändringsöverenskommelsen innebär också att lagvalsreglerna i den nordiska arvskonventionen anpassats till arvsförordningen för att möjliggöra att utfallet i de olika nordiska länderna vid tillämpning av lagvalsreglerna skulle bli väsentligen detsamma, trots att Finland och Sverige blir skyldiga att tillämpa lagvalsreglerna i arvsförordningen medan Danmark, Island och Norge kommer att tillämpa lagvalsreglerna i den nordiska arvskonventionen.

Som framgått av redovisningen i avsnitt 10.2 innebär undantaget i artikel 75.3 i arvsförordningen att Finland och Sverige när det gäller förfarandet i dödsboförvaltningen samt erkännande och verkställighet av domar i arvsfrågor har möjlighet att tillämpa den (reviderade) nordiska arvskonventionen. Den omständigheten att konventionen, jämfört med reglerna i arvsförordningen, innebär förenklingar och normalt ett snabbare förfarande, särskilt vad gäller erkännande och verkställighet, talar enligt min mening starkt för att Sverige bör tillträda ändringsöverenskommelsen. Hela förhandlingsarbetet inför antagandet av arvsförordningen har också varit inriktat på att Sverige (och Finland) önskat få till stånd ett undantag som möjliggjort att den nordiska arvskonventionen skulle kunna tillämpas i internordiska förhållanden. Även om det undantag som uppnåddes i förhandlingarna inte avsåg samtliga bestämmelser i arvskonventionen framstår det som angeläget att undantaget utnyttjas så långt det är möjligt.

Några skäl som talar emot att Sverige skulle tillträda den nordiska ändringsöverenskommelsen har jag inte kunnat finna.

Jag föreslår därför att Sverige ska tillträda överenskommelsen.

10.6.2 Vilken inverkan har arvsförordningen på den nordiska regleringen?

Bedömningar och förslag: Arvsförordningen innebär att Sverige är förhindrat att tillämpa stora delar av de nordiska särreglerna. De tre lagar – NDL I, NDL II och NDL III – varigenom den nordiska arvskonventionen införlivats i svensk rätt bör därför upphävas.

De nordiska särregler som Sverige i enlighet med undantaget i artikel 75.3 i arvsförordningen kan fortsätta att tillämpa införlivas i svensk rätt genom bestämmelser i den nya lag som föreslås komplettera arvsförordningen. De nordiska reglerna tas in i ett särskilt kapitel rörande internordiska förhållanden och en hänvisning till att särskilda regler gäller för nordiska förhållanden om inte annat följer av arvsförordningen tas in i det kapitel som inleder lagen.

I den lag som kompletterar arvsförordningen tas i enlighet med det anförda in

- en bestämmelse om tillämplig lag i fråga om formen för testamentariska förordnanden (motsvarande 9 § NDL I),
- bestämmelser som rör förvaltningen av dödsboet (motsvarande 19 och 21 §§ NDL I samt 1–4 och 6–8 §§ NDL II), och
- bestämmelser som rör erkännande och verkställighet av domar i samband med arv (motsvarande 10 § NDL II).

Enligt direktiven ska jag analysera vilken inverkan arvsförordningen har på den nordiska regleringen.

Som har framgått av redovisningen i avsnitt 10.2.2 gäller för Sveriges (och Finlands) del reglerna i arvsförordningen i stället för den nordiska arvskonventionen (se artikel 1 i konventionen), om inte undantaget i artikel 75.3 medger att den nordiska arvskonventionen i stället tillämpas. Därför har vissa regler i den nordiska arvskonventionen genom ändringsöverenskommelsen den 1 juni 2012 anpassats så att de väsentligen stämmer överens med reglerna i arvsförordningen. Det gäller artiklarna 2 och 3. I samma syfte har införts de nya artiklarna 3 a och 3 b. Följdändringar har gjorts i artiklarna 9 och 10. Vad gäller artikel 11 kan vad som sägs där i praktiken ges samma tillämpning för Sveriges eller Finlands del i de

flesta fall. I vissa fall kan dock, som framgått i avsnitt 10.2.2, detta inte gälla. Bestämmelserna i artiklarna 2, 3, 3 a, 3 b och 9–11 i den (reviderade) nordiska arvskonventionen kan inte tillämpas i Sverige.

Inte heller bestämmelserna i artiklarna 12–14 och 16 i den nordiska arvskonventionen kan tillämpas av Sverige och Finland. För dessa båda länder gäller i dessa avseenden i stället arvsförordningen. I syfte att minimera skillnaderna inom Norden har dock reglerna i artiklarna 12–14 och 16 justerats. Arvsförordningen innebär vidare att artikel 17 i den nordiska arvskonventionen inte kan tillämpas av Sverige och Finland, utan arvsförordningen gäller i stället.

De bestämmelser i den nordiska arvskonventionen som Sverige (och Finland) kan tillämpa trots arvsförordningen är artiklarna 8, 19 första och andra styckena, 20–22, i undantagsfall artikel 23, samt artiklarna 25–28.

Artikel 8 i den nordiska arvskonventionen har i svensk rätt införlivats genom 9 § NDL I. Artikel 8 och 9 § NDL I avser tillämplig lag i fråga om formen för testamente och återkallelse av testamente beträffande testator som vid sin död var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i en sådan stat. För bedömningen av tillämplig lag i nu aktuella frågor hänvisas i 9 § NDL I till IDL. Bestämmelsen i IDL (1 kap. 4 §) införlivar 1961 års Haagkonvention om lagkonflikter i fråga om formen för testamentariska förordnanden. Arvsförordningen medger undantag för de medlemsstater som är parter i nämnda Haagkonvention att fortsätta att tillämpa reglerna i konventionen (se artikel 75.1 andra stycket i förordningen). Mot denna bakgrund har jag föreslagit att en bestämmelse av motsvarande innebörd som i 1 kap. 4 § IDL ska tas in i den lag som kompletterar arvsförordningen (se kapitel 7). Den föreslagna lagvalsregeln är tillämplig också i internordiska förhållanden och en bestämmelse motsvarande den i 9 § NDL I bör därför införas.

Artikel 19 avser tillämplig lag för förfarandet. Som redogjorts för ovan kan det första och andra stycket av artikel 19 fortsätta att tillämpas i Sverige. I artikel 19 tredje stycket anges att förrättningen ska omfatta också till boet hörande egendom som finns i annan stat, dvs. att universalitetsprincipen gäller. Att ett förfarande som äger rum i Sverige ska omfatta all boets egendom, också sådan

egendom som finns i annat land följer av arvsförordningen.²² I gällande svensk rätt har artikel 19 första och andra stycket införlivats genom 19 § NDL I. Av 19 § NDL I följer att svenska förfaranderegler ska tillämpas vid boutredning, bodelning och arvskifte efter en person som vid sin död hade hemvist i Sverige och var medborgare i ett annat nordiskt land. En bestämmelse motsvarande 19 § NDL I bör tas in i den lag som kompletterar arvsförordningen.

Vilken lag som ska tillämpas på förfarandet (boutredning, bodelning och arvskifte) efter en nordisk medborgare som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge regleras enligt gällande svensk rätt i 1 § NDL II. En bestämmelse om att boutredning, bodelning och arvskifte ska följa lagen i hemvistlandet när en nordisk medborgare hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge bör tas in i den lag som kompletterar arvsförordningen. Av den bestämmelsen bör också framgå att förfarandet, såvida inte annat följer av arvsförordningen, också omfattar egendom i Sverige samt att svensk domstol inte får ta befattning med egendomen i vidare mån än vad som följer av de kompletterande bestämmelserna.

Förfarandet i det andra nordiska landet ska i normalfallet omfatta all boets egendom. I arvsförordningen finns emellertid regler om subsidiär behörighet (artikel 10). Reglerna i arvsförordningen kan medföra att svensk domstol är behörig beträffande samtlig egendom i kvarlåtenskapen eller egendom som finns i Sverige.

Förutsättningen för subsidiär behörighet enligt arvsförordningen är att den avlidne vid sin död inte hade hemvist i en medlemsstat. Det är sålunda bara i de fall den avlidne hade hemvist i Danmark²³, Norge eller Island som artikel 10 aktualiseras. Svensk behörighet omfattande all egendom i boet kan föreligga om antingen a) den avlidne var medborgare i Sverige vid sin död, eller i annat fall, b) den avlidne tidigare haft sin hemvist i Sverige förutsatt att det vid den tidpunkt då talan väcktes vid domstolen inte gått mer än fem år sedan hemvisten ändrades. Saknas anknytning till Sverige på grund av medborgarskap eller tidigare

²² Som redogjorts för ovan finns det enligt arvsförordningen (artikel 12) möjlighet att begränsa förfarandet när arvet efter den avlidne omfattar tillgångar belägna i en tredjestat.

²³ Se vad jag anförde under avsnitt 5.1.3 beträffande arvsförordningens tillämpning i förhållande till de EU-medlemsstater som inte deltar i antagandet av arvsförordningen.

hemvist kan svensk behörighet föreligga enligt artikel 10.2 beträffande den här befintliga egendomen.

Det kan alltså i samtliga fall som det finns egendom i Sverige efter en person som vid sin död hade hemvist i Danmark, Norge eller Island uppstå en konflikt om behörighet att handlägga arvet. I sammanhanget bör anmärkas att det inte är fråga om ovanliga undantagssituationer, tvärtom; det torde i relativt stor omfattning förekomma att personer med hemvist i Danmark eller Norge äger t.ex. fast egendom i Sverige.

Frågan är då hur bestämmelsen om subsidiär behörighet förhåller sig till undantaget för de nordiska särreglerna. Enligt artikel 75.3 a hindrar inte arvsförordningen en tillämpning av en reviderad nordisk arvskonvention i den utsträckning konventionen föreskriver regler avseende förvaltningen av dödsboet. Liksom den nordiska arvskonventionen bygger arvsförordningen på universalitetsprincipen, dvs. att behörigheten är universell och omfattar all egendom i kvarlåtenskapen oavsett var den är belägen. Den nordiska expertgruppen konstaterar att arvsförordningens vidsträckta subsidiära behörighetsregler innebär att regleringen i arvsförordningen och den nordiska arvskonventionen inte går ihop. Expertgruppen framhåller dock att artikel 12 i arvsförordningen ger en möjlighet att begränsa förfarandet när arvet efter den avlidne omfattar tillgångar i en tredje stat.²⁴ Det förtjänar att framhållas att möjligheten att begränsa förfarandet enligt artikel 12 i arvsförordningen förutsätter att det kan antas att domstolens avgörande beträffande tillgångarna i den tredjestaten inte kommer att vare sig erkännas eller, i tillämpliga fall, förklaras vara verkställbara där.

Enligt min mening bör i den svenska bestämmelsen tas in en erinran om arvsförordningens behörighetsregel på så vis att det anges att förfarandet, om inte annat följer av arvsförordningen, ska omfatta även egendom som finns i Sverige.

Artikel 20 är en bodelningsregel och reglerar en fråga som faller utanför arvsförordningens tillämpningsområde (se artikel 1.2 d i arvsförordningen). Efterlevande makes rätt att vid bodelning utta respektive behålla viss egendom regleras enligt gällande rätt i 21 § NDL I. I doktrin har anförts att bestämmelsen i 21 § andra meningen NDL I har blivit obsolet eftersom de tidigare reglerna i norsk, dansk och isländsk rätt, om efterlevande makes rätt att

²⁴ TemaNord 2013:528, s. 57.

innehålla egendom som tillskiftats omyndigt barn inte längre finns kvar.²⁵ Artikel 22 har inte ändrats i sak genom överenskommelsen om ändring i den nordiska arvskonventionen. Den nordiska expertgruppen för familjerättsfrågor anger i sin förklaranderapport att artikeln fortfarande kan fylla en viss funktion.²⁶ Mot bakgrund av att expertgruppen bedömt att artikel 20 i den nordiska arvskonventionen alltså fyller en funktion bör artikeln i dess helhet införlivas. En bestämmelse av motsvarande innebörd som i 21 § NDL I bör alltså behållas i den lag som kompletterar arvsförordningen.

Artikel 22 innehåller förfaranderegler om myndighetssamverkan. Artikelns första och andra stycke har i svensk rätt införlivats genom 2 § NDL II. Enligt artikel 22 i den nordiska arvskonventionen ska *domstolen* i den stat där egendomen finns på begäran ombesörja egendomens upptecknande eller vidtagande av åtgärd för egendomens bevarande intill dess den kan omhändertas av dödsboförvaltningen, eller för försäljning av egendom, som inte lämpligen kan bevaras. I 2 § NDL II anges att *rätten* på den ort där egendomen efter den döde finns ska förordna lämplig person att upprätta bouppteckning. Av 20 kap. 9 § ärvdabalken följer att Skatteverket får förordna en lämplig person att föranstalta om bouppteckning. Innan ansvaret för bouppteckningar flyttades från tingsrätterna till *Skatteverket* (dåvarande skattemyndigheterna) åvilade det enligt 20 kap. 9 § ärvdabalken tingsrätten att förordna lämplig person att föranstalta om bouppteckning. Mot denna bakgrund finns det skäl att tolka den nordiska arvskonventionens domstolsbegrepp på denna punkt så att det för svensk del kan anses omfatta en möjlighet att låta Skatteverket vara den som ska anförtros uppgiften enligt artikel 22 i konventionen (jfr även arvsförordningens extensiva domstolsbegrepp; de nordiska ländernas avsikt med ändringsöverenskommelsen rörande den nordiska arvskonventionen synes ha varit att anpassa innehållet i denna till arvsförordningen). I detta sammanhang bör uppmärksammas att det endast är fråga om en uppteckning av tillgångar i Sverige och deras värde samt sådana skulder som på grund av pantbrev eller av annat skäl belastar dessa tillgångar. Det är alltså inte fråga om en bouppteckning som ska ges in till Skatteverket för registrering. En bestämmelse av i huvudsak motsvarande innebörd som i 21 § NDL I bör tas in i den lag som kompletterar arvsförordningen.

²⁵ Bergquist, Nordisk internationell privaträtt. En kommentar med tillägg till Internationell arvs- och bodelningsrätt s. 69.

²⁶ TemaNord 2013:528 s. 57.

Enligt KK (1935:575) angående skriftväxling med utländska myndigheter i sådana frågor om handräckning, som avses i konventionen den 19 november 1934 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om arv, testamente och boutredning får svensk dödsboförvaltning vända sig direkt till domstol i annat nordiskt land utan att behöva gå via utrikesdepartementet. I kungörelsen anges också att svensk domstol på motsvarande sätt är skyldig att bistå dödsboförvaltning i annat nordiskt land, trots att framställan inte gått via de två ländernas utrikesförvaltningar. Nämda kungörelse motsvarar, liksom 2 § NDL II, artikel 22 första och andra stycket i den nordiska arvskonventionen och bör inte upphävas, men ändras så att den hänvisar till den lag som kompletterar arvsförordningen.

Artikel 22 tredje stycket motsvaras i gällande svensk rätt av 3 § NDL II. Bestämmelsen är en förfaranderegeln och innehåller bestämmelser om provisoriskt omhändertagande av egendom. En bestämmelse av motsvarande innebörd som i 3 § NDL II bör tas in i den lag som kompletterar arvsförordningen.

Artikel 23 är en regel om dödsboförvaltning (en förfaranderegeln) som i gällande svensk rätt motsvaras av 4 § NDL II. Efter arvsförordningens ikraftträdande kan den situation som regleras i sistnämnda lagrum endast uppkomma om det föreligger svensk behörighet enligt förordningens regler om subsidiär behörighet (se artikel 10 i arvsförordningen). I undantagsfall (när svensk internationell behörighet föreligger enligt arvsförordningen) kan det dock bli aktuellt att i Sverige komma in på dessa frågor. En bestämmelse av i huvudsak motsvarande innebörd som i 4 § NDL II bör därför tas in i den lag som kompletterar arvsförordningen.

Artikel 25 motsvaras i gällande svensk rätt av 6 § NDL II. I lagrummet regleras tillämplig lag för inskrivningsfrågor etc. En bestämmelse av motsvarande innebörd bör tas in i den lag som kompletterar arvsförordningen.

I gällande rätt motsvaras artikel 26 av 7 § NDL II. Bestämmelsen bör behållas i den lag som kompletterar arvsförordningen.

Artikel 27 motsvaras i gällande rätt av 8 § NDL II. Det är fråga om en förfaranderegeln med innebörd att Sverige erkänner ett beslut om viss dödsbohandling i hemviststaten. En bestämmelse av motsvarande innebörd bör tas in i den till arvsförordningen kompletterande lagen.

Artikel 28 om erkännande och verkställighet har i svensk rätt införlivats genom 10 § NDL II. En bestämmelse av motsvarande innebörd bör tas in i den lag som kompletterar arvsförordningen.

Någon tillämpning av artiklarna 18 och 24 torde inte bli aktuell för Sveriges del. Artikel 29 torde ha spelat ut sin roll. Artikel 30 innehåller enbart tillträdesregler.

För svensk del kommer således arvsförordningen att styra lagvalet medan förfaranderegler för dödsboförvaltningen i huvudsak samt erkännande och verkställighet av domar och förlikningar kommer att styras av den nordiska arvskonventionen i internordiska förhållanden. Eftersom lagvalsreglerna i den nordiska arvskonventionen anpassats så att de i väsentliga avseenden ger samma resultat som reglerna i arvsförordningen torde ett i huvudsak likartat resultat uppnås i samtliga nordiska länder. Det synes också ha varit målsättningen med ändringsöverenskommelsen mellan de fem nordiska länderna.

11 Makars och sambors förmögenhetsförhållanden vid den ena makens eller sambons död

11.1 Inledning

Utredningens förslag innebär att bestämmelser i IDL som reglerar svensk internationell behörighet, tillämplig lag och tillämplig lag för förfarandet vid boutredning och arvskifte ska upphävas eftersom det skulle strida mot arvsförordningen att behålla dessa bestämmelser (se kapitel 6 och 7). Arvsförordningen innebär också att Sverige i förhållande till medlemsstater som är bundna av arvsförordningen, med undantag för Finland, kommer att tillämpa förordningens bestämmelser om erkännande och verkställighet (se kapitel 8). Utredningen har mot denna bakgrund också sett över bestämmelserna i IDL om erkännande och verkställighet. Utredningen föreslår nya regler för erkännande och verkställighet beträffande avgöranden från stater som inte är bundna av arvsförordningen eller den nordiska arvskonventionen (se kapitel 12).

I IDL regleras inte bara frågor som rör arv utan också frågor som rör makars förmögenhetsförhållanden vid makes död. I IDL regleras sålunda svensk domsrätt vid tvist om efterlevande makes rätt i dödsbo (2 kap. 10 §), när bodelningen med anledning av makes död ska ske i Sverige (2 kap. 1 och 2 §§), erkännande av utländsk bodelning med anledning av makes död eller av utländsk dom avseende sådan bodelning (2 kap. 12 §) samt verkställighet av utländsk dom varigenom tvist om bodelning med anledning av makes död prövats (2 kap. 13 §).

Frågor som rör makars förmögenhetsförhållanden samt förmögenhetsrättsliga frågor avseende förhållanden som enligt den lag

som är tillämplig på sådana förhållanden har jämförbar verkan med äktenskap omfattas inte av arvsförordningens tillämpningsområde (artikel 1.2 d). Mot denna bakgrund behöver övervägas hur frågor om svensk internationell behörighet samt erkännande och verkställighet ska regleras när det gäller makars förmögenhetsförhållanden vid dödsfall. Som närmare redogörs för nedan omfattas inte sambor av 2 kap. IDL. Enligt min mening bör frågan om svensk internationell behörighet i frågor som rör sambors förmögenhetsförhållanden vid dödsfall framöver regleras på samma sätt som gäller för makar.

11.2 Inhemska regler om bodelning med anledning av makes död

När ett äktenskap upplöses (på grund av äktenskapsskillnad eller den ena makens död), ska makarnas egendom fördelas mellan dem genom bodelning (9 kap. 1 § första stycket äktenskapsbalken). Om makarna hade endast enskild egendom och den efterlevande maken inte begär att få överta bostad eller bohag som ägdes av den andra maken behövs ingen bodelning. Bodelning med anledning av en makes död sker inom ramen för den avlidna makens dödsbo. Bodelningen görs mellan den efterlevande maken å ena sidan och den avlidna makens arvingar och universella testamentstagare å andra sidan. De som vid sidan om den efterlevande maken är dödsbodelägare träder alltså in på den avlidna makens sida (9 kap. 5 § äktenskapsbalken). Om den efterlevande maken är ensam dödsbodelägare skjuts frågan om bodelning normalt upp till dess att även den efterlevande maken är död. Det är i första hand den efterlevande maken och de andra dödsbodelägarna som själva ska komma överens om hur bodelning ska göras och hur egendomen ska fördelas. Kan de inte enas om bodelningen har var och en av dödsbodelägarna rätt att begära att en bodelningsförrättare utses. Står dödsboet redan under boutredningsmans förvaltning är denne utan särskilt förordnande också bodelningsförrättare (17 kap. 1 § äktenskapsbalken). Det sistnämnda gäller dock endast om någon annan inte redan har utsetts till bodelningsförrättare och under förutsättning att boutredningsmannen inte är delägare i dödsboet.

Efterlämnar arvlåtaren en sambo behöver bodelning bara göras om den efterlevande sambon begär det. Begäran om bodelning ska framställas senast när bouppteckningen förrättas (8 § sambolagen).

När ett samboförhållande upphör på grund av att den ena sambon dör, är det bara den efterlevande sambon som har rätt att begära bodelning (18 § sambolagen). Om den efterlevande sambon begärt bodelning, gäller i princip samma förfaranderegler som vid bodelning med anledning av en makes död. I första hand är det sambon och de andra dödsbodelägarna som ska komma överens om bodelningen, men om de inte enas kan en bodelningsförrättare förordnas (20 och 26 §§ sambolagen).

11.3 Tillämpningsområdet för LIMF och förhållandet till IDL

Frågor om makars och sambors förmögenhetsförhållanden vid anknytning till främmande stat regleras i lagen (1990:272) om internationella frågor rörande makars och sambors förmögenhetsförhållanden (nedan LIMF). Tillämpningsområdet för LIMF framgår av 1 § LIMF. Där anges också att vissa av bestämmelserna i LIMF inte gäller för sambor (se 1 § andra stycket LIMF). Det är fråga om 2 § första stycket 1 om äktenskapsskillnadsmål, 2 § andra stycket om domstols behörighet enligt IDL (2 kap. IDL gäller inte för sambor), 5 § tredje stycket 5 om äktenskapsförord och registrering av gåvor mellan makar, 6 § andra stycket om bodelning under äktenskapet och 8 § om legal separation i främmande land.

Enligt 1 § tredje stycket LIMF gäller inte LIMF i den mån annat följer av annan lag. Härmed avses först och främst reglerna om nordiska makars förmögenhetsförhållanden i förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap (NÄF). Men också bestämmelserna i 2 kap. IDL om bodelning vid dödsfall har företrädare framför LIMF.¹ Således har bestämmelserna om tillämplig lag för förfarandet i IDL företrädare framför LIMF beträffande bodelning med anledning av makes död. När det däremot gäller svensk domstols behörighet gäller reglerna i LIMF jämte reglerna i IDL. Detta framgår av 2 § andra stycket LIMF vari anges att det finns särskilda bestämmelser om svensk domstols behörighet i frågor om bodelning med anledning av makes död i IDL men att en sådan fråga får tas upp av svensk domstol även i fall som anges i 2 § första stycket 2, 3 och 5 LIMF.

¹ Prop. 1989/90:87 s. 36.

I LIMF 3–5 §§ regleras frågan om tillämplig lag för bodelning. Lagvalsreglerna i LIMF gäller också vid bodelning med anledning av makes död. LIMF innehåller vidare en särskild bestämmelse om att förfarandet vid bodelning på begäran av make eller dödsbodelägare ska ske enligt svensk lag, även om utländsk lag är tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden (6 § LIMF). Reglerna i 2 kap. IDL tillämpas dock på förfarandet avseende bodelning mellan efterlevande make och den avlidnes dödsbodelägare. Det framstår inte som helt klart hur bestämmelserna i LIMF och IDL förhåller sig till varandra. Bestämmelserna i de båda regleringarna tycks dock i normalfallen inte ge olika resultat. I vissa fall kan dock en begäran enligt LIMF få den betydelsen att svensk lag ska tillämpas när annars en utländsk lag skulle vara tillämplig. Erkännande av bodelning med anledning av makes död och verkställighet av dom som avser sådan bodelning omfattas inte av LIMF utan regleras av 2 kap. 12 och 13 §§ IDL.

11.4 Internationella frågor om makars förmögenhetsförhållanden vid dödsfall bör regleras i LIMF

Förslag: Bestämmelser om svensk internationell behörighet för frågor som rör makars förmögenhetsförhållanden vid dödsfall tas in i LIMF. Även frågor om erkännande av utländska bodelningar samt erkännande och verkställighet av utländska domar avseende tvist om sådan bodelning ska regleras i LIMF.

Som redogjorts för inledningsvis omfattar inte arvsförordningen makars förmögenhetsförhållanden och kompletterande bestämmelser i ämnet behöver därför meddelas. Det förtjänar att uppmärksammas att eventuella arvsrättsliga anspråk liksom anspråk på grund av testamente som den efterlevande maken har givetvis omfattas av arvsförordningen. En fråga om t.ex. svensk domsrätt vid prövning av en efterlevande makes arvsrättsliga anspråk enligt 3 kap. 1 § ärvdabalken ska sålunda prövas enligt arvsförordningens behörighetsregler. Det som undantas från arvsförordningens tillämpningsområde är bodelningsfrågor.

Inom EU pågår ett förhandlingsarbete rörande domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet i mål om makars förmögenhetsförhållanden och mål om förmögenhetsrättsliga verkningar av registrerade partnerskap.² I Sverige har vi sedan maj 2009 könsneutrala äktenskap. Könsneutrala äktenskap finns också i några andra länder. I de allra flesta länderna i världen accepteras dock inte samkönade äktenskap. Att ett utländskt samkonat äktenskap i Sverige normalt kommer att jämföras med ett svenskt äktenskap är dock helt klart. Den upphävda lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap kan fortfarande vara tillämplig i de fall registrerade partners inte valt att anmäla till Skatteverket att deras registrerade partnerskap ska gälla som ett äktenskap (se 2 och 3 §§ lagen [2009:260] om upphävande av lagen [1994:1117] om registrerat partnerskap). Ett registrerat partnerskap har samma rättsverkningar som ett äktenskap (3 kap. 1 § lagen [1994:1117] om registrerat partnerskap). Detta innebär att IDL och LIMF också är tillämpliga för registrerade partners förmögenhetsförhållanden.

Förslaget till rådets förordning om domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet i mål om makars förmögenhetsförhållanden innehåller internationellt privaträttsliga bestämmelser om makars förmögenhetsförhållanden, dvs. för Sveriges del i praktiken främst frågor om bodelning i samband med äktenskapsskillnad eller dödsfall. Regleringen omfattar även den löpande förvaltningen av makars egendom, såsom t.ex. bodelning under bestående äktenskap och upprättande av äktenskapsförord. Det är fråga om bestämmelser om vilken domstol som ska vara behörig att handlägga mål om makars förmögenhetsförhållanden och vilket lands lag som ska tillämpas. Vidare innehåller förslaget bestämmelser om erkännande och verkställighet, som bygger på den reglering som finns i Bryssel I-förordningen.

Enligt förordningsförslaget ska den domstol som tagit upp ett ärende om arv efter en av makarna i enlighet med arvsförordningen också vara behörig att pröva frågor om makars förmögenhetsförhållanden med anknytning till arvsärendet (se artikel 3 i förordningsförslaget). Under förutsättning att makarna är överens kan behörigheten för den domstol som enligt bestämmelserna i Bryssel II-förordningen är behörig att pröva mål om äktenskapsskillnad,

² Se förslag till rådets förordning om domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet i mål om makars förmögenhetsförhållanden KOM (2011) 126 och förslag till rådets förordning om domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet av domar i mål om förmögenhetsrättsliga verkningar av registrerade partnerskap KOM (2011) 127.

annullering av äktenskap eller hemskillnad omfatta även frågor om avvecklingen av makarnas förmögenhetsförhållanden. Frågan om vilket lands lag som ska tillämpas på själva förfarandet för bodelning omfattas, som det ser ut nu, inte av förslaget. Förhandlingsarbetet pågår alltjämt och det är oklart när förhandlingarna kommer att avslutas.

Med hänsyn till det pågående förhandlingsarbetet bör det inte nu göras några andra ändringar i gällande bestämmelser på detta område än vad som är nödvändigt med hänsyn till att bestämmelserna i IDL som rör bodelning med anledning av makes död upphävs. Som framgår ovan tillämpas LIMF i vissa avseenden på frågor som rör internationella förhållanden vid bodelning med anledning av makes död. Jag har föreslagit att IDL upphävs och att bestämmelser i anslutning till arvsförordningen tas in i en särskild lag. Enligt min mening bör emellertid inte frågor som rör makars förmögenhetsförhållanden vid en makes död tas in i den nya lagen. Jag anser att dessa frågor i stället – i avvaktan på EU-regleringen på området – bör regleras i LIMF. När nu kopplingen i IDL mellan arvsfrågor och äktenskapets ekonomiska rättsverkningar försvinner är det ändamålsenligt att internationellt privaträttsliga frågeställningar som rör makars förmögenhetsförhållanden vid dödsfall tills vidare regleras i den lag som reglerar sådana frågor i övrigt.³ En hänvisning om att regler beträffande frågor som rör bodelning med anledning av makes död finns i LIMF bör emellertid tas in i den nya lagen.

³ I NÄF finns regler om nordiska makars förmögenhetsförhållanden. NÄF gäller inte för makar som blivit nordiska medborgare först efter äktenskapets ingående och inte heller om de inte tog hemvist i ett nordiskt land vid äktenskapets ingående eller om makarna senare tagit hemvist i ett land utanför Norden (1 kap. fjärde stycket 1 NÄF). I sådana fall tillämpas LIMF även om makarna är nordiska medborgare och har hemvist i Norden när frågan om bodelning aktualiseras (prop. 1989/90:87 s. 36).

11.5 Svensk domsrätt vid tvist och domstols behörighet vid bodelning med anledning av makes död

Förslag: Svensk domstol ska vara behörig att ta upp en fråga som rör bodelning med anledning av makes död på de grunder som anges i 2 § första stycket 2–5 LIMF.

Om svensk domstol är behörig att ta upp en fråga om arv ska domstolen också, på begäran av den efterlevande maken eller sambon, vara behörig att ta upp en fråga som rör bodelning med anledning av makes eller sambos död.

Angivna grunder för svensk domstols behörighet ska också tillämpas på frågan om utseende av bodelningsförrättare i ärenden som rör bodelning med anledning av makes eller sambos död.

11.5.1 Gällande regler

I IDL behandlas frågan om svensk domsrätt vid tvist om arv eller testamente eller efterlevande makes rätt i dödsbo i 2 kap. 10 §. Av den paragrafen framgår att sådan tvist ska tas upp av svensk domstol, om den avlidne var svensk medborgare eller hade hemvist i Sverige eller om tvisten rör egendom som finns i Sverige.

Frågan om när boutredning, bodelning och arvskifte ska förrättas i Sverige enligt svenska bestämmelser regleras i 2 kap. 1 och 2 §§ IDL. Där anges att boutredning, bodelning och arvskifte efter den som vid sin död hade hemvist i Sverige ska ske enligt svensk lag och omfatta även boets egendom som finns i utlandet. Sedan boutredning efter utländsk medborgare avslutats, får dock, om delägarna är överens om det, bodelning och arvskifte ske enligt lagen i det land i vilket den avlidne var medborgare. Egendomen får i så fall omhändertas för sådant ändamål av den som är behörig att göra det (se 2 kap. 1 §).

Om den avlidne inte hade hemvist i Sverige, men var svensk medborgare eller det finns egendom efter den avlidne i Sverige, ska enligt 2 kap. 2 § IDL vad som föreskrivs i svensk lag om egendomens avträdande till förvaltning av boutredningsman tillämpas. I så fall ska också i princip vad som föreskrivs i svensk lag om boutredning, bodelning och arvskifte tillämpas.

Som redan berörts får dock enligt 2 § andra stycket LIMF en fråga om bodelning med anledning av en makes död tas upp av svensk domstol även i fall som avses i 2 § första stycket 2, 3 och 5 LIMF. Detta innebär att svensk domstol får ta upp frågan om svaranden har hemvist i Sverige, om kåranden har hemvist i Sverige och svensk lag ska tillämpas på makarnas förmögenhetsförhållanden enligt 3 eller 4 § LIMF, eller om svaranden har godtagit att saken prövas i Sverige eller har gått i svaromål i saken utan invändning om domstolens behörighet.

Det har uppstått en viss tvekan kring frågan vad bestämmelsen i första meningen av 2 § andra stycket LIMF syftar på. I bestämmelsen anges, som redan har nämnts, att föreskrifter om svensk domstols behörighet i frågor om bodelning med anledning av en makes död finns i IDL. I förarbetena till 2 § LIMF hänvisas bara till bestämmelserna i 2 kap. 1 och 2 §§ IDL vari, som redan berörts, anges när bodelning med anledning av makes död får förrättas i Sverige.⁴ Varken i den allmänna motiveringen eller i specialmotiveringen nämns att hänvisningen också tar sikte på 2 kap. 10 § IDL. I den rättsliga litteraturen har dock i kommentarer rörande 2 § andra stycket LIMF hänvisats enbart till bestämmelsen i 2 kap. 10 § IDL som reglerar svensk domsrätt vid bland annat tvist om efterlevande makes rätt i dödsbo.⁵

Utformningen av 2 § andra stycket LIMF överensstämmer i huvudsak med det förslag som lades fram av Familjelagssakkunniga. Enligt den ursprungliga lydelsen avsåg hänvisningen till andra bestämmelser "svensk domstols behörighet i mål eller ärenden som rör bodelning med anledning av makes död".⁶ Familjelagssakkunniga föreslog en särskild regel för när ett ärende om förordnande av boutredningsman fick tas upp av svensk domstol.⁷ Vidare föreslog Familjelagssakkunniga en gemensam domsrätsregel för svensk domstols behörighet vid tvist om bodelning, arv eller testamente och behörigheten för svensk domstol vid ärenden om utseende av bodelningsförrättare eller skiftesman samt andra ärenden som rör makars förmögenhetsförhållanden eller kvarlåtenskapen.⁸

I förarbetena konstateras att det förhållandet att bestämmelserna om behörighet i IDL och LIMF kompletterar varandra medför att frågan om svensk domstols behörighet i de flesta fall

⁴ Prop. 1989/90:87 s. 39.

⁵ Bergquist, Internationell arvs- och bodelningsrätt. En kommentar, s. 115.

⁶ SOU 1987:18 s. 16 och 256 f.

⁷ A. bet. s. 19.

⁸ SOU 1987:18 s. 19.

kommer att behandlas lika vid bodelning på grund av makes död och vid arvskifte.⁹ Det kan emellertid också i undantagsfall inträffa att svensk domstol bara är behörig i bodelningsfrågan. Det kan t.ex. bli fallet om en utländsk medborgare, med hemvist utomlands och med all sin egendom utomlands, avlider och den avlidnes maka har hemvist i Sverige och denna är svarande i en bodelningstvist. I exemplet skulle svensk domstol vara behörig att hantera bodelningstvisten enligt 2 § första stycket 2 LIMF. Enligt motiven framstår det i fall som i exemplet och liknande fall som befogat att arvsfrågan får avgöras i den avlidnes hemland sedan slutuppgörelse i bodelningsfrågan åstadkommits här.¹⁰

Även om det i propositionen inte görs någon uttrycklig hänvisning till 2 kap. 10 § IDL talar uttalandena om att svensk domstol i vissa fall endast kommer att vara behörig vid tvist om bodelningsfrågan för att hänvisningen i LIMF tar sikte på såväl bestämmelsen i 2 kap. 10 § IDL som bestämmelserna i 2 kap. 1 och 2 §§ IDL. Min slutsats är att bestämmelsen i 2 § andra stycket LIMF kompletterar såväl bestämmelsen om svensk domsrätt i 2 kap. 10 § IDL som reglerna i 2 kap. 1 och 2 §§ IDL.

Sammanfattningsvis innebär gällande rätt att *svensk domsrätt i fråga om tvist om bodelning med anledning av makes död* föreligger när den avlidne var svensk medborgare eller hade hemvist här samt också när tvisten avser egendom som finns i Sverige (2 kap. 10 § IDL). Därtill föreligger enligt 2 § andra stycket LIMF svensk behörighet i fråga om tvist om bodelning med anledning av makes död enligt lagrummets första stycke om svaranden har hemvist i Sverige (punkten 2), om käranden har hemvist i Sverige och svensk lag enligt 3 eller 4 § är tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden (punkten 3) och om svaranden i en uppkommen fråga har godtagit att saken prövas i Sverige eller har gått i svaromål utan invändning om domstolens behörighet (punkten 5). När det gäller *bodelningsförfarandet* vid en makes död (i praktiken förordnande av bodelningsförrättare vid bodelning och andra frågor som rör makars förmögenhetsförhållanden) innebär min slutsats att svensk behörighet föreligger dels när den avlidne hade hemvist i Sverige (2 kap. 1 § IDL) och under vissa förutsättningar när den avlidne maken inte hade hemvist här men var svensk medborgare eller om det här finns egendom efter maken (2 kap. 2 § IDL), dels enligt 2 § första stycket 2, 3 och 5 LIMF.

⁹ Prop. 1989/90:87 s. 39 f.

¹⁰ A. prop. s. 40.

11.5.2 Överväganden

Frågor om makars förmögenhetsförhållanden aktualiseras i allmänhet vid äktenskapets upplösning genom äktenskapsskillnad eller dödsfall. Det har därför ansetts önskvärt med en viss samordning mellan domsrätten i äktenskapsmål och arvsomål å ena sidan och domsrätten i mål om äktenskapets ekonomiska rättsverkningar å andra sidan.¹¹ Genom arvsförordningen upphör den gällande kopplingen i IDL mellan svensk internationell behörighet i arvsomål och tvister som rör makars ekonomiska förhållande vid dödsfall. Samma sak gäller samordningen för boutredning och arvskifte å ena sidan samt bodelning å andra sidan. Som redogjorts för under avsnitt 11.4.1 ovan innebär emellertid förslaget till EU-förordning om domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet i mål om makars förmögenhetsförhållanden att den domstol som tagit upp ett ärende om arv efter en av makarna i enlighet med arvsförordningen också ska vara behörig att pröva frågor om makars förmögenhetsförhållanden med anknytning till arvsärendet.¹² Avsikten är sålunda att det ska finnas en samordning mellan dessa rättsområden inom EU-rätten. Vid överväganden beträffande utrymmet för den svenska behörigheten vid tvist om bodelning med anledning av makes död samt bodelningsförfarandet i sådana fall finns det skäl att beakta arvsförordningens behörighetsregler; föreligger svensk internationell behörighet att hantera arvet bör svenska domstolar som huvudregel också vara behöriga att hantera frågor som rör bodelning med anledning av makes död. En allmän utgångspunkt bör vidare vara att utrymmet för svensk internationell behörighet för bodelningsförfarandet eller för att pröva tvist om bodelning med anledning av makes död inte inskränks i förhållande till vad som gäller enligt IDL.

När arvsförordningen har trätt i kraft kommer som nämnts dels frågan om svensk internationell behörighet för tvister om arv och testamente, dels frågan om när boutredning och arvskifte ska ske här att regleras uttömmande av arvsförordningen.

Enligt arvsförordningen kan behörighet att besluta om arvet grundas på

- den avlidnes hemvist, artikel 4,
- lagvalsförordnande (förutsätter medborgarskap), artikel 7,

¹¹ Se prop. 1989/90:87 s. 28 f.

¹² KOM (2011) 126.

- egendom här i landet (förutsätter dels att den avlidne inte hade hemvist i en medlemsstat, dels medborgarskap eller tidigare hemvist här), artikel 10.1,
- egendom här i landet (territoriell behörighet som förutsätter att ingen annan domstol i en medlemsstat är behörig på grund av egendom i staten jämte medborgarskap eller tidigare hemvist), artikel 10.2, eller
- forum necessitatis, artikel 11.

Tvist som rör bodelning med anledning av makes död bör få tas upp av svensk domstol i fall som anges i 2 § första stycket 2–5 LIMF. Enligt gällande rätt är punkten 4 i sistnämnda lagrum inte tillämplig på frågan om behörighet vid bodelning med anledning av makes död (2 § andra stycket LIMF). Enligt 2 § första stycket 4 LIMF föreligger domsrätt om frågan rör egendom i Sverige. Att frågan rör egendom i Sverige utgör grund för behörighet enligt 2 kap. 2 och 10 §§ IDL och även framöver bör egendom i Sverige kunna ligga till grund för svensk internationell behörighet vid bodelning med anledning av makes död. Svensk domstol bör således vara behörig om svaranden har hemvist i Sverige, om käranden har hemvist i Sverige och svensk lag är tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden, om tvisten rör egendom som finns i Sverige eller om svaranden i en uppkommen fråga har godtagit att saken prövas i Sverige eller gått i svaromål i saken utan invändning om domstolens behörighet.

Som redogjorts för ovan anser jag att det, i avvaktan på EU-regler om makars förmögenhetsförhållanden, bör införas regler som innebär att det i de fall arvsförordningen ger svenska domstolar behörighet att hantera frågor om arvet också finns svensk behörighet att hantera frågor som rör makars förmögenhetsförhållanden med anledning av makes död. Hade den avlidne hemvist i Sverige innebär arvsförordningen som huvudregel att svenska domstolar är behöriga och att boutredning och arvskifte ska ske här (artikel 4). I en sådan situation framstår det som befogat att också bodelning med anledning av makes död äger rum här och att en tvist om sådan bodelning prövas av svensk domstol. Enligt arvsförordningen kan emellertid en person genom lagvalsförordnande bestämma att lagen i dennes medborgarskapsland ska tillämpas på arvet (artikel 22). Föreligger ett sådant lagvalsförordnande finns en bestämmelse om behörighet för domstolarna i

medborgarskapslandet, såvida den avlidne var medborgare i en medlemsstat (artikel 7). Dessa bestämmelser i arvsförordningen kan få till följd att boutredningen och arvskiftet efter en utländsk medborgare som vid sin död hade hemvist i Sverige handläggs utomlands. Det framstår som tveksamt om den efterlevande maken på grund av lagvalsförordnandet ska vägras möjlighet att få bodelningsfrågan avgjord i Sverige. Den svenska behörigheten för frågor om bodelning med anledning av makes död när den avlidne hade hemvist i Sverige vid dödsfallet bör alltså inte begränsas av att den avlidne gjort ett lagvalsförordnande till förmån för utländsk rätt. Svensk internationell behörighet att hantera bodelningsfrågan bör sålunda föreligga trots att den avlidne maken gjort ett lagvalsförordnande till förmån för lagen i en annan medlemsstat. Det kan givetvis tänkas att den efterlevande maken önskar att makarnas förmögenhetsrättsliga förhållanden ska prövas av den utländska domstolen; huruvida den medlemsstat som enligt arvsförordningen är behörig att handlägga arvet på grund av lagvalsförordnandet också är behörig att ta upp bodelningsfrågan får bedömas utifrån det landets regler i ämnet.

Om en svensk medborgare med hemvist utomlands genom lagvalsförordnande angett att svensk lag ska vara tillämplig på arvet kan bestämmelsen om behörighet på grund av lagvalsförordnande innebära att boutredningen och arvskiftet ska ske i Sverige (artikel 22 och artikel 7). I en sådan situation bör det finnas en möjlighet för den efterlevande maken att också låta bodelningen äga rum i Sverige. Det kan t.ex. tänkas att makarna tidigare haft hemvist i Sverige eller att den efterlevande maken är svensk medborgare. Om makarna hade hemvist utomlands kan det dock också tänkas att den efterlevande maken vill att bodelningen ska ske i hemvistlandet och då bör det inte komma i fråga att påtvinga den efterlevande maken ett förfarande i Sverige. Bodelningen bör därför endast äga rum i Sverige om den efterlevande maken begär eller medger det.

Särskilt om bodelning efter sambo

Som anförts ovan omfattas inte frågor om bodelning efter en sambos död av 2 kap. IDL. Frågan om svensk domsrätt vid bodelning med anledning av en sambos död prövas enligt 2 § första stycket 2–5 LIMF. Det innebär att svensk domstol är behörig att ta upp en fråga om sambors förmögenhetsförhållanden när svaranden

har hemvist i Sverige. Vidare föreligger svensk domsrätt dels när käranden har hemvist i Sverige och svensk lag är tillämplig på förmögenhetsförhållandena, dels om frågan rör egendom i Sverige. Därutöver föreligger svensk internationell behörighet när svaranden har godtagit att saken prövas i Sverige eller har gått i svaromål i saken utan någon invändning om domstolens behörighet.

I samband med att bestämmelserna i LIMF gjordes tillämpliga även för sambors förmögenhetsförhållanden konstaterades att svensk domsrätt vid bodelning med anledning av sambos död visserligen helst borde regleras enligt samma principer som gäller vid en makes död.¹³ Eftersom en ändring av bestämmelserna i IDL inte då var aktuell föreslogs att behörighetsbestämmelserna i 2 kap. IDL inte skulle tillämpas på sambor. Den kommande EU-regleringen om makars förmögenhetsförhållanden omfattar inte sambor. Mina förslag beträffande frågor som rör bodelning med anledning av makes död innebär att de behörighetsgrunder i LIMF som tidigare gällt för sambor framöver också kommer att vara tillämpliga för makar. Enligt min mening bör frågan om svensk domsrätt vid bodelning med anledning av sambos död även i övrigt regleras enligt samma principer som gäller för behörigheten vid bodelning med anledning av makes död. Arvsförordningen är tillämplig också för sambor. Liksom gäller för bodelning med anledning av makes död bör sålunda också svensk domsrätt för frågor som rör bodelning med anledning av sambos död föreligga när svensk domstol har tagit upp ett ärende om arv efter den ena sambon.

11.5.3 Vilken egendom ska omfattas av bodelningen m.m.

Förslag: Bestämmelsen i 7 § LIMF beträffande vilken egendom som omfattas av den svenska bodelningsförrättningen ska gälla också vid bodelning med anledning av makes död.

En föreskrift (delvis motsvarande 2 kap. 9 § IDL) om att utfallet eller det antagna utfallet av en motsvarande förrättning i utlandet ska beaktas vid bodelning i Sverige med anledning av makes död ska dock införas.

¹³ Prop. 2000/01:148 s. 18.

Gällande rätt

Hade den avlidne hemvist i Sverige ska boutredning, bodelning och arvskifte omfatta samtlig den avlidnes egendom, dvs. även egendom i utlandet (universalitetsprincipen) (2 kap. 1 § första stycket IDL). Sedan boutredningen efter en utländsk medborgare avslutats kan dock under vissa förutsättningar egendomen överlämnas för bodelning och arvskifte i medborgarskapslandet (2 kap. 1 § andra stycket IDL). Universalitetsprincipen är också utgångspunkten vid bodelning med anledning av makes död om den avlidne hade hemvist utomlands under förutsättning att denne var svensk medborgare (2 kap. 5 § första stycket IDL.) Var den avlidne utländsk medborgare med hemvist utomlands omfattar bodelning med anledning av makes död endast egendom i Sverige (2 kap. 6 § första stycket IDL). Egendom efter en svensk medborgare som hade hemvist i utlandet kan dock under vissa förutsättningar överlämnas för bodelning till den som är behörig därtill enligt lagen i det land där den avlidne hade hemvist (jfr 2 kap. 5 § andra stycket IDL). Överlämnande kan också ske beträffande egendom i Sverige efter utländsk medborgare med hemvist utomlands (2 kap. 6 § andra stycket IDL).

Bestämmelserna om överlämnande till utländsk förrättning i 2 kap. 1 § andra stycket, 5 § andra stycket och 6 § andra stycket IDL har också betydelse för domsrättsregeln i 2 kap. 10 § IDL. Enligt 2 kap. 10 § andra stycket IDL är inte svensk domstol behörig om tvisten omfattar egendom som utlämnats till utländsk dödsboförvaltning och genom dess försorg är föremål för boutredning, bodelning eller arvskifte.

I anslutning till nu redovisade bestämmelser om vilken egendom som enligt IDL ska omfattas av en bodelning med anledning av makes död bör också bestämmelsen i 2 kap. 9 § IDL lyftas fram. Enligt gällande rätt kan det vid boutredning, bodelning eller arvskifte i Sverige tas hänsyn till vad som vid motsvarande förrättning efter den döde i annat land tillagts borgenär, efterlevande make, arvinge eller testamentstagare (2 kap. 9 § IDL). Den utländska förrättningen ska beaktas även om den svenska förrättningen enligt 2 kap. 6 § IDL endast omfattar egendom i Sverige.¹⁴

Frågan om vilken egendom som ska omfattas av en bodelning enligt LIMF ska som utgångspunkt besvaras utifrån den lag som är tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden. Om inte annat

¹⁴ NJA II 1938 s. 245.

följer av den lag som är tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden ska emellertid makarnas samtliga tillgångar och skulder i Sverige och utomlands beaktas vid bodelningen (7 § LIMF). Enligt sistnämnda lagrum bör endera maken vid lottläggningen i första hand tilldelas egendom utomlands tillhörande honom eller henne. Bodelningen får enligt 7 § andra stycket LIMF begränsas till att avse viss del av makarnas egendom om det finns egendom i ett främmande land och det kan antas att bodelningen inte kommer att gälla i det landet. En sådan begränsning förutsätter dock att någon av makarna inte på grund av rimliga skäl motsätter sig det.

Överväganden

Det framstår som praktiskt att en bodelning – oavsett i vilket land den sker – omfattar all den egendom som ska ingå i bodelningen oberoende av var egendomen är belägen. Min uppfattning är därför att en bodelning med anledning av makes död som huvudregel bör omfatta all sådan egendom. Denna utgångspunkt gäller för bodelning enligt LIMF. Bestämmelsen i 7 § LIMF motsvarar det lagförslag som lades fram av Familjelagssakkunniga.¹⁵ Familjelagssakkunniga föreslog att bestämmelsen om vilken egendom som skulle beaktas vid en bodelning mellan makar skulle tillämpas jämväl vid bodelning med anledning av makes död.¹⁶

Vid bodelning i Sverige med anledning av makes död där den avlidne maken var utländsk medborgare som inte hade hemvist i Sverige är frågan om förrättningen liksom enligt gällande rätt bör omfatta bara egendom som finns här i landet och skulder till svenska medborgare och personer som har hemvist i Sverige samt sådana skulder i övrigt som borgenärer anmält till boutredningsmannen. I detta sammanhang bör anmärkas att arvsförordningens bestämmelse om subsidiär behörighet innebär att boutredningen och arvskiftet omfattar också egendom i utlandet i de fall den avlidne var medborgare i den medlemsstat som handlägger arvet, eller i annat fall den avlidne tidigare haft hemvist i den medlemsstaten (artikel 10.1). Min uppfattning är dock att bodelningen även i detta fall ska omfatta all makarnas egendom som ska ingå i bodelningen oavsett var egendomen är belägen.

¹⁵ Se SOU 1987:18 s. 271 ff.

¹⁶ A. bet. s. 314.

I ett annat kapitel (kapitel 13) föreslår jag att en bestämmelse om jämkning motsvarande den i 2 kap. 9 § IDL bör behållas för de fall boutredning och arvskifte jämväl sker i en tredjestat som inte tillämpar arvsförordningen. När det gäller bodelning kan det inträffa att ett annat land har regler som medför att en begränsad bodelning kan genomföras där. I så fall bör man vid den bodelning som sker i Sverige ha möjlighet att ta hänsyn till utfallet eller det antagna utfallet av bodelningen i det andra landet.

I förarbetena till LIMF uppmärksammades situationen att ett svenskt bodelningsförfarande kom i konflikt med ett förfarande utomlands som inte skulle utmynna i ett avgörande som erkändes i Sverige. Föreligger ett sådant utländskt avgörande bör man enligt förarbetena i regel anpassa det svenska förfarandet och beakta den fördelning av egendomen som det utländska beslutet innehåller. Om ett utländskt avgörande beträffande bodelningen ännu inte föreligger anger motiven att det närmast är en praktisk fråga om man bör avvakta den utländska förrättningen samt att man i vissa fall får nöja sig med att förrätta bodelningen här i landet och acceptera den osäkerhet som det innebär att egendom i ett annat land vid en framtida förrättning kommer att fördelas på ett annat sätt.¹⁷ När det finns egendom i utlandet och det kan antas att en svensk bodelning inte kommer att gälla i det landet finns det enligt 7 § andra stycket LIMF en möjlighet att begränsa bodelningen till att avse viss egendom. Bestämmelsen avser att tillgodose det praktiska behovet av att i vissa situationer behöva begränsa bodelningen till att bara avse egendom i Sverige. Även om det inte uttryckligen anges i lagrummet ska man ändå vid fördelningen ta hänsyn till att det finns egendom i utlandet.¹⁸ Mot bakgrund av att bestämmelsen i 2 kap. 9 § IDL om att – i förekommande fall – utfallet av en motsvarande förrättning i utlandet ska beaktas vid en bodelning i Sverige med anledning av makes död upphävs, bör i 7 § LIMF införas en bestämmelse av motsvarande innebörd.

¹⁷ Prop. 1989/90:87 s. 51 f.

¹⁸ A. prop. s. 52 f.

11.6 Tillämplig lag för bodelningsförfarandet

Bedömning: När svensk internationell behörighet föreligger för bodelning med anledning av en makes död bör förfarandet för bodelningen följa svenska regler.

Enligt 6 § LIMF ska på begäran av en make eller en dödsbodelägare svensk lag tillämpas på förfarandet vid bodelning, även om utländsk lag är tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden. I motiven till 6 § LIMF anges att bestämmelsen avser att klargöra att svensk lag kan tillämpas på bodelningsförfarandet även om utländsk rätt är tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden. Att förfarandet vid bodelning kan följa svensk lag är enligt förarbetena inte någon nyhet utan följer i princip redan av den allmänt vedertagna regeln att det i svensk lag föreskrivna förfarandet kan användas oavsett vilken lag som är tillämplig i materiellt hänseende.¹⁹

När arvsförordningen träder i kraft kommer den på arvet tillämpliga lagen också att reglera förfarandet för boutredning och arvskifte. Artikel 29 i arvsförordningen medger i viss mån undantag från denna huvudregel men någon möjlighet att i svensk lag föreskriva att svensk rätt ska tillämpas på dödsboförvaltningen när utländsk lag är tillämplig på arvet kommer inte att finnas. Arvsförordningen innebär ett avsteg från vad som i allmänhet gäller beträffande tillämplig lag för förfarandet. När svensk internationell behörighet föreligger ska i allmänhet de svenska förfarandereglerna tillämpas oavsett vilken lag som är tillämplig i materiellt hänseende. Mot bakgrund av det anförda bör bestämmelsen i 6 § LIMF också kunna tillämpas vid bodelning med anledning av makes död. Om bodelning med anledning av makes död ska äga rum i Sverige ska sålunda svenska förfaranderegler tillämpas.

11.6.1 Boutredningsman är utan särskilt förordnande bodelningsförrättare

Om boet efter en makes död ställts under förvaltning av en boutredningsman är denne utan särskilt förordnande bodelningsförrättare. Detta gäller dock inte om någon annan redan förordnats eller om boutredningsmannen är delägare i boet (17 kap. 1 § andra

¹⁹ Prop. 1989/90:87 s. 48.

stycket äktenskapsbalken). Det är givet att en boutredningsman inte också kan vara bodelningsförrättare om förvaltningen av arvet ska ske i Sverige men bodelningen ska äga rum utomlands. Föreligger inte svensk internationell behörighet för att hantera bodelningsfrågan följer sålunda redan härav att den svenska boutredningsmannen inte också kan vara bodelningsförrättare.

11.7 Regler för erkännande och verkställighet av utländsk bodelning med anledning av makes död och utländskt avgörande avseende tvist om sådan bodelning

För verkställighet av utländska avgöranden i Sverige krävs stöd i lag (jfr 3 kap. 2 § utsökningsbalken). Mot bakgrund av att bestämmelserna i IDL upphävs fordras kompletterande bestämmelser om erkännande och verkställighet av utländska avgöranden avseende bodelning med anledning av makes död. Kompletterande bestämmelser om erkännande av utländsk bodelning med anledning av makes död bör också meddelas.

Som närmare framgår av kapitel 12 föreslår jag att det införs särskilda regler för erkännande och verkställighet av avgöranden från länder som inte är bundna av arvsförordningen eller den nordiska arvskonventionen. Jag har övervägt om de föreslagna autonoma reglerna om erkännande och verkställighet också bör omfatta utländsk bodelning med anledning av makes död och avgöranden beträffande sådan bodelning. Eftersom makars förmögenhetsförhållanden inte omfattas av arvsförordningens tillämpningsområde skulle reglerna, såvitt avser bodelningsfrågor, vara tillämpliga i förhållande till samtliga länder som inte omfattas av de nordiska särreglerna. I avvaktan på den kommande EU-regleringen om internationellt privaträttsliga bestämmelser om makars förmögenhetsförhållanden, som enligt förslaget bland annat innehåller bestämmelser om erkännande och verkställighet av domar, har jag dock kommit fram till att dessa frågor lämpligen bör omfattas av bestämmelserna i LIMF.

11.7.1 Erkännande

Förslag: Ett utländskt avgörande om bodelning med anledning av makes död av en utländsk domstol eller en annan myndighet eller av en bodelningsförrättare ska erkännas i Sverige på de villkor och under de förutsättningar som anges i 13 och 14 §§ LIMF.

Gällande rätt

En bodelning med anledning av makes död som förrättats i utlandet av myndighet eller av särskilt förordnad skiftesman eller en utländsk dom varigenom tvist om sådan bodelning avgjorts av domstol kan erkännas i Sverige under förutsättning att vissa villkor är uppfyllda (2 kap. 12 § IDL). För en närmare redogörelse för vad de olika villkoren innebär i praktiken hänvisas till kapitel 12. Här kan dock sägas att villkoren i 2 kap. 12 § IDL innebär att utrymmet för erkännande (och verkställighet) av utländska avgöranden är mycket begränsat enligt gällande rätt.

Avgörandet måste ha meddelats i en stat där den avlidne vid sin död var medborgare eller hade hemvist. Det innebär att en dom från ett land som varken var den avlidnes medborgarland eller hemvistland, men där det t.ex. fanns egendom efter den avlidne, inte kan erkännas eller verkställas här.²⁰ Bodelningen eller domen får inte avse egendom som var föremål för dödsbobehandling i Sverige eller skulle ha ingått i bodelning här. För att ett utländskt avgörande ska erkännas och verkställas här krävs vidare att det utländska avgörandet har vunnit laga kraft. Såvitt avgörandet avser egendom som finns i Sverige får det inte ha grundats på lag som strider mot den lag som enligt svenska regler skulle ha varit tillämplig på arvet efter den avlidne. Tillräckligt är att det materiella resultatet av det utländska avgörandet är detsamma som enligt den lag som skulle ha tillämpats om frågan prövats i Sverige.²¹ För erkännande och verkställighet får det utländska avgörandet inte heller vara uppenbart oförenligt med grunderna för rättsordningen här i landet (*ordre public*). Är det utländska avgörandet en tredsdom krävs slutligen att part som uteblivit antingen personligen eller genom befullmäktigat ombud i tid fått del av stämningen i målet.

²⁰ I förarbetena anförts att en sådan dom bara bör tillerkännas territoriell verkan (NJA II 1938 s. 249).

²¹ NJA II 1938 s. 250.

Överväganden

Förutsättningarna för erkännande av utländsk bodelning med anledning av makes död och dom som avser tvist om sådan bodelning bör vara desamma som gäller för erkännande av utländskt avgörande om makars förmögenhetsförhållanden enligt 13 och 14 §§ LIMF.

För erkännande av ett utländskt avgörande fordras enligt LIMF att det finns en godtagbar grund för den utländska behörigheten genom viss anknytning till den stat där avgörandet meddelats. Det krävs också att avgörandet har vunnit laga kraft, dvs. att det inte längre kan angripas med ordinära rättsmedel.²² Av 13 § LIMF följer att ett utländskt lagakraftvunnet avgörande om makars förmögenhetsförhållanden av en utländsk domstol eller annan myndighet eller av en bodelningsförrättare gäller i Sverige, om det har meddelats i antingen en stat vars lag enligt 3 eller 4 § var tillämplig på frågor om makarnas förmögenhetsförhållanden eller den stat där svaranden hade hemvist. (Också i 2 kap. 12 § IDL uppställs krav på anknytning till avgörandestaten och laga kraft.)

Trots att ett utländskt avgörande uppfyller de grundläggande kraven för erkännande enligt 13 § LIMF kan det i det enskilda fallet föreligga sådana omständigheter som gör att ett erkännande bör vägras. Hinder för erkännande föreligger om någon av de i 14 § LIMF angivna omständigheterna är för handen.

Det utländska avgörandet gäller inte i Sverige, om avgörandet har meddelats mot en part som inte har gått i svaromål och som inte har fått kännedom om den väckta talan i tillräcklig tid för att kunna svara i saken eller mot en part som annars inte har fått rimliga möjligheter att föra sin talan i det utländska förfarandet (14 § 1 LIMF). Ett utländskt avgörande erkänns alltså inte om det förekommit allvarliga brister i det utländska förfarandet.²³ (Samma sak gäller enligt 2 kap. 12 § IDL.)

Medan 2 kap. 12 § IDL underkänner erkännande av alla avgöranden som avser egendom som är föremål för dödsbobebehandling i Sverige eller, enligt de svenska behörighetsreglerna härom, skulle ha varit föremål för sådan behandling innehåller 14 § 2–5 LIMF regler som anger vilket avgörande som ska ges företräde för det fall det föreligger konkurrerande (svenska eller utländska) avgöranden eller ett pågående svenskt förfarande.

²² Prop. 2000/01:148 s. 26 ff.

²³ Se närmare a. prop. s. 28 f.

Hinder för erkännande av ett utländskt avgörande föreligger om det strider mot ett svenskt avgörande (14 § 2 LIMF). Härvid saknar det betydelse om det svenska avgörandet meddelats före eller efter det utländska avgörandet.²⁴

Det utländska avgörandet erkänns vidare inte om det strider mot ett här i landet gällande utländskt avgörande i ett förfarande som började tidigare än det andra utländska förfarandet (14 § 3 LIMF). Hinder mot erkännande föreligger också om det i Sverige pågår ett förfarande som kan leda till ett motstridigt avgörande (14 § 4 LIMF). Samma sak gäller om det utomlands pågår ett förfarande som kan leda till ett motstridigt avgörande, såvida det förfarandet har börjat tidigare än det andra utländska förfarandet och kan antas leda till ett här i landet gällande avgörande (14 § 5 LIMF).

Ett utländskt avgörande gäller enligt 20 § LIMF inte i Sverige om det skulle vara uppenbart oförenligt med grunderna för den svenska rättsordningen att erkänna avgörandet (ordre public). (Samma sak gäller enligt 2 kap. 12 § IDL.)

Den tillämpade lagen tillmäts ingen enskild betydelse för erkännande enligt 13 och 14 §§ LIMF.²⁵ (Jfr 2 kap. 12 § IDL.)

11.7.2 Verkställighet

Förslag: För verkställighet i Sverige av en utländsk dom som avser bodelning med anledning av makes död ska krävas att domen enligt 16 § LIMF förklaras verkställbar här.

För verkställighet av en utländsk bodelning krävs, liksom för bodelningar som förrättats i Sverige, att en part erhållit en dom på fullgörelse. En bodelningshandling är inte en exekutionstitel (jfr 3 kap. 1 § utsökningsbalken). Se närmare vad som sägs i kapitel 8 (avsnitt 8.1.2) beträffande förutsättningarna att erhålla verkställighet efter klander av bodelning. Om förrättningen ska erkännas här kan emellertid inte någon prövning i materiellt hänseende av bodelningens giltighet ske i svensk domstol.²⁶

²⁴ Prop. 2000/01:148 s. 39.

²⁵ A. prop. s. 27.

²⁶ NJA II 1938 s. 251.

Frågan om verkställbarhet av utländska avgöranden avseende bodelning med anledning av makes död bör prövas enligt 16 § LIMF.

Som närmare redogjorts för i kapitel 8 (avsnitt 8.3.1) har Bryssel I-utredningen föreslagit en generell överflyttning av exekvaturärendena från Svea hovrätt till de tingsrätter som enligt 18 kap. 1 § utsökningsbalken prövar överklaganden av Kronofogdemyndighetens beslut.²⁷ Bryssel I-utredningens förslag omfattar också exekvaturförfarandet enligt LIMF.²⁸

11.7.3 Formkrav för utländsk bodelning

Förslag: En utländsk bodelning ska anses giltig till formen om den uppfyller formkraven enligt

- lagen i den stat där den förrättades,
- lagen i den stat där den avlidne vid sin död hade hemvist eller var medborgare, eller
- den lag som var tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden.

Enligt gällande rätt finns i IDL en särskild bestämmelse om formkrav för bodelningar och arvskiten. Av 2 kap. 11 § IDL följer att utländsk bodelning med anledning av makes död ska anses giltigt till formen om den uppfyller formkraven antingen i den avlidnes medborgarskapsland eller i det land där förrättningen skett. I förarbetena anges att bestämmelsen inte gäller för de fall bodelningen skulle ha skett enligt svensk lag.²⁹ Bestämmelsen om erkännande i 2 kap. 12 § IDL tar bara sikte på erkännande av bodelningar med anledning av makes död som förrättats av utländsk myndighet eller särskilt förordnad skiftesman. Bodelningar och arvskiten som förrättats av den efterlevande maken och dödsbodelägarna själva omfattas inte enligt sistnämnda lagrums ordalydelse. Har en sådan bodelning tillkommit i behörig form (2 kap. 11 § IDL) och har dödsbodelägarna varit antingen personligen närvarande eller behörigen företrädare vid förrättningen lär dess giltighet dock inte

²⁷ Se SOU 2013:63.

²⁸ A. bet. s. 276 f.

²⁹ NJA II 1938 s. 247 f.

kunna ifrågasättas.³⁰ Kan en sådan bodelning klandras inom viss tid enligt den utländska lagen kan dock erkännande inte ske förrän denna tid löpt ut alternativt klandertalan avgjorts genom dom som vunnit laga kraft.³¹

Också enligt 13 § LIMF är erkännande begränsat till avgöranden som meddelats av domstol, annan myndighet eller bodelningsförrättare (eller motsvarande). Det innebär att frivilliga bodelningar som tillkommit utan inblandning av domstol, myndighet eller liknande inte erkänns enligt bestämmelserna i 13 § LIMF.³² Om makarna själva har förrättat bodelning är emellertid reglerna i 5 § LIMF tillämpliga på bodelningens giltighet. I 5 § LIMF regleras tillämplig lag för bedömning av giltigheten av rättshandlingar mellan makar och sambor avseende deras förmögenhetsförhållanden (t.ex. äktenskapsförord, bodelningsavtal, gåvoavtal, samboavtal, samäganderättsavtal eller avtal som pekar ut den ena sambon som ensamägare till en fastighet som bara den ena sambon har finansierat).³³

Enligt min mening bör det också framöver finnas bestämmelser som anger under vilka förutsättningar en bodelning med anledning av makes död är formellt giltig. Bestämmelserna bör också omfatta bodelning med anledning av sambos död.

Den gängse metoden att behandla formkrav i internationellt privaträttsliga sammanhang är att formkravet ska kunna prövas enligt alternativa rättsordningar (se t.ex. vad som gäller för testamenten). Till formkravet hör sådant som krav på skriftlighet, undertecknande, bevittning och registrering.³⁴

En utländsk bodelning med anledning av makes död bör alltså anses giltig till formen om den uppfyller formkraven enligt lagen antingen i den avlidnes medborgarland eller i det land där förrättningen sker. Också om bodelningen förrättats i enlighet med lagen i den avlidnes hemviststat bör den anses giltig till formen. En utländsk bodelning bör vidare anses giltig till formen om den uppfyller formkraven enligt den lag som var tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden. En bestämmelse om detta bör tas in i LIMF.

³⁰ NJA II 1938 s. 250.

³¹ NJA II 1938 a. st.

³² Bergquist, Internationell arvs- och bodelningsrätt. En kommentar, s. 141.

³³ Prop. 1989/90:87 s. 46 och prop. 2000/01:148 s. 23 f.

³⁴ Prop. 1989/90:87 s. 47.

12 Erkännande och verkställighet i svensk autonom rätt

12.1 Inledning

Arvsförordningens bestämmelser om erkännande, verkställbarhet och verkställighet (artiklarna 39–58) tillämpas på avgöranden från andra medlemsstater. Av EU:s medlemsstater är det tre som inte deltagit i antagandet av förordningen, Danmark, Storbritannien, och Irland. Det sagda framgår av arvsförordningens ingress, punkterna 82 och 83, vari också anges att förordningen inte är bindande för eller tillämplig på dessa länder. Som redogjorts för i avsnitt 5.1.2 är det min uppfattning att Danmark, Storbritannien och Irland vid tillämpningen av arvsförordningen är att betrakta som tredjestater. Detta innebär bland annat att arvsförordningens bestämmelser om erkännande och verkställighet inte gäller i förhållande till avgöranden från Storbritannien, Irland och Danmark.

När det gäller de nordiska länderna följer det av arvsförordningens tillämpningsområde och det särskilda undantaget i artikel 75.3 b att arvsförordningens bestämmelser om erkännande, verkställbarhet och verkställighet inte ska tillämpas i förhållande till Danmark, Finland, Island och Norge i den mån den nordiska arvskonventionen föreskriver enklare och snabbare förfaranden för erkännande och verkställighet av domar i samband med arv. Undantaget för den nordiska särregleringen förutsätter tillträde till den mellanstatliga överenskommelsen mellan de nordiska länderna av den 1 juni 2012.

För verkställighet av utländska avgöranden i Sverige krävs stöd i lag (3 kap. 2 § utsökningsbalken). Nedan redogörs för gällande regler i IDL om erkännande och verkställighet. Därefter redovisas mina överväganden beträffande bestämmelser om erkännande, verkställbarhet och verkställighet i förhållande till länder som inte är bundna av arvsförordningen eller den nordiska arvskonven-

tionen. Jag tar också i detta kapitel upp frågan om det bör finnas kvar en bestämmelse om under vilka förutsättningar ett utländskt arvskifte bör anses giltigt till formen.

I mitt uppdrag ingår att analysera vilka delar av IDL som kan fortsätta att tillämpas efter arvsförordningens ikraftträdande och om dessa kvarvarande delar behöver ses över och moderniseras. I direktivet anges att det i fråga om förhållandet till stater utanför EU bör finnas kvar bestämmelser om erkännande och verkställighet.

12.2 Bestämmelserna om erkännande och verkställighet i IDL

Nu gällande svenska internationellt privaträttsliga bestämmelser om erkännande och verkställighet finns i 2 kap. 12 och 13 §§ IDL. Reglerna tar sikte på erkännande och verkställighet av utländska domstolsavgöranden om tvister om bodelning efter makes död, arv och testamente. Även bodelning med anledning av makes död eller arvskifte som förrättats av utländsk myndighet eller särskilt förordnad skiftesman kan erkännas. För verkställighet av sådana bodelningar och arvskiften krävs dock, liksom för bodelningar och arvskiften som förrättats av en svensk bodelningsförrättare eller skiftesman, att en part erhållit en dom på fullgörelse. En bodelnings- eller arvskifteshandling utgör inte en exekutionstitel (jfr 3 kap. 1 § utsökningsbalken). Se närmare kapitel 8 beträffande frågan om verkställighet av en dom avseende klander av arvskifte.

Om förrättningen ska erkännas enligt 2 kap. 12 § IDL kan dock, även om verkställighet inte kan ske, någon prövning i materiellt hänseende av bodelningens eller skiftets giltighet inte ske i svensk domstol.¹

Bestämmelsen i 2 kap. 12 § IDL avser erkännande av bodelningar med anledning av makes död och arvskiften som förrättats av utländsk myndighet eller särskilt förordnad skiftesman samt utländska domar avseende tvist om sådan bodelning eller om arv eller testamente. IDL innehåller inte någon bestämmelse om erkännande i materiellt hänseende av bodelningar och arvskiften som förrättats av dödsbodelägarna själva. Har en sådan bodelning eller arvskifte tillkommit i behörig form (2 kap. 11 § IDL) och har dödsbodelägarna varit antingen personligen närvarande eller be-

¹ NJA II 1938 s. 251.

hörigen företrädda vid förrättningen lär dess giltighet dock inte kunna ifrågasättas. Kan en sådan bodelning eller skifte klandras inom viss tid enligt den utländska lagen kan dock erkännande inte ske förrän denna tid löpt ut alternativt klandertalan avgjorts genom dom som vunnit laga kraft.²

12.2.1 Villkor för erkännande och verkställbarhet

Erkännande enligt 2 kap. 12 § IDL förutsätter – liksom arvsförordningen – inga formaliteter. Erkännandefrågan kan dock i praktiken komma att prövas under exekvaturförfarandet enligt 2 kap. 13 § IDL. Detsamma gäller vid t.ex. lantmäteriets prövning av om ett rättsligt giltigt skifte ligger till grund för lagfartsansökan eller när en domstol prövar om ett utländskt avgörande hindrar en ny prövning av samma sak inför svensk domstol (*res judicata*). För erkännande och verkställighet av ett utländskt avgörande krävs att vissa förutsättningar är uppfyllda.

Avgörandet måste ha meddelats i en stat där den avlidne vid sin död var medborgare eller hade hemvist. Det innebär att en dom från ett land som varken var den avlidnes medborgarskapsland eller hemvistland, men där det t.ex. fanns egendom efter den avlidne, inte kan erkännas eller verkställas här.³

Bodelningen, skiftet eller domen får inte avse egendom som var föremål för dödsbobehandling i Sverige eller skulle ha ingått i bodelning eller arvskifte här. Som närmare redogjorts för i kapitel 3 innebär gällande regler i IDL att den svenska behörigheten för dödsbobehandlingen är vidsträckt (se 2 kap. 1, 2, 5 och 6 §§ IDL). Villkoret att egendomen inte skulle ha ingått i bodelning eller arvskifte i Sverige innebär att erkännande och verkställighet är uteslutet för avgöranden avseende all egendom utom egendom utomlands tillhörande utländsk medborgare med hemvist utomlands eller egendom i Sverige som har överlämnats för boutredning, bodelning och arvskifte i utlandet enligt 2 kap. 1 § andra stycket, 2 kap. 5 § andra stycket eller 2 kap. 6 § andra stycket IDL och egendom av ringa värde enligt 2 kap. 3 § andra stycket IDL. Överlämnande till utländsk dödsboförvaltning behöver inte nödvändigtvis innebära att egendomen lämnat Sverige.⁴

² NJA II 1938 s. 250.

³ I förarbetena anförs att en sådan dom bara bör tillerkännas territoriell verkan (NJA II 1938 s. 249).

⁴ Bergquist, Internationell arvs- och bodelningsrätt. En kommentar, s. 91.

För att ett utländskt avgörande ska erkännas och verkställas här krävs vidare att det utländska avgörandet har vunnit laga kraft.

Såvitt avgörandet avser egendom som finns i Sverige får det inte ha grundats på lag som strider mot den lag som enligt svenska regler skulle ha varit tillämplig på arvet efter den avlidne. Eftersom avgöranden som avser egendom som skulle undergått bodelning eller arvskifte i Sverige inte erkänns här, blir det nu behandlade villkoret för erkännande och verkställighet endast tillämpligt på sådana avgöranden som omfattar egendom som inte skulle ha ingått i bodelning eller arvskifte här; som redogjorts för ovan är det fråga om egendom som vid dödsfallet fanns i Sverige och som överlämnats enligt 2 kap. 1 § andra stycket, 2 kap. 5 § andra stycket och 2 kap. 6 § andra stycket IDL samt egendom av ringa värde enligt 2 kap. 3 § andra stycket IDL.⁵ Trots att överlämnande skett kan alltså erkännande och verkställighet vägras om det grundats på lag som strider mot den lag som skulle ha tillämpats enligt 1 kap. IDL. Villkoret innebär inte att det utländska avgörandet måste ha grundats på samma materiella lag som utpekats enligt de svenska lagvalsreglerna. Tillräckligt är att det materiella resultatet av det utländska avgörandet är detsamma som enligt den lag som skulle ha tillämpats om frågan prövats i Sverige.⁶

För erkännande och verkställighet får det utländska avgörandet inte heller vara uppenbart oförenligt med grunderna för rättsordningen här i landet (*ordre public*).

Är det utländska avgörandet en tredskodom krävs att part som uteblivit antingen personligen eller genom befullmäktigat ombud i tid fått del av stämningen i målet. Villkoret innebär att det för erkännande och verkställighet av en utländsk tredskodom krävs att det framgår att delgivning av stämningen skett på ett tillfredsställande sätt. I motiven anges att delgivning som skett genom kungörelse, genom anslag i domstolslokalen, genom överlämnande till partens husfolk eller på annat sätt som inte innebär betryggande säkerhet för att han fått del av stämningen inte kan godtas.⁷

⁵ Bergquist, Internationell arvs- och bodelningsrätt. En kommentar, s. 92.

⁶ NJA II 1938 s. 250.

⁷ NJA II 1938 s. 250.

12.2.2 Exekvaturförfarandet

Ansökan om verkställbarhet av utländska domar görs enligt 2 kap. 13 § IDL hos Svea hovrätt.⁸ Verkställbarhetsansökan får inte bifallas förrän motparten har haft tillfälle att yttra sig över ansökan. För bifall till ansökan krävs vidare att villkoren i 2 kap. 12 § IDL är uppfyllda. Exekvaturförfarandet enligt IDL är att alltså ett förfarande i ett steg där prövningen av verkställbarheten inklusive eventuella vägransgrunder sker inom ramen för ett och samma förfarande. Förfarandet är redan inledningsvis kontradiktoriskt.

Ett bifall till ansökan innebär att domen verkställs som en lagakraftvunnen inhemsk dom, såvida inte Högsta domstolen beslutat om inhibition.⁹ Enligt bestämmelsen om verkställighet är det enbart utländska domar som kan bli föremål för exekvatur; utländska bodelningar och arvskiten som förrättats av myndighet eller skiftesman kan inte få exekvatur.¹⁰

12.3 Nya regler för erkännande och verkställighet av avgörande från stater som inte är bundna av arvsförordningen eller den nordiska arvskonventionen

Förslag: I den till arvsförordningen kompletterande lagen införs ett avsnitt med regler för erkännande, verkställbarhet och verkställighet av avgöranden från länder som inte är bundna av arvsförordningen eller den nordiska arvskonventionen. Bestämmelserna om erkännande omfattar sådana avgöranden som meddelats av utländsk domstol, annan myndighet eller särskilt förordnad skiftesman och som avser arv eller testamente.

⁸ I SOU 2013:63 s. 258 har föreslagits att handläggningen i stället ska ske vid de tingsrätter som enligt 18 kap. 1 § utsökningsbalken är behöriga att pröva kronofogdemyndighetens beslut. I kapitel 8 har redogjorts för Bryssel I-utredningens överväganden.

⁹ Bergquist, Internationell arvs- och bodelningsrätt. En kommentar, s. 94.

¹⁰ Bergquist, Internationell arvs- och bodelningsrätt. En kommentar, s. 93.

12.3.1 Erkännande och verkställighet

Gällande regler i IDL innebär en mycket restriktiv inställning till erkännande och verkställighet av utländska avgöranden. Innebörden av att ett utländskt avgörande erkänns är att avgörandet tillerkänns tre typer av rättsverkningar. Det utländska avgörandet kan för det första, efter ett exekvaturförfarande verkställas i Sverige. För det andra erhåller det utländska avgörandet positiv rättskraft och kan läggas till grund för ett svenskt avgörande om det utländska avgörandet avser en fråga som har betydelse i en svensk process eller annat förfarande. Ett utländskt arvskifte som erkänns kan t.ex. läggas till grund för beviljande av lagfart för en fastighet. För det tredje anses ett utländskt avgörande som erkänns här ha negativ rättskraft (*res judicata*), vilket hindrar en ny prövning av samma sak vid svensk domstol.¹¹

Som anges i utredningens direktiv bör det även fortsättningsvis finnas bestämmelser om erkännande, verkställbarhet och verkställighet av utländska avgöranden i förhållande till de länder som inte omfattas av vare sig arvsförordningen eller den nordiska arvskonventionen. Vid bedömningen av hur reglerna om erkännande och verkställighet bör utformas måste hänsyn tas till att frågor om domsrätt och tillämplig lag också i förhållande till tredje-stater kommer att styras av arvsförordningens bestämmelser härom.

Bestämmelserna i IDL om erkännande och verkställighet har varit oförändrade sedan lagen trädde i kraft 1937. I Familjelags-sakkunnigas slutbetänkande från 1987 lämnades ett förslag till en samlad lag om internationell familjerätt. Lagförslagen innehöll bestämmelser om äktenskaps ingående, äktenskapsmål, underhåll till barn och make, makars förmögenhetsförhållanden och arv. I slutbetänkandet lades bland annat ett förslag till ändrade bestämmelser för erkännande och verkställighet av utländska avgöranden rörande arv och testamente fram.¹² Familjelagssakkunnigas förslag ledde till lagstiftning genom lagen (1990:272) om vissa internationella frågor rörande makars förmögenhetsförhållanden. 1990 års lag innehöll ursprungligen inga bestämmelser om erkännande och verkställighet.¹³ Genom lagändringar som trädde i kraft 2002 ändrades 1990 års lag till att också omfatta sambors förmögenhetsförhållanden och i samband därmed infördes regler om erkännande och

¹¹ Bogdan, Svensk internationell privat- och processrätt, åttonde upplagan, 2014, s. 281 f. Se även Ulf Bergquist, Internationell arvs- och bodelningsrätt. En kommentar, s. 89.

¹² Se SOU 1987:18 s. 23 f.

¹³ Prop. 1989/90:87 s. 12.

verkställighet av avgöranden om makars och sambors förmögenhetsförhållanden.¹⁴ Lagen fick benämningen lagen (1990:272) om internationella frågor rörande makars och sambors förmögenhetsförhållanden (LIMF).¹⁵ Familjelagssakkunnigas förslag som avsåg internationella arvsfrågor ledde inte fram till lagstiftning.

Jag har föreslagit att IDL ska upphävas och att kompletterande bestämmelser till arvsförordningen tas in i en särskild lag.

Förslagen nedan avser bestämmelser om erkännande, verkställbarhet och verkställighet i förhållande till de länder som inte är bundna av arvsförordningen eller den nordiska arvskonventionen.

12.3.2 Makars förmögenhetsförhållanden m.m.

Bestämmelsen i 2 kap. IDL omfattar även bodelning med anledning av makes död som förrättats av myndighet eller av särskilt förordnad skiftesman eller tvist om sådan bodelning som avgjorts av utländsk domstol. Arvsförordningen omfattar inte makars förmögenhetsförhållanden (se artikel 1.2 d). Som närmare redogjorts för i kapitel 11 pågår ett förhandlingsarbete inom EU rörande domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet i mål om makars förmögenhetsförhållanden och mål om förmögenhetsrättsliga verkningar av registrerade partnerskap.¹⁶ I Sverige har vi sedan maj 2009 könsneutrala äktenskap.¹⁷ Könsneutrala äktenskap finns också i några andra länder. I de allra flesta länderna i världen accepteras dock inte samkönade äktenskap. Att ett utländskt samkönat äktenskap i Sverige normalt kommer att jämföras med ett svenskt äktenskap är dock helt klart. Den upphävda lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap kan fortfarande vara tillämplig i de fall registrerade partners inte valt att anmäla till Skatteverket att deras registrerade partnerskap ska gälla som ett äktenskap (se 2 och 3 §§ lagen [2009:260] om upphävande av lagen [1994:1117] om registrerat partnerskap). Ett registrerat partnerskap har samma rättsverkningar som ett äktenskap (3 kap. 1 § lagen [1994:1117] om registrerat partnerskap). Detta innebär att LIMF

¹⁴ Prop. 2000/01:148 s. 15 f. och s. 25 f.

¹⁵ Prop. 2000/01:148 s. 5.

¹⁶ Se förslag till rådets förordning om domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet i mål om makars förmögenhetsförhållanden KOM (2011) 126 och förslag till rådets förordning om domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet av domar i mål om förmögenhetsrättsliga verkningar av registrerade partnerskap KOM (2011) 127.

¹⁷ Se SFS 2009:253.

också är tillämplig för registrerade partners förmögenhetsförhållanden.

Frågor om förmögenhetsförhållandet mellan sambor vid sambos död omfattas inte av 2 kap. IDL. Sambors förmögenhetsförhållanden regleras i stället av LIMF.

Jag föreslår att frågor som rör bodelning med anledning av makes död framöver – i avvaktan på den kommande EU-regleringen – ska regleras i LIMF (se kapitel 11). Också frågan om erkännande av bodelning med anledning av makes död samt erkännande och verkställighet av avgöranden om sådan bodelning bör regleras i LIMF.

Förslagen nedan bör gälla dels arvskifte som förrättats av myndighet eller av särskilt förordnad skiftesman, dels tvist om arv eller testamente som avgjorts av utländsk domstol.

12.4 Villkor för erkännande

Förslag: Ett lagakraftvunnet utländskt avgörande av en utländsk domstol, annan myndighet eller särskilt förordnad skiftesman ska erkännas här om det meddelats i den stat där den avlidne vid sin död hade hemvist.

12.4.1 Bakgrund och tidigare överväganden

För erkännande av ett utländskt avgörande bör även fortsättningsvis vissa villkor vara uppfyllda. Arvsförordningens bestämmelser om behörighet innebär att de gällande villkoren måste ändras. Erkännande bör i första hand komma i fråga för avgöranden från tredjestater i fall när Sverige inte har jurisdiktion enligt arvsförordningen. En allmän utgångspunkt för erkännande är också att det finns en viss anknytning till den stat som meddelat avgörandet.

Ett krav på att det finns anknytning till den stat som meddelat avgörandet finns också i 13 § LIMF. Bestämmelsen i LIMF innebär att ett utländskt avgörande rörande makars förmögenhetsförhållanden erkänns om det meddelats i en stat vars lag enligt svenska lagvalsregler är tillämplig. Tillämplig lag är normalt lagen i den stat vars lag makarna genom lagval har bestämt ska tillämpas på den äktenskapliga förmögenheten eller lagen i den stat där makarna hade hemvist (3 och 4 §§ LIMF). Oavsett vilken stats lag som är

tillämplig erkänns vidare utländska avgöranden som meddelats i svarandens hemviststat. De angivna grunderna för utländsk behörighet har ansetts tillräckliga för att täcka in de fall där det är motiverat att erkänna utländska avgöranden om makars förmögenhetsförhållanden.¹⁸

Familjelagssakkunniga föreslog att ett avgörande av utländsk domstol, annan myndighet, bodelningsförrättare eller skiftesman, avseende bodelning, arv eller testamente skulle gälla i Sverige under vissa villkor. Det utländska avgörandet skulle enligt förslaget erkännas om det hade meddelats i en stat där den avlidne hade hemvist eller om det erkändes i den staten, förutsatt att bodelning och arvskifte inte skulle förrättas enligt svensk lag. Det utländska avgörandet skulle också erkännas om det avsåg ett arvskifte av egendom i den stat där avgörandet meddelats och den egendom som skiftats i Sverige inte hade beaktats. Hade den efterlevande maken hemvist i Sverige och var svensk lag tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden skulle inte det utländska avgörandet erkännas.¹⁹

Familjelagssakkunniga avfärdade möjligheten att vid arv, på sätt som gäller för avgöranden beträffande makars förmögenhetsförhållanden i LIMF, erkänna ett utländskt avgörande från det land vars lag enligt svenska lagvalsregler ska tillämpas på arvet.²⁰ Härvid beaktades att det under alla förhållanden skulle göras en boutredning i Sverige när den avlidne hade hemvist här. Hade den avlidne hemvist i Sverige skulle det också finnas möjlighet att föra en rättegång här. En regel om erkännande av utländska avgöranden som meddelats i ett land vars lag enligt svenska lagvalsregler skulle tillämpas på arvet skulle också kräva regler som gav något av förfarandena företräde. Familjelagssakkunniga ansåg att det inte var en bra lösning att efter dödsfall ge företräde åt det rättegångsförfarande som inletts först.²¹

Ett arvskifte i Sverige efter en avliden som hade hemvist här skulle enligt familjelagssakkunnigas förslag omfatta hela kvarlåtenskapen.²² Vid ett arvskifte efter en avliden med hemvist i Sverige skulle emellertid enligt förslaget bortses från egendom i en främmande stat, om den skiftats där utan beaktande av egendom här i landet. Familjelagssakkunniga ansåg att bestämmelsen i 2 kap. 9 § IDL, som utgår från att den svenska förrättningen så långt möjligt

¹⁸ Prop. 2000/01:148 s. 28 och SOU 1987:18 s. 161.

¹⁹ SOU 1987:18 s. 318.

²⁰ SOU 1987:18 s. 166.

²¹ SOU 1987:18 s. 166.

²² SOU 1987:18 s. 314.

ska nå fram till en fördelning som stämmer överens med den svenska uppfattningen, inte utgjorde en eftersträvarsvärd norm i internationella sammanhang. Av praktiska skäl föreslogs därför att kvarlåtenskapen i dessa fall skulle delas upp i två eller flera egendomsmassor som var och en fick fördelas i de olika länderna. Beaktande av ett utländskt arvskifte skulle endast ske om det vid den utländska förrättningen tagits hänsyn till egendom i Sverige.²³

12.4.2 Laga kraft

För erkännande fordras enligt gällande rätt att det utländska avgörandet har vunnit laga kraft (2 kap. 12 § fjärde stycket IDL). Även framöver bör det uppställas krav på att avgörandet ska ha vunnit laga kraft för att kunna erkännas. Med att ett avgörande har vunnit laga kraft avses att det inte längre ska vara möjligt att genom ordinära rättsmedel få avgörandet ändrat i den stat där det har meddelats. Begreppet laga kraft förekommer inte i alla länder och jag har därför övervägt om ett annat begrepp i stället bör användas. I 2 § lagen (1973:943) om erkännande av vissa utländska äktenskapsskillnader och hemskillnader används t.ex. "laga verkan". I reglerna om erkännande i LIMF från 2002 används emellertid laga kraft och det bör därför inte möta hinder att använda begreppet laga kraft för att ange att sakfrågan ska vara rättskraftigt avgjord.

Kravet att avgörandet ska ha vunnit laga kraft för att erkännas skiljer sig från vad som gäller enligt arvsförordningen, underhållsförordningen, Bryssel I-förordningen och 2012 års Bryssel I-förordning. Nämnda EU-förordningar innehåller inte något krav på att ett avgörande ska ha vunnit laga kraft för att det ska erkännas. För att motverka risken för att en dom erkänns trots att domen sedermera upphävs eller ändras efter överklagande i ursprungslandet innehåller förordningarna i stället bestämmelser som innebär att domstolen i erkännandelandet kan låta handläggningen av målet vila om domen överklagats i ursprungslandet (se artikel 42 i arvsförordningen, artikel 25 i underhållsförordningen, artikel 37 i Bryssel I-förordningen och artikel 38 a i 2012 års Bryssel I-förordningen).

²³ SOU 1987:18 s. 315 f.

12.4.3 Anknytning till den stat som meddelat avgörandet

Enligt gällande rätt krävs för erkännande att avgörandet meddelats i ett land där den avlidne vid sin död var medborgare eller hade hemvist (2 kap. 12 § andra stycket IDL). Villkoret innebär att det uppställs krav på anknytning till den stat som har meddelat avgörandet. Det är rimligt att även framöver för erkännande uppställa ett villkor som innebär att det ska ha funnits en godtagbar grund för den utländska domstolens behörighet.

Efter arvsförordningens ikraftträdande kommer frågan huruvida boutredningsförfarandet och arvskiftet ska äga rum i Sverige att regleras av förordningens bestämmelser om behörighet. Arvsförordningen har en egen definition av begreppet domstol och de aktörer som faller in under förordningens domstolsbegrepp är underkastade arvsförordningens behörighetsregler; icke rättsliga myndigheter som inte faller in under domstolsbegreppet är inte bundna av förordningens behörighetsbestämmelser (arvsförordningens ingress, punkten 36).²⁴ I Sverige är bland annat en skiftesman som inte är dödsbodeläggare att betrakta som domstol i arvsförordningens mening. Det sagda gäller även för boutredningsmän och testamentsexekutorer när dessa är sådana skiftesmän.

Enligt arvsförordningen är utgångspunkten att dödsbobebehandlingen ska äga rum i den stat där den avlidne hade hemvist vid sin död (artikel 4). Som närmare redogörs för i det följande avsnittet kan svensk internationell behörighet i vissa fall föreligga trots att den avlidne hade hemvist i en annan stat. Behörigheten kan bland annat under vissa förutsättningar grundas på ett lagvalsförordnande till förmån för svensk rätt och på att det finns egendom här efter den avlidne. Har domstolen i den tredjestaten grundat sin behörighet på att den avlidne hade hemvist i landet föreligger emellertid enligt min mening en godtagbar grund för den utländska domstolens behörighet. Även om det i det enskilda fallet kan föreligga hinder mot att erkänna också ett sådant avgörande bör därför utgångspunkten vara att ett avgörande från den avlidnes hemviststat erkänns här.

Föreligger svensk internationell behörighet på grund av hemvist ska boutredningen och arvskiftet omfatta hela kvarlåtenskapen,

²⁴ Med domstol avses alla rättsliga myndigheter och alla andra myndigheter och rättstillämpare som har behörighet i arvsfrågor och som utövar rättsliga funktioner eller agerar genom delegering från en rättslig myndighet under förutsättning att deras beslut enligt lagen i den medlemsstaten där de är verksamma dels kan bli föremål för överklagande eller förnyad prövning, dels har liknande giltighet och verkan som ett beslut av en rättslig myndighet i samma fråga (artikel 2.2).

dvs. även egendom i utlandet (artikel 4). Det är emellertid inte säkert att en sådan ordning går att genomföra i praktiken; det kan t.ex. tänkas att en person, som vid sin död hade hemvist i Sverige, var medborgare i en tredjestat som med tillämpning av nationalitetsprincipen anser sig vara behörig på grund av medborgarskapet och alltså inte respekterar ett svenskt anspråk på egendom i den staten. För att resultatet av en svensk förrättning så långt som möjligt ändå ska överensstämma med vad den tillämpliga lagen anger om hur fördelning bör ske, har jag därför föreslagit att en bestämmelse om jämkning med hänsyn till utländskt arvskifte behålls i förhållande till tredjestat (se kapitel 13, jfr 2 kap. 9 § IDL).

I detta sammanhang bör erinras om att arvsförordningen medger att förfarandet hos den behöriga domstolen begränsas. När kvarlåtenskapen efter den avlidne omfattar tillgångar som finns i en tredjestat får den domstol vid vilken talan väckts på begäran av en av parterna besluta att inte fatta beslut om en eller flera av sådana tillgångar om det kan antas att dess avgörande med avseende på dessa tillgångar inte kommer att vare sig erkännas eller, i tillämpliga fall, förklaras verkställbart i denna tredjestat (artikel 12.1). Parterna kan också ha rätt att begränsa föremålet för talan enligt lagen i den medlemsstat där talan väckts (artikel 12.2).

12.5 Hinder för erkännande

Förslag: Det utländska avgörandet ska inte gälla i Sverige om

- avgörandet har meddelats mot en part som inte har gått i svaromål och som inte har fått kännedom om den väckta talan i tid för att kunna svara i saken eller mot en part som annars inte har fått rimliga möjligheter att föra sin talan i det utländska förfarandet,
- avgörandet strider mot ett svenskt avgörande,
- avgörandet strider mot ett utländskt avgörande som gäller här i ett förfarande som påbörjades tidigare än det andra utländska avgörandet,
- det i Sverige pågår ett förfarande som kan leda till ett motstridigt avgörande, dock inte om förfarandet här har påbörjats efter det utländska avgörandet meddelades eller
- avgörandet strider mot ordre public.

Ovan har anförts att det för erkännande av ett utländskt avgörande bör finnas viss anknytning till den stat vari avgörandet meddelats. Ett grundläggande krav för erkännande är också att det är fråga om ett lagakraftvunnet avgörande. Även om ett utländskt lagakraftvunnet avgörande har meddelats i exempelvis den avlidnes hemviststat kan det föreligga omständigheter som gör att erkännande bör vägras i det enskilda fallet. När nu reglerna om erkännande och verkställighet i IDL ses över bör hinder för erkännande utformas på ett sådant sätt att granskningen inskränks till vad som behövs för en kontroll av att avgörandet uppfyller rimliga krav på rätts-säkerhet, såsom rätten att inte dömas ohörd. Vidare bör krävas att det utländska avgörandet inte är uppenbart oförenligt med grund-erna för den svenska rättsordningen. Det krävs också regler som hanterar situationen med konkurrerande avgöranden och förfar-anden. Liksom gäller enligt bland annat arvsförordningen och LIMF bör dessa ytterligare villkor för erkännande utformas som hinder mot erkännande (jfr artikel 40 i arvsförordningen och 14 § LIMF).

Familjelagssakkunniga föreslog att erkännande skulle vägras om det förekommit allvarliga brister i det utländska förfarandet. Vidare föreslogs att det skulle föreligga hinder mot att erkänna ett utländskt avgörande som konkurrerade med ett svenskt avgörande eller, under vissa förutsättningar, ett annat utländskt avgörande eller med ett här i landet eller utomlands pågående rättsligt förfarande. Ett utländskt avgörande skulle enligt förslaget inte heller erkännas om avgörandet uppenbart stred mot grunderna för den svenska rättsordningen.²⁵

12.5.1 Brister i det utländska förfarandet

Ett utländskt avgörande bör inte gälla i Sverige om det har förekommit allvarliga brister i det utländska förfarandet. För erkännande av tredsdomar uppställs i gällande rätt villkor som innebär att det ska finnas betryggande säkerhet för att part (eller dennes ombud) blivit delgiven stämningen (2 kap. 12 § sjunde stycket IDL). Också arvsförordningen uppställer krav på att tredsdomar eller andra domar som meddelats mot en utebliven svarande föregåtts av att svaranden på ett korrekt sätt delgivits

²⁵ SOU 1987:18 s. 321.

stämningsansökan eller motsvarande handling i tillräckligt god tid (artikel 40 a).

Även framöver bör för erkännande av en tredsdom eller en annan dom som har meddelats mot en part som inte har gått i svaromål krävas att parten fått kännedom om talan i tillräcklig tid för att kunna svara i saken. Också vad gäller det fortsatta förfarandet kan det förekomma brister som medför att ett utländskt avgörande inte bör erkännas. Det kan vara fråga om att en part inte har beretts möjlighet att närvara personligen eller genom ombud vid en förhandling eller att förhandlingen förts på ett språk som parten inte förstod och tolk inte varit närvarande.²⁶ Ett utländskt avgörande bör därför inte heller erkännas om det meddelats mot en part som inte fått rimliga möjligheter att föra sin talan i det utländska förfarandet.

12.5.2 Konkurrerande avgöranden eller förfaranden

Som redogjorts för ovan uppställs i IDL som krav för erkännande att avgörandet inte avser egendom som här i riket antingen är föremål för dödsbobehandling eller här skulle undergå bodelning eller arvskifte (2 kap. 12 § tredje stycket IDL). Det nu behandlade villkoret för erkännande utesluter inte bara erkännande av avgöranden som avser egendom som är föremål för dödsbobehandling här, utan också egendom som enligt bestämmelserna i 2 kap. IDL skulle ha ingått i bodelning eller arvskifte här. Reglerna i IDL om när dödsbobehandlingen ska äga rum i Sverige ger en vidsträckt svensk internationell behörighet (se 2 kap. 1, 5 och 6 §§ IDL). Villkoret innebär att utrymmet för erkännande av utländska avgörande avseende egendom i Sverige är mycket begränsat enligt gällande rätt.

Ovan har anförts att det för erkännande bör ha funnits en godtagbar grund för den utländska domstolens behörighet. Hade den avlidne vid sin död hemvist i en tredjestat saknas som utgångspunkt svensk internationell behörighet och ett avgörande från hemviststaten bör därför som huvudregel erkännas här. Frågan är emellertid vad som bör gälla om det utländska avgörandet strider mot ett svenskt avgörande eller ett annat utländskt avgörande som gäller här. Också den situationen att det här i landet eller i en annan

²⁶ SOU 1987:18 s. 248.

medlemsstat finns ett pågående förfarande som konkurrerar med avgörandet från en tredjestat måste övervägas.

Enligt arvsförordningen kan en person genom lagvalsförordnande ange att lagen i dennes medborgarskapsland (oavsett om det är en medlemsstats lag eller inte) ska tillämpas på arvet (artikel 22). Om den avlidne gjort ett lagvalsförordnande till förmån för lagen i sitt medborgarskapsland kan behörigheten under vissa förutsättningar tillkomma domstolarna i medborgarskapslandet (artikel 7). Internationell behörighet grundad på den avlidnes lagvalsförordnande är universell och omfattar egendom såväl inom som utom landet. Behörighet på grund av lagvalsförordnande kan endast tillkomma domstolar i medlemsstater. Har en medborgare i en tredjestat med hemvist i Sverige genom lagvalsförordnande angett att lagen i medborgarskapslandet ska tillämpas på arvet efter honom eller henne tillmäts inte lagvalsförordnandet någon betydelse för den internationella behörigheten. I en sådan situation skulle svenska domstolar ändå vara behöriga på grund av den avlidnes hemvist. Är det däremot fråga om en svensk medborgare med hemvist utomlands som gjort lagvalsförordnande till förmån för svensk lag kan svenska domstolar vara behöriga på grund av lagvalet.

Också i annat fall – trots att den avlidne vid sin död hade hemvist i en tredjestat och inte gjort ett lagvalsförordnande till förmån för svensk rätt – kan svensk internationell behörighet föreligga. Finns det egendom i Sverige efter en person som hade hemvist i en tredjestat kan svensk behörighet grundas på bestämmelsen om subsidiär behörighet i artikel 10. Behörigheten enligt sistnämnda artikel omfattar också egendom i utlandet om den avlidne var medborgare i Sverige, eller i annat fall, den avlidne tidigare haft sin hemvist i Sverige, förutsatt att det när talan väcktes inte gått mer än fem år sedan hemvisten ändrades. Var den avlidne inte svensk medborgare eller hade denne inte tidigare hemvist här omfattar den subsidiära behörigheten den egendom som finns i Sverige. Om ingen medlemsstats domstol är behörig enligt andra bestämmelser i förordningen kan behörigheten slutligen grundas på bestämmelsen om forum necessitatis (artikel 11).

Det förhållandet att svensk internationell behörighet kan föreligga trots att den avlidne hade hemvist i en tredjestat innebär att det kan pågå ett svenskt förfarande om boutredning och arvskifte samtidigt som ett motsvarande förfarande i utlandet. Erkännande av ett utländskt avgörande från en tredjestat bör inte komma i fråga om det strider mot ett svenskt avgörande. Erkännande av avgöran-

den från en tredjestat där den avlidne hade hemvist vid sin död bör också begränsas på så sätt att ett utländskt avgörande som omfattar egendom som ingår i ett förfarande i Sverige som kan mynna ut i ett motstridigt avgörande inte erkänns. Till skillnad från vad som gäller enligt IDL bör det krävas att det här pågår ett förfarande som kan leda till ett motstridigt avgörande; enbart den omständigheten att svensk internationell behörighet skulle kunna föreligga enligt arvsförordningen bör inte vara tillräckligt för att erkännande av ett utländskt avgörande ska vägras. Därtill bör krävas att det svenska förfarandet inletts innan det utländska avgörandet meddelades. I annat fall kan erkännande i Sverige av ett utländskt avgörande förhindras genom att en part så snart domen meddelats inleder ett förfarande i Sverige.

Arvsförordningens behörighetsregler kan också leda till situationen att ett förfarande pågår i den avlidnes hemvistland, dvs. tredjestaten, och samtidigt i en annan medlemsstat än Sverige eller att det finns motstridiga avgöranden från en tredjestat och en annan medlemsstat. Om t.ex. en tysk medborgare med hemvist i en tredjestat gjort ett lagvalsförordnande till förmån för tysk rätt kan parallella förfaranden pågå i Tyskland och den tredjestaten. Motstridiga avgöranden kan också komma att meddelas i de olika länderna.

Arvsförordningens bestämmelser om erkännande och verkställighet tar sikte på domar från andra medlemsstater.²⁷ Enligt arvsförordningen ska en dom från en medlemsstat emellertid inte erkännas om den är oförenlig med en dom som tidigare har meddelats i en annan medlemsstat eller i en tredjestat i ett mål mellan samma parter rörande samma sak, om den först meddelade domen uppfyller de nödvändiga villkoren för erkännande i den medlemsstat där domen görs gällande (artikel 40 d).

Också de svenska inhemska reglerna om erkännande av avgöranden från tredjestat bör reglera situationen att ett avgörande från en tredjestat strider mot ett avgörande från en medlemsstat som enligt arvsförordningen ska erkännas här. Strider ett avgörande från en tredjestat mot ett avgörande som erkänns här enligt arvsförordningen, bör avgörandet från den tredjestaten inte erkännas här, såvida inte det sistnämnda avgörandet meddelades först. En regel som innebär att avgörandet från den tredjestaten erkänns om det avgörandet meddelats före ett avgörande från en annan

²⁷ Se vad som anförts inledningsvis beträffande medlemsstater som inte deltar i antagandet av arvsförordningen och det nordiska undantaget.

medlemsstat är förenligt med arvsförordningen (jfr artikel 40 d). Enbart den omständigheten att det i en annan medlemsstat pågår ett förfarande som kan leda till ett motstridigt avgörande som gäller här bör dock inte kunna ligga till grund för att vägra erkännande av ett avgörande från en tredjestat.

12.5.3 Ordre public

Även framöver bör erkännande av ett utländskt avgörande kunna vägras med hänvisning till att avgörandet är uppenbart oförenligt med grunderna för rättsordningen här i riket (ordre public).

12.5.4 Den tillämpade lagens betydelse

För erkännande enligt gällande rätt krävs, beträffande egendom som vid dödsfallet fanns i Sverige, att avgörandet inte grundats på lag vars bestämmelser strider mot den lag som skulle ha varit tillämplig enligt 1 kap. IDL. Som redogjorts för ovan fordras inte att det utländska avgörandet grundats på den materiella lag som pekas ut som tillämplig enligt IDL. Tillräckligt är att resultatet i sak är detsamma som om den enligt 1 kap. IDL tillämpliga lagen hade tillämpats om frågan prövats i Sverige.²⁸

Bortsett från den bestämmelse som tar sikte på tillämplig lag för bedömning av den formella giltigheten av testamenten kommer frågan om tillämplig lag att uteslutande regleras av arvsförordningen. Bestämmelserna om tillämplig lag i arvsförordningen innebär som huvudregel att hemvistlandets lag ska tillämpas på arvet (artikel 21). Mitt förslag innebär att en första förutsättning för erkännande av avgöranden från en tredjestat är att den avlidne vid sin död hade hemvist i den aktuella staten. Ett krav på att den lag som tillämpats på avgörandet ska ha resulterat i samma slut som den lag som skulle ha varit tillämplig på arvet enligt arvsförordningen får då i huvudsak betydelse om den tredjestaten tillämpat annan lag än sin egen. Det framstår som tveksamt om ett utländskt avgörande bör vägras erkännande på den grunden att hemvistlandet med tillämpning av inhemska lagvalsregler kommit fram till att utländsk rätt ska tillämpas.

²⁸ NJA II 1938 s. 250.

Jag anser inte att det finns skäl att införa en generell bestämmelse om hinder mot erkännande av ett avgörande från en tredjestat på grund av att den lag som tillämpats där strider mot den lag som skulle ha varit tillämplig enligt arvsförordningens bestämmelser om tillämplig lag. När det föreligger ett lagvalsförordnande till förmån för medborgarskapslandets lag kan det emellertid enligt min mening finnas skäl att göra en annan bedömning. Genom arvsförordningen införs en möjlighet för en person att förordna att medborgarskapslandets lag ska vara tillämplig på arvet efter honom eller henne. När den valda lagen är lagen i en medlemsstat kompletteras möjligheten att välja lag med behörighetsregler för domstolarna i den medlemsstat vars lag har valts av den avlidne. Syftet är att få till stånd en ordning som innebär att de domstolar som är behöriga i största möjliga utsträckning tillämpar det egna landets lagar.

Frågan är om det bör ha betydelse för erkännande av ett avgörande från en tredjestat att avgörandet grundats på en lag som lett till en annan utgång än vad som hade varit fallet om lagvalsförordnandet hade respekterats. Det kan till en början konstateras att arvsförordningen inte innehåller något skäl för att vägra erkänna ett avgörande från en annan medlemsstat på den grunden att avgörandet grundats på en annan lag än den som utpekats i ett lagvalsförordnande och detta haft betydelse för utgången i målet. För införandet av en bestämmelse om kontroll av den tillämpade lagen vid lagvalsförordnande talar att en person som gjort ett giltigt lagvalsförordnande får anses ha en berättigad förväntan om att arvet efter honom eller henne kommer att fördelas på det sätt som anges i den aktuella lagen. Situationen kan liknas vid testators vilja vid ett giltigt testamentariskt förordnande. Mot att införa en bestämmelse som innebär att avgöranden från en tredjestat ska vägras om ett giltigt lagvalsförordnande inte har respekterats och detta haft betydelse för utgången talar att prövningen kan komma att bli komplicerad. En sådan bestämmelse förutsätter att det görs en jämförelse mellan det faktiskt genomförda förfarandet och ett tänkt förfarande där en annan lag tillämpas. Det måste också beaktas att en tillämpning av den i lagvalsförordnandet angivna lagen inte är en garanti för att utgången blir densamma som den hade blivit om saken hade prövats av en domstol i det land vars lag valts. Den utländska domstolen kan ha tillämpat rätt lag men tillämpat denna fel eller gjort en felaktig bevisvärdering. Normalt sett ska sådana felaktigheter – som för övrigt också kan förekomma när en dom-

stol tillämpar domstolslandets lag – inte leda till att det utländska avgörandet underkänns. Är bristerna så allvarliga att de vid en helhetsbedömning innebär att avgörandet uppenbart strider mot grunderna för svensk rättsordning finns det möjlighet att vägra erkännande med hänvisning till ordre public.

Trots att det alltså enligt min mening finns vissa skäl som talar för att erkännande bör vägras om avgörandet grundats på en annan lag än den som angetts i ett giltigt lagvalsförordnande och detta påverkat utgången kan inte bortses från de komplikationer en sådan regel kan medföra i tillämpningen. Min slutsats är därför att en regel som tar sikte på kontroll av den tillämpliga lagen på sätt som angetts inte bör införas.

12.6 Exekvaturförfarandet

Bedömningar och förslag: Exekvaturförfarandet för de nu aktuella avgörandena bör liksom enligt gällande rätt ske i ett steg. För att ett avgörande ska förklaras verkställbart bör även fortsättningsvis gälla att domstolen finner att villkoren för erkännande är uppfyllda.

En ansökan om att ett utländskt avgörande från en stat som inte är bunden av EU:s arvsförordning eller den nordiska arvs-konventionen ska förklaras verkställbart i Sverige ska göras hos den tingsrätt som regeringen föreskriver med hänsyn till var motparten har sin hemvist.

Vid handläggningen i domstol av ärenden om huruvida ett utländskt avgörande ska erkännas eller förklaras verkställbart i Sverige ska lagen (1996:242) om domstolsärenden gälla.

12.6.1 Exekvaturprövning i ett steg

Som redogjorts för ovan innebär gällande bestämmelser i IDL att exekvaturförfarandet sker i ett steg. Det är lämpligt att det nuvarande förfarandet för erkännande och verkställbarhet bibehålls beträffande avgöranden från länder som inte tillämpar arvsförordningen eller den nordiska arvskonventionen. Det innebär att förfarandet är kontradiktoriskt redan inledningsvis; en ansökan om verkställbarhet får inte bifallas utan att motparten har beretts tillfälle att yttra sig över ansökan. Prövningen av verkställbarhet och eventuella vägransgrunder sker inom ramen för ett och samma förfarande.

12.6.2 Behörig domstol

Som redogjorts för i kapitel 8 föreslår jag att förfarandereglerna för exekvatur enligt arvsförordningen i huvudsak ska följa det förfarande som Bryssel I-utredningen föreslagit. Det innebär att exekvaturprövningen sker vid de tingsrätter som enligt 18 kap. 1 § utsökningsbalken prövar överklaganden från kronofogdemyndigheten (för närvarande 24 tingsrätter). Som regeringen har anfört bör i förordning meddelas föreskrifter om att det är de 24 tingsrätter som prövar överklaganden enligt utsökningsbalken som är behöriga och vilka domsområden de bör ha.²⁹

12.6.3 Tillämpliga regler för exekvaturförfarandet

Det finns enligt min mening stora fördelar med en ordning som innebär att prövningen av erkännande och verkställbarhet avseende utländska avgöranden handläggs på ett i huvudsak enhetligt sätt. Exekvaturförfarandet beträffande avgöranden från länder som inte är bundna av arvsförordningen eller den nordiska arvskonventionen bör enligt min mening vara detsamma som för avgöranden som omfattas av arvsförordningens regler om erkännande och verkställighet. I enlighet med vad jag föreslagit beträffande kompletterande processlag för exekvaturförfarandet vid erkännande och verkställbarhet enligt arvsförordningen (se avsnitt 8.3.2) bör ärendelagen tillämpas vid domstolarnas handläggning av ärenden om verkställbarhet av nu aktuella avgöranden.

Som redogjorts för ovan är förfarandet redan inledningsvis kontradiktoriskt och beslut får inte meddelas utan att motparten haft tillfälle att yttra sig över ansökan. Några särskilda regler om att ansökan ska kommuniceras med motparten före beslut (jfr 2 kap. 13 § andra stycket IDL) behöver emellertid inte föreskrivas. Kommuniceringsskyldighet gäller enligt 15 § ärendelagen.³⁰ Att inhibition i vissa fall kan meddelas följer av 26 § andra stycket ärendelagen.

I 3 § ärendelagen finns regler om domstolens sammansättning. Det finns beträffande domförheten inte anledning att göra avsteg från huvudregeln i 3 § ärendelagen; det innebär att ärenden om

²⁹ Lagrådsremiss, Nya regler om erkännande och verkställighet av utländska domar på civilrättens område, s. 88 ff.

³⁰ Se motsvarande bedömning, lagrådsremiss, Nya regler om erkännande och verkställighet av utländska domar på civilrättens område, s. 112.

verkställbarhet som huvudregel ska avgöras av en lagfaren domare och att det, för de fall ärendets beskaffenhet kräver det, är möjligt att pröva frågan i flerdomarsammansättning, dvs. med tre lagfarna domare.

En följd av att ärendelagen ska tillämpas på förfarandet är bland annat vidare att den lagens bestämmelser om överklagande blir tillämpliga och att det krävs prövningstillstånd för överklagande av beslutet till såväl hovrätten (39 § ärendelagen) som Högsta domstolen (40 § ärendelagen).

I ärendelagen finns också regler om hur ärendet inleds vid tingsrätten (se 4–6 §§). Jag anser dock att det särskilt bör föreskrivas att avgörandet i original eller av behörig myndighet bestyrkt kopia och de ytterligare handlingar som domstolen behöver för sin prövning ska ges in vid ansökan om verkställbarhet (jfr 16 § LIMF).

12.6.4 Formkrav för utländskt arvskifte

Förslag: Ett utländskt arvskifte ska anses giltig till formen om det uppfyller formkraven enligt

- lagen i den stat där den förrättades,
- lagen i den stat där den avlidne vid sin död hade hemvist eller var medborgare, eller
- den lag som var tillämplig på arvet.

Den gängse metoden att behandla formkrav i internationellt privaträttsliga sammanhang är att formkravet ska kunna prövas enligt alternativa rättsordningar (se t.ex. vad som gäller för testamenten). Till formkravet hör sådant som krav på skriftlighet, undertecknande, bevittning och registrering.³¹

Av 2 kap. 11 § IDL följer att utländskt arvskifte ska anses giltigt till formen om det uppfyller formkraven antingen i den avlidnes medborgarskapsland eller i det land där förrättningen skett. I förarbetena anges att bestämmelsen inte gäller för de fall förrättningen skulle ha skett enligt svensk lag.³²

Ett utländskt arvskifte bör alltså anses giltigt till formen om det uppfyller formkraven enligt lagen antingen i den avlidnes

³¹ Prop. 1989/90:87 s. 47.

³² NJA II 1938 s. 247 f.

medborgarskapsland eller i det land där förrättningen sker. Också om arvskiftet förrättats i enlighet med lagen i den avlidnes hemviststat bör det anses giltigt till formen. Ett utländskt arvskifte bör vidare anses giltigt till formen om det uppfyller formkraven enligt den lag som var tillämplig på arvet. En bestämmelse om detta bör tas in i den lag som kompletterar arvsförordningen.

Bestämmelsen om erkännande i 2 kap. 12 § IDL tar bara sikte på erkännande arvskiften (och bodelningar med anledning av makes död) som förrättats av utländsk myndighet eller särskilt förordnad skiftesman. Arvskiften (och bodelningar) som förrättats av den efterlevande maken och dödsbodelägarna själva omfattas inte enligt sistnämnda lagrums ordalydelse. Har ett sådant arvskifte tillkommit i behörig form (2 kap. 11 § IDL) och har dödsbodelägarna varit antingen personligen närvarande eller behörigen företrädare vid förrättningen lär dess giltighet dock inte kunna ifrågasättas.³³ Kan ett sådant arvskifte klandras inom viss tid enligt den utländska lagen kan dock erkännande inte ske förrän denna tid löpt ut alternativt klandertalan avgjorts genom dom som vunnit laga kraft.

³³ NJA II 1938 s. 250.

13 Några ytterligare frågor

13.1 Inledning

I detta kapitel redogörs för överväganden och förslag beträffande den fortsatta tillämpningen av vissa förfaranderegler i IDL. Kapitlet inleds med mina överväganden beträffande frågan om uppgifterna för boutredningsman och skiftesman bör slås ihop och därtill anslutande frågeställningar och förslag. Därefter behandlas förfarandefrågor som rör socialnämndens roll vid internationella arvsärenden (2 kap. 3 § IDL), beaktande av utländsk boutredning eller arvskifte (2 kap. 9 § IDL), Utrikesdepartementet och utlandsmyndigheters medverkan vid internationella arvsärenden (2 kap. 14, 15 och 17 §§ IDL) samt regler om stat och kommun m.fl. (2 kap. 15 § IDL).

13.2 Överväganden beträffande boutredningsmanna- och skiftesmannafunktionen m.m.

Bedömning och förslag: Uppgifterna för boutredningsmän och skiftesmän bör inte slås ihop.

En boutredningsman som inte är dödsbodelägar eller på annat sätt beroende av utredningen ska benämnas särskild boutredningsman. Benämningen särskild boutredningsman bör användas såväl i nationella som i internationella ärenden. Endast en särskild boutredningsman ska vara skiftesman utan särskilt förordnande.

Arvsförordningen kompletteras med en bestämmelse av motsvarande innebörd som 2 kap. 4 § IDL, om krav på oberoende boutredningsman, dvs. särskild boutredningsman. Den nya bestämmelsen om krav på utseende av en oberoende boutredningsman utformas så att den också omfattar de situationer när den avlidne hade hemvist här men svenska domstolar samt andra myndigheter och rättstillämpare här i landet har att tillämpa utländsk rätt.

I lag föreskrivs att en dödsbodeläggare eller annan vars rätt är beroende av utredningen inte får vara skiftesman.

13.2.1 Bakgrund

När en dödsbodeläggare eller en testamentsexekutor begär det ska tingsrätten förordna att egendomen i ett dödsbo ska avträdas till förvaltning av boutredningsman. Domstolen ska även utse någon att vara sådan boutredningsman. Även vissa andra personer kan begära att boet ska förvaltas av boutredningsman (se 19 kap. 1 § ärvdabalken). Domstolens ska till boutredningsman utse någon som kan förväntas utföra uppdraget med den insikt som boets beskaffenhet kräver. Särskilt avseende ska fästas vid de förslag till boutredningsman som framförs av dem vilkas rätt är beroende av utredningen, t.ex. dödsbodeläggare. Deläggare i dödsboet kan förordnas till boutredningsman. Om en testamentsexekutor är utsedd i testamentet, ska denne normalt utses till boutredningsman (19 kap. 3 § ärvdabalken). Om det behövs, kan flera boutredningsmän utses för ett dödsbo. Domstolen kan då bestämma hur arbetet ska fördelas mellan dem (19 kap. 4 § ärvdabalken).

Boutredningsmannen företräder dödsboet mot tredje man och har processbehörighet för dödsboet. Boutredningsmannen förvaltar egendomen i dödsboet. I vissa fall ska boutredningsmannen inhämta samtycke av delägarna till åtgärder med egendomen (se 19 kap. 11–13 §§ ärvdabalken).

När dödsboet är färdigutrett, ska boutredningsmannen anmäla det till dödsbodeläggarna och avge redovisning för sin förvaltning (19 kap. 15 § första stycket ärvdabalken). Sedan bodelning och arvskifte har gjorts av delägarna, ska boutredningsmannen lämna ut egendomen i boet (19 kap. 15 § andra stycket ärvdabalken).

Det är således normalt delägarna själva som ska göra bodelning och arvskifte (se 23 kap. 1 och 4 §§ ärvdabalken och 9 kap. 5 § äktenskapsbalken; jfr även 20 § sambolagen). Om delägarna inte kan enas om

arvskifte ska tingsrätten, om en delägare begär det, förordna någon att vara skiftesman (se 23 kap. 5 § ärvdabalken).

Om makar (eller en make och den andra makens rättsinnehavare) inte kan komma överens om bodelning, ska tingsrätten på begäran av make (eller makes rättsinnehavare) förordna någon att vara bodelningsförrättare (17 kap. 1 § äktenskapsbalken; jfr 9 kap. 5 § äktenskapsbalken).

Om dödsboet ställs under förvaltning av boutredningsman, är denne utan särskilt förordnande bodelningsförrättare och skiftesman. Det gäller dock inte, om någon annan redan har förordnats, eller om boutredningsmannen är delägare i boet (se 17 kap. 1 § andra stycket äktenskapsbalken och 23 kap. 5 § ärvdabalken; jfr 20 § sambolagen).

En bodelningsförrättare eller skiftesman ska bestämma tid och plats för bodelning och arvskifte samt kalla parterna till förrättningen. Kan dödsbodelägarna inte komma överens, ska bodelningsförrättaren eller skiftesmannen pröva sådana tvistiga frågor som är av betydelse för bodelningen och inte är föremål för rättegång. I sådant fall ska bodelningsförrättaren eller skiftesmannen i en av denne underskriven handling själv bestämma om bodelning och arvskifte (17 kap. 6 § äktenskapsbalken, 20 § sambolagen och 23 kap. 5 § ärvdabalken). Den bodelnings- och arvskifteshandling som bodelningsförrättaren/skiftesmannen har upprättat ska i original eller bestyrkt kopia så snart som möjligt delges efterlevande make/sambo och de andra dödsbodelägarna. Om någon av dessa är missnöjd med bodelningen eller arvskiftet får denne klandra det genom att inom fyra veckor efter delgivningen väcka talan mot den andra maken/sambon och övriga dödsbodelägare vid den tingsrätt som har förordnat bodelningsförrättaren/skiftesmannen.

Om någon är bodelningsförrättare och skiftesman kan denne således göra ett s.k. tvångsskifte av hela boet.

Om någon är testamentsexekutor är denne utan särskilt förordnande också skiftesman (men däremot inte bodelningsförrättare), se 23 kap. 5 § andra stycket ärvdabalken. Testamentsexekutorn måste således komma överens med den efterlevande maken/sambon om bodelningen. Därefter kan testamentsexekutorn göra ett tvångsarvskifte, om inte arvingar och universella testamentstagare kan komma överens om arvskiftet. Kan testamentsexekutorn inte komma överens om bodelningen med efterlevande make/sambo får testamentsexekutorn hos tingsrätten begära att bodelningsförrättare utses. Ett annat alternativ är att testamentsexekutorn begär att någon ska utses till boutredningsman.

13.2.2 Utredningens direktiv

Enligt utredningens direktiv ska jag bedöma vilka myndigheter och rättstillämpare i Sverige som bör likställas med domstol i EU-förordningens mening. Jag får enligt direktiven, om det anses nödvändigt för att få ett så stort praktiskt genomslag som möjligt för förordningen, föreslå att ett nytt institut införs, t.ex. genom att uppgifterna för en boutredningsman och en skiftesman slås ihop. Om ett nytt institut föreslås, bör det enligt direktiven övervägas om detta ska gälla generellt i Sverige eller enbart i internationella situationer. Mina överväganden beträffande vilka myndigheter och rättstillämpare i Sverige som bör likställas med domstol i arvsförordningens mening har redogjorts för i kapitel 5.

13.2.3 Arvsförordningen

Arvsförordning innehåller ett antal bestämmelser som uttryckligen rör "boutredningsmän" (se t.ex., artiklarna 23, 29, 63, 68 och 69 samt arvsförordningens ingress punkten 44). I andra fall innehåller förordningen bestämmelser som kan tolkas som att de reglerar boutredningsmän. Det gäller framför allt bestämmelserna i artikel 3.2. Där anges att med "domstol" avses i förordningen "alla rättsliga myndigheter och alla andra myndigheter och rättstillämpare" som har behörighet i arvsfrågor och som utövar rättsliga funktioner eller agerar genom delegering från en rättslig myndighet eller agerar under kontroll av en rättslig myndighet. Såvitt gäller andra myndigheter än rättsliga myndigheter och såvitt gäller rättstillämpare krävs dock för att dessa ska jämföras med "domstol" att de garanterar opartiskhet och samtliga parter rätt att bli hörda samt att deras beslut enligt lagen i den medlemsstat där de är verksamma kan bli föremål för överklagande eller förnyad prövning vid en rättslig myndighet och har liknande giltighet och verkan som ett beslut av en rättslig myndighet i samma fråga.

Som närmare utvecklats i kapitel 5 anser jag att det finns förutsättningar för att bedöma att skiftesman i det svenska rättssystemet uppfyller de krav som ställs i arvsförordningen för att kunna omfattas av begreppet "domstol" i förordningen. Jag anser således att begreppet "domstol" i arvsförordningen omfattar skiftesman. En boutredningsman är som redan nämnts utan särskilt förordnande även skiftesman. Det gäller dock inte om en delägare

utsetts till boutredningsman. En oberoende skiftesman omfattas också enligt min bedömningen av arvsförordningens domstolsbegrepp. En testamentsexekutor är liksom boutredningsman utan särskilt förordnande skiftesman. Det gäller dock inte om någon annan redan har förordnats som skiftesman eller om testamentsexekutorn är dödsbodelägare. En testamentsexekutor har inte utsetts av domstol. Testamentsexekutorn utövar dock rättsliga funktioner som har lagts fast i lag. I vart fall en testamentsexekutor som är skiftesman uppfyller enligt min mening förutsättningarna i artikel 3.2 och bör alltså kunna betraktas som domstol i arvsförordningens mening.

13.2.4 Reformbehovet

Ärvdabalksutredningen föreslog i betänkandet (SOU 1998:110) Makes arvsrätt, dödsboförvaltare och dödförklaring att boutredningsmanna- och skiftesmannainstitutet skulle slås ihop till ett nytt institut, dödsboförvaltare. Vid remissbehandlingen bemöttes förslaget genomgående positivt. Bland annat anförde Sveriges Domarförbund att det förslaget innebar ”en lämplig och önskvärd förenkling av regelsystemet”. Förslaget innehöll också en förstärkning av dödsboförvaltarens befogenheter jämfört med boutredningsmannens. Även i den delen mottogs förslaget i huvudsak positivt.

Eftersom boutredningsmän i de flesta fall utan särskilt förordnande är även bodelningsförrättare/skiftesmän kan man fråga sig om det finns skäl att behålla uppdelningen i olika funktioner i den svenska äktenskaps- och arvslagstiftningen. Mot bakgrund av regleringen i arvsförordningen skulle det kanske vara önskvärt att för enkla det svenska systemet. En nackdel med att slå samman instituten är dock att man då knappast skulle kunna ha kvar möjligheten att förordna en delägare i boet till boutredningsman. I fall då delägarna i princip är överens kan det ändå vara praktiskt att en av dem utses att vara boutredningsman. Även med hänsyn till kostnadseffektivitet kan det vara bra för dödsbon att ha kvar den möjligheten.

Om det inte förordnats boutredningsman men däremot skiftesman och det efter skiftet visar sig att viss egendom måste säljas för att genomföra skiftet, omfattar skiftesmans behörighet inte att genomföra den försäljningen. Detta förhållande kan skapa problem i bland annat den situationen att skiftesmannen ska tillämpa

bestämmelsen i 23 kap. 3 § ärvdabalken om rätt till lott i varje slag av egendom. Ibland kan därför en boutredningsman behöva förordnas för att genomföra en sådan försäljning efter skiftet. Denna nackdel är dock inte så tungt vägande. Ofta torde skiftesmannen kunna förordnas till boutredningsman. Ett annat alternativ kan vara att en delägare i dödsboet förordnas.

Det finns en del skäl som talar för att en sammanslagning av instituten boutredningsman och skiftesman. Bilden är dock, som jag redan varit inne på, inte entydig.

Frågan är då om reformbehovet är så särskilt starkt? Skulle en sammanslagning av instituten boutredningsman och skiftesman möjligen medföra att man därigenom kan undvika att uppdelningen får till effekt att det blir besvärligheter vid tillämpningen av arvsförordningens olika regler? Vid en genomgång av de bestämmelser i arvsförordningen som berörs har jag dock inte funnit någon regel som i det avseendet skulle medföra tillämpningssvårigheter. Inte heller i övrigt har jag funnit skäl för en sammanslagning av instituten baserat på förhållandet till arvsförordningen.

Sammantaget är det min bedömning att det inte på grund av arvsförordningen är nödvändigt att införa ett nytt institut genom en sammanslagning av uppgifterna för boutredningsman och skiftesman. Däremot anser jag att det i syfte att förenkla bedömningen av vilka boutredningsmän som kan vara att betrakta som domstolar i arvsförordningens mening och tillämpningen av artikel 29 i arvsförordningen bör uppställas krav på oberoende boutredningsman i vissa fall samt införas en särskild benämning för oberoende boutredningsmän. Som närmare utvecklas nedan anser jag också att det av samma skäl finns anledning att i lagtext uttryckligen ange att dödsbodelägare inte får vara skiftesman.

13.2.5 Särskild boutredningsman m.m.

Av redogörelsen ovan framgår att en boutredningsman som också är dödsbodelägare inte omfattas av arvsförordningens domstolsbegrepp. Det sagda följer redan av att en sådan boutredningsman inte uppfyller arvsförordningens krav på opartiskhet. För att underlätta den praktiska tillämpningen bör det för oberoende boutredningsmän införas en särskild benämning, *särskild boutredningsman*. Det är dock inte fråga om ett nytt institut utan snarare en förtyd-

ligande definition. Benämningen särskild boutredningsman bör användas såväl i nationella som internationella arvsärenden.

Artikel 29 i arvsförordningen medger under vissa förutsättningar att det i vissa avseenden görs undantag från arvsförordningens huvudregel om att den på arvet tillämpliga lagen ska tillämpas också på förfarandet (se kapitel 7). När Sverige har behörighet och utländsk rätt ska tillämpas på arvet kan domstolen, om den på arvet tillämpliga lagen inte innehåller regler om oberoende boutredningsmän, med stöd av artikel 29 bland annat förordna en boutredningsman enligt de svenska bestämmelserna härom. Enligt 19 kap. 3 § ärvdabalken ska val av boutredningsman träffas så att uppdraget kan förväntas bli utfört med den insikt som boets beskaffenhet kräver. Att en dödsbodelägare kan förordnas till boutredningsman följer av 19 kap. 3 § andra stycket ärvdabalken. Även om det inte finns något direkt förbud däremot innebär 19 kap. 3 § ärvdabalken att boutredningsmannen inte ska utses bland kretsen av dödsbodelägare om det råder oenighet mellan delägarna.

När särskild dödsboförvaltning anordnats för egendom efter någon som vid sin död inte hade hemvist i riket får enligt 2 kap. 4 § IDL inte till boutredningsman utses dödsbodelägare eller annan vars rätt är beroende av utredningen och förvaltningen inte övertas av delägare. Bestämmelsen om krav på en oberoende boutredningsman syftar till att säkerställa att utländska rättsägars intressen inte otillbörligen eftersätts.¹ I tidigare lagstiftningsarbete har mot denna bakgrund föreslagits att bestämmelsen i 2 kap. 4 § IDL bör upphävas eftersom de skäl som ligger till grund för bestämmelsen ändå kan förväntas bli beaktade vid tingsrättens förordnande.²

För att det särskilda undantaget i artikel 29 beträffande utseende av och befogenheter för boutredningsmän ska vara tillämpligt när den på arvet tillämpliga lagen inte innehåller föreskrifter om boutredningsmän i form av utomstående personer, fordras som angetts ovan att det i domstolslandets egna lag uppställs krav på oberoende boutredningsmän. Det torde alltså inte vara tillräckligt att domstolen vid förordnandet ska ta hänsyn till omständigheter som i praktiken innebär att en oberoende boutredningsman sannolikt ändå skulle förordnas. Jag anser därför att en bestämmelse om förordnande av oberoende boutredningsman bör behållas i den lag som kompletterar arvsförordningen. Artikel 29 kan bli tillämplig i samtliga de fall i vilka svensk internationell behörighet föreligger

¹ NJA II 1938 s. 236.

² SOU 1987:18 s. 304.

och utländsk rätt ska tillämpas på arvet. Den nya bestämmelsen om krav på utseende av en oberoende boutredningsman bör därför ändras så att den omfattar dels situationer när den avlidne hade hemvist utomlands, dels situationer när utländsk rätt är tillämplig på arvet. Det innebär att kravet på en oberoende boutredningsman blir mer vidsträckt än vad som tidigare gällt. Krav på att boutredningsmannen ska vara oberoende kommer också att gälla när den avlidne hade hemvist i Sverige, såvida utländsk rätt ska tillämpas på arvet.

Dödsbodelägare bör inte kunna förordnas till skiftesman

Även om det i praktiken inte torde ske att en dödsbodelägare förordnas till skiftesman finns det inte några formella hinder i lag mot det. Att föreskriften om att en boutredningsman utan särskilt förordnande är skiftesman inte gäller om boutredningsmannen är delägare i boet följer dock av lag (se 23 kap. 5 § första stycket ärvdabalken som hänvisar till bland annat 17 kap. 1 § äktenskapsbalken). Det finns inga särskilda föreskrifter i 23 kap. 5 § ärvdabalken om vem som får förordnas till skiftesman eller vilka kvalifikationer som krävs. Dock torde i huvudsak samma principer gälla som vid utseende av boutredningsman (19 kap. 3 § ärvdabalken). Val av skiftesman bör alltså träffas så att uppdraget kan förväntas bli utfört med den insikt som boets beskaffenhet kräver, varvid särskilt avseende ska fästas vid förslag av delägarna. En eller flera fysiska eller juridiska personer kan utses till skiftesman. För att underlätta den praktiska tillämpningen bör enligt min mening särskilt föreskrivas att till skiftesman endast får utses den som inte är dödsbodelägare eller annan vars rätt är beroende av utredningen. Vidare bör föreskrivas att endast den som förordnats till särskild boutredningsman är skiftesman utan särskilt förordnande. Detta innebär ingen ändring i förhållande till vad som redan gäller.

13.2.6 Socialnämndens roll vid internationella arvsärenden

Bedömning och förslag: I kompletterande bestämmelser till arvsförordningen införs, i syfte att säkerställa att egendom här i riket tas om hand, i avvaktan på omhändertagande av den eller de som är behöriga därtill enligt den på arvet tillämpliga lagen, en bestämmelse motsvarande den i 2 kap. 3 § IDL om anmälan till socialnämnden om det finns egendom i Sverige efter någon som vid sin död inte hade hemvist här. Socialnämnden ska också kunna göra en anmälan till rätten om att egendomen ska avträdas till provisorisk förvaltning av en särskild boutredningsman.

Reglerna i 2 kap. 1 och 2 §§ IDL, som anger såväl när dödsboförvaltningen ska äga rum i Sverige och när svenska bestämmelser ska tillämpas på förfarandet, innehåller inga materiella föreskrifter utan bestämmelserna hänvisar till ärvdabalken (och äktenskapsbalken). Som närmare redogjorts för i avsnitten om behörighet och tillämplig lag (kapitel 6 och 7) innebär arvsförordningen att dessa regler inte kan behållas. Efter arvsförordningens ikraftträdande kommer både frågan om i vilket land boutredning och arvskifte ska ske (behörighet) och frågan om vilket lands lag som ska tillämpas på förfarandet att styras av förordningen. Utrymme för nationella regler i ämnet finns inte.

I 18 kap. 2 § ärvdabalken finns regler om tillfällig vård av egendom i avvaktan på att den tagits om hand av samtliga dödsbodelägare och anmälan till socialnämnden. Regler om anmälan till socialnämnden och nämndens åtgärder i internationella arvsärenden finns i 2 kap. 3 § IDL. Egendom i Sverige efter någon som vid sin död inte hade hemvist här kan, såvida egendomen inte avträtts till förvaltning av boutredningsman, tas om hand av socialnämnden efter det att anmälan skett till nämnden (2 kap. 3 § första stycket IDL). Anmälan till socialnämnden behöver endast ske om boet inte redan avträtts till förvaltning av boutredningsman och det är den som har vård om egendomen eller är anhörig, medlem av det hushåll som den döde tillhörde, hyresvärd eller annan som är närmast till det som ska göra anmälan till socialnämnden. Med egendom avses också fordran hos gäldenär här i Sverige. Sedan anmälan gjorts till socialnämnden ska nämnden, såvida dödsboets egendom överstiger

ringa värde, i sin tur göra anmälan till rätten som förordnar boutredningsman.

Om egendomen är av ringa värde och består huvudsakligen av kontanter, kläder och andra lösören för personligt bruk, får socialnämnden överlämna egendomen till anhörig till den avlidne eller, om denne var utländsk medborgare, till konsul för det land han tillhörde (2 kap. 3 § andra stycket IDL). Enligt sistnämnda bestämmelse får överlämnande dock ske först sedan kostnaderna här i riket för den avlidnes uppehälle, vård och begravning har betalats. Överlämnande får inte ske om det skulle medföra skada för någon rättsägare som är svensk medborgare eller som har hemvist här. Om det finns egendom här i landet efter någon som vid sin död inte hade hemvist här ska rätten enligt sistnämnda lagrum på anmälan av socialnämnden förordna att egendomen ska avträdas till förvaltning av boutredningsman (2 kap. 3 § tredje stycket IDL). Bestämmelsen tar sikte på situationen att det här i riket finns egendom till ett icke ringa värde efter en avliden person med hemvist utomlands; egendomens avträdande till boutredningsman är då obligatoriskt. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att egendom här i riket efter en avliden person med hemvist utomlands tas om hand.

Arvsförordningen utgår ifrån att behörigheten tillkommer domstolar och myndigheter i den medlemsstat där den avlidne hade hemvist vid sin död. Utgångspunkten är givetvis att även egendom i Sverige ska tas om hand av den som är behörig därtill enligt den lag som är tillämplig på arvet. Samtidigt kan inte bortses från att det finns ett praktiskt behov av regler som tillgodoser att egendom i Sverige tillfälligt tas om hand, trots att den avlidne hade hemvist i en annan medlemsstat. En sådan ordning är enligt min mening också förenlig med arvsförordningen. Tillfälliga (interimistiska) åtgärder som kan vidtas enligt lagen i en medlemsstat får enligt arvsförordningen begäras hos domstolarna i den staten, även om domstol i en annan medlemsstat är behörig att pröva arvsmålet i sak (artikel 19).

Även om domsrätten tillkommer en annan medlemsstat anser jag alltså att det är förenligt med arvsförordningen och nödvändigt att föreskriva regler som avser att tillgodose att egendom efter en person som vid sin död inte hade hemvist här tas om hand på visst sätt. Som sagts ovan är utgångspunkten att egendomen ska tas om hand av den som är behörig därtill enligt den på arvet tillämpliga lagen. Om så inte sker bör det liksom enligt gällande rätt ankomma

på socialnämnden att ta hand om sådan egendom och vidta nödvändiga åtgärder. För att socialnämnden ska få kännedom om dödsfallet bör det föreskrivas att detta ska anmälas till nämnden av den som är närmast till det. Det kan t.ex. vara någon som tagit tillfällig vård om egendomen, en medlem i den avlidnes hushåll eller en hyresvärd. Socialnämndens befattning med egendomen är provisorisk. Nämnden bör efterforska vilka personer som är den avlidnes arvingar eller närmast anhöriga. Framkommer uppgifter om en dödsboförvaltning i en annan medlemsstat bör nämnden överlämna egendomen till den eller de som är behöriga därtill enligt den på arvet tillämpliga lagen. Är egendomen här av ringa värde och består den huvudsakligen av kontanter, kläder och andra lösören för personligt bruk bör socialnämnden kunna överlämna egendomen till anhörig efter den avlidne eller, om denne var utländsk medborgare, till konsul för det land han tillhörde.

Socialnämnden är inte att betrakta som domstol enligt arvsförordningen och kan inte heller vara bunden av behörighetsreglerna i förordningen. Trots att behörigheten tillkommer domstolarna i en annan medlemsstat bör också om det behövs för att provisoriskt ta hand om egendomen en boutredningsman kunna förordnas som en interimistisk åtgärd enligt artikel 19. För förordnande av boutredningsman bör liksom enligt gällande rätt krävas att egendomen inte är av enbart ringa värde. Villkoren för förordnande av en boutredningsman efter anmälan av socialnämnden bör sålunda i detta avseende vara oförändrade.

13.2.7 Hänsyn till resultatet av utländsk förrättning

Bedömning och förslag: I kompletterande bestämmelser till arvsförordningen införs en regel som innebär att det vid boutredning eller arvskifte här i riket ska tas hänsyn till vad som vid motsvarande förrättning efter den döde i en stat som inte är bunden av arvsförordningen tillkommit eller kan antas tillkomma borgenär, efterlevande make, arvinge eller testamentstagare.

Vid boutredning, bodelning eller arvskifte här i riket ska enligt 2 kap. 9 § IDL tas i beräkning vad som vid motsvarande förrättning efter den döde i annat land tillagts borgenär, efterlevande make,

arvinge eller testamentstagare. Av sistnämnda lagrum följer att det åligger boutredningsmannen att försöka inhämta boupptecknings-, bodelnings-, arvskiftes- eller annan liknande handling som vid sådan förrättning där upprättats. Den i Sverige pågående förrättningen får då anstå, såvida det inte orsakar rättsägare skada.

Bestämmelsen i 2 kap. 9 § IDL anger att den svenska dödsboförvaltningen ska ta hänsyn till vad som skett vid utländsk boutredning, bodelning och arvskifte. Vid den svenska förrättningen ska man alltså beakta vad borgenär, efterlevande make, arvinge eller testamentstagare fått ut i annat land vid motsvarande förrättning efter den avlidne. Det innebär att det inte finns något hinder mot att vid den svenska förrättningen kompensera övriga rättsägare genom att beakta utfallet av den utländska förrättningen.³ Det torde dock inte vara möjligt att återkräva egendom som någon tilldelats vid en utländsk förrättning trots att utfallet hade blivit annorlunda enligt svensk rättsuppfattning.⁴

Genom arvsförordningen avses få till stånd en ordning som innebär att det som huvudregel endast inleds ett förfarande som omfattar all den avlidnes egendom, oavsett tillgångarnas natur och oavsett var tillgångarna befinner sig. Eftersom arvsförordningen utgår från att det endast kommer att vara en dödsboförvaltning finns det av naturliga skäl ingen regel i förordningen motsvarande 2 kap. 9 § IDL. Vid tillämpning av arvsförordningen torde inte heller finnas behov av en sådan regel såvitt gäller boutredning och arvskifte.

Såvitt gäller utomrättsliga förfaranden utgår arvsförordningen i första hand från att parterna kan komma överens om det förekommer parallella förfaranden beträffande samma arv i olika medlemsstater. Om ingen överenskommelse kan träffas bör arvet handläggas och avgöras av de domstolar som är behöriga enligt förordningen (arvsförordningens ingress, punkten 36). I förhållande till andra medlemsstater som är bundna av arvsförordningen är det enligt min mening inte möjligt att behålla en regel motsvarande den i 2 kap. 9 § IDL.

I förhållande till länder som inte är bundna av arvsförordningens bestämmelser kan det dock alltså finnas ett behov av att ha en regel som möjliggör ett hänsynstagande till resultatet av ett förfarande.

³ NJA II 1938 s. 245, Bogdan, Svensk internationell privat- och processrätt, sjunde upplagan (2008), s. 242 samt Bergquist, Internationell arvs- och bodelningsrätt. En kommentar, s. 84 f.

⁴ NJA II 1938 s. 249 f, Bogdan, a.a. s. 241 samt Bergquist, a.a. s. 84.

rande i ett annat land. Ett sådant behov kan t.ex. uppkomma i situationer där svenska domstolar är behöriga och svensk rätt är tillämplig på arvet samtidigt som domstolar i en tredjestat anser sig behöriga och tillämpar lag med annat innehåll än den svenska lagen.

Det kan t.ex. inträffa att den avlidne har hemvist i Sverige men att denne var medborgare i en stat som tillämpar nationalitetsprincipen. Svenska domstolar är behöriga enligt artikel 4 i arvsförordningen (den avlidnes hemvist). Om inte lagvalsförordnande gjorts till förmån för medborgarskapslandets lag ska svensk lag tillämpas på arvet i dess helhet, dvs. på all egendom som utgör kvarlåtenskap, oavsett tillgångarnas natur och oavsett om tillgångarna befinner sig i en annan medlemsstat eller i en tredjestat (se arvsförordningens ingress, punkten 37). Om det då samtidigt pågår en motsvarande förrättning i den tredjestaten kan det finnas behov av att ta hänsyn till resultatet av den utländska förrättningen. Situationen kan illustreras med följande exempel, som baserats på ett exempel i kommentaren till den aktuella bestämmelsen i IDL.⁵ Den avlidna var medborgare i en tredjestat som tillämpar nationalitetsprincipen och saknar bestämmelser om laglott. Hon har med förbigående av sin dotter i Sverige testamenterat alla sina tillgångar till sin älskare i den tredjestaten. Tillgångarna består av bankmedel, hälften i Sverige, hälften i tredjestaten. Enligt den utländska förrättningen kommer bankmedlen i den tredjestaten i sin helhet att tillfalla älskaren. Vid arvskiftet i Sverige tar boutredningsmannen därför hänsyn till utfallet av den utländska förrättningen och dottern tilldelas som sin laglott de svenska bankmedlen i sin helhet.

Ett behov av ett sådant hänsynstagande kan också uppstå i de fall svenska domstolar är behöriga på grund av att det i kvarlåtenskapen ingår tillgångar som finns här i landet (se arvsförordningens bestämmelse om subsidiär behörighet, artikel 10) eller på grund av lagvalsförordnande (se artikel 7). Exempel: Den avlidne var svensk medborgare med hemvist i en tredjestat som tillämpar hemvistprincipen och den avlidne hade gjort ett lagvalsförordnande till förmån för svensk lag. Den internationella privaträtten i tredjestaten accepterar inte lagvalsförordnanden och vid den utländska dödsboförvaltningen kommer därför lagen i den tredjestaten att tillämpas. Också i detta fall kan det vid en svensk förrättning behöva tas hänsyn till utfallet av den utländska förrättningen.

⁵ Se Bergquist, Internationell arvs- och bodelningsrätt. En kommentar, s. 85.

Jag föreslår att en bestämmelse om beaktande av utfallet av motsvarande förrättning i utlandet, i huvudsak motsvarande 2 kap. 9 § IDL, införs i kompletterande bestämmelser till arvsförordningen, och såvitt gäller bodelning i LIMF (se avsnitt 11.5.3). Om boutredningsmannen bedömer att det är lämpligt bör, såvida det kan ske utan men för rättsägare, den svenska förrättningen kunna anstå i avvaktan på förrättningen i utlandet. I annat fall får boutredningsmannen göra fördelningen utifrån det förväntade utfallet av den utländska förrättningen. Är den utländska förrättningen klar bör boutredningsmannen försöka införskaffa kopia av boupptecknings-, arvskiftes- eller liknande handling som upprättats i utlandet. Bestämmelsen om hänsynstagande till boutredning eller arvskifte i utlandet bör dock enbart vara tillämplig i de fall det förekommer sådan förrättning i en tredjestat.

13.2.8 Bestämmelser om Utrikesdepartementet och utlandsmyndigheters medverkan vid internationella arvsärenden

Bedömning och förslag: Bestämmelser av motsvarande innebörd som 2 kap. 14 och 15 §§ IDL behålls i kompletterande lag till arvsförordningen. Vad som sägs i 2 kap. 17 § IDL bör emellertid inte behållas i den nya lagregleringen.

I 2 kap. 14, 15 och 17 §§ IDL finns bestämmelser om Utrikesdepartementets och utlandsmyndigheters medverkan vid internationella arvsärenden.

Har genom Utrikesdepartementets försorg till riket överförts egendom som vid bodelning eller arvskifte utom riket tillagts någon som här vistas, får egendomen inte utmätas eller beläggas med kvarstad, medan den finns i förvar hos departementet eller myndighet genom vars försorg den ska tillställas den enligt bodelningen eller skiftet berättigade (2 kap. 14 § IDL).

Boutredningsman får för utlämnande av egendom till utländsk dödsboförvaltning, för införskaffande av utredning som i 2 kap. 9 § IDL sägs och för annat liknande ändamål anlita Utrikesdepartementets förmedling. Om departementet begär det, är boutredningsmannen skyldig att nedsätta det belopp var till kostnaden för

åtgärden skäligen kan beräknas uppgå eller att för kostnaden ställa säkerhet som departementet godtar (2 kap. 15 § IDL).

Enligt 2 kap. 17 § IDL förordnar regeringen om konsuls befattning med egendom som svensk medborgare efterlämnar utomlands.

Bestämmelser om utlandsmyndighets befattning med egendom efter svenska medborgare i utlandet har med stöd av 2 kap. 17 § IDL lämnats genom 41 § punkterna 3 och 4 (1992:247) förordningen med instruktion för utrikesrepresentationen. Enligt 41 § nämnda förordning får Regeringskansliet bland annat meddela föreskrifter om åtgärder som en utlandsmyndighet ska vidta när en person med hemvist i Sverige eller en svensk medborgare med hemvist i utlandet har avlidit utomlands och åtgärder som en utlandsmyndighet ska vidta i kvarlåtenskapsärenden.

Vid utgången av april 2011 upphörde den sedan tidigare gällande föreskriften (UF 1992:1) om kvarlåtenskapsärenden, se Regeringskansliets föreskrifter (UF 2011:4) om upphävande av Utrikesdepartementets föreskrifter (UF 1992:1) om kvarlåtenskapsärenden. Det finns alltså inga gällande föreskrifter på området.

Bestämmelsen i 2 kap. 15 § IDL kompletterar reglerna i gällande rätt om utlämnande av egendom för omhändertagande av därtill behörig mottagare i utlandet enligt 2 kap. 1 § andra stycket, 2 kap. 5 § andra stycket och 2 kap. 6 § andra stycket samt regeln i 2 kap. 9 § IDL. Boutredningsmannen kan enligt 2 kap. 15 § IDL få hjälp av Utrikesdepartementet för att utlämna egendom eller för att införskaffa utredning (bouppteckning, bodelnings- eller arvskifteshandlingar) från utlandet. Boutredningsmannen kan också vända sig till Utrikesdepartementet för annat liknande ändamål innebärande att denne också i vissa övriga frågor rörande ett internationellt arvsärende genom Utrikesdepartementet eller svensk utlandsmyndighet kan få hjälp med utländska kontakter.⁶

Som redogjorts för ovan är det min bedömning att bestämmelser motsvarande 2 kap. 1, 5 och 6 §§ IDL inte kan behållas i svensk lag. I förhållande till tredjestat bör dock även fortsättningsvis kunna tillämpas en bestämmelse om hänsynstagande till resultatet av en utländsk förrättning i de fall det förekommer ett parallellt dödsboförfarande i den tredjestaten. Också inom ramen för frivilliga överenskommelser vid hanterande av internationella arvsärenden som t.ex. en boutredningsman kan komma att träffa vid

⁶ Bergquist, a.a. s. 95.

parallella förfaranden i olika medlemsstater kan det dock antas att det finns ett behov av stöd av Utrikesdepartementet eller svenska utlandsmyndigheter. En bestämmelse med innebörd att boutredningsmän kan få assistans av Utrikesdepartementet bör därför behållas i kompletterande lagstiftning till arvsförordningen. Däremot synes delegationsbestämmelsen avseende föreskrifter för utlandsmyndigheters befattning med kvarlåtenskapen efter svenska medborgare inte kunna behållas. Delegationsbestämmelsen kan uppfattas gynna svenska medborgare och därför bli diskriminerande gentemot andra EU-medborgare som finns i Sverige.

Om egendom överförs till Sverige genom utlandsmyndighets eller Utrikesdepartementets medverkan får egendomen enligt 2 kap. 14 § IDL endast utges till den dödsbodelägare som är berättigad därtill enligt den utländska bodelningen eller arvskiftet. Egendomen kan inte bli föremål för utmätning eller kvarstad så länge den finns i förvar hos departementet eller myndighet. Också en bestämmelse av motsvarande innebörd som i 2 kap. 14 § IDL bör behållas.

13.2.9 Stat och kommun

Bedömning: Det saknas anledning att i den lag som kompletterar arvsförordningen behålla en bestämmelse motsvarande 2 kap. 16 § IDL.

Enligt 2 kap. 16 § IDL gäller vad som i 2 kap. IDL sägs om svensk medborgare såsom dödsbodelägare, borgenär eller eljest rättsägare i dödsbo även staten samt kommun, bolag, förening, annan samfällighet eller stiftelse här.

Eftersom bara fysiska personer kan vara svenska medborgare anges i 2 kap. 16 § IDL att det som i 2 kap. IDL sägs om dödsbodelägare också ska gälla staten, kommun, bolag, förening, annan samfällighet eller stiftelse här i riket. Mot bakgrund av att bestämmelserna i IDL som anger svenskt medborgarskap som anknytningskriterium upphävs finns inte längre behov av en bestämmelse motsvarande den i 2 kap. 16 § IDL.

14 Genomförande av förslagen

14.1 Införlivande av instrumenten och lagtekniska lösningar

14.1.1 Införlivande av instrumenten

Bedömning och förslag: Arvsförordningen gäller direkt i Sverige och kräver inget särskilt införlivande.

De bestämmelser i den (reviderade) nordiska arvskonventionen som Sverige kan tillämpa bör tas in i den lag som kompletterar arvsförordningen.

Arvsförordningen är en EU-förordning som kommer att gälla direkt i Sverige.

När det gäller överenskommelsen om ändring i den nordiska arvskonventionen har jag föreslagit att Sverige ska tillträda överenskommelsen (se avsnitt 10.6.1). Sverige har undertecknat överenskommelsen om ändring i den nordiska arvskonventionen och som närmare beskrivs i avsnitt 10.6.2 krävs vissa lagändringar för att Sverige ska uppfylla de förpliktelser som följer av överenskommelsen. Ett svenskt tillträde till överenskommelsen kräver därför riksdagens godkännande i enlighet med 10 kap. 3 § första stycket 1 regeringsformen.

Undantaget i arvsförordningen för nordiska särregler innebär att Sverige endast kan tillämpa vissa regler i den (reviderade) arvskonventionen. De nordiska särregler som Sverige efter arvsförordningens ikraftträdande kan fortsätta att tillämpa är regler som rör förvaltningen av dödsboet och medverkan av nordiska myndigheter samt regler som innebär enklare och snabbare förfaranden för erkännande och verkställighet av domar i samband med arv. Frågor som rör tillämplig lag och behörighet kommer också i förhållande till de nordiska länderna att regleras av arvsförordningen. Mot denna

bakgrund har jag – för att tydliggöra vilka regler i den nordiska arvskonventionen som ska tillämpas i Sverige – inte ansett att det är lämpligt att ge artiklarna i den nordiska arvskonventionen rang av svensk rätt genom hänvisning i svensk författning (inkorporering). I stället anser jag att det är lämpligt att de artiklar i den nordiska arvskonventionen som Sverige kan fortsätta att tillämpa införlivas i svensk rätt genom att deras innehåll översätts till svensk lagtext (transformering).

14.1.2 Lagtekniska lösningar

Förslag: De lagar som reglerar frågor som rör arv i internationella situationer upphävs. Bestämmelser som rör internationella arvsärenden samlas i en ny lag.

I den nya lagen tas in

- kompletterande bestämmelser till arvsförordningen,
- bestämmelser som införlivar de artiklar i den (reviderade) nordiska arvskonventionen som Sverige kan fortsätta att tillämpa och
- bestämmelser om erkännande och verkställighet i förhållande till stater som inte är bundna av arvsförordningen eller den nordiska arvskonventionen.

Lagen (1990:272) om internationella frågor rörande makars och sambors förmögenhetsförhållanden ändras så att det i den lagen samlas de regler av internationell karaktär som rör bodelning med anledning av makes död.

I kapitel 7, 8, 9, 12 och 13 har jag föreslagit vissa kompletterande bestämmelser till arvsförordningen. Jag har också i kapitel 10 föreslagit regler som kan fortsätta att tillämpas i internordiska förhållanden. Med tanke på de genomgripande förändringar som arvsförordningen innebär anser jag inte att det är en tänkbar lösning att behålla och göra ändringar i lagen (1937:81) om internationella rättsförhållanden rörande dödsbo och de lagar som reglerar internordiska förhållanden (lagen [1935:44] om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare som hade hemvist här i riket m.m., lagen [1935:45] om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark,

Finland, Island eller Norge och lagen [1935:46] om tillsyn i vissa fall å oskiftat dödsbo efter medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge). Nämda lagar bör upphävas och bestämmelser i anslutning till arvsförordningen bör tas in i en särskild lag.

Frågor som rör bodelning med anledning av makes död omfattas inte av arvsförordningens tillämpningsområde och i kapitel 11 har jag lämnat förslag på regler som rör bodelning med anledning av makes död. Jag har föreslagit att dessa regler, i avvaktan på en kommande EU-reglering på området, tas in i LIMF. Ett alternativ vore att ta in de föreslagna reglerna i den nya lagen. Enligt min mening är det emellertid mer systematiskt att dessa regler tills vidare tas in i LIMF, som för övrigt reglerar frågor som rör bodelning vid sambos död.

14.2 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Förslag: De lagändringar som föreslås ska träda i kraft den 17 augusti 2015.

Äldre bestämmelser ska tillämpas på arv efter personer som avlidit före den 17 augusti 2015, om inte annat följer av arvsförordningen.

Äldre bestämmelser tillämpas på förfaranden vid Svea hovrätt som inletts före ikraftträdandet.

Arvsförordningen trädde i kraft den 24 juli 2012, men ska tillämpas från och med den 17 augusti 2015, med undantag för artiklarna 77 och 78 som ska tillämpas från och med den 16 november 2014, och artiklarna 79–81, som ska tillämpas från och med den 5 juli 2012.

Artiklarna 79–81 handlar om förteckning över myndigheter och rättstillämpare som omfattas av förordningens domstolsbegrepp, genomförandeakter beträffande intyg och formulär och kommittéförfarande.

I artiklarna 77 och 78 finns bestämmelser om information till allmänheten inom ramen för det europeiska rättsliga nätverket på privaträttens område och information om kontaktuppgifter och förfarande.

Jag lägger i detta betänkande fram förslag till kompletterande bestämmelser till arvsförordningen och bestämmelser som direkt föranleds av arvsförordningen. Dessa bestämmelser bör träda i kraft

samma dag som arvsförordningen i dess helhet ska börja tillämpas, dvs. den 17 augusti 2015.

Den mellanstatliga överenskommelsen om ändring i den nordiska arvskonventionen träder i kraft den första dagen i den andra månaden som följer efter den månad då den sista fördragsslutande staten har deponerat sina godkännande- eller ratifikationshandlingar hos det danska utrikesdepartementet. En förutsättning för ikraftträdande är dock att arvsförordningen har börjat tillämpas i sin helhet. Den nordiska överenskommelsen kan sålunda tidigast träda i kraft den 17 augusti 2015. Mina förslag avseende internordiska särregler bör liksom övriga bestämmelser i förslaget träda i kraft den 17 augusti 2015 under förutsättning att den nordiska arvskonventionens ändrade lydelse då träder i kraft.

Enligt arvsförordningens övergångsbestämmelser (artikel 83) ska förordningen tillämpas på arv efter personer som avlidit på eller efter den 17 augusti 2015.

Hade en person som avlidit på eller efter den 17 augusti 2015 dessförinnan gjort ett lagvalsförordnande ska det bedömas enligt arvsförordningens bestämmelser härom eller, i förekommande fall, lagen i den avlidnes hemviststat eller medborgarskapsland. Om den avlidne före den 17 augusti 2015 gjort ett lagvalsförordnande ska detta anses giltigt, om det uppfyller villkoren i förordningens tredje kapitel eller om det är giltigt vid tillämpningen av den internationella privaträtt som var gällande när lagvalet gjordes, i den stat där den avlidne hade sin hemvist eller i någon eller några av de stater där den avlidne var medborgare (artikel 83.2). Personer som har hemvist i eller är medborgare i en stat vars gällande internationella privaträtt inte godtar lagvalsförordnanden kan följaktligen redan nu göra lagvalsförordnanden som (förutsatt att personen inte avlider före den 17 augusti 2015) ska bedömas enligt arvsförordningen.

Arvsförordningen innehåller också en särskild övergångsbestämmelse avseende förordnande om kvarlåtenskap som gjorts före den 17 augusti 2015. På samma sätt som ett lagvalsförordnande, ska ett sådant förordnande vara godtagbart och giltigt i sak och till formen, om det uppfyller villkoren i kapitel III eller om det är godtagbart eller giltigt till formen vid tillämpningen av den internationella privaträtt som var gällande när förordnandet gjordes, i den stat där den avlidne hade sin hemvist eller i någon av de stater där han var medborgare eller i den medlemsstat där den myndighet som handlägger arvet är belägen (artikel 83.3).

Som närmare beskrivits i avsnitt 7.3.6 och avsnitt 10.6.2 innebär arvsförordningen inte någon ändring av svensk internationell privaträtt när det gäller frågan om tillämplig lag för att bedöma huruvida ett testamentariskt förordnande är formellt giltigt. Tillämplig lag för bedömning av den materiella giltigheten av förordnanden av kvarlåtenskap kommer emellertid, för personer som avlidit på eller efter den 17 augusti 2015, att bedömas med ledning av artiklarna 24–26 i arvsförordningen i stället för nu gällande bestämmelser i IDL och NDL I (se avsnitt 7.3.5 och avsnitt 10.6.2). Har förordnandet gjorts före den 17 augusti 2015 följer emellertid av förordningens övergångsbestämmelse att förordnandet ska anses godtagbart och giltigt i sak om det uppfyller villkoren antingen enligt arvsförordningen eller enligt den internationella privaträtt i den avlidnes hemvisstat eller medborgarskapsstat som var gällande när förordnandet gjordes. För förordnanden som gjorts före den 17 augusti 2015 kan sålunda också nu gällande bestämmelser i svensk internationell privaträtt vara aktuella.

Om ett förordnande om kvarlåtenskap gjordes före den 17 augusti 2015 i enlighet med den lag som den avlidne kunde ha valt i enlighet med arvsförordningen ska den lagen anses ha valts som den lag som är tillämplig på arvet (artikel 83.4).

När det gäller de föreslagna ändringarna för exekvaturförfarandet bör meddelas övergångsbestämmelser. På ärenden som inletts vid Svea hovrätt före ikraftträdandet bör äldre bestämmelser i IDL tillämpas.

Enligt min bedömning föranleder mina förslag i övrigt inga särskilda övergångsbestämmelser utöver de som följer av arvsförordningen.

14.3 Konsekvenser av förslagen

14.3.1 Kostnadseffekter och finansiering

Jag ska enligt 14 § kommittéförordningen beräkna och redovisa de ekonomiska konsekvenserna av mina förslag. Det gäller förslag som påverkar kostnaderna och intäkterna för staten, kommuner, landsting, företag eller andra enskilda och förslag som innebär samhällsekonomiska konsekvenser i övrigt. När det gäller kostnadsökningar eller intäktsminskningar för staten, kommuner och landsting, ska jag föreslå en finansiering.

Inget av mina förslag leder till kostnadsökningar eller intäktsminskningar för staten. Däremot leder EU:s arvsförordning genom inrättandet av ett *uropeiskt arvsintyg* till kostnadsökningar för staten. Det är här fråga om en helt ny verksamhet till följd av en EU-förordning.

Jag har föreslagit att Skatteverket anförtros uppgiften att utfärda arvsintyg i Sverige. Min bedömning är att det framför allt är för Skatteverket som verksamheten med arvsintyg kommer att leda till ökade kostnader.

För att beräkna de kostnadsökningar som föranleds av verksamheten med arvsintyg måste beaktas att verksamheten kommer att kräva dels kostnader för uppstart av en ny verksamhet för Skatteverket, dels kostnader för den löpande hanteringen av arvsintygen. Medan kostnader för att sätta verksamheten i drift, dvs. för att ta fram datasystem, utbildning, informationsmaterial etc. till största del utgör engångskostnader är själva hanteringskostnaden till stor del beroende av hur många ärenden det kan tänkas bli fråga om.

Skatteverket har beräknat att kostnaden för driftsättning av verksamheten med arvsintyg kommer att uppgå till lägst cirka 2 150 000 kronor och högst cirka 2 350 000 kronor. Att ta fram ett it-system för att hantera verksamheten med arvsintygen har beräknats ta mellan 204 och 398 timmar. Baserat på en kostnad om 1 000 kronor per timme beräknas kostnaden för systemutveckling uppgå till mellan 204 000 kronor och 398 000 kronor. Andra kostnader för uppstart av verksamheten är hänförliga till hemsida, skatteupplysningen, servicekontoren, utbildning av handläggare, handböcker och arbetsbeskrivningar. Utöver kostnaderna för systemutveckling beräknas kostnader för uppstart av verksamheten uppgå till cirka 1 950 000 kronor. Sammantaget innebär det anförda att den totala kostnaden för uppstart av verksamheten beräknas uppgå till högst 2 350 000 kronor.

Det är givetvis mycket vanskligt att göra antaganden om hur många ansökningar om arvsintyg det kan tänkas bli fråga om årligen. En beräkning av den årliga kostnaden för hantering av arvsintyg måste ofrånkomligen göras utifrån en uppskattning. Därvid måste beaktas att flera arvsintyg kan komma att utfärdas för olika syften inom ramen för ett och samma arvsärende. Det är viktigt att den här redovisade uppskattningen av antal ärenden följs upp och att det då tas hänsyn till att det är fråga om ett för svenska förhållanden helt nytt system. Det kan förutsättas att det tar ett par år innan användningen av arvsintyg i internationella arvsärenden får

fullt genomslag. Skatteverket har utifrån antalet bouppteckningar som årligen kommer in till verket (90 000) uppskattat att det kan antas bli fråga om högst 1 000 ansökningar om arvsintyg per år. Den årliga kostnaden för hanteringen av arvsintyg har beräknats uppgå till 2 700 000 kronor utgörande fem årsarbetskrafter. Vid bedömningen av hur många årsarbetskrafter verksamheten med arvsintyg kan beräknas ta i anspråk har beaktats vilka uppgifter som åligger den utfärdande myndigheten enligt arvsförordningen. Enligt arvsförordningen åligger det den utfärdande myndigheten (i Sverige Skatteverket) att

- ta emot ansökan,
- utreda och kontrollera uppgifterna i ansökan och till ansökan bifogade handlingar,
- informera arvingar och testamentstagare om ansökan samt genom offentliga tillkännagivanden ge andra eventuella förmånstagare möjlighet att åberopa sina rättigheter,
- intyga att uppgifterna och handlingarna är korrekta genom att utfärda arvsintyget,
- behålla och förvara originalet av arvsintyget,
- ge sökanden och andra personer med legitimt intresse bestyrkta kopior av arvsintyget samt
- upprätta en förteckning över de personer som fått bestyrkta kopior av arvsintyget.

I förekommande fall ska den utfärdande myndigheten vidare

- pröva om arvsintyget ska rättas, ändras eller återkallas efter begäran av de som har ett legitimt intresse eller på verkets egna initiativ,
- rätta, ändra, utfärda eller återkalla arvsintyg efter beslut av domstol,
- häva arvsintygets rättsverkningar i avvaktan på beslut om huruvida intyget ska rättas, ändras eller återkallas samt
- underrätta de som fått bestyrkta kopior om rättelser, ändringar, återkallelser och hävningar av intyget.

Den beräkning som Skatteverket gjort är välgrundad och jag ser inte någon anledning att ifrågasätta verkets uppskattning avseende kostnader för driftsättning av verksamheten och den löpande hanteringen. Arvsförordningen ska börja tillämpas i dess helhet den 17 augusti 2015 och ett it-system för hanteringen av arvsintyg måste alltså vara på plats senast det datumet. Det innebär att arbetet med systemutveckling bör påbörjas snarast. I god tid innan verksamheten tas i drift måste också utbildningsinsatser och andra förberedande insatser genomföras. Under 2015 kommer kostnader för hanteringen av arvsintyg endast att uppstå under det sista halvåret och kostnaden för den löpande verksamheten kan mot denna bakgrund för 2015 uppskattas till 1 350 000 kronor. Därefter kommer den löpande kostnaden att uppgå till 2 700 000 kronor per år.

Ett beslut om utfärdande (eller icke utfärdande) av ett arvsintyg kan överklagas till allmän domstol. Med beaktande av hur många arvsintyg det årligen kan tänkas bli fråga om är det dock min bedömning att antalet överklaganden kan förväntas bli mycket lågt. Det beräknade antalet inkomna ärenden per år torde vara så lågt att de kostnadsökningar som kan uppstå är möjliga att hantera inom ramen för de allmänna domstolarnas befintliga anslagsramar.

Sammantaget kan nettokostnaden för hanteringen av arvsintyget beräknas komma att uppgå till ungefär 3 700 000 kronor första året, varav cirka 2 350 000 kronor utgör en engångskostnad. Därefter beräknas den årliga kostnaden komma att uppgå till ungefär 2 700 000 kronor per år.

Hanteringen av det europeiska arvsintyget innebär en helt ny verksamhet som tillkommer till följd av en EU-förordning. Även om arvsintyget kan förväntas förenkla för enskilda som i internationella arvsärenden behöver legitimera sig för banker och liknande i andra medlemsstater är det inte möjligt att åberopa effektivitetsvinster eller andra liknande effekter. När det gäller finansiering av verksamheten med arvsintyg bör emellertid viss avgiftsfinansiering övervägas. Det är enligt min mening rimligt att den som ansöker om ett arvsintyg också får betala en viss avgift. Det är också önskvärt att ansökningar inte görs i onödan. Samtidigt som det finns skäl för att belägga ansökan med en viss avgift är det viktigt att denna avgift inte sätts för högt.

Enligt 3 § avgiftsförordningen (1992:191) får en myndighet ta ut avgifter för varor och tjänster som den tillhandahåller bara om det följer av en lag eller förordning eller av ett särskilt beslut av regeringen. För de registreringsärenden (registrering av äkten-

skapsförord och gåva mellan makar) som sedan 2011 handläggs av Skatteverket tar Skatteverket ut en ansökningsavgift om 275 kronor, vilket motsvarar den avgift som tidigare gällde vid allmän domstol (1 § förordningen [2011:976] om Skatteverkets handläggning av vissa registreringsärenden). När det gäller arvsintyg finns det anledning att överväga om det kan tas ut dels en ansökningsavgift vid ansökan om arvsintyg, dels en expeditonsavgift för senare uttag av ett tidigare beviljat arvsintyg.

Även om en del av kostnaderna för den löpande hanteringen av arvsintygen kan finansieras genom avgifter är det knappast realistiskt att anta att en avgiftsfinansiering ska leda till full kostnadstäckning. Mot den bakgrunden anser jag att en omfördelning över statsbudgeten bör ske så att Skatteverket på ett effektivt sätt ska kunna uppfylla de förpliktelser som svenska staten har enligt arvsförordningen.

Förslaget om att prövning av *exekvaturärenden*, i enlighet med Bryssel I-utredningens slutsatser, bör ske vid vissa tingsrätter i landet medför nya uppgifter för de aktuella tingsrätterna. Mot bakgrund av att sådana frågor tidigare har prövats av Svea hovrätt, torde ordningen vara kostnadsneutral för domstolsväsendet. Fördelningen av exekvaturärendena till 24 tingsrätter i landet torde också innebära att eventuella kostnader för den enskilda tingsrätten blir högst marginella. Reformen kan med hänsyn till det begränsade antal ärenden det är fråga om inte heller antas innebära några direkta kostnadsbesparingar för Svea hovrätt.

Slutligen medför ikraftträdandet av arvsförordningen ett stort informationsbehov i förhållande till allmänheten, domstolarna och övriga myndigheter såsom socialnämnderna. Information och utbildning på grund av ny lagstiftning är sådant som svenska myndigheter kontinuerligt arbetar med. Informationsbehovet bedöms kunna rymmas inom ramen för befintliga budgetanslag.

14.3.2 Konsekvenserna i övrigt

Om förslagen i ett betänkande har betydelse för den kommunala självstyrelsen, för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för småföretags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företag, för jämställdheten mellan kvinnor och män, för möjligheterna att nå de integrationspolitiska

målen eller för personlig integritet, ska enligt 15 § kommittéförordningen konsekvenserna i det avseendet anges i betänkandet. De förslag som jag lägger fram i detta betänkande får enligt min mening inte några sådana konsekvenser.

Däremot kan EU:s arvsförordning möjligen medföra effekter för jämställdhet och för de integrationspolitiska målen. Bland annat kan övergången till hemvistprincipen som grundläggande kriterium och möjligheten för enskilda att göra lagvalsförordnande till förmån för medborgarskapslandets lag få betydelse i detta avseende. I vilken omfattning som sådana effekter kan uppstå är emellertid beroende av flera olika faktorer, t.ex. i vilken utsträckning lagvalsförordnande kan komma att användas. Det får förutsättas att EU och de svenska förhandlarna under arbetet med EU-förordningen övervägt möjligheten att sådana effekter skulle kunna uppstå.

Som redogjorts för ovan bedömer jag också att arvsförordningen i vissa delar är kostnadspåverkande.

Bortsett från vad jag nu anfört bedömer jag att varken förordningen eller mina förslag leder till några konsekvenser i övrigt i den mening som avses i kommittéförordningen.

15 Författningskommentaren

15.1 Förslaget till lag om internationella rättsförhållanden rörande arv m.m.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser i anslutning till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 650/2012 av den 4 juli 2012 om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg¹ (EU:s arvsförordning).

För bedömande av testamentens formella giltighet gäller dock vad som föreskrivs i 2 kap. 4 § denna lag i stället för artikel 27 i EU:s arvsförordning.

Regler om svensk domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet av avgöranden i frågor om bodelning med anledning av makes eller sambos död finns i lagen (1990:272) om internationella frågor rörande makars och sambors förmögenhetsförhållanden.

2 § I förhållandet till Danmark, Finland, Island och Norge gäller vad som föreskrivs i 3 kap. denna lag, om inte annat följer av EU:s arvsförordning.

3 § I förhållande till stater som inte är bundna av EU:s arvsförordning eller konventionen den 19 november 1934 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om arv, testamente och bodelning² (den nordiska arvskonventionen) gäller vad som föreskrivs i 4 kap. denna lag för frågor om erkännande och verkställighet av avgöranden.

¹ EUT L 201, 27.7.2012, s. 107.

² SÖ 1935 nr 17.

I de tre inledande paragraferna anges lagens tillämpningsområde.

Arvsförordningen är en EU-förordning som är direkt tillämplig i varje medlemsstat, utom Storbritannien, Irland och Danmark³, och har företräde framför nationell rätt. En tillämpning av arvsförordningen förutsätter emellertid vissa kompletterande bestämmelser. I 1 § första stycket anges att denna lag innehåller bestämmelser i anslutning till arvsförordningen. De kompletterande bestämmelser som arvsförordningen föranleder finns intagna i andra kapitlet i denna lag.

Med stöd av undantaget i artikel 75.1 i arvsförordningen får Sverige fortsätta att tillämpa Haagkonventionen av den 5 oktober 1961 rörande lagkonflikter i fråga om formen för testamentariska förordnanden i stället för artikel 27 i arvsförordningen avseende testamentens och gemensamma testamentens formella giltighet. I 1 § andra stycket erinras om att bestämmelsen i denna lag (se 2 kap. 4 §) om testamentens formella giltighet ska tillämpas i stället för artikel 27 i arvsförordningen.

Från arvsförordningens tillämpningsområde undantas frågor som rör makars förmögenhetsförhållanden samt förmögenhetsrättsliga frågor avseende förhållanden som enligt den lag som är tillämplig på sådana förhållanden har jämförbar verkan med äktenskap (se artikel 1.2 d i arvsförordningen). I 1 § tredje stycket finns en hänvisning till att regler om svensk domstols behörighet och tillämplig lag i frågor om bodelning med anledning av makes död finns i LIMF. Mina överväganden i den frågan finns i kapitel 11 i betänkandet.

I 2 § finns en hänvisning till regler som Sverige, utan hinder av arvsförordningen, kan fortsätta att tillämpa i internordiska relationer. Enligt ett särskilt undantag (se artikel 75.3 i arvsförordningen) hindrar inte förordningen att de medlemsstater som är parter i den (reviderade) nordiska arvskonventionen fortsätter att tillämpa arvskonventionen i den mån som konventionen innehåller a) regler avseende förvaltningen av dödsboet såsom anges i konventionen och medverkan av myndigheter i de fördragsslutande staterna, och b) enklare och snabbare förfaranden för erkännande och verkställighet av domar i samband med arv (se närmare vad som anges i avsnitt 10.6.2). Om inte annat följer av arvsförordningen ska i förhållande till de nordiska länderna tillämpas bestäm-

³ Storbritannien, Irland och Danmark deltar inte i antagandet av arvsförordningen, se arvsförordningens ingress punkterna 82 och 83.

melserna i tredje kapitlet i denna lag om förfarandet samt erkännande och verkställighet. Överväganden beträffande den nordiska särregleringen finns i kapitel 10 i betänkandet.

Arvsförordningens bestämmelser om erkännande och verkställighet är tillämpliga på avgöranden från andra medlemsstater. Förordningen avser att åstadkomma ömsesidigt erkännande av medlemsstaternas domar på arvsområdet. Mot denna bakgrund har jag uppfattat att förordningens regler om erkännande och verkställighet endast är tillämpliga i förhållande till de medlemsstater som är bundna av arvsförordningen (se avsnitt 5.1.2). I förhållande till stater som inte är bundna av arvsförordningen eller de nordiska särreglerna har jag föreslagit särskilda regler om erkännande och verkställighet. Mina överväganden i den delen finns i avsnitt 12.3. I 3 § finns en hänvisning till regler om erkännande och verkställighet i förhållande till stater som inte är bundna av arvsförordningen eller den nordiska arvskonventionen.

2 kap. Kompletterande bestämmelser till EU:s arvsförordning

Förfaranderegler

1 § Vid avträdande av egendom till förvaltning av boutredningsman efter någon som vid sin död inte hade hemvist i Sverige ska sådan särskild boutredningsman som avses i 19 kap. 3 § fjärde stycket ärvdebalken förordnas. Detsamma gäller när boutredningsman förordnas enligt svensk lag med stöd av artikel 29 i EU:s arvsförordning.

Paragrafen innehåller regler om i vilka fall en oberoende boutredningsman, s.k. särskild boutredningsman, ska förordnas.

Bland EU:s medlemsstater finns olika system för handläggning av arvsrättsliga frågor. I syfte att ge arvsförordningen stort genomslag har därför begreppet "domstol" getts en långt vidare definition än den gängse. Domstolsbegreppet enligt arvsförordningen omfattar sålunda inte bara domstolar i ordets egentliga mening utan också andra aktörer såsom notarier, myndigheter och andra rättstillämpare som i vissa medlemsstater, ibland efter delegering från domstol, utövar rättsliga funktioner i vissa arvsfrågor. För att sorteras under arvsförordningens domstolsbegrepp krävs dels att aktören garanterar opartiskhet och samtliga parter rätt att bli hörda, dels att dess beslut enligt lagen i den medlemsstat där

aktören är verksam kan bli föremål för överklagande eller förnyad prövning vid en rättslig myndighet (dvs. domstol i ordets traditionella betydelse) och att dess beslut har liknande giltighet och verkan som ett beslut av en rättslig myndighet i samma fråga. Mina överväganden om vilka myndigheter och rättstillämpare i Sverige som bör omfattas av arvsförordningens domstolsbegrepp finns i avsnitt 5.2.1.

En oberoende boutredningsman som också är skiftesman faller in under arvsförordningens domstolsbegrepp. En boutredningsman som också är dödsbodelägare omfattas, redan på grund av att han eller hon objektivt sett inte kan anses vara opartisk, inte av arvsförordningens domstolsbegrepp. Jag föreslår att det i ärvdabalken införs en ny benämning för oberoende boutredningsman, *särskild boutredningsman*. Det förslaget kommenteras närmare nedan (avsnitt 15.3)

För att säkerställa att utländska rättsägares intressen inte otillbörligen eftersätts har sedan tidigare i svensk rätt uppställts krav på att en boutredningsman som utses att förvalta egendom efter en person som vid sin död inte hade hemvist i Sverige ska vara oberoende (se 2 kap. 4 § IDL). Jag anser att dessa skäl alltjämt gör sig gällande. I 1 § första meningen kommer detta till uttryck genom att det föreskrivs att en särskild boutredningsman ska utses vid avträdande av egendom till förvaltning av boutredningsman efter någon som vid sin död inte hade hemvist i Sverige.

Den lag som enligt arvsförordningen är tillämplig ska tillämpas på arvet i dess helhet. Den tillämpliga lagen ska också reglera förfarandet. Det sagda innebär att den på arvet tillämpliga lagen inte bara styr materiella frågor om arv utan även frågor som rör bl.a. förordnande av boutredningsman.

Utgångspunkten enligt arvsförordningen är att arvet ska hanteras i den medlemsstat där den avlidne hade hemvist vid sin död och att hemvistlandets lag ska tillämpas på arvet. För personer som vid sin död hade hemvist i Sverige kommer alltså svenska domstolar och myndigheter i normalfallet att tillämpa svensk rätt på arvet i dess helhet. Arvsförordningen kan emellertid också leda till situationer där svensk behörighet föreligger men utländsk rätt är tillämplig på arvet. Genom arvsförordningen införs en möjlighet för personer att särskilt förordna att lagen i hans eller hennes medborgarskapsland ska tillämpas på arvet efter honom eller henne (artikel 22). Trots att den avlidne vid sin död hade hemvist i Sverige kan möjligheten att genom lagvalsförordnande välja medborgar-

skapslandets lag leda till att svenska domstolar och myndigheter ska tillämpa lagen i den avlidnes medborgarstat i stället för svensk lag. Hade den avlidne vid sin död hemvist i en tredjestat kan arvsförordningens regler om subsidiär behörighet (artikel 10) leda till att svensk domsrätt föreligger trots att den avlidne saknade hemvist här. Föreligger svensk behörighet enligt artikel 10 ska ändå lagen i hemviststaten tillämpas på arvet. Också bestämmelsen om forum necessitatis (artikel 11) kan leda till att svensk behörighet föreligger och att utländsk rätt är tillämplig på arvet.

För samtliga situationer där internationell behörighet föreligger men utländsk lag är tillämplig på arvet medger artikel 29 under särskilda förutsättningar att domstolslandets lag tillämpas på frågan om förordnande av boutredningsman och vissa frågor som rör förfarandet. Artikel 29 medger alltså att det i vissa situationer görs inskränkningar i arvsstatutets räckvidd (se närmare avsnitt 7.2.2 och 7.3.4). För att med stöd av artikel 29 förordna en boutredningsman enligt svenska bestämmelser krävs att det i lag uppställs krav på att boutredningsmannen är oberoende. De situationer där den avlidne saknade hemvist i Sverige täcks in av den föreslagna bestämmelsens första mening. För att det ska finnas möjlighet att förordna om boutredningsmannaförvaltning enligt svensk lag när det finns behov för det också i de fall den avlidne vid sin död hade hemvist i Sverige föreskrivs i 1 § *andra meningen* att endast särskild boutredningsman får förordnas när svensk lag tillämpas med stöd av artikel 29 i arvsförordningen.

2 § Finns det inte någon behörig person som tar hand om egendom i Sverige efter någon som vid sin död inte hade hemvist här, ska socialnämnden, om det behövs, ta hand om egendomen och vidta nödvändiga åtgärder. Dödsfallet ska anmälas till socialnämnden av den som är närmast till det.

Är egendomen av ringa värde och består den huvudsakligen av kontanter, kläder och andra lösören för personligt bruk, får socialnämnden överlämna egendomen till anhörig till den avlidne eller, om den avlidne var utländsk medborgare, till utlandsmyndighet för den främmande staten.

Omfattas egendomen inte av andra stycket ska socialnämnden anmäla dödsfallet till rätten, som efter omständigheterna har att förordna att egendomen ska avträdas till provisorisk förvaltning av sådan särskild boutredningsman som avses i 19 kap. 3 § fjärde stycket ärvdabalken.

I paragrafen finns regler om provisoriskt omhändertagande av egendom i Sverige efter avliden som vid sin död hade hemvist i utlandet. Bestämmelsens innehåll motsvarar i huvudsak 2 kap. 3 § IDL. Liksom i nationella arvsärenden gäller i internationella fall att egendom efter en avliden person ska tas om hand av de som är behöriga därtill. Enligt svensk rätt är det dödsbodelägarna som gemensamt förvaltar egendomen i dödsboet (18 kap. 1 § ärvdabalken) och i 18 kap. 2 § ärvdabalken finns bestämmelser om vem som ska ta hand om egendomen till dess att egendomen har tagits om hand av samtliga dödsbodelägare. I internationella arvsärenden styrs frågan om vem som är behörig att ta hand om egendomen av den på arvet tillämpliga lagen. Hade den avlidne vid sin död hemvist i Sverige och något lagvalsförordnande till förmån för utländsk lag inte gjorts eller är svensk lag tillämplig på grund av lagvalsförordnande innebär det att reglerna i ärvdabalken är tillämpliga.

Om man bortser från de situationer där i utlandet bosatta personer gjort lagval till förmån för svensk rätt kommer utländsk rätt att vara tillämplig på arvet efter personer som vid sin död saknade hemvist i Sverige. Utgångspunkten är att egendom i Sverige efter en person som vid sin död inte hade hemvist här ska tas om hand av dem som är behöriga därtill enligt den på arvet tillämpliga lagen. Det kan emellertid inträffa att det finns egendom i Sverige som provisoriskt behöver tas om hand efter en person som saknade hemvist i Sverige. Trots att behörigheten enligt arvsförordningen tillkommer en medlemsstat medger arvsförordningen att interimistiska åtgärder vidtas i en annan medlemsstat enligt lagen i den sistnämnda staten (artikel 19).

Av *första stycket* följer att socialnämnden i vissa fall kan ta hand om egendomen. Socialnämndens befattning med egendomen är provisorisk och aktualiseras först om inte egendomen tagits om hand av någon som är behörig därtill enligt den på arvet tillämpliga lagen. I bestämmelsen regleras socialnämndens befattning med sådan egendom. För att socialnämnden ska få kännedom om dödsfallet föreskrivs att detta ska anmälas till nämnden av den som är närmast till det. Det kan t.ex. vara någon som tagit tillfällig vård om egendomen, en medlem av den avlidnes hushåll eller en hyresvärd. Nämnden bör efterforska vilka personer som är den avlidnes arvingar eller närmaste anhöriga. Framkommer uppgifter om en dödsboförvaltning eller motsvarande i en annan medlemsstat

bör nämnden överlämna egendomen till den som är behörig att ta emot den.

I *andra stycket* finns en bestämmelse om viss egendom av ringa värde. Sådan egendom får socialnämnden lämna över till en anhörig till den avlidne. Något krav på att den anhörige ska vara dödsbodelägare, arvinge eller testamentstagare ställs inte upp. Om den avlidne var utländsk medborgare kan överlämnande ske även till utlandsmyndighet för den främmande staten. Bestämmelsen innebär att socialnämnden i dessa fall inte behöver utreda vem som enligt den utländska lagen kan vara behörig att ta hand om egendomen.

I *tredje stycket* finns en bestämmelse om att en oberoende boutredningsman, särskild boutredningsman, ska utses på begäran av socialnämnden i vissa fall. Behövs en boutredningsman för att ta hand om egendomen bör en boutredningsman kunna förordnas efter anmälan av socialnämnden. Förordnande av boutredningsman bör bara förekomma om egendomen inte enbart är av ringa värde. Också boutredningsmannens befattning är i detta fall provisorisk. Mina överväganden i denna fråga finns under avsnitt 13.2.6.

3 § *Ska utländsk lag tillämpas på ett arv som handläggs i Sverige får registrering av utländsk bouppteckning eller motsvarande förteckning som enligt den på arvet tillämpliga lagen ska ges in till viss domstol eller myndighet ske hos Skatteverket.*

Utan hinder av att utländsk lag är tillämplig på ett arv som handläggs i Sverige ska vad som sägs i svensk lag om bouppteckning gälla om det i kvarlåtenskapen finns fast egendom i Sverige.

I paragrafens *första stycke* finns regler om hanteringen av utländska bouppteckningar. När det enligt arvsförordningen föreligger svensk internationell behörighet och utländsk rätt ska tillämpas på arvet kan det bli aktuellt att i Sverige tillämpa utländska regler om bouppteckning eller motsvarande. Mina överväganden beträffande denna fråga finns under avsnitt 7.3.3.

Bestämmelsen kan aktualiseras i de fall det föreligger svensk jurisdiktion enligt arvsförordningen och utländsk rätt är tillämplig på arvet. Handläggs ett arvsärende i Sverige och föreskriver den på arvet tillämpliga lagen att en bouppteckning eller motsvarande förteckning ska ges in till en viss myndighet ska den i stället ges in till Skatteverket. Denna ordning är en följd av att arvsstatutet enligt arvsförordningen också omfattar förfarandefrågor såsom krav på

upprättande och – i förekommande fall – registrering av bouppteckning. I detta sammanhang bör uppmärksammas att svenska bestämmelser om bouppteckning kan vara tillämpliga enligt artikel 29 i arvsförordningen.

I paragrafens *andra stycke* anges att reglerna i svensk rätt om bouppteckning är tillämpliga i de fall det i kvarlåtenskapen ingår fast egendom belägen i Sverige. Även om utländsk rätt enligt arvsförordningen är tillämplig på ett arv som handläggs här ska alltså en bouppteckning förrättas enligt bestämmelserna i ärvdabalken om det i kvarlåtenskapen ingår fast egendom i Sverige. Mina överväganden i den frågan finns i avsnitt 7.3.3.

Testamentens formella giltighet

4 § *Testamente ska anses giltigt till formen, om testamentet uppfyller vad som i det hänseendet föreskrivs i lagen på den ort där testamentet upprättades eller den ort där testator vid upprättandet eller vid sin död hade hemvist eller lagen i den stat där testator vid upprättandet eller vid sin död var medborgare. Såvitt testamentet avser fast egendom ska det också anses giltigt till formen, om testamentet uppfyller vad som i det hänseendet föreskrivs i lagen på den ort där egendomen finns.*

Vad som föreskrivs i första stycket ska tillämpas också på fråga om återkallelse av testamente. En återkallelse ska också anses giltig till formen, om återkallelsen i det hänseendet uppfyller vad som föreskrivs i någon av de lagar enligt vilka testamentet enligt första stycket var giltigt till formen.

Vid tillämpning av första eller andra stycket ska som testators hemvist räknas även främmande ort där testator enligt lagen på den orten hade domicil.

I paragrafen finns bestämmelser om tillämplig lag för bedömningen av den formella giltigheten av testamenten eller återkallelser av testamenten. Bestämmelsen motsvarar 1 kap. 4 § IDL och bygger på 1961 års Haagkonvention om lagkonflikter i fråga om formen för testamentariska förordnanden. Mina överväganden i denna del finns i avsnitt 7.3.6.

Allmänna arvsfonden

5 § Om det enligt den på arvet tillämpliga lagen inte finns någon arvinge eller testamentstagare till sådan egendom som finns i Sverige, ska egendomen tillfalla Allmänna arvsfonden.

Paragrafen anger att egendom i Sverige ska tillfalla Allmänna arvsfonden om det enligt den på arvet tillämpliga lagen inte finns någon arvinge eller testamentstagare till den egendomen.

Nu aktuell fråga behandlas i gällande rätt i 1 kap. 11 § IDL. I sak innebär arvsförordningen och den föreslagna bestämmelsen ingen ändring. Av 1 kap. 11 § IDL följer att egendom här i riket som enligt medborgarskapslandets lag (dvs. den på arvet tillämpliga lagen) skulle tillkomma staten, kommun eller ock allmän fond eller inrättning, tillfaller Allmänna arvsfonden. Om det enligt den på arvet tillämpliga lagen saknas arvinge eller testamentstagare som utsetts i ett förordnande om kvarlåtenskap för samtliga tillgångar, och fysiska personer enligt den legala arvsordningen, ska den på arvet tillämpliga lagen inte utesluta rätten för en medlemsstat eller enhet som den medlemsstaten utsett i detta syfte att i enlighet med sin nationella lagstiftning överta den del av kvarlåtenskapen som är belägen på dess territorium (artikel 33 i arvsförordningen). En förutsättning är att borgenärerna har rätt att kräva att deras fordringar tillgodoses. På motsvarande sätt som anges i 1 kap. 11 § IDL är det alltså förenligt med arvsförordningen att föreskriva att egendom här i Sverige tillfaller Allmänna arvsfonden om det enligt den på arvet tillämpliga lagen inte finns någon arvinge eller testamentstagare till den egendomen. Mina överväganden i denna fråga finns i avsnitt 7.3.8.

Erkännande och verkställbarhet

6 § En ansökan om att ett utländskt avgörande ska erkännas eller förklaras vara verkställbart i Sverige enligt EU:s arvsförordning ska göras hos den tingsrätt som regeringen föreskriver.

Paragrafen anger vilken domstol i Sverige som är behörig att pröva ansökningar om erkännande eller verkställighet enligt arvsförordningen. Mina överväganden i denna fråga finns i avsnitt 8.3.2.

Ansökan ska göras till den tingsrätt som regeringen föreskriver. Det är alltså regeringen som meddelar föreskrifter om vilka av landets tingsrätter som ska vara behöriga att pröva ansökningar om verkställbarhetsförklaringar.

7 § En ansökan om ändring enligt EU:s arvsförordning av ett beslut med anledning av en ansökan enligt 6 § görs hos den tingsrätt som meddelat beslutet.

Om en sådan ansökan görs av den som har gjort ansökan enligt 6 §, ska den ha kommit in till tingsrätten inom fyra veckor från den dag då beslutet meddelades.

Paragrafen innehåller kompletterande bestämmelser till det andra ledet av exekvaturprövningen, dvs. för prövningen av en ansökan om ändring av ett beslut som har meddelats vid den inledande exekvaturprövningen. Mina överväganden beträffande denna fråga finns i avsnitt 8.3.2.

Enligt arvsförordningen ska sökanden snarast och i enlighet med det förfarande som anges i lagen i den verkställande medlemsstaten underrättas om det beslut som har meddelats med anledning av ansökan om verkställbarhetsförklaring (artikel 49.1). Detta innebär enligt 29 § ärendelagen (se 8 § denna lag) att beslutet sänds till parterna. Att beslutet ska delges den part mot vilken verkställighet begärs följer av artikel 49.2 i arvsförordningen. Något krav på att delge sökanden finns inte.

Första stycket anger att ansökan ska prövas av den tingsrätt som meddelade det ursprungliga beslutet.

I *andra stycket* regleras tidsfristen för en sökande, vars ansökan om erkännande eller verkställbarhet inte bifallits, att initiera en prövning i det andra ledet av exekvaturförfarandet. Arvsförordningen innehåller en regel om inom vilken tidsfrist ansökan om ändring av en verkställbarhetsförklaring ska göras (artikel 50.5).

8 § Vid handläggningen i domstol av ärenden som avses i 6 och 7 §§ tillämpas bestämmelserna i lagen (1996:242) om domstolsärenden, om inte annat följer av EU:s arvsförordning.

I paragrafen regleras vilka övriga processrättsliga bestämmelser som tillämpas i ärenden om erkännande eller verkställbarhetsförklaring enligt arvsförordningen. Mina överväganden i dessa frågor finns i avsnitt 8.3.2.

Av paragrafen framgår att ärendelagen är tillämplig på domstolarnas handläggning av ärenden om erkännande eller verkställbarhetsförklaring. Bestämmelserna i ärendelagen är bara tillämpliga i den mån annat inte följer av arvsförordningen. Särskilt det första steget i exekvaturprövningen regleras av förordningen. Vissa regler i ärendelagen, såsom bl.a. domstolarnas sammansättning, brister i en inledande skrivelse och handläggningen i allmänhet, är dock tillämpliga även i det första steget av prövningen. Särskilda bestämmelser om prövningen vid en ansökan om ändring finns i artikel 50 i arvsförordningen. För det andra steget av exekvaturprövningen finns dock färre regler i arvsförordningen vilket innebär att ärendelagens regler är tillämpliga i större utsträckning.

Hänvisningen till ärendelagen innebär bland annat att ett beslut kan överklagas till hovrätt och högsta domstol samt att prövningstillstånd krävs i båda instanserna (39 och 40 §§ ärendelagen). Ärendelagen gäller även för handläggningen i hovrätten och Högsta domstolen.

9 § Om en ansökan om verkställbarhetsförklaring bifalls, får det utländska avgörandet verkställas enligt utsökningsbalken på samma sätt som en svensk dom som har vunnit laga kraft, om inte annat följer av EU:s arvsförordning.

Paragrafen anger att utsökningsbalkens regler ska tillämpas på verkställighetsstadiet, sedan det utländska avgörandet förklarats verkställbart. Mina överväganden i denna del finns i avsnitt 8.3.3.

10 § Om tingsrätten vid det förfarande som avses i 6 § bifaller en ansökan om verkställbarhetsförklaring, ska tingsrättens beslut anses innefatta ett beslut om kvarstad eller någon annan åtgärd som avses i 15 kap. rättegångsbalken.

Paragrafen ger närmare besked om innebörden av de säkerhetsåtgärder som får vidtas när en ansökan om att ett utländskt avgörande ska förklaras verkställbart här har bifallits, dvs. i den första formella prövningen av verkställbarheten. Bestämmelsen kompletterar artikel 54.2 i arvsförordningen. Av artikel 54.2 i arvsförordningen följer att en verkställbarhetsförklaring ska medföra att säkerhetsåtgärder får vidtas. Sökanden ska alltså inte behöva utverka ett särskilt tillstånd till säkerhetsåtgärder i detta fall. Rätten till verkställighetsåtgärder är begränsad till säkerhetsåtgärder fram

till dess att fristen för att söka ändring har löpt ut och intill dess att ansökan har bifallits efter överklagande (artikel 54.3 i arvsförordningen).

Mina överväganden i denna fråga finns i avsnitt 8.3.4.

Europeiskt arvsintyg

11 § *Skatteverket är behörig myndighet för utfärdande av europeiska arvsintyg enligt EU:s arvsförordning.*

Paragrafen anger att Skatteverket är den myndighet i Sverige som är behörig att utfärda europeiska arvsintyg. Mina överväganden i den frågan finns i avsnitt 9.3.

12 § *Skatteverkets beslut avseende ett europeiskt arvsintyg får överklagas till tingsrätten i den ort där den avlidne hade hemvist vid sin död. Saknade den avlidne hemvist i Sverige, är Stockholms tingsrätt behörig.*

Vid överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden, om inte annat följer av EU:s arvsförordning.

Paragrafen anger att tingsrätten ska pröva överklagande av Skatteverkets beslut med anledning av en ansökan om ett europeiskt arvsintyg. Vilka beslut avseende ett europeiskt arvsintyg som kan överklagas till domstol följer direkt av arvsförordningen (artikel 72). Mina överväganden i denna fråga finns i avsnitt 9.3.3.

Av första stycket följer till vilken tingsrätt ett överklagande ska ges in. Reservforum är Stockholms tingsrätt.

Andra stycket anger att ärendelagen ska tillämpas på förfarandet i den mån något annat inte följer av arvsförordningen. I arvsförordningen finns bland annat regler om rättelse, ändring och återkallelse av ett utfärdat arvsintyg samt inhibition (se artiklarna 71 och 71.3 a).

3 kap. Bestämmelser rörande internordiska förhållanden

Förfarandet vid boutredning, bodelning och arvskifte

1 § *Boutredning, bodelning och arvskifte efter medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge ska förrättas enligt svensk lag, om den avlidna personen vid sin död hade hemvist i Sverige.*

Har en efterlevande make, som är medborgare i en sådan stat, suttit i oskiftat bo och boet ska delas, ska det ske i enlighet med svensk lag, om maken har eller vid sin död hade hemvist i Sverige.

Vid bodelning som avses i första stycket ska i fråga om den efterlevande makens rätt att ta ut viss egendom tillämpas svensk lag. Vad som föreskrivs i annan nordisk stats lag om rätt för en efterlevande make att i visst fall innehålla vad som vid bodelning tillskiftas arvinge ska inte tillämpas vid bodelning som sker i Sverige.

Paragrafen motsvarar delvis artiklarna 19 och 20 i den nordiska arvskonventionen. Liknande bestämmelser har hittills funnits i 19 och 21 §§ NDL I. Ett förfarande som äger rum i Sverige ska omfatta all boets egendom, oavsett om den finns i Sverige eller utomlands. Mina överväganden finns i avsnitt 10.6.2.

Av *första stycket* framgår att svensk lag ska tillämpas på förfarandet vid boutredning, bodelning och arvskifte efter en medborgare i ett annat nordiskt land med hemvist i Sverige.

Andra stycket överensstämmer helt med 19 § andra stycket NDL I och reglerar förfarandet om efterlevande make med stöd av reglerna i dansk, norsk eller isländsk rätt berättigats att sitta i oskiftat bo.

Tredje stycket införlivar artikel 20 i den nordiska arvskonventionen. Första meningen i tredje stycket överensstämmer helt med 21 § första meningen NDL I och reglerar makes rätt att ta ut viss egendom. De svenska bestämmelserna om makes rätt att ta ut viss egendom finns dels i 10 kap. 2 § äktenskapsbalken (föremål för personligt bruk och personliga presenter), dels i 11 kap. 8 och 10 §§ äktenskapsbalken (gemensam bostad och gemensamt bohag).

Andra meningen i tredje stycket överensstämmer med 21 § andra meningen NDL I. Bestämmelsen har ett begränsat tillämpningsområde.

2 § *Boutredning, bodelning och arvsskifte efter en nordisk medborgare som vid sin död hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge*

ska förrättas enligt lagen i den stat där den avlidna personen hade hemvist. Om inte annat följer av EU:s arvsförordning, ska förfarandet i sådana fall omfatta även till boet hörande egendom som finns i Sverige. Svensk domstol får, såvida inte annat följer av EU:s arvsförordning, inte ta befattning med kvarlåtenskapen i vidare mån än som framgår i 3 och 4 §§.

Paragrafen motsvarar delvis artikel 19 i den nordiska arvskonventionen. Bestämmelsen överensstämmer till viss del med 1 § NDL II. I paragrafen regleras vilken lag som ska tillämpas på boutredning, bodelning och arvsskifte, dvs. förfarandet, efter nordisk medborgare med hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge. Mina överväganden i denna del finns i avsnitt 10.6.2.

Förfarandet i det andra nordiska landet ska i normalfallet omfatta all boets egendom. I arvsförordningen finns emellertid regler om subsidiär behörighet (artikel 10). Reglerna i arvsförordningen kan medföra att svensk domstol är behörig beträffande samtlig egendom i kvarlåtenskapen eller egendom som finns i Sverige. Mot denna bakgrund anges att förfarandet, om inte annat följer av arvsförordningen, ska omfatta även egendom som finns i Sverige.

3 § I fall som avses i 2 §, ska Skatteverket, om egendom som hör till boet finns i Sverige, på begäran av dödsboförvaltningen förordna en lämplig person att förrätta bouppteckning. I bouppteckningen ska tas upp dödsboets tillgångar här i Sverige med uppgift om värdet och sådana skulder som på grund av pantbrev eller av annat skäl särskilt belastar den egendomen. På begäran av dödsboförvaltningen ska domstol förordna en god man att omhänderta förvaltningen av egendomen i avvaktan på att den kan tas om hand av dödsboförvaltningen. Om egendomen är utsatt för förstörelse eller det finns risk för hastigt fallande värde eller om egendomen fordrar alltför kostsam vård, får den förordnade gode mannen låta sälja egendomen.

Om Skatteverket eller domstolen finner skäl för det får verket eller domstolen begära att dödsboförvaltningen i förskott betalar kostnaden för sökt åtgärd innan beslut om åtgärden fattas.

Handlingar som är avfattade på finska eller isländska språket ska vara åtföljda av styrkt översättning till danska, norska eller svenska språket.

Paragrafen motsvarar i huvudsak artikel 22 i den nordiska arvskonventionen. Bestämmelsen överensstämmer i stort med 2 § NDL II. Mina överväganden i denna del finns i avsnitt 10.6.2.

I enlighet med det ovan anförda anges i paragrafens *första stycke* att Skatteverket på begäran ska förordna om lämplig person att förrätta bouppteckning.

Liksom enligt gällande rätt är det inte fråga om en sedvanlig bouppteckning som ska ges in till Skatteverket för registrering. Det som avses i paragrafen är en uppteckning av tillgångarna i Sverige och deras värde samt sådana skulder som på grund av pantbrev eller av annat skäl belastar dessa tillgångar.

4 § *Har en nordisk medborgare avlidit under vistelse i Sverige och har den avlidne hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge, ska den avlidnes egendom i Sverige, till dess att den omhändertas av dödsboförvaltningen, omhändertas och vårdas enligt svensk lag. Det ska dock inte ankomma på den som tar hand om och vårdar egendomen att se till att bouppteckning görs.*

Paragrafen motsvarar artikel 22 i den nordiska arvskonventionen. Bestämmelsen överensstämmer med 3 § NDL II och innebär att, i det fall den avlidne hade hemvist i annat nordiskt land men befann sig i Sverige när han dog, reglerna i 18 kap. 2 § ärvdabalken ska tillämpas, oberoende av om det görs någon framställning om det från utländsk dödsboförvaltning.

Mina överväganden i denna del finns i avsnitt 10.6.2.

5 § *Är ett dödsbo som avses i 2 § föremål för behandling av bobestyrer i Danmark eller offentligt skifte i Island eller Norge och hör till boet egendom i Sverige, ska vad som i den andra statens lag föreskrivs om inskränkning i borgenärs rätt att utmättningsvis få betalning ur dödsbo tillämpas på egendomen i Sverige. Vad som nu har sagts gäller dock inte om det är fråga om utmätning för skatt eller annan allmän avgift, som pålagts i Sverige. Det gäller inte heller om fordran ska tas ut ur egendom som häftar som pant eller som får kvarhållas till säkerhet för fordringen.*

Vad som föreskrivs i första stycket gäller endast om svensk domstol eller myndighet enligt EU:s arvsförordning är behörig.

Paragrafen motsvarar artikel 23 i den nordiska arvskonventionen i dess lydelse efter överenskommelsen om ändring. Bestämmelsen

överensstämmer med 4 § NDL II med den ändringen att behandling av s.k. bobestyrer i Danmark lagts till.

Genom *andra stycket* tydliggörs att en tillämpning av paragrafens första stycke endast kan aktualiseras om svensk behörighet föreligger enligt arvsförordningens bestämmelser om subsidiär behörighet.

Mina överväganden finns i avsnitt 10.6.2.

6 § Vad lagen i annan nordisk stat föreskriver om att inskrivning i fastighetsbok eller domstolsprotokoll (tingslysning) utgör förutsättning för att rätt som uppkommit genom avtal eller annan rättshandling eller genom utmätning (utlegg eller utpantning) ska gälla emot dödsbo, ska inte tillämpas beträffande egendom som vid dödsfallet fanns i Sverige.

Paragrafen motsvarar artikel 25 i den nordiska arvskonventionen. Bestämmelsen överensstämmer helt med 6 § NDL II. Mina överväganden finns i avsnitt 10.6.2.

7 § Vid tillämpning av de föreskrifter denna lag innehåller om egendoms befintlighet i viss nordisk stat ska fordran som är grundad på löpande skuldebrev eller annat fordringsbevis, vars företeende utgör villkor för rätt att utkräva fordringen, anses befintlig där handlingen finns, men annan fordran betraktas som befintlig i den stat, enligt vars lag boutredningen ska ske.

Registrerat fartyg eller luftfartyg ska anses finnas i den stat, där det har hemort.

Paragrafen motsvarar artikel 26 i den nordiska arvskonventionen. Bestämmelsen överensstämmer helt med 7 § NDL II. Mina överväganden finns i avsnitt 10.6.2.

8 § Har domstol i Danmark, Finland, Island eller Norge fattat beslut att dödsbo efter medborgare i nordisk stat som vid sin död hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge ska omhändertas av domstolen, arvsdomstol, boutredningsman, bobestyrer eller testamentsexekutor, eller att boet ska bli föremål för utredning och skifte genom delägarnas försorg eller skiftas under medverkan av skiftesman, ska beslutet gälla i Sverige.

Paragrafen motsvarar artikel 27 i den nordiska arvskonventionen i dess lydelse efter överenskommelsen om ändring. Bestämmelsen motsvarar delvis 8 § NDL II och omfattar i sin nya lydelse även omhändertagande av domstol och bobestyrer. Mina överväganden finns i avsnitt 10.6.2.

Testamentens formella giltighet

9 § I fråga om formen för testamente och återkallelse av testamente efter den som vid sin död var medborgare i en nordisk stat och hade hemvist i en sådan stat gäller vad som sägs i 2 kap. 4 § denna lag.

Paragrafen införlivar artikel 8 i den nordiska arvskonventionen i dess lydelse efter överenskommelsen om ändring. I artikel 8 har genom överenskommelsen gjorts vissa redaktionella ändringar. Artikel 8 bygger (liksom tidigare lydelse) på 1961 års Haagkonvention om lagkonflikter i fråga om formen för testamentariska förordnanden.

Bestämmelsen motsvarar 9 § NDL I men hänvisar i stället för till IDL till regeln i 2 kap. 4 § denna lag som överensstämmer helt med den tidigare regleringen i 1 kap. 4 § IDL. Mina överväganden finns i avsnitt 10.6.2.

Erkännande och verkställighet

10 § I fråga om erkännande och verkställighet av dom eller förlikning om rätt på grund av arv eller testamente, efterlevande makes rätt, boutredning eller skifte med anledning av dödsfall eller ansvarighet för den dödes gäld gäller bestämmelserna i lagen (1977:595) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område.

Paragrafen motsvarar artikel 28 i den nordiska arvskonventionen. Bestämmelsen överensstämmer helt med 10 § NDL II. Mina överväganden finns i avsnitt 10.6.2.

4 kap. Erkännande och verkställighet i förhållande till stater som inte är bundna av EU:s arvsförordning eller den nordiska arvskonventionen

Erkännande

1 § *Ett lagakraftvunnet avgörande som avser arv eller testamente av en utländsk domstol, annan myndighet eller särskilt förordnad skiftesman i en stat som inte är bunden av EU:s arvsförordning eller den nordiska arvskonventionen gäller i Sverige, om det meddelats i en stat där den avlidne vid sin död hade hemvist.*

Paragrafen anger de grundläggande förutsättningarna för att ett utländskt avgörande från en stat som varken tillämpar arvsförordningen eller den nordiska arvskonventionen ska erkännas i Sverige. Vissa ytterligare förutsättningar framgår av 4 kap. 2 §. Mina överväganden i denna del finns i avsnitten 12.4.2 och 12.4.3.

Såväl arvskifte som förrättats av myndighet eller särskilt förordnad skiftesman som tvist om arv eller testamente som avgjorts av utländsk domstol kan bli föremål för erkännande enligt bestämmelsen. För erkännande krävs alltså att avgörandet meddelats av utländsk domstol, annan myndighet eller särskilt förordnad skiftesman. I många länder förrättas arvskiftet av s.k. notarius publicus som enligt detta lagrum är att betrakta som särskilt förordnad skiftesman. Liksom enligt gällande rätt omfattas inte skiften som förrättats av dödsbodelägarna själva av bestämmelsen om erkännande.

För erkännande krävs vidare att avgörandet har vunnit laga kraft. Det innebär att det inte längre ska vara möjligt att med ordinarie rättsmedel få avgörandet ändrat i den stat där det meddelats.

En ytterligare förutsättning för erkännande är att avgörandet meddelats i den stat där den avlidne vid sin död hade hemvist.

2 § *Det utländska avgörandet gäller dock inte i Sverige, om*

1. avgörandet har meddelats mot en part som inte har gått i svaromål och som inte har fått kännedom om den väckta talan i tid för att kunna svara i saken eller mot en part som annars inte har fått rimliga möjligheter att föra sin talan i det utländska förfarandet,

2. avgörandet strider mot ett svenskt avgörande,

3. avgörandet strider mot ett utländskt avgörande som gäller här i ett förfarande som påbörjades tidigare än det andra utländska avgörandet,

4. det i Sverige pågår ett förfarande som kan leda till ett motstridigt avgörande, såvida det svenska förfarandet påbörjades innan det utländska avgörandet meddelades eller

5. det skulle vara uppenbart oförenligt med grunderna för den svenska rättsordningen att erkänna avgörandet.

Paragrafen anger de omständigheter som medför att ett utländskt avgörande inte gäller i Sverige trots att förutsättningarna enligt 4 kap. 1 § denna lag är uppfyllda. Bestämmelserna har utformats med 14 § LIMF som förebild. Mina överväganden i denna del finns i avsnitt 12.5.

Punkt 1 avser grova brister i det utländska förfarandet. För erkännande ska krävas att en part har fått rimliga möjligheter att föra sin talan i det utländska förfarandet. Erkännande bör t.ex. inte ske om svaranden inte fått kännedom om förfarandet eller inte fått rimlig tid att ingå svaromål.

Det utländska avgörandet ska enligt *punkt 2* inte erkännas om det strider mot ett svenskt avgörande. Finns ett svenskt avgörande saknar det härvid betydelse om det svenska avgörandet meddelats före eller efter det utländska avgörandet.

Finns två motstridiga utländska avgöranden följer av *punkt 3* att ett avgörande som strider mot ett utländskt avgörande som gäller här i ett förfarande som påbörjades tidigare inte ska erkännas.

Punkt 4 tar sikte på situationen att det i Sverige finns ett pågående förfarande som kan leda till ett motstridigt avgörande. Det är alltså inte tillräckligt att det finns svensk behörighet och att ett förfarande skulle kunna inledas här. För tillämpning av *punkt 4* krävs att det finns ett pågående förfarande i Sverige. Finns ett pågående förfarande i Sverige är det emellertid tillräckligt att domstolen konstaterar att det finns en risk för att det svenska förfarande leder fram till ett motstridigt avgörande för att det utländska avgörandet inte ska gälla i Sverige. Det svenska förfarandet måste dock ha påbörjats innan det utländska avgörandet meddelades. Det utländska avgörandet behöver inte ha hunnit få laga kraft innan det svenska förfarandet påbörjades.

Erkännande kan enligt *punkt 5* också vägras på grund av ordre public.

Verkställbarhet

3 § *Ett utländskt domstolsavgörande som är verkställbart i domstolslandet och som gäller i Sverige får verkställas, om avgörandet har förklarats verkställbart här.*

En ansökan om att ett utländskt avgörande ska förklaras vara verkställbart i Sverige ska göras hos den tingsrätt som regeringen föreskriver med hänsyn till var motparten har sin hemvist.

Till ansökan ska bifogas avgörandet i original eller av behörig myndighet bestyrkt kopia och de ytterligare handlingar som tingsrätten behöver för sin prövning.

Vid handläggningen i domstol tillämpas bestämmelserna i lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Paragrafen reglerar förutsättningar för verkställighet och exekvaturförfarandet. Mina överväganden i dessa frågor finns i avsnitten 12.6.1 och 12.6.2.

Första stycket anger att en verkställbarhetsförklaring är en förutsättning för att ett utländskt avgörande ska få verkställas i Sverige.

Av andra stycket framgår att en ansökan om verkställbarhet ska göras hos den tingsrätt som regeringen föreskriver utifrån var motparten har sin hemvist.

Vilka handlingar som ska bifogas ansökan om verkställbarhet anges i *tredje stycket*. Förutom avgörandet är det framför allt aktuellt att till ansökan bifoga bevis om att avgörandet har vunnit laga kraft.

Av fjärde stycket framgår att ärendelagen är tillämplig på domstolarnas handläggning av ärenden om verkställbarhet. Exekvaturförfarandet ska ske i ett steg, vilket innebär att en ansökan om verkställbarhet inte får bifallas utan att motparten har beretts tillfälle att yttra sig över ansökan. I ärendelagen finns bestämmelser om bl.a. avvisning av en ofullständig ansökan, rättens sammansättning, kommunikering av handlingar, inhibition och överklaganden.

Verkställighet

4 § *Om ett utländskt domstolsavgörande förklaras verkställbart, verkställs avgörandet enligt utsökningsbalken på samma sätt som en svensk dom som har vunnit laga kraft. Föreskrifter om tvångsmedel i det utländska avgörandet ska inte tillämpas.*

Paragrafen anger att ett utländskt domstolsavgörande som förklarats verkställbart, får verkställas i Sverige på det sätt som gäller för verkställighet av ett motsvarande svenskt avgörande som har vunnit laga kraft. Av 3 § framgår att ärendelagen ska tillämpas vid prövningen. I 26 § andra stycket ärendelagen finns en bestämmelse om inhibition som är tillämplig i hovrätten och Högsta domstolen. Någon särskild regel om att en förutsättning för verkställighet är att hovrätten eller Högsta domstolen inte förordnat om annat har därför inte tagits in i 4 §.

5 kap. Övriga frågor

Beaktande av utländsk förrättning

1 § *Vid boutredning eller arvskifte i Sverige ska beaktas vad som vid motsvarande förrättning efter den döde i en stat som inte bunden av EU:s arvsförordning eller den nordiska arvskonventionen tillkommit eller kan antas tillkomma borgenär, efterlevande make, arvinge eller testamentstagare.*

Paragrafen överensstämmer delvis med 2 kap. 9 § IDL och anger att det vid boutredning eller arvskifte i Sverige ska beaktas vad som skett vid motsvarande förrättning utomlands. Det innebär att man i Sverige kan ta hänsyn till utfallet utomlands. Även om utfallet av den utländska förrättningen inte är klart, men det kan antas vad utfallet kan komma att bli kan den utländska förrättningen beaktas. Bestämmelsen är enbart tillämplig i förhållande till stater som inte är bundna av EU:s arvsförordning eller den nordiska arvskonventionen.

Formkrav för utländskt arvskifte

2 § *Utländskt arvskifte ska anses giltigt till formen om det uppfyller formkraven enligt*

- lagen i den stat där skiftet förrättades,*
- lagen i den stat där den avlidne vid sin död hade hemvist eller var medborgare, eller*
- den lag som var tillämplig på arvet.*

I paragrafen regleras tillämplig lag för den formella giltigheten av arvskifte. Mina överväganden rörande detta finns i avsnitt 12.7.

Bestämmelsen överensstämmer delvis med 2 kap. 11 § IDL. Liksom tidigare gällt ska ett utländskt arvskifte anses giltigt till formen om det uppfyller formkraven antingen i den avlidnes medborgarskapsland eller i det land där förrättningen ägde rum.

Sista strecksatsen är ny och innebär att ett utländskt arvskifte också ska anses giltigt om det uppfyller formkraven enligt den på arvet tillämpliga lagen.

Utrikesdepartementet

3 § *Har egendom genom Utrikesdepartementets försorg överförs till Sverige för att utlämnas till någon som är berättigad enligt ett arvskifte utomlands, får den inte utmätas eller beläggas med kvarstad innan den har utlämnats.*

Paragrafen överensstämmer i stort med 2 kap. 14 § IDL. Mina överväganden i frågan finns i avsnitt 13.2.8.

4 § *Boutredningsman får för införskaffande av handlingar från utländsk förrättning avseende boutredning eller arvskifte anlita Utrikesdepartementet.*

Paragrafen överensstämmer i stort med 2 kap.15 § IDL och reglerar utrikesdepartementets medverkan i vissa fall i internationella arvsärenden. Mina överväganden i frågan finns i avsnitt 13.2.8.

15.2 Förslaget till lag om ändring i jordabalken

20 kap. 2 § Lagfart *ska* sökas inom tre månader efter det att den handling på vilken förvärvet grundas (fångeshandlingen) upprättades.

Tiden för sökande av lagfart räknas dock

1. för förvärv som beror av villkor, myndighets tillstånd eller annan sådan omständighet, från det förvärvet fullbordades,

2. för dödsbo, i fall som avses i 1 § andra stycket, från det egendomen överläts eller, om bouppteckning då ej registrerats, från det registreringen skedde,

3. för den som är ensam delägare i dödsbo, från det bouppteckningen registrerades eller, om han först därefter blivit ensam delägare, från det så skedde, dock, om boets förvaltning omhänderhas av boutredningsman eller testamentsexekutor eller om boet är avträtt till konkurs, ej i något fall tidigare än från det egendomen utgavs till delägare,

4. för testamentstagare som tillagts egendom i legat, från det testamentet vann laga kraft och legatet utgavs eller, om bouppteckning då ej registrerats, från det registreringen skedde,

5. när talan väckts om återgång eller hävande av förvärv innan tiden för sökande av lagfart utgick, från det dom varigenom talan ogillades vann laga kraft,

6. för den som åberopar ett europeiskt arvsintyg till grund för sitt förvärv, från den dag då arvsintyget utfärdades.

I paragrafen finns regler om när ansökan om lagfart ska ges in. I lagrummet har lagts till en ny punkt 6. Mina överväganden i frågan finns i avsnitt 9.3.5.

Punkt 6 anger att den tid inom vilken lagfartsansökan ska göras ska räknas från den dag då arvsintyget utfärdades om ansökan grundas på ett europeiskt arvsintyg.

20 kap. 5 § Den som söker lagfart *ska* ge in fångeshandlingen och de övriga handlingar som är nödvändiga för att styrka förvärvet. Om ett dödsbo eller en arvinge som är ensam delägare i ett dödsbo söker lagfart på förvärv av egendom från den döde, anses en inregistrerad bouppteckning efter denne som fångeshandling. *Ett för ändamålet utfärdat europeiskt arvsintyg kan också ligga till grund för lagfartsansökan.*

Om en ansökan om lagfart görs av flera sökande gemensamt, *ska* den innehålla uppgift om hur stor andel av fastigheten som varje sökande har förvärvat. Om det saknas sådana uppgifter och sökandena inte följer ett föreläggande att komplettera ansökan, *ska* den anses avse andelar efter huvudtalet.

Paragrafen anger vilka handlingar som ska ges in i samband med ansökan om lagfart. I paragrafen har i första stycket lagts till en ny mening. Mina överväganden rörande detta finns i avsnitt 9.3.5.

När arvet handläggs i en medlemsstat som är bunden av arvsförordningen kan ett europeiskt arvsintyg komma att användas i Sverige i stället för en bouppteckning. Av *första stycket sista meningen* följer att ett för ändamålet utfärdat europeiskt arvsintyg kan utgöra grund för lagfart.

15.3 Förslaget till lag om ändring i ärvdabalken

19 kap. 3 § Val av boutredningsman *ska göras så* att uppdraget kan förväntas *bli* utfört med den insikt som boets beskaffenhet kräver. Särskilt avseende *ska* fästas vid förslag av dem, vilkas rätt är beroende av utredningen.

Delägare *får* förordnas till boutredningsman.

Har någon utsetts att vara testamentsexekutor, ska denne förordnas till boutredningsman, om det inte finns skäl som talar emot det.

Till särskild boutredningsman förordnas den som inte är dödsbodelägare eller på annat sätt beroende av utredningen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om utseende av boutredningsman. Ett nytt tredje stycke har lagts till i bestämmelsen. Mina överväganden i den delen finns i avsnitt 13.2.5.

Av *tredje stycket* följer att en oberoende boutredningsman i förordnandet ska benämnas särskild boutredningsman. Att boutredningsmannen är oberoende innebär att han eller hon inte är dödsbodelägare eller på annat sätt beroende av utredningen.

23 kap. 5 § På en delägars begäran *ska* rätten förordna någon att vara skiftesman. Vad som föreskrivs i 17 kap. 1–4 och 6–9 §§ äktenskapsbalken om bodelning, bodelningsförrättare och make *ska* gälla i fråga om arvskifte, skiftesman och delägare i boet.

Arvode och ersättning till skiftesmannen *ska* dock betalas av dödsboet.

Ställs boet under förvaltning av testamentsexekutor, är denne utan särskilt förordnande skiftesman. Detta gäller dock *inte*, om någon annan redan har förordnats som skiftesman eller om testamentsexekutorn är delägare i boet.

Dödsbodelägare får inte förordnas till skiftesman.

Paragrafen behandlar frågan om förordnande av skiftesman. Ett nytt tredje stycke har lagts till i bestämmelsen. Mina överväganden i den delen finns i avsnitt 13.2.5.

Tredje stycket anger att en dödsbodelägare inte får vara skiftesman. Genom detta tillägg införs ett formellt hinder i lag för dödsbodelägare att vara skiftesman. Därigenom möjliggörs att en enligt svensk rätt förordnad skiftesman alltid kan omfattas av arvsförordningens domstolsbegrepp.

15.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:272) om internationella frågor rörande makars och sambors förmögenhetsförhållanden

2 § En fråga om makars förmögenhetsförhållanden får tas upp av svensk domstol,

1. om frågan har samband med ett äktenskapsmål i Sverige,
2. om svaranden har hemvist i Sverige,
3. om kändanden har hemvist i Sverige och svensk lag enligt 3 eller 4 § är tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden,
4. om frågan rör egendom i Sverige, eller
5. om svaranden i en uppkommen fråga har godtagit att saken prövas i Sverige eller har gått i svaromål i saken utan invändning om domstolens behörighet.

En fråga om bodelning med anledning av makes död får också, på begäran av efterlevande make, tas upp av svensk domstol om domstolen är behörig att ta upp en fråga om arv enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 650/2012 av den 4 juli 2012 om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg.

Paragrafen anger svensk domstols behörighet i fråga om makars förmögenhetsförhållanden. Tidigare fanns i bestämmelsens andra stycke en hänvisning till IDL beträffande behörighet i frågor om bodelning med anledning av makes död. Genom ett nytt andra stycke tas denna hänvisning bort och dessa frågor regleras uttömmande av LIMF. Mina överväganden beträffande detta finns i avsnitt 11.5.2.

Av *andra stycket* följer att frågor som rör bodelning med anledning av makes död utöver de grunder för behörighet som anges i paragrafens första stycke, får tas upp av svensk domstol om svensk behörighet föreligger att hantera en fråga om arv enligt arvsförordningen.

5 § En rättshandling mellan makar avseende deras förmögenhetsförhållanden är giltig, om den stämmer överens med den lag som är tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden när rättshandlingen företas. Företas rättshandlingen före äktenskapet, är den giltig, om den stämmer överens med den lag som blir tillämplig när makarna ingår äktenskap.

Rättshandlingen *ska* vidare anses giltig till formen, om den uppfyller formkraven enligt lagen i den stat där den företas eller där makarna då har hemvist.

Äktenskapsförord mellan makar som har hemvist i Sverige när rättshandlingen företas blir dock gällande här i landet endast om registrering sker enligt bestämmelserna i äktenskapsbalken. Gåva mellan makar som har hemvist i Sverige när gåvan ges blir gällande mot givarens borgenärer endast om vad som föreskrivs för sådan giltighet i 8 kap. 1 § äktenskapsbalken har iakttagits.

En utländsk bodelning med anledning av makes död ska anses giltig till formen om den uppfyller formkraven enligt

- lagen i den stat där den förrättades,*
- lagen i den stat där den avlidne vid sin död hade hemvist eller var medborgare, eller*
- den lag som var tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden.*

Paragrafen reglerar tillämplig lag för rättshandlingar mellan makar. I ett nytt fjärde stycke har regler om tillämplig lag för den formella giltigheten av bodelning med anledning av makes död förts in. Det nya stycket motsvarar till viss del vad som tidigare enligt 2 kap.

11 § IDL gällt i denna fråga. Mina överväganden rörande detta finns i avsnitt 11.7.3.

Enligt fjärde stycket ska en utländsk bodelning anses giltig till formen om bodelningen uppfyller formkraven enligt antingen lagen i den stat där den förrättades, lagen där den avlidne vid sin död hade hemvist eller var medborgare eller den lag som var tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden. Bestämmelsen är också tillämplig för bodelning med anledning av sambos död (jfr 1 § andra stycket LIMF).

7 § Vid en bodelning *ska* makarnas samtliga tillgångar och skulder i Sverige och utomlands beaktas, om inte något annat följer av den lag som är tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden. Vid lottläggningen bör en make i första hand tilldelas egendom som tillhör honom eller henne utomlands.

Finns det egendom i ett främmande land och kan det antas att bodelningen inte kommer att gälla i det landet, får bodelningen begränsas till att gälla en viss del av makarnas egendom. En sådan begränsning får dock inte göras, om någon av makarna med rimliga skäl motsätter sig det.

Vid bodelning som görs i Sverige med anledning av makes död ska beaktas vad som vid motsvarande förrättning efter den döde i en annan stat tillkommit eller kan antas tillkomma efterlevande make.

Paragrafen innehåller regler om vilken egendom som omfattas av bodelning. I bestämmelsen har lagts till ett nytt tredje stycke. Det nya stycket överensstämmer delvis med 2 kap. 9 § IDL. Mina överväganden i saken finns i avsnitt 11.5.3.

Av *tredje stycket* följer att det vid en svensk bodelning med anledning av makes död ska beaktas vad som vid motsvarande förrättning efter den döde i ett annat land tillkommit eller kan antas tillkomma efterlevande make. Man kan alltså i Sverige ta hänsyn till utfallet av en bodelning som förrättats utomlands. Den utländska förrättningen kan beaktas även i de fall utfallet av den utländska förrättningen inte är klart, men man kan anta vad som kommer att bli utfallet av den utländska bodelningen.

Kommittédirektiv 2012:106

Arvsfrågor i internationella situationer

Beslut vid regeringssammanträde den 18 oktober 2012

Sammanfattning

Det blir allt vanligare att en person som avlider har anknytning till flera länder. Den avlidne kan exempelvis ha varit medborgare i ett land men haft hemvist i ett annat land, arvingarna kan finnas i olika länder eller så finns det egendom som tillhört den avlidne på flera ställen. Utan internationella instrument om gränsöverskridande arvsfrågor tillämpar varje land sina egna regler om vilken domstol som är behörig och vilken lag som ska tillämpas. Det kan leda till att parallella förfaranden inleds i flera länder, vilket ofta blir problematiskt och dyrt både för de enskilda som berörs och för myndigheterna.

Mot denna bakgrund har det inom EU antagits en förordning som reglerar frågor om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg. Vidare har det träffats en överenskommelse mellan de nordiska länderna om ändring av den nordiska arvskonventionen. En särskild utredare ska föreslå de författningsändringar som de båda instrumenten ger anledning till.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2014.

Internationella arvsfrågor

Nuvarande svensk reglering om internationella arvsfrågor

Internationella arvsfrågor regleras i Sverige i dag, förutom när det gäller nordiska förhållanden, i lagen (1937:81) om internationella rättsförhållanden rörande dödsbo, förkortad IDL. Den lagen innehåller bestämmelser om tillämplig lag för rätten till arv och därmed sammanhängande frågor, om svensk behörighet i arvsfrågor samt om erkännande och verkställighet av utländska avgöranden om bodelning efter makes död, arv eller testamente. IDL utgår ifrån nationalitetsprincipen, som innebär att en persons rättsförhållanden bedöms enligt lagen i det land där han eller hon är medborgare. IDL bygger inte på någon internationell överenskommelse.

I förhållande till de nordiska länderna gäller tre andra lagar – lagen (1935:44) om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket, m.m., lagen (1935:45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge och lagen (1935:46) om tillsyn i vissa fall å oskiftat dödsbo efter medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge. Lagarna införlivar konventionen den 19 november 1934 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om arv, testamente och boutredning (den nordiska arvskonventionen). Konventionen reglerar förhållandet för medborgare i en nordisk stat som har hemvist i en annan nordisk stat. Den nordiska ordningen utgår ifrån hemvistprincipen, som innebär att hemvistlandets lag ska tillämpas vid bedömningen av en persons rättsförhållanden. När det gäller frågor om erkännande och verkställighet av utländska avgöranden hänvisas i nämnda lagar till lagen (1977:595) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område. I fråga om nordiskt samarbete kan även nämnas kungörelsen KK (1935:575) angående skriftväxling med utländska myndigheter i sådana frågor om handräckning, som avses i konventionen den 19 november 1934 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om arv, testamente och boutredning.

Arvsförordningen

I avsaknad av ett EU-instrument om gränsöverskridande arvsfrågor har medlemsstaterna tillämpat olika regler om bl.a. vilken domstol som är behörig och vilken lag som ska tillämpas. Olikheter har

ibland lett till problem när flera medlemsstaters myndigheter har varit inblandade i samma ärende. Det har varit vanligt med parallella förfaranden i flera medlemsstater. Detta är både tids- och kostnadskrävande och dessutom förvirrande och svårförståeligt för de inblandade parterna.

Mot denna bakgrund lade kommissionen fram ett förslag till förordning under hösten 2009. Efter några års förhandlingsarbete antogs Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 650/2012 av den 4 juli 2012 om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg (arvsförordningen). Förordningen trädde i kraft den 16 augusti 2012, men dess bestämmelser ska, med några få undantag, börja tillämpas först den 17 augusti 2015. Förordningen är publicerad i Europeiska unionens officiella tidning (EUT L 201, 27.7.2012, s. 107, Celex 32012R0650). Förordningen är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla EU:s medlemsstater utom Danmark, Förenade kungariket och Irland.

Arvsförordningen ska tillämpas på arv med gränsöverskridande verkan. Den innefattar i princip alla civilrättsliga aspekter av arv efter en avlidne person, såsom frågor om överföring av tillgångar och frågor om rättigheter och skyldigheter efter dödsfall. Den gäller oavsett om det rör sig om arv enligt den legala arvsordningen eller enligt ett testamentariskt förordnande om kvarlåtenskap.

Huvudregeln i förordningen är att domstolarna i det land där den avlidne hade hemvist vid sin död ska vara behöriga att handlägga arvsfrågor. Även domstolarna i det land vars lag har valts av den avlidne kan under vissa förutsättningar vara behöriga. Behörighetsfrågorna överlämnas inte till någon del åt nationell rätt.

Förordningens definition av domstol är vidsträckt och omfattar förutom alla rättsliga myndigheter även andra myndigheter och rättstillämpare som har behörighet i arvsfrågor och som utövar rättsliga funktioner eller agerar till följd av delegering av en rättslig myndighet.

Den lag som ska tillämpas på arvsfrågor ska som huvudregel vara lagen i det land där den avlidne hade hemvist vid sin död. Enligt förordningen kan en person också välja tillämplig lag. Valmöjligheten är begränsad till lagen i en stat där han eller hon är medborgare. Förordningens lagvalsregler har universell karaktär, dvs. den lag som anvisas som tillämplig lag ska användas oavsett om

det är lagen i en EU-medlemsstat som är bunden av förordningen eller om det är lagen i en annan stat.

Den tillämpliga lagen ska enligt arvsförordningen styra arvet i dess helhet. Förutom materiella bestämmelser om arv, såsom fastställande av förmånstagarna och deras andelar samt överföring av de tillgångar som utgör kvarlåtenskapen, omfattas även förfarandefrågor, dvs. frågor om hur boutredning och arvskifte ska ske.

För att underlätta i de situationer där en domstol i en medlemsstat ska tillämpa en annan stats lag finns det i förordningen särskilda regler om utseende av och befogenheter för boutredningsmän. De reglerna innebär bl.a. att en boutredningsman i vissa fall ska kunna utses i den medlemsstat som är behörig att handlägga arvet (domstolslandet). I första hand ska den tillämpliga lagen styra utseende av boutredningsman och befogenheter för denne. Det finns dock, om domstolslandets lag kräver det, möjlighet att utse en utomstående boutredningsman som kan utöva ytterligare befogenheter i enlighet med lagen i domstolslandet, t.ex. för att skydda borgenärernas rättigheter.

Förordningen innehåller även bestämmelser om lagval i frågor om bl.a. giltigheten av och formkraven för förordnanden om kvarlåtenskap, t.ex. testamenten och arvsavtal. Utgångspunkten i fråga om den materiella giltigheten av testamenten är att den lag ska tillämpas som enligt förordningen skulle ha tillämpats på arv efter testatorn, om denne hade avlidit samma dag som testamentet upprättades.

Tillämpningen av en bestämmelse i den lag som pekats ut får vägras endast om en sådan tillämpning är uppenbart oförenlig med grunderna för domstolslandets rättsordning (*ordre public*).

Bestämmelserna i arvsförordningen om erkännande, verkställbarhet och verkställighet av domar och förlikningar inför domstol bygger på Bryssel I-förordningen¹ och underhållsförordningen². Bestämmelserna innebär bl.a. att en dom som har meddelats i en medlemsstat och som är verkställbar i den staten ska kunna verkställas i en annan medlemsstat sedan domen har förklarats verkställbar där i enlighet med ett i förordningen föreskrivet förfarande.

Arvsförordningen innehåller även bestämmelser om godkännande och verkställbarhet av officiella handlingar, t.ex. handlingar

¹ Rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område.

² Rådets förordning (EG) nr 4/2009 av den 18 december 2008 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet.

utfärdade av notarier. En officiell handling som har fastställts i en medlemsstat ska ha samma bevisvärde i en annan medlemsstat som den har i ursprungsmedlemsstaten eller ett bevisvärde som är så jämförbart som möjligt, under förutsättning att detta inte uppenbarligen strider mot grunderna för rättsordningen (*ordre public*) i den berörda medlemsstaten.

Genom förordningen inrättas slutligen ett europeiskt arvsintyg. Med intyget ska t.ex. arvingar och boutredningsmän kunna styrka sin behörighet att ta hand om den avlidnes tillgångar. Det ska inte vara obligatoriskt att använda intyget.

Den nordiska arvskonventionen

Den nordiska expertgruppen för familjerättsfrågor, där samtliga nordiska länder är representerade, har haft i uppgift att modernisera bestämmelserna i den nordiska arvskonventionen. Under arbetets gång konstaterades att arvsförordningen innebär att internationella arvsfrågor numera, för Sveriges och Finlands del, faller inom EU:s exklusiva kompetens. En fortsatt tillämpning av en nordisk reglering kräver därför, för dessa länder, att arvsförordningen innehåller ett undantag för detta. Sverige och Finland begärde under förhandlingarna ett undantag för att få tillämpa den nordiska arvskonventionen i en reviderad lydelse. Resultatet blev att förordningen innehåller ett sådant undantag. Undantaget är begränsat på så sätt att arvskonventionen, för Sveriges och Finlands del, endast får tillämpas i den utsträckning som konventionen innehåller regler om förvaltningen av dödsboet, medverkan av myndigheter i de fördragsslutande staterna samt enklare och snabbare förfaranden för erkännande och verkställighet av domar i samband med arv. När det stod klart vad arvsförordningen skulle få för konsekvenser för tillämpningen av konventionen anpassade expertgruppen sitt arbete efter det. Regeringen beslutade den 26 april 2012 att överenskommelsen skulle undertecknas, med förbehåll för ratifikation. Överenskommelsen undertecknades av samtliga nordiska länder den 1 juni 2012.

Ändringsöverenskommelsen innebär att de delar av konventionen som Sverige och Finland får tillämpa i allt väsentligt behållits oförändrade. Det gäller förfarandebestämmelserna om förvaltning av dödsbo och medverkan av myndigheter. Det gäller också bestämmelserna om erkännande och verkställighet, som bl.a. inne-

bär att det inte behövs något exekvaturförfarande för att nordiska arvsavgöranden ska kunna verkställas. I de delar som Sverige och Finland inte får tillämpa arvskonventionen innebär ändringsöverenskommelsen bl.a. att konventionens bestämmelser anpassats så att de i allt väsentligt motsvarar bestämmelserna i arvsförordningen. Det gäller främst konventionens grundläggande lagvalsregler som nu innehåller en möjlighet för arvlåtaren att välja lagen i den stat där han eller hon är medborgare.

Utredningsuppdraget

Nya internationella instrument om arv gör att det finns behov av en utredning

Arvsförordningen börjar tillämpas fullt ut den 17 augusti 2015. Förordningen är till alla delar bindande och direkt tillämplig i Sverige och i övriga berörda medlemsstater i EU. Det finns ett behov av att utreda vilka kompletterande bestämmelser som förordningen kräver eller som annars behövs.

Överenskommelsen om ändring i den nordiska arvskonventionen föregicks av ett intensivt arbete av den nordiska expertgruppen. Överenskommelsen undertecknades den 1 juni 2012. För tillträde till överenskommelsen krävs godkännande av riksdagen. Det finns behov av att överväga om Sverige ska tillträda överenskommelsen och undersöka vilka författningsändringar som aktualiseras med anledning av ett framtida tillträde till överenskommelsen.

De nya internationella instrumenten har så starka beröringspunkter att följderna av att de blir gällande i Sverige bör utredas i ett sammanhang.

Det bör utses en särskild utredare, som ges följande uppdrag.

Arvsförordningens tillämpning i Sverige

Utredaren ska analysera förordningen, varvid likheter och skillnader i förhållande till framför allt Bryssel I-förordningen och underhållsförordningen ska belysas. Det ska ingå i analysen att bl.a. jämföra arvsförordningens tillämpningsområde med tillämpningsområdet för de svenska internationellt privaträttsliga reglerna om arv.

Utredaren ska undersöka vilka kompletterande författningsbestämmelser som behövs med anledning av förordningen och föreslå sådana.

I arbetet ingår att bedöma vilka myndigheter och rättstillämpare i Sverige som bör likställas med domstol i förordningens mening. Utredaren får, om det anses nödvändigt för att få ett så stort praktiskt genomslag som möjligt för förordningen, föreslå att ett nytt institut införs, t.ex. genom att uppgifterna för en boutredningsman och en skiftesman slås ihop. Om ett nytt institut föreslås, bör det övervägas om detta ska gälla generellt i Sverige eller enbart i internationella situationer.

Utredaren ska vidare undersöka vad det får för konsekvenser att den lag som anvisas enligt artiklarna 21–23 i arvsförordningen (arvsstatutet), till skillnad från vad som nu gäller i Sverige, även ska reglera förfarandefrågor. Frågor om boutredning och arvskifte kommer alltså i vissa fall att kunna regleras av främmande rätt även när arvlåtaren hade hemvist i Sverige. I denna del fordras inledningsvis en analys av vilka frågor av förfarandekaraktär som omfattas av förordningens arvsstatut. Utredaren ska klargöra gränsdragningen gentemot sådana rent processuella frågor som ligger utanför arvsstatutets räckvidd och som i stället kommer att regleras av lagen i det land som är behörigt att handlägga arvsärendet. Analysen ska innefatta en bedömning av på vilket sätt svenska institut kan omhänderta sådana uppgifter som enligt främmande rättsordningar kan tillkomma en för svenska förhållanden okänd aktör, t.ex. en notarie. Utredaren bör i detta sammanhang beakta den internationellt privaträttsliga principen om anpassning. Enligt denna princip är det ett erkänt faktum att rättstillämpare i det land där behörighet finns kan behöva göra ingrepp i den lag som är tillämplig i ärendet, om det krävs för att möjliggöra en anpassning till supplerande bestämmelser i den egna rättsordningen. Analysen ska även innefatta en bedömning av vilken betydelse förordningen får när det gäller krav på ingivande av bouppteckning.

I ljuset av det sagda ska utredaren också analysera det av bl.a. Sverige särskilt framförhandlade undantaget om utseende av och befogenheter för boutredningsmän i vissa situationer och beskriva hur det kan komma att tillämpas i Sverige. Om det visar sig att de nationella bestämmelserna i IDL och ärvdabalken om dödsboförvaltning inte är tillräckliga för att möjliggöra en lämplig och fullgod tillämpning av undantaget, får utredaren föreslå kompletterande regler. I uppdraget ingår dock inte att göra några genomgripande

förändringar av ärvdabalkens förfaranderegler och inte heller att ändra de materiella reglerna om arv.

I uppdraget ingår också att analysera innebörden av bestämmelserna om erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar och uppmärksamma skillnaderna mot nuvarande svenska regler. I detta sammanhang ska innebörden av att en officiell handling har bevisverkan i en annan medlemsstat belysas.

I samband med analysen av det europeiska arvsintyget ska frågor om intygets rättsverkningar och om hantering av personuppgifter särskilt uppmärksammas. Även det faktum att i särskild ordning bestyrkta kopior enbart ska lämnas ut till personer som har ett legitimt intresse ska uppmärksammas. I uppdraget ingår också att ge förslag på vilken myndighet som lämpligen bör vara behörig att utfärda arvsintyget. Utredaren ska redovisa den kompetens och de resurser som behövs för att myndigheten ska kunna utfärda arvsintyg och i övrigt utföra de uppgifter som ligger på myndigheten enligt förordningen.

Utredaren ska vidare överväga om de kompletterande bestämmelser som kan behövas till arvsförordningen bör samlas i en särskild lag eller om de ska tas in i befintlig lagstiftning. Det kan i detta sammanhang noteras att arvsförordningen kommer att ersätta flera av bestämmelserna i IDL. I uppdraget ingår att analysera vilka delar av IDL som kan fortsätta att tillämpas och om dessa kvarvarande delar behöver ses över och moderniseras. Det bör särskilt uppmärksammas att IDL, till skillnad från arvsförordningen, innehåller bestämmelser om behörighet och tillämplig lag för förfarandet vid bodelning efter en makes död. Det bör även noteras att det i fråga om förhållandet till stater utanför EU bör finnas kvar bestämmelser om erkännande och verkställighet.

Tillträde till överenskommelsen om ändring i den nordiska arvskonventionen

Utredaren ska överväga om Sverige ska tillträda överenskommelsen om ändring i den nordiska arvskonventionen. Det ska här noteras dels att en utgångspunkt för förhandlingsarbetet, både i Norden och inom EU, har varit att den ändrade nordiska arvskonventionen ska ersätta den nuvarande konventionen i internordiska arvsärenden, dels att Sverige har undertecknat ändringsöverenskommelsen.

I utredningsarbetet ingår till att börja med att analysera vad arvsförordningen har för inverkan på den nordiska regleringen. Detta gäller särskilt undantaget i arvsförordningen som innebär att de nordiska reglerna, för Sveriges och Finlands del, får tillämpas i vissa delar. Utredaren ska vidare analysera vad ändringarna i den nordiska arvskonventionen innebär. En utgångspunkt i arbetet bör vara den uppfattning som den nordiska expertgruppen hade vid utarbetandet av ändringsöverenskommelsen. Utredaren är dock fri att, utifrån ordalydelserna i arvsförordningen och i ändringsöverenskommelsen, dra egna slutsatser om innebörden.

Utredaren ska lämna förslag till de författningsändringar som behövs för att införliva överenskommelsen med svensk lag. Med hänsyn främst till att arvsförordningen kommer att ersätta stora delar av den nordiska regleringen på området ska utredaren överväga om de återstående bestämmelserna bör samlas i en lag och, om så anses vara fallet, lämna förslag på en sådan samlad och moderniserad lagstiftning.

Övriga frågor

Utredaren ska så långt det är möjligt välja lösningar som är förenliga med befintliga svenska regelverk och rutiner för hantering av arvsfrågor.

Utredaren ska i sitt arbete beskriva förhållandet mellan de olika internationellt privat- och processrättsliga regler som tillämpas inom de områden som behandlas i arvsförordningen och den nordiska arvskonventionen.

Om utredaren under arbetets gång finner att det finns behov av att ta upp någon anknytande internationellt familjerättslig fråga, står det utredaren fritt att göra det.

Arbetets bedrivande och redovisning av uppdraget

Utredaren ska lägga fram de förslag till författningsändringar och andra åtgärder som det finns anledning till.

Utredaren ska följa övriga nordiska länders arbete med den nordiska arvskonventionen och Finlands arbete med arvsförordningen. Vikt ska fästas vid intresset av nordisk rättslikhet.

Utredaren ska, särskilt när det gäller exekvaturförfarandet, beakta kommande lagstiftningsarbete med anledning av översynen av Bryssel I-förordningen.

Om utredarens förslag påverkar kostnaderna för staten, ska en beräkning av kostnaderna redovisas. Finansiering för kostnadsökningar ska föreslås.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2014.

(Justitiedepartementet)

27.7.2012

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 201/107

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) nr 650/2012

av den 4 juli 2012

om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR
ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktions-
sätt, särskilt artikel 81.2,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommit-
téns yttrande ⁽¹⁾,

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽²⁾, och

av följande skäl:

- (1) Unionen har satt som mål att bevara och utveckla ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, inom vilket man säkerställer fri rörlighet för personer. I syfte att gradvis upprätta ett sådant område ska unionen besluta om åtgärder rörande civilrättsligt samarbete med gränsöverskridande verkan, särskilt när detta behövs för att den inre marknaden ska fungera väl.
- (2) Enligt artikel 81.2 c i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt får sådana åtgärder omfatta åtgärder som syftar till att säkerställa förenlighet mellan tillämpliga bestämmelser i medlemsstaterna om lagkonflikter och om domstolars behörighet.
- (3) Europeiska rådet uttryckte vid sitt möte i Tammerfors den 15–16 oktober 1999 sitt stöd för principen om ömsesidigt erkännande av domar och andra avgöranden av rättsliga myndigheter och såg detta som en hörnsten i det rättsliga samarbetet på det civilrättsliga området samt uppmanade rådet och kommissionen att anta ett åtgärdsprogram för att genomföra den principen.
- (4) Kommissionens och rådets gemensamma åtgärdsprogram för genomförande av principen om ömsesidigt erkännande av domar på privaträttsens område ⁽³⁾ antogs den

30 november 2000. I det programmet identifieras åtgärder som rör harmonisering av lagvalsregler som åtgärder som underlättar ömsesidigt erkännande av domar, och det föreskrivs att man utarbetar en rättsakt om testamenten och arv.

- (5) Vid sitt möte i Bryssel den 4–5 november 2004 antog Europeiska rådet ett nytt flerårigt program, kallat Haagprogrammet: Stärkt frihet, säkerhet och rättvisa i Europeiska unionen ⁽⁴⁾. Det programmet framhåller behovet av att anta en rättsakt om arvsfrågor som främst behandlar frågor om lagvalsregler, behörighet, ömsesidigt erkännande och verkställighet av domar på arvsområdet samt ett europeiskt arvsintyg.
- (6) Vid sitt möte i Bryssel den 10–11 december 2009 antog Europeiska rådet ett nytt flerårigt program, kallat Stockholmsprogrammet – ett öppet och säkert Europa i medborgarnas tjänst och för deras skydd ⁽⁵⁾. I det programmet ansåg Europeiska rådet att det ömsesidiga erkännandet borde utvidgas till områden som ännu inte omfattas men som är betydelsefulla i det dagliga livet, till exempel arv och testamenten, samtidigt som medlemsstaternas rättssystem, inbegripet grunderna för rättsordningen (*ordre public*) och nationella sedvänjor på området, tas i beaktande.
- (7) En välfungerande inre marknad bör underlättas genom att man undanröjer hindren för fri rörlighet för de personer som för närvarande har svårt att hävda sina rättigheter vid arv med gränsöverskridande verkan. I det europeiska området för rättvisa bör medborgarna kunna utforma sina arvsrättsliga förhållanden i förväg. Det är också viktigt att på ett effektivt sätt skydda rättigheterna för arvingar, testamentstagare, övriga till den avlidne närstående personer och borgenärer.
- (8) För att uppnå dessa mål bör denna förordning sammanföra bestämmelserna om behörighet, tillämplig lag och erkännande eller, i tillämpliga fall, godkännande, verkställighet och verkställighet av domar, officiella handlingar och förlikningar inför domstol samt om inrättande av ett europeiskt arvsintyg.

⁽¹⁾ EUT C 44, 11.2.2011, s. 148.

⁽²⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 13 mars 2012 (ännu ej offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 7 juni 2012.

⁽³⁾ EGT C 12, 15.1.2001, s. 1.

⁽⁴⁾ EUT C 53, 3.3.2005, s. 1.

⁽⁵⁾ EUT C 115, 4.5.2010, s. 1.

- (9) Denna förordnings tillämpningsområde bör innefatta alla civilrättsliga aspekter av arv efter en avlidne person, det vill säga alla former av överföring av tillgångar, rättigheter och skyldigheter efter dödsfall, oavsett om det rör sig om ett testamentariskt förordnande om kvarlåtenskap eller om arv enligt den legala arvsordningen.
- (10) Denna förordning bör inte tillämpas på skattefrågor eller förvaltningsrättsliga frågor. Det bör därför vara den nationella lagstiftningen som avgör till exempel hur skatter och andra förvaltningsrättsliga förpliktelser beräknas och betalas, oavsett om det rör sig om skatter som den avlidne skulle betala vid sin död eller om någon typ av arvsskatt som ska betalas av dödsboet eller förmånstagarna. Det bör också vara den nationella lagstiftningen som avgör huruvida frigörande av kvarlåtenskapen till förmånstagarna enligt denna förordning eller registrering av kvarlåtenskapen i ett register får bli föremål för beskattning.
- (11) Denna förordning bör inte tillämpas på andra civilrättsliga områden än arv. För tydlighetens skull bör ett antal frågor som skulle kunna betraktas som knutna till arvsområdet uttryckligen undantas från denna förordnings tillämpningsområde.
- (12) Denna förordning bör således inte tillämpas på frågor som rör makars förmögensförhållanden, inbegripet äktenskapsförord, som förekommer i vissa rättssystem, i den mån dessa inte påverkar arvsfrågor eller förmögensrättsliga frågor avseende förhållanden som bedöms ha verkan jämförbar med äktenskap. De myndigheter som handlägger ett arv enligt denna förordning bör dock, beroende på omständigheterna, beakta en avveckling av den avlidnes äktenskapliga förmögensförhållanden eller liknande förmögensrättsliga förhållanden vid fastställandet av den avlidnes kvarlåtenskap och förmånstagarnas respektive arvslotter.
- (13) Frågor som rör upprättande, förvaltning och upplösande av trustar bör också undantas från tillämpningsområdet för denna förordning. Detta bör inte tolkas som ett generellt undantag för trustar. När en trust upprättas genom testamente eller enligt den legala arvsordningen bör den lag som är tillämplig på arvet enligt denna förordning tillämpas när det gäller arvsordningen för tillgångarna och fastställandet av förmånstagarna.
- (14) Rättigheter och tillgångar som uppkommit eller överlåtits på annat sätt än genom arv, till exempel genom gåvor, bör också vara undantagna från denna förordnings tillämpningsområde. Dock bör det vara den lag som denna förordning anger som tillämplig på arvet som avgör huruvida gåvor eller andra förordnanden som gjorts under livstiden och som gett upphov till en sakrätt före tidpunkten för dödsfallet ska återföras eller beaktas vid fastställandet av förmånstagarnas arvslotter i enlighet med den lag som är tillämplig på arvet.
- (15) Denna förordning bör medge uppkomst eller överlåtelse genom arv av en rättighet i fast eller lös egendom i enlighet med den lag som är tillämplig på arvet. Den bör dock inte inverka på det begränsade antal (*numerus clausus*) sakrätter som finns i vissa medlemsstaters nationella lagstiftning. En medlemsstat bör inte vara skyldig att erkänna en sakrätt avseende egendom i den medlemsstaten om denna sakrätt inte är känd inom medlemsstatens rättsordning.
- (16) För att förmånstagarna ska komma i åtnjutande i en annan medlemsstat av de rättigheter som uppkommit eller överlåtits på dem genom arv bör denna förordning dock möjliggöra anpassningen av en okänd sakrätt till den närmast likvärdiga sakrätten enligt lagstiftningen i den andra medlemsstaten. En sådan anpassning bör genomföras med beaktande av de syften och intressen som den specifika sakrätten motiveras av och den verkan den har. För att kunna bestämma närmast likvärdiga nationella sakrätt får myndigheterna eller de behöriga personerna i den stat vars lag tillämpas på arvet kontaktas angående ytterligare information om sakrättens natur och verkningar. I detta syfte kan befintliga nätverk på området för rättsligt samarbete på privaträttens område användas liksom alla andra tillgängliga medel som underlättar förståelsen av utländsk lag.
- (17) Den anpassning av okända sakrätter som uttryckligen föreskrivs i denna förordning bör inte utesluta andra former av anpassning i samband med tillämpningen av denna förordning.
- (18) De krav som ställs vid registrering i ett register av en rättighet i fast eller lös egendom bör undantas från denna förordnings tillämpningsområde. Det bör därför vara lagen i den medlemsstat där registret förs (för fast egendom lagen där egendomen är belägen (*lex rei sitae*)) som avgör de rättsliga villkoren och förfarandet för registreringen och vilka myndigheter, såsom myndigheter med ansvar för fastighetsregister eller notaries, som ansvarar för att kontrollera att alla krav har uppfyllts och att de handlingar som uppvisats är tillräckliga eller innehåller de uppgifter som krävs. Myndigheterna får särskilt kontrollera att den avlidnes rätt till den arvsegendom som anges i den handling som uppvisas för registrering är en rättighet som har registrerats i registret eller som på annat sätt bevisas i enlighet med lagstiftningen i den medlemsstat där registret förs. För att undvika duplicering av handlingar bör registeransvariga myndigheter godkänna handlingar som har upprättats av behöriga myndigheter i en annan medlemsstat och vilkas rörlighet föreskrivs i denna förordning. I synnerhet bör det europeiska arvsintyg som utfärdas enligt denna förordning utgöra en giltig handling för registrering av arvsegendomen i ett register i

en medlemsstat. Detta bör dock inte innebära att de myndigheter som är involverade i registreringen inte kan uppmana den person som ansöker om registrering att lämna sådana ytterligare uppgifter eller handlingar som krävs enligt lagen i den medlemsstat där registret förs, till exempel information eller handlingar gällande betalning av skatt. Den behöriga myndigheten får meddela den person som ansöker om registrering hur den information eller de handlingar som saknas kan lämnas.

- (19) Verkningsarna av registreringen av en rättighet i ett register bör också undantas från denna förordnings tillämpningsområde. Det bör därför vara lagen i den medlemsstat där registret förs som avgör huruvida registreringen exempelvis har en fastställande eller konstitutiv verkan. Om det exempelvis för att förvärva en rättighet krävs registrering enligt lagen i den medlemsstat där registret förs – för att registrärens *erga omnes*-verkan ska uppnås eller för att skydda förlikningar inför domstol – bör tidpunkten för detta förvärv regleras av lagen i den medlemsstaten.

- (20) Denna förordning bör ta hänsyn till de olika system för handläggning av arvsrättsliga frågor som tillämpas i medlemsstaterna. I denna förordning bör begreppet "domstol" därför ges en vid definition så att det täcker inte bara domstolar i ordets egentliga mening, som utövar rättsliga funktioner, utan också de notaries eller registreringsmyndigheter i en del medlemsstater som i vissa arvsfrågor utövar en rättslig funktion i likhet med domstolar och de notaries och rättstillämpare som i vissa medlemsstater utövar rättsliga funktioner i vissa arvsfrågor genom delegering från en domstol. Alla domstolar enligt definitionen i denna förordning bör vara underkastade denna förordnings bestämmelser om behörighet. Däremot bör begreppet "domstol" inte omfatta sådana icke-rättsliga myndigheter i en medlemsstat som enligt nationell lagstiftning har befogenhet att handlägga arvsfrågor, såsom notaries i flertalet medlemsstater, där de vanligtvis inte utövar rättsliga funktioner.

- (21) Enligt denna förordning bör alla notaries som har behörighet i arvsrättsliga frågor i medlemsstaterna ha rätt att utöva denna behörighet. Huruvida notaries i en viss medlemsstat kommer att vara underkastade bestämmelserna om behörighet i denna förordning eller inte bör bero på huruvida de omfattas av den definition av begreppet "domstol" som gäller för denna förordning.

- (22) Akter som utfärdats av notaries i arvsfrågor i medlemsstaterna bör cirkuleras i enlighet med denna förordning. Om notarierna utövar rättsliga funktioner är de underkastade bestämmelserna om behörighet, och deras avgöranden bör spridas i enlighet med bestämmelserna om

erkännande, verkställbarhet och verkställighet av domar. När notarierna inte utövar rättsliga funktioner är de inte underkastade bestämmelserna om behörighet, och de officiella handlingar som de utfärdar bör cirkuleras i enlighet med bestämmelserna om officiella handlingar.

- (23) Med tanke på medborgarnas ökande rörlighet samt för att säkerställa en korrekt rättstillämpning i unionen och säkra den faktiska anknytningen mellan arvet och den medlemsstat där behörigheten utövas bör det i denna förordning anges att det allmänna anknytningskriteriet för fastställande av såväl behörighet som tillämplig lag bör vara den avlidnes hemvist vid sin död. Vid fastställandet av hemvisten bör den myndighet som handlägger arvet göra en helhetsbedömning av omständigheterna kring den avlidnes liv under de år som föregick dödsfallet och vid tidpunkten för dödsfallet, med beaktande av alla relevanta omständigheter, särskilt hur varaktigt och regelbunden den avlidnes vistelse i den berörda staten varit, förhållandena vid vistelsen samt skälen till denna. Den på detta sätt fastställda hemvisten bör ha en nära och stabil koppling till den berörda staten med beaktande av de specifika målen för denna förordning.

- (24) Fastställandet av den avlidnes hemvist kan i vissa fall visa sig komplicerat. Ett sådant fall kan i synnerhet uppkomma om den avlidne av yrkesmässiga eller ekonomiska skäl har bott utomlands, ibland under längre perioder, men bibehållit en nära och stabil koppling till sin ursprungsstat. I ett sådant fall skulle det, beroende på omständigheterna, kunna anses att den avlidne fortfarande hade sin hemvist i sin ursprungsstat, där den avlidnes familj hade sina huvudsakliga intressen och den avlidne hade sitt sociala liv. Andra komplicerade fall kan uppkomma då den avlidne har bott i flera stater eller rest från stat till stat utan att ha något mer permanent boende i någon av dessa. Om den avlidne var medborgare i en av dessa stater eller hade alla sina viktigaste tillgångar i en av dessa stater skulle den avlidnes medborgarskap eller den plats där de tillgångarna var belägna kunna vara en särskild faktor vid helhetsbedömningen av alla omständigheter.

- (25) Vad gäller fastställandet av vilken lag som ska tillämpas på arvet får den myndighet som handlägger arvet i undantagsfall, exempelvis om den avlidne relativt nyligen före sin död hade flyttat till den stat där denne hade sin hemvist och det av samtliga omständigheter i fallet framgår att vederbörande uppenbarligen hade en närmare anknytning till en annan stat, bestämma att den lag som ska tillämpas på arvet inte ska vara lagen i den stat där den avlidne hade sin hemvist utan lagen i den stat till vilken den avlidne uppenbarligen hade en närmare anknytning. Den uppenbart närmaste anknytningen bör dock inte användas som kompletterande anknytningskriterium i fall då det visar sig komplicerat att fastställa var den avlidne hade sin hemvist vid sin död.

- (26) Ingenting i denna förordning bör hindra en domstol från att tillämpa bestämmelser som är utformade för att förhindra kringgående av lagen, såsom *fraude à la loi* inom internationell privaträtt.
- (27) Reglerna i denna förordning är tänkta att se till att den myndighet som handlägger arvet i de flesta fall kommer att tillämpa den egna lagstiftningen. Därför anger denna förordning ett antal mekanismer som skulle träda i kraft då den avlidne för regleringen av sitt arv hade valt lagstiftningen i en medlemsstat där denne var medborgare.
- (28) En av dessa mekanismer bör ge de parter som berörs möjlighet att ingå ett avtal om val av domstol till förmån för domstolarna i den medlemsstat vars lag har valts. Det blir då nödvändigt att från fall till fall, framför allt beroende på den fråga som omfattas av avtalet om val av domstol, avgöra huruvida avtalet måste ingås av samtliga parter som berörs av arvet eller om några av dessa kan enas om att låta den valda domstolen avgöra en särskild fråga i en situation där en dom i denna domstol inte skulle påverka de övriga parternas rätt till arvet.
- (29) Om ett arvsfall tagits upp av en domstol, vilket förekommer i vissa medlemsstater, bör den domstolen avsluta förandet om parterna enas om att göra upp arvsfrågan i godo utanför domstol i den medlemsstat vars lag har valts. Om ett arvsfall inte tagits upp på eget initiativ av en domstol bör denna förordning inte hindra parterna från att göra upp arvsfrågan i godo utanför domstol, t.ex. hos en notarie i en medlemsstat som de själva valt, om detta är möjligt enligt den medlemsstatens lagstiftning. Detta bör även vara fallet om den lag som är tillämplig på arvet inte är lagen i den medlemsstaten.
- (30) För att säkerställa att domstolarna i alla medlemsstater får utöva behörighet på samma grunder när det gäller arv efter personer som inte hade sin hemvist i en medlemsstat vid sin död bör man i denna förordning uttömma, i hierarkisk ordning, förteckna de grunder på vilka sådan subsidiär behörighet får utövas.
- (31) För att framför allt råda bot på situationer där rättsvägran föreligger bör man i denna förordning föreskriva ett *forum necessitatis* som gör det möjligt för en domstol i en medlemsstat att i undantagsfall avgöra ett arvsärendes om har nära anknytning till en tredjestat. Ett sådant undantagsfall kan anses föreligga när ett förfarande visar sig vara omöjligt i den berörda tredjestaten, exempelvis på grund av inbördeskrig, eller när sökanden inte rimligen kan förväntas inleda eller genomföra ett förfarande i det landet. En sådan behörighet grundad på *forum necessitatis* bör dock kunna utövas endast om målet har tillräcklig anknytning till den medlemsstat där talan väcks.
- (32) För att underlätta för arvingar och testamentsstagare med hemvist i en annan medlemsstat än den där arvsärendet handläggs eller kommer att handläggas bör denna förordning ge alla som är arvsberättigade enligt den lag som är tillämplig på arvet en möjlighet att avge en förklaring om accept av eller avstående från arv, legat eller laglott eller, när det gäller skulderna i arvsärendet, en förklaring om ansvarsbegränsning enligt lagen i den medlemsstat där de har sin hemvist, inför en domstol i den medlemsstaten. Detta bör inte utesluta att sådana förklaringar avges inför andra myndigheter i den medlemsstaten som är behöriga att ta emot förklaringar enligt den nationella lagstiftningen. Personer som väljer att utnyttja möjligheten att avge förklaringar i den medlemsstat där de har sin hemvist bör själva inom den tidsfrist som fastställs i den lag som är tillämplig på arvet underrätta den domstol eller myndighet som handlägger eller kommer att handlägga arvet om att sådana förklaringar har gjorts.
- (33) En person som önskar begränsa sitt ansvar i fråga om skulderna i arvsärendet bör inte ha möjlighet att göra detta genom att endast avge en förklaring i detta syfte inför domstolar eller andra behöriga myndigheter i den medlemsstat där denne har sin hemvist och där den lag som är tillämplig på arvet kräver att denne inleder ett särskilt rättsligt förfarande, t.ex. förrättande av bouppteckning, inför den behöriga domstolen. En förklaring som i sådana fall görs av en person som har sin hemvist i medlemsstaten och på det sätt som föreskrivs i den medlemsstatens lagstiftning bör därför inte vara formellt giltig enligt denna förordning. Inte heller bör handlingar som inleder det rättsliga förandet anses utgöra förklaringar enligt denna förordning.
- (34) För att rättsväsendet ska fungera väl bör det undvikas att sinsemellan oförenliga domar meddelas i olika medlemsstater. Den här förordningen bör därför innehålla allmänna processrättsliga regler liknande dem i andra unionsinstrument på området civilrättsligt samarbete.
- (35) En sådan processrättslig regel är regeln om litispensens, som kommer att träda i kraft om samma arvsfall handläggs vid olika domstolar i olika medlemsstater. Den regeln kommer då att fastställa vilken domstol som bör fortsätta handläggningen av arvsålet.

- (36) Eftersom arvsfrågor i vissa medlemsstater kan handläggas av icke-rättsliga myndigheter, t.ex. notarier som inte är bundna av behörighetsbestämmelserna i denna förordning, går det inte att utesluta att en uppgörelse i godo utanför domstol och domstolsförfaranden avseende samma arv, eller två uppgörelser i godo utanför domstol avseende samma arv, kan inledas parallellt i olika medlemsstater. I sådana fall bör det vara de berörda parterna sak att så snart de blir medvetna om de parallella förfarandena sinsemellan enas om hur de ska förfara. Om de inte kan nå en överenskommelse, bör arvet handläggas och avgöras av de domstolar som är behöriga enligt denna förordning.
- (37) För att medborgarna ska kunna utnyttja den inre marknadens fördelar utan att äventyra rättssäkerheten bör den här förordningen ge dem möjlighet att förutse vilken lag som ska tillämpas på deras arv. Harmoniserade lagvalsregler bör införas för att sinsemellan oförenliga beslut ska kunna undvikas. Huvudregeln bör vara att arvet ska regleras av en förutsebar lag med nära anknytning till arvlåtarens situation. Av rättssäkerhetsskäl och för att undvika att arvet splittras bör den lagen styra arvet i dess helhet, dvs. all egendom som utgör kvarlåtenskap, oavsett tillgångarnas natur och oavsett om tillgångarna befinner sig i en annan medlemsstat eller i en tredjestat.
- (38) Denna förordning bör ge medborgarna möjlighet att i förväg utforma sina arvsrättsliga förhållanden genom att välja vilken lag som ska vara tillämplig på arvet. Detta val bör begränsas till lagen i den stat där de är medborgare för att säkerställa en koppling mellan den avlidne och den valda lagen och undvika att en lag väljs i avsikt att kullkasta de legitima förväntningarna hos personer som har rätt till en laglott.
- (39) Ett lagval bör uttryckligen anges i en förklaring i form av ett förordnande om kvarlåtenskap eller framgå av villkoren i ett sådant. Valet av lag kan anses framgå av ett sådant förordnande om kvarlåtenskap om den avlidne exempelvis i sitt förordnande hänvisat till särskilda bestämmelser i lagen i den stat där denne var medborgare eller om denne på annat sätt omnämnt den lagen.
- (40) Ett lagval enligt denna förordning bör vara giltigt även om den valda lagen inte ger någon möjlighet att välja lag i samband med arv. Den valda lagen bör emellertid vara avgörande i frågan om den materiella giltigheten för valet, dvs. huruvida den person som gjort valet kan anses ha förstått och samtyckt till det som denne gjorde. Dessamma bör gälla vid ändring eller upphävande av lagval.
- (41) Vid tillämpningen av denna förordning bör fastställandet av en persons medborgarskap eller flerfaldiga medborgarskap vara en inledande fråga att lösa. Huruvida en person ska anses vara medborgare i en stat är en fråga som inte omfattas av denna förordning och som är underkastad nationell lagstiftning samt i tillämpliga fall internationella konventioner, med full respekt för Europeiska unionens allmänna principer.
- (42) Den lag som är tillämplig på arvet bör styra arvet från det att arvsförfarandet inleds till dess att de tillgångar som utgör kvarlåtenskapen överförs till förmänstagarna, i enlighet med bestämmelserna i den lagen. Den bör omfatta frågor som rör förvaltningen av kvarlåtenskapen och ansvaret för skulder i arvsärendet. Betalningen av skulderna i arvsärendet kan, särskilt beroende på den lag som är tillämplig på arvet, inbegripa en särskild rangordning av borgenärerna.
- (43) De bestämmelser om behörighet som fastställs i denna förordning kan i vissa fall leda till en situation där den domstol som är behörig att fatta beslut om arvet inte kommer att tillämpa sin egen lagstiftning. När denna situation uppstår i en medlemsstat vars lagstiftning föreskriver att en boutredningsman ska utses bör denna förordning ge domstolarna i den medlemsstaten rätt att utse en eller flera boutredningsmän enligt sin egen lagstiftning när ansökan görs där. Detta bör inte påverka val som görs av parterna för att avgöra arvsfrågan i godo utanför domstol i en annan medlemsstat, där detta är möjligt enligt lagstiftningen i den medlemsstaten. I syfte att säkerställa en smidig samordning mellan den lag som är tillämplig på arvet och lagen i den utseende domstolens medlemsstat bör domstolen utse den eller de personer som skulle ha rätt att ha hand om dödsboförvaltningen enligt den lag som är tillämplig på arvet, till exempel testamentsexekutorn för den avlidne eller arvingarna själva eller, om den lag som är tillämplig på arvet så kräver, en utomstående boutredningsman. Domstolarna får emellertid i särskilda fall där deras lagstiftning kräver detta utse en utomstående boutredningsman även om detta inte föreskrivs i den lag som är tillämplig på arvet. Om den avlidne hade utsett en testamentsexekutor får denne inte berövas sina befogenheter såvida den lag som är tillämplig på arvet inte medger ett upphävande av dennes mandat.
- (44) De befogenheter som utövas av de boutredningsmän som utsetts i den medlemsstat i vilken den domstol där talan väcks befinner sig bör vara de boutredningsbefogenheter som de får utöva enligt den lag som är tillämplig på arvet. Om till exempel arvingen alltså utses till boutredningsman bör denne ha de boutredningsbefogenheter som en arvinge skulle ha enligt den lagen. Om de boutredningsbefogenheter som får utövas enligt den lag som

- är tillämplig på arvet inte är tillräckliga för att bevara dödsboets tillgångar eller skydda borgenärernas rättigheter eller rättigheterna för andra personer som har stått som garantier för den avlidnes skulder, får den eller de boutredningsmän som utsetts i den medlemsstat i vilken den domstol där ansökan görs finns utöva kvarstående boutredningsbefogenheter i detta syfte i enlighet med lagstiftningen i den medlemsstaten. Sådana kvarstående befogenheter skulle exempelvis kunna inbegripa upprättande av en förteckning över dödsboets tillgångar och skulder, information till borgenärerna om inledandet av arvsförfarandet och en uppmaning till dem om att uppgge sina fordringar samt att vidta eventuella interimistiska åtgärder – däribland skyddsåtgärder – avsedda att bevara dödsboets tillgångar. De handlingar som utförs av en boutredningsman enligt kvarstående befogenheter bör respektera den lag som är tillämplig på arvet vad avser överföring av arvsegendomen, inklusive transaktioner som inlett av förmanstagarna innan boutredningsmannen utsågs, ansvaret för skulderna i arvsärendet och förmanstagarnas rättigheter, inklusive i förekommande fall rätt till accept av eller avstående från arv. Sådana handlingar skulle exempelvis endast kunna inbegripa överföring av tillgångar eller betalning av skulder där detta skulle medges enligt den lag som är tillämplig på arvet. Om utöandet av en utomstående boutredningsman ändrar ansvaret för arvingarna enligt den lag som är tillämplig på arvet bör en sådan ändring av ansvaret respekteras.
- (45) Denna förordning bör inte hindra att borgenärer, till exempel genom ombud, får vidta sådana ytterligare åtgärder som kan finnas att tillgå enligt den nationella lagstiftningen, i förekommande fall i enlighet med de relevanta unionsinstrumenten, för att skydda sina rättigheter.
- (46) Denna förordning bör medge tillhandahållande av information om inledandet av arvsförfarandet till potentiella borgenärer i andra medlemsstater där det finns tillgångar. Vid tillämpningen av denna förordning bör möjligheten därför beaktas att inrätta en mekanism, om lämpligt via e-juridikportalen, för att ge potentiella borgenärer i andra medlemsstater tillgång till relevant information så att de kan uppgge sina fordringar.
- (47) Den lag som är tillämplig på arvet bör fastställa vilka förmanstagarna är i ett arvsärende. I merparten av lagarna omfattar begreppet "förmanstagare" arvingar, testamentstagare och personer som har rätt till en laglott, även om exempelvis testamentstagarnas rättsliga ställning inte är densamma enligt alla lagar. Enligt vissa lagar kan testamentstagaren erhålla en direkt del i kvarlåtenskapen, medan testamentstagaren enligt andra lagar endast kan få en fordran på arvingarna.
- (48) För att säkerställa rättssäkerhet för personer som i förväg vill planera sina arvsrättsliga förhållanden bör denna förordning fastställa en särskild lagvalsregel beträffande tillätligheten och den materiella giltigheten för förordnanden om kvarlåtenskap. För att säkerställa en enhetlig tillämpning av denna bestämmelse bör de faktorer som bör betraktas som faktorer som hänför sig till materiell giltighet förtecknas i denna förordning. Granskningen av den materiella giltigheten för ett förordnande om kvarlåtenskap kan leda till slutsatsen att förordnandet om kvarlåtenskap rättsligt sett inte existerar.
- (49) Medlemsstaterna har olika bestämmelser när det gäller tillätligheten och godkännandet av ett arvsavtal, som är en typ av förordnande om kvarlåtenskap. För att göra det lättare att få arvsrättigheter till följd av ett arvsavtal godkända i medlemsstaterna bör det i denna förordning fastställas vilken lag som ska reglera sådana avtals tillätlighet, deras materiella giltighet och deras bindande verkningar parterna emellan, inbegripet villkoren för deras upphävande.
- (50) Den lagstiftning som enligt denna förordning kommer att reglera tillätligheten och den materiella giltigheten för ett förordnande om kvarlåtenskap och, när det gäller arvsavtal, de bindande verkningarna parterna emellan, bör inte påverka rättigheterna för en person som enligt den lagstiftning som är tillämplig på arvet har rätt till en laglott eller en annan rätt som denne inte kan frånges av den person vars kvarlåtenskap det gäller.
- (51) När det i denna förordning hänvisas till den lagstiftning som skulle ha varit tillämplig på arvet efter den person som upprättar ett förordnande om kvarlåtenskap, om denne hade avlidit samma dag som förordnandet gjordes, ändrades eller återkallades, vilket kan hända, bör en sådan hänvisning betraktas som en hänvisning till antingen lagstiftningen i den stat där den berörda personen hade sin hemvist den dagen eller, om denne gjort ett lagval enligt denna förordning, lagstiftningen i den stat där denne var medborgare den dagen.
- (52) Denna förordning bör reglera formella giltighetskrav på alla förordnanden om kvarlåtenskap som upprättas skriftligen genom bestämmelser som överensstämmer med bestämmelserna i Haagkonventionen av den 5 oktober 1961 rörande lagkonflikter i fråga om formen för testamentariska förordnanden. Vid avgörande av den formella giltigheten för ett förordnande om kvarlåtenskap enligt denna förordning bör den behöriga myndigheten inte beakta ett internationellt inslag som tillkommit på ett bedrägligt sätt i syfte att kringgå bestämmelserna om den formella giltigheten.

- (53) Vid tillämpningen av denna förordning bör varje lagbestämmelse genom vilken de tillåtna formerna av förordnanden om kvarlätenskap begränsas på grundval av vissa personliga egenskaper hos den person som upprättar förordnandet, såsom hans eller hennes ålder, anses hänföra sig till formen. Detta bör inte tolkas som att den tillämpliga lagen i fråga om den formella giltigheten för ett förordnande om kvarlätenskap enligt denna förordning bör avgöra huruvida en minderårig har kapacitet att upprätta ett förordnande om kvarlätenskap. Den lagen bör vara avgörande endast i fråga om huruvida en personlig egenskap som till exempel minderårighet bör förhindra en person från att upprätta ett förordnande om kvarlätenskap i en viss form.
- (54) Med hänsyn till ekonomiska, familjemässiga eller sociala förhållanden är vissa typer av fast egendom, vissa företag och andra särskilda kategorier av tillgångar föremål för särskilda regler i den medlemsstat där de är belägna, vilket begränsar eller påverkar arvet med avseende på dessa tillgångar. I denna förordning bör det säkerställas att sådana särskilda regler tillämpas. Detta undantag från tillämpningen av den lag som är tillämplig på arvet bör dock tolkas snävt för att inte denna förordnings allmänna målsättning ska förfelas. Varken lagvalsregler enligt vilka fast egendom omfattas av annan lag än den som ska tillämpas på lös egendom eller bestämmelser om större laglotter än dem som föreskrivs i den lag som är tillämplig på arvet enligt denna förordning, får därför betraktas som särskilda regler som begränsar eller påverkar arvskiftet med avseende på vissa tillgångar.
- (55) För att säkerställa en enhetlig behandling av situationer där det råder osäkerhet om i vilken ordning två eller flera personer vilkas arv regleras av olika lagar avlidit, bör denna förordning innehålla en bestämmelse om att ingen av de avlidna personerna bör ha någon rätt till den eller de andra personernas arv.
- (56) Det kan i vissa situationer förekomma arv där arvinge saknas. Olika lagstiftningar har olika bestämmelser för sådana situationer. Enligt vissa lagstiftningar kan till exempel staten i sådana situationer som arvinge göra anspråk på kvarlåtenskapen, oberoende av var tillgångarna är belägna. Enligt vissa andra lagstiftningar kan staten överta endast de tillgångar som är belägna på dess territorium. I denna förordning bör man därför föreskriva att tillämpningen av den lag som är tillämplig på arvet inte bör utesluta att en medlemsstat enligt sin egen lag får överta de tillgångar som är belägna på det egna territoriet. För att säkerställa att denna regel inte är till skada för borgenärerna bör dock en bestämmelse läggas till enligt vilken borgenärerna i dödsboet bör kunna kräva att man tillgodoser deras fordringar från samtliga tillgångar som ingår i kvarlåtenskapen, oberoende av var dessa är belägna.
- (57) Lagvalsreglerna i denna förordning kan leda till tillämpning av en tredjestats lagstiftning. När så är fallet bör hänsyn tas till de internationella privaträttsliga bestämmelserna i den staten. Om man i dessa bestämmelser hänvisar antingen till en medlemsstats lagstiftning eller till lagstiftningen i en tredjestat som skulle tillämpa sin egen lagstiftning på arvskiftet, bör denna hänvisning godtas för att säkerställa internationell konsekvens. Sådan hänvisning bör dock uteslutas i situationer där den avlidne gjort ett lagval till förmån för en tredjestats lagstiftning.
- (58) Av hänsyn till allmänintresset bör domstolarna och andra behöriga myndigheter som handlägger arvsfrågor i medlemsstaterna ha rätt att i undantagsfall inte beakta vissa bestämmelser i utländsk lag om tillämpning av sådana bestämmelser i ett visst mål vore uppenbart oförenligt med grunderna för rättsordningen (*ordre public*) i den berörda medlemsstaten. Domstolarna eller andra behöriga myndigheter bör dock inte få åberopa detta undantag för att förhindra att en annan stats lagstiftning tillämpas eller för att vägra erkänna eller, i tillämpliga fall, godkänna, eller verkställa en dom, officiell handling eller förlikning från en domstol från en annan medlemsstat om denna vägran strider mot Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, i synnerhet artikel 21, som förbjuder all diskriminering.
- (59) Mot bakgrund av den allmänna målsättningen för förordningen, nämligen att åstadkomma ömsesidigt erkännande av medlemsstaternas domar på arvsområdet, oberoende av huruvida domarna gäller tvistemål eller icke-tvistemål, bör denna förordning fastställa bestämmelser om domars erkännande, verkställbarhet och verkställighet som liknar bestämmelserna i andra unionsinstrument inom det civilrättsliga samarbetet.
- (60) Med hänsyn till medlemsstaternas olika system för att behandla arvsfrågor bör denna förordning i arvsfrågor garantera godkännande och verkställbarhet av officiella handlingar i alla medlemsstater.
- (61) Officiella handlingar bör ha samma bevisvärde i en annan medlemsstat som de har i ursprungsmedlemsstaten eller ett bevisvärde som är så jämförbart som möjligt. Vid fastställandet av en viss officiell handlingens bevisvärde i en annan medlemsstat eller av ett bevisvärde som är så jämförbart som möjligt bör man hänvisa till arten och omfattningen av den officiella handlingens bevisvärde i ursprungsmedlemsstaten. Det kommer därför att vara avhängigt av lagstiftningen i ursprungsmedlemsstaten vilket bevisvärde en viss officiell handling bör få i en annan medlemsstat.

- (62) En officiell handlings "äktighet" bör utgöra ett självständigt begrepp som omfattar sådant som handlingens äkthet, handlingens formella förutsättningar, befogenheterna för den myndighet som upprättat handlingen och det förfarande enligt vilket handlingen upprättats. Det bör också omfatta sakuppgifter som registrerats i den officiella handlingen av den berörda myndigheten, som att de angivna parterna vid angivet datum inställt sig vid den myndigheten och att de avgivit de angivna förklaringarna. En part som vill bestrida en officiell handlings äkthet bör göra detta vid den behöriga domstolen i den medlemsstat som utfärdat den officiella handlingen, enligt lagen i den medlemsstaten.
- (63) Begreppet "rättshandlingar eller rättsliga förhållanden som fastställs i en officiell handling" bör tolkas som en hänvisning till den officiella handlingens innehåll i sak. De rättshandlingar som ingår i en officiell handling kan exempelvis vara ett avtal mellan parterna om arvsskifte eller fördelning av arvet, eller ett testamente eller ett arvsavtal eller en annan avsiktsförklaring. De rättsliga förhållandena kan exempelvis vara fastställandet av arvingar och andra förmånstagare enligt den lag som är tillämplig på arvet, deras respektive arvslotter, förekomsten av en laglott, eller någon annan uppgift som är fastställd i den lag som är tillämplig på arvet. En part som vill bestrida rättshandlingar eller rättsliga förhållanden som fastställs i en officiell handling bör göra detta vid en domstol som är behörig enligt denna förordning. Den domstolen bör avgöra klagomålet i enlighet med den lag som är tillämplig på arvet.
- (64) Om en fråga rörande de rättshandlingar eller rättsliga förhållanden som fastställs i en officiell handling tas upp som en prejudiciell fråga under ett förfarande vid en domstol i en medlemsstat, bör den domstolen vara behörig att avgöra frågan.
- (65) En officiell handling som omfattas av ett klagomål bör inte ha något bevisvärde i en annan medlemsstat än ursprungsmedlemsstaten så länge klagomålet inte är avgjort. Om klagomålet endast rör en specifik fråga gällande de rättshandlingar eller rättsliga förhållanden som fastställs i den officiella handlingen bör den officiella handling som omfattas av klagomålet inte ha något bevisvärde i någon annan medlemsstat än ursprungsmedlemsstaten i den relevanta frågan så länge klagomålet inte är avgjort. En officiell handling som ogiltigförklarats till följd av ett klagomål bör upphöra att ha bevisvärde.
- (66) En myndighet som i samband med tillämpningen av denna förordning föreläggs två oförenliga officiella handlingar bör bedöma vilken, om någon, av de officiella handlingarna som bör ges företräde med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Om det av dessa omständigheter inte framgår tydligt vilken, om någon, av de officiella handlingarna som bör ges företräde bör frågan avgöras av de domstolar som är behöriga enligt denna förordning eller av den domstol där talan väckts om frågan tas upp som en fråga av prejudiciell betydelse under förfarandet. Om en officiell handling och en dom är oförenliga bör skälen för att vägra erkännande av domar enligt denna förordning beaktas.
- (67) Ett snabbt, smidigt och effektivt avgörande vid ett arvsärende med gränsöverskridande verkan inom unionen innebär att arvingarna, testamentstagarna, testaments-exekutorerna eller boutredningsmännen lätt bör kunna bevisa sin ställning och/eller sina rättigheter och befogenheter i en annan medlemsstat, t.ex. i den medlemsstat där kvarlåtenskapen är belägen. För att de ska kunna göra detta bör man i denna förordning föreskriva inrättandet av ett enhetligt intyg, det europeiska arvsintyget (nedan kallat *arvsintyget*), som ska utfärdas för användning i en annan medlemsstat. Med hänsyn till subsidiaritetsprincipen bör arvsintyget inte ersätta nationella dokument som eventuellt finns för liknande ändamål i medlemsstaterna.
- (68) Den myndighet som utfärdar arvsintyget bör ta hänsyn till de formella förfaranden som krävs för att registrera fast egendom i den medlemsstat där registret förs. För detta syfte bör denna förordning föreskriva ett utbyte av information om sådana förfaranden mellan medlemsstaterna.
- (69) Det bör inte vara obligatoriskt att använda ett arvsintyg. Detta innebär att de personer som har rätt att ansöka om ett arvsintyg inte bör vara skyldiga att göra detta, utan det bör stå dem fritt att använda andra instrument som finns att tillgå enligt denna förordning (domar, officiella handlingar och förlikningar inför domstol). Ingen myndighet eller person som mottagit ett arvsintyg som utfärdats i en annan medlemsstat bör dock ha rätt att begära att man i stället för ett arvsintyg ska redovisa en dom, en officiell handling eller en förlikning inför domstol.
- (70) Arvsintyget bör utfärdas i den medlemsstat vars domstolar är behöriga enligt denna förordning. Det bör tillkomma varje medlemsstat att i sin nationella lagstiftning fastställa vilka myndigheter som ska vara behöriga att utfärda arvsintyget, vare sig dessa är domstolar enligt definitionen i denna förordning eller andra myndigheter med behörighet i arvsfrågor, exempelvis notarier. Det bör också vara varje enskild medlemsstats sak att i sin nationella lagstiftning fastställa huruvida den utfärdande myndigheten får inbegripa andra behöriga organ i förfarandet för utfärdande, t.ex. organ som är behöriga att ta emot

27.7.2012

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 201/115

försäkras om kända förhållanden i stället för en ed. Medlemsstaterna bör tillhandahålla kommissionen tillämplig information om sina utfärdande myndigheter så att denna information görs allmänt tillgänglig.

(71) Arvsintyget bör ha samma verkan i samtliga medlemsstater. Det bör inte vara en exekutionstitel i sig men bör ha bevisvärde och bör förutsättas på korrekt sätt ange vad som har fastställts enligt den lag som är tillämplig på arvet eller enligt annan lag som är tillämplig på specifika delar, såsom den materiella giltigheten för förordnanden om kvarlåtenskap. Arvsintygets bevisvärde bör inte utvidgas till uppgifter som inte omfattas av denna förordning, till exempel frågan om anknytning eller frågan om huruvida en viss tillgång tillhörde den avlidne. Alla som gör utbetalningar eller överlåter arvsegendom till en person som enligt arvsintyget är berättigad att ta emot en sådan utbetalning eller sådan egendom i egenskap av arvinge eller testamentstagare bör tillförsäkras tillbörligt skydd om de har handlat i god tro i förlitna på korrektheten i den information som bestyrks genom arvsintyget. Samma skydd bör tillförsäkras alla som förlitat sig på korrektheten i den information som bestyrks genom arvsintyget och som köper eller tar emot kvarlåtenskap av en person som enligt arvsintyget är berättigad att förfoga över sådan egendom. Skyddet bör säkerställas om fortfarande giltiga bestyrkta kopior uppvisas. Om en tredje persons förvärv av sådan egendom faktiskt har skett eller inte bör inte regleras i denna förordning.

(72) Den behöriga myndigheten bör utfärda arvsintyget på begäran. Originalen av arvsintyget bör förvaras hos den utfärdande myndigheten, som ska utfärda en eller flera i särskild ordning bestyrkta kopior av arvsintyget till sökanden och övriga som kan påvisa ett legitimt intresse. Detta bör dock inte hindra att en medlemsstat i enlighet med sina nationella bestämmelser om allmänhetens tillgång till handlingar får tillåta att kopior av arvsintyget lämnas ut till allmänheten. Denna förordning bör innehålla föreskrifter om rättsmedel mot beslut från den utfärdande myndigheten, inklusive beslut om att vägra utfärda ett arvsintyg. När arvsintyget korrigeras, ändras eller återkallas bör den utfärdande myndigheten meddela de personer för vilka bestyrkta kopior har utfärdats så att olaglig användning av sådana kopior förhindras.

(73) Respekten för medlemsstaternas internationella åtaganden innebär att denna förordning inte bör påverka tillämpningen av internationella konventioner som en eller flera medlemsstater är anslutna till vid den tidpunkt då denna förordning antas. Framför allt bör de medlemsstater som är parter i Haagkonventionen av den 5 oktober 1961 om lagkonflikter i fråga om formen för testamentariska förordnanden kunna fortsätta att tillämpa bestämmelserna i den konventionen i stället för bestämmelserna i denna förordning med avseende på testamentens och

gemensamma testamentens formella giltighet. Förordningens allmänna målsättning kräver dock att den mellan medlemsstaterna har företräde framför konventioner som har ingåtts uteslutande mellan två eller flera medlemsstater i den mån som konventionerna gäller frågor som regleras genom denna förordning.

(74) Denna förordning bör inte hindra de medlemsstater som är parter i konventionen av den 19 november 1934 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige innehållande internationella privaträttsliga bestämmelser om arv, testamente och boutredning från att fortsätta att tillämpa vissa bestämmelser i konventionen, ändrad genom en mellanstatlig överenskommelse mellan de stater som är parter i konventionen.

(75) För att underlätta tillämpningen av denna förordning bör medlemsstaterna åläggas att inom ramen för det europeiska rättsliga nätverk på privaträttsens område som inrättades genom rådets beslut 2001/470/EG⁽¹⁾ lämna vissa upplysningar om sin lagstiftning och sina förfaranden rörande arvsrätt. För att göra det möjligt att i *Europeiska unionens officiella tidning* i god tid offentliggöra all information av betydelse för tillämpningen av denna förordning bör medlemsstaterna också meddela kommissionen sådan information innan denna förordning börjar tillämpas.

(76) För att underlätta tillämpningen av denna förordning bör man också möjliggöra användning av modern kommunikationsteknik och införa standardformulär för de intyg som ska tillhandahållas i samband med ansökan om en verkställbarhetsförklaring som gäller en dom, en officiell handling eller en förlikning inför domstol samt för ansökan om ett europeiskt arvsintyg liksom för själva arvsintyget.

(77) Rådets förordning (EEG, Euratom) nr 1182/71 av den 3 juni 1971 om regler för bestämning av perioder, datum och frister⁽²⁾ bör tillämpas för beräkning av de perioder och frister som föreskrivs i denna förordning.

(78) För att säkerställa enhetliga villkor för genomförandet av denna förordning bör kommissionen tilldelas genomförandebefogenheter avseende upprättande och senare ändringar av de intyg och formulär som hänför sig till förklaringen om verkställbarhet av domar, förlikningar inför domstol och officiella handlingar samt till det europeiska arvsintyget. Dessa befogenheter bör utövas i

⁽¹⁾ EGT L 174, 27.6.2001, s. 25.

⁽²⁾ EGT L 124, 8.6.1971, s. 1.

enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 av den 16 februari 2011 om fastställande av allmänna regler och principer för medlemsstaternas kontroll av kommissionens utövande av sina genomförandebefogenheter ⁽¹⁾.

- (79) Det rådgivande förfarandet bör användas vid antagandet av genomförandeakter om upprättandet och påföljande ändringar av intygen och formulären i denna förordning i enlighet med förfarandet i artikel 4 i förordning (EU) nr 182/2011.

- (80) Eftersom målen för denna förordning, nämligen fri rörlighet för personer, möjligheten för medborgare att i förväg utforma sina arvsförhållanden inom unionen och skyddet för de rättigheter som arvingar, testamentstagare, övriga närstående personer till den avlidne och borgenärer har, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och de därför, på grund av förordningens omfattning och verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går denna förordning inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.

- (81) Denna förordning står i överensstämmelse med de grundläggande rättigheter och principer som erkänns i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Medlemsstaternas domstolar och övriga behöriga myndigheter måste tillämpa denna förordning med respekt för dessa rättigheter och principer.

- (82) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokoll (nr 21) om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa, fogat till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, deltar dessa medlemsstater inte i antagandet av denna förordning, som inte är bindande för eller tillämplig på dem. Detta ska dock inte påverka möjligheten för Förenade kungariket och Irland att, i enlighet med artikel 4 i protokollet, meddela sin avsikt att godta denna förordning efter antagandet.

- (83) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokoll (nr 22) om Danmarks ställning, fogat till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, deltar Danmark inte i antagandet av denna förordning, som inte är bindande för eller tillämplig på Danmark.

⁽¹⁾ EUT L 55, 28.2.2011, s. 13.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

TILLÄMPNINGSMRÅDE OCH DEFINITIONER

Artikel 1

Tillämpningsområde

1. Denna förordning är tillämplig på arv efter avliden. Den ska inte tillämpas på skattefrågor, tullfrågor eller förvaltningsrättsliga frågor.

2. Denna förordning är inte tillämplig på

- a) fysiska personers ställning samt familjeförhållanden och förhållanden som enligt den lag som är tillämplig på sådana förhållanden har jämförbar verkan,

- b) fysiska personers rättskapacitet eller rättsliga handlingsförmåga, utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 23.2 c och 26,

- c) frågor som rör fysiska personers försvinnande, frånvaro eller dödförklaring,

- d) frågor som rör makars förmögenhetsförhållanden samt förmögenhetsrättsliga frågor avseende förhållanden som enligt den lag som är tillämplig på sådana förhållanden har jämförbar verkan med äktenskap,

- e) underhållsskyldighet utöver den som uppstår på grund av dödsfall,

- f) formell giltighet för muntliga förordnanden om kvarlätenhet,

- g) rättigheter och tillgångar som uppkommit eller överlåtits på annat sätt än genom arv, t.ex. genom gåva, samäganderätt med rätt att överta egendomen för den efterlevande, pensionssparande, försäkringsavtal och liknande, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 23.2 i,

- h) frågor som omfattas av reglerna om företag, sammanslutningar och andra juridiska personer, såsom klausuler i stiftelseurkunder eller stadgar för företag, sammanslutningar och andra juridiska personer som fastställer hur det ska föras med andelarna när en eller flera medlemmar avlider,

27.7.2012

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 201/117

- i) upplösning, upphörande och sammanslagning av företag, sammanslutningar och andra juridiska personer,
- j) upprättande, förvaltning och upplösande av truster,
- k) frågor som rör karaktären hos sakrätter, och
- l) registrering i ett register av rättigheter i fast eller lös egendom, inbegripet de rättsliga krav som ställs vid en sådan registrering, och verkningarna av en registrering eller utebliven registrering av sådana rättigheter i ett register.
- f) *verkställande medlemsstat*: den medlemsstat där verkställbarhetsförklaringen eller verkställighet av domen, förlikningen inför domstol eller den officiella handlingen begärs,
- g) *dom*: varje arvsrättsligt avgörande som har meddelats av en domstol i en medlemsstat oavsett dess rubricering, såsom domstolstjänstemans beslut i fråga om rättegångskostnader,
- h) *förlikning inför domstol*: en förlikning i en arvsrättslig fråga som har godkänts av en domstol eller ingåtts i en domstol under förfarandet,

Artikel 2

Befogenhet i arvsfrågor inom medlemsstaterna

Denna förordning ska inte påverka de befogenheter som medlemsstaternas myndigheter har när det gäller att handlägga arvsfrågor.

Artikel 3

Definitioner

1. I denna förordning avses med

- a) *arv*: arv efter avliden som omfattar alla former av överföring av tillgångar, rättigheter och skyldigheter efter dödsfall, oavsett om det rör sig om ett testamentariskt förordnande om kvarlåtenskap eller om arv enligt den legala arvsordningen,
- b) *arvsavtal*: ett avtal, inbegripet inbördes testamenten, som med eller utan motprestation beviljar, ändrar eller återkallar rätt till framtida kvarlåtenskap för en eller flera parter i avtalet,
- c) *gemensamt testamente*: testamente som upprättas av två eller flera personer i en enda handling,
- d) *förordnande om kvarlåtenskap*: testamente, gemensamt testamente eller ett arvsavtal,
- e) *ursprungsmedlemsstat*: den medlemsstat där domen har meddelats, där förlikningen inför domstolen har godkänts eller ingåtts, där den officiella handlingen har fastställts eller där det europeiska arvsintyget har utfärdats,

i) *officiell handling*: en handling i en arvsfråga som har upprättats eller registrerats som en officiell handling i en medlemsstat och vars äkthet

i) avser handlingens underskrift och innehåll, och

ii) har bestyrkts av en offentlig myndighet eller annan för detta bemyndigad myndighet i ursprungsmedlemsstaten.

2. I denna förordning avses med "domstol" alla rättsliga myndigheter och alla andra myndigheter och rättstillämpare som har behörighet i arvsfrågor och som utövar rättsliga funktioner eller agerar genom delegering från en rättslig myndighet eller agerar under kontroll av en rättslig myndighet, under förutsättning att sådana andra myndigheter och rättstillämpare garanterar opartiskhet och samtliga parters rätt att bli hörda och under förutsättning att deras beslut enligt lagen i den medlemsstat där de är verksamma

a) kan bli föremål för överklagande eller förnyad prövning vid en rättslig myndighet och

b) har liknande giltighet och verkan som ett beslut av en rättslig myndighet i samma fråga.

Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen om de andra myndigheter och rättstillämpare som avses i första stycket i enlighet med artikel 79.

KAPITEL II

BEHÖRIGHET

Artikel 4

Allmän behörighet

Domstolarna i den medlemsstat där den avlidne hade hemvist vid sin död ska vara behöriga att fatta beslut om arvet i dess helhet.

Artikel 5

Avtal om val av domstol

1. När den lag som i enlighet med artikel 22 har valts av den avlidne att tillämpas på arvet är lagen i en medlemsstat, får de berörda parterna avtala om att en domstol eller domstolarna i den medlemsstaten ska ha exklusiv behörighet att pröva alla arvsfrågor.

2. Ett sådant avtal om val av domstol ska vara skriftligt och dateras och undertecknas av de berörda parterna. Ett elektroniskt meddelande som möjliggör en varaktig dokumentation av avtalet ska anses vara likvärdigt med skriftligt.

Artikel 6

Avvisande av talan vid lagval

När den lag som i enlighet med artikel 22 har valts av den avlidne att tillämpas på arvet är lagen i en medlemsstat, gäller följande för den domstol vid vilken talan väckts enligt artikel 4 eller 10:

- a) Domstolen får på begäran av någon av parterna i målet avvisa talan om den bedömer att domstolarna i den medlemsstat vars lag har valts är bättre lämpade att pröva arvs-målet med hänsyn till praktiska omständigheter när det gäller arvet, såsom parternas hemvist och placeringen av tillgångarna.
- b) Domstolen ska avvisa talan om parterna i målet i enlighet med artikel 5 har avtalat om att ge en domstol eller domstolarna i den medlemsstat vars lag har valts behörighet.

Artikel 7

Behörighet vid lagval

Domstolarna i en medlemsstat vars lag har valts av den avlidne i enlighet med artikel 22 ska ha behörighet att pröva arvs-målet om

a) en domstol inför vilken talan tidigare väckts i samma fall har avvisat talan i enlighet med artikel 6,

b) parterna i målet i enlighet med artikel 5 har avtalat om att ge en domstol eller domstolarna i denna medlemsstat behörighet, eller

c) parterna i målet uttryckligen har accepterat att den domstol vid vilken talan väckts är behörig.

Artikel 8

Avslutande av förfarande som inlett på domstols initiativ om det finns ett lagval

En domstol som på eget initiativ tagit upp ett arvsmål enligt artikel 4 eller artikel 10 ska avsluta förfarandet om parterna i målet har enats om att avgöra arvsfrågan i godo utanför domstol i den medlemsstat vars lag har valts av den avlidne enligt artikel 22.

Artikel 9

Behörighet grundad på svaromål

1. Om det under förfarandena vid en domstol i en medlemsstat som är behörig enligt artikel 7 framkommer att inte alla parter i målet var parter i avtalet om val av domstol, ska domstolen fortsätta att utöva behörighet om de parter i målet som inte är parter i avtalet går i svaromål utan att bestrida domstolens behörighet.

2. Om de parter i målet som inte är parter i avtalet bestrider behörigheten hos den domstol som avses i punkt 1, ska domstolen avvisa talan.

I sådana fall ska de domstolar som är behöriga enligt artikel 4 eller artikel 10 vara behöriga att pröva arvs-målet.

Artikel 10

Subsidiär behörighet

1. När den avlidne vid sin död inte hade hemvist i en medlemsstat ska domstolarna i den medlemsstat på vars territorium de tillgångar som ingår i kvarlåtenskapen är belägna ändå vara behöriga att pröva arvs-målet i dess helhet om

a) den avlidne var medborgare i den medlemsstaten vid sin död, eller i annat fall,

27.7.2012

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 201/119

- b) den avlidne tidigare haft sin hemvist i den medlemsstaten, förutsatt att det vid den tidpunkt då talan väcktes vid domstolen inte gått mer än fem år sedan hemvisten ändrades.

2. Om ingen domstol i en medlemsstat är behörig i enlighet med punkt 1 ska domstolarna i den medlemsstat där de tillgångar som ingår i kvarlåtenskapen är belägna ändå vara behöriga att fatta beslut om dessa tillgångar.

Artikel 11

Forum necessitatis

Om ingen medlemsstats domstol är behörig i enlighet med andra bestämmelser i denna förordning, kan domstolarna i en medlemsstat i undantagsfall pröva arvs målet om ett förfarande inte rimligen kan inledas eller genomföras eller visar sig vara omöjligt i en tredjestat till vilket målet har nära anknytning.

Målet måste ha tillräcklig anknytning till den medlemsstat i vilken talan väcks.

Artikel 12

Begränsade förfaranden

1. När kvarlåtenskapen efter den avlidne omfattar tillgångar som är belägna i en tredjestat får den domstol vid vilken talan har väckts på begäran av en av parterna besluta att inte fatta beslut om en eller flera sådana tillgångar om det kan antas att dess avgörande med avseende på dessa tillgångar inte kommer att vare sig erkännas eller, i tillämpliga fall, förklaras vara verkställbart i denna tredjestat.

2. Punkt 1 ska inte påverka parternas rätt att begränsa föremålet för talan i enlighet med lagen i den medlemsstat där den domstol vid vilken talan har väckts är belägen.

Artikel 13

Accept av eller avstående från arv, legat eller laglott

Utöver den domstol som är behörig att pröva arvs målet i enlighet med denna förordning ska även domstolarna i den medlemsstat där en person har hemvist som enligt den lag som är tillämplig på arvet får avge en förklaring inför en domstol om accept av eller avstående från arv, legat eller laglott eller en förklaring som ska begränsa den berörda personens ansvar vad gäller skulderna i arvs ärendet ha behörighet att motta sådana förklaringar när sådana förklaringar enligt lagen i den medlemsstaten får avges inför domstol.

Artikel 14

Väckande av talan vid domstol

Vid tillämpningen av detta kapitel ska talan anses ha väckts vid en domstol

- a) när stämningsansökan eller motsvarande handling har ingivits till domstolen, förutsatt att sökanden därefter inte har underlåtit att vidta de mått och steg som denne var skyldig att vidta för att få delgivningen av svaranden verkställd,

- b) om delgivning av handlingen ska ske innan handlingen ges in till domstolen, när den tas emot av den myndighet som är ansvarig för delgivningen, förutsatt att sökanden inte därefter har underlåtit att vidta de mått och steg som denne var skyldig att vidta för att få handlingen ingiven till domstolen, eller

- c) om ett arvs mål tagits upp på domstolens eget initiativ, när domstolen fattar beslut om att inleda förfarandet eller, om något sådant beslut inte krävs, när domstolen registrerar målet.

Artikel 15

Prövning av behörighetsfrågan

Om talan som väcks vid en domstol i en medlemsstat avser en arvsfråga som domstolen inte är behörig att ta upp enligt denna förordning ska domstolen självantagligen förklara sig obehörig.

Artikel 16

Prövning av frågan om målet kan tas upp

1. Om en svarande som har hemvist i en annan stat än den medlemsstat där talan väcktes inte går i svaromål, ska den behöriga domstolen förklara målet vilande till dess att det har klarlagts att svaranden har haft möjlighet att ta del av stämningsansökan eller motsvarande handling i tid för att kunna förbereda sitt svaromål, eller att alla nödvändiga åtgärder i detta syfte har vidtagits.

2. I stället för punkt 1 i denna artikel ska artikel 19 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1393/2007 av den 13 november 2007 om delgivning i medlemsstaterna av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur (delgivning av handlingar) ⁽¹⁾ gälla, om stämningsansökan eller en motsvarande handling ska översändas från en medlemsstat till en annan i enlighet med den förordningen.

⁽¹⁾ EUT L 324, 10.12.2007, s. 79.

3. Om förordning (EG) nr 1393/2007 inte är tillämplig ska artikel 15 i Haagkonventionen av den 15 november 1965 om delgivning i utlandet av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur gälla, om stämningsansökan eller motsvarande handling ska översändas till utlandet i enlighet med den konventionen.

Artikel 17

Litispens

1. Om talan väcks vid domstolar i olika medlemsstater rörande samma sak och målen gäller samma parter, ska varje domstol utom den vid vilken talan först väcktes självmant låta handläggningen av målet vila till dess att det har fastställts att den domstol vid vilken talan först väckts är behörig.

2. När det har fastställts att den domstol vid vilken talan först väcktes är behörig, ska övriga domstolar självmant avvisa talan till förmån för den domstolen.

Artikel 18

Käromål som har samband med varandra

1. Om käromål som har samband med varandra prövas vid domstolar i olika medlemsstater, får varje domstol utom den vid vilken talan först väcktes låta handläggningen av målet vila.

2. Om dessa mål prövas i första instans får varje domstol, utom den vid vilken talan först väcktes, också avvisa talan på begäran av en av parterna, om den domstol vid vilken talan först väcktes är behörig att pröva de berörda käromålen och dess lag tillåter förening av dessa.

3. Vid tillämpningen av denna artikel ska käromål anses ha samband med varandra om de är så förenade att en gemensam handläggning och dom är påkallad för att undvika att oförenliga domar meddelas som en följd av att käromålen prövas i olika rättegångar.

Artikel 19

Interimistiska åtgärder, inbegripet säkerhetsåtgärder

Interimistiska åtgärder, inbegripet säkerhetsåtgärder, som kan vidtas enligt lagen i en medlemsstat, får begäras hos domstolarna i den staten, även om en domstol i en annan medlemsstat är behörig att pröva målet i sak enligt denna förordning.

KAPITEL III

TILLÄMPLIG LAG

Artikel 20

Universell tillämpning

Den lag som anges i denna förordning ska tillämpas oavsett om det är en medlemsstats lag eller inte.

Artikel 21

Allmän regel

1. Om inte annat anges i denna förordning ska den lag som är tillämplig på arvet i dess helhet vara lagen i den stat där den avlidne hade hemvist vid sin död.

2. Om det undantagsvis framgår av alla omständigheter i fallet att den avlidne vid sin död uppenbart hade en närmare anknytning till en annan stat än den vars lag skulle vara tillämplig enligt punkt 1, ska lagen i den andra staten vara tillämplig på arvet.

Artikel 22

Lagval

1. En person får låta rätten till sitt arv i dess helhet styras av lagen i den stat där personen är medborgare vid tidpunkten för sitt val eller vid sin död.

En person som är medborgare i flera länder får välja lagen i en av de stater i vilken personen är medborgare vid tidpunkten för sitt beslut eller vid sin död.

2. Lagvalet ska uttryckligen anges i en förklaring i form av ett förordnande om kvarlätenskap eller framgå av villkoren i ett sådant.

3. Det är den valda lagens regler som ska tillämpas på frågan om den materiella giltigheten för den handling genom vilken lagvalet gjordes.

4. Om lagvalet ändras eller återkallas ska samma formkrav ställas som vid ändringar eller återkallanden av förordnanden om kvarlätenskap.

Artikel 23

Den tillämpliga lagens räckvidd

1. Den lag som anges enligt artikel 21 eller 22 ska styra arvet i dess helhet.

27.7.2012

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 201/121

2. Den lagen ska i synnerhet reglera

regleras av den lag som den personen kunde ha valt i enlighet med artikel 22 på de däri fastställda villkoren.

a) orsak, tidpunkt och plats för inledningen av arvsförfarandet,

b) fastställandet av förmånstagarna, deras respektive andelar samt de förpliktelser som de kan komma att åläggas enligt den avlidnes sista vilja samt fastställandet av övriga arvsrätter, inbegripet efterlevande makes, makas eller partners arvsrätt,

c) förmågan att ärva,

d) arvlöshetsförklaring och förverkande av rätt på grund av beteende,

e) överföring av de tillgångar, rättigheter och förpliktelser som utgör kvarlåtenskapen till arvingar och eventuella testamentstagare, däribland villkor för och rättsverkningar av accept av eller avstående från arv eller legat,

f) arvingars, testamentsexekutorers och boutredningsmäns befogenheter, särskilt i fråga om försäljning av egendom och betalning till borgenärer, utan att det påverkar de befogenheter som anges i artikel 29.2 och 29.3,

g) ansvaret för skulderna i arvsärendet,

h) den disponibla kvoten, laglotter och andra inskränkningar i rätten att förordna om sin kvarlåtenskap, liksom anspråk som närstående personer till den avlidne kan tänkas ha gentemot dödsboet eller arvingarna,

i) återföring eller nedsättning av gåvor, förskott på arv eller legat vid beräkningen av de olika förmånstagarnas lotter, och

j) arvets uppdelning.

Artikel 24

Förordnanden om kvarlåtenskap som inte är arvsavtal

1. När det gäller ett förordnande om kvarlåtenskap som inte är ett arvsavtal ska prövningen av frågan om huruvida det kan tas upp och dess materiella giltighet regleras av den lag som, enligt denna förordning, skulle ha varit tillämplig på arvet efter den person som upprättade det om denne avlidit samma dag som förordnandet upprättades.

2. Utan hinder av punkt 1 får en person välja att prövningen av frågan om huruvida hans eller hennes förordnande om kvarlåtenskap kan tas upp och om dess materiella giltighet ska

3. Punkt 1 ska i tillämpliga fall gälla vid ändring eller återkallande av ett förordnande om kvarlåtenskap som inte är ett arvsavtal. Om ett lagval har gjorts i enlighet med punkt 2 ska ändringen eller återkallandet regleras av den valda lagen.

Artikel 25

Arvsavtal

1. Ett arvsavtal som gäller arv efter en person ska när det gäller frågan om huruvida det kan tas upp, dess materiella giltighet och dess bindande verkningar parterna emellan, inbegripet villkoren för dess upphävande, regleras av den lag som, enligt denna förordning, skulle ha varit tillämplig på arvet efter den person om denne hade avlidit samma dag som avtalet ingicks.

2. Arvsavtal efter flera avlidna ska kunna tas upp endast om de kan tas upp enligt alla de lagar som enligt denna förordning skulle ha reglerat arv efter samtliga inblandade personer om dessa avlidit samma dag som avtalet ingicks.

Ett avtal om arv efter en avliden som enligt prövning enligt punkt 1 kan tas upp ska, vad gäller dess materiella giltighet och dess bindande verkningar parterna emellan, inbegripet villkoren för dess upphävande, regleras av den lag i punkt 1 till vilken det har närmast anknytning.

3. Utan hinder av punkterna 1 och 2 får parterna välja att arvsavtalet efter en avliden, vad gäller prövningen av frågan om huruvida det kan tas upp, dess materiella giltighet och dess bindande verkningar parterna emellan, inbegripet villkoren för dess upphävande, ska regleras av den lag som den person eller en av de personer vilkas kvarlåtenskap berörs kunde ha valt i enlighet med artikel 22 på de däri fastställda villkoren.

Artikel 26

Materiell giltighet för förordnanden om kvarlåtenskap

1. Vid tillämpningen av artiklarna 24 och 25 ska följande hänföra sig till den materiella giltigheten:

a) Kapaciteten hos den person som upprättat förordnandet om kvarlåtenskap att upprätta ett sådant förordnande.

L 201/122

SV

Europeiska unionens officiella tidning

27.7.2012

b) De särskilda skäl som förhindrar den person som upprättar förordnandet att gynna vissa personer eller som förhindrar en person att motta arvsegendom från den person som upprättar förordnandet.

c) Tillätligheten av företrädare vid upprättandet av ett förordnande om kvarlåtenskap.

d) Tolkningen av förordnandet.

e) Bedrägeri, olaga tvång, misstag och andra frågor gällande samtycket eller avsikten hos den person som upprättar förordnandet.

2. Om en person har kapacitet att upprätta ett förordnande om kvarlåtenskap i enlighet med den lag som är tillämplig i enlighet med artikel 24 eller artikel 25, ska en senare ändring av den tillämpliga lagen inte påverka dennes kapacitet att ändra eller återkalla ett sådant förordnande.

Artikel 27

Formell giltighet för skriftliga förordnanden om kvarlåtenskap

1. Ett skriftligt förordnande om kvarlåtenskap ska anses giltigt till formen om formen uppfyller kraven i lagen

a) i den stat där förordnandet upprättades eller arvsavtalet ingicks,

b) i en stat där testatorn eller åtminstone en av de personer vilkas kvarlåtenskap berörs av ett arvsavtal var medborgare, antingen vid tidpunkten för upprättandet av förordnandet eller för ingåendet av avtalet, eller vid sin död,

c) i en stat där testatorn eller åtminstone en av de personer vilkas kvarlåtenskap berörs av ett arvsavtal hade domicil, antingen vid tidpunkten för upprättandet av förordnandet eller för ingåendet av avtalet, eller vid sin död,

d) i en stat där testatorn eller åtminstone en av de personer vilkas kvarlåtenskap berörs av ett arvsavtal hade sin hemvist, antingen vid tidpunkten för upprättandet av förordnandet eller för ingåendet av avtalet, eller vid sin död, eller

e) vad gäller fast egendom, i den stat där den fasta egendomen är belägen.

Fastställandet av huruvida testatorn eller någon person vars kvarlåtenskap berörs av ett arvsavtal hade domicil i en viss stat ska regleras av lagen i den staten.

2. Punkt 1 ska också tillämpas på förordnanden om kvarlåtenskap som ändrar eller återkallar ett tidigare förordnande. Ändringen eller återkallandet ska också vara giltiga till formen om formen uppfyller kraven i någon av de lagar enligt vilka, i enlighet med punkt 1, det ändrade eller återkallade förordnandet om kvarlåtenskap var giltigt.

3. Vid tillämpningen av denna artikel ska varje lagbestämelse genom vilken de tillåtna formerna av förordnanden om kvarlåtenskap begränsas på grundval av ålder, nationalitet eller andra personliga förhållanden med avseende på testatorn eller de personer vilkas kvarlåtenskap berörs av ett arvsavtal, anses hänföra sig till formen. Samma regel ska tillämpas på de kvalifikationer som det krävs att vittnen ska inneha för att ett förordnande om kvarlåtenskap ska vara giltigt.

Artikel 28

Formella giltighetskrav på arvinges förklaring om accept eller avstående

En förklaring om accept av eller avstående från arv, legat eller laglott eller en förklaring som syftar till att begränsa ansvaret för den person som upprättar förklaringen, ska anses vara formellt giltig då den uppfyller kraven i

a) den lag som är tillämplig på arvet enligt artikel 21 eller artikel 22, eller

b) lagen i den stat där den person som upprättar förklaringen har sin hemvist.

Artikel 29

Särskilda regler om utseende av och befogenheter för boutredningsmän i vissa situationer

1. Om det är obligatoriskt att utse en boutredningsman eller om detta är obligatoriskt på begäran enligt lagstiftningen i den medlemsstat vars domstolar är behöriga att pröva arvsfrågor i enlighet med denna förordning och den lag som är tillämplig på arvet är en utländsk lag får domstolarna i den medlemsstaten, när ansökan görs där, utse en eller flera boutredningsmän enligt sin egen lagstiftning, med förbehåll för de villkor som fastställs i denna artikel.

Den eller de boutredningsmän som utses i enlighet med denna punkt ska vara den eller de personer som har rätt att vara testamentsexekutorer för den avlidne och/eller vara boutredningsmän enligt den lag som är tillämplig på arvet. Om den lagen inte innehåller föreskrifter om boutredningsmän i form av personer som inte är förmänstagare får domstolarna i den medlemsstat där boutredningsmannen ska utses utse en utomstående boutredningsman enligt sin egen lagstiftning om denna lagstiftning så kräver och det rör sig om en allvarlig intressekonflikt mellan förmänstagarna eller mellan förmänstagarna och borgenärerna eller andra personer som har stått som garant för den avlidnes skulder, oenighet bland förmänstagarna med avseende på boutredningsuppdraget eller ett komplicerat dödsbo att förvalta på grund av typen av tillgångar.

Den eller de boutredningsmän som utses enligt denna punkt ska vara den eller de enda personer som har rätt att utöva de befogenheter som avses i punkt 2 eller 3.

2. Den eller de personer som utses till boutredningsmän enligt punkt 1 ska utöva de boutredningsbefogenheter som de får utöva enligt den lag som är tillämplig på arvet. Den utseende domstolen får i sitt beslut fastställa specifika villkor för utövande av sådana befogenheter i enlighet med den lag som är tillämplig på arvet.

Om den lag som är tillämplig på arvet inte innehåller föreskrifter om befogenheter som är tillräckliga för att bevara dödsboets tillgångar eller skydda borgenärernas rättigheter eller rättigheterna för andra personer som har stått som garant för den avlidnes skulder får den utseende domstolen besluta att tillåta att boutredningsmannen eller boutredningsmännen utövar kvarstående befogenheter som föreskrivs i detta syfte i den egna lagen, och den får i sin dom fastställa specifika villkor för utövande av sådana befogenheter i enlighet med den lagen.

När boutredningsmannen eller boutredningsmännen utövar sådana kvarstående befogenheter ska de emellertid respektera den lag som är tillämplig på arvet vad avser överföring av arvsegenheten, ansvaret för skulderna i arvsärendet och förmänstagarnas rättigheter, inklusive i förekommande fall arvinges rätt till accept av eller avstående från arvet samt i förekommande fall testamentsexekutors befogenheter.

3. Utan hinder av punkt 2 får den domstol som utser en eller flera boutredningsmän enligt punkt 1 i undantagsfall, där den lag som är tillämplig på arvet är lagen i en tredjestat, besluta att ge dessa boutredningsmän alla de befogenheter som föreskrivs i lagen i den medlemsstat där de utses.

När boutredningsmännen utövar sådana befogenheter ska de emellertid i synnerhet respektera fastställandet av förmänstagarna och deras arvsrätter, inklusive deras rätt till en laglott eller anspråk gentemot dödsboet eller arvingarna enligt den lag som är tillämplig på arvet.

Artikel 30

Särskilda regler som fastställer begränsningar för eller påverkar arvskiftet med avseende på vissa tillgångar

Om lagen i den stat där vissa typer av fast egendom, vissa företag eller andra särskilda kategorier av tillgångar är belägna innehåller särskilda regler som med hänsyn till ekonomiska, familjerättsliga eller sociala förhållanden fastställer begränsningar för eller påverkar arvet med avseende på dessa tillgångar, ska dessa särskilda regler tillämpas på arvet i den utsträckning dessa regler enligt lagen i den staten är tillämpliga oavsett vilken lag som är tillämplig på arvet.

Artikel 31

Anpassning av sakrätter

Om en person åberopar en sakrätt som vederbörande har rätt till enligt den lag som är tillämplig på arvet och denna sakrätt är okänd i lagen i den medlemsstat där rätten åberopas, ska denna sakrätt, om det är nödvändigt och i möjligaste mån, anpassas till den närmast likvärdiga sakrätten enligt den statens lagstiftning med beaktande av de syften och intressen som den specifika sakrätten motiveras av och av den verkan den har.

Artikel 32

Samtidigt avlidna

När två eller flera personer vars arv regleras i olika lagstiftningar avlider under sådana omständigheter att det råder ovisshet om vem som avlidit först, och om dessa lagar har skilda bestämmelser eller saknar bestämmelser i denna situation, ska ingen av de avlidna ha någon arvsrätt till den andras eller de övrigas arv.

Artikel 33

Arv där arvinge saknas

I den mån det enligt den lag som är tillämplig på arvet enligt denna förordning saknas arvinge eller testamentstagare som utsetts i ett förordnande om kvarlätenskap för samtliga tillgångar, och fysiska personer enligt den legala arvsordningen, ska den i enlighet därmed anvisade lagen inte utesluta rätten för en medlemsstat eller en enhet som den medlemsstaten utsett i detta syfte att i enlighet med sin nationella lagstiftning överta den del av kvarlätenskapen som är belägen på dess territorium under förutsättning att borgenärerna har rätt att kräva att deras fordringar tillgodoses från alla tillgångar som ingår i kvarlätenskapen.

Artikel 34

Återförvisning

1. När det i denna förordning föreskrivs att lagen i en viss tredjestat ska tillämpas avses gällande rättsregler i det landet, däribland dess internationella privaträtt i den mån dessa regler hänvisar till

a) lagen i en medlemsstat, eller

b) lagen i en annan tredjestat som tillämpar sin egen lag.

2. Återförvisning ska inte tillämpas i fråga om den lagstiftning som avses i artiklarna 21.2, 22, 27, 28 b och 30.

Artikel 35

Grunderna för domstolslandets rättsordning (*ordre public*)

Tillämpning av en bestämmelse i lagen i en viss stat som anges i denna förordning får vägras endast om en sådan tillämpning är uppenbart oförenlig med grunderna för domstolslandets rättsordning (*ordre public*).

Artikel 36

Stater med mer än en rättsordning – territoriella lagkonflikter

1. I de fall den bestämda lagen enligt denna förordning är lagen i en stat som omfattar flera territoriella enheter som var och en har egna rättsregler för arv efter avlidne, är det de interna lagvalsreglerna i den staten som ska avgöra vilken territoriell enhets rättsregler som ska tillämpas.

2. Om sådana interna lagvalsregler saknas ska

a) varje hänvisning till lagen i den stat som avses i punkt 1, när det gäller att fastställa tillämplig lag i enlighet med bestämmelserna om den avlidnes hemvist, förstås som en hänvisning till lagen i den territoriella enhet där den avlidne hade hemvist vid sin död,

b) varje hänvisning till lagen i den stat som avses i punkt 1, när det gäller att fastställa tillämplig lag i enlighet med bestämmelserna om den avlidnes nationalitet, förstås som en hänvisning till lagen i den territoriella enhet som den avlidne hade den närmaste anknytningen till,

c) varje hänvisning till lagen i den stat som avses i punkt 1, när det gäller att fastställa tillämplig lag i enlighet med varje

annan bestämmelse som anger andra omständigheter som anknytningskriterier, förstås som en hänvisning till lagen i den territoriella enhet där dessa omständigheter föreligger.

3. Utan hinder av punkt 2 ska varje hänvisning till lagen i den stat som avses i punkt 1, när det gäller att fastställa tillämplig lag i enlighet med artikel 27, i avsaknad av interna lagvalsregler i den staten, förstås som en hänvisning till lagen i den territoriella enhet som testatorn eller de personer vilkas arv berörs av ett arvsavtal hade den närmaste anknytningen till.

Artikel 37

Stater med mer än en rättsordning – lagkonflikter avseende olika kategorier av personer

Med avseende på en stat som har två eller flera rättsordningar eller regelverk som är tillämpliga på olika kategorier av personer när det gäller arv, ska varje hänvisning till lagen i den staten förstås som en hänvisning till den rättsordning eller det regelverk som är tillämpligt enligt gällande regler i den staten. I avsaknad av sådana regler ska den rättsordning eller det regelverk tillämpas som den avlidne hade den närmaste anknytningen till.

Artikel 38

Icke-tillämpning av förordningen på interna lagkonflikter

En medlemsstat som omfattar flera territoriella enheter som var och en har egna rättsregler för arv behöver inte tillämpa denna förordning vid lagkonflikter enbart mellan lagarna i sådana enheter.

KAPITEL IV

DOMARS ERKÄNNANDE, VERKSTÄLLBARHET OCH VERKSTÄLLIGHET

Artikel 39

Erkännande

1. En dom som har meddelats i en medlemsstat ska erkännas i övriga medlemsstater utan att det krävs något särskilt förfarande.

2. Varje berörd part som tar upp frågan om huruvida en dom ska erkännas eller inte som huvudfrågan i en tvist, kan i enlighet med förfarandet i artiklarna 45–58 ansöka om att domen ska erkännas.

27.7.2012

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 201/125

3. Om frågan huruvida en dom ska erkännas uppkommer som en prejudiciell fråga vid en domstol i en medlemsstat, får den domstolen avgöra frågan om erkännande.

Artikel 40

Skäl för att vägra erkännande

En dom ska inte erkännas om

- a) ett erkännande uppenbart strider mot grunderna för rättsordningen (*ordre public*) i den medlemsstat där domen görs gällande,
- b) om det är en tredskodom eller en annan dom som har meddelats mot en utebliven svarande och svaranden inte har delgivits stämningsansökan eller motsvarande handling i tillräckligt god tid och på ett lämpligt sätt för att kunna förbereda sitt svaromål, såvida inte svaranden haft möjlighet att överklaga domen men underlåtit detta,
- c) om den är oförenlig med en dom som har meddelats i ett mål mellan samma parter i den medlemsstat där domen görs gällande,
- d) om den är oförenlig med en dom som tidigare har meddelats i en annan medlemsstat eller i ett tredje stat i ett mål mellan samma parter och rörande samma sak, om den först meddelade domen uppfyller de nödvändiga villkoren för erkännande i den medlemsstat där domen görs gällande.

Artikel 41

Ingen omprövning i sak

En dom som har meddelats i en medlemsstat får under inga omständigheter omprövas i sak.

Artikel 42

Vilandeförklaring av mål som rör erkännande

Om det vid en domstol i en medlemsstat görs gällande att en dom som har meddelats i en annan medlemsstat ska erkännas, får domstolen låta handläggningen av målet vila om ändring i domen har sökts genom ordinära rättsmedel i ursprungsmedlemsstaten.

Artikel 43

Verkställbarhet

En dom som har meddelats i en medlemsstat och som är verkställbar i den staten ska kunna verkställas i en annan medlemsstat sedan domen efter ansökan från en berörd part har förklarats vara verkställbar i sistnämnda medlemsstat i enlighet med förfarandet i artiklarna 45–58.

Artikel 44

Fastställande av domicil

För att i samband med förfarandet enligt artiklarna 45–58 kunna fastställa huruvida en part har domicil i den verkställande medlemsstaten, ska den domstol vid vilken talan väckts tillämpa den medlemsstatens interna lag.

Artikel 45

Lokala domstolars behörighet

1. En ansökan om verkställbarhetsförklaring ska göras vid den domstol eller den behöriga myndighet i den verkställande medlemsstaten som den medlemsstaten har meddelat till kommissionen i enlighet med artikel 78.
2. Den lokala behörigheten ska bestämmas utifrån domicilet för den part mot vilken verkställighet begärs eller utifrån den plats där verkställighet ska ske.

Artikel 46

Förfarande

1. Ansökningsförfarandet ska regleras av lagen i den verkställande medlemsstaten.
2. Sökanden ska inte åläggas att ha en postadress eller ett bemyndigat ombud i den verkställande medlemsstaten.
3. Ansökan ska åtföljas av följande handlingar:
 - a) En kopia av domen som uppfyller de villkor som är nödvändiga för att dess äkthet ska kunna fastställas.
 - b) Det intyg som utfärdats av domstol eller behörig myndighet i ursprungsmedlemsstaten med hjälp av det formulär som utarbetats i enlighet med det rådgivande förfarande som avses i artikel 81.2, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 47.

Artikel 47

Underlåtenhet att inge intyg

1. Om intyget enligt artikel 46.3 b inte har inletts, kan domstolen eller den behöriga myndigheten bestämma en tid inom vilken det ska inges, eller godta en likvärdig handling eller, om tillgängliga uppgifter kan anses tillräckliga, befria sökanden från skyldigheten att ge in det.

2. Om domstolen eller den behöriga myndigheten begär det, ska en översättning av handlingarna ges in. Översättningarna ska göras av en person som är behörig att göra översättningar i någon av medlemsstaterna.

Artikel 48

Verkställbarhetsförklaring

Domen ska förklaras vara verkställbar omedelbart efter fullgörandet av formaliteterna i artikel 46 utan någon förnyad prövning enligt artikel 40. I detta skede av förfarandet ska den part mot vilken verkställighet begärs inte ges tillfälle att yttra sig över ansökan.

Artikel 49

Underrättelse om beslutet med anledning av ansökan om verkställbarhetsförklaring

1. Sökanden ska snarast och i enlighet med det förfarande som anges i lagen i den verkställande medlemsstaten underrättas om det beslut som har meddelats med anledning av ansökan om verkställbarhetsförklaring.

2. Den part mot vilken verkställighet begärs ska delges verkställbarhetsförklaringen tillsammans med beslutet, såvida inte detta redan delgivits denna part.

Artikel 50

Ansökan om ändring av beslutet med anledning av ansökan om verkställbarhetsförklaring

1. Var och en av parterna får ansöka om ändring av beslutet med anledning av ansökan om verkställbarhetsförklaring.

2. Ansökan om ändring ska göras vid den domstol som den berörda medlemsstaten har meddelat till kommissionen enligt artikel 78.

3. Ansökan om ändring ska handläggas i enlighet med de bestämmelser som gäller för kontradiktoriska förfaranden.

4. Om den part mot vilken verkställighet begärs underlåter att inställa sig vid den domstol som handlägger ansökan om ändring, ska artikel 16 tillämpas även om denna part inte har domicil i en medlemsstat.

5. Ansökan om ändring av en verkställbarhetsförklaring ska göras inom 30 dagar efter delgivningen av denna. Om den part mot vilken verkställighet begärs har domicil i en annan medlemsstat än den där verkställbarhetsförklaringen meddelades, ska fristen för att söka ändring vara 60 dagar och löpa från den dag då beslutet delgavs honom eller henne, antingen personligen eller i hans eller hennes bostad. Fristen får inte förlängas på grund av långt avstånd.

Artikel 51

Talan mot avgörandet med anledning av ansökan om ändring

Mot det avgörande som meddelas med anledning av att ändringen har sökts får talan föras endast genom det förfarande som den berörda medlemsstaten har meddelat till kommissionen i enlighet med artikel 78.

Artikel 52

Avslag på en ansökan om verkställbarhetsförklaring eller upphävande av verkställbarhetsförklaringen

Den domstol vid vilken ansökan om ändring görs enligt artikel 50 eller artikel 51 får avslå en ansökan om verkställbarhetsförklaring eller upphäva verkställbarhetsförklaringen endast på någon av de grunder som anges i artikel 40. Den ska meddela sitt avgörande utan dröjsmål.

Artikel 53

Vilandeförklaring av mål

Den domstol som handlägger verkställighetsfrågan efter det att ändring har sökts enligt artiklarna 50 eller 51 ska efter ansökan från motparten låta handläggningen av målet vila, om verkställigheten av avgörandet i ursprungsmedlemsstaten skjuts upp på grund av att talan mot domen har förts.

Artikel 54

Interimistiska åtgärder, inbegripet säkerhetsåtgärder

1. Om en dom ska erkännas i enlighet med detta kapitel, ska ingenting hindra sökanden från att begära interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder, enligt lagen i den verkställande medlemsstaten, utan att det krävs någon verkställbarhetsförklaring enligt artikel 48.

2. En verkställbarhetsförklaring ska automatiskt medföra att säkerhetsåtgärder får vidtas.

3. Så länge den i artikel 50.5 angivna fristen för att söka ändring av verkställighetsförklaringen inte har löpt ut och intill dess att beslut har meddelats med anledning av att ändring söks, får inga andra åtgärder för verkställighet än säkerhetsåtgärder vidtas mot gäldenärens egendom.

Artikel 55

Partiell verkställbarhet

1. Om en dom omfattar flera yrkanden och verkställbarhetsförklaringen inte kan meddelas för domen i dess helhet, ska domstolen eller den behöriga myndigheten meddela den i fråga om ett eller flera av dem.

2. Sökanden kan begära en verkställbarhetsförklaring som är begränsad till delar av en dom.

Artikel 56

Rättshjälp

Om sökanden i ursprungsmedlemsstaten helt eller delvis hade rättshjälp eller var befriad från kostnader och avgifter, ska denne vid en eventuell ansökan om verkställbarhetsförklaring vara berättigad till rättshjälp eller kostnads- och avgiftsbefrielse i största möjliga utsträckning enligt lagen i verkställighetsmedlemsstaten.

Artikel 57

Ingen säkerhet, borgen eller deposition

Ingen säkerhet, borgen eller deposition, oavsett dess benämning, får krävas av den part som i en medlemsstat ger in en ansökan om erkännande, verkställbarhet eller verkställighet av en dom som har meddelats i en annan medlemsstat, på den grunden att denne är utländsk medborgare eller inte har domicil eller hemvist i den verkställande medlemsstaten.

Artikel 58

Ingen avgift eller skatt

Ingen avgift eller skatt som är beräknad efter tvisteföremålets värde får tas ut i den verkställande medlemsstaten vid ett förfarande som avser en verkställbarhetsförklaring.

KAPITEL V

OFFICIELLA HANDLINGAR OCH FÖRLIKNINGAR INFÖR DOMSTOL

Artikel 59

Godkännande av officiella handlingar

1. En officiell handling som har fastställts i en medlemsstat ska ha samma bevisvärde i en annan medlemsstat som den har i

ursprungsmedlemsstaten eller ett bevisvärde som är så jämförbart som möjligt, under förutsättning att detta inte uppenbarligen strider mot grunderna för rättsordningen (*ordre public*) i den berörda medlemsstaten.

En person som önskar använda sig av en officiell handling i en annan medlemsstat får begära att den utfärdande myndigheten i ursprungsmedlemsstaten fyller i det formulär som utarbetats i enlighet med det rådgivande förfarande som avses i artikel 81.2 och anger den officiella handlingens bevisvärde i ursprungsmedlemsstaten.

2. En klagan över en officiell handlingens äkthet, ska göras vid domstol i ursprungsmedlemsstaten och avgöras enligt den statens lagstiftning. En officiell handling som omfattas av klagomålet ska inte ha något bevisvärde i en annan medlemsstat innan klagomålet har avgjorts vid den behöriga domstolen.

3. Alla klagomål som gäller rättshandlingar eller rättsliga förhållanden som upptagits i en officiell handling ska göras vid de domstolar som är behöriga enligt denna förordning och ska avgöras i enlighet med tillämplig lag enligt kapitel III. Den officiella handling som omfattas av ett klagomål ska inte ha något bevisvärde i en annan medlemsstat än ursprungsmedlemsstaten i den relevanta frågan innan klagomålet har avgjorts vid den behöriga domstolen.

4. Om utgången av ett mål som handläggs vid en domstol i en medlemsstat är avhängig av en fråga som är av prejudiciell betydelse och som gäller de rättshandlingar eller rättsliga förhållanden som upptagits i en officiell handling på arvsområdet, ska den domstolen ha behörighet att avgöra frågan.

Artikel 60

Officiella handlingars verkställbarhet

1. En officiell handling som är verkställbar i ursprungsmedlemsstaten ska efter ansökan från en berörd part förklaras vara verkställbar i en annan medlemsstat i enlighet med det förfarande som föreskrivs i artiklarna 45–58.

2. Vid tillämpningen av artikel 46.3 b ska den myndighet som har fastställt den officiella handlingen efter ansökan från en berörd part utfärda ett intyg med hjälp av det formulär som utarbetats i enlighet med det rådgivande förfarande som avses i artikel 81.2.

3. Den domstol vid vilken ansökan om ändring görs i enlighet med artikel 50 eller artikel 51 ska vägra att utfärda eller återkalla en verkställbarhetsförklaring endast om verkställighet av den officiella handlingen uppenbarligen strider mot grunderna för rättsordningen (*ordre public*) i den verkställande medlemsstaten.

Artikel 61

Verkställbarhet av förlikningar inför domstol

1. En förlikning som ingåtts inför domstol och som är verkställbar i ursprungsmedlemsstaten ska efter ansökan från en berörd part i enlighet med det förfarande som föreskrivs i artiklarna 45–58 förklaras vara verkställbar i en annan medlemsstat.

2. Vid tillämpning av artikel 46.3 b ska den domstol som godkände förlikningen eller inför vilken den ingicks efter ansökan från en berörd part utfärda ett intyg med hjälp av det formulär som utarbetats i enlighet med det rådgivande förfarande som avses i artikel 81.2.

3. Den domstol vid vilken ansökan om ändring görs i enlighet med artikel 50 eller artikel 51 ska vägra att utfärda eller återkalla en verkställbarhetsförklaring endast om verkställighet av förlikningen inför domstol uppenbarligen strider mot grunderna för rättsordningen (*ordre public*) i den verkställande medlemsstaten.

KAPITEL VI

EUROPEISKT ARVSINTYG

Artikel 62

Inrättande av ett europeiskt arvsintyg

1. Genom denna förordning inrättas ett europeiskt arvsintyg (nedan kallat *arvsintyg*) som ska utfärdas för användning i en annan medlemsstat och ha de verkningar som förtecknas i artikel 69.

2. Det ska inte vara obligatoriskt att använda ett arvsintyg.

3. Arvsintyget ska inte ersätta nationella dokument som används för liknande ändamål i medlemsstaterna. När det har utfärdats för användning i en annan medlemsstat ska arvsintyget emellertid även ha de verkningar som förtecknas i artikel 69 i den medlemsstat vars myndigheter utfärdade det i enlighet med detta kapitel.

Artikel 63

Arvsintygets syfte

1. Arvsintyget ska användas av arvingar, testamentstagare som har direkta rättigheter i arvet och testamentsexekutorer eller boutredningsmän som i en annan medlemsstat behöver åberopa sin ställning eller utöva sina rättigheter som arvingar eller testamentstagare och/eller sina befogenheter som testamentsexekutorer eller boutredningsmän.

2. Arvsintyget får i synnerhet användas för att visa en eller flera av följande omständigheter:

a) Ställningen och/eller rättigheterna för varje arvinge eller i förekommande fall varje testamentstagare som anges i arvsintyget liksom deras respektive arvslott.

b) Tilldelning av en specifik tillgång eller specifika tillgångar som ingår i kvarlåtenskapen till arvinge eller i förekommande fall testamentstagare som anges i arvsintyget.

c) Befogenheter för den person som i arvsintyget anges som testamentsexekutor eller boutredningsman.

Artikel 64

Behörighet att utfärda europeiskt arvsintyg

Arvsintyget ska utfärdas i den medlemsstat vars domstolar är behöriga enligt artikel 4, 7, 10 eller 11. Utfärdande myndighet ska vara

a) en domstol enligt definitionen i artikel 3.2 eller

b) en annan myndighet som enligt nationell rätt är behörig att handlägga arvsärenden.

Artikel 65

Ansökan om arvsintyg

1. Arvsintyg ska utfärdas efter ansökan från en sådan person som avses i artikel 63.1 (nedan kallad *sökanden*).

2. Vid inlämning av ansökan får sökanden använda sig av det formulär som utarbetats i enlighet med det rådgivande förfarande som avses i artikel 81.2.

3. Ansökan ska innehålla den information som förtecknas nedan, såvitt denna information är känd för sökanden och behövs för att den utfärdande myndigheten ska kunna intyga de omständigheter som sökanden vill ha bestyrkta, och ska åtföljas av alla relevanta handlingar antingen i original eller i form av kopior som uppfyller de villkor som krävs för att deras äkthet ska kunna fastställas, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 66.2:

a) Personuppgifter om den avlidne: efternamn (i förekommande fall: efternamn vid födseln), samtliga förnamn, kön, födelsedatum och födelseort, civilstånd, nationalitet, identifikationsnummer (om sådant finns), adress vid dödstillfället, dödsdatum och dödsort.

b) Personuppgifter om sökanden: efternamn (i förekommande fall: efternamn vid födseln), samtliga förnamn, kön, födelsedatum och födelseort, civilstånd, nationalitet, identifikationsnummer (om sådant finns), adress samt uppgifter om eventuell anknytning till den avlidne.

27.7.2012

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 201/129

c) Personuppgifter om sökandens företrädare om sådan finns: efternamn (i förekommande fall: efternamn vid födseln), samtliga förnamn, adress och bevis för status som företrädare.

d) Personuppgifter om den avlidnes make, maka eller partner och i förekommande fall f.d. make, maka eller partner: efternamn (i förekommande fall: efternamn vid födseln), samtliga förnamn, kön, födelsedatum och födelseort, civilstånd, nationalitet, identifikationsnummer (om sådant finns) och adress.

e) Personuppgifter om andra eventuella förmånstagare som utsetts i ett förordnande om kvarlåtenskap och/eller automatiskt: efternamn och samtliga förnamn eller organisationsnamn, identifikationsnummer (om sådant finns) och adress.

f) Arvsintygets avsedda ändamål i enlighet med artikel 63.

g) I förekommande fall, kontaktuppgifter för den domstol eller behöriga myndighet som handlägger eller har handlagt själva arvet.

h) De omständigheter som i förekommande fall ligger till grund för sökandens krav på rätt till arvsegendom i egenkap av förmånstagare och/eller rätt att verkställa den avlidnes testamente och/eller rätt att förvalta den avlidnes kvarlåtenskap.

i) Angivande av huruvida den avlidne hade upprättat ett förordnande om kvarlåtenskap; om varken originalet eller en kopia har bifogats, ska uppgifter lämnas om var originalet finns.

j) Angivande av huruvida den avlidne hade ingått äktenskapsförord eller ett avtal avseende ett förhållande som kan ha jämförbar verkan med äktenskap; om varken originalet eller en kopia har bifogats, ska uppgifter lämnas om var originalet finns.

k) Angivande av huruvida någon av förmånstagarna har avgett någon förklaring om accept av eller i förekommande fall avstående från arvet.

l) En förklaring om att de uppgifter som ska styrkas, såvitt sökanden känner till, inte är föremål för någon tvist.

m) Annan information som sökanden anser vara av intresse för utfärdandet av arvsintyget.

Artikel 66

Prövning av ansökan

1. Vid mottagandet av ansökan ska den utfärdande myndigheten kontrollera den information och de förklaringar och handlingar samt annan bevisning som sökanden tillhandahåller. Den ska självständigt göra de utredningar som krävs för att kontrollera de uppgifter som lämnats om detta föreskrivs eller är tillåtet i den lag som gäller för myndigheten eller uppmana sökanden att lämna ytterligare bevisning som myndigheten anser vara nödvändig.

2. Om sökanden inte har kunnat lämna kopior av de relevanta handlingarna som uppfyller de villkor som krävs för att deras äkthet ska kunna fastställas, får den utfärdande myndigheten besluta att godta annan form av bevisning.

3. Om detta föreskrivs i den lag som gäller för myndigheten och på de villkor som där fastställs, får den utfärdande myndigheten begära att förklaringar avges under ed eller genom försäkran om kända förhållanden i stället för en ed.

4. Den utfärdande myndigheten ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att informera förmånstagarna om ansökan om ett arvsintyg. Den ska, om detta är nödvändigt för fastställandet av de omständigheter som ska styrkas, höra berörda personer eller testamentsexekutorer eller boutredningsmän och göra offentliga tillkännagivanden som syftar till att ge andra eventuella förmånstagare möjligheten att åberopa sina rättigheter.

5. Vid tillämpning av denna artikel ska en medlemsstats behöriga myndighet på begäran ge den utfärdande myndigheten i en annan medlemsstat tillgång till information från i synnerhet fastighetsregister, folkbokföringsregister och register som avser handlingar och omständigheter som är relevanta för arvet eller för makarnas förmögenhetsförhållanden eller motsvarande förmögenhetsförhållanden som avser den avlidne, i de fall den behöriga myndigheten enligt nationell lagstiftning skulle ha rätt att ge en annan nationell myndighet tillgång till sådan information.

Artikel 67

Utfärdande av arvsintyg

1. Den utfärdande myndigheten ska utan dröjsmål utfärda arvsintyget i enlighet med förfarandet i detta kapitel när de uppgifter som ska styrkas har fastställts enligt den lag som är tillämplig på arvet eller enligt annan lag som är tillämplig på vissa delar av det. Den ska använda det formulär som utarbetats i enlighet med det rådgivande förfarande som avses i artikel 81.2.

Den utfärdande myndigheten ska i synnerhet inte utfärda arvsintyget

a) om ett klagomål har riktats mot de uppgifter som ska styrkas eller

b) om arvsintyget inte skulle vara förenligt med ett beslut som omfattar samma uppgifter.

2. Den utfärdande myndigheten ska vidta alla åtgärder som krävs för att informera alla förmånstagarna om utfärdandet av arvsintyget.

Artikel 68

Arvsintygets innehåll

Arvsintyget ska innehålla följande information i den utsträckning som behövs för det ändamål som arvsintyget utfärdas för:

- a) Den utfärdande myndighetens namn och adress.
- b) Ärendenummer.
- c) De omständigheter som ligger till grund för den utfärdande myndighetens bedömning att den är behörig att utfärda arvsintyget.
- d) Datum för utfärdandet.
- e) Personuppgifter om sökanden: efternamn (i förekommande fall: efternamn vid födseln), samtliga förnamn, kön, födelsedatum och födelseort, civilstånd, nationalitet, identifikationsnummer (om sådant finns), adress samt uppgifter om eventuell anknytning till den avlidne.
- f) Personuppgifter om den avlidne: efternamn (i förekommande fall: efternamn vid födseln), samtliga förnamn, kön, födelsedatum och födelseort, civilstånd, nationalitet, identifikationsnummer (om sådant finns), adress vid dödstillfället, dödsdatum och dödsort.
- g) Personuppgifter om förmånstagarna: efternamn (i förekommande fall: efternamn vid födseln), samtliga förnamn och identifikationsnummer (om sådant finns).
- h) Information om äktenskapsförord som den avlidne har ingått eller i förekommande fall ett avtal som den avlidne ingått avseende ett förhållande som enligt den lag som är tillämplig på sådana förhållanden har jämförbar verkan med äktenskap samt information om makarnas förmögenhetsförhållanden eller motsvarande förmögenhetsförhållanden.
- i) Vilken lag som är tillämplig på arvet och de omständigheter som ligger till grund för fastställandet av vilken lag som är tillämplig.

j) Uppgifter om huruvida det rör sig om arv enligt den legala arvsordningen eller en testamentarisk arvsordning enligt ett förordnande om kvarlåtenskap, inbegripet uppgifter om omständigheter som ligger till grund för de rättigheter och/eller befogenheter som tillkommer arvingarna, testamentstagarna, testamentsexekutorerna eller boutredningsmännen.

k) I förekommande fall omnämnande av vilken typ av accept av eller avstående från arv som var och en av förmånstagarna har gjort.

l) Uppgift om varje arvinges arvslott och i förekommande fall en förteckning över rättigheterna och/eller tillgångarna för varje arvinge.

m) En förteckning över rättigheterna och/eller tillgångarna för varje testamentstagare.

n) Begränsningarna när det gäller arvingarnas och i förekommande fall testamentstagarnas rättigheter enligt den lag som är tillämplig på arvet och/eller enligt ett förordnande om kvarlåtenskap.

o) Testamentsexekutorns och/eller boutredningsmannens befogenheter och begränsningarna av sådana befogenheter enligt den på arvet tillämpliga lagen och/eller enligt ett förordnande om kvarlåtenskap.

Artikel 69

Arvsintygets rättsverkningar

1. Arvsintyget ska ha rättsverkningar i alla medlemsstater utan att det krävs något särskilt förfarande.

2. Det ska antas att arvsintyget på ett korrekt sätt visar omständigheter som har fastställts enligt den lag som är tillämplig på arvet eller enligt annan lag som är tillämplig på vissa delar av det. Den person som i arvsintyget anges som arvinge, testamentstagare, testamentsexekutor eller boutredningsman ska antas ha den ställning som anges i arvsintyget och/eller vara innehavare av de rättigheter eller befogenheter som anges i arvsintyget utan några andra villkor för och/eller inskränkningar i dessa rättigheter eller befogenheter än de som anges i arvsintyget.

3. Varje person som utifrån den information som ges i arvsintyget gör betalningar eller överlåter egendom till en person som i arvsintyget anges som bemyndigad att ta emot betalning eller egendom ska anses ha gjort transaktioner med en person som är bemyndigad att ta emot betalning eller egendom, såvida inte personen insåg att innehållet i arvsintyget var felaktigt eller inte har kännedom om sådana felaktigheter på grund av grov oaksamhet.

4. Om en person som i arvsintyget anges som bemyndigad att förfoga över arvsegendom förfogar över sådan egendom till förmån för en annan person, ska denna andra person, om denne agerar utifrån den information som ges i arvsintyget, anses ha gjort transaktioner med en person som är bemyndigad att förfoga över den berörda egendomen, såvida inte personen insåg att innehållet i arvsintyget var felaktigt eller inte har kännedom om sådana felaktigheter på grund av grov oaktsamhet.

5. Arvsintyget ska utgöra en giltig handling för registrering av arvsegendomen, i det relevanta registret i en medlemsstat utan att det påverkar tillämpningen av artikel 1.2 k och 1.2 l.

Artikel 70

Bestyrkta kopior av arvsintyget

1. Den utfärdande myndigheten ska behålla originalet av arvsintyget och ska utfärda en eller flera bestyrkta kopior till sökanden och till varje person som visar legitimt intresse.

2. Den utfärdande myndigheten ska, för de ändamål som anges i artiklarna 71.3 och 73.2, upprätta en förteckning över personer till vilka bestyrkta kopior har utfärdats i enlighet med punkt 1.

3. De bestyrkta kopior som utfärdas ska vara giltiga under en begränsad period på sex månader, vilket ska anges med förfallodatum på den bestyrkta kopian. I vederbörligen motiverade undantagsfall får den utfärdande myndigheten, genom undantag, besluta att giltighetstiden ska förlängas. Så snart som denna period har löpt ut ska varje person som innehar en bestyrkt kopia för att kunna använda arvsintyget för de ändamål som anges i artikel 63 ansöka om en förlängning av giltighetstiden för den bestyrkta kopian eller begära en ny bestyrkt kopia från den utfärdande myndigheten.

Artikel 71

Rättelse, ändring eller återkallelse av arvsintyget

1. Den utfärdande myndigheten ska på begäran av varje person som kan visa att den har ett legitimt intresse eller på eget initiativ rätta skrivfel i arvsintyget.

2. Den utfärdande myndigheten ska på begäran av varje person som kan visa att den har ett legitimt intresse eller, där denna möjlighet föreskrivs enligt nationell lag, på eget initiativ ändra eller återkalla arvsintyget, om det har fastställts att arvsintyget är felaktigt eller att enskilda uppgifter i det är felaktiga.

3. Den utfärdande myndigheten ska utan dröjsmål underrätta alla personer till vilka bestyrkta kopior av arvsintyget har utfärdats i enlighet med artikel 70.1 om korrigeringar, ändringar eller återkallelse av intyget.

Artikel 72

Rättsmedel

1. Beslut som fattas av den utfärdande myndigheten i enlighet med artikel 67 kan bestridas av varje person som har rätt att ansöka om ett arvsintyg.

Beslut som fattas av den utfärdande myndigheten i enlighet med artiklarna 71 och 73.1 a kan bestridas av varje person som visar legitimt intresse.

Klagomålet ska lämnas in till en rättslig myndighet i den medlemsstat där den utfärdande myndigheten är belägen, i enlighet med lagen i denna stat.

2. Om ett arvsintyg i samband med ett klagomål enligt punkt 1 skulle visa sig vara felaktigt, ska den behöriga rättsliga myndigheten korrigera, ändra eller återkalla arvsintyget eller se till att den utfärdande myndigheten rättar, ändrar eller återkallar arvsintyget.

Om vägran att utfärda ett arvsintyg i samband med ett klagomål enligt punkt 1 skulle visa sig vara omotiverad, ska den behöriga rättsliga myndigheten utfärda arvsintyget eller se till att den utfärdande myndigheten gör en ny bedömning av fallet och fattar ett nytt beslut.

Artikel 73

Hävning av arvsintygets rättsverkningar

1. Arvsintygets rättsverkningar kan hävas av

a) den utfärdande myndigheten, på begäran av varje person som kan visa att den har ett legitimt intresse, i avvaktan på en ändring eller återkallelse av arvsintyget i enlighet med artikel 71, eller

b) den rättsliga myndigheten, på begäran av varje person som har rätt att bestrida ett beslut som fattas av den utfärdande myndigheten i enlighet med artikel 72, i avvaktan på ett sådant bestridande.

2. Den utfärdande myndigheten eller i förekommande fall den rättsliga myndigheten ska utan dröjsmål underrätta alla personer till vilka bestyrkta kopior av arvsintyget har utfärdats i enlighet med artikel 70.1 om eventuell hävning av arvsintygets rättsverkningar.

Under hävningen av arvsintygets rättsverkningar får inga ytterligare bestyrkta kopior av arvsintyget utfärdas.

KAPITEL VII

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OCH SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 74

Legalisering eller annat liknande förfarande

Ingen legalisering eller annat liknande förfarande får krävas med avseende på handlingar som har utfärdats i en medlemsstat inom ramen för denna förordning.

Artikel 75

Förhållandet till gällande internationella konventioner

1. Denna förordning ska inte påverka tillämpningen av internationella konventioner i vilka en eller flera medlemsstater är part när denna förordning antas och vilka gäller frågor som omfattas av denna förordning.

Särskilt de medlemsstater som är avtalslutande parter i Haag-konventionen av den 5 oktober 1961 rörande lagkonflikter i fråga om formen för testamentariska förordnanden ska fortsätta att tillämpa reglerna i denna konvention i stället för artikel 27 i denna förordning avseende testamentens och gemensamma testamentens formella giltighet.

2. Utan hinder av punkt 1 ska denna förordning mellan medlemsstaterna ha företräde framför konventioner som har ingåtts uteslutande mellan två eller flera av dem, i den mån som konventionerna gäller frågor som regleras genom denna förordning.

3. Denna förordning ska inte hindra tillämpningen av konventionen av den 19 november 1934 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge innehållande internationella privaträttsliga bestämmelser om arv, testamente och boutredning, ändrad genom en mellanstatlig överenskommelse mellan dessa stater av den 1 juni 2012, av de medlemsstater som är parter i konventionen, i den utsträckning som konventionen föreskriver

a) regler avseende förvaltningen av dödsboet såsom anges i konventionen och medverkan av myndigheter i de fördragslutande staterna, och

b) enklare och snabbare förfaranden för erkännande och verkställighet av domar i samband med arv.

Artikel 76

Förhållandet till rådets förordning (EG) nr 1346/2000

Denna förordning ska inte påverka tillämpningen av rådets förordning (EG) nr 1346/2000 av den 29 maj 2000 om insolvensförfaranden⁽¹⁾.

Artikel 77

Information tillgänglig för allmänheten

Medlemsstaterna ska, i syfte att göra informationen tillgänglig för allmänheten inom ramen för det europeiska rättsliga nätverket på privaträttens område, förse kommissionen med en kort sammanfattning av sin nationella lagstiftning om arvsrätt och de nationella förfarandena rörande arvsrätt, inbegripet information om vilken typ av myndighet som har befogenhet i arvsfrågor och information om vilken typ av myndighet som har befogenhet att ta emot förklaringar om accept av eller avstående från arv, legat eller laglott.

Medlemsstaterna ska också tillhandahålla faktablad med en förteckning över de handlingar eller den information som vanligtvis krävs för att registrera fast egendom som är belägen på deras territorium.

Medlemsstaterna ska fortlöpande uppdatera denna information.

Artikel 78

Information om kontaktuppgifter och förfaranden

1. Senast den 16 januari 2014 ska medlemsstaterna meddela kommissionen

a) namn och kontaktuppgifter för de domstolar eller myndigheter som har behörighet att behandla ansökningar om verkställbarhetsförklaring i enlighet med artikel 45.1 och överklaganden av beslut med anledning av sådana ansökningar i enlighet med artikel 50.2,

b) de förfaranden för överklagande av avgörandet som meddelas med anledning av att ändring har sökts som avses i artikel 51,

c) relevant information om de myndigheter som är behöriga att utfärda arvsintyget enligt artikel 64, och

d) de rättsmedel som avses i artikel 72.

Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen om senare ändringar av denna information.

⁽¹⁾ EGT L 160, 30.6.2000, s. 1.

27.7.2012

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 201/133

2. Kommissionen ska i *Europeiska unionens officiella tidning* offentliggöra de uppgifter som meddelas enligt punkt 1, med undantag av adresser och andra kontaktuppgifter för de domstolar och myndigheter som avses i punkt 1.a.

3. Kommissionen ska göra alla de uppgifter som meddelas enligt punkt 1 tillgängliga för allmänheten på annat lämpligt sätt, framför allt genom det europeiska rättsliga nätverket på privaträttens område.

Artikel 79

Upprättande och senare ändringar av den förteckning som innehåller den information som avses i artikel 3.2

1. Kommissionen ska på grundval av underrättelserna från medlemsstaterna upprätta den förteckning över andra myndigheter och rättstillämpare som avses i artikel 3.2.

2. Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen om alla senare ändringar av informationen som denna förteckning innehåller. Kommissionen ska ändra förteckningen i enlighet därmed.

3. Kommissionen ska offentliggöra förteckningen och alla senare ändringar i *Europeiska unionens officiella tidning*.

4. Kommissionen ska på varje annat lämpligt sätt offentliggöra alla upplysningar som anmälts i enlighet med punkterna 1 och 2, särskilt genom det europeiska rättsliga nätverket på privaträttens område.

Artikel 80

Upprättande och senare ändringar av de intyg och formulär som avses i artiklarna 46, 59, 60, 61, 65 och 67

Kommissionen ska anta genomförandeakter om upprättande och senare ändringar av de intyg och formulär som avses i artiklarna 46, 59, 60, 61, 65 och 67. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det rådgivande förfarande som avses i artikel 81.2.

Artikel 81

Kommittéförfarande

1. Kommissionen ska biträdas av en kommitté. Denna kommitté ska vara en kommitté i den mening som avses i förordning (EU) nr 182/2011.

2. När det hänvisas till denna punkt ska artikel 4 i förordning (EU) nr 182/2011 tillämpas.

Artikel 82

Översyn

Senast den 18 augusti 2025 ska kommissionen lägga fram en rapport för Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om tillämpningen av denna förordning, med en utvärdering av eventuella praktiska problem som har uppstått i samband med parallella förlikningar som ingås utanför domstol i fråga om arvsakten i olika medlemsstater eller en förlikning utanför domstol som ingås i en medlemsstat parallellt med en förlikning som ingås inför en domstol i en annan medlemsstat. Rapporten ska vid behov åtföljas av förslag till ändringar.

Artikel 83

Övergångsbestämmelser

1. Denna förordning ska vara tillämplig på arv efter personer som avlidit på eller efter den 17 augusti 2015.

2. Om den avlidne före den 17 augusti 2015 hade valt vilken lag som skulle vara tillämplig på arvet, ska detta val anses giltigt, om det uppfyller villkoren i kapitel III eller om det är giltigt vid tillämpningen av den internationella privaträtt som var gällande då lagvalet gjordes, i den stat där den avlidne hade sin hemvist eller i någon eller några av de stater där den avlidne var medborgare.

3. Ett förordnande om kvarlätenskap som gjordes före den 17 augusti 2015 ska vara godtagbart och giltigt i sak och till formen, om det uppfyller villkoren i kapitel III eller om det är godtagbart och giltigt i sak och till formen vid tillämpningen av den internationella privaträtt som var gällande då förordnandet gjordes, i den stat där den avlidne hade sin hemvist eller i någon eller några av de stater där han var medborgare eller i den medlemsstat där den myndighet som handlägger arvet är belägen.

4. Om ett förordnande om kvarlätenskap gjordes före den 17 augusti 2015 i enlighet med den lag som den avlidne kunde ha valt i enlighet med denna förordning ska den lagen anses ha valts som den lag som är tillämplig på arvet.

Artikel 84

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Den ska tillämpas från och med den 17 augusti 2015, med undantag för artiklarna 77 och 78, som ska tillämpas från och med den 16 januari 2014, och artiklarna 79, 80 och 81, som ska tillämpas från och med den 5 juli 2012.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i medlemsstaterna i enlighet med fördragen.

Utfärdad i Strasbourg den 4 juli 2012.

På Europaparlamentets vägnar
M. SCHULZ
Ordförande

På rådets vägnar
A. D. MAVROYIANNIS
Ordförande

1935. SVERIGES N:o 17.
ÖVERENSKOMMELSER MED FRÄMMANDE MAKTER

N:o 17.

Konvention med Danmark, Finland, Island och Norge om arv, testamente
och boutredning. Köpenhamn den 19 november 1934.

Ratificerad av Sverige den 22 mars 1935. Ratifikationerna deponerade i Köpenhamn
den 14 juni 1935.

142

1935, N:o 17.

Konvention mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om Arv og Dødsboskifte.

Hans Majestæt Kongen af Danmark og Island, Republiken Finlands Præsident, Hans Majestæt Norges Konge og Hans Majestæt Kongen af Sverige, hvilke er kommet overens om at afslutte en Konvention om Arv og Dødsboskifte, har udnævnt til deres befuldmægtigede:

HANS MAJESTÆT KONGEN AF DANMARK OG ISLAND:

For Danmark:

Sin Udenrigsminister, Dr. phil. PETER ROCHEGUNE MUNCH;

For Island:

Overordentlig Gesandt og befuldmægtiget Minister, Hr. SVEINN BJÖRNSON;

REPUBLIKEN FINLANDS PRÆSIDENT:

Republikens overordentlige Gesandt og befuldmægtigede Minister i København, Dr. phil. ROLF THESLEFF;

HANS MAJESTÆT NORGES KONGE:

Sin overordentlige Gesandt og befuldmægtigede

Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välinen perintöä, testamenttia ja pesänselvitystä koskeva sopimus.

Suomen Tasavallan Presidentti, Hänen Kuninkaallinen Majesteettinsa Tanskan ja Islannin Kuningas, Hänen Kuninkaallinen Majesteettinsa Norjan Kuningas ja Hänen Kuninkaallinen Majesteettinsa Ruotsin Kuningas, jotka ovat sopineet perintöä, testamenttia ja pesänselvitystä koskevan sopimuksen tekemisestä, ovat määränneet valtuutetuikseen:

SUOMEN TASAVALLAN PRESIDENTTI:

Tasavallan erikoislähettilään ja täysvaltaisen ministerin Kööpenhaminassa, fil. tri ROLF THESLEFFIN;

HÄNEN KUNINKAALLINEN MAJESTEETTINSA TANSKAN JA ISLANNIN KUNINGAS:

Tanskan puolesta: Ulkoasiainministerinsä, fil. tri PETER ROCHEGUNE MUNCHIN;

Islannin puolesta: Erikoislähettilään ja täysvaltaisen ministerin, Herra SVEINN BJÖRNSONIN;

HÄNEN KUNINKAALLINEN MAJESTEETTINSA NORJAN KUNINGAS:

Erikoislähettiläänsä ja täysvaltaisen ministerin-

Konvention mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige om arv, testamente och boutredning.

Republiken Finlands President, Hans Majestät Konungen av Danmark och Island, Hans Majestät Konungen av Norge och Hans Majestät Konungen av Sverige, vilka överenskommit att sluta en konvention om arv, testamente och boutredning, hava till sina fullmäktige utsett:

REPUBLIKEN FINLANDS PRÉSIDENT:

Republikens Envoyé extraordinaire och Ministre plénipotentiaire i Köpenhamn, fil. dr. ROLF THESLEFF;

HANS MAJESTÄT KONUNGEN AV DANMARK OCH ISLAND:

För Danmark:

Sin Utrikesminister, fil. dr. PETER ROCHEGUNE MUNCH;

För Island:

Herr SVEINN BJÖRNSON, Envoyé extraordinaire och Ministre plénipotentiaire;

HANS MAJESTÄT KONUNGEN AV NORGE:

Sin Envoyé extraordinaire och Ministre pléni-

1935, N:o 17.

143

Samningur milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um erfðir og skipti á dánarbúum.

Hans hátign konungur Íslands og Danmerkur, Forseti lýðveldisins Finnlands, Hans hátign konungur Noregs og Hans hátign konungur Svíþjóðar, sem hafa orðið ásáttir um að gera samning um erfðir og skipti á dánarbúum, hafa útnefnt sem umboðsmenn sína:

HANS HÁTIGN KONUNGUR ÍSLANDS OG DANMERKUR:

Fyrir Ísland:

Herra SVEIN BJÖRNSSON, sérlegan sendiherra og ráðherra með umboði;

Fyrir Danmörku:

Dr. phil. PETER ROCHEGUNE MUNCH, utanríkisráðherra sinn;

FORSETI LÝDVELDISINS FINNLANDS:

Dr. phil. ROLF THESEFF, sérlegan sendiherra lýðveldisins og ráðherra með umboði í Kaupmannahöfn;

HANS HÁTIGN KONUNGUR NOREGS:

Herra HANS EMIL HUITFELDT, sérlegan sendi-

Konvensjon mellem Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige om arv og dødsboskifte.

Hans Majestet Norges Konge, Hans Majestet Kongen av Danmark og Island, Republiken Finnlands President og Hans Majestet Kongen av Sverige, som er kommet overens om å avslutte en konvensjon om arv og dødsboskifte, har til sine befullmæktigede opnevnt:

HANS MAJESTET NORGES KONGE:

Sin overordentlige Sendemann og befullmættigede Minister i København, Hr. HANS EMIL HUITFELDT;

HANS MAJESTET KONGEN AV DANMARK OG ISLAND;

För Danmark:

Sin Utenriksminister, dr. phil. PETER ROCHEGUNE MUNCH;

För Island:

Overordentlig Sendemann og befullmættiget Minister, Hr. SVEINN BJÖRNSSON;

REPUBLIKKEN FINNLANDS PRESIDENT:

Republikkens overordentlige Sendemann og

Konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om arv, testamente och boutredning.

Hans Majestät Konungen av Sverige, Hans Majestät Konungen av Danmark och Island, Republiken Finlands President och Hans Majestät Konungen av Norge, vilka överenskommit att sluta en konvention om arv, testamente och boutredning, hava till sina fullmäktige utsett:

HANS MAJESTÄT KONUNGEN AV SVERIGE:

Sin t. f. Chargé d'affaires i Köpenhamn, Herr KNUT RICHARD THYBERG;

HANS MAJESTÄT KONGEN AV DANMARK OCH ISLAND:

För Danmark:

Sin Utrikesminister, fil. dr. PETER ROCHEGUNE MUNCH;

För Island:

Herr SVEINN BJÖRNSSON, Envoyé extraordinaire och Ministre plénipotentiaire;

REPUBLIKEN FINNLANDS PRESIDENT:

Republikens Envoyé extraordinaire och Mi-

144

1935, N:o 17.

Minister i København, Hr.
HANS EMIL HUITFELDT;

HANS MAJESTÄT KON-
GEN AF SVERIGE:

Sin Chargé d'Affaires
a. i. i København, Hr.
KNUT RICHARD THYBERG;

hvilke, behørigt befuld-
mægtigede, er kommet
overens om følgende Ar-
tikler:

I. Arv og uskiftet Bo.

Artikel 1.

Naar en Statsborger i
en af de kontraherende
Stater ved sin Død var
bosat i en af de andre Sta-
ter, skal Retten til Arv
ifølge Loven bestemmes
efter Loven i den Stat,
hvor han havde Bopæl.
Havde den afdøde ikke
de sidste fem Aar været
bosat i denne Stat, skal
dog Loven i den Stat,
hvor han var Statsborger,
komme til Anvendelse,
saafremt nogen Arving
eller Legatar, for hvem
det har retlig Betydning,
begærer det. Skulde Ar-
ven efter Statsborgerlan-
dets Lov tilfalde Staten,
kan saadan Begæring ikke
fremsættes.

Begæring om Anven-
delse af Statsborgerlan-
dets Lov skal være frem-
sat inden seks Maaneder
fra Dødsfaldet. Er Skifte
ikke sluttet ved Udløbet
af denne Frist, kan Be-
gæring dog fremsættes
indtil Skiftets Slutning.

så Kööpenhaminassa,
Herra HANS EMIL HUIT-
FELDTIN;

HÄNEN KUNINKAAL-
LINEN MAJESTEETTINSA
RUOTSIN KUNINGAS:

v. a. Asiainhoitajansa
Kööpenhaminassa, Herra
KNUT RICHARD THYBER-
GIN;

jotka siihen asianmu-
kaisesti valtuutettuina
ovat sopineet seuraavista
määräyksistä:

I. Perintö ja testamentti. Jakamaton pesä.

1 artikla.

Jos sopimusvaltion
kansalaisella kuollessaan
oli kotipaikka toisessa
sopimusvaltiossa, olkoon
oikeudesta häneltä jää-
neeseen perintöön voimas-
sa viimeksimainitun val-
tion laki. Milloin vaina-
jalla ei yhtäjaksoisesti vä-
hintään viiden viimeisen
elinvuotensa aikana ole
ollut kotipaikkaa siinä
valtiossa, on kuitenkin
hän sen kotimaansa lakia
sovellettava, jos joku pe-
rillinen tai testamentin-
saaja, jonka oikeus on
siitä riippuvainen, sitä
vaatii. Jos kotimaan lain
mukaan perinnön saisi
valtio, älköön tällaista
vaatimusta esitettävä.

Vaatus kotimaan
lain soveltamisesta on esi-
tettävä kuuden kunkau-
den kuluessa kuoleman-
tapauksesta lukien tai,
milloin perinnönjako toi-
mitetaan vasta tämän
ajan kuluttua, viimeis-
tään perinnönjaossa. Sit-

potentiaire i Köpenhamn,
Herr HANS EMIL HUIT-
FELDT;

HANS MAJESTÄT KO-
NUNGEN AV SVERIGE:

Sin Chargé d'Affaires
a. i. i Köpenhamn, Herr
KNUT RICHARD THYBERG;

vilka, därtill behörigen
befullmäktigade, överens-
kommit om följande
artiklar:

I. Arv och testamente. Oskiftat bo.

Artikel 1.

Hade medborgare i för-
dragsslutande stat vid sin
död hemvist i annan så-
dan stat, gälla i fråga om
rätt till arv efter honom
lagen i sistnämnda stat.
Där den döde icke vid
dödsfallet sedan minst
fem år hade hemvist i den
staten, skall dock lagen i
hans hemland vinna till-
ämpning, såframt det yr-
kas av någon arvinge
eller testamentstagare,
vars rätt därav beror.
Skulle enligt hemlandets
lag arvet tillfalla staten,
må sådant yrkande ej
väckas.

Yrkande om tillämp-
ning av hemlandets lag
skall väckas inom sex
månader från dödsfallet
eller, om arvskifte äger
rum efter utgången av
sagda tid, sist vid arv-
skiftet. Sedan arvskifte
skett, må ej i något fall

1935, N:o 17.

145

diherra sinn og ráðherra með umboði í Kaupmannahöfn;

HANS HÁTIGN KONUNGUR SVÍÐJÓÐAR:

Heitra KNUT RICHARD THYBERG, chargé d'affaires a. i. í Kaupmannahöfn;

sem, með gildu umboði, hafa komið sér saman um eftirfarandi greinar:

I. Arfur og óskipt bá.

1. grein.

Nú er ríkisborgari í einhverju samningsríkjanna við lát sitt búsettur í einhverju hinna ríkjanna, og skal þá rétturinn til lögerfða eftir hann ákveðinn samkvæmt lögnum í því ríki, þar sem hann átti heimilisfang. Hafi hinn látni ekki verið heimilisfastur í þessu ríki síðustu fimm árin, skal þó farið eftir lögnum í því ríki, sem hlutaðeigandi átti ríkisfesti í, ef einhver erfingi eða gjafökumaður, sem þetta hefir réttarlega þýðingu fyrir, beiðist þess. Hafi arfurinn samkvæmt lögum ríkisfestislandsins átt að ganga til ríkisins, verður slík beiðni ekki fram borin.

Beiðni um að farið skuli eftir lögum ríkisfestislandsins skal borin fram innan sex mánaða frá látnu, eða sé skiptum ekki lokið innan þess tíma, áður en skiptum er lokið. Eftir að skiptum er lokið getur sá, sem

befullmektigede Minister i København, dr. phil. ROLF THESLEFF; HANS MAJESTÉT KONGEN AV SVERIGE:

Sin Chargé d'Affaires a. i. i København, Hr. KNUT RICHARD THYBERG;

hvilke, behørig befullmektigede, er kommet overens om følgende artikler:

I. Arv og uskiptet bo.

Artikkel 1.

Når en statsborger i en av de kontraherende stater ved sin død var bosatt i en av de andre stater, bedømmes retten til arv som ikke grunner sig på testament, efter loven i den stat hvor han var bosatt. Hadde den avdøde ikke de siste fem år vært bosatt i denne stat, skal dog loven i den stat hvor han var statsborger, få anvendelse såfremt nogen arving eller legatar for hvem det har rettslig betydning, begjærer det. Skulde arven efter statsborgerlandets lov tilfalle staten, kan sådan begjæring ikke fremsættes.

Begjæring om anvendelse av statsborgerlandets lov må være fremsatt innen seks måneder fra dødsfallet eller, om skifte foregår efter utløpet av denne frist, før skiftets slutning. Efterat et skifte er sluttet, kan

nistre plénipotentiaire i København, fil. dr. ROLF THESLEFF;

HANS MAJESTÉT KONUNGEN AV NORGE:

Sin Envoyé extraordinaire och Ministre plénipotentiaire i Köpenhamn, Herr HANS EMIL HUITFELDT;

vilka, därtill behörigen befullmäktigade, överenskommit om följande artiklar:

I. Arv och testamente. Oskiftat bo.

Artikel 1.

Hade medborgare i fördragsslutande stat vid sin död hemvist i annan sådan stat, gälla i fråga om rätt till arv efter honom lagen i sistnämnda stat. Där den döde icke vid dödsfallet sedan minst fem år hade hemvist i den staten, skall dock lagen i hans hemland vinna tillämpning, såframt det yrkas av någon arvinge eller testamentstagare, vars rätt därav beror. Skulle enligt hemlandets lag arvet tillfalla staten, må sådant yrkande ej väckas.

Yrkande om tillämpning av hemlandets lag skall väckas inom sex månader från dödsfallet eller, om arvskifte äger rum efter utgången av sagda tid, sist vid arvskiftet. Sedan arvskifte skett, må ej i något fall den som del-

Efter at et Skifte er sluttet, kan den, der har deltaget i Skiftet, ikke fremsætte Begæring.

Bestemmelserne i denne Artikel om Retten til Arv finder ogsaa Anvendelse paa en efterlevende Ægtefælles lovbestemte Ret til at beholde Boet udelte i Tilfælde, hvor den afdøde ikke efterlod sig Livsarvinger, samt paa saadan Ret til Underholdsbidrag af et Dødsbos Midler, som efter Loven i den Stat, hvor den afdøde var Statsborger, tilkommer en Arving udover hans Arvelod.

Artikel 2.

Var den afdøde bosat i en Stat, hvor Loven giver en efterlevende Ægtefælle Ret til Hensidden i uskiftet Bo med Livsarvinger, kommer denne Lov til Anvendelse, ogsaa naar den afdøde var Statsborger i en af de andre Stater. Havde han ikke været bosat i førstnævnte Stat de sidste fem Aar, kan dog en Livsarving straks eller senere kræve Skifte, hvis dette er hjemlet ved Loven i den Stat, hvor den afdøde var Statsborger. Denne Ret tilkommer ikke en Livsarving, hvis den efterlevende Ægtefælle, da Ægteskabet blev indgaaet, var Statsborger i den Stat, hvor den afdøde var bosat.

Naar der efter Begæring som nævnt i første

tenkuin perinnönjako on toimitettu, ei se, joka on osallistunut jakoon, enää saa vaatimusta esittää.

Mitä tässä on sanottu perintöoikeudesta on sovellettava myös eloonjääneen puolison laissa säädettyyn oikeuteen elää jakamattomassa pesässä, milloin vainajalta ei ole jäänyt rintaperillistä, niin myös sellaiseen oikeuteen elatusavun saamiseen jäämistöstä, mikä perillisellä perintöosansa lisäksi on vainajan kotimaan lain mukaan.

2 artikla.

Jos vainajalla oli kotipaikka sopimusvaltiossa, jonka lain mukaan eloonjäänyt puoliso saa elää yhdessä rintaperillisten kanssa pesää jakamatta, on sitä lakia sovellettava myöskin silloin, kun vainaja oli toisen sopimusvaltion kansalainen. Jollei vainajalla yhtäjaksoisesti vähintään viiden viimeisen elinvuotensa aikana ole ollut kotipaikkaa ensiksimmäitussa valtiossa, saa rintaperillinen kuitenkin joko heti tai jonakin myöhempänä ajankohtana vaatia ositusta toimitettavaksi, mikäli hänellä on tällainen oikeus vainajan kotimaan lain mukaan. Tällaista oikeutta ei ole rintaperillisellä, milloin eloonjäänyt puoliso avioliittoon mennessään oli sen valtion kansalainen, missä vainajalla oli kotipaikka.

Jos ensimmäisessä kapaleessa mainitun vaa-

den som deltagit i skiftet väcka sådant yrkande.

Vad nu är sagt om rätt till arv skall äga tillämpning jämväl i avseende å efterlevande makes lagstadgade rätt att sitta i oskiftat bo, då bröstarring ej finnes, så ock å sådan rätt till underhållsbidrag ur kvarlåtenskap som enligt hemlandets lag tillkommer arvinge utöver hans arvslott.

Artikel 2.

Hade den döde hemvist i fördragsslutande stat, vars lag tillägger efterlevande make rätt att sitta i oskiftat bo med bröstarring, skall den lagen vinna tillämpning, ändå att den döde var medborgare i annan fördragsslutande stat. Där den döde icke sedan minst fem år hade hemvist i förstnämnda stat, äge dock bröstarring att, genast eller vid en senare tidpunkt, påkalla avvittning,¹ såvitt dylik rätt enligt lagen i den dödes hemland tillkommer honom. Sådan rätt äge ej rum, när efterlevande maken vid äktenskapets ingående var medborgare i den stat, där den döde hade hemvist.

Skall, på grund av yrkande som i första stycket

¹ I den svenska redaktionen: bodelning.

1935, N:o 17.

147

hefir tekið þátt í skip-
tunum, ekki borið fram
slíka beiðni.

den som har deltatt i skif-
tet, ikke fremsette begjæ-
ring.

tagit i skiftet väcka så-
dant yrkande.

Ákvæðin í þessari
grein um réttinn til arfs
ná einnig til lögákveðins
réttar eftirlifandi maka
til setu í óskiptu búi, er
hinn látni lætur ekki eftir
sig lögerfingja, og enn-
fremur til slíks réttar
til meðlags af eignum
dánarbús, sem erfingi á
kröfu til umfram erf-
ðahluta sinn samkvæmt
lögnum í því ríki, sem
hinn látni átti ríkisfesti í.

Bestemmelsene i denne
artikkel om retten til arv
får også anvendelse på
en gjenlevende ektefelles
lovbestemte rett til å be-
holde boet udelt når den
avdøde ikke hadde livs-
arvinger, og på sådan rett
til underholdsbidrag av
et dødsbos midler som
efter loven i den stat
hvor den avdøde var
statsborger, tilkommer en
arving utover hans arve-
lodd.

Vad nu är sagt om rätt
till arv skall äga tillämp-
ning jämväl i avseende
å efterlevande makes lag-
stadgade rätt att sitta i
oskiftat bo, då bröstar-
vinge ej finnes, så ock
å sådan rätt till under-
hållsbidrag ur kvarlåten-
skap som enligt hemlan-
dets lag tillkommer ar-
vinge utöver hans arvs-
lott.

2. grein.

Artikkel 2.

Artikel 2.

Nú var hinn látni bú-
settur í ríki, þar sem
lögin heimila eftirlifandi
maka setu í óskiptu búi
með lögerfingjum, og skal
þá farið eftir þessum
lögum einnig þótt hinn
látni hafi verið ríkis-
borgari í einhverju hinna
ríkjanna. Nú hefir hinn
látni ekki verið heimilis-
fastur í ríkinu síðustu
fimm árin, þá getur löger-
fingi þó strax eða seinna
krafið skipta, ef það er
heimilað í lögum þess
ríkis, sem hinn látni
átti ríkisfesti í. Þennan
rétt hefir lögerfingi þó
ekki, ef eftirlifandi maki
var við stofnun hjúskapar
ríkisborgari í því
ríki, sem hinn látni var
búsettur í.

Var den avdøde bosatt
i en stat, hvor loven gir en
gjenlevende ektefelle rett
til å sitte i uskiftet bo
med livsarvinger, kom-
mer denne lov til anven-
delse også når den avdøde
var statsborger i en av de
andre stater. Hadde han
ikke vært bosatt i landet
de siste fem år, kan dog
en livsarving kreve skifte
straks eller senere hvis
dette er hjemlet ved loven
i den stat hvor den av-
døde var statsborger.
Denne rett tilkommer ik-
ke en livsarving såfremt
den gjenlevende ektefelle,
da ekteskapet blev inn-
gått, var statsborger i den
stat hvor den avdøde var
bosatt.

Hade den döde hem-
vist i fördragsslutande
stat, vars lag tillägger ef-
terlevande make rätt att
sitta i oskiftat bo med
bröstarvinge, skall den
lagen vinna tillämpning,
ändå att den döde var
medborgare i annan för-
dragsslutande stat. Där
den döde icke sedan minst
fem år hade hemvist i
förstnämnda stat, äge
dock bröstarvinge att, ge-
nast eller vid en senare
tidpunkt, påkalla bodel-
ning,¹ såvitt dylik rätt
enligt lagen i den dödes
hemland tillkommer ho-
nom. Sådan rätt äge ej
rum, när efterlevande ma-
ken vid äktenskapets in-
gående var medborgare i
den stat, där den döde
hade hemvist.

Nú á að framkvæma
skipti eftir samskan rí-

Når der efter begjæring
som nevnt i første ledd

Skall, på grund av yr-
kande som i första stycket

¹ I Finlands svenskspråkiga text: avvittring.

Stykke skal foretages Skifte efter en svensk Statsborger, har den efterlevende Ægtefælle den Ret til ved Skiftet at udtage Midler til en vis Værdi, som er fastsat i svensk Lov.

timuksen johdosta toimitetaan ositus Ruotsin kansalaisen jälkeen, olkoon eloonjääneellä puolisoilla sellainen oikeus ottaa pesästä omaisuutta tiettyyn enimpään raharvoon asti, kuin Ruotsin laissa on säädetty.

sägs, avvittning¹ äga rum efter svensk medborgare, äge efterlevande maken den rätt att ur boet uttaga egendom intill visst penningvärde som är stadgad i svensk lag.

Artikel 3.

Var den afdøde bosat i en Stat, hvor Loven ikke giver en efterlevende Ægtefælle Ret til Hensidde i uskiftet Bo med Livsarvinger, skal Ægtefællen dog have den Ret til at hendside i uskiftet Bo, som maatte være hjemlet ved Loven i den Stat, hvor den afdøde var Statsborger, saafremt den afdøde ikke havde været bosat i førstnævnte Stat de sidste fem Aar. De Forretninger, som Statsborgerlandets Lov henlægger til Skifteretten eller anden offentlig Myndighed, udføres i saa Fald af den almindelige Underret i den Stat, hvor den afdøde var bosat. Er ogsaa den efterlevende Ægtefælle bosat der, og foreskriver Statsborgerlandets Lov Tilsyn med Forvaltningen af Boet, udøves Tilsynet af en dertil af Retten beskikket tilsynsførende (god man). Foreligger der en af Retten registreret Opgørelse over Boets Ejendele og Gæld (bouppteckning), kommer Bestemmelser i Statsborgerlandets Lov om Udfærdigelse af saadanne Opgørelser ikke til Anvendelse.

3 artikla.

Jos vainajalla oli kotipaikka sopimusvaltiossa, jonka lain mukaan eloonjääneellä puolisoilla ei ole oikeutta elää yhdessä rintaperillisten kanssa pesää jakamatta, mutta puolisoilla on tällainen oikeus vainajan kotimaan lain mukaan, on tätä lakia sovellettava, ellei vainajalla yhtäjaksoisesti viiden viimeisen elinvuotensa aikana ole ollut kotipaikkaa ensisimainitussa valtiossa. Tällöin suoritetaan vainajan kotimaan lain mukaan perinnönjako-oikeudelle tai muulle viranomaiselle kuuluvat tehtävät sen valtion yleinen alioikeus, missä hänellä oli kotipaikka, tai, jos myöskin eloonjääneellä puolisoilla on siinä valtiossa kotipaikka ja vainajan kotimaan lain mukaan pesän hallinto on oleva valvonnan alainen, oikeuden määrättävä uskottu mies. Jos vainajan jälkeen on toimitettu perunkirjoitus, ei ole sovellettava mitä hänen kotimaansa laissa ehkä on perunkirjoituksesta säädetty.

Artikel 3.

Hade den døde hemvist i fördragsslutande stat, vars lag ej tillågger efterlevande make rätt att sitta i oskiftat bo med bröstarvinge, men förelåg sådan rätt enligt lagen i den dödes hemland, skall den lagen vinna tillämpning, där den døde ej sedan fem år hade hemvist i förstnämnda stat. Äliggande, som enligt hemlandets lag ankommer på arvsdomstol (skifterett) eller annan myndighet, skall härvid tillkomma allmän under rätt i den stat, där den døde hade hemvist, eller, såvitt angår tillsyn å boets förvaltning, god man som, där jämväl den efterlevande har hemvist i sagda stat, skall av rätten förordnas. Har bouppteckning ägt rum efter den døde, skall vad lagen i hans hemland må innehålla om bouppteckning ej vinna tillämpning.

¹ I den svenska redaktionen: bodelning.

kisborgara samkvæmt slíkri beiðni, sem ræðir um í fyrstu málsgrein, og hefir þá eftirlifandi maki þann rétt til þess að taka handa sjálfum sér við skiptin fjármuni að ákveðinni verðupphæð, sem sænsk lög mæla fyrir um.

foretas skifte efter en svensk statsborger, har den gjenlevende ektefelle den rett til ved skiftet å utta midler til en viss verdi som er fastsatt i svensk lov.

sågs, bodelning¹ äga rum efter svensk medborgare, äge efterlevande maken den rätt att ur boet uttaga egendom intill visst penningvärde som är stadgad i svensk lag.

3. grein.

Artikkel 3.

Artikel 3.

Nú var hinn látni búsettur í ríki, þar sem lögin veita ekki eftirlifandi maka rétt til setu í óskiptu búi með lögerfingjum, og skal þá makinn samt hafa þann rétt til setu í óskiptu búi, sem lögin í því ríki, sem hinn látni átti ríkisfesti í, kynnu að heimila, ef hinn látni hefir ekki verið heimilisfastur í landinu síðustu fimm árin. Þeir gjörningar, sem lög ríkisfestislandsins fela skiptarétti eða öðru opinberu yfirvaldi að framkvæma, framkvæmast þá af hinum venjulega undirrétti í því ríki, sem hinn látni átti heimilisfang í. Nú er eftirlifandi maki einnig búsettur þar, þá skal, ef lög ríkisfestislandsins fyrirskipa eftirlit með stjórn búans, eftirlitið framkvæmt af eftirlitsmanni (*god man*), sem til þess er skipaður af réttinum. Ef rétturinn hefir gert skrá yfir eignir búans og skuldir (*bouppteckning*), þá skal ekki farið eftir lagafyrirmælum ríkisfestislandsins um hvernig slíkar skrár skulu færðar.

Var den avdøde bosatt i en stat hvor loven ikke gir en gjenlevende ektefelle rett til å sitte i uskiftet bo med livsarvinger, skal ektefellen dog ha den rett til å sitte i uskifte som måtte være hjemlet ved loven i den stat hvor den avdøde var statsborger, såfremt den avdøde ikke hadde vært bosatt i landet de siste fem år. De gjøremål som statsborgerlandets lov legger til skifteretten eller annen offentlig myndighet, overtas i så fall av den almindelige underrett i den stat hvor den avdøde var bosatt. Er også den gjenlevende ektefelle bosatt der, og statsborgerlandets lov foreskriver tilsyn med forvaltningen av boet, utøves tilsynet av en tilsynsmann (*god man*) som retten opnevner. Foreligger en av retten registrert opgave over boets eiendeler og gjeld (*bouppteckning*), kommer bestemmelser i statsborgerlandets lov om utferdigelse av sådanne opgaver ikke til anvendelse.

Hade den döde hemvist i fördragsslutande stat, vars lag ej tillägger efterlevande make rätt att sitta i oskiftat bo med bröstarvinge, men förelåg sådan rätt enligt lagen i den dödes hemland, skall den lagen vinna tillämpning, där den döde ej sedan fem år hade hemvist i förnämnda stat. Äliggande, som enligt hemlandets lag ankommer på arvsdomstol (*skifterett*) eller annan myndighet, skall härvid tillkomma allmän underrätt i den stat, där den döde hade hemvist, eller, såvitt angår tillsyn å boets förvaltning, god man som, där jämväl den efterlevande har hemvist i sagda stat, skall av rätten förordnas. Har bouppteckning ägt rum efter den döde, skall vad lagen i hans hemland må innehålla om bouppteckning ej vinna tillämpning.

¹ I Finlands svenskspråkiga text: avvittring.

150

1935, N:o 17.

Artikel 4.

Er der i Medfør af dansk Lov truffet Bestemmelse om, at der skal beskikkes Tilsynsværge for Enke, som vil hensidde i uskiftet Bo, faar Bestemmelsen kun Virkning, saa fremt Enken ved Mandens Død var bosat i Danmark. Bosætter hun sig senere i en af de andre Stater, bortfalder Tilsynsværgemaaleet.

4 artikla.

Jos Tanskan lain mu- kaisesti on määrätty, että leskiavaimolla, joka tahtoo elää jakamattomassa pesässä, on oleva valvoja, olkoon määräys tehoisa vain, milloin vaimolla hänen miehensä kuollessa oli kotipaikka Tanskassa. Jos vaimo sittemmin asettuu asumaan muuhun sopimusvaltioon, lakkaa valvojan toimi.

Artikel 4.

Har i enlighet med dansk lag träffats bestämmelse om förordnande av tillsyningsman för änka som vill sitta i oskiftat bo (*tilsynsværge*) vare bestämmelsen gällande allenast där änkan vid mannens död hade hemvist i Danmark. Tagger änkan sedermera hemvist i annan fördragsslutande stat, skall tillsyningsmannens befattning med boet upphöra.

Artikel 5.

Bestemmelserne i Artiklerne 2, 3 og 4 om Adgangen til at hensidde i uskiftet Bo med Livsarvinger finder tilsvarende Anvendelse paa Adgangen til at hensidde i uskiftet Bo med Adoptivbarn eller dets Livsarvinger.

5 artikla.

Mitä 2, 3 ja 4 artiklassa määrätään oikeudesta elää yhdessä rintaperillisten kanssa pesää jakamatta on vastaavasti sovellettava oikeuteen elää jakamattomassa pesässä yhdessä ottolapsen tai sen jälkeläisen kanssa.

Artikel 5.

Vad i artiklarna 2, 3 och 4 stadgas om rätt att sitta i oskiftat bo med bröstarvinge skall äga motsvarande tillämpning i fråga om rätt att sitta i oskiftat bo med adoptivbarn eller dess avkomling.

Artikel 6.

Den, som i Henhold til Artiklerne 1, 2 eller 3 begærer Statsborgerlandets Lov anvendt, skal om fornødent godtgøre, at de nævnte Betingelser foreligger, og fremlægge Oplysninger om Indholdet af Statsborgerlandets Lov.

6 artikla.

Sen, joka 1, 2 tai 3 artiklan mukaan vaatii kotimaan lakia sovellettavaksi, on tarvittaessa näytettävä, että soveltamisen edellytykset ovat olemassa, niin myös selvítettävä mainitun lain sisällys.

Artikel 6.

Den som enligt artikel 1, 2 eller 3 påkallar tillämpning av hemlandets lag skall, där det erfordras, visa, att förutsättningarna för sådan tillämpning äro för handen, så öck styrka innehållet av nämnda lag.

Artikel 7.

Ved Deling af Ægtefællers Bo efter den enes eller begges Død forholdes der, forsaavidt ikke andet følger af Artikel 2, 2 Stykke, efter de Regler, som i Artiklerne 3 og 6 i Konvention af 6. Februar 1931 er givet om Ægtefællers Formueforhold.

7 artikla.

Omaisuu den osituksen- sa, jota tässä sopimuksessa tarkoitetaan, on, mikäli 2 artiklan 2 kappaalesta ei muuta johdu, noudatettava mitä helmikuun 6 päivänä 1931 tehdyn sopimuksen 3 ja 6 artiklassa on määrätty puolisoiden varallisuussuhteista.

Artikel 7.

Vid avvitrting¹ som i denna konvention avses skall, såvitt annat ej följer av artikel 2 andra stycket, iakttagas vad i artiklarna 3 och 6 av konventionen den 6 februari 1931 är stadgat i fråga om makars förmögenhetsförhållanden.

¹ I den svenska redaktionen: bodelning.

1935, N:o 17.

151

4. grein.

Nú er samkvæmt dónskum lögum ákvæðið, að skipaður skuli forráðamaður (*Tilsynsværge*) með ekkju, sem vill sitja í óskiptu búi, og skal þá því aðeins farið eftir þeirri ákvörðun, að ekkjan hafi við lát manns síns verið búsett í Danmörku. Nú búsetur ekkjan sig síðar í einhverju hinna ríkjanna, og fellur forráðamennskan þá niður.

Artikkel 4.

Er der i henhold til dansk lov truffet bestemmelse om at tilsynsværge skal opnevnes for en enke som vil sitte i uskiftet bo, får bestemmelsen bare virkning såfremt enken ved mannens død var boplett i Danmark. Bopletter hun sig senere i en af de andre stater, faller tilsynsvergemålet bort.

Artikel 4.

Har i enlighet med dansk lag träffats bestämmelse om förordnande av tillsyningsman för änka som vill sitta i oskiftat bo (*tilsynsværge*), vare bestämmelsen gällande allenast där änkan vid mannens död hade hemvist i Danmark. Tager änkan sedermera hemvist i annan fördragsslutande stat, skall tillsyningsmannens befattning med boet upphöra.

5. grein.

Ákvæðin í 2., 3. og 4. grein um heimildina til setu í óskiptu búi með lögerfingjum gilda á hlíðstaðan hátt um heimildina til setu í óskiptu búi með kjörbarni eða lögerfingjum þess.

Artikkel 5.

Bestemmelsene i artiklene 2, 3 og 4 om rett til å sitte i uskiftet bo med livsarvinger får tilsvarende anvendelse på retten til å sitte i uskiftet bo med adoptivbarn eller adoptivbarns livsarvinger.

Artikel 5.

Vad i artiklarna 2, 3 och 4 stadgas om rätt att sitta i oskiftat bo med bröstarvinge skall äga motsvarande tillämpning i fråga om rätt att sitta i oskiftat bo med adoptivbarn eller dess avkomling.

6. grein.

Sá, sem samkvæmt 1., 2. eða 3. grein beiðist þess, að farið verði eftir lögum ríkisfestislandsins, skal, ef það er nauðsynlegt, sanna, að umrædd skilyrði séu fyrir hendi, og gefa upplýsingar um efni laga ríkisfestislandsins.

Artikkel 6.

Den som efter artikkel 1, 2 eller 3 krever statsborgerlandets lov anvendt, skal, om det er nødvendig, godtgjøre at de fastsatte vilkår er tilstede, og fremlegge oplysninger om innholdet av statsborgerlandets lov.

Artikel 6.

Den som enligt artikel 1, 2 eller 3 påkallar tillämpning av hemlandets lag skall, där det erfordras, visa, att förutsättningarna för sådan tillämpning äro för handen, så ock styrka innehållet av nämnda lag.

7. grein.

Við skipti á félagsbúi hjóna að öðru eða báðum látnum skal, ef ekki leiðir annað af ákvæði 2. málsgreinar 2. greinar, farið eftir þeim reglum, sem settar eru um fjármál hjóna í 3. og 6. grein í samningnum frá 6. febrúar 1931.

Artikkel 7.

Ved deling av ektefellers bo efter den ene eller begge ektefellers død skal, forsaavidt ikke annet følger av artikkel 2 annet ledd, iakttas hvad der i artiklene 3 og 6 i konvensjonen av 6 februar 1931 er bestemt om ektefellers formuesforhold.

Artikel 7.

Vid bodelning¹ som i denna konvention avses skall, såvitt annat ej följer av artikel 2 andra stycket, iakttagas vad i artiklarna 3 och 6 av konventionen den 6 februari 1931 är stadgat i fråga om makars förmögenhetsförhållanden.

¹ I Finlands svenskspråkiga text: avvittring.

152

1935, N:o 17.

Artikel 8.

Testamente, der er oprettet af en Arvelader, som ved sin Død var Statsborger i en af Staterne og bosat i en af dem, skal i Henseende til Formene anses for gyldigt, saafremt der ved Oprettelsen er gaaet frem efter Loven i den af Staterne, hvor Testamentet er oprettet, eller hvor Testator ved Oprettelsen var bosat eller var Statsborger. Tilbagekaldelse af et Testament skal anses for gyldig, naar Testator er gaaet frem efter Loven i den af Staterne, hvor han ved Tilbagekaldelsen var bosat eller var Statsborger.

Artikel 9.

Den Alder og Myndighed, som kræves til Oprettelse eller Tilbagekaldelse af Testamentet, bedømmes efter Loven i den af Staterne, hvor Testator ved Oprettelsen eller Tilbagekaldelsen var bosat. Havde han da ikke de sidste fem Aar været bosat i denne Stat, er Testamentet eller Tilbagekaldelsen ogsaa gyldig, hvis Betingelserne ifølge Statsborgerlandets Lov var til Stede.

Artikel 10.

Spørgsmaal om Testamentets eller Tilbagekaldelsens Ugyldighed paa

8 artikla.

Testamentti, jonka on tehnyt henkilö, joka kuollessaan oli sopimusvaltion kansalainen ja jolla oli kotipaikka jossakin sopimusvaltiossa, on katsottava muodon puolesta päteväksi, jos sitä tehtäessä on menetelty sen sopimusvaltion lain mukaisesti, missä testamentti tehtiin tai testamentintekijällä testamentin tehdessään oli kotipaikka tai jonka kansalainen hän silloin oli. Testamentin peruuttaminen olkoon pätevä, jos siinä on menetelty sen sopimusvaltion lain mukaisesti, missä testamentintekijällä peruuttamisen toimitaessaan oli kotipaikka tai jonka kansalainen hän silloin oli.

9 artikla.

Kelpoisuus testamentin tekemiseen tai peruuttamiseen määräytyy sen sopimusvaltion lain mukaan, missä testamentintekijällä testamentin tehdessään tai peruuttaessaan oli kotipaikka. Jollei hänellä silloin yhtäjaksoisesti vähintään viiden edellisen vuoden aikana ole ollut kotipaikkaa siinä valtiossa, olkoon testamentti tai sen peruuttaminen pätevä myöskin siinä tapauksessa, että toimenpiteen edellytykset olivat olemassa hänen kotimaansa lain mukaan.

10 artikla.

Onko testamentti tai sen peruuttaminen pätevä testamentintekijän

Artikel 8.

Testamente efter den som vid sin död var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådan stat skall i avseende å formen anses giltigt, om vid dess tillkomst förfarits enligt lagen i fördragsslutande stat, där testamentet upprättades eller testator vid tiden för upprättandet hade hemvist eller var medborgare. Återkallelse av testamente vare gällande, om därvid förfarits enligt lagen i den i staterna, där testator vid återkallelsen hade hemvist eller var medborgare.

Artikel 9.

Fråga om behörigheten att upprätta testamentet eller att återkalla detta skall bedömas enligt lagen i fördragsslutande stat, där testator hade hemvist vid den tid då ätgärden vidtogs. Hade han ej då sedan minst fem år hemvist i den staten, vare testamentet eller återkallelsen gällande jämväl om han enligt hemlandets lag ägde vidtaga ätgärden.

Artikel 10.

Fråga om testamentets eller återkallelsens ogiltighet på grund av testa-

1935, N:o 17.

153

8. grein.

Arfleiðsluskrá gerð af arfleiðanda, sem við lát sitt var ríkisborgari í einhverju samningsríkjanna og búsettur í einhverju þeirra, skal, að því er formsatriðin snertir, álitast gild, ef við arfleiðslugjörninginn er farið eftir lögnum í því ríki, sem arfleiðsluskráin er gerð í eða arfleiðandi átti heimilisfang í eða ríkisfesti við arfleiðslugjörninginn. Riftun arfleiðsluskrár telst gild, ef arfleiðandi hefir farið eftir lögnum í því ríki, sem hann átti heimilisfang eða ríkisfesti í við riftunina.

9. grein.

Um aldur og lögræði, sem krafist er til þess að geta gert arfleiðsluskrá eða rift hana, skal farið eftir lögnum í því ríkjanna, sem arfleiðandi átti heimilisfang í við arfleiðslugjörninginn eða við riftunina. Hafi arfleiðandi þá ekki verið heimilisfastur í því ríki síðustu fimm árin, er arfleiðsluskráin eða riftunin einnig gild, ef uppfyllt eru þau skilyrði, sem sett eru í lögum ríkisfestislandsins.

10. grein.

Um það, hvort arfleiðsluskrá eða riftun arfleiðsluskrár sé gild vegna

Artikkel 8.

Testament efter en arvelater som ved sin død var statsborger i en af statene og var bosatt i en af dem, skal med hensyn til formen ansees for gyldig såfremt der ved oprettelsen er gådt frem efter loven i den af statene hvor testamentet er oprettet, eller hvor testator ved oprettelsen var bosatt eller var statsborger. Tilbagekallelse af et testament ansees for gyldig når testator har gådt frem efter loven i den af statene hvor han ved tilbagekallelsen var bosatt eller var statsborger.

Artikkel 9.

Den alder og myndighet som kreves til oprettelse eller tilbagekallelse af testamentet, bedømmes efter loven i den af statene hvor testator ved oprettelsen eller tilbagekallelsen var bosatt. Hadde han da ikke vært bosatt i denne stat de siste fem år, er testamentet eller tilbakekallelsen også gyldig dersom betingelsene efter statsborgerlandets lov var tilstede.

Artikkel 10.

Spørsmål om testamentets eller tilbakekallelsens ugyldighet på grunn av

Artikel 8.

Testamente efter den som ved sin død var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådan stat skall i avseende å formen anses giltigt, om vid dess tillkomst förfarits enligt lagen i fördragsslutande stat, där testamentet upprättades eller testator vid tiden för upprättandet hade hemvist eller var medborgare. Återkallelse av testamentet vare gällande, om därvid förfarits enligt lagen i den av staterna, där testator vid återkallelsen hade hemvist eller var medborgare.

Artikel 9.

Fråga om behörigheten att upprätta testamentet eller att återkalla detta skall bedömas enligt lagen i fördragsslutande stat, där testator hade hemvist vid den tid då åtgärden vidtogs. Hade han ej då sedan minst fem år hemvist i den staten, vare testamentet eller återkallelsen gällande jämväl om han enligt hemlandets lag ägde vidtaga åtgärden.

Artikel 10.

Fråga om testamentets eller återkallelsens ogiltighet på grund av testators

154

1935, N:o 17.

Grund af Testators Sinds-tilstand eller paa Grund af Svig, Vildfarelse, Tvang eller anden utilbørlig Paa-virkning bedømmes efter Loven i den af Staterne, hvor Testator var bosat, da Testamentet blev oprettet eller tilbagekaldt.

Artikel 11.

Bestemmelser i finsk eller svensk Lov om, at et Testamente efter Testators Død skal indleveres til Retten inden en vis Tid (*testamentsbevakning*), faar ogsaa Anvendelse paa et Testamente efter en Statsborger i en anden af Staterne, saafremt han ved Dødsfaldet var bosat i Finland eller Sverige. Det samme gælder Bestemmelser i finsk eller svensk Lov om, at en Arving, som vil angribe et Testamentes Gyldighed, skal rejse Sag inden en vis Tid, efter at Testamentet er forkyndt for ham (*testamentsklænder*).

Artikel 12.

Spørgsmaal om den bindende Virkning af Døds-gaver, Arvepagter og Arveafkald overfor Arveladeren skal, naar denne ved sin Død var Statsborger i en af Staterne, afgøres efter Loven i den af Staterne, hvor han var bosat, da Aftalen blev truffet.

Det samme gælder Spørgsmaal om, hvorvidt Midler, som en Arving har modtaget af Arveladeren,

mielentilan perusteella tai petoksen, erehdyksen, pakottamisen tai muun epäoikeutetun vaikuttamisen vuoksi, on ratkaistava sen sopimusvaltion lain mukaan, missä hänellä testamentin tehdessään tai peruuttaessaan oli kotipaikka.

11 artikla.

Jos sopimusvaltion kansalaisella kuollessaan oli kotipaikka Suomessa tai Ruotsissa, on testamentin valvonnan ja moittimisen suhteen sovellettava siellä voimassaolevaa lakia.

12 artikla.

Perinnönjättäjän tekemän perintösopimuksen tai kuoleman varalta antaman lahjan pätevyys arvosteltakoon, milloin perinnönjättäjä kuollessaan oli sopimusvaltion kansalainen, sen sopimusvaltion lain mukaan, missä hänellä oikeustoimen suorittaessaan oli kotipaikka.

Saman lain nojalla ratkaistaan, onko perillisen perinnönjättäjältä tämän eläessä saamaa omaisuut-

tors sinnestillstånd eller på grund av svek, villfarelse, tvång eller annan otillbörlig påverkan skall bedömas enligt lagen i den av staterna, där han hade hemvist vid den tid då åtgärden vidtogs.

Artikel 11.

Hade medborgare i fördragsslutande stat vid sin död hemvist i Finland eller Sverige, skall där gällande lag vinna tillämpning i fråga om bevakning och kläder av testamente.

Artikel 12.

Fråga om bindande verkan av arvsavtal med arvlätaren eller gåva för dödsfalls skull varde, där arvlätaren vid sin död var medborgare i fördragsslutande stat, bedömd enligt lagen i den av staterna, där han hade hemvist då rättshandlingen företogs.

Detsamma gäller fråga huruvida egendom som arvinge bekommit av arvlätaren under dennes livs-

1935, N:o 17.

155

sálarástands arfleiddanda, eða vegna svika, blekinga, þvingunar, eða annara óleyfilegra áhrifa, skal dæmt eftir lögum þess ríkjanna, sem arfleiddandi átti heimilisfang í við arfleiddslugjörninginn eða riftun hans.

testatorssinnstilstand eller på grunn av svik, villfarelse, tvang eller annen utilbørlig påvirkning bedømmes efter loven i den av statene hvor testator var bosatt da testamentet blev oprettet eller tilbakekalt.

sinnestillstånd eller på grund av svek, villfarelse, tvång eller annan otillbörlig påverkan skall bedömas enligt lagen i den av staterna, där han hade hemvist vid den tid då ätgärden vidtogs.

11. grein.

Ákvæði í finnskum eða sænskum lögum um að arfleiddsluskrá skuli eftir lát arfleiddanda afhent til réttarins innan ákveðins tíma (*testamentsbevakning*) gilda einnig um arfleiddsluskrá eftir ríkisborgara í einhverju hinna samningsríkjanna, ef arfleiddandi var búsettur í Finnlandi eða Svíþjóð við lát sitt. Sama gildir um ákvæði í finnskum eða sænskum lögum um að erfingi, sem vill mótmæla gildi arfleiddsluskrár, skuli hefja málsókn innan ákveðins tíma frá því að arfleiddsluskráin hafði verið birt honum (*testamentskländer*).

Artikkel 11.

Bestemmelser i finsk eller svensk lov om at et testament efter testators død skal innleveres til retten innen en viss tid (*testamentsbevakning*), får også anvendelse på testament efter en statsborger i en annen av statene såfremt han ved dødsfallet var bosatt i Finnland eller Sverige. Det samme gjelder bestemmelser i finsk eller svensk lov om at en arving som vil angripe et testaments gyldighet, må reise sak innen en viss tid efterat testamentet er forkynt for ham (*testamentskländer*).

Artikel 11.

Hade medborgare i fördragsslutande stat vid sin död hemvist i Finland eller Sverige, skall där gällande lag vinna tillämpning i fråga om bevakning och kländer av testamente.

12. grein.

Um það, hvort dánargjafir, erfðasamningar og erfðaafsöl hafi gildi gagnvart arfleifanda, skal, ef arfleifandi var ríkisborgari í einhverju ríkjanna við lát sitt, dæmt eftir lögnum í því ríkjanna, sem hann átti heimilisfang í, þegar gjörningurinn var gerður.

Artikkel 12.

Spørsmål om den bindende virkning av døds-gaver, arvepakter og arveavkall overfor arvelateren skal, når denne ved sin død var statsborger i en av statene, avgjøres efter loven i den av statene hvor han var bosatt da avtalen blev inngått.

Artikel 12.

Fråga om bindande verkan av arvsavtal med arvlåtaren eller gåva för dödsfalls skull varde, där arvlåtaren vid sin död var medborgare i fördragsslutande stat, bedömd enligt lagen i den av staterna, där han hade hemvist då rättshandlingen företogs.

Á sama hátt skal dæma um það, hvort fjármunir, sem erfingi hefir þegið af arfleifanda meðan hann

Det samme gjelder spørsmål om midler som en arving har mottatt av arvelateren mens denne

Detsamma gäller fråga huruvida egendom som arvinge bekommit av arvlåtaren under dennes livs-

156

1935, N:o 17.

medens denne levede, skal anses som Forskud paa Arv.

ta pidettävä ennakkope-
rintönä.

tid skall anses såsom för-
skott å arvet.

Artikel 13.

De særlige Regler, som i nogen af Staterne gælder om en Arvings Ret til fast Ejendom med Tilbehør eller om en Arveladers Adgang til ved Testamente at raade over saadan Ejendom til Fordel for enkelte Arvinger, finder Anvendelse paa Ejendom i denne Stat.

Retten til ved Testamente at træffe fideikommissariske Bestemmelser vedrørende fast Ejendom eller andre Bestemmelser over saadan Ejendom til Fordel for ufødte bedømmes ligeledes efter Loven i den Stat, hvor Ejendommen ligger. Paa Retten til at træffe saadanne Bestemmelser angaaende andet end fast Ejendom kommer denne Konvention ikke til Anvendelse.

Artikel 14.

Efterlader en Statsborger i en af Staterne sig Adoptivbarn, og er Adoptionsbevillingen i en af disse Stater meddelt med Forbehold om Ret for Adoptanten til uafhængig af Adoptionen at raade over sine Efterladenskaber, skal dette Forbehold have Gyldighed ogsaa i de andre Stater.

Artikel 15.

Spørgsmaal om Forbrydelse af Retten til Arv

13 artikla.

Milloin sopimusvaltiosta on jonkun perillisen oikeudesta kiinteään omaisuuteen tarpeistoineen tai perinnönjättäjän oikeudesta määrätä tällaisesta omaisuudesta testamentilla jonkun perillisen hyväksi voimassa erikoismääräyksiä, on näitä noudatettava siinä valtiossa olevan omaisuuden osalta.

Oikeus testamentilla antaa sääntöperintöomääräyksiä kiinteästä omaisuudesta tai muuten syntymättömien hyväksi määrätä tällaisesta omaisuudesta määrätyköön niin ikään sen sopimusvaltion lain mukaan, missä omaisuus on. Oikeuteen antaa tällaisia määräyksiä irtaimesta omaisuudesta ei tätä sopimusta sovelleta.

14 artikla.

Jos sopimusvaltion kansalaiselta jää eloon ottolapsi, olkoon, milloin päätös lapseksiottamisesta on annettu tällaisessa valtiossa ja päätöksessä on lapseksiottajalle varattu oikeus jäämistöstänsä määräämiseen, tämä varaus voimassa kaikissa sopimusvaltioissa.

15 artikla.

Oikeuden menettämisen perinnön tai testa-

Artikel 13.

Där i fördragsslutande stat särskilda regler gälla angående viss arvinges rätt till fast egendom med tillbehör eller om arvlätares befogenhet att genom testamente förordna om sådan egendom till förmån för viss arvinge, skola nämnda regler ländas till efterrättelse beträffande egendom i den staten.

I fråga om rätt att genom testamente träffa fideikommissariskt förfogande angående fast egendom eller eljest till förmån för ofödda förordna om sådan egendom gäll ock lagen i fördragsslutande stat, där egendomen är belägen. Å rätt att sålunda förordna om lös egendom har denna konvention ej avseende.

Artikel 14.

Efterlämnar medborgare i fördragsslutande stat adoptivbarn, skall, där beslutet om adoptionen meddelats i sådan stat och innefattar förbehåll om rätt för adoptanten att förfoga över sin kvarlåtenskap, det förbehåll gälla i envar av staterna.

Artikel 15.

Fråga om förverkande av rätt att taga arv eller

1935, N:o 17.

157

var enn á lífi, skuli taldir fyrirframgreiðsla upp í arf.

levet, skal ansées som forskudd på arv.

tid skall anses såsom förskott å arvet.

13. grein.

Artikkel 13.

Artikel 13.

Nú gilda í einhverju samningsríkjanna sérstakar reglur um rétt einhvers erfingja til fasteignar með öllu tilheyrandi, eða um heimild arfleifanda til þess að ráðstafa slíkri eign með ákvæði í arfleiðsluskrá til handa einstökum erfingjum, og skal þá farið eftir þeim reglum um eignir í því ríki.

Um réttinn til þess að gera ráðstafanir í arfleiðsluskrá varðandi óðalsrétt yfir fasteign (*fideikommissariske Bestemmelser*) eða aðrar ráðstafanir um slíka eign vegna ófæddra, skal einnig dæmt eftir lögunum í því ríki, sem eignin er í. Um réttinn til þess að gera slíkar ráðstafanir um annað en fasteignir gildir þessi samningur ekki.

De særlige regler som i nogen av statene gjelder om en arvinges rett til fast eiendom med tilbehør, eller om en arvelaters adgang til ved testament å råde over sådan eiendom til fordel for enkelte arvinger, får anvendelse på eiendom i denne stat.

Där i fördragsslutande stat särskilda regler gälla angående viss arvinges rätt till fast egendom med tillbehör eller om arvlätarens befogenhet att genom testamente förordna om sådan egendom till förmån för viss arvinge, skola nämnda regler lända till efterrättelse beträffande egendom i den staten.

Retten til gjennem testament å treffe fideikommissariske forføininger over fast eiendom eller andre forføininger over fast eiendom til fordel for ufødte bedømmes ligeledes efter loven i den stat hvor eiendommen ligger. På retten til å treffe sådanne forføininger over annet enn fast eiendom kommer denne konvensjon ikke til anvendelse.

I fråga om rätt att genom testamente träffa fideikommissariskt förfogande angående fast egendom eller eljest till förmån för ofödda förordna om sådan egendom gälla ock lagen i fördragsslutande stat, där egendomen är belägen. Å rätt att sålunda förordna om lös egendom har denna konvention ej avseende.

14. grein.

Artikkel 14.

Artikel 14.

Nú lætur ríkisborgari í einhverju samningsríkjanna eftir sig kjörbarn, en ættleiðingarleyfið er veitt í einhverju þessara ríkja með fyrirvara um rétt kjörforeldris til þess að ráða yfir eftirlátnum eignum sínum án tillits til ættleiðingarinnar, og skal þá þessi fyrirvari einnig hafa gildi í hinum ríkjunum.

Er der adoptivbarn efter en statsborger i en av statene, og er adopsjonsbevillingen gitt i en av disse stater med forbehold om rett for adoptanten til uten hinder av adopsjonen å råde over sine efterlatenskaper, skal dette forbehold ha gyldighet også i de andre stater.

Efterlämnar medborgare i fördragsslutande stat adoptivbarn, skall, där beslutet om adoptionen meddelats i sådan stat och innefattar förbehåll om rätt för adoptanten att förfoga över sin kvarlåtenskap, det förbehåll gälla i envar av staterna.

15. grein.

Artikkel 15.

Artikel 15.

Um það, hvort einhver hafi fyrirgert rétti sínum

Spørsmål om forbrytelse av retten til arv eller

Fråga om förverkande av rätt att taga arv eller

158

1935, N:o 17.

eller Legat og om Adgang til at gøre en Arving arveløs bedømmes, naar Arveladeren var Statsborger i en af Staterne, efter Loven i den af Staterne, hvor han ved sin Død var bosat.

Artikel 16.

Om Forældelse af Retten til Arv eller Legat efter en Statsborger i en af Staterne gælder Loven i den af Staterne, hvor Arveladeren ved sin Død var bosat.

II. Arveladerens Gæld.

Artikel 17.

Arvingers Ansvar for Gæld efter en Statsborger i en af Staterne eller for Opfyldelse af Legat eller testamentarisk Paalæg bedømmes efter Loven i den af Staterne, hvor Arveladeren ved sin Død var bosat. Det samme gælder Ansvaret for Opfyldelse af Underholdspligt, som paahvilede den afdøde overfor Barn udenfor Ægteskab eller et saadant Barns Moder.

Artikel 18.

Præklusivt Proklama, som er udstedt i Boet efter en Statsborger i en af Staterne, faar ikke Virkning med Hensyn til kendte Fordringer, naar Fordringshaveren er bosat i en af de andre Stater og

mentin saamiseen ja oikeus perinnöttömäksi tekemiseen määräytyvät, milloin vainaja oli sopimusvaltion kansalainen, sen sopimusvaltion lain mukaan, missä hänellä kuollessaan oli kotipaikka.

16 artikla.

Oikeuden vanhentumista sopimusvaltion kansalaisen jättämän perinnön tai tekemän testamentin saamiseen olkoon voimassa sen sopimusvaltion laki, missä hänellä kuollessaan oli kotipaikka.

II. Vainajan velka.

17 artikla.

Perillisen tai testamentinsaajan vastuu sopimusvaltion kansalaiselta jääneestä velasta tahi legaatista tai käyttömääräyksen täyttämisestä vainajan testamentin mukaisesti määräytyy sen sopimusvaltion lain mukaan, missä vainajalla oli kotipaikka. Sama on voimassa sellaisen elatusvelvollisuuden täyttämistä koskevasta vastuusta, mikä vainajalla oli avioliiton ulkopuolella syntynyttä lasta tai sen äitiä kohtaan.

18 artikla.

Sopimusvaltion kansalaisen jälkeen pesänselvityksen kestäessä annettu valvontahaaste olkoon, mikäli on kysymys tunneta saamisesta ja velkojalla oli kotipaikka toisessa sopimusvaltiossa, te-

testamente eller om arvlösgörelse varde, där den döde var medborgare i fördragsslutande stat, bedömd enligt lagen i den av staterna, där han vid sin död hade hemvist.

Artikel 16.

Om preskription av rätt att taga arv eller testamente efter medborgare i fördragsslutande stat gäller lagen i den av staterna, där han vid sin död hade hemvist.

II. Den dödes gäld.

Artikel 17.

Fråga om arvinges eller testamentstagares ansvarighet för gäld efter medborgare i fördragsslutande stat eller för fullgörande av legat eller ändamålsbestämmelse enligt den dödes testamente varde bedömd efter lagen i fördragsslutande stat, där han hade hemvist. Det samma gäller ansvarighet för fullgörandet av underhållsplikt, som ålåg den döde emot barn utom äktenskap eller dess moder.

Artikel 18.

Proklama, som utfärdats under boutredning efter medborgare i fördragsslutande stat, vare såframt fordringen värd och borgenären hade hemvist i annan fördragsslutande stat, utan

1935, N:o 17.

159

til arfs eða gjafa-arfs, og um heimild til þess að svifta erfingja arfi, skal, hafi arfleifandi verið ríkisborgari í einhverju ríkjanna, dæmt eftir lögunum í því ríkjanna, sem hann var búsettur í við látið.

16. grein.

Um fyrningu réttar til arfs eða gjafa-arfs eftir ríkisborgara í einhverju ríkjanna gilda lögin í því ríkjanna, sem arfleifandi var búsettur í við lát sitt.

legat og om adgangen til å gjøre en arving arveløs bedømmes, når arvelateren var statsborger i en av statene, efter loven i den av statene hvor han ved sin død var bosatt.

Artikkel 16.

Om foreldelse av retten til arv eller legat efter en statsborger i en av statene gjelder loven i den av statene hvor arvelateren ved sin død var bosatt.

testamente eller om arveløsgjørelse varde, där den döde var medborgare i fördragsslutande stat, bedömd enligt lagen i den av staterna, där han vid sin död hade hemvist.

Artikel 16.

Om preskription av rätt att taga arv eller testamente efter medborgare i fördragsslutande stat gälla lagen i den av staterna, där han vid sin död hade hemvist.

II. Skuldir arfleifanda.

17. grein.

Um ábyrgð erfingja á skuldum arfleifanda, er var ríkisborgari í einhverju samningsríkjanna, og um ábyrgð þeirra á að gjafa-arfur verði greiddur eða fyrirmæli arfleðsluskrár uppfyllt, skal farið eftir lögunum í því ríkjanna, sem arfleifandi var búsettur í við lát sitt. Sama gildir um ábyrgðina á fullnægju meðlagsskyldu, sem hvílir á hinum látna gagnvart óskilgetnu barni eða móður óskilgetins barns.

18. grein.

Innköllum til skuldheimtumanna að viðlagðri ógildingu kröfu (*præklusívt proklama*), sem gefin hefir verið út í því eftir ríkisborgara í einhverju ríkjanna, gildir ekki að því er

II. Arvelaterens gjeld.

Artikkel 17.

Arvingers ansvar for gjeld efter en statsborger i en av statene og for opfyllelse av legat eller testamentarisk pålegg bedømmes efter loven i den av statene hvor arvelateren ved sin død var bosatt. Det samme gjelder ansvaret for opfyllelse av underholdsplikt som påhvilde den avdøde overfor barn født utenfor ekteskap eller et sådant barns mor.

Artikkel 18.

Præklusívt proklama som er utfærdiget i boet efter en statsborger i en av statene, får ikke virkning for kjente fordringer, når fordringshaveren er bosatt i en av de andre stater og ikke i tide har

II. Den dödes gäld.

Artikel 17.

Fråga om arvinges eller testamentstagares ansvarighet för gäld efter medborgare i fördragsslutande stat eller för fullgörande av legat eller ändamålsbestämmelse enligt den dödes testamente varde bedömd efter lagen i fördragsslutande stat, där han hade hemvist. Det samma gäller ansvarighet för fullgörandet av underhållsplikt, som ålåg den döde emot barn utom äktenskap eller dess moder.

Artikel 18.

Proklama, som utfærdats under boutredning efter medborgare i fördragsslutande stat, vare, såframt fordringen var känd och borgenären hade hemvist i annan fördragsslutande stat, utan ver-

160

1935, N:o 17.

ikke i Tide har faaet særskilt Meddelelse om Proklamaet og dets Virkning eller paa anden Maade er blevet bekendt dermed.

hoton, ellei velkoja ollut ajoissa saanut eri ilmoitusta haasteesta ja sen vaikutuksesta tai hänellä muuten ollut siitä tietoa.

verkan, med mindre borgenären i tid erhållit särskilt meddelande om proklaman och dess verkan eller eljest därom ägt kännedom.

III. Skiftebehandling.

Artikel 19.

Behandlingen af et Dødsbo og Skifte mellem den afdødes Arvinger og den efterlevende Ægtefælle skal, naar den afdøde var Statsborger i en af Staterne og var bosat i en af dem, foregaa efter Loven i den Stat, hvor han ved sin Død var bosat, og skal høre under Retterne i denne Stat, forsaavidt Loven henlægger Behandlingen til Retten.

Har en efterlevende Ægtefælle, som er Statsborger i en af Staterne, hensiddet i uskiftet Bo, og skal Boet skiftes, foregaa Behandlingen efter Loven i den af Staterne, hvor den efterlevende Ægtefælle er eller ved sin Død var bosat, og i den Udstrækning, hvori Loven foreskriver det, under Medvirkning af denne Stats Retter.

Behandlingen af Boet skal ogsaa omfatte Formue, som findes i de andre Stater.

III. Pesänselvitys, omaisuuden ositus ja perinnönjako.

19 artikla.

Pesänselvitys, omaisuuden ositus ja perinnönjako sopimusvaltion kansalaisen jälkeen, jolla kuollessaan oli kotipaikka jossakin sopimusvaltiossa, toimitetaan sen valtion lain mukaisesti, missä vainajalla oli kotipaikka, ja ne ovat, mikäli sanotun lain mukaan tarvitaan tuomioistuimen myötävaikutusta, sen valtion tuomioistuimen asiana.

Milloin eloonjäänyt puoliso, joka on sopimusvaltion kansalainen, on elänyt jakamattomassa pesässä ja pesä on jaettava, meneteltäkään sen valtion lain mukaisesti, missä hänellä on tai kuollessaan oli kotipaikka. Mikäli sanotun lain mukaan tulee kysymykseen tuomioistuimen toimenpide, olkoon tämä sen valtion tuomioistuimen asiana.

Pesänselvitys, omaisuuden ositus ja perinnönjako käsittävät pesään kuuluvan omaisuuden muissakin sopimusvaltioissa.

III. Boutredning, avvitt-ring¹ och arvskifte.

Artikel 19.

Boutredning, avvitt-ring¹ och arvskifte efter medborgare i fördrag slutande stat, som vid sin död hade hemvist i sådan stat, skola äga rum i enlighet med lagen i den stat, där den døde hade hemvist, och, såvitt enligt nämnda lag domstol skall medverka, ankomma på domstol i den staten.

Där efterlevande make, som är medborgare i fördragsslutande stat, suttit i oskiftat bo och boet skall delas, varde förfaret i enlighet med lagen i den stat, där han har eller vid sin död hade hemvist; och skall, såvitt enligt sagda lag åtgärd av domstol ifrågakommer, åtgärden å komma på domstol i den staten.

Boutredning, avvitt-ring¹ och arvskifte skola omfatta till boet hörande egendom jämväl i annan fördragsslutande stat.

¹ I den svenska redaktionen: bodelning.

1935, N:o 17.

161

snertir kröfur, sem kun-
nugt er um, ef kröfuhafi
er búsettur í einhverju
hinna ríkjanna og hann
hefir ekki í tæka tíð
fengið sérstaka tilkyn-
ningu um innköllunina
og afleiðingar hennar eða
hefir á annan hátt fengið
vitneskju um hana.

III. Skiptameð- ferð.

19. grein.

Um skiptameðferð á
dánarbúi og um skipti
milli erfingja hins látna
og eftirlifandi maka,
skal, ef hinn látni var
ríkisborgari í einhverju
ríkjanna og var búsettur
í einhverju þeirra, farið
eftir lögnum í því ríki,
sem hann var búsettur í
við lát sitt, og heyra
slík mál undir dómstö-
lana í sama ríki að svo
miklu leyti sem búsmeð-
ferðin heyrir undir dóm-
stólana samkvæmt þar-
gildandi lögum.

Nú hefir eftirlifandi
maki, sem er ríkisborgari
í einhverju ríkjanna,
setið í óskiptu búi, og
skal nú skipta búinu, og
fer þá um búskiptin
samkvæmt lögum þess
ríkjanna, sem eftirlifandi
maki er búsettur í, eða
var búsettur í við lát
sitt, og búskiptin skulu
heyra undir dómstóla
þess ríkis, að svo miklu
leyti sem svo er fyrir
mælt í lögum sama ríkis.

Skiptameðferð búins
skal einnig ná til eigna,
sem eru í einhverju hinna
ríkjanna.

fátt serskilt underretning
om proklamaet og dets
virkning eller på annen
måte har fått kjennskap
til dette.

III. Skiftebehand- ling.

Artikkel 19.

Behandlingen av et
dødsbo og skifte mellem
den avdødes arvinger og
en gjenlevende ektefelle
skal, når den avdøde var
statsborger i en av statene
og var bosatt i en av dem,
foregå efter loven i den
stat hvor han ved sin
død var bosatt, og skal
høre under domstolene i
denne stat for såvidt loven
henlegger behandlingen til
retten.

Har en gjenlevende ek-
tefelle som er statsborger
i en av statene, sittet i
uskiftet bo, og boet skal
skiftes, foregår behand-
lingen efter loven i den av
statene hvor den gjenle-
vende er eller ved sin død
var bosatt, og, i den ut-
strekning loven foreskri-
ver det, under medvirk-
ning av denne stats dom-
stoler.

Behandlingen av boet
skal også omfatte formue
som finnes i de andre sta-
ter.

kan, med mindre borge-
nären i tid erhållit sär-
skilt meddelande om pro-
klaman och dess verkan
eller eljest därom ägt
kännedom.

III. Boutredning, bodel- ning¹ och arvskifte.

Artikel 19.

Boutredning, bodel-
ning¹ och arvskifte efter
medborgare i fördragsslut-
tande stat, som vid sin
död hade hemvist i sådan
stat, skola äga rum i en-
lighet med lagen i den
stat, där den döde hade
hemvist, och, såvitt en-
ligt nämnda lag domstol
skall medverka, ankomma
på domstol i den staten.

Där efterlevande make,
som är medborgare i för-
dragsslutande stat, suttit
i oskiftat bo och boet skall
delas, varde förfaret i en-
lighet med lagen i den
stat, där han har eller vid
sin död hade hemvist;
och skall, såvitt enligt
sagda lag åtgärd av dom-
stol ifrågakommer, åtgär-
den ankomma på domstol
i den staten.

Boutredning, bodel-
ning¹ och arvskifte skola
omfatta till boet hörande
egendom jämväl i annan
fördragsslutande stat.

¹ I Finlands svenskspråkiga text: avvittring.

162

1935, N:o 17.

Artikel 20.

En efterlevende Ægtefælles Ret til paa Skifte at udtage visse Ejendele mod eller uden Vederlag bedømmes efter den Lov, som ifølge Artikel 19 er bestemmende for Behandlingen af Boet. Det samme gælder Ægtefælles Adgang til paa Skifte at opnaa Udsættelse med Udbetalingen af en Arvelod, mod at Arvingen faar Panteret for sin Fordring, dog saaledes at Panteret i Ejendele, som findes i de andre Stater, kun kan stiftes efter der gældende Regler.

20 artikla.

Osituksessa, jota 19 artiklassa tarkoitetaan, on, mitä tulee eloonjääneen puolison oikeuteen ottaa pesästä, joko vastiketta vastaan tai ilman vastiketta, tiettyä omaisuutta, sovellettava sanotussa artiklassa määrättyä lakia. Saman lain mukaan ratkaistaan, onko puolisollla oikeus vaatia, että perillisen osituksessa saama perintöosuus jää puolison haltuun ja perilliselle annetaan tästä saamisestaan panttioikeus, kuitenkin siten, että panttioikeus toisessa sopimusvaltiossa olevaan omaisuuteen voidaan perustaa vain siellä voimassaolevan lain mukaisesti.

Artikel 20.

Vid avvittring¹ som avses i artikel 19 skall i fråga om efterlevande makes rätt att, mot eller utan vederlag, uttaga viss egendom tillämpas den lag, som i nämnda artikel stadgas. Detsamma gäller fråga, huruvida maken äger kräva att vad som vid avvittringen² tillskiftas arvinge skall hos maken innestå och arvingen för sin fordran njuta panträtt; dock att panträtt i egendom som finnes i annan fördragslutande stat ej må komma till stånd annorledes än enligt där gällande lag.

Artikel 21.

Twistigheder om Retten til Arv eller Legat efter nogen, som var Statsborger i en af Staterne og var bosat i en af dem, om en efterlevende Ægtefælles Rettigheder og om Fordringer, som gøres gældende mod Dødsboet og ikke mod Arvingerne eller Ægtefællen personlig, hører under Retterne i den Stat, hvis Lov efter Artikel 19 er bestemmende for Behandlingen af Boet.

21 artikla.

Riita sellaisen henkilön jättämästä perinnöstä tai tekemästä testamentista, joka oli sopimusvaltion kansalainen ja jolla oli kotipaikka jossakin sopimusvaltiossa, eloonjääneen puolison oikeudesta taikka saamisesta kuolinpesältä on sen valtion tuomioistuimen käsiteltävä, jonka lakia noudattaen kuolinpesän käsittely 19 artiklan mukaan on toimitettava.

Artikel 21.

Twist om arv eller testamente efter medborgare i fördragsslutande stat, som hade hemvist i sådan stat, eller om efterlevande makes rätt eller om fordran mot dödsboet skall upptagas av domstol i den stat, vars lag enligt artikel 19 skall gälla i fråga om dödsboet behandling.

Er Parterne enige, kan Sagen dog anlægges i en anden af Staterne, medmindre Boet er under Behandling af Skifteretten, Testamentseksekutor eller en af Retten beskikkede boutredningsman eller skiftesman, eller Sagen angaar

Jos asianosaiset siitä sopivat, voidaan riita ottaa käsiteltäväksi muussa sopimusvaltiossa, ei kuitenkaan milloin pesän käsittelystä huolehtii perinnönjako-oikeus, testamentintoimeenpanija tai tuomioistuimen määrää-

Äro parterna därom ense, må tvisten upptagas i annan fördragsslutande stat, dock ej där boet är föremål för behandl. av arvsdomstol eller av testamentsexekutor eller av domstol förordnad boutredningsman eller skif-

¹ I den svenska redaktionen: bodelning. — ² I den svenska redaktionen: bodelningen.

1935, N:o 17.

163

20. grein.

Um rétt eftirlifandi maka til þess að velja sér sérstaka muni við búskipti, gegn greiðslu eða endurgjaldslaust, skal farið eftir þeim lögum, sem gilda samkvæmt 19. grein um skiptameðferð búsins. Sama gildir um heimild maka til þess að fá við búskiptin frest til greiðslu arfshluta gegn því að erfinginn fái veð fyrir kröfu sinni, þó þannig, að veðrétt í eignum, sem eru í hinum ríkjunum, er aðeins hægt að stofna samkvæmt þar-gildandi reglum.

Artikkel 20.

En gjenlevende ektefelles rett til ved skifte å utta bestemte formuegjenstander mot eller uten vederlag bedømmes efter den lov som efter artikkel 19 er bestemmende for behandlingen av boet. Det samme gjelder ektefellens adgang til ved skifte å få utsettelse med å utbetale en arvelodd mot at arvingen får panterett for sin fordring, dog således at panterett i formuegjenstander som finnes i de andre stater, bare kan stiftes efter de regler som der gjelder.

Artikel 20.

Vid bodelning¹ som avses i artikel 19 skall i fråga om efterlevande makes rätt att, mot eller utan vederlag, uttaga viss egendom tillämpas den lag som i nämnda artikel stadgas. Detsamma gäller fråga huruvida maken äger kräva att vad som vid bodelningen² tillskiftas arvinge skall hos maken innestå och arvingen för sin fordran njuta pant-rätt; dock att panträtt i egendom som finnes i annan fördragsslutande stat ej må komma till stånd annorledes än enligt där gällande lag.

21. grein.

Ágreiningur um réttinn til arfs eða gjafa-arfs eftir einhvern, sem var ríkisborgari í einhverju ríkjanna og búsettur í einhverju þeirra, um réttindi eftirlifandi maka, og um kröfur, sem gerðar eru á hendur dánarbúinu, en ekki á hendur erfingjum né maka persónulega, heyrir undir dómstólana í því ríki, er farið skal eftir lögum þess við búsmæðferðina samkvæmt 19. grein.

Með samþykki aðilja er þó hægt að höfða málið í einhverju hinna ríkjanna, nema búinu sé skipt af skiptarétti, *executor testamenti* eða öðrum skiptaforstjóra (*boutredningsman* eða *skiftesman*), tilnefndum af rétt-

Artikkel 21.

Twist om retten til arv eller legat efter nogen som var statsborger i en av statene og var bosatt i en av dem, om en gjenlevende ektefelles rettigheter eller om en fordring som gjøres gjeldende mot dødsboet og ikke mot loddeierne personlig, hører under domstolene i den stat hvis lov efter artikkel 19 er bestemmende for behandlingen av boet.

Er partene enige, kan dog tvisten reises i en annen av statene medmindre boet er under behandling av skifterett, testamentsfullbyrder eller en av retten opnevnt *boutredningsman* eller *skiftesman*, eller tvisten gjel-

Artikel 21.

Twist om arv eller testamente efter medborgare i fördragsslutande stat, som hade hemvist i sådan stat, eller om efterlevande makes rätt eller om fordran mot dödsboet skall upptagas av domstol i den stat, vars lag enligt artikel 19 skall gälla i fråga om dödsbobebehandlingen.

Äro parterna därom ense, må tvisten upptagas i annan fördragsslutande stat, dock ej där boet är föremål för behandling av arvsdomstol eller av testamentsexekutor eller av domstol förordnad *boutredningsman* eller *skif-*

¹ I Finlands svenskspråkiga text: avvitrting. — ² I Finlands svenskspråkiga text: avvitrtingen.

det i et saadant Bo foretagne Skifte. Sag om Gyldigheden af et Testamente, oprettet af nogen, som var bosat i Finland eller Sverige (*testamentsklander*), kan ikke anlægges i de andre Stater. Det samme gælder Sag, hvorved et Skifte efter nogen, som var bosat i Finland, søges omstødt (*klander*).

Artikel 22.

Er der i en anden af Staterne end den, hvis Lov er bestemmende for Bobehandlingen, Ejendele, som tilhører Boet, skal Retterne i den Stat, hvor Ejendelen findes, paa Begæring sørge for disses Registrering og midlertidige Bevaring samt for Salg af Ejendele, som ikke hensigtsmæssig lader sig opbevare. Iøvrigt skal Myndighederne i sidstnævnte Stat paa Begæring yde Bistand ved Bobehandlingen i den Udstrækning, hvori det er hjemlet ved Loven i denne Stat.

Begæringen kan rettes umiddelbart til vedkommende Myndighed. Omkostningerne kan, om fornødent, forlanges udrede- de forskudsvis. Skriftstykker, som er affattet paa Finsk eller Islandsk, skal være ledsaget af bekræftet Oversættelse til Dansk, Norsk eller Svensk.

må pesänselvittäjä tai -jakaja taikka jos riita koskee tällaisessa pesässä toimitetun osituksen tai perinnönjaon tai jonkun sellaisen henkilön tekemän testamentin moitetta, jolla oli kotipaikka Suomessa tai Ruotsissa, eikä myöskään, kun riita tarkoittaa sellaisen henkilön jälkeen toimitetun osituksen tai perinnönjaon moittimista, jolla oli Suomessa kotipaikka.

22 artikla.

Jos muussa kuin siinä sopimusvaltiossa, jonka lain mukaan pesänselvitys toimitetaan, on pesään kuuluvaa omaisuutta, on sen valtion tuomioistui- men, missä omaisuus on, pyynnöstä toimitettava omaisuuden luetteloi- minen tahi ryhdyttävä toi- meen omaisuuden säilyttä- miseksi, kunnes kuolinpe- sänhallinto voi ottaa sen huostaansa, tai sellaisen omaisuuden myymiseksi, jota ei sopivasti käy säi- lyttäminen. Muutoin vi- meksimainitun valtion vi- ranomaisten on pyynnös- tä annettava pesänselvi- tykseen virka-apua niissä tapauksissa, joissa täl- laista virka-apua siinä valtiossa annetaan.

Tässä artiklassa mai- nittu pyyntö voidaan tehdä suorastaan asian- maiselle viranomaiselle. Viranomaisen voi, mikäli tämä on tarpeen, vaatia toimenpiteistä aiheutu- vat kustannukset enna- kolta suoritettaviksi. Asiakirjaan, joka on suo- men- tai islanninkielinen, tulee olla liitettynä oike- aksi todistettu norjan-,

tesman eller tvisten avser klander av avvittning el- ler arvskifte i sådant bo eller av testamente efter någon som hade hemvist i Finland eller Sverige, eller av avvittning¹ eller arvskifte efter någon, som hade hemvist i Finland.

Artikel 22.

Finnes i annan för- dragsslutande stat än ¹ enligt vars lag boutreu- ningen äger rum, egen- dom som till boet hörer, skall domstol i den stat, där egendomen finnes, på begäran ombesörja eg- domens upptecknande el- ler vidtagande av åtgärd för dess bevarande intill dess den kan omhänder- tagas av dödsboförvalt- ningen, eller för försälj- ning av egendom, som ej lämpligen kan bevaras. I övrigt vare myndighet i sistnämnda stat pliktig att på begäran lämna handräckning vid bout- redningen i de fall, då sådan handräckning skall lämnas inom den staten.

Framställning som nu är sagd må göras ome- delbart hos myndigheter. Skulle i något fall så fordras, äge myndigheten äska förskjutande av kost- nad för åtgärden. Hand- ling, som är avfattad på finska eller isländska språ- ket, skall vara åtföljd i styrkt översättning till danska, norska eller sven- ska språket.

¹ I den svenska redaktionen: bodelning.

1935, N:o 17.

165

inum, eða málið varði sjálf skiptin á slíku búi. Mál um gildi arfleifðsluskrár eftir arfleifanda, sem búsettur var í Finnlandi eða Svíþjóð (*testamentskländer*) verður ekki höfðað í hinum ríkj-unum. Sama er um mál til véfengingar á skiptum eftir arfleifanda, sem búsettur var í Finnlandi (*kländer*).

der angrep på skiftet i et sådant bo. Sak om gyldigheten av et testament efter en arvelater som var bosatt i Finnland eller Sverige (*testamentskländer*) kan ikke reises i de andre stater. Det samme gjelder angrep på skiftet efter en arvelater som var bosatt i Finnland (*kländer*).

tesman eller tvisten avser kländer av bodelning eller arvskifte i sådant bo eller av testamente efter någon som hade hemvist i Finland eller Sverige, eller av bodelning¹ eller arvskifte efter någon som hade hemvist i Finland.

22. grein.

Nú á búið eignir í einhverju ríkjanna öðru en því, er farið skal eftir lögum þess við búskiptin, og skulu þá dómstólar þess ríkis, þar sem eignirnar eru, ef þess er beðið, sjá um uppskrift eignanna og geymslu þeirra til bráðabirgða, og um sölu þeirra eigna, sem ekki er ráðlegt að séu geymdar. Að öðru leyti skulu yfirvöldin í síðarnefndu ríki veita aðstoð við búskiptin, ef um er beðið, að því leyti sem þess verður krafist samkvæmt lögum þess ríkis.

Artikkel 22.

Er der i en annen av statene enn den hvis lov er bestemmende for bobehandlingen, formuegjenstander som tilhører boet, skal domstolene i den stat hvor gjenstandene finnes, efter begjæring sørge for registrering og midlertidig bevaring av gjenstandene og for salg av gjenstander som ikke hensiktsmessig lar sig opbevare. Forøvrig skal myndighetene i den sistnevnte stat efter begjæring yde bistand ved bobehandlingen i den utstrekning det kan kreves efter loven i denne stat.

Artikel 22.

Finnes i annan fördragsslutande stat än den, enligt vars lag boutredningen äger rum, egendom som till boet hörer, skall domstol i den stat, där egendomen finnes, på begäran ombesörja egendomens upptecknande eller vidtagande av åtgärd för dess bevarande intill dess den kan omhändertagas av dödsboförvaltningen, eller för försäljning av egendom, som ej lämpligen kan bevaras. I övrigt vare myndighet i sistnämnda stat pliktig att på begäran lämna handräckning vid boutredningen i de fall, då sådan handräckning skall lämnas inom den staten.

Beiðnina má senda beint til hlutaðeigandi yfirvalda. Krefjast má fyrirframgreiðslu kostnaðar vegna aðstoðarinnar, ef það telst nauðsynlegt. Skjölum, sem rituð eru á íslensku eða finnsku, skal fylgja staðfest þýðing á dönsku, norsku eða sænsku.

Begjæringen kan rettes umiddelbart til vedkommende myndighet. Omkostningene kan, om fornødent, kreves betalt forskuddsvis. Skriftstykker som er avfattet på finsk eller islandsk, skal være ledsaget av bekræftet oversettelse til dansk, norsk eller svensk.

Framställning som nu är sagd må göras omedelbart hos myndigheten. Skulle i något fall så erfordras, äge myndigheten äska förskjutande av kostnad för åtgärden. Handling, som är avfattad på finska eller isländska språket, skall vara åtföljd av styrkt översättning till danska, norska eller svenska språket.

¹ I Finlands svenskspråkiga text: avvittning.

166

1935, N:o 17.

Har Dødsfaldet fundet Sted i en anden Stat end den, hvor den afdøde var bosat, skal der efterladte Ejendele ogsaa uden Begæring tages i Forvaring efter de paa Stedet gældende Forskrifter.

Artikel 23.

Er et Dødsbo, som omhandles i Artikel 19, under offentlig Skiftebehandling i Danmark, Island eller Norge, skal Lovbestemmelser, der indskrænker en Fordringshavers Adgang til Tvangsfuldbyrdelse overfor Boet, ogsaa anvendes med Hensyn til Ejendele, som findes i en anden Stat end den, hvor Boet behandles. Dette gælder dog ikke Adgangen til at inddrive Skatter og andre offentlige Afgifter, som er paalagt i den Stat, hvor Ejendelene findes, eller Adgangen til at opnå Fyldestgørelse i Ejendele, hvori Fordringshaveren har Panteret eller Tilbageholdelsesret.

Artikel 24.

Er et Dødsbo, som omhandles i Artikel 19, under offentlig Skiftebehandling i Danmark, Island eller Norge, faar Artikel 7 i Konvention om Konkurs af 7. November 1933 tilsvarende Anvendelse ved Afgørelse af Spørgsmaal om Fortrinsret for Fordringer.

ruotsin- tai tanskankielinen käännös.

Jos kuolemantapaus on sattunut muussa kuin siinä valtiossa, missä vainajalla oli kotipaikka, on erityisettä pyynnöittäkin siellä olevan omaisuuden haltuunottamisesta ja hoidosta huolehdittava paikkakunnan lain mukaan.

23 artikla.

Jos 19 artiklassa tarkoitettu kuolinpesä on julkisen jakokäsittelyn alaisena Islannissa, Norjassa tai Tanskassa, on siellä säädetyt rajoituksia velkojan oikeuteen ulosottoihin saada maksua kuolinpesästä sovellettava myöskin muussa sopimusvaltiossa olevaan omaisuuteen. Mitä tässä on sanottu alkoon kuitenkin sovellettako, kun on kysymys siinä valtiossa määrätyn veron tai muun julkisen maksun ulosmittauksesta tai sellaisen omaisuuden käyttämisestä saamisen suoritukseen, mihin velkojalla on pantti- tai pidätys-oikeus.

24 artikla.

Jos 19 artiklassa tarkoitettu kuolinpesä on julkisen jakokäsittelyn alaisena Islannissa, Norjassa tai Tanskassa, on saamisten etuoikeuksien osalta vastaavasti sovellettava marraskuun 7 päivänä 1933 tehdyn, konkurssia koskevan sopimuksen 7 artiklan määräyksiä.

Har dödsfallet inträffat i annan stat än den, där den döde hade hemvist, skall, oberoende av särskild framställning, där befintlig egendom omhändertagas och vårdas enligt ortens lag.

Artikel 23.

Är dödsbo som avses i artikel 19 föremål för offentligt skifte i Danmark, Island eller Norge, skall vad där stadgas i inskränkning i borgenärs rätt att utmättningsvis njuta betalning ur dödsbo äga tillämpning jämväl å egendom i annat fördragsslutande stat. Vad nu är sagt gälla dock ej då fråga är om utmätning för skatt eller annan allmän avgift, som pålagts i den staten, eller om fordrans uttagande ur egendom, som häftar såsom pant eller må kvarhållas till säkerhet för fordringen.

Artikel 24.

Är dödsbo som avses i artikel 19 föremål för offentligt skifte i Danmark, Island eller Norge, skola i fråga om förmånsrätt för fordran bestämmelserna i artikel 7 av konventionen den 7 november 1933 om konkur åga motsvarande tillämpning.

1935, N:O 17.

167

Nú hefir látið orðið í öðru ríki en búseturíki hins látna, og skulu þá þar eftirlátnar eignir, jafnvel þó engin beiðni komi fram um það, teknar til geymslu samkvæmt heimfyrirmælum, sem gilda á staðnum.

Er dödsfallet inntruffet í en annen stat enn den hvor den avdøde var boplasset, skal efterlatte eiendeler også uten begjæring tas i forvaring efter de på stedet gjeldende forskrifter.

Har dödsfallet inträffat i annan stat än den där den döde hade hemvist, skall, oberoende av särskild framställning, där befintlig egendom omhändertagas och vårdas enligt ortens lag.

23. grein.

Nú er dánarbú, sem um ræðir í 19. grein, undir opinberum skiptum í Danmörku, á Íslandi eða í Noregi, og skulu þá lagaákvæði, sem takmarka heimild kröfuhafa til þess að leita fullnægju í húinu með málssókn, einnig gilda, að því er snertir eignir, sem eru í einhverju öðru ríkjanna en því, þar sem skiptin fara fram. Þetta gildir þó ekki um heimildina til þess að innheimta skatta og önnur opinber gjöld, sem eru lögð á í því ríki, þar sem eignirnar eru, eða um heimildina til þess að leita fullnægju í eignum, sem kröfuhafi hefir veðrétt eða haldsrétt í.

24. grein.

Nú er dánarbú, sem um ræðir í 19. grein, undir opinberum skiptum í Danmörku, á Íslandi eða í Noregi, og skal þá farið á hliðstæðan hátt eftir 7. grein í samningi um gjaldþrotaskipti frá 7. nóvember 1933 við ákvarðanir um forgangsrétt krafna.

Artikkel 23.

Er et dødsbo som nevnt i artikkel 19 under offentlig skiftebehandling i Danmark, Island eller Norge, skal lovbestemmelser som innskrenker en fordringshavers adgang til tvangsfullbyrdelse overfor boet, også anvendes med hensyn til formuegjenstander som finnes i en annen stat enn den hvor boet behandles. Dette gjelder dog ikke adgangen til å inndrive skatter eller andre offentlige avgifter som er pålagt i den stat hvor gjenstandene finnes, eller adgangen til å få dekning av gjenstander hvori fordringshaveren har pantrett eller tilbakeholdsrett.

Artikkel 24.

Er et dødsbo som nevnt i artikkel 19 under offentlig skiftebehandling i Danmark, Island eller Norge, får bestemmelsene i artikkel 7 i konvensjonen om konkurs av 7. november 1933 tilsvarende anvendelse ved avgjørelsen av spørsmål om fortrinnsrett for fordringer.

Artikel 23.

Är dödsbo som avses i artikel 19 föremål för offentligt skifte i Danmark, Island eller Norge, skall vad där stadgas om inskränkning i borgenärs rätt att utmättningsvis njuta betalning ur dödsbo äga tillämpning jämväl å egendom i annan fördragslutande stat. Vad nu är sagt gälla dock ej då fråga är om utmätning för skatt eller annan allmän avgift, som pålagts i den staten, eller om fordrans uttagande ur egendom, som häftar såsom pant eller må kvarhållas till säkerhet för fordringen.

Artikel 24.

Är dödsbo som avses i artikel 19 föremål för offentligt skifte i Danmark, Island eller Norge, skola i fråga om förmånsrätt för fordran bestämmelserna i artikel 7 av konventionen den 7 november 1933 om konkurs äga motsvarande tillämpning.

168

1935, N:o 17.

Artikel 25.

Lovbestemmelser i en af Staterne om, at Tinglysning er nødvendig, for at Rettigheder, som er erhvervet ved Retshandel eller ved Udlæg eller Udpantning, skal have Gylighed overfor et Dødsbo, kommer ikke til Anvendelse paa Ejendele, som ved Dødsfaldet findes i de andre Stater.

Artikel 26.

Forsaavidt Anvendelsen af foranstaaende Bestemmelser afhænger af, hvor en Formuegenstand befinder sig, skal en Fordring, som tilhørte Arveladeren, anses for at være i den Stat, hvis Lov efter Artikel 19 er bestemmende for Behandlingen af Boet. Er Fordringen knyttet til Gældsbevis eller andet Dokument, hvis Forevisning er nødvendig for at gøre den gældende, anses den dog for at være i den Stat, hvor Dokumentet findes.

Registreret Skib eller Luftfartøj anses for at befinde sig i den Stat, hvor det har Hjemsted.

IV. Almindelige Bestemmelser.

Artikel 27.

Har en Ret i en af Staterne truffet Afgørelse om, at et Bo, som omhandles i Artikel 19, skal behandles af Skifteretten, Testamentseksekutor eller boudredningsman eller skif-

25 artikla.

Mitä sopimusvaltion laissa on säädetty kiinteistökirjaan tai oikeuden pöytäkirjaan merkitsemisen tarpeellisuudesta, jotta sopimuksen tai muun oikeustoimen tulosmittauksen perusteella saavutettu oikeus olisi voimassa kuolinpesää kohtaan, ei ole sovellettava muussa sopimusvaltiossa kuolinhetkellä olevaan omaisuuteen.

26 artikla.

Sovellettaessa tämän sopimuksen määräyksiä, joissa edellytetään, että omaisuus on jossakin sopimusvaltiossa, katsotaan juoksevaan velkakirjaan tai muuhun saamistodistukseen, jonka esittäminen on saamisen velkomis-oikeuden edellytyksenä, perustuvan saamisen olevan siellä, missä asiakirja on, mutta muun saamisen siinä valtiossa, jonka lain mukaan pesänselvitys on toimitettava.

Rekisteröidyn aluksen tai ilma-aluksen on katsottava olevan siinä valtiossa, missä sen kotipaikka on.

IV. Yleisiä määräyksiä.

27 artikla.

Jos sopimusvaltion tuomioistuin on päättänyt, että perinnönjako-oikeuden, pesänselvittäjän tai testamentintuomionpanijan on otettava 19 artiklassa tarkoitettu kuolin-

Artikel 25.

Vad lagen i fördrags slutande stat stadgar där om att inskrivning i fastighetsbok eller domstols protokoll (*tinglysning*) utgör förutsättning för att rätt som uppkommit genom avtal eller annan rättshandling eller genom utmätning (*utlägg* eller *utpantning*) skall gälla emot dödsbo äge ej tillämpning beträffande egendom, som vid dödsfallet fanns i annan fördragsslutande stat.

Artikel 26.

Vid tillämpning av de föreskrifter denna konvention innehåller om egendoms befintlighet i viss fördragsslutande stat skall fordran som är grundad på löpande skuldbrev eller annat fordringsbevis, vars företeende utgör villkor för rätt att utkräva fordringen, anses befintlig där handlingen finnes, men annan fordran betraktas såsom befintlig i den stat, enligt vars lag boudredningen skall äga rum.

Registrerat fartyg eller luftfartyg skall anses befintligt i stat, där det har hemort.

IV. Allmänna bestämmelser.

Artikel 27.

Har domstol i fördragsslutande stat fattat beslut att dödsbo som avses i artikel 19 skall o handertagas av arvsdomstol, boudredningsman eller testamentsexekutor,

1935, N:o 17.

169

25. grein.

Lagaákvæði í einhverju ríkjanna um að þinglýsing sé nauðsynleg til þess að varðveita gagnvart dánarbúi réttindi, sem afleið hefir verið með réttargjöfningi eða með fjárnámi eða lögtaki, skulu ekki gilda um eignir, sem eru í hinum ríkjunum við látið.

Artikkel 25.

Lovbestemmelser i en av statene om at tinglysning er nødvendig for at rettigheter som er erhvervet ved rettshandel eller ved utlegg eller utpantning, skal ha gyldighet overfor et dødsbo, kommer ikke til anvendelse på formuegjenstander som ved dødsfallet finnes i de andre stater.

Artikel 25.

Vad lagen i fördragsslutande stat stadgar därom att inskrivning i fastighetsbok eller domstolsprotokoll (*tinglysning*) utgör förutsättning för att rätt som uppkommit genom avtal eller annan rättshandling eller genom utmätning (*utlegg* eller *utpantning*) skall gälla emot dödsbo äge ej tillämpning beträffande egendom, som vid dödsfallet fanns i annan fördragsslutande stat.

26. grein.

Að svo miklu leyti sem framkvæmd undanfarandi ákvæða er því háð, hvar fjármunur er, skal krafa, sem tilheyrir arfleifanda, álitast vera í því ríki, er farið skal eftir lögum þess samkvæmt 19. grein um skipti á dánarbúinu. Sé krafan bundin við skuldaþréf eða annað skjal, sem framvísa þarf til þess að koma fram kröfunni, skal hún þó álitast vera í því ríki, þar sem skjalið er.

Artikkel 26.

Forsåvidt anvendelsen av foranstående bestemmelser avhenger av hvor en formuegjenstand finnes, skal en fordring som tilhørte arvelateren, ansees for å være i den stat hvis lov efter artikkel 19 er bestemmende for behandlingen av boet. Er fordringen knyttet til gjeldsbrev eller annet dokument hvis forevisning er nødvendig for å gjøre den gjeldende, ansees den dog for å være i den stat hvor dokumentet finnes.

Artikel 26.

Vid tillämpning av de föreskrifter denna konvention innehåller om egendoms befintlighet i viss fördragsslutande stat skall fordran som är grundad på löpande skuldebrev eller annat fordringsbevis, vars företeende utgör villkor för rätt att utkräva fordringen, anses befintlig där handlingen finnes, men annan fordran betraktas såsom befintlig i den stat, enligt vars lag boutredningen skall äga rum.

Skrásettt skip eða flugvél telst vera í því ríki, þar sem það á heimilisfang.

Registrert skib eller luftfartøi ansees for å være i den stat hvor det har hjemsted.

Registrerat fartyg eller luftfartyg skall anses befintligt i stat, där det har hemort.

IV. Almenn ákvæði.

27. grein.

Nú hefir dómstóll í einhverju samningsríkjanna felld úrskurð um að búi, sem um ræðir í 19. grein, skuli skipt af skiptarétti, af *executor testamenti* eða af *bout-*

IV. Almindelige bestemmelser.

Artikkel 27.

Har en domstol i en av statene truffet avgjørelse om at et bo som nevnt i artikkel 19 skal behandles av skifterett, testamentsfullbyrder eller *boutredningsman* eller skiftes

IV. Allmänna bestämmelser.

Artikel 27.

Har domstol i fördragsslutande stat fattat beslut att dödsbo som avses i artikel 19 skall omhändertas av arvsdomstol, *boutredningsman* eller testamentsexekutor, eller att

170

1935, N:o 17.

tes under Medvirkning af skiftesman, eller at det skal udleveres til privat Skifte, er Afgørelsen bindende ogsaa i de andre Stater.

Det samme gælder Afgørelser om en efterlevende Ægtefælles Ret til at hendside i uskiftet Bo.

Artikel 28.

Bestemmelserne om Anerkendelse og Fuldbyrkelse af Domme og Forlig i Konvention af 16. Marts 1932 skal ogsaa finde Anvendelse paa Domme og Forlig om Ret til Arv eller Legat, om en efterlevende Ægtefælles Rettigheder og om Ansvar for en Arveladers Gæld, saafremt den afdøde var Statsborger i en af Staterne og var bosat i en af dem.

De i Artikel 3 og Artikel 6 Nr. 3 i den nævnte Konvention givne særlige Bestemmelser vedrørende Domme over en udebleven sagsøgt kommer kun til Anvendelse, forsaavidt Dommen angaar den efterlevende Ægtefælles eller de enkelte Arvingers Ansvar for den afdødes Gæld.

Artikel 29.

Denne Konvention kommer ikke til Anvendelse, naar Arveladeren er død før Konventionens Ikrafttræden, og heller

pesä hoitoonsa, että pesän selvitys ja jako on tapahtuva osakasten toimesta tahi että pesänjako toimitetaan pesänjakajan myötävaikutuksella, olkoon päätös voimassa muissakin sopimusvaltioissa.

Mitä tässä on sanottu, olkoon voimassa myöskin tuomioistuimen päätöksestä, joka koskee eloonjääneen puolison oikeutta elää jakamattomassa pesässä.

28 artikla.

Maaliskuun 16 päivänä 1932 tehdyn sopimuksen määräyksiä tuomioiden ja sovintojen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sovelletaan myöskin tuomioon tai sovintoon, joka koskee perintöön tai testamenttiin perustuvaa oikeutta, eloonjääneen puolison oikeutta tai vastuuta vainajan velasta, milloin vainaja oli sopimusvaltion kansalainen ja hänellä oli kotipaikka josakin sopimusvaltiossa.

Sanotun sopimuksen 3 artiklassa ja 6 artiklan 3 kohdassa annettuja erikoismääräyksiä saapuville tulematta jääneeseen vastaajaan kohdistuvasta tuomiosta sovelletaan vain silloin, kun tuomio koskee eloonjääneen puolison, perillisen tai testamentinsaajan vastuuta vainajan velasta.

29 artikla.

Tätä sopimusta ei sovelleta, milloin perinnönjättäjä on kuollut ennen sopimuksen voimaantuloa, eikä myöskään silloin,

eller att boet skall bli föremål för utredning och skifte genom delägarnas försorg eller skiftas under medverkan av skiftesman vare beslutet gällande övriga fördragsslutande stater.

Vad nu är sagt gälla jämväl domstols beslut om efterlevande makes rätt att sitta i oskiftat bo.

Artikel 28.

Bestämmelserna om kännande och verkställighet av dom eller förlikning i konventionen den 16 mars 1932 skola jämväl äga tillämpning i dom eller förlikning i rätt på grund av arv eller testamente, om efterlevande makes rätt eller om ansvarighet för den dödes gäld, såframt den döde var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådan stat.

De i artikel 3 samt artikel 6 under 3. i sagda konvention givna särskilda bestämmelser om dom mot utebliven svarande skola vinna tillämpning allenast där domen rör efterlevande makes, arvinges eller testamentstagares ansvarighet för den dödes gäld.

Artikel 29.

Konventionen skall äga tillämpning, där arv låtaren dött före konventionens ikraftträdande, ej heller där efterlevande

1935, N:o 17.

171

redningsman, eða að búinu skuli skipt með aðstoð skiptamanns (*skiftesman*), eða að það skuli afhent til einkaskipta, og skal þá sá úrskurður einnig vera bindandi í hinum ríkjunum.

Sama gildir um úrskurð um réttindi eftirlifandi maka til setu í óskiptu búi.

under medvirkning av *skiftesman*, eller at det skal overlates til loddeierne selv, er avgjørelsen bindende også i de andre stater.

Det samme gjelder avgjørelser om en gjenlevende ektefelles rett til å sitte i uskiftet bo.

boet skall bliva föremål för utredning och skifte genom delägarnas försorg eller skiftas under medverkan av skiftesman, vare beslutet gällande i övriga fördragsslutande stater.

Vad nu är sagt gälla jämväl domstols beslut om efterlevande makes rätt att sitta i oskiftat bo.

28. grein.

Ákvæðin um viðurkenningu dóma og sátta og um fullnægju þeirra í samningi frá 16. marz 1932 gilda einnig um dóma og sættir, um rétt til arfs eða gjafa-arfs, um réttindi eftirlifandi maka og um ábyrgð á skuldum arfleifanda, ef hinn látni átti ríkisfesti í einhverju ríkjanna og var búsettur í einhverju þeirra.

Hin sérstöku ákvæði í 3. grein og í 6. grein 3. lið í sama samningi um útivistardóma yfir stefndum, sem ekki mætti, gilda aðeins, ef dómurinn varðar ábyrgð eftirlifandi maka eða hinna einstöku erfingja á skuldum hins látna.

29. grein.

Ekki skal farið eftir ákvæðunum í samningi þessum, ef arfleifandi hefir látizt áður en samningurinn gekk í gildi,

Artikkel 28.

Bestemmelsene om anerkjennelse og fullbyrdelse av dommer og forlik i konvensjonen av 16 mars 1932 skal også gjelde dommer og forlik om rett til arv eller legat, om en gjenlevende ektefelles rettigheter og om ansvar for en arvelaters gjeld, så fremt den avdøde var statsborger i en av statene og var bosatt i en av dem.

De særskilte bestemmelser som i artikkel 3 og artikkel 6 nr. 3 i den nevnte konvensjon er gitt om dommer mot en uteblitt saksøkt, får bare anvendelse når dommen gjelder gjenlevende ektefelles eller de enkelte arvingers ansvar for den avdødes gjeld.

Artikkel 29.

Denne konvensjon kommer ikke til anvendelse når arvelateren er død før konvensjonens ikrafttreden, og heller ik-

Artikel 28.

Bestämmelserna om erkännande och verkställighet av dom eller förlikning i konventionen den 16 mars 1932 skola jämväl äga tillämpning å dom eller förlikning om rätt på grund av arv eller testamente, om efterlevande makes rätt eller om ansvarighet för den dödes gäld, så framt den döde var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådan stat.

De i artikel 3 samt artikel 6 under 3. i sagda konvention givna särskilda bestämmelser om dom mot utebliven svarande skola vinna tillämpning allenast där domen rör efterlevande makes, arvinges eller testamentstagares ansvarighet för den dödes gäld.

Artikel 29.

Konventionen skall ej äga tillämpning där arvelätaren dött före konventionens ikraftträdande, ej heller där efterlevande

172

1935, N:o 17.

ikke, naar en efterlevende Ægtefælle har hensiddet i uskiftet Bo, og den først-afdøde Ægtefælle er død før det nævnte Tidspunkt.

Artikel 30.

Konventionen skal ratificeres, og Ratifikationsdokumenterne skal deponeres i det danske Udenrigsministeriums Arkiv, saa snart ske kan.

Konventionen træder i Kraft mellem de ratificerende Stater den 1. Januar eller den 1. Juli, der indtræder, naar tre Maaneder er forløbet, efter at mindst tre af Staterne har deponeret deres Ratifikationsdokumenter. I Forhold til senere ratificerende Stater træder Konventionen i Kraft den 1. Januar eller den 1. Juli, der indtræder, naar tre Maaneder er forløbet efter Deponeringen af Ratifikationsdokumentet.

Enhver af Staterne kan i Forhold til hver af de andre opsigte Konventionen med en Frist af eet Aar til Ophør en 1. Januar eller en 1. Juli.

Til Bekræftelse heraf har de respektive befuldmægtigede undertegnet nærværende Konvention og forsynet den med deres Segl.

Udfærdiget i København i et Eksempel paa hvert af følgende Sprog:

kun eloonjäänyt puoliso on elänyt jakamattomassa pesässä ja ensikuollut puoliso on kuollut ennen sanottua ajankohtaa.

30 artikla.

Tämä sopimus on ratifioitava ja ratifioimiskirjat talletettava Tanskan ulkoasiainministeriön arkistoon niin pian kuin tämä voi tapahtua.

Sopimus tulee voimaan ratifioineiden valtioiden kesken sen tammi- tai heinäkuun 1 päivänä, joka lähinnä seuraa kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun ratifioimiskirjat on kolmen valtion puolesta talletettu. Myöhemmin ratifioivan valtion suhteen sopimus tulee voimaan sen tammi- tai heinäkuun 1 päivänä, joka lähinnä seuraa kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun ratifioimiskirja sen valtion puolesta talletettiin.

Jokainen sopimusvaltio voi jokaisen muun sopimusvaltion suhteen sanoa irti sopimuksen, joka silloin lakkaa olemasta voimassa sen tammi- tai heinäkuun 1 päivän alusta, joka lähinnä seuraa vuoden kuluttua siitä, kun irtisanominen tapahtui.

Tämän vakuudeksi ovat asianomaiset valtuutetut allekirjoittaneet tämän sopimuksen ja varustaneet sen sineteillään.

Allekirjoitettu Kööpenhaminassa yhtenä suomen-, islannin-, norjan-,

make suttit i oskiftat B og den først avlidn maken døtt före nämnd tidpunkt.

Artikel 30.

Konventionen skall ratificeras, och ratifikationshandlingarna skola deponeras i danska utrikesministeriets arkiv så snart ske kan.

Konventionen träder i kraft mellan de ratificerande staterna den 1 januari eller den 1 juli, som infaller näst efter det tre månader förflutit från det ratifikationshandlingarna för tre av staterna deponerats. I förhållande till stat, som sedermera ratificerar, träder konventionen i kraft den 1 januari eller den 1 juli, som infaller näst efter det tre månader förflutit från det ratifikationshandlingarna för den staten deponerades.

Envar av staterna äge i förhållande till envar av de övriga uppsäga konventionen till upphörande från och med den 1 januari eller den 1 juli, som infaller näst efter ett år sedan uppsägningen skedde.

Till bekräftelse härav hava de respektive fullmäktige undertecknat denna konvention och försett densamma med sina sigill.

Som skedde i Köpenhamn, i ett exemplar på finska, danska, isländska,

1935, N:o 17.

173

og heldur ekki ef eftirlifandi maki hefir setið í óskiptu bú, og það hjóna, er fyrr lézt, hefir látizt áður en samningurinn sölaðist gildi.

30. grein.

Samning þennan skal fullgilda, og fullgildingarskjölin skulu sett til vörslu í skjalasafni utanríkismálaráðuneytisins danska eins fljótt og auðið er.

Samningurinn gengur í gildi milli þeirra ríkja, er þá hafa fullgilt hann, 1. janúar eða 1. júlí næstan eftir að þrír mánuðir eru liðnir frá því að minnst þrjú samningsríkjanna hafa afhent fullgildingarskjöl sín að samningnum. Með tilliti til þeirra ríkja, er seinna fullgilda samninginn, gengur hann í gildi 1. janúar eða 1. júlí næstan eftir að þrír mánuðir eru liðnir frá því að fullgildingarskjalið var afhent.

Sérhvert samningsríkjanna getur, gagnvart sérhverju hinna ríkjanna, sagt upp samningnum til þess að ganga úr gildi næsta 1. janúar eða 1. júlí eftir að eitt ár er liðið frá uppsögninni.

Þessu til staðfestingar hafa umboðsmennirnir undirritað samning þennan og sett undir hann innsigli sín.

Gert í Kaupmannahöfn í einu eintaki á íslensku, dönsku, finnsku, norsku

ke når en gjenlevende ektefelle har siddet i uskiftet bo og den først avdøde ektefelle er død før det nevnte tidspunkt.

Artikkel 30.

Konvensjonen skal ratificeres, og ratifikasjonsdokumentene skal deponeeres i det danske Utenriksministeriums arkiv så snart skje kan.

Konvensjonen trer i kraft mellem de ratificerende stater den 1 januar eller den 1 juli som inntreffer når tre måneder er forløpet etterat minst tre av statene har deponert sine ratifikasjonsdokumenter. I forhold til senere ratificerende stater trer konvensjonen i kraft den 1 januar eller den 1 juli som inntreffer når tre måneder er forløpet fra deponeringen av ratifikasjonsdokumentet.

Enhver av statene kan i forhold til hver av de andre si op konvensjonen med en frist av ett år til ophør den påfølgende 1 januar eller 1 juli.

Til bekræftelse herav har de respektive befullmæktigede undertegnet denne konvensjon og forsynt den med sine segl.

Utfærdiget i København i ett eksemplar på hvert av følgende sprog:

make suttit i oskiftat bo och den först avlidne maken dött före nämnda tidpunkt.

Artikel 30.

Konventionen skall ratificeras, och ratifikationshandlingarna skola deponeeras i danska utrikesministeriets arkiv så snart skae kan.

Konventionen träder i kraft mellan de ratificerande staterna den 1 januari eller den 1 juli, som infaller näst efter det tre månader förflutit från det ratifikationshandlingarna för tre av staterna deponeerats. I förhållande till stat som sedermera ratificerar träder konventionen i kraft den 1 januari eller den 1 juli, som infaller näst efter det tre månader förflutit från det ratifikationshandlingarna för den staten deponerades.

Envar av staterna äge i förhållande till envar av de övriga uppsäga konventionen till upphörande från och med den 1 januari eller den 1 juli, som infaller näst efter ett år sedan uppsägningen skedde.

Till bekräftelse härav hava de respektive fullmäktige undertecknat denna konvention och försett densamma med sina sigill.

Som skedde i Köpenhamn, i ett exemplar, på svenska, danska, finska,

174

1935, N:o 17.

Dansk, Finsk, Islandsk, Norsk og Svensk, og for det svenske Sprogs Vedkommende i to Tekster, en for Finland og en for Sverige, den 19. November 1934.

ruotsin- ja tanskankielisenä kappaleena, ruotsinkielisen tekstin käsittäessä kaksi eri tekstiä, toisen Suomea ja toisen Ruotsia varten, marraskuun 19 päivänä 1934.

norska och svenska språken, och försåvitt angår svenska språket i två texter, en för Finland och en för Sverige, den 19. november 1934.

P. MUNCH.
(L. S.)

ROLF THESLEFF.
(L. S.)

Slutprotokol.

Päättöpöytäkirja.

Slutprotokoll.

I Forbindelse med Undertegnelsen i Dag af Konventionen mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om Arv og Dødsboskifte, har de befuldmægtigede for de kontraherende Stater afgivet følgende Erklæring:

De kontraherende Stater er enige om, at Anmodning om Oplysning angaaende Indholdet af den i en af Staterne gældende Lov bliver at fremsende fra vedkommende Justits- eller Udenrigsministerium og rettes, naar der spørges om dansk, finsk, islandsk eller norsk Lov, til Justitsministeriet, og naar der spørges om svensk Lov, til Udenrigsdepartementets Retsafdeling. Oplysninger skal altid meddeles i det Omfang, hvori der foreligger udtrykkelige Lovbestemmelser, og skal iøvrigt gives i den Udstrækning, Forholdene tilsteder.

København, den 19. November 1934.

P. MUNCH.
(L. S.)

Allekirjoitettaessa tänään Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välistä perintöä, testamenttia ja pesänselvitystä koskevaa sopimusta, ovat sopimusvaltioiden edustajat antaneet seuraavan selityksen.

Sopimusvaltiot ovat yksimielisiä siitä, että esitys, jossa pyydetään tietoa jossakin sopimusvaltiossa voimassaolevan lain sisällyksestä, on lähetettävä asianomaisesta oikeus- tai ulkoasiainministeriöstä ja osoitettava, milloin on kysymys Islannin, Norjan, Suomen tai Tanskan laista, oikeusministeriölle, ja, kun on kysymys Ruotsin laista, ulkoasiainministeriön oikeudellisten asiain osastolle. Tietoja annettakoon aina sikäli kuin nimenomaisia määräyksiä on laissa olemassa ja muutoin niin laajalti kuin olosuhteet sallivat.

Kööpenhaminassa, marraskuun 19.p:nä 1934.

ROLF THESLEFF.
(L. S.)

I samband med undertecknandet denna dag af konventionen mellan Danmark, Danmark, Island, Norge och Sverige om arv, testamente och bouppteckning hava ombuden för de fördragsslutande staterna avgivit följande förklaring:

De fördragsslutande staterna äro ense om att framställning om upplysning angående innehållet af den i någon af staterna gällande lag skall översändas från vederbörande justitie- eller utrikesministerium och ställas, där fråga är om dansk, finsk, islandsk eller norsk lag, till justitie-ministeriet, och i fråga om svensk lag till utrikesdepartementets rättsavdelning. Sådan upplysning skall städse givas i den mån uttryckliga bestämmelser föreligga, och i öfrigt meddelas i den utsträckning omständigheterna medgiva.

Köpenhamn, den 19. november 1934.

1935, N:o 17.

175

og sænsku, og að því er sænskuna snertir í tveim textum, öðrum fyrir Finnland og öðrum fyrir Svíþjóð, hinn 19. nóvember 1934.

norsk, dansk, finsk, islandsk og svensk, og for det svenske sprogs vedkommende i to tekster, en for Finnland og en for Sverige, den 19. November 1934.

isländska och norska språken, och försåvitt angår svenska språket i två texter, en för Sverige och en för Finland, den 19 november 1934.

SVEINN BJÖRNSSON.
(L. S.)

EMIL HUITFELDT.
(L. S.)

K. R. THYBERG.
(L. S.)

Lokabókun.

Í sambandi við undirskriftina í dag, undir samninginn milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um erfðir og skipti á dánarbúum hafa umboðsmenn samningsríkjanna gert eftirfarandi yfirlýsingu:

Samningsríkin eru ásátt um að beiðnir um upplýsingar um efni laga, sem í gildi eru í einhverju ríkjanna, skulu sendar af hlutaðeigandi dóms- eða utanríkismálaráðuneyti, og ef spurt er um dönsk, finnsk, íslensk eða norsk lög, séu þær sendar til dómsmálaráðuneytisins, en ef spurt er um sænsk lög, til réttardeildar utanríkismálaráðuneytisins (*utrikesdepartementets rättsavdelning*). Upplýsingar skal altaf gefa að svo miklu leyti sem skýr lagafyrirmæli eru fyrir hendi, og að öðru leyti eftir því, sem ástæður leyfa.

Kaupmannahöfn, hinn 19. nóvember 1934.

SVEINN BJÖRNSSON.
(L. S.)

Slutprotokoll.

I forbindelse med undertegningen idag af konventionen mellem Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige om arv og dødsboskifte har de befuldmægtigede for de kontraherende stater avgitt følgende erklæring:

De kontraherende stater er enig om at anmodninger om oplysning om indholdet af den i en af statene gjeldende lov skal oversendes fra vedkommende justis- eller udenrigsdepartement, og rettes, når der spørres om dansk, finsk, islandsk eller norsk lov, til justisdepartementet, og når der spørres om svensk lov, til udenrigsdepartementets rettsavdeling. Oplysninger skal altid gis så langt uttrykkelige lovbestemmelser foreligger, og forøvrig meddeles i den utstrekning forholdene tilsteder.

København, den 19. November 1934.

EMIL HUITFELDT.
(L. S.)

Slutprotokoll.

I samband med undertecknandet denna dag af konventionen mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om arv, testamente och boutredning, hava ombuden för de fördragsslutande staterna avgivit följande förklaring:

De fördragsslutande staterna äro ense om att framställning om upplysning angående innehållet av den i någon av staterna gällande lag skall översändas från vederbörande justitie- eller utrikesdepartement och ställas, där fråga är om dansk, finsk, islandsk eller norsk lag, till justitiedepartementet, och i fråga om svensk lag till utrikesdepartementets rättsavdelning. Sådan upplysning skall städse givas i den mån uttryckliga bestämmelser föreligga, och i övrigt meddelas i den utsträckning omständigheterna medgiva.

Köpenhamn, den 19 november 1934.

K. R. THYBERG.
(L. S.)

176

1935, N:o 17.

(Översättning.)

Procès-Verbal de Dépôt.

Au nom de leurs Gouvernements respectifs et dûment autorisés à cet effet, les soussignés,

en exécution des dispositions contenues dans l'article 30 de la Convention sur les successions et le partage des successions, conclue à Copenhague le 19 novembre 1934 entre le Danemark, la Finlande, l'Islande, la Norvège et la Suède,

se sont réunis ce jour au Ministère Royal des Affaires Etrangères à Copenhague pour procéder au dépôt des Instruments portant la ratification par les Hautes Parties Contractantes de ladite Convention.

Les instruments ayant été produits et, après examen, trouvés en bonne et due forme, ont été déposés pour être conservés dans les archives du Ministère Royal des Affaires Etrangères de Danemark.

En foi de quoi, les soussignés ont dressé le présent procès-verbal qu'ils ont revêtu de leurs cachets.

Fait à Copenhague, le 14 juin 1935.

Pour le Danemark:

P. MUNCH
(L. S.)

Pour la Finlande:

ROLF THESLEFF
(L. S.)

Pour l'Islande:

SVEINN BJØRNSSON.
(L. S.)

Pour la Norvège:

EMIL HUITFELDT
(L. S.)

Pour la Suède:

K. R. THYBERG.
(L. S.)

Depositionsprotokoll.

I sina respektive regeringars namn och därtill vederbörligen bemyndigade hava undertecknade

till fullgörande av bestämmelserna i artikel 30 i konventionen i Köpenhamn den 19 november 1934 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om arv, testamente och boutredning

denna dag sammanträtt i Kungl. Utrikesministeriet i Köpenhamn för att företaga depositionen av de höga fördragslutande parternas ratifikationsinstrument till denna konvention.

Sedan instrumenten företetts och efter undersökning befunnits i god och behörig form, hava de deponerats för att förvaras i Kungl. danska Utrikesministeriets arkiv.

Till bekräftelse härav hava undertecknade uppsatt och beseglat detta protokoll.

Som skedde i Köpenhamn den 14 juni 1935.

Underskrifter.

Utkom av trycket den 20 juni 1935.

Stockholm 1935. Kgl. Boktr. P. A. Norstedt & Söner 351170

Sveriges överenskommelser med främmande makter

SÖ 1975: 56

Nr 56

Överenskommelse mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om ändring av den nordiska konventionen den 19 november 1934 om arv, testamente och boutredning. Köpenhamn den 9 december 1975

Överenskommelsen trädde i kraft den 1 juli 1976.

Overenskomst mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om ændring af den nordiske konvention af 19. november 1934 om arv og dødsboskifte

Regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige har aftalt, at der i den nordiske konvention af 19. november 1934 om arv og dødsboskifte foretages følgende ændringer:

Art. 4 ophæves, og art. 1, 2, 5, 7, 8, 11 og 28 affattes således:

Artikel 1

Når en statsborger i en af de kontraherende stater ved sin død var bosat i en af de andre stater, skal retten til arv ifølge loven bestemmes efter loven i den stat, hvor han havde bopæl. Havde den afdøde ikke de sidste fem år været bosat i denne stat, skal dog loven i den stat, hvor han var statsborger, komme til anvendelse, såfremt nogen arvinge eller legatar, for hvem det har retlig betydning, begærer det. Skulle arven efter statsborgerlandets lov tilfalde staten, kan sådan begæring ikke fremsættes.

Begæring om anvendelse af statsborgerlandets lov skal være fremsat inden seks måneder fra dødsfallet

Överenskommelse mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige om ändring av den nordiska konventionen den 19 november 1934 om arv, testamente och boutredning

Regeringarna i Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige har överenskommit att följande ändringar skall företagas i den nordiska konventionen den 19 november 1934 om arv, testamente och boutredning: artikel 4 upphäves och artiklarna 1, 2, 5, 7, 8, 11 och 28 erhåller följande lydelse.

Artikel 1

Hade medborgare i fördragsslutande stat vid sin död hemvist i annan sådan stat, gäller i fråga om rätt till arv efter honom lagen i sistnämnda stat. Där den döde icke vid dödsfallet sedan minst fem år hade hemvist i den staten, skall dock lagen i hans hemland vinna tillämpning, såframt det yrkas av någon arvinge eller testamentstagare, vars rätt därav beror. Skulle enligt hemlandets lag arvet tillfalla staten, må sådant yrkande ej väckas.

Yrkande om tillämpning av hemlandets lag skall väckas inom sex månader från dödsfallet eller, om arvs-
skif-

Sopimus Suomen, Islannin, Norjan Ruotsin ja Tanskan välillä 19 päivänä Marraskuuta 1934 tehdyn, perintöä, testamenttia ja pesänselvitystä koskevan pohjoismaisen sopimuksen muuttamisesta

Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan hallitukset ovat sopineet, että 19 päivänä marraskuuta 1934 tehtyä, perintöä, testamenttia ja pesänselvitystä koskevaa pohjoismaista sopimusta muutetaan seuraavasti: 4 artikla kumotaan ja 1, 2, 5, 7, 8, 11 ja 28 artikla muutetaan näin kuuluviksi.

1 artikla

Jos sopimusvalitoin kansalaisella kuollessaan oli kotipaikka toisessa sopimusvaltiossa, on oikeudesta häneltä jääneeseen perintöön voimassa viimeksimainitun valtion laki. Milloin vainajalla ei yhtäjakoisesti vähintään viiden viimeisen elinvuotensa aikana ole ollut kotipaikka siinä valtiossa, on kuitenkin hänen kotimaansa laki sovellettava, jos joku perillinen tai testamentinsaaaja, jonka oikeus on siitä riippuvainen, sitä vaatii. Jos kotimaan lain mukaan perinnön saisi valtio, ei tällaisesta vaatimuksesta voida esittää.

Vaatimus kotimaan lain soveltamisesta on esitettävä kuuden kuukauden kuluessa kuolemantapauksesta lukien

SÖ 1975: 56

Samkomulag milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um breyting á Norðurlandasamningi frá 19. nóvember 1934, um erfðir og skipti á dánarbúum

Ríkisstjórnir Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar hafa orðið sammála um að gera þær breytingar á Norðurlandasamningnum frá 19. nóvember 1934, um erfðir og skipti á dánarbúum, að 4. grein falli úr gildi og 1., 2., 5., 7., 8., 11. og 28. greinar samningsins orðist þannig:

1. grein

Nú er ríkisborgari í einhverju samningsríkjanna við lát sitt búsettur í einhverju hinna ríkjanna og skal þá rétturinn til lögerfða ákveðinn samkvæmt lögnum í því ríki, þar sem hann átti heimilisfang. Hafi hinn látni ekki átt heimilisfang í þessu ríki síðustu fimm ár, skal þó farið eftir lögnum í því ríki, sem hlutaðeigandi átti ríkisfesti í, ef einhver erfingi eða dánargjafabegi, sem þetta hefur réttarlega þýðingu fyrir, óskar þess. Hafi erfurinn samkvæmt lögum ríkisfestislandsins átt að ganga til ríkisins, er ekki hægt gera slíka kröfu.

Beðni um, að farið skuli eftir lögum ríkisfestislandsins skal borin fram innan sex mánaða frá látnu eða sé

Overenskomst mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige om endring av den nordiske konvensjon 19 november 1934 om arv og dødsboskifte

Regjeringene i Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige har avtalt følgende endringer i den nordiske konvensjon 19 november 1934 om arv og dødsboskifte:

Artikkel 4 oppheves.

Artiklene 1, 2, 5, 7, 8, 11 og 28 skal lyde:

Artikkel 1

Når en statsborger i en av de kontraherende stater ved sin død var bosatt i en av de andre stater, bedømmes retten til arv som ikke grunner seg på testament, etter loven i den stat hvor han var bosatt. Hadde den avdøde ikke de siste fem år vært bosatt i denne stat, skal dog loven i den stat hvor han var statsborger, få anvendelse såfremt noen arving eller legatar for hvem det har rettslig betydning, begjærer det. Skulle arven etter statsborgerlandets lov tilfalle staten, kan slik begjæring ikke fremsettes.

Begjæring om anvendelse av statsborgerlandets lov må være framsatt innen seks måneder fra dødsfallet eller,

Överenskommelse mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om ändring av den nordiska konventionen den 19 november 1934 om arv, testamente och boutredning

Regeringarna i Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge har överenskommit att följande ändringar skall företagas i den nordiska konventionen den 19 november 1934 om arv, testamente och boutredning.¹ Artikel 4 upphäves och artiklarna 1, 2, 5, 7, 8, 11 och 28 erhåller följande lydelse.

Artikel 1

Hade medborgare i fördragsslutande stat vid sin död hemvist i annan sådan stat, gälla i fråga om rätt till arv efter honom lagen i sistnämnda stat. Där den döde icke vid dödsfallet sedan minst fem år hade hemvist i den staten, skall dock lagen i hans hemland vinna tillämpning, såframt det yrkas av någon arvinge eller testamentstagare, vars rätt därav beror. Skulle enligt hemlandets lag arvet tillfalla staten, må sådant yrkande ej väckas.

Yrkande om tillämpning av hemlandets lag skall väckas inom sex månader från dödsfallet eller, om arvskif-

¹ SÖ 1935: 17.

det. Foregår skifte efter denne frist, kan begæring dog fremsættes indtil skiftets slutning. Efter at et skifte er sluttet, kan den, der har deltaget i skiftet, ikke fremsætte begæring.

Bestemmelserne i stk. 1 og 2 om retten til arv anvendes også på den efterlevende ægtefælles ret til at sidde i uskiftet bo, hvor livsarvinger ikke findes, og på sådan ret til bidrag til underhold og uddannelse af et dødsbos midler, som tilkommer arvinger eller en efterlevende ægtefælle. Det samme gælder retten for en efterlevende ægtefælle til at udtage midler til en vis værdi af boet.

Artikel 2

Var den afdøde bosat i en stat, hvor loven giver en efterlevende ægtefælle ret til hensiddet i uskiftet bo med livsarvinger, kommer denne lov til anvendelse, også når den afdøde var statsborger i en af de andre stater. Havde han ikke været bosat i førstnævnte stat de sidste fem år, kan dog en livsarving straks eller senere kræve skifte, hvis det er hjemlet ved loven i den stat, hvor den afdøde var statsborger. Denne ret tilkommer ikke en livsarving, hvis den efterlevende ægtefælle, da ægteskabet blev indgået, var statsborger i den stat, hvor den afdøde var bosat.

te äger rum efter utgången av sagda tid, sist vid arvskiftet. Sedan arvskifte skett, må ej i något fall den som deltagit i skiftet väcka sådant yrkande.

Bestämmelserna i första och andra styckena om rätt till arv skola tillämpas också i fråga om efterlevande makes rätt att sitta i oskiftat bo, när bröstarvinge ej finnes, och på sådan rätt till bidrag till uppehälle och utbildning ur kvarlåtenskap som tillkommer arvinge eller efterlevande make. Dessamma gäller rätt för efterlevande make att ur boet uttaga egendom intill visst penningvärde.

Artikel 2

Hade den döde hemvist i fördragsslutande stat, vars lag tillägger efterlevande make rätt att sitta i oskiftat bo med bröstarvinge, skall den lagen vinna tillämpning, ändå att den döde var medborgare i annan fördragsslutande stat. Där den döde icke sedan minst fem år hade hemvist i förstnämnda stat, äge dock bröstarvinge att, genast eller vid en senare tidpunkt, påkalla avvittring, såvitt dylik rätt enligt lagen i den dödes hemland tillkommer honom. Sådant rätt äge ej rum, när efterlevande maken vid äktenskapets ingående var medborgare i den stat, där den döde hade hemvist.

tai, milloin perinnönjako toimitetaan vasta tämän ajan kuluttua, viimeistään perinnönjaossa. Kun perinnönjako on toimitettu, ei se, joka on osallistunut jakoon, enää saa esittää vaatimusta.

Mitä 1 ja 2 kappaleessa on sanottu perintöoikeudesta, on sovellettava myös eloon jääneen puolison oikeuteen elää jakamattomassa pesässä, milloin vainajalta ei ole jäänyt rintaperillistä, ja sellaiseen oikeuteen, mikä perillisellä tai eloon jääneellä puolisollla on avustuksen saamiseen jäämistöstä toimeentuloa ja koulutusta varten. Sama on voimassa eloon jääneen puolison oikeudesta ottaa pesästä omaisuutta tiettyyn enimpään rahaarvoon asti.

Jos vainajalla oli kotipaikka sopimusvaltiossa, jonka lain mukaan eloonjäänyt puoliso saa elää yhdessä rintaperillisten kanssa pesää jakamatta, on sitä lakia sovellettava myöskin silloin, kun vainaja oli toisen sopimusvaltion kansalainen. Jollei vainajalla yhtäjaksoisesti viihintään viiden viimeisen elinvuotensa aikana ole ollut kotipaikkaa ensiksi mainitussa valtiossa saa rintaperillinen kuitenkin joko heti tai jonakin myöhemmin ajankohtana vaatia ositusta toimitettavaksi, mikäli hänellä on tällainen oikeus vainajan kotimaan lain mukaan. Tällaista oikeutta ei ole rintaperillisellä, milloin eloonjäänyt puoliso avioliittoon mennessään oli sen valtion kansalainen, missä vainajalla oli kotipaikka.

SÖ 1975: 56

skiptum ekki lokið innan þess tíma, áður en skiptunum er lokið. Eftir að skiptum er lokið getur sá, sem hefur tekið þátt í skiptunum, ekki borið fram slíka beiðni.

Ákvæðin í fyrstu og annarri málsgrein um réttinn til arfs ná einnig til réttar eftirlifandi maka til setu í óskiptu búi, ef hinn látni lætur ekki eftir sig lifserfingja, og til þess réttar, sem erfingjarnir og eftirlifandi maki geta átt til lífeyris af fjármunum búans til framfærsla og menntunar. Sama á við um rétt eftirlifandi maka til að taka úr búinu fjármuni allt að ákveðnu verðmæti.

2. grein

Nú var hinn látni búsettur í ríki, þar sem lögin heimila eftirlifandi maka setu í óskiptu búi með lifserfingjum, og skal þá farið eftir þessum lögum, einnig þótt hinn látni hafi verið ríkisborgari í einhverju hinna ríkjanna. Nú hefur hinn látni ekki átt heimilisfang í ríkinu síðustu fimm árin, þá getur lifserfingi þó strax eða seinna krafist skipta, et það er heimilað í lögum þess ríkis, sem hinn látni átti ríkisfesti í. Þennan rétt hefur lifserfingi þó ekki, ef eftirlifandi maki var við stofnun hjúskapar ríkisborgari í því ríki, sem hinn látni var búsettur í.

om skifte foregår etter utløpet av denne frist, før skiftets slutning. Etter at et skifte er sluttet, kan den som har deltatt i skiftet, ikke framsette begjæring.

Bestemmelsene i første og annet ledd om retten til arv får også anvendelse på en gjenlevende ektefelles rett til å beholde boet udelt når den avdøde ikke hadde livsarvinger, og på den rett som arvingene og gjenlevende ektefelle kan ha til bidrag til underhold og utdanning av boets midler. Det samme gjelder retten for den gjenlevende ektefelle til å utta midler av boet til en viss verdi.

Artikkel 2

Var den avdøde bosatt i en stat hvor loven gir en gjenlevende ektefelle rett til å sitte i uskiftet bo med livsarvinger, kommer denne lov til anvendelse også når den avdøde var statsborger i en av de andre stater. Hadde han ikke vært bosatt i landet de siste fem år, kan dog en livsarving kreve skifte straks eller senere hvis dette er hjemlet ved loven i den stat hvor den avdøde var statsborger. Denne rett tilkommer ikke en livsarving såframt gjenlevende ektefelle, da ekteskapet ble inngått, var statsborger i den stat hvor den avdøde var bosatt.

te äger rum efter utgången av sagda tid, sist vid arvskiftet. Sedan arvskifte skett, må ej i något fall den som deltagit i skiftet väcka sådant yrkande.

Bestämmelserna i första och andra styckena om rätt till arv skola tillämpas också i fråga om efterlevande makes rätt att sitta i oskiftat bo, när bröstarvinge ej finnes, och på sådan rätt till bidrag till uppehälle och utbildning ur kvarlåtenskap som tillkommer arvinge eller efterlevande make. Detsamma gäller rätt för efterlevande make att ur boet uttaga egendom intill visst penningvärde.

Artikel 2

Hade den döde hemvist i fördragsslutande stat, vars lag tillägger efterlevande make rätt att sitta i oskiftat bo med bröstarvinge, skall den lagen vinna tillämpning, ändå att den döde var medborgare i annan fördragsslutande stat. Där den döde icke sedan minst fem år hade hemvist i förstnämnda stat, äge dock bröstarvinge att, genast eller vid en senare tidpunkt, påkalla bodelning, såvitt dylik rätt enligt lagen i den dödes hemland tillkommer honom. Sådan rätt äge ej rum, när efterlevande maken vid äktenskaps ingående var medborgare i den stat, där den döde hade hemvist.

Artikel 5

Bestemmelserne i artiklerne 2 og 3 om adgangen til at hensidde i uskiftet bo med livsarvinger finder tilsvarende anvendelse på adgangen til at hensidde i uskiftet bo med adoptivbarn eller dets livsarvinger.

Artikel 7

Ved deling af ægtefællers bo efter den enses eller begges død forholdes der, for så vidt ikke andet følger af artikel 1, stk. 3, efter de regler, som i artiklerne 3 og 6 i konventionen af 6. februar 1931 er givet om ægtefællers formueforhold.

Artikel 8

Testamente, der er oprettet af en arvelader, som ved sin død var statsborger i en af staterna og bosat i en af dem, skal i henseende til formen anses for gyldigt, hvis testamentet opfylder de formkrav, som er foreskrevet i loven på det sted, hvor testamentet er oprettet, eller hvor testator var bosat enten ved oprettelsen eller ved sin død, eller i loven i en stat, hvor testator var statsborger enten ved oprettelsen eller ved sin død. For så vidt testamentet angår fast ejendom, skal det tillige anses for gyldigt i henseende til formen, hvis testamentet opfylder de formkrav, som er foreskrevet i loven på det sted, hvor ejendommen ligger.

Reglerne i stk. 1 finder tilsvarende anvendelse ved ændring eller tilbagekaldelse.

Artikel 5

Vad i artiklarna 2 och 3 stadgas om rätt att sitta i oskiftat bo med bröstarvinge skall äga motsvarande tillämpning i fråga om rätt att sitta i oskiftat bo med adoptivbarn eller dess avkomling.

Artikel 7

Vid avvittring som i denna konvention avses skall, såvitt annat ej följer av artikel 1 tredje stycket, iakttagas vad i artiklarna 3 och 6 av konventionen den 6 februari 1931 är stadgat i fråga om makars förmögenhetsförhållanden.

Artikel 8

Testamente efter den som vid sin död var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådan stat skall anses giltigt till formen, om testamentet i fråga om formen uppfyller vad som föreskrives i lagen på ort där testamentet upprättades eller testator vid upprättandet eller vid sin död hade hemvist eller i lagen i stat där testator vid upprättandet eller vid sin död var medborgare. Såvitt testamente avser fast egendom skall det också anses giltigt till formen, om testamentet i fråga om formen uppfyller vad som föreskrives i lagen på den ort där egendomen finnes.

Första stycket har motsvarande tillämpning i fråga om ändring eller återkallelse.

5 artikla

Mitä 2 ja 3 artiklissa määrätään oikeudesta elää yhdessä rintaperillisten kanssa pesää jakamatta, on vastaavasti sovellettava oikeuteen elää jakamattomassa pesässä yhdessä ottolapsen tai sen jälkeläisen kanssa.

7 artikla

Tässä sopimuksessa tarkoitettua omaisuuden osuutuksessa on, mikäli 1 artiklan 3 kappaleesta ei muuta johdu, noudatettava, mitä helmikuun 6 päivänä 1931 tehdyn sopimuksen 3 ja 6 artiklassa on määrätty puolisoitten varallisuussuhteista.

8 artikla

Testamenti, jonka on tehnyt henkilö, joka kuollessaan oli sopimusvaltion kansalainen ja jolla oli kotipaikka sopimusvaltiossa, katsotaan muodoltaan päteväksi, jos testamentti muotonsa osalta täyttää sen paikkakunnan lain määräykset, jolla testamentti tehtiin tai jolla testamentintekijällä oli kotipaikka testamentin tehdessään tai kuollessaan, taikka sellaisen valtion lain määräykset, jonka kansalainen testamentintekijä oli testamentin tehdessään tai kuollessaan. Milloin testamentti koskee kiinteää omaisuutta, se katsotaan muodoltaan päteväksi myös, jos testamentti muotonsa osalta täyttää sen paikkakunnan lain määräykset, missä omaisuus sijaitsee.

Mitä 1 kappaleessa on säännöty, sovelletaan vastaavasti myös testamentin muutta-

SO 1975: 56

5. grein

Ákvæðin í 2. og 3. gr. um heimildina til setu í óskiptu búi með lífserfingjum gilda á hliðstæðan hátt um heimildina til setu í óskiptu búi með kjörbörnum eða niðjum þeirra.

7. grein

Viðskipti á félagsbúi hjóna við lát annars eða beggja þeirra, skal, ef ekki leiðir annað af ákvæði 3. málsg. 1. gr., farið eftir þeim reglum, sem settar eru um fjármál hjóna í 3. og 6. gr. í samningnum frá 6. febrúar 1931.

8. grein

Arfleðsluskrá gerð af arfleðanda, sem við lát sitt var ríkisborgari í einhverju samningsríkjanna og búsettur í einhverju þeirra, skal, að því er formsatriðin snertir, álitast gild, ef arfleðsluskráin fullnægir formkröfum, sem gerðar eru í lögum á þeim stað, þar sem arfleðsluskráin var gerð eða þar sem arfleðandi átti heimilisfang við gerð hennar eða við lát sitt, eða í því ríki, þar sem arfleðandi átti ríkisfesti við gerð hennar eða við lát sitt. Ef í arfleðsluskrá er fjallað um fasteign, skal arfleðsluskráin, að því er formsatriðin snertir, einnig álitast gild, ef hún fullnægir formkröfum, sem gerðar eru í lögum á þeim stað þar sem eignin er.

Ákvæði 1. málsgreinar gilda með sama hætti við breytingu eða afturköllun

Artikkel 5

Bestemmelsene i artiklene 2 og 3 om retten til å sitte i uskiftet bo med livsarvinger får tilsvarende anvendelse på retten til å sitte i uskiftet bo med adoptivbarn eller adoptivbarns livsarvinger.

Artikkel 7

Ved deling av ektefellers bo etter den ene eller begge ektefellers død skal, for så vidt ikke annet følger av artikkel 1 tredje ledd, iakttas det som er bestemt om ektefellers formueforhold i artiklene 3 og 6 i konvensjonen av 6 februar 1931.

Artikkel 8

Testament etter en arvelater som ved sin død var statsborger i en av statene og var bosatt i en av dem, skal med hensyn til formen anses for gyldig når det tilfredsstiller formkravene i loven på det sted der testamentet ble opprettet eller der testator hadde sin bopel enten ved opprettelsen eller ved sin død, eller i en stat som testator var statsborger av enten ved opprettelsen eller ved sin død. For så vidt testamentet angår fast eiendom, skal det med hensyn til formen også anses gyldig når det tilfredsstiller formkravene i loven på det sted der eiendommen ligger.

Reglene i første ledd får tilsvarende anvendelse ved endring eller tilbakekalling

Artikel 5

Vad i artiklarna 2 och 3 stadgas om rätt att sitta i oskiftat bo med bröstarvinge skall äga motsvarande tillämpning i fråga om rätt att sitta i oskiftat bo med adoptivbarn eller dess avkomling.

Artikel 7

Vid bodelning som i denna konvention avses skall, såvitt annat ej följer av artikel 1 tredje stycket, iakttas vad i artiklarna 3 och 6 av konventionen den 6 februari 1931 är stadgat i fråga om makars förmögenhetsförhållanden.

Artikel 8

Testamente efter den som vid sin död var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådan stat skall anses giltigt till formen, om testamentet i fråga om formen uppfyller vad som föreskrives i lagen på ort där testamentet upprättades eller testator vid upprättandet eller vid sin död hade hemvist eller i lagen i stat där testator vid upprättandet eller vid sin död var medborgare. Såvitt testamente avser fast egendom skall det också anses giltigt till formen, om testamentet i fråga om formen uppfyller vad som föreskrives i lagen på den ort där egendomen finnes.

Första stycket har motsvarande tillämpning i fråga om ändring eller återkallelse av

se af testamentet. Tilbagekaldelse skal også anses for gyldig i henseende til formen, hvis tilbagekaldelsen er i overensstemmelse med en lov, efter hvilken det testamente, der tilbagekaldes, var gyldigt i henseende til formen efter reglerne i stk. 1.

Havde testator efter loven i en ikke kontraherende stat domicil i denne stat, kan dette domicil påberåbes i stedet for bopæl i tilfælde, som omfattes af stk. 1—2.

Opstår der i øvrigt efter stk. 1—3 spørgsmål om at anvende loven i en ikke kontraherende stat, skal de almindelige regler, som gælder herom i hver kontraherende stat, anvendes.

Artikel 11

Bestemmelser i finsk eller svensk lov om, at et testamente efter testators død skal indleveres til retten inden en vis tid (testamentsbevakning), får også anvendelse på et testamente efter en statsborger i en anden af staterne, såfremt han ved dødsfaldet var bosat i Finland eller Sverige. Det samme gælder bestemmelser i finsk eller svensk lov om, at en arving, som vil angribe et testaments gyldighed, skal rejse sag inden en vis tid, efter at testamentet er forkyndt for ham (testamentsklender).

Bestemmelser i norsk lov om, at ret på grundlag af

av testamente. Återkallelse skall också anses giltig till formen, om återkallelsen i fråga om formen uppfyller vad som föreskrives i lag enligt vilken det återkallade testamentet på grund av vad som sägs i första stycket var giltigt till formen.

Hade testator enligt lagen i icke fördragsslutande stat domicil i den staten, får detta domicil åberopas i stället för hemvist i fall som avses i första eller andra stycket.

Uppstår i övrigt enligt första, andra eller tredje stycket fråga om tillämpning av lagen i icke fördragsslutande stat, tillämpas de allmänna regler som härom gälla i varje fördragsslutande stat.

Artikel 11

Hade medborgare i fördragsslutande stat vid sin död hemvist i Finland eller Sverige, skall där gällande lag vinna tillämpning i fråga om bevakning och kländer av testamente.

Bestämmelser i norsk lag om att rätt på grund av tes-

miseen tai peruuttamiseen. Peruuttaminen katsotaan muodoltaan päteväksi myös, jos peruuttaminen muotoon osalta täyttää sellaisen lain määräykset, jonka mukaan testamentti, joka on peruttettu, oli 1 kappaleen nojalla muodoltaan pätevä.

Jos testamentintekijällä oli muun kuin sopimusvaltion lain mukaan domisiili (domicile) tässä valtiossa, voidaan tähän domisiiliin vedota kotipaikan asemesta 1 tai 2 kappaleessa tarkoitetuissa tapauksissa.

Milloin 1, 2 tai 3 kappaleen mukaan muutoin on kysymys muun kuin sopimusvaltion lain soveltamisesta, on noudatettava tässä kussakin sopimusvaltiossa voimassa olevia yleisiä sääntöjä.

11 artikla

Jos sopimusvaltion kansalaisella kuollessaan oli kotipaikka Suomessa tai Ruotsissa, on testamentin valvontaan ja moittimiseen sovellettava siellä voimassaolevat lakia.

Norjan lain säännöksiä joiden mukaan testamenttiin

SÖ 1975: 56

arfleiðsluskrár. Afturköllun skal, að því er formsatriðin snerfir, einnig álfafast gild, ef hún fullnægir formkröfum í lögum, er arfleiðsluskrá, sem afturkölluð er, var gild samkvæmt þeim, eftir ákvæðum 1. málsgreinar, að því er formsatriðin snerfir.

Nú hefur arfleiðandi átt heimilisfesti (domicil) í ríki öðru en samningsríki, samkvæmt lögum þess ríkis, og má þá skírskota til þess í stað búsetu, í þeim efnum, sem 1. og 2. málsgrein taka til.

Ef til þess kemur að öðru leyti samkvæmt 1., 2. eða 3. málsgrein, að afstöðu þurfi að taka til þess, hvort beita skuli lögum annars ríkis en einhvers samningsríkjanna, skal beita almennum reglum, sem um það efni gilda í hverju samningsríki.

II. grein

Ákvæði í finnskum eða sænskum lögum um, að arfleiðsluskrá skuli, eftir lát arfleiðanda, afhent til réttarins innan ákveðins tíma (testamentsbevakning), gilda einnig um arfleiðsluskrá eftir ríkisborgara í einhverju hinna samningsríkjanna, ef arfleiðandi var búsettur í Finnlandi eða Svíþjóð við lát sitt. Sama gildir um ákvæði í finnskum eða sænskum lögum um, að erfingi, sem vill mótmæla gildi arfleiðsluskrár, skuli hefja málssókn innan ákveðins tíma frá því að arfleiðsluskráin hafði verið birt honum (testamentskländer).

Ákvæði í norskum lögum um, að beita skuli innan til-

av testament. Tilbakekalling skal med hensyn til formen også anses gyldig når det fylder kravene i lovgivning hvorefter det tilbagekalte testament efter reglene i første ledd var gyldig med hensyn til formen.

Hadde testator etter loven i en ikke-kontraherende stat domicil i denne stat, kan dette påropes istedenfor bopel i de tilfelle som omfattes av første og annet ledd.

Oppstår det for övrig etter første, annet eller tredje ledd spørsmål om å anvende loven i en ikke-kontraherende stat, får de alminnelige regler som gjelder på dette område i hver kontraherende stat anvendelse.

Artikkel 11

Bestemmelser i finsk eller svensk lov om at et testament etter testators död skal innleveres til retten innen en viss tid (*testamentsbevakning*), får også anvendelse på testament etter en statsborger i en annen av statene såframt han ved dödsfallet var bosatt i Finland eller Sverige. Det samme gjelder bestemmelser i finsk eller svensk lov om at en arving som vil angripe et testaments gyldighet, må reise sak innen en viss tid etter at testamentet er forkynt for ham (*testamentskländer*).

Bestemmelser i norsk lov om at retten etter et testa-

testamente. Återkallelse skall också anses giltig till formen, om återkallelsen i fråga om formen uppfyller vad som föreskrives i lag enligt vilken det återkallade testamentet på grund av vad som sägs i första stycket var giltigt till formen.

Hadde testator enligt lagen i icke fördragsslutande stat domicil i den staten, får detta domicil återopas i stället för hemvist i fall som avses i första eller andra stycket.

Uppstår i övrigt enligt första, andra eller tredje stycket fråga om tillämpning av lagen i icke fördragsslutande stat, tillämpas de allmänna regler som härom gälla i varje fördragsslutande stat.

Artikel 11

Hadde medborgare i fördragsslutande stat vid sin död hemvist i Finland eller Sverige, skall där gällande lag vinna tillämpning i fråga om bevakning och kländer av testamente.

Bestämmelser i norsk lag om att rätt på grund av tes-

10

testamente og indvendinger mod gyldigheden af et testamente skal gøres gældende inden visse frister, får også anvendelse på et testamente efter en statsborger i en anden af staterne, såfremt han ved dødsfaldet var bosat i Norge.

Artikel 28

Om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser og forlig om ret til arv eller legat, en efterlevende ægtefælles rettigheder, dødsboskifte og ansvar for en arveladers gæld gælder loven i den stat, hvori anerkendelse eller fuldbyrdelse skal ske.

De kontraherende stater kan tiltræde denne overenskomst ved at:

a) undertegne uden forbehold om ratifikation

b) undertegne med forbehold om ratifikation i forbindelse med efterfølgende ratifikation.

Ratifikationsdokumenterne skal deponeres i det danske udenrigsministerium.

Overenskomsten træder i kraft den 1. januar eller den 1. juli der følger efter at overenskomsten er tiltrådt af samtlige kontraherende stater.

Bestemmelsen i artikel 28 i den hidtidige affattelse gælder dog, indtil konventionen af 16. marts 1932 mellem Danmark, Finland,

tamente och invändningar mot giltigheten av testamenten skall göras gällande inom vissa frister tillämpas också i fråga om testamente efter medborgare i annan fördragsslutande stat, om han vid sin död hade hemvist i Norge.

Artikel 28

I fråga om erkännande och verkställighet av dom eller förlikning om rätt på grund av arv eller testamente, efterlevande makes rätt, boutredning eller skifte i anledning av dödsfall eller ansvarighet för den dödes gæld gäller lagen i den stat där erkännande eller verkställighet begäres.

De fördragsslutande staterna kan tillträda denna överenskommelse genom

a) undertecknande utan förbehåll för ratifikation eller

b) undertecknande med förbehåll för ratifikation i förening med efterföljande ratifikation.

Ratifikationshandlingarna skall deponeras i danska utrikesministeriet.

Överenskommelsen träder i kraft den 1 januari eller den 1 juli, som infaller näst efter det att överenskommelsen tillträtts av alla de fördragsslutande staterna.

Artikel 28 i dess äldre lydelse skall dock gälla till dess konventionen den 16 mars 1932 mellan Finland, Danmark, Island, Norge och

perustuva oikeus on saatava voimaan ja väitteet testamentin pätevyyttä vastaan on tehtävä tiettyjen määräaikojen kuluessa, sovelletaan myös toisen sopimusvaltion kansalaisen tekemään testamenttiin, jos hänellä kuollessaan oli kotipaikka Norjassa.

28 artikla

Sellaisen tuomion tai sovinnon tunnustamisessa tai täytäntöönpanossa, joka koskee perintöön tai testamenttiin perustuvaa oikeutta, eloonjääneen puolison oikeutta, pesänselvitystä tai kuoleman johdosta toimitettua jakoa taikka vastuuta vainajan velasta, on noudatettava sen valtion lakia, missä tunnustamista tai täytäntöönpanoa pyydetään.

Sopimusvaltiot voivat yhtyä tähän sopimukseen

a) allekirjoittamalla sen, tekemättä ratifiointia koskevaa ehtona, tai

b) allekirjoittamalla sen ratifiointia koskevin ehdoin sekä sen jälkeen ratifioimalla sen.

Ratifioimisasiakirjat on talletettava Tanskan ulkoasiainministeriöön.

Sopimus tulee voimaan sen tammi- tai heinäkuun 1 päivänä, joka lähinnä seuraa sen jälkeen, kun kaikki sopimusvaltiot, ovat siihen yhtyneet.

Sopimuksen 28 artikla on kuitenkin aikaisemmassa muodossaan voimassa, kunnes Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kes-

80 1975: 56

tekens tíma rétti samkvæmt arfleiðsluskrá eða mótbárum egen arfleiðsluskrá, eiga einnig við um arfleiðsluskrá eftir ríkisborgara í einhverju hinna samningsríkjanna, ef hann við lát sitt var búsettur í Noregi.

28. grein

Um viðurkenningu og fullnustu dóma og sátta um rétt til arfs eða dánargjafar, um réttindi eftirlifandi maka, um skipti dánarbús og um ábyrgð á skuldum arfleiddanda gilda lög þess ríkis, þar sem viðurkenningar eða fullnustu er leitað.

Samningsríkin geta gengið að þessu samkomulagi með því:

a) að undirrita það án fyrirvara um fullgildingu, eða

b) að undirrita það með fyrirvara um fullgildingu ásamt eftirfarandi fullgildingu.

Fullgildingarskjölin skulu sett til vörslu í danska utanríkisráðuneytinu.

Samkomulagið gengur í gildi 1. janúar eða 1. júlí næstan eftir að samningsríkin hafa öll gengið að samkomulaginu.

Akvæðin í 28. grein ganga þó þá fyrst í gildi, þegar samningurinn frá 16. mars 1932 milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og

ment og innvendingar mot gyldigheten av et testament skal gjøres gjeldende innen visse frister, får også anvendelse på et testament etter en statsborger i en annen av statene, såframt han ved dødsfallet var bosatt i Norge.

Artikkel 28

Loven i den stat der anerkjennelse eller fullbyrding skal skje, gjelder ved anerkjennelse og fullbyrding av avgjørelser og forlik om rett til arv eller legat, om en gjenlevende ektefelles rettigheter, om dødsboskifte og om ansvar for en arvelaters gjeld.

De kontraherende stater kan slutte seg til denne overenskomst ved

a) undertegning uten forbehold om ratifikasjon, eller

b) undertegning med forbehold om ratifikasjon sammen med etterfølgende ratifikasjon.

Ratifikasjonsdokumentene skal deponeres i det danske utenriksministerium.

Overenskomsten trer i kraft den 1 januar eller den 1 juli som faller nest etter at alle de kontraherende stater har sluttet seg til overenskomsten.

Bestemmelsen i artikkel 28 slik den tidligere lød skal dog gjelde til konvensjonen 16 mars 1932 mellom Norge, Danmark, Finland, Is-

tamente och invändningar mot giltigheten av testamente skall göras gällande inom vissa frister tillämpas också i fråga om testamente efter medborgare i annan fördragsslutande stat, om han vid sin död hade hemvist i Norge.

Artikel 28

I fråga om erkännande och verkställighet av dom eller förlikning om rätt på grund av arv eller testamente, efterlevande makes rätt, boutredning eller skifte i anledning av dödsfall eller ansvarighet för den dödes gäld gäller lagen i den stat där erkännande eller verkställighet begäres.

De fördragsslutande staterna kan tillträda denna överenskommelse genom

a) undertecknande utan förbehåll för ratifikation eller

b) undertecknande med förbehåll för ratifikation i förening med efterföljande ratifikation.

Ratifikationshandlingarna skall deponeras i danska utrikesministeriet.

Överenskommelsen träder i kraft den 1 januari eller den 1 juli, som infaller näst efter det att överenskommelsen tillträtts av alla de fördragsslutande staterna.

Artikel 28 i dess äldre lydelse skall dock gälla till dess konventionen den 16 mars 1932 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island

12

Island, Norge og Sverige om anerkendelse og fuldbyrdelse af domme er ophævet og erstattet af andre regler om emnet.

Er arveladeren død før overenskomstens ikrafttræden, gælder artikel 4 og artiklerne 1, 2, 5, 7, 8 og 11 i den hidtidige affattelse fortsat. Artikel 28 i den hidtidige affattelse gælder for så vidt angår afgørelser, der er truffet, og forlig, der er indgået, inden konventionen af 16. marts 1932 mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om anerkendelse og fuldbyrdelse af domme er ophævet og erstattet af andre regler om emnet.

Det danske justitsministerium kan efter forhandling med de øvrige kontraherende staters justitsministerier bestemme, at konventionen af 19. november 1934 med senere ændringer skal gælde for Grønland. For konventionens anvendelse for Færøerne og Grønland kan det danske justitsministerium efter iagttagelse af samme fremgangsmåde fastsætte sådanne afvigelser, som de særlige færøske eller grønlandske forhold måtte tilsi.

Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede undertegnet denne overenskomst.

Udfærdiget i København den 9/12 75, i et eksemplar på hvert af følgende sprog:

Sverige om erkännande och verkställighet av domar upphävs och ersatts med nya regler i ämnet.

Har arvlåtaren avlidit innan överenskommelsen trätt i kraft, gäller artikel 4 samt artiklarna 1, 2, 5, 7, 8 och 11 i den äldre lydelsen. Artikel 28 i dess äldre lydelse gäller såvitt angår domar som meddelats eller förlikningar som ingåtts innan konventionen den 16 mars 1932 mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige om erkännande och verkställighet av domar upphävs och ersatts med nya regler i ämnet.

Danska justitieministeriet kan efter förhandling med de övriga fördragsslutande staternas justitieministerier bestämma att konventionen den 19 november 1934 med senare ändringar också skall äga tillämpning på Grönland. För konventionens tillämpning på Färöarna och Grönland kan danska justitieministeriet efter iakttagande av samma tillvägagångssätt fastställa sådana avvikelser som de särskilda färöiska eller grönländska förhållanden må kräva.

Till bekräftelse härav har undertecknade befullmäktigade ombud undertecknat denna överenskommelse.

Som skedde i Köpenhamn den 9 december 1975 i ett exemplar på finska, danska,

ken tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta 16 päivänä maaliskuuta 1932 tehty sopimus on kumottu ja korvattu asiasta annetuilla uusilla säännöksillä.

Jos perittävä on kuollut ennen sopimuksen voimaantuloa, sovelletaan 4 artiklaa sekä 1, 2, 5, 7, 8 ja 11 artiklaa niiden aikaisemmassa muodossa. Artiklaa 28 on sovellettava aikaisemmassa muodossaan sikäli kuin on kysymys tuomioista, jotka on annettu, tai sovintoista, jotka on tehty ennen kuin Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta 16 päivänä maaliskuuta 1932 tehty sopimus on kumottu ja korvattu asiasta annetuilla säännöksillä.

Tanskan oikeusministeriö voi, neuvoteltuaan muiden sopimusvaltioiden oikeusministeriöiden kanssa, määrätä, että 19 päivänä marraskuuta 1934 tehtyä sopimusta siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen on sovellettava myös Grönlannissa. Sovellettaessa sopimusta Färösaarilla ja Grönlannissa voi Tanskan oikeusministeriö mainittua menettelyä noudattaen vahvistaa tehtäväksi sellaisia poikkeuksia, joita Färösaarten tai Grönlannin erityiset olot voivat edellyttää.

Tämän vakuudeksi ovat valtuutetut allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Laadittu Kööpenhaminassa 9 päivänä joulukuuta 1975 yhtenä suomen-, islann-

SÖ 1975: 56

Svíþjóðar, um viðurkenningu dóma og fullnægju þeirra hefur verið felldur úr gildi og nýjar reglur um það efni komið í hans stað.

Hafi arfleiddandi látizt áður en samkomulagið hefur öðlzt gildi, skal 4. grein og fyrri reglur 1., 2., 5., 7., 8. og 11. greina haldast gildi sínu. Fyrri reglur 28. greinar gilda að því er varðar dóma, sem uppkveðnir eru og sáttir, sem eru gerðar áður en samningurinn frá 16. marz 1932, milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um viðurkenningu dóma og fullnægju þeirra, hefur verið felldur úr gildi og nýjar reglur um það efni komið í hans stað.

Danska dómsmálaráðuneytið getur, að höfðu samráði við dómsmálaráðuneyti hinna samningsríkjanna, ákveðið, að samningurinn frá 19. nóvember 1934, ásamt síðari breytingum, skuli einnig gilda um Grænland. Til þess að samningnum verði beitt um Færeyjar og Grænland getur danska dómsmálaráðuneytið ákveðið, með sömu forsendum, þau frávik, sem sérstakar færeyskar eða grænlenzkar aðstæður kynnu að krefjast.

Til staðfestingar þessu hafa undirritaðir, sem hafa fullgilt umboð, undirritað samning þennan.

Útgefið í Kaupmannahöfn hinn 9. des. 1975 í einu eintaki á hverju tungumáli:

land og Sverige om anerkjennelse og fullbyrdelse av dommer er opphevd og erstattet med nye regler om emnet.

Er arvelateren død for overenskomsten er trådt i kraft, gjelder artikkel 4 og de tidligere regler i artiklene 1, 2, 5, 7, 8 og 11 fortsatt. De tidligere regler i artikkel 28 gjelder for så vidt angår avgjørelser som er truffet og forlik som er inngått før konvensjonen 16 mars 1932 mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige om anerkjennelse og fullbyrdelse av dommer er opphevd og erstattet med nye regler om emnet.

Det danske justisministerium kan etter forhandlinger med de øvrige kontraherende staters justisministerier bestemme at konvensjonen 19 november 1934 med senere endringer skal gjelde for Grønland. For konvensjonens anvendelse på Færøene og Grønland kan det danske justisministerium etter å ha iaktatt samme framgangsmåte fastsette slike avvik som de spesielle færøyske eller grønlandske forhold måtte tilsi.

Til bekreftelse herav har de undertegnede som har behørig fullmakt, undertegnet denne overenskomst.

Undertegnet i København den 9. des. 1975 i ett eksemplar på hvert av følgende

och Norge om erkännande och verkställighet av domar upphävs och ersatts med nya regler i ämnet.

Har arvlåtaren avlidit innan överenskommelsen trätt i kraft, gäller artikel 4 samt artiklarna 1, 2, 5, 7, 8 och 11 i den äldre lydelsen. Artikel 28 i dess äldre lydelse gäller såvitt angår domar som meddelats eller förlikningar som ingåtts innan konventionen den 16 mars 1932 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om erkännande och verkställighet av domar upphävs och ersatts med nya regler i ämnet.

Danska justitieministeriet kan efter förhandling med de övriga fördragsslutande staternas justitieministerier bestämma att konventionen den 19 november 1934 med senare ändringar också skall äga tillämpning på Grönland. För konventionens tillämpning på Färöarna och Grönland kan danska justitieministeriet efter iakttagande av samma tillvägagångssätt fastställa sådana avvikelser som de särskilda färöiska eller grönländska förhållandena må kräva.

Till bekräftelse härav har undertecknade befullmäktigade ombud undertecknat denna överenskommelse.

Som skedde i Köpenhamn den 9 dec. 1975, i ett exemplar på svenska, danska,

14

dansk, finsk, islandsk, norsk og svensk, for så vidt angår svensk i to tekster, en fra Finland og en fra Sverige.

Der tages forbehold om, at konventionens art. 4 og 5 i deres oprindelige affattelse fortsat gælder for Færøerne.

K. B. Andersen

isländska, norska och svenska språken, och såvitt angår svenska språket i två texter, en för Finland och en för Sverige.

Veli Helenius
med ratifiseringsförbehåll

nin-, norjan-, ruotsin- ja tanskankielisenä kappaleena, jossa ruotsiksi on kaksi tekstiä, toinen Suomea ja toinen Ruotsia varten.

Veli Helenius
ratifiointi ehdoin

SÖ 1975: 56

SÖ 1975: 56

Íslenzku, dönsku, finnsku,
norsku og sænsku, og að
því er sænsku varðar með
tveimur textum, annan fyrir
Finnland og hinn fyrir Sví-
þjóð.

språk: norsk, dansk, finsk,
islandsk og svensk, for så
vidt angår svensk i to tek-
ster, én for Finland og én
for Sverige.

finska, isländska och norska
språken, och såvitt angår
svenska språket i två texter,
en för Sverige och en för
Finland.

15

*Sigurður Bjarnason**Paul Koth**Hubert de Besche*

Dansk OVERENSKOMST	Suomi SOPIMUS	Svenska ÖVERENSKOMMELSE	Íslenska SAMNINGUR	Norsk OVERENSKOMST	Svenska ÖVERENSKOMMELSE
Overenskomst mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om ændring af konventionen mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige undertegnet i København den 19. november 1934 om arv og dødsboskifte	Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välinen sopimus Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken Köpenhaminassa 19 päivänä marraskuuta 1934 tehdyn perintöä, testamenttia ja pesänselvitystä koskevan sopimuksen muuttamisesta	Överenskommelse mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om ändring av konventionen mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige undertecknad i Köpenhamn den 19 november 1934 om arv, testamente och boutredning	Samningur milli Danmerkur, Finnlands, Íslands, Noregs og Svíþjóðar um breytingu á samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar sem undirritaður var í Kaupmannahöfn þann 19. nóvember 1934 um erfðir og skipti á dánarbúum	Overenskomst mellom Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om endring av konvensjonen mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige undertegnet i København den 19. november 1934 om arv og dødsboskifte	Överenskommelse mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om ändring av konventionen mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge undertecknad i Köpenhamn den 19 november 1934 om arv, testamente och boutredning
Danmarks, Finlands, Islands, Norges og Sveriges regeringer er enige om følgende:	Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin hallituksen ovat sopineet seuraavasta:	Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar har kommit överens om följande:	Ríkissjórnir Danmerkur, Finnlands, Íslands, Noregs og Svíþjóðar hafa sammælt um eftirfarandi:	Danmarks, Finlands, Islands, Norges og Sveriges regeringar har kommit överens om följande:	Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar har kommit överens om följande:
Artikel I I konventionen mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige undertegnet i København den 19. november 1934 om arv og dødsboskifte	Artikla I Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken Kööpenhaminassa 19 päivä marraskuuta 1934 tehtyä perintöä, testamenttia ja testamentintia ja	Artikel I I konventionen mellan Finland, Danmark, Island Norge och Sverige undertecknad i Köpenhamn den 19 november 1934 om arv, testamente och bouppteckning ska följande ändringar	I. grein Á samningnum milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar sem undirritaður var í Kaupmannahöfn þann 19. nóvember 1934 um	Artikel I I konvensjonen mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige undertegnet i København den 19. november 1934 om	Artikel I I konventionen mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge undertecknad i Köpenhamn den 19 november 1934 om arv, testamente och bouppteckning ska följande ändringar

företages följande ändringar:	görs:	erföir og skipti á dánarbúum eru eftirfarandi breytingar gerðar:	arv og dødsboskifte skal följende endringer gjøres:	görs:
pesänselvitystä koskevaa sopimusta muutetaan seuraavasti:	<u>Rubrik 1 ska ha följande lydelse:</u>	<u>Fyrirögn 1. kafla skal hljóða svo:</u>	<u>Overskriften til kapittel 1 skal lyde:</u>	<u>Rubrik 1 ska ha följande lydelse:</u>
Sopimuksen 1 luvun otsikko muutetaan kuulumaan:	<u>Rubrik 1 ska ha följande lydelse:</u>	<u>Fyrirögn 1. kafla skal hljóða svo:</u>	<u>Overskriften til kapittel 1 skal lyde:</u>	<u>Rubrik 1 ska ha följande lydelse:</u>
I. Perintö ja testamentti	I. Arv och testamente	I. Arfur og erfðaskrá	I. Arv og testament	I. Arv och testamente
<u>Sopimuksen 1 artikla muutetaan kuulumaan:</u>	<u>Artikel 1 ska ha följande lydelse:</u>	<u>1. gr. skal hljóða svo:</u>	<u>Artikkel 1 skal lyde:</u>	<u>Artikel 1 ska ha följande lydelse:</u>
Tämän sopimuksen säännöksiä sovelletaan perintö- ja testamenttia koskeviin asioihin, jos henkilö oli kuollessaan sopimusvaltion kansalainen ja hänellä oli asuinpaikka sopimusvaltiossa, ellei Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksesta (EU N:o ---) ¹ toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta ja virallisten asiakirjojen hyväksymisestä ja täytäntöönpanosta	Bestämmelserna i denna konvention tillämpas på frågor om arv och testamente efter en person som vid sin död var medborgare och hade hemvist i en fördragsslutande stat, utom när annat följer av Europaparlamentets och rådets förordning (EU nr ---) ¹ om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och anerkjennelse av handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg.	Ákvæðum þessa samnings skal beitt í málum sem varða arf og erfðaskrá eftir þann, sem við andlát sitt var ríkisborgari og var búsettur í einhverju samningsríkjanna, nema annað leiði af reglugerð Evrópuþingsins og ráðsins nr. xxxx/xx/EB ¹ um dómslögsögu, lagaval, viðurkenningu og fullnustu dóma og fullnustu staðfestra opinberra gagna í tengslum við arf og útgáfu evrópsks arfleifðsluvottorðs.	Bestemmelsene i denne konvensjonen anvendes på spørsmål om arv og testament etter en person som ved sin død var statsborger og var bosatt i en kontraherende stat, om ikke annet følger av Europaparlamentets og Rådets forordning (EU nr -) ¹ om kompetanse og verkställighet av domar samt godkjenning og anerkjennelse av handlingar i samband med arv og om innrättet av ett europeisk arvsintyg.	Bestämmelserna i denna konvention tillämpas på frågor om arv och testamente efter en person som vid sin död var medborgare och hade hemvist i en fördragsslutande stat, utom när annat följer av Europaparlamentets och rådets förordning (EU nr ---) ¹ om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och anerkjennelse av handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg.
<u>Artikel 1 affattes således:</u>	<u>Artikel 1 ska ha följande lydelse:</u>	<u>1. gr. skal hljóða svo:</u>	<u>Artikkel 1 skal lyde:</u>	<u>Artikel 1 ska ha följande lydelse:</u>
Bestämmelserne i denne konvention finder anvendelse i sager om arv og testamente efter en person, der ved sin død var statsborger og bosat i en kontraherende stat, medmindre andet følger af Europa-Parlamentets og Rådets forordning xx/xxxx/EU ¹ om kompetence, lovgivning, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser vedrørende arv, og om accept og fuldbyrdelse af bekræftede dokumenter vedrørende arv og om indførelse af	Bestämmelserna i denna konvention tillämpas på frågor om arv och testamente efter en person som vid sin död var medborgare och hade hemvist i en fördragsslutande stat, utom när annat följer av Europaparlamentets och rådets förordning (EU nr ---) ¹ om kompetence, lovgivning, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser vedrørende arv, og om accept og fuldbyrdelse af bekræftede dokumenter vedrørende arv og om indførelse af	Ákvæðum þessa samnings skal beitt í málum sem varða arf og erfðaskrá eftir þann, sem við andlát sitt var ríkisborgari og var búsettur í einhverju samningsríkjanna, nema annað leiði af reglugerð Evrópuþingsins og ráðsins nr. xxxx/xx/EB ¹ um dómslögsögu, lagaval, viðurkenningu og fullnustu dóma og fullnustu staðfestra opinberra gagna í tengslum við arf og útgáfu evrópsks arfleifðsluvottorðs.	Bestemmelsene i denne konvensjonen anvendes på spørsmål om arv og testament etter en person som ved sin død var statsborger og var bosatt i en kontraherende stat, om ikke annet følger av Europaparlamentets og Rådets forordning (EU nr -) ¹ om kompetanse og verkställighet av domar samt godkjenning og anerkjennelse av handlingar i samband med arv og om innrättet av ett europeisk arvsintyg.	Bestämmelserna i denna konvention tillämpas på frågor om arv och testamente efter en person som vid sin död var medborgare och hade hemvist i en fördragsslutande stat, utom när annat följer av Europaparlamentets och rådets förordning (EU nr ---) ¹ om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och anerkjennelse av handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg.

¹ Statene er enige om, at forordningens korrekte nummer tilføjes overenskomstens artikel 1, så snart det er tilgængeligt.

et europæisk arvebevis.	perintöösioissa sekä eurooppalaisen perintötodistuksen käyttönotosta muuta johdu.	<u>Sopimuksen 2 artikla</u> muutetaan kuulumaan: Perimyksen sovelletaan sen sopimusvaltion lakia, jossa perittävässä oli kuollessaan asuinpaikka, ellei perittävä ole määrännyt toisin 3 artiklan mukaisella tavalla.	<u>Artikel 2 ska ha följande lydelse:</u> När arvlåtare inte har bestämt annat i enlighet med vad som sägs i artikel 3, tillämpas i fråga om rätt till arv efter honom eller henne lagen i den fördragsslutande stat där han eller hon vid sin död hade hemvist.	<u>Artikel 2 ska ha följande lydelse:</u> När arvlåtare inte har bestämt annat i enlighet med vad som sägs i artikel 3, tillämpas i fråga om rätt till arv efter honom eller henne lagen i den fördragsslutande stat där han eller hon vid sin död hade hemvist.	bekræftede dokumenter i samband med arv og om innføring av et europeisk arvebevis
			<u>Artikel 2 affattes således:</u> Medmindre arveladeren har bestemt andet i henhold til artikel 3, anvendes loven i den kontraherende stat, hvor arvelader var bosat ved sin død, i sager om ret til arv efter vedkommende.	<u>Artikel 2 skal lyde:</u> Når arvelæteren ikke har bestemt noe annet etter artikkel 3, anvendes på spørsmål om rett til arv etter ham eller henne, loven i den kontraherende staten der han eller hun ved sin død var bosatt.	
	Jos poikkeuksellisesti tapautuneen liittiyistä kaikista seikoista ilmenee, että perittävässä oli kuollessaan selvästi läheisempi yhteys toiseen sopimusvaltioon kuin siihen valtioon, jonka laki tulisi sovellettavaksi 1 kohdan nojalla, perimyksen sovellettava laki on tuon toisen valtion laki.	<u>Jos poikkeuksellisesti tapautuneen liittiyistä kaikista seikoista ilmenee, että perittävässä oli kuollessaan selvästi läheisempi yhteys toiseen sopimusvaltioon kuin siihen valtioon, jonka laki tulisi sovellettavaksi 1 kohdan nojalla, perimyksen sovellettava laki on tuon toisen valtion laki.</u>	<u>Om det undantagsvis framgår av samtliga omständigheter i fallet att den avlidne vid sin död uppenbart hade en närmare anknytning till en annan fördragsslutande stat än den vars lag skulle vara tillämplig enligt stycke 1, ska lagen i den andra staten tillämpas i fråga om rätt till arv.</u>	<u>Om det undantagsvis framgår av samtliga omständigheter i fallet att den avlidne vid sin död uppenbart hade en närmare anknytning till en annan fördragsslutande stat än den vars lag skulle vara tillämplig enligt stycke 1, ska lagen i den andra staten tillämpas i fråga om rätt till arv.</u>	
			<u>Fremgår det undantagsvis af alle omstændigheder, at den afdøde ved sin død havde en klart stærkere tilknytning til en anden kontraherende stat end den, hvis lov skulde finde anvendelse i henhold til stk. 1, er det loven i denne stat, der skal anvendes på spørgsmål om ret til arv.</u>	<u>Om det undantagsvis framgår av samtliga omständigheter i fallet att den avlidne vid sin död uppenbart hade en närmare anknytning till en annan fördragsslutande stat än den vars lag skulle vara tillämplig enligt stycke 1, ska lagen i den andra staten tillämpas i fråga om rätt till arv.</u>	

Artikel 3 affäres således: Arvelader kan bestemme, at retten til arv efter vedkommende skal afgøres efter loven i den kontraherende stat, hvor arvelader på tidspunktet for beslutningen eller ved sin død er statsborger.	Sopimuksen 3 artikla muutetaan kuultuaan: Perittävä voi määrätä, että hänen perimyksensä sovelletaan sen sopimusvaltion lakia, jonka kansalainen hän on valinnut tehdessään tai kuollessaan.	Artikel 3 ska ha följande lydelse: En arvlåtare får förordna att rätten till arv efter honom eller henne ska styras av lagen i den fördragslutande stat där han eller hon vid tidpunkten för förordnandet eller vid sin död är medborgare.	3. gr. skal hljóða svo: Arfleifandi getur mælt fyrir um að réttur til arfs eftir hann skuli fara eftir lögum þess samningsríkis sem hann átti ríkisfang í þegar fyrirmælin voru gefin eða við andlát hans.	Artikel 3 skal lyde: En arvelater kan fastsætte at retten til arv efter ham eller henne skal følge loven i den kontraherende stat den han eller hun har ved tidspunktet for fastsættelsen eller ved sin død er statsborger.	En gr. skal hljóða svo: Arfleifandi getur mælt fyrir um að réttur til arfs eftir hann skuli fara eftir lögum þess samningsríkis sem hann átti ríkisfang í þegar fyrirmælin voru gefin eða við andlát hans.	En arvlåtare som är medborgare i flera välja lagen i en av de stater i vilken han eller hon är medborgare vid tidpunkten för förordnandet eller vid sin död.	En arvelater som er statsborger i flere kontraherende stater, kan velge loven i en av de statene der han eller hun er statsborger ved tidspunktet for fastsettelsen eller ved sin død.	En arvlåtare som är medborgare i flera fördragslutande stater får välja lagen i en av de stater i vilken han eller hon är medborgare vid tidpunkten för förordnandet eller vid sin död.	Om arvlåtaren har förordnat att lagen i en icke fördragslutande stat ska tillämpas, prövas lagvalsförordnandets giltighet i varje fördragslutande stat enligt de där tillämpliga allmänna reglerna.
Har arvelader bestemt, at retten til arv efter vedkommende skal afgøres efter loven i den kontraherende stat, skal gyldigheden heraf afgøres efter de almindelige regler, som gælder herom i hver kontraherende stat.	Jos perittävä on valittu sovellettavaksi muun kuin sopimusvaltion lain, arvioidaan lainvalinnan pätevyyks kussakin sopimusvaltiossa voimassa olevien yleisten säännösten nojalla.	Om arvlåtaren har förordnat att lagen i en icke fördragslutande stat ska tillämpas, prövas lagvalsförordnandets giltighet i varje fördragslutande stat enligt de där tillämpliga allmänna reglerna.	Hafi arfleifandi ákveðið að réttur til arfs eftir viðkomandi skuli leiðdur til lyktta í ríki sem ekki er samningsríki, fer um gildi ákvörðunarinnar eftir almennum reglum sem gilda þar um í sérhverju samningsríkjanna.	Om arvelateren har fastsatt at loven i en ikke- kontraherende stat skal anvendes, prøves gyldigheden af fastsettelsen i hver kontraherende stat efter de almindelige reglerne som gielder der.	Om arvelateren har fastsatt at loven i en ikke- kontraherende stat skal anvendes, prøves gyldigheden af fastsettelsen i hver kontraherende stat efter de almindelige reglerne som gielder der.	Om arvlåtaren har förordnat att lagen i en icke fördragslutande stat ska tillämpas, prövas lagvalsförordnandets giltighet i varje fördragslutande stat enligt de där tillämpliga allmänna reglerna.	Om arvelateren har fastsatt at loven i en ikke- kontraherende stat skal anvendes, prøves gyldigheden af fastsettelsen i hver kontraherende stat efter de almindelige reglerne som gielder der.	Om arvlåtaren har förordnat att lagen i en icke fördragslutande stat ska tillämpas, prövas lagvalsförordnandets giltighet i varje fördragslutande stat enligt de där tillämpliga allmänna reglerna.	

I konventionen indsettes som artikel 3a: En bestemmelse om lovvalg skal for at være gyldig have den form, der er gældende for et testamente, eller fremgå af bestemmelse i et testamente. En tilbagekaldelse af en lovvalg skal for at være gyldig have den form, der er gældende for tilbagekaldelse af et testamente. Ved prøvelse af formkravene til bestemmelsens eller tilbagekaldelsens gyldighed, finder artikel 8 tilsvarende anvendelse.	Sopimukseen lisätään uusi 3a artikla seuraavasti: Ollakseen pätevä perittävän tekemä määräys sovellettavasta laista edellyttää, että se on annettu testamentille säädetyssä muodossa tai että se käy ilmi testamentin ehdoista. Lainvalinnan peruuttaminen on tehtävä testamentin peruuttamista koskevia muotomääräyksiä noudattaen, jotta se olisi pätevä. Lainvalinnan tai sen peruuttamisen pätevyttä harkittaessa on otettava huomioon, mitä 8 artiklassa sanotaan.	Till konventionen ska fogas en ny artikel 3a som följer: Ett förordnande om tillämplig lag ska ges i den form som gäller för testamente för att vara giltigt eller framgå av villkoren i ett testamente. En återkallelse av förordnandet ska för att vara giltigt göras i den form som gäller för återkallelse av testamente. Vid prövningen av förordnandets eller återkallelsens giltighet till formkräven i artikel 8, men iaktas det som sägs i artikel 8.	Við samninginn berjist ný grein. 3a, svohljóðandi: Fyrirmæli um lagaval skulu, svo að þau teljist gild, gefin í því formi sem gildir um erfðaskrár eða koma fram í skilmálum erfðaskrár. Afturköllun fyrirmæla hún teljist gild, gefin í því formi sem gildir um afturköllun erfðaskráa. Við úrlausn á því hvort formkröfur fyrirmæla eða afturköllunarinnar séu gildar, skal farið eftir því sem segir í 8. gr.	Till konventionen ska fogas en ny artikel 3b som följer: En fördragslutande stat får bestämma att ett sådant lagvalsförordnande som avses i artikel 3, av en arvlätare med hemvist i den staten vid tidpunkten för förordnandet, vid ett arvskifte i denna stat är	Till konventionen ska fogas en ny artikel 3b som följer: En fördragslutande stat får bestämma att ett sådant lagvalsförordnande som avses i artikel 3, av en arvlätare med hemvist i den staten vid tidpunkten för förordnandet, vid ett arvskifte i denna stat är
I konventionen indsettes som artikel 3b: En Kontraherende stat kan beslutte, at en bestemmelse om lovvalg, som nævnt i artikel 3, foretaget af en arvelader, der er bosat i den pågældende stat på tidspunktet for	Sopimukseen lisätään uusi 3b artikla seuraavasti: Sopimusvaltio, jossa perittävällä oli asuinpaikka tehdessään 3 artiklassa tarkoitettua lainvalinnan, voi säätää, että lainvalinta on siinä sopimusvaltiossa toimitettavassa	Till konventionen skal det tilføyes en ny artikkel 3b: En kontraherende stat kan bestemme at en fastsettelse av lovvalg etter artikkel 3, av en arvelater bosatt i den staten ved tidspunktet for fastsettelsen, bare gjelder for	Við samninginn berjist ný grein. 3b, svohljóðandi: Sérhvert samningsríkjanna getur ákveðið að ákvörðun um lagaval, sem tilgreind er í 3. gr., sem tekin er af arliefanda búsetum í því ríki, þegar fyrirmælin voru gefin,	Till konventionen ska fogas en ny artikel 3b som följer: En fördragslutande stat får bestämma att ett sådant lagvalsförordnande som avses i artikel 3, av en arvlätare med hemvist i den staten vid tidpunkten för förordnandet, vid ett arvskifte i denna stat är	Till konventionen ska fogas en ny artikel 3b som följer: En fördragslutande stat får bestämma att ett sådant lagvalsförordnande som avses i artikel 3, av en arvlätare med hemvist i den staten vid tidpunkten för förordnandet, vid ett arvskifte i denna stat är

lovvalget, ved et skifte i denne stat kun er gyldigt i forhold til arveladers ægtefælle eller samlever, hvis lovvalget er meddelt ægtefællen eller samleveren.	perinnönjaoassa pätevä perittävän avopuolisoa tai avopuolisoa kohtaan vain, jos se on annettu hänelle tiedoksi.	verksamt mot arvlåtarens make eller sambo endast om förordnandet meddelas den maken eller sambon.	gildi því aðeins um skiptingu arfsins gagnvart maka eða sambúðaraðila að makanum eða sambúðaraðilanum hafi verið tilkynnt um fyrimælin.	arvelaterens ektefelle eller samboer ved et dødsboskifte i denne staten, dersom fastsettelsen er meddelt denne ektefellen eller samboeren.	verksamt mot arvlåtarens make eller sambo endast om förordnandet meddelas den maken eller sambon.
<u>Artikel 5 ophæves</u>	<u>Sopimuksen 5 artikla kumotaan</u>	<u>Artikel 5 ska upphävas</u>	<u>5. gr. fellur brott</u>	<u>Artikel 5 oppheves.</u>	<u>Artikel 5 ska upphävas</u>
<u>Artikel 6 ophæves</u>	<u>Sopimuksen 6 artikla kumotaan</u>	<u>Artikel 6 ska upphävas</u>	<u>6. gr. fellur brott</u>	<u>Artikkel 6 oppheves.</u>	<u>Artikel 6 ska upphävas</u>
<u>Artikel 7 ophæves</u>	<u>Sopimuksen 7 artikla kumotaan</u>	<u>Artikel 7 ska upphävas</u>	<u>7. gr. fellur brott</u>	<u>Artikkel 7 oppheves.</u>	<u>Artikel 7 ska upphävas</u>
<u>Artikel 8 affattes således:</u> Arveladers testamente skal i henseende til formen anses for gyldigt, hvis testamentet opfylder de formkrav, som er foreskrevet i loven på det sted, hvor testamentet er oprettet, eller hvor testator var bosat enten ved oprettelsen eller ved sin død, eller i loven i en stat, hvor testator var statsborger enten ved oprettelsen eller ved sin	<u>Sopimuksen 8 artikla muutetaan kuulumiaan:</u> Perittävän testamentin katsotaan muodoltaan päteväksi, jos se täyttää testamentin muodonlehtien paikkakunnan lain asettamat määräykset, jolla testamentti tehdään tai jossa testamentintekijällä oli asuinpaikka testamentin tehdessään tai kuollessaan taikka sellaisen valtion lain määräykset, jonka kansalainen	<u>Artikel 8 ska ha följande lydelse:</u> Arvlåtarens testamente anses giltigt till formen, om testamentet i fråga om formen uppfyller vad som föreskrivs i lagen på ort där testamentet upprättades eller testator vid upprättandet eller vid sin död hade hemvist eller i lagen i stat där testator vid upprättandet eller vid sin död var medborgare. Såvitt testamentet avser fast egendom ska det också anses giltigt till formen, om	<u>8. gr. skal hljóða svo:</u> Að því er varðar form erfðaskrár arfleifanda telst það gilt ef erfðaskráin uppfyllir þær formkröfur sem kveðið er á um í lögum á þeim stað sem erfðaskráin er gerð eða þar sem arfleifandi var búsettur þegar hún var gerð eða við andlát hans eða í lögum þess ríkis sem arfleifandi átti ríkisfang í við gerð erfðaskrárinnar eða	<u>Artikel 8 skal lyde:</u> Arvelaterens testament anses med hensyn til formen som gyldig når det tilfredsstiller formkravene i loven på det sted der testamentet ble opprettet eller der testator hadde sin bopel enten ved oprettelsen eller ved sin død, eller i en stat som testator var statsborger av enten	<u>Artikel 8 ska ha följande lydelse:</u> Arvlåtarens testamente anses giltigt till formen, om testamentet i fråga om formen uppfyller vad som föreskrivs i lagen på ort där testamentet upprättades eller testator vid upprättandet eller vid sin död hade hemvist eller i lagen i stat där testator vid upprättandet eller vid sin död var medborgare. Såvitt testamentet avser fast egendom ska det också anses giltigt till formen, om testa-

dad. For så vidt testamentet angår fast ejendom skal det også anses for gyldigt i henseende til formen, hvis testamentet opfylder de formkrav, som er foreskrevet i loven på det sted, hvor ejendommen ligger. Reglerne i stk. 1 finder tilsvarende anvendelse ved ændring eller tilbagekaldelse af testamentet. Tilbagekaldelse skal også anses for gyldig i henseende til formen, hvis tilbagekaldelsen er i overensstemmelse med en lov, efter hvilken det testament, der tilbagekaldes, var gyldigt i henseende til formen efter reglerne i stk. 1. Havde testator efter loven i en ikkekontraherende stat domicil i denne stat, kan dette domicil påberåbes i stedet for bopæl i	testamentintekijä oli testamentin tehdessään tai kuollessaan. Milloin testamenti koskee kiinteää omaisuutta, se katsotaan muodoltaan päteväksi myös, jos se täyttää testamentin muodolle säädetty edellytykset siinä valtiossa, missä omaisuus sijaitsee. Mitä 1 kappaleessa on sanottu, sovelletaan vastaavasti myös testamentin muuttamiseen tai peruuttamiseen. Peruuttaminen katsotaan muodoltaan päteväksi myös, jos peruuttaminen muotonsa osalta täyttää sellaisen lain määräykset, jonka mukaan testamentti, joka on peruutettu, oli 1 kappaleen nojalla muodoltaan pätevä. Jos testamentintekijällä oli muun kuin sopimusvaltion lain mukaan domiciili (domicile) tässä valtiossa, voidaan	testamentet i fråga om formen uppfyller vad som föreskrivs i lagen på den ort där egendomen finns. Första stycket har motsvarande tillämpning i fråga om ändring eller återkallelse av testamentet. Återkallelse ska också anses giltig till formen, om återkallelsen i fråga om formen uppfyller vad som föreskrivs i lag enligt vilken det återkallade testamentet på grund av vad som sägs i första stycket var giltigt till formen. Hade testator enligt lagen i icke fördragsslutande stat domicil i den staten, får detta domicil åberopas i stället för hemvist i fall som avses i första eller	ved opprettelsen eller ved sin død. For så vidt testamentet angår fast eiendom, skal det med hensyn til formen også anses gyldig når det tilfredsstiller formkravene i loven på det sted der eiendommen ligger. Reglene i første ledd får tilsvarende anvendelse ved ændring eller tilbagekaldelse af testamentet. Tilbagekaldet skal med hensyn til formen også anses gyldig når det fylder kravene i lovgivning der det tilbagekalte testamentet efter reglene i første ledd var gyldig med hensyn til formen. Hadde testator efter loven i en ikkekontraherende stat domicil i denne staten, kan dette påberøpes istedenfor bopæl i de	þegar hann lést. Taki erfðaskráin til fasteignar skal hún teljast gild hvað form snertir, ef hún uppfyllir formkröfur sem mælt er fyrir um í lögum á þeim stað þar sem fasteignin er. Reglurnar í 1. málsgr. gilda eftir því sem við á um breytingu eða afturköllun á erfðaskrá. Afturköllun telst einnig gild hvað formið snertir ef afturköllunin er í samræmi við lögín, sem töldust gild varðandi form erfðaskrárinnar sem er afturkölluð, samkvæmt því sem segir í 1. málsg. Hafi arfleifandi samkvæmt lögum ríkis, sem ekki er samningsríki, átt lögheimili í því ríki, má hann nota það lögheimili	testamentet i fråga om formen uppfyller vad som föreskrivs i lagen på den ort där egendomen finns. Första stycket har motsvarande tillämpning i fråga om ändring eller återkallelse av testamentet. Återkallelse ska också anses giltig till formen, om återkallelsen i fråga om formen uppfyller vad som föreskrivs i lag enligt vilken det återkallade testamentet på grund av vad som sägs i första stycket var giltigt till formen. Hade testator enligt lagen i icke fördragsslutande stat domicil i den staten, får detta domicil åberopas i stället för hemvist i fall som avses i första eller andra	mentet i fråga om formen uppfyller vad som föreskrivs i lagen på den ort där egendomen finns. Första stycket har motsvarande tillämpning i fråga om ändring eller återkallelse av testamentet. Återkallelse ska också anses giltig till formen, om återkallelsen i fråga om formen uppfyller vad som föreskrivs i lag enligt vilken det återkallade testamentet på grund av vad som sägs i första stycket var giltigt till formen. Hade testator enligt lagen i icke fördragsslutande stat domicil i den staten, får detta domicil åberopas i stället för hemvist i fall som avses i första eller
---	--	---	--	--	---	--

tilfælde, som omfattes af stk. 1 og 2.	domisiliin vedota asuinpaikan asemesta 1 tai 2 kappaleessa tarkoitetuissa tapauksissa.	stycket.	i stað heimilisfangs sem 1. og 2. málsg. taka til.	tilfelle som omfattes av første og annet ledd.	andra stycket.
Oppstår der i øvrigt efter stk. 1-3 spørgsmål om at anvende loven i en ikkekontraherende stat, skal de almindelige regler, som gælder herom i hver kontraherende stat, anvendes.	Milloin 1, 2 tai 3 kappaleen mukaan on kysymys muun kuin sopimusvaltion lain soveltamisesta, on noudatettava tästä kussakin sopimusvaltiossa voimassa olevia yleisiä säännöksiä.	Oppstår i øvrigt enligt första, andra eller tredje stycket fråga om tillämpning av lagen i icke fördragsslutande stat, tillämpas de allmänna regler som härom gälla i varje fördragsslutande stat.	Risi vafi samkvæmt 1. – 3. málsg. um beitingu laga i ríki, sem ekki er samningsríki, skal beita almennum reglum sem gilda þar að lútandi i sérhverju samningsríkjanna.	Oppstår det for øvrig etter første, annet eller tredje ledd spørsmål om å anvende loven i en ikke-kontraherende stat, anvendes i stedet de alminnelige regler som gjelder på dette området i hver kontraherende stat.	Oppstår i øvrigt enligt första, andra eller tredje stycket fråga om tillämpning av lagen i icke fördragsslutande stat, tillämpas de allmänna regler som härom gälla i varje fördragsslutande stat.
Artikel 9 affæres således: Den alder og myndighed, som kræves til oprettelse eller tilbagekaldelse af testamentet, bedømmes efter loven i den kontraherende stat, hvis lov ifølge artikel 2 eller 3 skal finde anvendelse i sager om ret til arv efter afdøde. Arvelader skal også anses for at have haft den påkrævede alder og myndighed til at oprette eller tilbagekalde testamentet, hvis	Sopimuksen 9 artikla muuttetaan kuulumaan: Peritävän kelpoisuus tehdä tai peruuttaa testamentti määräytyy sen sopimusvaltion lain mukaan, jota 2 tai 3 artiklan nojalla sovelletaan perimykseen. Peritävällä katsotaan lisäksi olleen kelpoisuus tehdä tai peruuttaa testamentti, jos hänellä oli siihen kelpoisuus sen sopimusvaltion lain mukaan, jossa hänellä oli asuinpaikka testamenttia tehdessään	Artikel 9 ska ha följande lydelse: En fråga om arvlåtarens behörighet att upprätta eller återkalla ett testamente ska bedömas enligt lagen i den fördragsslutande stat vars lag enligt artikel 2 eller 3 ska tillämpas i fråga om rätt till arv efter den døde. Arvlåtaren ska också anses ha haft behörighet att upprätta eller återkalla testamentet om han eller hon hade sådan behörighet enligt lagen i den fördragsslutande stat där han eller hon vid tidpunkten för upprättandet eller	9. gr. skal hljóða svo: Um heimild til að geta gert eða afturkallað erfðaskrá skal farið eftir lögum þess samningsríkis sem samkvæmt 2. gr. eða 3. gr. skal beita um rétt til arfs eftir hinn látna. Arfleifandinn telst einnig hafa haft heimild til að gera eða afturkalla erfðaskrána hafi hann haft heimild til þess samkvæmt lögum þess samningsríkis sem hann var búsettur í þegar hann gerði eða afturkallaði	Artikel 9 skal lyde: Et spørgsmål om arvelåterens kompetanse til å opprette eller testament bedømmes etter loven i den kontraherende staten hvis lov etter artikkel 2 eller 3 skal anvendes på spørsmål om rett til arv etter den døde. Arvelåteren skal også anses å ha hatt kompetanse til å opprette eller tilbakekalle	Artikel 9 ska ha följande lydelse: En fråga om arvlåtarens behörighet att upprätta eller återkalla ett testamente ska bedömas enligt lagen i den fördragsslutande stat vars lag enligt artikel 2 eller 3 ska tillämpas i fråga om rätt till arv efter den døde. Arvlåtaren ska också anses ha haft behörighet att upprätta eller återkalla testamentet om han eller hon hade sådan behörighet enligt lagen i den fördragsslutande stat där han eller hon vid tidpunkten för upprättandet eller återkallelsen

vedkommende havde en sådan alder og myndighed ifølge loven i den kontraherende stat, hvor vedkommende på tidspunktet for oprettelsen eller tilbagekaldelsen var bosat. Hvis arvelader på det pågældende tidspunkt var bosat i en ikkekontraherende stat, finder de almindelige regler, der gælder i hver kontraherende stat, anvendelse.	tai peruuttaessaan. Jos perittävään asuinpaikka oli tuolloin muussa kuin sopimusvaltiossa, on noudatettava kussakin sopimusvaltiossa voimassa olevia yleisiä säännöksiä.	Om arvlåtaren vid den aktuella tidpunkten hade hemvist i en icke fördragsslutande stat tillämpas de allmänna regler som gäller i varje fördragsslutande stat.	testamentet om han eller hun havde slik kompetanse etter loven i den kontraherende staten hvor han eller hun ved tidspunktet for opprettelsen eller tilbakekallet var bosatt. Om arvelateren ved det aktuelle tidspunktet var bosatt i en ikkekontraherende stat, anvendes de alminnelige reglene som gjelder i hver kontraherende stat.	hadde hemvist. Om arvlåtaren vid den aktuella tidpunkten hade hemvist i en icke fördragsslutande stat tillämpas de allmänna regler som gäller i varje fördragsslutande stat.
Artikel 10 affattes således: Spørgsmål om testamentets eller tilbagekaldelsens gyldighed på grund af testators sindstilstand eller på grund af svig, villfarelse, tvang eller anden utilbørlig påvirkning, bedømmes efter loven i den af staterne, hvor testator var bosat, da testamentet blev oprettet eller tilbagekaldt. Hvis	Sopimuksen 10 artikla muutetaan kuulumaan: Kysymys testamentin tai sen peruuttamisen pätemättömyydestä testamentintekijän mielentilan perusteella tai petoksen, erehdyksen, pakottamisen tai muun epäoikeutetun vaikutuksen vuoksi ratkaistaan sen sopimusvaltion lain mukaan, missä hänellä testamentin tehdessään tai peruuttaessaan oli	erföskrána. Ef arfleifandi var þá búsettur í ríki, sem ekki er samningsríki, skal beita almennum reglum sem gilda þar að lútandi í sérverju samningsríkjanna.	erföskrána. Ef arfleifandi var þá búsettur í ríki, sem ekki er samningsríki, skal beita almennum reglum sem gilda þar að lútandi í sérverju samningsríkjanna.	erföskrána. Ef arfleifandi var þá búsettur í ríki, sem ekki er samningsríki, skal beita almennum reglum sem gilda þar að lútandi í sérverju samningsríkjanna.
Artikel 10 ska ha följande lydelse: Fråga om testamentets eller återkallelsens ogiltighet på grund av testators sinnes- tillstånd eller på grund av svek, villfarelse, tvång eller annan otillbörlig påverkan ska bedömas enligt lagen i den av staterna, där testatorn hade hemvist vid den tid då ätgärden vidtogs. Om testatorn vid den aktuella tidpunkten hade hemvist i en icke fördragsslutande stat tillämpas de allmänna	Artikel 10 ska ha följande lydelse: Fråga om testamentets eller återkallelsens ogiltighet på grund av testators sinnes- tillstånd eller på grund av svek, villfarelse, tvång eller annan otillbörlig påverkan ska bedömas enligt lagen i den av staterna, där testatorn hade hemvist vid den tid då ätgärden vidtogs. Om testatorn vid den aktuella tidpunkten hade hemvist i en icke fördragsslutande stat tillämpas de allmänna	10. gr. skal hljóða svo: Álitaeðni um hvort erföskrá eða afturköllum erföskrár sé gild vegna sálarástands arfleifanda eða vegna svika, blekkinga, þvingunar eða annarra ótilhyðilegra áhrifa, skal meta samkvæmt lögum þess ríkis, sem arfleifandi var búsettur í þegar erföskráin eða afturköllum hennar var gerð. Ef arfleifandi var þá búsettur í ríki, sem	Artikel 10 skal lyde: Et spørgsmål om testamentets eller tilbagekallets gyldighed på grunn av testators sinnstilstand eller på grunn av svik, villfarelse, tvang eller annen utilbørlig påvirkning bedømmes efter loven i den av statene hvor testator var bosatt da testamentet blev opprettet eller	Artikel 10 ska ha följande lydelse: Fråga om testamentets eller återkallelsens ogiltighet på grund av testators sinnes- tillstånd eller på grund av svek, villfarelse, tvång eller annan otillbörlig påverkan ska bedömas enligt lagen i den av staterna, där testatorn hade hemvist vid den tid då ätgärden vidtogs. Om testatorn vid den aktuella tidpunkten hade hemvist i en icke fördragsslutande stat tillämpas de allmänna

testator på det pågældende tidspunkt var bosat i en ikkekontraherende stat, finder de almindelige regler, der gælder i hver kontraherende stat, anvendelse.	asuinpaikka. Jos testamentintekijän asuinpaikka oli tuolloin muualla kuin sopimusvaltiossa, on noudatettava tästä kussakin sopimusvaltiossa voimassa olevia yleisiä säännöksiä.	regler som gäller i varje fördragsslutande stat.	ekki er samningsriiki, skal þetta almennum reglum sem gilda þar að lútandi i sérhverju samningsríkjanna.	tilbakekalt. Om testator ved det aktuelle tidspunktet var bosatt i en ikkekontraherende stat, anvendes de alminnelige reglene som gjelder i hver kontraherende stat.	regler som gäller i varje fördragsslutande stat.
Artikel 11 affattes således: Bestemmelser i finsk eller svensk lov om, at en arving, som vil anfægte et testaments gyldighed, skal rejse sag inden en vis tid, efter at testamentet er forkyndt for ham (testamentskländer), finder også anvendelse på et testamente efter en statsborger i en anden kontraherende stat, hvis testator ved dødsfaldet var bosat i Finland eller Sverige.	Sopimuksen 11 artikla muuttetaan kuulumaan: Jos sopimusvaltion kansalaisella kuollessaan oli asuinpaikka Suomessa tai Ruotsissa, on testamentin soveltamiseen sovellettava siellä voimassa olevaa lakia.	regler som gäller i varje fördragsslutande stat.	11. gr. skal hljóða svo: Ef ríkisborgari samningsríkis var búsettur í Finnlandi eða Svíþjóð þegar hann lést, skal þetta lögum sem þar gilda varðandi málsókn til að andmæla gildi erfðaskrár, en málsókn þarf að hefja innan tiltekins tíma, eftir að honum hefur verið birt erfðaskráin.	Artikel 11 skal lyde: Om en statsborger i en kontraherende stat ved sin død var bosatt i Finland eller Sverige, skal den der gjældende loven anvendes i spørgsmål om testamentskländer (en arving som vil angribe et testaments gyldighed, må rejse sak inden en viss tid efter at testamentet er forkynt for ham).	Artikel 11 ska ha följande lydelse: Hade medborgare i fördragsslutande stat vid sin död hemvist i Finland eller Sverige, ska där gällande lag tillämpas i fråga om kländer av testamente.
Bestemmelser i norsk lov om, at en ret i henhold til testamente og indvendinger mod gyldigheden af et testamente skal gøres	Norjan lain säännöksiä, joiden mukaan testamenttiin perustuva oikeus on saatettava voimaan ja väitteen testamenttiin pätevyyttä	Bestämmelser i norsk lag om att rätt på grund av testamente och invändningar mot giltigheten av testamente ska göras gällande inom	Ákvæðum i norskum lögum, um að málsókn þurfi að hefja innan tiltekins frests til að andmæla gildi erfðaskrár, skal einnig	Bestämmelser i norsk lov om at retten etter et testament og invendinger mot gyldigheten av et testament skal gjøres	Bestämmelser i norsk lag om att rätt på grund av testamente och invändningar mot giltigheten av testamente ska göras gällande inom vissa frister tillämpas

gældende inden visse frister, finder også anvendelse på et testamente efter en statsborger i en anden kontraherende stat, hvis testator ved dødsfaldet var bosat i Norge.	vastaan on tehtävä tiettyjen määräaikojen kuluessa, sovelletaan myös toisen sopimusvaltion kansallaisen tekemään testamenttiin, jos hänellä kuollessaan oli asuinpaikka Norjassa.	vissa frister tillämpas också i fråga om testamente efter medborgare i annan fördragsslutande stat, om han eller hon vid sin död hade hemvist i Norge.	beita vegna erfðaskrár ríkisborgara annars samningsríkis, ef hann var búsettur í Noregi þegar hann lést.	gjældende innen visse frister, får også anvendelse på et testamente efter en statsborger i en annen av statene, såfremt han eller hun ved dødsfallet var bosatt i Norge.	också i fråga om testamente efter medborgare i annan fördragsslutande stat, om han eller hon vid sin död hade hemvist i Norge.
Artikel 12 affrattes således: Hvis arvelader har indgået en arvepakt, givet en døds gave, eller der er givet arveafkald over for arvelader, skal den bindende virkning heraf bedømmes efter den stats lov, som på det tidspunkt ifølge artikel 2 eller 3 var gældende for retten til arv efter vedkommende.	Sopimuksen 12 artikla muutetaan kuulumaan: Perittävän tekemän perintösopimuksen tai kuoleman varalta antaman lahjan sitovuus ratkaistaan sen valtion lain mukaan, jota oikeustointa suoritettaessa olisi 2 tai 3 artiklan mukaan sovellettu hänen perimyksensä.	Artikel 12 ska ha följande lydelse: Om arvlåtaren har ingått ett arvsavtal eller gett en gåva för dödsfalls skull ska avtalets eller gåvans bindande verkan bedömas enligt den stats lag som då enligt artikel 2 eller 3 gällde för rätten till arv efter honom eller henne.	Hafi arleifandi gert erfðasamning, gefið dánargjöf eða erfingi hefur afsalað sér arfi eftir hann, skal dæma um gildi álitæfnis þar að lútandi eftir lögum þess ríkis sem samkvæmt 2. gr. eða 3. gr. gilda um rétt til arfs eftir hinn látna.	Artikel 12 skal lyde: Om arvelateren har ingått en arvepakt, gitt en døds gave eller det er gitt avkall på arv overfor arvelateren, skal avtalens eller gavens bindende virkning bedømmes efter den statsens lov som ved tidspunktet for avtalen eller gaven efter artikkel 2 eller 3 gjaldt for retten til arv etter ham eller henne.	Artikel 12 ska ha följande lydelse: Om arvlåtaren har ingått ett arvsavtal eller gett en gåva för dödsfalls skull ska avtalets eller gåvans bindande verkan bedömas enligt den stats lag som då enligt artikel 2 eller 3 gällde för rätten till arv efter honom eller henne.
Saman lain nojalla ratkaistaan, onko perillisen perittävältä tämän eläessä saamaa omaisuutta pidettävä ennakkoperintönä.	Saman lain nojalla ratkaistaan, onko perillisen perittävältä tämän eläessä saamaa omaisuutta pidettävä ennakkoperintönä.	Detsamma gäller fråga om egendom som arvinge mottagit av arvlåtaren under dennes livstid ska anses som förskott på arv.	Hlið sama gildir þegar meta á hvort telja skuli fjármuni sem erfingi hefur þegið af arleifanda á meðan hann var á lífi, sem fyrirtfangirðslu upp í arf.	Det samme gjælder spørgsmål om midler som en arving har mottatt av arvelateren mens denne levde, skal anses som forskudd på arv.	Detsamma gäller fråga om egendom som arvinge mottagit av arvlåtaren under dennes livstid ska anses som förskott på arv.

Hvis der ifølge stk. 1 eller 2 opstår spørgsmål om anvendelse af loven i en ikkekontraherende stat, finder de almindelige regler, der gælder i hver kontraherende stat, anvendelse.	Jos 1 tai 2 kappaleen nojalla sovellettavaksi tuleen muun kuin sopimusvaltion laki, sovelletaan tästä kussakin sopimusvaltiossa voimassa olevia yleisiä säännöksiä.	Om fråga uppstår enligt första eller andra stycket om tillämpning av lagen i en icke fördragsslutande stat tillämpas de allmänna regler som därom gäller i varje fördragsslutande stat.	Om et spørgsmål oppstår etter første eller andre ledd om anvendelse av loven i en ikke-kontraherende stat, anvendes de alminnelige reglene som gjelder dette i hver enkelt kontraherende stat.	Om fråga uppstår enligt första eller andra stycket om tillämpning av lagen i en icke fördragsslutande stat tillämpas de allmänna regler som därom gäller i varje fördragsslutande stat.
<u>Artikel 15 ophæves</u>	<u>Sopimuksen 15 artikla kumotaan</u>	<u>Artikel 15 ska upphävas</u>	<u>Artikkel 15 oppheves.</u>	<u>Artikel 15 ska upphävas</u>
<u>Artikel 16 affattes således:</u> Foreldelse af retten til arv eller legat efter arvelader bedømmes efter loven i den kontraherende stat, hvis lov ifølge artikel 2 eller 3 skal finde anvendelse i sager om ret til arv efter afdøde.	<u>Sopimuksen 16 artikla muutetaan kuulumaan:</u> Perintöä tai testamenttia koskevan oikeuden vanhentumiseen perittävän kuoleman jälkeen sovelletaan sitä lakia, jota 2 tai 3 artiklan nojalla sovelletaan hänen perimyksensä.	<u>Artikel 16 ska ha följande lydelse:</u> På fråga om preskription av rätt att ta arv eller testamente efter en arvlätare tillämpas lagen i den stat som enligt artikel 2 eller 3 gäller för rätten till arv efter honom eller henne.	<u>Artikkel 16 skal lyde:</u> På spørsmål om foreldelse av retten til arv eller legat etter en arvelater anvendes loven i den stat som etter artikkel 2 eller 3 gjelder for retten til gjelder for retten til arv etter ham eller henne.	<u>Artikel 16 ska ha följande lydelse:</u> På fråga om preskription av rätt att ta arv eller testamente efter en arvlätare tillämpas lagen i den stat som enligt artikel 2 eller 3 gäller för rätten till arv efter honom eller henne.
<u>Artikel 17 affattes således:</u> Arvingers ansvar for gæld efter en statsborger i en kontraherende stat eller for opfyldelse af legat eller testamentarisk	<u>Sopimuksen 17 artikla muutetaan kuulumaan:</u> Perillisen tai testamentin saajan vastuun sopimusvaltion kansalaiselta jääneestä velasta tai legaatista käytettömääräyksen	<u>Artikel 17 ska ha följande lydelse:</u> På fråga om arvinges eller testamentstagares ansvar för gäld efter en medborgare i fördragsslutande stat eller för fullgörande av legat	<u>Artikkel 17 skal lyde:</u> På spørsmål om en arvingers ansvar for gjeld etter en statsborger i en kontraherende stat eller for oppfyllelse av	<u>Artikel 17 ska ha följande lydelse:</u> På fråga om arvinges eller testamentstagares ansvar för gäld efter en medborgare i fördragsslutande stat eller för fullgörande av legat

påleg bedommes efter loven i den kontraherende stat, hvor sopimunsavelader ved sin død var bosat.	tättyttämisestä vainajan testamentin mukaisesti määräytyy sen sopimuksella lain mukaan, missä vainajalla oli kuollessaan asuinpaikka.	eller ändamålsbestämmelse enligt den dödes testamente tillämpas lagen i den fördragsslutande stat där han eller hon hade hemvist vid sin död.
Artikel 18 affattes således: Præklusivt proklama, som er udstedt i boet får ikke virkning med hensyn til kendte fordringer, når fordringshaveren er bosat i en anden stat, der kontraherende stat og ikke i tide har fået særskilt meddelelse om proklaamt og dets virkning eller på anden måde er blevet bekendt hermed.	Sopimuksen 18 artikla muuttetaan kuulumaan: Pesänselvitys, yhteisessä haettu julkinen haaste tulitemattomien velkojien selvittämiseksi on tehtoon, jos kyse on tunnetusta saamisesta ja velkojalta oli asuinpaikka toisessa sopimusvaltiossa, ellei velkoja ole ajoissa saanut eri ilmoitusta haasteesta ja sen vaikutuksesta tai hänellä muuten ollut siitä tietoa.	legat eller testamentarisk pålegg, anvendes loven i den kontraherende staten der han eller hun var bosatt ved sin død.
Artikel 18 ska ha följande lydelse: Kallelse på ökända borgenärer, som utfärats under boutredning år, om fordringen var känd och borgenären hade hemvist i en annan fördragsslutande stat, utan verkan, om inte borgenären i tid fått särskilt meddelande om kallelsen och dess verkan eller annars känt till den.	Artikel 18 ska ha följande lydelse: Kallelse på ökända borgenärer, som utfärads under boutredning år, om fordringen var känd och borgenären hade hemvist i en annan fördragsslutande stat, utan verkan, om inte borgenären i tid fått särskilt meddelande om kallelsen och dess verkan eller annars känt till den.	Artikel 18 skal lyde: Preklusivt proklama som er udfærdiget i boet, får ikke virkning for kjente fordringer, naar fordringshaveren er bosatt i en av de andre statene og ikke i tide har fått særskilt underretning om proklamaet og dets virkning eller på annen måte har fått kjennskap til dette.
Artikel 19 affattes således: Behandling af et dødsbo og skifte mellem arfvedes arvinger og den	Sopimuksen 19 artikla muuttetaan kuulumaan: Pesänselvitys, omaisuuden ositus ja perinnönjakon	Artikel 19 skal lyde: Behandlingen av et dødsbo og skifte mellom den avdodes
Artikel 19 ska ha följande lydelse: Boutredning, bodeling och arvskifte efter arfadödes arvinger	Artikel 19 ska ha följande lydelse: Boutredning, avvitrting, bodeling och arvskifte efter medborgare i	Artikel 19 ska ha följande lydelse: Boutredning, bodeling och arvskifte efter medborgare i fördrags-

efterlevende ægtefælle skal, når afdøde var statsborger i en kontraherende stat, foregå efter loven i den kontraherende stat, hvor vedkommende var bosat, og skal høre under retterne eller myndighederne i denne stat, for så vidt loven henlægger behandlingen til retten eller myndigheden.	sopimusvaltion kansalaisen jälkeen toimitetaan sen sopimusvaltion lain mukaan, missä väinäjällä oli asuinpaikka. Jos tuon valtion lain mukaan asiassa tarvitaan tuomioistuimen tai muun viranomaisen myötävaikutusta, kuuluu se tuon valtion tuomioistuimen tai viranomaisen tehtäviin.	fördragsslutande stat ska förättas i enlighet med lagen i den fördragsslutande stat, där den döde hade hemvist. Om enligt den lagen en eller annan myndighet ska medverka, ankommer det på domstol på domstol eller myndighet i den staten.	sammingsríkis skal farið eftir lögum þess sammingsríkis sem himn látni var búsettur. Komi dómstóll eða annað stjórnvald að málinu samkvæmt lögunum heyrir það undir dómstól eða stjórnvöld i því ríki.	arvinger og en gjenlevende ektefelle, skal når avdøde var statsborger i en kontraherende stat, foregå etter loven i den kontraherende staten der han eller hun ved sin død var bosatt, og skal høre under domstolene eller en annen myndighet i denne staten for så vidt loven henlegger behandlingen til retten eller myndigheten.	slutande stat ska förättas i enlighet med lagen i den fördragsslutande stat, där den döde hade hemvist. Om enligt den lagen en domstol eller annan myndighet ska medverka, ankommer det på domstol eller myndighet i den staten.
Har en efterlevende ægtefælle, der er statsborger i en kontraherende stat, siddet i uskiftet bo, og skal boet skiftes, foregår behandlingen efter loven i den af staterne, hvor den efterlevende ægtefælle er eller ved sin død var bosat, og i den udsrækning, hvori loven foreskriver det, under medvirkning af denne stats retter.	Milloin eloonjäänyt puoliso, joka on sopimusvaltion kansalainen, on elänyt jakamattomassa pesässä ja pesä on jaettava, toimitetaan jako sen valtion lain mukaan, missä hänellä on tai kuollessaan oli asuinpaikka. Jos sanotun lain mukaan asiassa tarvitaan tuomioistuimen toimenpiteitä, kuuluvat ne tuon valtion tuomioistuinten tehtäviin.	Där efterlevande make, som är medborgare i fördragsslutande stat, suttit i oskiftat bo och boet ska delas, förfärs i enlighet med lagen i den stat, där han eller hon har eller vid sin död hade hemvist, och ska, om enligt den lagen en åtgärd ska vidtas av domstol, åtgärden ankomma på domstol i den staten.	Hafi eftirlifandi maki sem er ríkisborgari i sammingsríki, setið í óskiptu búi og skipta á búinu, fer um búskiptin ríkis þar sem eftirlifandi maki er búsettur eða var búsettur þegar hann lést, og í þeim mæli sem lögin mæla fyrir um aþeina dómstóla þessa sammingsríkis.	Har en gjenlevende ektefelle som er statsborger i en av statene, sitted i uskiftet bo, og boet skal skiftes, foregår behandlingen etter loven i den av statene hvor den gjenlevende er eller ved sin død var bosatt, og, i den utstrekning loven foreskriver det, under medvirkning av denne stats domstoler.	Där efterlevande make, som är medborgare i fördragsslutande stat, suttit i oskiftat bo och boet ska delas, förfärs i enlighet med lagen i den stat, där han eller hon har eller vid sin död hade hemvist, och ska, om enligt den lagen en åtgärd ska vidtas av domstol, åtgärden ankomma på domstol i den staten.

Behandlingen af boet skal også omfatte formue tilhørende boet, som findes i en anden kontraherende stat.	Behandlingen av boet skal også omfatte formue som finnes i de andre kontraherende statene.	Skriptameðferð skal einnig ná til eigna búðins sem eru í einhverju hinna samningsríkjanna.	Behandlingen av boet skal også omfatte formue som finnes i de andre kontraherende statene.	Boutredning, bodelning och arvskifte ska även omfattas till boet hörande egendom som finns i annan fördragslutande stat.
Artikel 20 affattes således: En efterlevende ægtefælles ret til på skifte at udtage visse ejendele mod eller uden vederlag bedømmes efter den lov, som ifølge artikel 19 er bestemmende for behandlingen af boet. Det samme gælder ægtefællens adgang til på skifte at opnå udbetalingen af en arvelod, mod at arvingen får panteret for sin fordring, dog således at panteret i ejendele, som findes i andre kontraherende stater kun kan stiftes efter de der gældende regler.	Artikel 20 skal lyde: En gjenlevende ektefælles rett til ved skifte å utta bestemte formuesgjenstander mot eller uten vederlag bedømmes etter den lov som etter artikkel 19 er bestemmende for behandlingen av boet. Det samme gjelder ektefællens adgang til ved skifte å få utsettelse med å utbetale en arvelodd mot at arvingen får panterett for sin fordring, likevel slik at panterett i formuesgjenstander som finnes i de andre statene, bare kan stiftes etter de reglene som gjelder der.	20. gr. skal hljóða svo: Um rétt maka við búskiptin samkvæmt 19. gr. til þess að taka til sín ákveðnar eignir, gegn eða án greiðslu, skal beita þeim lögum sem eru tilgreind í 19. gr. Hið sama gildir um heimild maka við skiptin til að fá frest til greiðslu arfshluta gegn því að erfinginn eigi veðrétt vegna kröfu sinnar, þó þannig að veðrétt i eignum í öðru samningsríki er einungis hægt að stofna samkvæmt lögum sem þar gilda.	Artikel 20 ska ha följande lydelse: Vid avvittring som avses i artikel 19 ska i fråga om efterlevande makes rätt att, mot eller utan vederlag, ta ut viss egendom tillämpas den lag som anges i artikel 19. Detsamma gäller fråga huruvida maken äger kräva att vad som vid avvittringen tillskiftas arvinge ska hos maken innestå och arvingen för sin fordran njuta panträtt; dock att panträtt i egendom som finnes i annan fördragslutande stat ej må komma till stånd annorledes än enligt där gällande lag.	Artikel 20 ska ha följande lydelse: Vid bodelning som avses i artikel 19 ska i fråga om efterlevande makes rätt att, mot eller utan vederlag, ta ut viss egendom tillämpas den lag som anges i artikel 19. Detsamma gäller fråga huruvida maken äger kräva att vad som vid bodelningen tillskiftas arvinge ska hos maken innestå och arvingen för sin fordran njuta panträtt; dock att panträtt i egendom som finnes i annan fördragslutande stat ej må komma till stånd annorledes än enligt där gällande lag.
Pesänselvitys, omaisuuden ositus ja perinnönjako kattavat pesään kuuluvan omaisuuden muissakin sopimusvaltioissa.	Sopimuksen 20 artikla muuttetaan kuulumaan: Osituksessa, jota 19 artiklassa tarkoitetaan, on kysymykseen eloonjääneen puolison oikeudesta ottaa pesästä tiettyä omaisuutta, joko vastiketta vastaan tai ilman vastiketta, sovellettava sanotussa artiklassa määrättyä lakia. Saman lain mukaan ratkaistaan, onko puolisollla oikeus osituksessa saada perintöoikeus jaa puolison haltuun ja perilliselle annetaan tästä saamisestaan panttioikeus, kuitenkin siten, että panttioikeus toisessa sopimusvaltiossa olevaan omaisuuteen voidaan perustaa vain siellä voimassaolevan			

<u>Artikel 21 affattes således:</u> Twistigheder om retten til arv eller legat efter nogen, som var statsborger i en kontraherende stat, og som efterlevende makes rätt om en ægtefælles rettigheder eller om fordringer, som gøres gjeldende mod dødsboet og ikke mod arvingerne eller ægtefællen personlig hører under retterne i den stat, hvis lov efter artikel 19 er bestemmende for behandlingen af boet.	<u>Sopimuksen 21 artikla muutetaan kuulumaan:</u> Riitta sellaisen henkilön jättämästä perinnöstä tai tekemästä testamentista, jonka oli sopimusvaltion kansalainen ja jolla oli asuinpaikka jossakin sopimusvaltiossa, eloonjääneen puolison oikeudesta taikka saamisesta kuolinpesästä on sen valtion käsiteltävä, jonka lakia noudatetaan pesänselvityksessä, omaisuuden ositus ja perinnönjako on 19 artiklan mukaan toimitettava.	<u>Artikel 21 ska ha följande lydelse:</u> Twist om arv eller testament efter medborgare i fördragsslutande stat, dock ej där boet är föremål för behandling av domstol, testamentssekutor, bobestyrer eller av domstol förordnad boutredningsman eller skiftesman eller tvisten avser klander av bo-delning eller arvskitfe i sådant bo eller av testamente efter någon som	<u>Artikel 21 skal lyde:</u> Twist om retten til arv eller legat efter en som var statsborger i en av statene og var bosatt i en av dem, om en gjenlevende ektefelles rettigheter eller om en fordring som gjøres gjeldende mot dødsboet og ikke mot loddeierne personlig, hører under domstolene i den stat hvis lov etter artikkel 19 er bestemmende for behandlingen av boet.	<u>21. gr. skal hljóða svo:</u> Ágreiningur um rétt til arfs eða dánargjafar eftir þann sem var ríkisborgari samningsríkis og var búsettur í slíku ríki, og um réttindi eftirlifandi maka og um kröfur sem gerðar eru á hendur dánarbúinu en ekki gegn arfegum eða makanum personulega heyrir undir dömsólana í því ríki, sem samkvæmt 19. gr. er ákvarðandi fyrir skiptameðferðina.	<u>Artikel 21 ska ha följande lydelse:</u> Twist om arv eller testament efter medborgare i fördragsslutande stat, som hade hemvist i sådan stat, makes rätt eller om fordran mot dödsboet ska tas upp av domstol i den stat, enligt vars lag boutredning, avvittning och arvskitfe enligt artikel 19 ska förrättas.	<u>Með samþykki aðilanna má þó höfða málið í einu hinna samningsríkjanna, nema dömsóli, skiptaforstjóri eða skiptastjóri tilnefndur af dömsólum, annist meðferðina eða að málið varði sjálf skiptin á búinu. Mál varðandi gildi erfðaskrár eftir arfleifanda sem var</u>	<u>Áro parterna därom ense, må tvisten upptagas i annan fördragsslutande stat, dock ej där boet är föremål för behandling av domstol, testamentssekutor, bobestyrer eller av domstol förordnad boutredningsman eller skiftesman eller tvisten avser klander av bo-</u>
--	--	--	--	--	---	---	---

gyldigheden af et testament, oprettet af nogen, som var bosat i Finland eller Sverige (testamentskländer), kan ikke anlægges i de andre stater. Det samme gælder sag, hvorved skifte efter nogen, som var bosat i Finland, søges onstødt (kländer).	tuomioistuimen määrämä pesänselvittäjä tai pesänjakaja taikka jos riita koskee tällaisessa pesässä toimitetun osituksen tai perinnönjaon tai jonkun sellaisen henkilön tekemän testamentin moitetta, jolla oli kotipaikka Suomessa tai Ruotsissa, eikä myöskään, kun riita tarkoittaa sellaisen henkilön jälkeen toimitetun osituksen tai perinnönjaon moittimista, jolla oli Suomessa asuinpaikka.	hadde hemvist i Finland eller Sverige, eller av avvittring eller arvskifte efter någon som hade hemvist i Finland.	Sak om gyldigheten av et testament efter en arvelater som var bosatt i Finland eller Sverige (testamentskländer), kan ikke reises i de andre statene. Det samme gjelder angrep på skiftet efter en arvelater som var bosatt i Finland (kländer).	hadde hemvist i Finland eller Sverige, eller av bodelning eller arvskifte efter någon som hade hemvist i Finland.
Artikel 23 affäres således: Er et dødsbo, som omhandles i artikel 19, under bobestyrerbehandling i Danmark eller offentlig skiftebehandling i Island eller Norge, skal lovbestemmelser, der indskrænker en fordringshavers adgang til tvangsfuldbyrdelse overfor boet, også anvendes med hensyn	Sopimuksen 23 artikla muutestaan kuulumiaan: Jos 19 artiklassa tarkoitettu kuolinpesä on pesänhoitajan (bobestyrer) käsittelyn alaisena Tanskassa tai julkisen jakokäsittelyn alaisena Islannissa tai Norjassa, on siellä säädetyt rajoituksia velkojan oikeuteen ulosottoon saadun maksua kuolinpesästä sovellettava myös	Artikel 23 ska ha följande lydelse: Är dödsbo som avses i artikel 19 föremål för behandling av bobestyrer i Danmark eller offentligt skifte i Island eller Norge, ska vad där stadgas om inskränkning i borgenärs rätt att utmättningsvis njuta tillämpning jämväl å betalning ur dödsbo äga tillämpning jämväl å egendom i annan fördragslutande stat. Vad nu är sagt gälle dock ej då	Artikel 23 skal lyde: Er et dødsbo som nevnt i artikel 19 under behandling av bobestyrer i Danmark eller offentlig skiftebehandling i Island eller Norge, skal lovbestemmelser som innskrenker en fordringshavers adgang til tvangsfuldbyrdelse overfor boet, også	Artikel 23 ska ha följande lydelse: Är dödsbo som avses i artikel 19 föremål för behandling av bobestyrer i Danmark eller offentligt skifte i Island eller Norge, ska vad där stadgas om inskränkning i borgenärs rätt att utmättningsvis njuta tillämpning jämväl å betalning ur dödsbo äga tillämpning jämväl å egendom i annan fördragslutande stat. Vad nu är sagt gälle dock ej då

til ejendele, som findes i en anden kontraherende stat end den, hvor boet behandles. Dette gælder dog ikke adgangen til at inddrive skatter og andre offentlige afgifter, som er pålagt i den stat, hvor ejendelen findes, eller adgangen til at opnå fyldestgørelse i ejendele, hvori fordringshaveren har panteret eller tilbageholdelsesret.	muussa sopimusvaltiossa olevaan omaisuuteen. Edellä sanottua ei kuitenkaan sovelleta, kun on kysymys siinä valtiossa määrätyn veron tai muun julkisen maksun ulosmittauksesta tai sellaisen omaisuuden käytämisestä saamisen suorituksen, mihin velkojalla on pantti- tai pidätysoikeus.	fråga är om utmätning för skatt eller annan allmän avgift, som pålagts i den staten, eller om fordrans uttagande ur egendom, som häftar såsom pant eller må kvarhållas till säkerhet för fordringen.	anvendes med hensyn til formuesgjenstander som finnes i en annen stat enn den hvor boet behandles. Dette gjelder dog ikke adgangen til å inndrive skatter eller andre offentlige avgifter som er pålagt i den staten hvor gjenstandene finnes, eller adgangen til å få dekning av gjenstander som fordringshaveren har panterrett eller tilbakeholdsrett i.	fråga är om utmätning för skatt eller annan allmän avgift, som pålagts i den staten, eller om fordrans uttagande ur egendom, som häftar såsom pant eller må kvarhållas till säkerhet för fordringen.
Artikel 24 affattes således: Er et dødsbo, som omhandles i artikel 19, under bobestyrerbehandling i Danmark eller offentligt skiftebehandling i Island eller Norge, finder artikel 7 i konvention om konkurs af 7. november 1933 tilsvarende anvendelse ved afgørelse af spørgsmål om fortrinsret for fordringer.	Sopimuksen 24 artikla muuttetaan kuulumaan: Jos 19 artiklassa tarkoitettu kuolinpesä on pesähoitajan (bobestyrer) käsittelyn alaisena Tanskassa tai julkisen jakokäsittelyn alaisena Islannissa tai Norjassa, on saamisten etuoikeuksien osalta vastaavasti sovellettava marraskuun 7 päivänä koskevan sopimuksen 7 artiklan määräystä.	samningsrikti. Þetta á þó ekki við um aðför vegna skatta eða annarra opinberra gjalda í því ríki eða ef krafan varðar eignir, sem eru veðsettar eða haldaréttur er í.	Artikel 24 skal lyðe: Er et dødsbo som avses i artikkel 19 nevnt i artikkel 19 bobestyrer i Danmark eller offentlig skifte i Island eller Norge, får skiftebehandling i Island eller Norge, får bestemmelsene i artikkel 7 i konvensjonen om konkurs av 7. november 1933 tilsvarende anvendelse ved avgjørelsen av spørsmål om	Artikel 24 ska ha följande lydelse: År dödsbo som avses i artikkel 19 föremål för behandling av bobestyrer i Danmark eller offentligt skifte i Island eller Norge, ska i fråga om förmånsrätt för fordran bestämmelserna i artikel 7 av konventionen den 7 november 1933 om konkurs åga motsvarande tillämpning.

<u>Artikel 27 affattes således:</u> Har en ret i en af de kontraherende stater truffet afgørelse om, at et bo, som omhandles i artikel 19, skal behandles af retten, skifteretten, boudredningsman, bobytyrer eller bobytyrer eller testamentseksekutor eller skiftes under medvirken af skiftesman, eller at det skal udleveres til privat skifte, er afgørelse bindende også i de andre stater.	Sopimuksen 27 artikla muutetaan kuulumaan: Jos sopimusvaltion tuomioistuim on päättänyt, että tuomioistuimen, perinnönjako-oikeuden, pesänselvittäjän, pesänhoitajan (bobytyrer) tai testamentin toteuttajan on otettava 19 artiklassa tarkoitettu kuolinpesä hoitoonsa, että pesänselvitys ja -jako tapahtuu osakasten toimesta tai että pesän jako toimitetaan pesänjakajan myötävaikutuksella, on päätös voimassa muissakin sopimusvaltioissa.	<u>Artikel 27 ska ha följande lydelse:</u> Har domstol i fördrags-slutande stat fattat beslut att dödsbo som avses i artikel 19 ska omhändertagas av domstolen, arvsdomstol, boudredningsman, bobytyrer eller bobytyrer eller testamentsexekutor, eller att boet ska bliva föremål för utredning och skifte genom delägarnas försorg eller skiftas under medverkan av skiftesman, vare beslutet gällande i övriga fördragsslutande stater.	<u>27. gr. skal hljóða svo:</u> Hafi dómstóll i einhverju samningsríkjanna úrskurðað að dánarbúi, sem um ræðir í 19. gr. skuli skipt af dómstól, skiptarétti, skiptaförstjóra eða skiptaráðanda eða með aðstoð skiptamanns eða að það skuli afhent til einkaskipta, skal sá úrskurður einnig vera bindandi í hinum ríkjunum.	fortrinsrett for fordringer. Artikkel 27 skal lyde: Har en domstol i en av statene truffet avgjørelse om at et bo som nevnt i artikkel 19, skal behandles av domstol, skifterett, bobytyrer, bobytyrer eller testamentisfullbyrder eller boudredningsman, eller at det skal overlates til loddeierne selv, eller skiftes med medvirkning av en skiftesmann, er avgjørelsen bindende også i de andre statene.	<u>Artikel 27 ska ha följande lydelse:</u> Har domstol i fördrags-slutande stat fattat beslut att dödsbo som avses i artikel 19 ska omhändertagas av domstolen, arvsdomstol, boudredningsman, bobytyrer eller bobytyrer eller testamentsexekutor, eller att boet ska bliva föremål för utredning och skifte genom delägarnas försorg eller skiftas under medverkan av skiftesman, vare beslutet gällande i övriga fördragsslutande stater.	<u>Artikel II</u> Bestämmelserne i denne overenskomst finder ikke anvendelse, når arvelader er død før overenskomstens ikrafttræden, og heller ikke, når en	<u>Artikel II</u> Bestämmelserna i denna överenskommelse tillämpas inte, om arvlåtaren dött innan överenskommelsen träder i kraft, och inte heller där efterlevande make stutit i oskiftat bo och den först	<u>II. grein</u> Ákvæði þessa samnings gilda ekki ef arfleifandi hefur látið áður en samningurinn öðlaðist gildi, og heldur ekki, ef eftirlifandi maki hefur setið í óskiptu búi þar	<u>Artikel II</u> Bestämmelserne i denne overenskomsten kommer ikke til anvendelse dersom arvelateren er død før overenskomsten trer i	<u>Artikel II</u> Bestämmelserna i denna överenskommelse tillämpas inte, om arvlåtaren dött innan överenskommelsen träder i kraft, och inte heller där efterlevande make stutit i oskiftat bo och
---	--	--	--	---	--	---	---	--	--	---

efterlevende ægtefælle har hensiddet i uskiftet bo, og den førstafdøde ægtefælle er død for det nævnte tidspunkt.	avlidne maken døtt føre nämnda tidpunkt.	sem hinn látni maki hafði lást fyrir umrætt tímamark.	kraft, og heller ikke når en gjenlevende ektefelle har siddet i uskiftet bo og den først avdøde ektefelle er død for det nevnte tidspunkt.	den først avlidne maken døtt føre nämnda tidpunkt.
Artikel III Översenskomen finder ikke anvendelse på Færøerne eller Grønland, men kan efter forhandling mellem det danske justitsministerium og de øvrige kontraherende stater ansvarlige ministerier sættes i kraft med de ændringer som de færøske eller grønlandske forhold tiliser.	Artikla III Sopimusta ei sovelleta Färsaarilla eikä Grönlannissa, mutta se voidaan Tanskan oikeusministeriön neuvoteltua muiden sopimusvaltioiden vastaavien ministeriöiden kanssa saattaa siellä voimaan sellaisin muutoksin, joita Färsaarten tai Grönlannin olot edellyttävät.	III. grein Samningurinn gildir ekki í Færeyjum eða á Grænlandi, en að loknum samningaviðræðum milli danskra dómsmálaráðuneytisins og viðkomandi ráðuneyta hinna samningsríkjanna getur hann einnig tekið gildi þar, með þeim breytingum sem aðstæður í Færeyjum og Grænlandi krefjast.	Artikkel III Översenskomen anvendes ikke på Færoyene eller Grønland, men kan etter forhandling mellom det danske justisdepartementet og de øvrige kontraherende statenes ansvarige departement settes i kraft med de endringer som de færøyske eller grønlandske forhold tiliser.	Artikel III Översenskommelsen tillämpas inte på Färöarna eller i Grönland, men kan efter förhandlingar mellan det danska justitieministeriet och övriga fördragsslutande staters ansvariga ministerier sätts i kraft där, med de ändringar som de färöiska eller grönländska förhållandena kan ge anledning till.
Artikel IV De kontraherende stater kan tiltræde denne oversenskomen ved at a) undertegne uden forbehold om ratifikation eller godkendelse eller b) undertegne med forbehold om	Artikla IV Sopimusvaltiot voivat yhtyä tähän sopimukseen a) allekirjoittamalla sen tekemättä ratifiointia tai hyväksymistä koskevaa ehtoa, tai b) allekirjoittamalla	IV. grein Samningsríkin geta gerst aðilar að samningnum með því að a) undirrita hann án fyrirvara varðandi fullgildingu eða b) undirrita hann með fyrirvara um fullgildingu eða	Artikkel IV De kontraherende statene kan slutte seg til denne oversenskomen gjennom å a) undertegne uten ratifikasjon eller godkjennelse, eller b) undertegne med godkjennelse,	Artikel IV De fördragsslutande staterna kan tillträda denna översenskommelse genom a) undertecknande utan förbehåll för ratifikation eller godkännande, eller b) undertecknande med förbehåll för

ratifikation eller godkendelse kombineret med efterfølgende ratifikation eller godkendelse.	sen ratifointia tai hyväksymistä koskevin ehdoin ja sen jälkeen ratifioimalla tai hyväksymällä sen.	ratifikation eller godkännande i förening med efterföljande ratifikation eller godkännande.	eller b) undertegete med förbehåll om ratifikasjon eller godkjennelse sammen med etterfølgende ratifikasjon eller godkjennelse.	ratifikation eller godkännande i förening med efterföljande ratifikation eller godkännande.
Ratifikationsinstrumenterne deponeres i det danske udenrigsministerium.	Ratifikointiasiakirjat talletetaan Tanskan ulkoasiainministeriöön.	Ratifikationshandlingarna deponeras hos det danska utrikesdepartementet.	Ratifikationserklæringene oppbevares hos det danske utrikesdepartementet	Ratifikationshandlingarna deponeras hos det danska utrikesdepartementet.
Overenskomsten træder i kraft den første dag i den 2. måned efter den måned, hvor den sidste kontraherende stats godkendelses- eller ratifikationsinstrument deponeres hos det danske udenrigsministerium.	Sopimus tulee voimaan sitä kuukautta seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jonka aikana viimeinen sopimusvaltio on tallettanut hyväksymis- tai ratifioimisasiakirjansa Tanskan ulkoasiainministeriölle. Edellytyksenä sopimuksen voimaantulo on kuitenkin, että toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja	Överenskommelsen träder i kraft den första dagen i den andra månaden som följer efter den månad då den sista fördragsslutande staten har deponerat sina godkännande- eller ratifikationshandlingar hos det danska utrikesdepartementet. En förutsättning för ikraftträdande är dock att Europaparlamentets och rådets förordning (EU nr ---) ² om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med	Överenskomsten trer i kraft den första dagen i den andre måneden som følger etter den måneden da den siste kontraherende staten har deponert sitt godkjennelses- eller ratifikasjonsdokument hos det danske utrikesdepartementet. En forutsetning for ikrafttredelse er at Europaparlamentet og rådets forordning om kompetanse, lovvalg, anerkjennelse og fullbyrdelse av dommer samt	Överenskommelsen träder i kraft den första dagen i den andra månaden som följer efter den månad då den sista fördragsslutande staten har deponerat sina godkännande- eller ratifikationshandlingar hos det danska utrikesdepartementet. En förutsättning för ikraftträdande är dock att Europaparlamentets och rådets förordning (EU nr) ² om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med

² Staterna er enige om, at forordningens korrekte nummer tilføjes overenskomstens artikel IV, så snart det er tilgængeligt.

retsafgørelser vedrørende arv, og om accept og fuldbyrdelse af bekræftede dokumenter vedrørende arv og om indførelse af et europeisk arvebevis i sin helhed, jf. artikel 84 i forordningen.	tävtäntöönpanosta ja virallisten asiakirjojen hyväksymisestä ja tävtäntöönpanosta eurooppalaisen perintöasioiden sekä perintöodistuksen käytönotosta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU N:o ---)² on asetuksen 84 artiklan mukaisesti kokonaisuudessaan alettua soveltaa.	arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg har börjat tillämpas i sin helhet i enlighet med artikel 84 i förordningen.	viðurkenningu staðfesttra opinberra gagna í tengslum við arf og útgáfu evrópsks arfleðsluvottorðs hafi öðlast gildi í heild sinni skv. 84. gr. reglugerðarinnar.	anerkjennelse og fuldbyrdelse af bekræftede dokumenter i samband med arv og europeisk arvebevis (EU nr. --)² gælder i sin helhed, jf. artikel 84 i forordningen.	arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg har börjat tillämpas i sin helhet i enlighet med artikel 84 i förordningen.
Hvis forordningen ikke gælder i sin helhed senest den dag, som er nævnt i stk. 3, træder overenskomsten i kraft den dag, hvor forordningen gælder i sin helhed.	Jos asetusta ei ole alettua soveltaa viimeistään 3 kohdassa mainittuna päivänä, sopimus tulee voimaan päivänä, jona asetusta aletaan soveltaa kokonaisuudessaan.	Om förordningen inte har börjat tillämpas senast den dag som nämns i tredje stycket, ska överenskommelsen träda i kraft den dag då förordningen börjar tillämpas i sin helhet.	Ef reglugerðin hefur ekki öðlast gildi á þeim degi sem er tilgreindur í 3. mgr., skal samningurinn taka gildi daginn sem hefur má að þeim reglugerðinni í heild sinni.	Om förordningen ikke gælder senest den dagen som er nevnt i tredje ledd, skal overenskomsten tre i kraft den dagen da forordningen gælder i sin helhet.	Om förordningen inte har börjat tillämpas senast den dag som nämns i tredje stycket, ska överenskommelsen träda i kraft den dag då förordningen börjar tillämpas i sin helhet.
Det danske udenrigsministerium underretter de kontraherende stater om deponeringen af ratifikationsinstrumenterne og tidspunktet for overenskomstens ikrafttræden.	Tanskan ulkoasiainministeriö ilmoittaa sopimusvaltiolle ratifointiasakirjojen tallettamisesta sekä sopimuksen voimaantulon ajankohdasta.	Det danske urikes-departementet underrättar de fördragsslutande staterna om deponering av ratifikationshandlingarna och om tidpunkten för överenskomstens ikraftträdande.	Danska utanríkisráðuneytið tilkynnir samningsríkjunum um fullgildingar skjala og um það hvenær samningurinn tekur gildi.	Det danske utenrigsdepartementet underretter de kontraherende statene om deponering av ratifikasjonsdokumentene og om tidspunktet for overenskomstens ikraftträdande.	Det danske urikes-departementet underrättar de fördragsslutande staterna om deponering av ratifikationshandlingarna och om tidpunkten för överenskomstens ikraftträdande.

Artikel V Originalexemplaret af denne overenskomst deponeres i det danske udenrigsministerium, som tilstiller hver af de kontraherende stater en bekræftet genpart heraf.	Artikla V Tämän sopimuksen alkuperäiskappale talletetaan Tanskan ulkoasiainministeriön, joka toimittaa kallekin sopimusvaltiolle siitä oikeaksi todistetun jäljennöksen.	Artikel V Originalexemplaret till denna överenskommelse deponeras hos det danska utrikesdepartementet som tillställer varje fördragsstat en bekräftat kopia därav.	V. grein Frumriti þessa samnings skal komið til vörslu hjá danska utanríkisráðuneytinu, sem skal senda staðfest afrit af honum til hinna samningsríkjauna.	Artikkel V Originalexemplaret av denne overenskomsten deponeres hos det danske utenriksdepartementet som utsteder en bekreftet kopi av denne til hver konvensjonsstat.	Artikel V Originalexemplaret till denna överenskommelse deponeras hos det danska utrikesdepartementet som utställer varje fördragsstat en bekräftat kopia därav.
Til bekræftelse herpå har de undertegnende befuldmægtigede undertegnet denne overenskomst.	Tämän vakuudeksi ovat valtuutetut allekirjoittaneet tämän sopimuksen.	Till bekræftelse på dette har de respektive fullmægtigede undertegnet denne overenskomst.	Þessu til staðfestu hafa undirritaðir fulltrúar, sem til þess hafa fullt umboð, undirritað samning þennan.	Til bekræftelse på dette har de respektive fullmægtigede undertegnet denne overenskomst.	Till bekræftelse på detta har de undertecknande befullmäktigade ombuden undertecknat denna överenskommelse.
Udfærdiget i København den 1. juni 2012 i et eksemplar på dansk, finsk, norsk og svensk, og hvad det svenske sprog angår i to tekster: én for Finland og én for Sverige, hvilke tekster alle har samme gyldighed.	L-aaditru Kööpenhaminassa 1 päivänä kesäkuuta 2012 yhtenä tanskan-, suomen-, islannin-, norjan- ja ruotsinkielisenä kappaleena, jossa on ruotsiksi kaksi tekstiä, toinen Suomea ja toinen Ruotsia varten ja joilla kaikkia teksteillä on yhtäläinen pätevyys.	Som skedde i Köpenhamn den 1 juni 2012 i ett exemplar på danska, finska, isländska, norska och svenska språken, och såvitt angår de svenska språken i två texter, en för Finland och en för Sverige, vilka samtliga texter har samma giltighet.	Gjört i Kaupmannahöfn 1. júní 2012 í einu eintaki á dönsku, finnsku, íslensku, norsku og á sænsku í tveimur textum, öðrum fyrir Finnland og hinum fyrir Svíþjóð, og eru allir textarnir jafngildir.	Utfærdiget i København den 1. juni 2012 i ett eksemplar på dansk, finsk, isländska, norsk og svensk, og for det svenske språks vedkommende i to tekster, en for Finland og en for Sverige, som alle har samme gyldighet.	Som skedde i Köpenhamn den 1. juni 2012 i ett exemplar på danska, finska, isländska, norska och svenska språken, och såvitt angår de svenska språken i två texter, en för Finland och en för Sverige, vilka samtliga texter har samma giltighet.

For Danmarks regering:

Morten Bødskov
Morten Bødskov
[med förbehåll för ratifikation]

Suomen hallituksen puolesta/ För Finlands regering:

Maarit Jalava
Maarit Jalava
[hyväksymistä koskevin ehdoin/med förbehåll för godkännande]

Fyrir hönd ríkisstjórnar Íslands:

Magnús K. Hannesson
Magnús K. Hannesson
[með fyrirvara um fullgildingu]

For Norges regering:

Jørg W. Brundvall
Jørg Willy Brønnebakke
[med förbehåll om ratifikasjon]

För Sveriges regering:

Inga Eriksson Fogh
Inga Eriksson Fogh
[med förbehåll för ratifikation]

Statens offentliga utredningar 2014

Kronologisk förteckning

1. Vissa bostadsbeskattningsfrågor. Fi.
2. Framtidens valfrihetssystem
– inom socialtjänsten. S.
3. Boende utanför det egna hemmet
– placeringsformer för barn och unga. S.
4. Det måste gå att lita på konsument-
skyddet. Ju.
5. Staten får inte abdikera
– om kommunaliseringen av den svenska
skolan. U.
6. Män och jämställdhet. U.
7. Skärpta straff för vapenbrott. Ju.
8. Översyn av statsskuldspolitiken. Fi.
9. Förändrad assistansersättning
– en översyn av ersättningssystemet. S.
10. Ett steg vidare – nya regler och åtgärder
för att främja vidareutnyttjande
av handlingar. S.
11. Kunskapsläget på kärnavfallsområdet
2014. Forskningsdebatt, alternativ och
beslutsfattande. M.
12. Utvärdera för utveckling – om utvärdering
av skolpolitiska reformer. U.
13. En digital agenda i människans tjänst
– en ljusnande framtid kan bli vår. N.
14. Effektiv och rättssäker
PBL-överprövning. S.
15. Investeringsplanering för försvarsmateriel
En ny planerings-, besluts- och
uppföljningsprocess. Fö.
16. Det ska vara lätt att göra rätt
Åtgärder mot felaktiga utbetalningar
inom den arbetsmarknadspolitiska
verksamheten. A.
17. Genomförande av Seveso III-direktivet.
Fö.
18. Straffskalorna för allvarliga våldsbrott. Ju.
19. Yrkeskvalifikationsdirektivet – ett samlat
genomförande. U.
20. Läkemedel för särskilda behov. S.
21. Bredband för Sverige in i framtiden. N.
22. Genomförande av EU:s nya
redovisningsdirektiv. Ju.
23. Rätt information på rätt plats i rätt tid. S.
24. Olycksregister och djupstudier på
transportområdet. N.
25. Internationella rättsförhållanden rörande
arv. Ju.

Statens offentliga utredningar 2014

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Det måste gå att lita på konsumentskyddet. [4]
Skärpta straff för vapenbrott. [7]
Straffskalorna för allvarliga våldsbrott. [18]
Genomförande av EU:s nya redovisningsdirektiv. [22]
Internationella rättsförhållanden rörande arv. [25]

Försvarsdepartementet

Investeringsplanering för försvarsmateriel
En ny planerings-, besluts- och uppföljningsprocess. [15]
Genomförande av Seveso III-direktivet. [17]

Socialdepartementet

Framtidens valfrihetssystem
– inom socialtjänsten. [2]
Boende utanför det egna hemmet
– placeringsformer för barn och unga. [3]
Förändrad assistansersättning
– en översyn av ersättningssystemet. [9]
Ett steg vidare – nya regler och åtgärder för att främja vidareutnyttjande av handlingar. [10]
Effektiv och rättssäker PBL-överprövning. [14]
Läkemedel för särskilda behov. [20]
Rätt information på rätt plats i rätt tid. [23]

Finansdepartementet

Vissa bostadsbeskattningsfrågor. [1]
Översyn av statsskuldspolitiken. [8]

Utbildningsdepartementet

Staten får inte abdikera
– om kommunaliseringen av den svenska skolan. [5]
Män och jämställdhet. [6]
Utvärdera för utveckling – om utvärdering av skolpolitiska reformer. [12]

Yrkeskvalifikationsdirektivet – ett samlat genomförande. [19]

Miljödepartementet

Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2014. Forskningsdebatt, alternativ och beslutsfattande. [11]

Näringsdepartementet

En digital agenda i människans tjänst
– en ljusnande framtid kan bli vår. [13]
Bredband för Sverige in i framtiden. [21]
Olycksregister och djupstudier på transportområdet. [24]

Arbetsmarknadsdepartementet

Det ska vara lätt att göra rätt
Åtgärder mot felaktiga utbetalningar inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. [16]